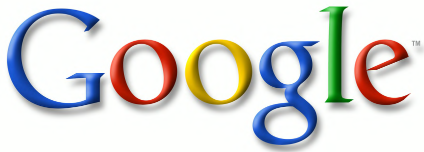

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ—ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ—ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «ΑΝΑΤΟΛΗΣ»

† Ὁ Σωζοαγαθουπόλεως καὶ εἶτα Προκοννήσου ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ
Ἐκκλησιαστικὴ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ
† ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ
Ὁ πρώην Ἱεροσολύμων ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Ὁ ΣΥΛΛΟΓΟΣ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων
ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΟΦΙΑ ΣΧΛΕΙΜΑΝ
Κόμισσα ΛΟΥΙΖΑ ΡΙΑΝΚΟΥΡ
ΚΑΛΛΙΟΠΗ Ν. ΛΟΥΙΖΙΔΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Μ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥΣ
ΛΕΩΝ Μ. ΜΕΛΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ
Χ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΟΥΙΖΙΔΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΣ

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Ὁ Πενταπόλεως ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΚΕΦΑΛΑΣ
Ἀρχιμ. ΓΛΥΚΕΡΙΟΣ Ἔξαρχος τοῦ Παναγίου τάφου
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΓΑΔΑ ΠΑΣΑΣ
ΒΑΓΙΑΝΟΣ ΒΑΓΙΑΝΟΥ
ΛΟΥΚΑΣ ΣΑΝΤΡΑΠΕΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΖΟΛΟΖΟΓΛΟΥΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΜΑΛΑΚΟΠΙΔΗΣ
Α. ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΚΟΣΜΑΣ ΣΠΑΝΙΔΗΣ

Ἰωάννης Πεσμαζόγλους
Μέγας εὐεργέτης τοῦ Συλλόγου καὶ
χορηγὸς τοῦ «Ξενοφάνους»

ΤΡΙΤΗ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΕΟΡΤΗ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

«Ἀνατολῆς»

Τῇ δευτέρᾳ Ἀπριλίου 1904, Παρασκευῇ τῆς Διακαινισίμου ἑβδομάδος καὶ ὥρᾳ 3 μ. μ., ἐτέλεσεν ὁ Σύλλογος τὴν κεκανονισμένην αὐτοῦ ἐπέτειον ἑορτήν, τρίτην καὶ δεκάτην ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ, ἐν τῇ φιλοφρόνως παραχωρηθείσῃ αἰθούσῃ τῆς Μουσικῆς ἑταιρείας. Τὸ προσελθόν, ἵνα συνεορτάσῃ, πλῆθος ἦτο μέγα καὶ ἐκλεκτότατον, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Μεγάλην δὲ καὶ ὅλως ἔκτακτον αἴγλην παρεῖχεν εἰς τὴν Μικρασιατικὴν ταύτην ἑορτὴν ἡ παρουσία πολλῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ πολλῶν ἄλλων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας μερῶν, παρεπιδημούντων ἐν Ἀθήναις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συνεδρίου.

Τῆς ἑορτῆς προήδρευον ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κύριος *Θεόκλητος*, ὁ ἐπίτιμος τοῦ Συλλόγου πρόεδρος κ. *Ἰωάννης Πεσμαζόγλου* καὶ ὁ τακτικὸς τοῦ Συλλόγου πρόεδρος μετὰ τοῦ περὶ αὐτὸν Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τῆς ἑορτῆς ἔδωκεν ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κύριος *Θεόκλητος* εὐλογήσας τοὺς παρισταμένους καὶ εὐξάμενος κατανυκτικῶς ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἔργου τοῦ Συλλόγου. Χορὸς δ' ἐκ μαθητῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου, ἔψαλλε μελῳδικώτατα τροπάρια ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ πασιγνώστου μουσουργοῦ κ. *Γεωργίου Παχτίκου* μελοποιηθέντα λίαν συγκινητικὸν ὕμνον τοῦ Συλλόγου. Μεθ' ὃ ὁ τακτικὸς τοῦ Συλλόγου πρόεδρος κ. *Μαργαρίτης*

Εὐαγγελίδης ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικόν, ὁ δὲ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γ. Παχτίκου παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις χορὸς τοῦ «*Μουσικοῦ Συλλόγου τῶν Ἐρασιμόλπων*», ἀποτελούμενος ἐκ νεανίδων καὶ νέων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἔμελψεν ᾄσματα Μικρασιατικὰ ἐκ τῆς βραβευθείσης Συλλογῆς δημοτικῶν ᾀσμάτων τοῦ κ. Γ. Παχτίκου, ἐνθουσιωδῶς καταχειροκροτηθέντα καὶ ἀνευφημηθέντα ὑπὸ τοῦ μουσολήπτου ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Ὁ δὲ πρώην γυμνασιάρχης καὶ ἐπιθεωρητὴς τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως κ. *Ἰωακείμ Παυλίδης* ἀπήγγειλεν ἁρμόζον τῇ ἑορτῇ ποίημα μεστὸν ὑψηλῶν διανοημάτων καὶ ἱστορικῶν ἀληθειῶν, μετὰ ποιητικῆς ἐξάρσεως οὐ τῆς τυχούσης παρασταθεισῶν.

Τὸν κ. Ἰωακεὶμ Παυλίδην ζωηρότατα χειροκροτηθέντα διεδέξατο ὁ γενικὸς τοῦ Συλλόγου γραμματεὺς κ. *Κωνσταντῖνος Λαμέρας*, ὅστις ἀνέγνω πολλάκις ὑπὸ χειροκροτημάτων διακοπεῖσαν ἔκθεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος πεπραγμένων.

Τὴν ἀγαθωτάτην ἐντύπωσιν τῶν ἀκροατῶν ἐκ τῆς εὖ καὶ καλῶς ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Λαμέρα ἀπαγγελθείσης ἐκθέσεως τῶν πεπραγμένων ἀνύψωσεν εἰς ἀληθῆ ἐνθουσιασμὸν ὁ κάλλιστος καὶ εὐμουσότατος χορὸς τῶν Ἐρασιμόλπων ᾄσας μελῳδικώτατα τῷ Κοινῷ ἄγνωστα μέχρι τοῦδε χαριέστατα καὶ γλυκύτατα δημοτικὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ᾄσματα.

Εἶτα ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης ἐξέφρασε διὰ θερμῶν λόγων τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν προεδρεύοντα τῆς ἑορτῆς σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κύριον *Θεόκλητον*, τὸν ἀείποτε προθυμότατον ἀρωγὸν καὶ συναντιλήπτορα τοῦ Συλλόγου, καὶ πρὸς τὸ φιλάγαθον Κοινὸν τὸ διὰ παντοίων τρόπων ἐκδηλοῦν ἑκάστοτε τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸ εὐσεβὲς καὶ φιλάνθρωπον τοῦ Συλλόγου ἔργον.

Τὴν ἑορτὴν ἐπεσφράγισαν ᾄσματα Μικρασιατικὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ χοροῦ ᾀσθέντα, τὸ δὲ ἐκλεκτὸν πλῆθος ἀπήρχετο συναποκομίζον ἀρίστας ἐντυπώσεις.

Ἐνταῦθα καταχωρίζομεν τὸν *Πανηγυρικὸν* λόγον τοῦ Προέδρου καὶ τὴν τῶν πεπραγμένων ἔκθεσιν τοῦ γενικοῦ Γραμματέως.

ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

κ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Σεβασμιώτατε Μητροπολῖτα,

Σεμνὴ καὶ φιλάγαθος ὁμήγυρις

Ἐὰν ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ὑπὸ τῶν μεγάλων διανοιῶν ὡς τὸ ἀριστοτέχνημα ὑψίστης σοφίας, δυνάμεως καὶ ἀγαθότητος ἐξυμνούμενος, ἔχῃ σκοπόν τινα, καὶ τἀποτελοῦντα αὐτὸν μέρη ὑπάρχουσι κατὰ λογικὴν ἀνάγκην πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὠργανωμένα; ἤτοι ἔχει ἕκαστον ὡρισμένην ἐν τῷ παντὶ θέσιν καὶ ὡρισμένον ἔργον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ κοινοῦ σκοποῦ τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ.

Ἐὰν δ' ἀναμφισβήτητον ὑπάρχῃ ὅτι τὸ εὐγενέστατον καὶ τελειότατον μέλος τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου, ὃν κόσμον ὀνομάζομεν, ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἕπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι, εἰ μὴ αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ σκοπὸς τοῦ κόσμου, ὡς φιλοσόφων καὶ θεολόγων παῖδες ἐν χορῷ ᾄδουσιν, ἀποτελεῖ πάντως αὐτὸς τὸ κυριώτατον καὶ πολυτιμότατον μέλος τοῦ κοσμικοῦ ὀργανισμοῦ, ἔστιν αὐτὸς ἡ καρδία καὶ ὁ ἐγκέφαλος, δι' ὧν ἐπιτελεῖται ὁ σκοπὸς τῆς οὕτω σκοπίμως καὶ παγκάλως ὀργανωσάσης τὸ σύμπαν ὑψίστης ἐκείνης σοφίας, παντοδυναμίας καὶ ἀγαθότητος. Ὅπως δὲ ὁ σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἐσχημάτισε καὶ τὰ κατάλληλα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐπιτυχίαν σωματικὰ ὄργανα ποικίλα καὶ ἀλλήλων διαφέροντα κατά τε τὴν θέσιν καὶ τὴν σπουδαιότητα πρὸς τὸν ὅλον ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἐσχημάτισε χεῖρας καὶ πόδας καὶ αἰσθητήρια καὶ πνεύμονας καὶ καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον καὶ πάντα τἆλλα ἄριστα καὶ κάλλιστα τὸν σκοπὸν τοῦ ὅλου.

ὑπηρετοῦντα, οὕτω καὶ ὁ ὕψιστος καὶ καθολικώτατος σκοπός, ὃν προέβαλε τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὁ πάνσοφος καὶ παγκρατὴς τῆς λογικῆς ζωῆς ἀρχιτέκτων, διεμόρφωσε τἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐπιτυχίαν ὄργανα, τὰς ἀπείρους ποικιλίας τῶν καθ' ἕκαστα μελῶν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἀποτελουμένας μείζονας συστάδας, τὰς φυλὰς καὶ τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαούς.

Ὅπως δ' ἐν τῷ ἀτομικῷ ὀργανισμῷ ἕκαστον μέλος λειτουργεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ὅλου καὶ ἐκ τοῦ ὅλου λαμβάνει τὴν ζωήν, ἀποσπασθὲν δ' ἀπὸ τοῦ ὅλου οὔτε σκοπὸν πλέον ἔχει οὔτε ζωήν, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς ὁμοφυλίας πᾶν αὐτῆς μέλος καὶ ζωὴν καὶ σπουδαιότητα ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ὅλης ὁμοφυλίας λαμβάνει, ἀποσπασθὲν δ' ἀπ' αὐτῆς ὁμοιάζει πρὸς κλάδον δένδρου ἀπὸ τοῦ κορμοῦ ἀποκεκομμένον, ἐξ οὗ χυμὸν καὶ ζωὴν τέως ἐλάμβανεν, ὁμοιάζει πρὸς φύλλον ἀπεσπασμένον καὶ ὑπὸ τῶν ἀνέμων τῇδε κἀκεῖσε ἄνευ σκοποῦ, ἄνευ ζωῆς φερόμενον καὶ εἰς μαρασμὸν καὶ θάνατον καταδεδικασμένον. Αἱ δὲ ὁμοφυλίαι πάλιν εἰσὶ μέλη γενικωτάτου ὀργανισμοῦ, τῆς ἀνθρωπότητος, πρὸς ἕνα ὕψιστον καὶ καθολικώτατον κατατείνοντος σκοπόν, ἐξ οὗ πηγάζει ἡ ζωὴ καὶ ἡ σπουδαιότης ἑκάστης ὁμοφυλίας.

Ὁ σκοπὸς ἄρα τοῦ κόσμου ἐπιδιώκεται διὰ σοφωτάτης συνθέσεως ὀργανισμῶν: τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ, τοῦ φυλετικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἕκαστος τῶν ὀργανισμῶν τούτων ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸν πλήρης καὶ αὐτοτελής, ἀλλ' ἔστιν ἅμα καὶ μέλος τοῦ ὅλου ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαῖον. Ἕκαστος ἴδιον ἐπιδιώκων σκοπὸν τυγχάνει ἅμα ὄργανον ἀναγκαιότατον πρὸς τὸν καθολικώτατον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σκοπόν.

Ἐντεῦθεν ἀναγκαίως ἕπεται ὅτι ὃ δίκαιον ὑπάρξεως καὶ βελτιώσεως ἑαυτοῦ ἔχει ὁ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπος, τὸ αὐτὸ καὶ ἔτι μεῖζον δίκαιον ὑπάρξεως ἔχει ἡ φυλή, τὸ ἔθνος καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ ὁμοφυλία ἐστὶ πολλῷ τοῦ ἀτόμου προσεχέστερον καὶ σπουδαιότερον ὄργανον πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ τελικοῦ τῆς δημιουργίας σκοποῦ. Ὁ βλάπτων ἄρα καὶ λυμαινόμενος ἓν τῶν μελῶν τοῦ θεοτεύκτου τούτου ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος διαμάχεται πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀντιδρᾷ πρὸς τὸν θεῖον προορισμὸν αὐτοῦ, ἀντιστρατεύεται πρὸς

τοὺς αἰωνίους τῆς φύσεως νόμους, κακουργεῖ πρὸς τοὺς ὑψίστους καὶ ἀγαθωτάτους τῆς δημιουργίας σκοπούς, θεομαχεῖ.

Πᾶν ἄρα λογικὸν ὂν καὶ πᾶσα λογικῶν ὄντων κοινωνία καὶ πολιτεία δὲν ἔχει μόνον τὸ ἀρνητικὸν καθῆκον τοῦ μὴ βλάπτειν τὴν φυλετικὴν ἑνότητα λαοῦ τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ θετικὸν καθῆκον, ἵνα πάσῃ δυνάμει βοηθῇ πρὸς συντέλεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἑνότητος ταύτης· διότι σκοπὸς καὶ ἀπαίτησις τῆς θείας δημιουργίας ἐστίν, ὅπως πάντα τὰ ἐν τῇ λογικῇ ζωῇ καταβεβλημένα σπέρματα τελείως ἀναπτυχθῶσι καὶ φθάσωσιν εἰς τὴν ἀκρότητα τῆς τελειότητος αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν κατανοεῖ πᾶς τις ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς αὐθυπαρξίας τῶν τε ἀνθρώπων καθ' ἕκαστον καὶ τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων συστάδων, ἃς ἔθνη καὶ φυλὰς καλοῦμεν, ἡ καλουμένη ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων, δὲν τυγχάνει τυχαία ἐπίνοια σκοποῦσα νὰ θεραπεύσῃ τἀνθρώπινα πάθη τῆς φιλαρχίας, τῆς πλεονεξίας, τῆς κτηνώδους δεσποτείας, ἀλλ' ἔστιν ἔκφρασις λογικοῦ τῆς φύσεως νόμου, ἔκφρασις θεσμοῦ θείου καὶ αἰωνίου, ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ ἐπιτυχία τοῦ τελικοῦ τῆς ἀνθρωπότητος σκοποῦ καὶ καθολικώτερον ἔτι τοῦ τελικοῦ τῆς δημιουργίας σκοποῦ. Ἔστι τὸ σύμβολον τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ αὐτοῦ καὶ ἀπόδειξις τῆς ἐξάρσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς τιμῆς τοῦ νὰ συμπράττῃ μετὰ τῆς πανσόφου τοῦ σύμπαντος αἰτίας ὑπὲρ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν αἰωνίων αὐτῆς βουλῶν.

Ἡ ἄπειρος δὲ σοφία τοῦ δημιουργοῦ τῆς φύσεως δὲν ἐκφαίνεται μόνον ἐν τῇ θαυμαστῇ ταύτῃ τῆς ζωῆς ὀργανώσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περιοχυρώσει τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Ὁ σοφώτατος καὶ τελειότατος τῶν ἀνθρωπίνων μηχανισμῶν ἐὰν ὑποστῇ βλάβην τινά, δὲν δύναται νὰ βοηθήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ, ἀλλὰ χρήζει τῆς παρεμβάσεως τοῦ τεχνίτου πρὸς διόρθωσιν· τῆς θείας ὅμως σοφίας ὁ ὀργανισμὸς τῆς ζωῆς ὑπάρχει ἐντελῶς αὐτάρκης οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς ἐπεμβάσεως δεόμενος πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀχρήστου καταστάντος μέλους αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ θεραπεύει τὴν ἔλλειψιν ὥστε μηδαμῶς νὰ παραβλαφθῇ ὁ σκοπὸς αὐτοῦ.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἥτις δὲν διέφυγε τὸ διορατικὸν ὄμμα τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, διετύπωσεν ὁ Ἀριστοτέλης τῶν νέων χρόνων, ὁ μέγας Γερμανὸς *Λεϊβνίτιος*, ἰδιορρυθμότερον ὧδε : *Ὕλη δὲν ὑπάρ-*

χει. Τἀποτελοῦντα τὸν κόσμον ὄντα σύγκεινται ἐκ μονάδων νοητικῶν, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχή. Ἐπειδὴ φύσις καὶ οὐσία τῶν πρώτων τοῦ κόσμου στοιχείων, τῶν μονάδων, ἐστὶν ἡ νόησις, ἕπεται ὅτι αἱ μονάδες διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τὴν σαφήνειαν τῆς νοήσεως. Ἑκάστη μονάς ἐστι τὸ κάτοπτρον ὅλου τοῦ κόσμου καὶ δύναται νἀναπτυχθῇ ἐπ' ἄπειρον. Ὅταν μία μονὰς ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν σαφήνειαν, περὶ αὐτὴν συγκροτοῦνται αἱ ὑποδεέστεραι κατὰ τὴν σαφήνειαν μονάδες καὶ ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα αὐτῆς, ἐκείνη δὲ ἀποβαίνει ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος. Αὕτη γίνεται ἡ ἄρχουσα, ἐκεῖναι δὲ αἱ ἀρχόμεναι. Ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη δὲν διαμένει ἀμετάστατος. Δύναταί τις ἐκ τῶν ἀρχομένων μονάδων, σαφήνειαν μείζονα τῆς ἀρχούσης κτησαμένη, νἀνυψωθῇ αὕτη εἰς ψυχὴν καὶ ἄρχουσαν ἡ δὲ τέως ἄρχουσα νὰ καταπέσῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχομένων καὶ ἀποτελουσῶν τὸ σῶμα.

Ἡ μεταφυσικὴ αὕτη θεωρία τοῦ Λεϊβνιτίου ῥίπτει λαμπρὸν φῶς ἐπὶ τὴν ἱστορικῶς γνωστὴν ἀνύψωσιν καὶ κατάπτωσιν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν σπουδαιότητα, ἣν ταῦτα λαμβάνουσιν ὡς πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Λεϊβνιτίου ἐκ τῶν ἐμψύχων νοητικῶν μονάδων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τῆς ἀνθρωπότητος ὁ ὀργανισμός, πρώτη ἀνυψώθη εἰς ὑψίστην σαφήνειαν καὶ ὑπερέβαλε πάσας τὰς ἄλλας, πρώτη ἐγένετο ἄρχουσα καὶ κυβερνῶσα νοητικὴ μονάς, ψυχὴ τῶν ἄλλων, λογικὴ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ **Ἑλληνικὴ** ψυχή, ἡ παρὰ τὸ σέλας καὶ τὸ φῶς τὸ ὄνομα λαβοῦσα.

Τὴν πρωτόθρονον ταύτην θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς ἀνθρωπότητος οὐδεὶς οὐδέποτε σοφὸς ἀνὴρ οὔτε ἠμφεσβήτησεν οὔτε θἀμφισβητήσῃ ἐφ' ὅσον θεραπεύεται ἡ μεγάλη διδάσκαλος τῶν ἀνθρώπων ἱστορία. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐγένετο τὸ κυριώτατον μέλος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸ εὐγενέστατον καὶ τὸ τελεσιουργότατον ὄργανον πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὅσον δὲ καὶ ἂν προχωρήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἀνθρωπότης, οὐδέποτε θὰ ἐπιλάθηται ὅτι τὰ πρῶτα πολυτιμότατα καὶ γονιμώτατα τῆς προόδου κεφάλαια ἐκληροδότησε αὐτῇ ἀφθόνως ἡ Ἑλληνικὴ ψυχή. Καὶ εἰς ἄθεκτα ὕψη τελειότητος καὶ ἂν ἀνυψωθῇ, οὐδέποτε θὰ παρίδῃ ὅτι τὴν πρὸς ἀνύψωσιν κλίμακα ἐκρηπίδωσαν στερ-

ρὰν καὶ ἄρραγῆ καὶ αἰωνίαν ὁ ἀρχιτεκτονικὸς νοῦς καὶ αἱ στιβαραὶ καὶ δεξιαὶ χεῖρες τῆς Ἑλληνικῆς ὁμοφυλίας.

Τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ἐγένετο, ἵνα κατὰ Πλάτωνα εἴπω, τὸ ***λογιστικὸν*** τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς ἀνθρωπότητος τὴν ἕδραν ἔχων λόγος, ὁ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὡς ἀπὸ ὀχυρωτάτης Ἀκροπόλεως πάσας τὰς λογικὰς αὐτῆς ἐνεργείας διευθύνων καὶ ῥυθμίζων.

Ἐὰν λοιπὸν εἴπω ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ὡς μέλος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ἐξυπηρέτησε τὸν θεῖον τῆς δημιουργίας σκοπὸν οὐχὶ ὡς χείρ, οὐδὲ ὡς πούς, οὐδὲ ὡς ἄλλο τι τῶν ὑπηρετικῶν τῆς ψυχῆς ὀργάνων, ἀλλ' ὡς ψυχὴ τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ὡς νοῦς τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὸ ***λογιστικὸν*** τῆς ψυχῆς κατὰ Πλάτωνα ἢ τὸ ***ἡγεμονικὸν*** κατὰ τοὺς Στωϊκούς, τὸ ἄρξαν καὶ ἐπιτάξαν καὶ προδιαχαράξαν τῇ ἀνθρωπότητι τὴν ὀρθὴν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, οὐδὲν ἐμὸν ἐπινόημα, οὐδὲ καινόν τι λέγω, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω κοινὸν καὶ τετριμμένον δίδαγμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ἐξαρθὲν διὰ τῶν ἑαυτοῦ ποιητῶν, θεολόγων, φιλοσόφων, καλλιτεχνῶν εἰς τὴν θεωρητικὴν αὐτοῦ ἑνότητα ἐτόλμησε νὰ μαντεύσῃ ἐκ τῶν φανερῶν τὰ ἀφανῆ, νὰ ἀνιχνεύσῃ τὴν πρώτην τοῦ κόσμου ἀρχήν, νὰ εἰσδύσῃ τολμηρότατα ὡς ἄλλος Τιτὰν Προμηθεὺς εἰς τὰς ὑπεράνω χώρου καὶ χρόνου ἱδρυμένας μονὰς τῆς θείας σοφίας, ὅπως ἴδῃ ἐκεῖ τὸ σχέδιον, καθ' ὃ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, τοὺς διέποντας αὐτὸ αἰωνίους νόμους, ὅπως μάθῃ τὸν τελικὸν τῆς δημιουργίας σκοπόν, τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸν ἀναμένοντα αὐτὸν κλῆρον. Ἀνυψωθὲν δὲ εἰς τὰς ἐπουρανίους ἐκείνας χώρας καὶ θεασάμενον τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας καὶ ἐμπλησθὲν φωτὸς καὶ ἀληθείας καὶ ἐνθουσιάσαν ἐγένετο διαπρύσιος κήρυξ τῶν ἀληθειῶν ἐκείνων καὶ θεόπεμπτος διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς.

Τὸ μέγα καὶ θεσπέσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα τυγχάνει προϊὸν τῆς κοινῆς λειτουργίας πάντων τῶν μελῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, ὃν Ἑλληνικὴν φυλὴν ὀνομάζομεν· ἀλλ' ἐν τῷ ὀργανισμῷ καίτοι πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη εἰσὶν ἀναγκαῖα πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν αὐτοῦ, διακρίνονται οὐδὲν ἧττον ἀλλήλων κατὰ τὴν σπουδαιότητα. Οὐδεὶς δὲ δύναται

νὰμφισβητήσῃ ὅτι τὸ Μικρασιατικὸν μέλος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ὁμοφυλίας ἐγένετο τὸ σπουδαιότατον καὶ τὸ συνεκτικώτατον.

Οἱ τὴν φυλετικὴν ἑνότητα προάγοντες καὶ στενώτατα συσφίγγοντες συνεκτικοὶ δεσμοὶ κυρίως εἰσίν·

α' ἡ κοινὴ καταγωγή,

β' ἡ κοινὴ γλῶσσα,

γ' ἡ κοινὴ θρησκεία,

δ' οἱ διανοητικοὶ θησαυροὶ καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρεταί,

ε' τὰ κοινὰ ἐπιτεύγματά τε καὶ δυσκληρήματα :

Κατ' οὐδένα δὲ τῶν πέντε κυρίων τούτων παραγόντων τῆς φυλετικῆς ἑνότητος οὐδεμιᾶς Ἑλληνικῆς μερίδος ὑπελείφθη ἡ Μικρασιατικὴ μερὶς τῆς Ἑλληνικῆς ὁμοφυλίας. Διότι τίνος ἄλλης Ἑλληνικῆς μερίδος ὑστεροῦσιν οἱ Μικρασιᾶται κατὰ τὴν εὐγένειαν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς, οἵτινες ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐγενεστάτους, ἐπιφανεστάτους καὶ ζωτικωτάτους τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος Ἑλληνικοὺς οἴκους; Ἢ τίνων καθυστέρησαν κατὰ τοὺς πρὸς διάπλασιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐράνους; Μήπως οἱ Μικρασιᾶται δὲν ἀνέπτυξαν θαυμασίως τὰς διαλέκτους; Μὴ δὲν ὑπάρχουσι Μικρασιᾶται ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἡ δεκάτη Μοῦσα Σαπφώ; Μὴ δὲν συνετέλεσεν εἴπερ τις καὶ ἄλλη χώρα ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς φιλοσόφων καὶ θεολόγων καὶ ποιητῶν καὶ συγγραφέων εἰς τὸ νὰ καταστῇ κοινὴ γλῶσσα ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος;

Ἀλλὰ μήπως καθυστέρησε κατὰ τὴν θρησκείαν; Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἐγένετο ἡ πηγὴ τῆς καθάρσεως τῶν ταπεινῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ τῆς διδασκαλίας ἀνταξίων τῆς θεότητος διανοημάτων. Τὸν εὐγενέστατον καὶ θειότατον καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως προβιβαστικώτατον τοῦτον θρησκευτικὸν ἀγῶνα ἀναλαβοῦσα ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς τέκνων, τοῦ θείου Ὁμήρου, τοῦ Ξενοφάνους, τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Ἀναξαγόρου, ἐκάθηρε τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπομορφικῶν καὶ ἀνθρωποπαθῶν ἀντιλήψεων καὶ κεκαθαρμένην παρέδωκεν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς σχολὰς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Ζήνωνος, αἵτινες οὕτω καλῶς καὶ τελείως διεσάφησαν καὶ ἀνύψωσαν καὶ παρεσκεύασαν τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὥστε αὐτὸς ὁ ἱδρυτὴς

αὐτῆς, ὅτε ἤκουσεν ὅτι Ἕλληνες θέλουσι νὰ ἴδωσιν αὐτόν, ἀνεφώνησεν «Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» (Ἰωάνν. 12, 20). Ἡ δὲ ἱστορία ἐπεβεβαίωσεν, ὅτι ὄντως τὸ Ἑλληνικὸν καὶ οἱ Ἑλληνικῆς παιδεύσεως μετασχόντες κατενόησαν τὸ ὕψος τοῦ νέου κηρύγματος καὶ ἀπεδέξαντο αὐτὸ ἐνθουσιωδῶς, ὅτι αὐτοὶ πρὸ πάντων ἀνέπτυξαν, φιλοσοφικῶς ἠμπέδωσαν καὶ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἐστήριξαν.

Κατὰ τὶ ἄλλο ὑπελείφθησαν τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων οἱ Μικρασιᾶται; Μήτοι κατὰ τοὺς διανοητικοὺς θησαυρούς; Ἀλλὰ δὲν ὁμολογεῖται κοιτὶς τῆς ποιήσεως, τῆς θρησκείας, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ πάντων τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἡ Μικρὰ Ἀσία;

Μήπως ὑπελείφθη κατὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς φυλετικῆς ἑνότητος τῶν Ἑλλήνων εὐγενεῖς ἀγῶνας; Καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τούτοις ἐπρωτοστάτησεν ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἤδη τὸ περικλεὲς αὐτῆς τέκνον ὁ Ὅμηρος ἐδίδαξεν οὐχὶ μὲν διὰ φιλοσοφικῆς θεωρίας, διὰ ζωηροτάτης ὅμως ἐποποιΐας καὶ ἐξόχου καλλιτεχνικῆς παραστάσεως τὴν ἑνότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Παρέστησε δύο κόσμους, κόσμον θεῶν ἀθανάτων ἐν τῷ Ὀλύμπῳ καὶ κόσμον θνητῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀμφοτέρους τοὺς κόσμους τούτους διήρθρωσεν ἐν ὀργανικῷ συστήματι ἀπὸ μιᾶς διανοίας κινουμένους. Ἐν μὲν τῷ Ὀλύμπῳ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ κέκτηνται ὑπόστασιν ἀνεξάρτητον ἕκαστος, ἀλλὰ πάντες κινοῦνται κατὰ τὴν βούλησιν καὶ τὰ νεύματα τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε Διός. Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ὅμηρος μὴ τὸ θεῖον τοῦ Διὸς πρόσωπον δὲν ἐκφράζει ἐντελῶς τὴν περὶ ἑνότητος ἔννοιαν αὐτοῦ ἔστησεν ὑπεράνω αὐτοῦ τὴν Μοῖραν. Ὁμοίως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ οἱ βασιλεῖς ὑπάρχουσιν ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ αὐτόνομοι, ἀλλὰ πάντες διευθύνονται ὑπὸ μιᾶς κοινῆς διανοίας καὶ βουλήσεως, ἐκπροσωπουμένης ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πλὴν τῆς δραστικωτάτης ταύτης παραστάσεως τῆς ἑνότητος δὲν ἠμέλησεν ὁ μέγας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ πάσης φυλῆς διδάσκαλος νὰ ἐξάρῃ τἀγαθὰ τῆς φυλετικῆς ἑνότητος καὶ διὰ μεστῶν σοφίας ῥητρῶν. Ἐνθυμήθητε τὴν ῥήτραν ***εἰ δὲ ποτ' ἔς γε μίαν βουλεύσομεν, οὐκ ἔτ' ἔπειτα Τρωσὶν ἀνάβλησις κακοῦ ἔσεται, οὐδ' ἠβαιὸν*** (Β', 379). Ἐὰν δέ τις εἴπῃ ὅτι πᾶσα ἡ ποίησις τοῦ Ὁμήρου ἐστὶ παραστατικωτάτη

διδασκαλία περὶ τῶν ἐκ τῆς ἑνότητος τῶν Ἑλλήνων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς διαιρέσεως κακῶν, δὲν θὰ βάλῃ μακρὰν τοῦ σκοποῦ τοῦ φιλογενεστάτου ποιητοῦ.

Μετὰ τὴν ποίησιν ἔρχεται ἡ φιλοσοφία.

Οἱ ἀρχαιότατοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας φιλόσοφοι, ὁ Θαλῆς, ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ Ἀναξιμένης, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ξενοφάνης, ὁ Ἀναξαγόρας διδάσκοντες μίαν τοῦ κόσμου φυσικὴν ἀρχήν, ἐξ ἧς πηγάζει πᾶσα ἡ κίνησις καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ποικιλία τοῦ κόσμου, ὑπεδείκνυον οὕτως ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ εἷς σκοπὸς ἀνάγκη νὰ συνδέῃ καὶ ῥυθμίζῃ τὰς ἐνεργείας τῶν μελῶν αὐτῆς. Ὁ δὲ Θαλῆς ἐποιήσατο καὶ πραγματικὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεταφυσικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς συμβουλεύσας τοὺς Ἴωνας, ἵνα ἱδρύσωσιν ἐν κοινὸν βουλευτήριον, ἐν ᾧ νὰ συνεργάζωνται πᾶσαι αἱ πόλεις ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας διασώζουσαι ἅμα ἑκάστη τὴν ἰδίαν αὐτονομίαν καὶ ἐλευθερίαν.

Τοιούτων περὶ φυλετικῆς ἑνότητος φιλοσοφικῶν θεωριῶν ἐμφορουμένου τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἑπόμενον ἦτο ὅτι δὲν θὰ ἔλειπον Ἕλληνες πολιτικοὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐπὶ πολιτικοῦ ἐδάφους ἐπιζητοῦντες. Ὄντως δὲ ἡ τῆς φυλετικῆς ἑνότητος ἔννοια ἔσχε καὶ τὰ πολιτικὰ αὐτῆς θύματα. Ἐνθυμήθητε τὸν τύραννον τῆς Σάμου Πολυκράτην, πρὸς ὃν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οὐδεὶς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι νὰ παραβληθῇ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ὅστις διεφθάρη ὑπὸ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς κακῶς οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑαυτοῦ φρονημάτων. Ἐνθυμήθητε τὸν ἄρχοντα τῆς Μιλήτου Ἀρισταγόραν, ἐλθόντα πρὸς τὰς πρώτας τῆς Ἑλλάδος πόλεις, τὴν Σπάρτην καὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ κινοῦντα παρ' αὐταῖς τὴν κατάλυσιν τῆς Περσικῆς ἀρχῆς καὶ τὴν ἵδρυσιν δυνάμεως Ἑλληνικῆς μεγίστης καὶ πλουσιωτάτης.

Ὁ δὲ φιλόσοφος Ἀναξαγόρας μετὰ δυνάμεως καταπληξάσης τοὺς συγχρόνους διδάσκων τὴν πληροῦσαν τὴν μεγάλην αὐτοῦ διάνοιαν πεποίθησιν, ὅτι νοῦς σκοπίμως ἐνεργήσας διεκόσμησε τὸ πάγκαλον τοῦτο καὶ σκοπιμώτατον σύμπαν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν γενναίαν καὶ μεγαλοπράγμονα ψυχὴν τοῦ φίλου καὶ μαθητοῦ αὐτοῦ Περικλέους τὴν ἔννοιαν νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν μεταφυσικὴν ταύτην τοῦ θεσπεσίου διδασκάλου θεωρίαν ἐν τῇ πολιτικῇ συνάπτων πάντα τὰ μέρη

τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου εἰς μίαν ἀρχήν, εἰς ἕνα νοῦν διακοσμιτικόν, καὶ νὰ συντελέσῃ τὴν φυλετικὴν ἑνότητα.

Ἐνθυμήθητε τὸν οἰκτρὸν θάνατον τοῦ φιλοσόφου ἄρχοντος τοῦ Ἀταρνέως τοῦ συμμαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους Ἑρμείου, ὅστις μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐμελέτησαν την πολιτικὴν ἑνότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἀλλ' ἀτυχήσαντος τοῦ Ἑρμείου, ἠξιώθη ὁ Ἀριστοτέλης νὰ ἐμβάλῃ τὸ μέγα διανόημα εἰς τὴν ἐνθουσιώδη καὶ μεγαλεπήβολον ψυχὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ νὰ ἴδῃ διὰ τοῦ μαθητοῦ πληρούμενα τὰ ὄνειρα τῶν φιλοσόφων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς συμπάσης.

Ὁ δὲ Σινωπεὺς Διογένης καὶ ὁ Κιτιεὺς Ζήνων προέβησαν καὶ περαιτέρω τῆς φυλετικῆς ἑνότητος. Οὗτοι ἀνυψώθησαν εἰς τὸν τελικώτατον τοῦ ἀνθρώπου σκοπὸν ἐπιζητήσαντες ἀνθρωπίνην ἑνότητα, ἐπιδιώξαντες πολιτείαν μὴ περιοριζομένην ὑπὸ τῶν φραγμῶν τῆς φυλετικῆς συγγενείας καὶ τῆς κοινῆς γλώσσης, ἀλλ' ἑδραζομένην ἐπὶ λογικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως, εὑρεῖαν ὅσον καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ***κοσμοπολιτείαν***, ἐν ᾗ ἓν καὶ μόνον νὰ βασιλεύῃ δίκαιον, τὸ ἀνθρώπινον, εἷς καὶ μόνος νὰ δεσπόζῃ νόμος, ὁ λόγος.

Τὴν ἐφαρμογὴν τῆς κοσμοπολιτείας ταύτης ὡς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνέλαβεν ὁ χριστιανισμός. Ὥστε οὐ μόνον ἡ καθαρὰ περὶ θεοῦ ἔννοια τοῦ χριστιανισμοῦ ἦτο παρὰ τοῖς Ἕλλησι προεξειργασμένη, ἀλλὰ καὶ ἡ καθολικότης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εὗρε παρεσκευασμένην τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Δὲν προσέκρουσεν εἰς αὐτὴν ὡς εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἤθελον Θεὸν ἀποκλειστικῶς Ἰουδαῖον καὶ θρησκείαν περιοριζομένην ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τῆς Ἰουδαϊκῆς ὁμοφυλίας. Διὰ τοῦτο ἡ χριστιανικὴ θρησκεία τοὺς θερμουργοτάτους ὀπαδοὺς καὶ γενναιοτάτους προμάχους ἐν τοῖς Ἕλλησιν εὗρε, διότι αὐτοὶ ἦσαν παρεσκευασμένοι πρὸς τὴν κατανόησιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς διδαγμάτων.

Μεταξὺ δὲ πάλιν τῶν Ἑλλήνων προμάχων τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν πρώτην κατέχουσι θέσιν καὶ ἐν τῇ θεωρητικῇ ἐμπεδώσει καὶ ἐν τῇ διὰ τοῦ μαρτυρίου προασπίσει αὐτοῦ οἱ Μικρασιᾶται. Αὐτῶν ἔργον ἐστὶν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἐξέφυγε τὸν κίνδυνον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς στενὴ Ἰουδαϊκὴ αἵρεσις καὶ νὰ περιορισθῇ ἐν ταῖς ἐθνικαῖς καὶ τοπικαῖς περὶ Θεοῦ δοξασίαις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Οὐ-

δὲν τῆς γῆς ἔθνος ὑπερηγωνίσατο θεωρητικῶς τε καὶ πραγματικῶς καὶ ἐλάμπρυνε διὰ τῶν ἀρετῶν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς αὐταπαρνησίας, τῶν αὐτοθυσιῶν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὡς τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πάλιν χωρῶν οὐδεμία ἔχει νὰ ἐπιδείξηται τοσούτους θρησκευτικοὺς ἥρωας, τοσούτους διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας καὶ διακοσμητὰς τοῦ χριστιανικοῦ βίου, τοσούτους μάρτυρας, ὅσους ἡ Μικρὰ Ἀσία. Οἱ Μικρασιᾶται ἐπρωταγωνίστησαν ἐν τῇ θαυμαστῇ ἐκείνῃ ἐργασίᾳ, δι' ἧς αἱ διὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας πολλῶν αἰώνων ἀνιχνευθεῖσαι ἀλήθειαι ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἔλαβον τὸ θεῖον χρῖσμα καὶ θείαν δύναμιν ἐνδυθεῖσαι ἐπεβλήθησαν ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἡ Μικρὰ Ἀσία πρὸ πάντων ἐπὶ δέκα ὅλους αἰῶνας τῆς Βυζαντιακῆς ἡμῶν περιόδου ἦτο τεταγμένη ἐν τοῖς προμάχοις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας κατὰ τῶν παντοειδῶν καὶ πανταχόθεν ῥαγδαίως ἐπελαυνόντων ἐχθρῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ παρέχουσα μεγάλους στρατηγούς, μεγαλόφρονας βασιλεῖς, γενναίους στρατιώτας καὶ τοὺς πλούτους τοῦ γονιμωτάτου αὐτῆς ἐδάφους καὶ τῶν δραστηρίων καὶ φιλοπόνων αὐτῆς τέκνων. Ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας δ' ἀγωνιζομένη ἡ Μικρὰ Ἀσία ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς φυλετικῆς ἡμῶν ἑνότητος.

Κατὰ τοὺς τέσσαρας ἄρα παράγοντας τῆς φυλετικῆς ἑνότητος: τῆς καταγωγῆς, τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας, τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ θησαυροῦ, οὐδεμιᾶς Ἑλληνικῆς μερίδος ὑστέρησεν ἡ Μικρὰ Ἀσία.

Ἀλλὰ μὴ τυχὸν ὑπολείπεται κατὰ τὰ φυλετικὰ δυσκληρήματα; Ὢ, δύναται νὰ καυχηθῇ ἐν τοῖς παθήμασιν αὐτῆς ἡ Μικρὰ Ἀσία, ὅτι κατὰ ταῦτα ὑπερέχει πασῶν τῶν ἄλλων μερίδων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Διότι τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ὑπέστη ἄτλητα παθήματα, ὥστε ἓν καὶ μόνον ἀρκεῖ νὰ παραστήσῃ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς. Ἀπώλεσε τὸν ἰσχυρότατον δεσμὸν τῆς φυλετικῆς ἑνότητος, τὴν Ἑλληνικὴν λαλιάν, ὑπὲρ ἧς ἐνδοξοτάτους ἤθλησεν ἄθλους. Ὡς ἀσφαλοῦς δ' ἀρραβῶνος πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος ἀδαμαντίνου δεσμοῦ, τῆς γλώσσης, ἀντέχεται νῦν στερρῶς καὶ πολυωδύνως τοῦ ἄλλου κοινοῦ δεσμοῦ, τοῦ τῆς θρησκείας. Ὁ Μικρασιάτης καὶ γεννᾶται καὶ ζῇ καὶ ἀποθνήσκει μετὰ τοῦ ἐνδομυχοτάτου πόθου ν' ἀνακτήσηται τὸν ἀπολεσθέντα γλωσσικὸν δεσμόν, νὰ συνδεθῇ πάλιν

μετὰ τῶν ὁμοφύλων καὶ ὁμοθρήσκων αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς γλώσσης, ν' ἀνακτήσηται τὸ ὄργανον, δι' οὗ θὰ ἔλθῃ εἰς γνῶσιν τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ δόξης, τῶν κλεϊσάντων τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν κατορθωμάτων, δι' οὗ θἀξιωθῇ νὰ συνεχίσῃ τὴν χρυσῆν σειρὰν τῶν μεγάλων αὐτοῦ προγόνων.

Ὁ βαθύτατος καὶ σφοδρότατος οὗτος πόθος τοῦ Μικρασιάτου Ἕλληνος παρέσχεν αὐτῷ τὴν δύναμιν ἐκπληκτικῆς ἀντοχῆς, ἡ δ' ἔντασις τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀποτεθησαυρισμένου φωτὸς διέσωσε τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς περιστοιχιζούσαις φυλετικαῖς μονάσιν, ἵνα κατὰ Λεϊβνίτιον εἴπω. Ἀλλὰ τὰ πράγματα, ὡς εἶπεν ἡμῖν ἤδη ὁ φιλόσοφος οὗτος, δὲν μένουσιν ἀμετάστατα ἐν τοῖς ὀργανισμοῖς, τοῖς τε ζωϊκοῖς καὶ τοῖς φυλετικοῖς. Ἡ ἔχουσα ὑψηλοτέραν σαφήνειαν φυλετικὴ μονὰς λαμβάνει πάντοτε τὴν ὑπεροχὴν καὶ καθίσταται ἡ ψυχὴ τῶν ἄλλων. Τὸ ἱλαρὸν μὲν ἀλλὰ λυπρῶς τρεφόμενον λυχνάριον τοῦ Μικρασιάτου Ἕλληνος ἀπειλοῦσι νῦν νὰ ἐπισκοτίσωσιν ἐκθαμβωτικὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ταρακτικὰ τῆς ψυχῆς ὀθνεῖα φῶτα. Ἀπειλεῖται ὁ σκοτασμὸς τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς καὶ ἡ πτῶσις αὐτῆς ἀπὸ ψυχῆς εἰς σῶμα. Ἐνταῦθα ἔγκειται ὁ μέγιστος τῶν κινδύνων.

Ὁ Πλούταρχος διηγεῖται ὅτι ὁ μέγας Περικλῆς λίαν ἀπησχολημένος ὢν περὶ τὰ πράγματα τῆς πολιτείας ἠμέλησέ πως τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου καὶ φίλου Ἀναξαγόρου. Τοῦτο βαρέως φέρων ὁ πρεσβύτης φιλόσοφος κατακλιθεὶς ἔκειτο συγκεκαλυμμένος, ὅπως ἀποκαρτερήσῃ. Ὅτε προσέπεσεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Περικλέους τὸ πρᾶγμα, ἔδραμε πρὸς τὸν διδάσκαλον ἱκετεύων καὶ ὀλοφυρόμενος οὐχὶ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτόν, ὅτι θὰ στερηθῇ τοιούτου τῆς πολιτείας συμβούλου. Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας ἐκκαλυψάμενος εἶπε πρὸς αὐτόν· «ὦ ***Περίκλεις, καὶ οἱ τοῦ λύχνου χρείαν ἔχοντες ἔλαιον ἐπιχέουσιν***». Τὴν ἀλήθειαν τοῦ διηγήματος τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν. Βεβαιότατον ὅμως δυστυχῶς ὑπάρχει ὅτι ἡ πατρὶς τοῦ Ἀναξαγόρου Μικρὰ Ἀσία κεῖται ὑπὸ δεινῆς κακουχίας καὶ ἀδυναμίας καταπεπονημένη, πρὸς τὰς παραθαρρύνσεις καὶ παρακελεύσεις ἡμῶν τῶν ἐκ τῆς πατρίδος τοῦ Περικλέους ἐκκαλυπτομένη ἐπαναλαμβάνει πρὸς ἡμᾶς: ὦ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ οἱ τῆς λαχνίας χρήζοντες ἔλαιον ἐπιχέουσιν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Συλλόγου κυρίου Κωνστ. Γ. Λαμέρα, ἰατροῦ.

Σεβασμιώτατε,

Φιλάγαθος ὁμήγυρις.

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ἡ «Ἀνατολή», ἱδρυθεὶς πρὸ 14 ἐτῶν, σκοπὸν αὐτοῦ μόνον καὶ ἀποκλειστικὸν ἔθετο τὴν ἐμπέδωσιν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἀλλ' ὁποία τίς ἐστιν ἡ Μικρὰ Ἀσία; Ἡ Μικρὰ Ἀσία, εἶναι οὐχὶ ἄσημός τις καὶ ξένη καὶ μικρὰ χώρα, ἀλλὰ τοὐναντίον μεγίστη καὶ ἐνδοξοτάτη.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἐγέννησε τοὺς ἀρίστους τῶν ποιητῶν, τοὺς ὑπάτους τῶν φιλοσόφων, τοὺς ἐξοχωτάτους τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν καλλιτεχνῶν.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία προήγαγεν εἰς τὴν ἐφικτὴν τῷ ἀνθρώπῳ τελειότητα πᾶν ὅ,τι περιεκόσμησε καὶ περικοσμεῖ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τὴν ἀνθρωπότητα, πᾶν ὅ,τι συνετέλεσε καὶ συντελεῖ εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἐγέννησε τοὺς ἄνδρας ἐκείνους οἵτινες ἐνστερνιθέντες τὰ θεῖα τῆς Χριστιανικῆς ὀρθοδόξου θρησκείας διδάγματα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀκενώτου θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἀντλήσαντες σοφίαν καὶ γνώσεις, προσέδοσαν εἰς τὸν πυρσὸν τοῦ Θεανθρώπου φῶς ἔκπαγλον καὶ λάμψιν τηλαυγῆ, ἥτις διέλυσε τὰ σκότη τῆς βαρβαρότητος, ἐν ᾗ παρέπαιε τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ διεφώτισε τὰς ψυχὰς καὶ ἐξήγνισε τὰς καρδίας καὶ ἀνήγαγε τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς ἣν εὕρηται σήμερον περιωπήν.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ὡς μήτηρ τῆς ὑγιοῦς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ

ὡς τροφὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ παρέσχεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας ὅσας καὶ ὁποίας οὐδεμία ἄλλη ἐπὶ τῆς γῆς χώρα.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χώρα παμμεγίστη κατέχουσα ἔκτασιν ἴσην πρὸς ἐκείνην ἣν κατέχουσιν ἡ Γερμανία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ὁμοῦ. Εἶνε χώρα εὐφορωτάτη καὶ πλουσιωτάτη κατὰ πᾶσαν σχέσιν, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ ὀκτὼ ἑκατομμυρίων κατοίκων, ὧν τὸ τρίτον καὶ πλέον εἰσὶν Ἕλληνες· οἱ Ἕλληνες δ' οὗτοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ τὴν αὐτὴν θρησκείαν πρὸς πάντας τοὺς εἰς ἄλλας χώρας ὁμογενεῖς, οὐ μόνον δὲ ἀλλ' εἰσὶν ἁγνότεροι καὶ ἀκραιφνέστεροι πολλῶν ἄλλων, μεγαλογενέστεροι δὲ πάντων Ἑλλήνων ὡς ἀπόγονοι τῶν ἐξοχωτάτων καὶ ἐνδοξωτάτων προγόνων ἡμῶν.

Τοιαύτη τίς ἐστιν ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἀλλ' ἡ ἀληθῶς εὐγενὴς αὕτη χώρα ἀπὸ πολλοῦ ἀπώλεσε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς αἴγλην καὶ μαρμαρυγήν, περιελθοῦσα εἰς διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν πενίαν καὶ κατάπτωσιν δεινήν, δεινοτάτην. . . . .

. . . .

Πολλαὶ ἑλληνικαὶ κοινότητες ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, στεροῦνται δὲ Σχολείων καὶ διδασκάλων καὶ διδακτικῶν ὀργάνων καὶ Ἐκκλησιῶν ἔτι καὶ ἱερῶν ἀμφίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων. Ἕνεκεν τῆς μαστιζούσης αὐτὰς πενίας καὶ κακοδαιμονίας, ἀδυνατοῦσι νὰ πράξωσί τι ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ περισῴζουσι μὲν δι' ἀπεγνωσμένων προσπαθειῶν τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἐθνισμὸν αὐτῶν, ἐγκαρτεροῦντες καὶ μὴ ἀπελπίζοντες, ἀλλὰ τὰ δεινὰ αὐτῶν εἰσι τηλικαῦτα ὥστε κινδυνεύουσι τὸν ἔσχατον καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην ἀπόλυτον ταχείας καὶ συντόνου ἀδελφικῆς προστασίας καὶ ἀρωγῆς.

Ἀλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρκουν τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ αἱ συμφοραί, νέοι ἀπό τινος χρόνου ἐπιπροσετέθησαν ἐχθροὶ καὶ κίνδυνοι. Ἐπέδραμον ἀπὸ Δυσμῶν οἱ ψευδαπόστολοι τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ κάπηλοι τῶν Χριστιανικῶν ἀληθειῶν, οἱ προσηλυτισταί, οἵτινες διὰ μυρίων μέσων πειρῶνται ν' ἀποσπάσωσι τοὺς ἡμετέρους ἀπὸ τῆς ὀρθοδοξίας, τῆς ἱερᾶς ταύτης καὶ πανσέπτου Κιβωτοῦ ἐν ᾗ καὶ δι' ἧς περιεσώθη διὰ τῶν αἰώνων ὁ ἐθνισμὸς αὐτῶν. Διὰ τῆς αἴγλης τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως ἣν προσδίδουσιν εἰς τὰ Σχολεῖα αὐτῶν, ἅτινα ἀνήγειραν εἰς διάφορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρη, διὰ τῆς μαγγανίας τοῦ χρυ-

σίου ὅπερ ἀφειδῶς δαπανῶσι, διὰ μεγάλων καὶ πομπωδῶν ὑποσχέσεων προσπαθοῦσι νὰ δελεάσωσι τοὺς πενομένους καὶ ἀπροστατεύτους ἀδελφοὺς ἡμῶν.

Διαβολικώτατα πολιτευόμενοι οἱ καταχθόνιοι οὗτοι ψυχέμποροι πειρῶνται νὰ στραγγαλίσωσι τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα τῶν Ἑλλήνων, στρεβλοῦντες ἀποτροπαίως τὴν ἱστορίαν, διακωμῳδοῦντες ἀνοσίως τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας καὶ καταδηλητηριάζοντες τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλληνοπαίδων, οὓς δι' ἑνὸς ἢ ἄλλου σατανικοῦ μέσου κατώρθωσαν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὰ Σχολεῖα αὐτῶν.

Βραβεύουσι καὶ χρηματικὰ χορηγοῦσι δῶρα καὶ μεταξὺ τῶν ἀρίστων μαθητῶν καταλογίζουσι τοὺς Ἑλληνόπαιδας ἐκείνους, οἵτινες ἀριστεύουσιν εἰς τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα τὰ διδασκόμενα κατὰ τὰ ἑαυτῶν δόγματα.

Βραβεύουσιν ὡσαύτως καὶ διὰ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως περιβάλλουσι τοὺς Ἑλληνόπαιδας ἐκείνους οἵτινες κατὰ τὰς ἁγίας καὶ μεγάλας τῆς Ὀρθοδοξίας ἑορτὰς δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τὰς οἰκογενείας των ὅπως συνεορτάσωσι μετὰ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ παραμένουσιν ἐν τῷ ψυχεμπορικῷ αὐτῶν καταστήματι ἑορτάζοντες μετ' αὐτῶν κατὰ τὰ εἰωθότα τούτοις.

Τοὺς δὲ γονεῖς τῶν μαθητῶν τούτων κολακεύουσι καὶ περιπτύσσονται καὶ χρυσίον εἰς αὐτοὺς παρέχουσι καὶ θέσεις βιοποριστικὰς προσπορίζουσι καὶ προστασίαν διὰ τῶν οἰκείων πρεσβειῶν ὑπισχνοῦνται καὶ ἐπιδαψιλεύουσιν ἵνα δυνηθῶσι ν' ἀποπλανήσωσι τούτους.

Καὶ εἶναι μὲν ὄντως ἀληθὲς ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῶν καταχθονίων τούτων ψυχοκαπήλων κατασυντρίβονται ἀτελεσφορήτως ἐπὶ τῆς γρανιτώδους ἀντοχῆς τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ φαῦλα προσηλυτιστικὰ αὐτῶν μέτρα εἰς οὐδὲν συνήθως ἰσχύουσιν, ἀπὸ πολλῶν δὲ πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀποδιώκονται κακοὶ κακῶς, γελοιοποιούμενοι καὶ εὐτελιζόμενοι δικαίως καὶ ἐπαξιώτατα, οὐχ ἧττον ἀποτελοῦσι καὶ οὗτοι νέον κίνδυνον σοβαρὸν καὶ ἐπιβάλλουσι νέον ἀγῶνα, ὃν ὀφείλουσι νὰ διεξαγάγωσιν οἱ Μικρασιᾶται Ἕλληνες.

Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ κίνδυνοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐξάντλησις καὶ ἡ πενία καὶ ἑπομένως ἡ στέρησις τῶν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων μέσων πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκπαιδευτι-

κῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἀπὸ τῶν Δυσμῶν ἐπιδραμόντες προσηλυτισταί, οἵτινες εὑρίσκουσιν ἐνίοτε ἐν ταῖς σατανικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις ἔδαφος πρόσφορον, οἷον παρασκευάζει ἡ πενία καὶ ἡ ἀπαιδευσία.

Ὑπὸ τοιούτων λοιπὸν καὶ τηλικούτων κινδύνων περιστοιχιζόμενοι καὶ τοιοῦτον ἀγῶνα ἀγωνιζόμενοι οἱ Μικρασιᾶται, προσπαθοῦσι μὲν φιλοτιμότατα νὰ περισώσωσιν ἑαυτοὺς ἀπ' αὐτῶν τούτων τῶν κινδύνων ἀντλοῦντες θάρρος καὶ ἀντοχήν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν τούτῳ ἔχουσιν ἀνάγκην ἐπικούρου ἀντιλήψεως καὶ ἀδελφικῆς ἀρωγῆς. Πάντοτε καὶ πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ δεινὰ τοῦ πλησίον ἀπαμβλύνει τὴν ὀξύτητα αὐτῶν καὶ παρέχει εἰ μὴ ἀνακούφισιν ἀλλὰ βεβαίως παραμυθίαν. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη παρὰ τοῖς ἐνταῦθα Μικρασιάταις ἡ ἰδέα τῆς ἱδρύσεως Συλλόγου ὅστις σπουδάζων καὶ μελετῶν τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος αὐτῶν, νὰ προσέρχηται, ἐφ' ὅσον καὶ ὁσάκις δύνηται, ἀρωγός, ἐπιρρωννύων τὰς δυνάμεις τῶν καταπονουμένων, ὑποδαυλίζων τὸ θάρρος τῶν ἀποθαρρυνομένων, συγχαίρων τοῖς ἐπιτυχῶς σταδιοδρομοῦσι, γινόμενος τέλος ὄργανον ἄμεσον καὶ θεράπων πιστὸς καὶ ὀτρηρὸς τῶν ὁμογενῶν ἐκείνων οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ θεραπεύσωσι τὰ πολλὰς καὶ ἐπειγούσας ἀνάγκας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

* * *

Τὴν θεραπείαν δὲ τῶν τοιούτων ἀναγκῶν ἐπιδιώκων ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν προέβη ἀμελλητὶ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν διδασκάλων ἁρμοδίων καὶ ἱερέων πεφωτισμένων εἰς πᾶσαν ἐν γένει τὴν Μ. Ἀσίαν ἰδίᾳ ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐκείνας γωνίας, αἵτινες ἀπώλεσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς ἐκείνας αἵτινες ἀπειλοῦνται δεινότερον ὑπὸ τῶν προσηλυτιστῶν. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ Σύλλογος ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐκπαιδεύσας ἐν τῷ Διδασκαλείῳ καὶ τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ τὸν Μιχαὴλ Ἀπολλωφάνην καὶ τὸν Νικόλαον Βαδάλαν καὶ τὸν Εὐαγ. Παναγιώτου διευθυντὰς τῶν ἐκπαιδευτηρίων Κυζίκου καὶ Μυσίας, τὸν Ἰωάν. Παρασκευαΐδην καὶ τὸν Φιλιππίδην διευθυντὰς καὶ διδασκάλους τῶν ἐκπαιδευτηρίων τοῦ ἄλλοτε ὑπὸ προσηλυτιστῶν καταπνιγέντος καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων τούτων τοῦ Συλλόγου περισωθέντος, Βουρδουρίου τῆς Πισιδίας, τὸν

Ἰω. Νεσλαχανίδην εἰς τὴν τουρκόφωνον Ἀττάλειαν, τὸν Στ. Καζασίδην, τὸν Κωνστ. Ρωμανὸν εἰς τὰ Κωτύωρα τοῦ Πόντου, τὸν Κωνστ. Ἀλεξιάδην εἰς τὴν Καισάρειαν, τὸν Νικόλαον Ἰωαννίδην εἰς τὴν Σπάρτην τῆς Πισιδίας καὶ τὸν Δημ. Χ. Ἀνέστη εἰς τὴν Σινώπην. Πάντες οὗτοι διαπρέψαντες κατὰ τὰς ἑαυτῶν σπουδὰς πολλοὶ δὲ τούτων καὶ τιμηθέντες διὰ βραβείων ἀπῆλθον κατὰ καιροὺς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐργάζονται ἤδη ἀκάματοι καὶ ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου εὐδοκιμώτατα.

Ἀλλ' ἐγκαίρως ὁ Σύλλογος κατανοήσας ὅτι τὰς πολυπληθεῖς ἀνάγκας τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ ἐπαρκῶς διὰ μόνων τῶν ὑποτρόφων, προέβη εἰς τὴν ἵδρυσιν Ἱεροδιδασκαλείου ἐν Πάτμῳ ἀπὸ 4 ἐτῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ ταχέως πολλαπλασιάσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν Διδασκάλων καὶ τῶν εὐπαιδεύτων ἱερέων, ὧν ἐπείγουσαν καὶ μεγίστην ἀνάγκην ἔχει ἡ Μικρὰ Ἀσία. Μετὰ πλείστας ἀπογοητεύσεις καὶ πικρίας, μετὰ δεινοὺς ἀγῶνας καὶ μόχθους ἐπετεύχθη ἡ ἵδρυσις τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου καὶ νῦν ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ ἀνεξιθρήσκου καὶ φιλολάου Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β'. καὶ τὴν δεξιὰν διεύθυνσιν ἀριστούχου Προλύτου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὴν πεφωτισμένην διδασκαλίαν 5 Καθηγητῶν, ὧν οἱ 4 διδάκτορες τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον λειτουργεῖ ἀπροσκόπτως ἀξιολογώτατα ἐξυπηρετοῦν τοὺς σκοποὺς τοῦ Συλλόγου καὶ εὐεργετικώτατα θεραπεῦον τὰς ἀνάγκας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Διὰ τετραετοῦς φοιτήσεως καὶ εὐρυτάτου κύκλου μαθημάτων καὶ ἀντὶ δέκα μόνον λιρῶν ἐτησίως ὡς τροφείων τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον παρεσκεύασε καὶ παρασκευάζει νέους ἀρτιωτάτης μορφώσεως ἱκανοὺς νὰ ὑπηρετήσωσι τῇ ἑαυτῶν πατρίδι ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς διδάσκαλοι βραδύτερον δὲ ὡς ἔγγαμοι ἱερεῖς.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα μὴ ἀρκούμενος ὁ Σύλλογος ἐπεδίωξεν ἀνέκαθεν τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ διὰ ἄλλων μέσων, οὐδενὸς συντελεστικοῦ πρὸς τοῦτο μέτρου τὴν ἐφαρμογὴν παραμελῶν.

Διεξήγαγε καὶ διεξάγει πολυάσχολον καὶ κοπιωδεστάτην ἀλληλογραφίαν πρὸς πάσας σχεδὸν τὰς ἀνὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν Κοινότητας. Καὶ συγκλονίζει σφόδρα καὶ συγκινεῖ τὰ μέγιστα, Κύριοι, καὶ δάκρυα ἀποσπᾷ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀπὸ τῶν περάτων τῆς Μικρᾶς

Ἀσίας ἀποστελλομένων πρὸς τὸν Σύλλογον κατὰ ἑκατοντάδας ἐπιστολῶν, δι' ὧν οἱ ἐγκαταλελειμμένοι ἐκεῖνοι ἀδελφοὶ ἡμῶν περιγράφουσι τὴν κατάστασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐμπιστευόμενοι εἰς τὸν Σύλλογον, ὡς εἰς φιλόστοργον πατέρα καὶ κηδεμόνα, τὰς ἐλλείψεις των, τὰς ἀνάγκας των, τὰς προόδους των, τὰς διενέξεις των καὶ ζητοῦντες βοήθειαν, συμβουλήν, ἀντίληψιν. Ὁ δὲ Σύλλογος ὁσάκις μὲν δύναται σπεύδει ἀρωγὸς αὐτοῖς καὶ πληροῖ ἔλλειψίν τινα θρησκευτικὴν ἢ ἐκπαιδευτικήν, ἄλλοτε δὲ ἐνθαρρύνει, προτρέπει, ὑποδαυλίζει τὸν ζῆλον αὐτῶν, παραινῶν πάντοτε ἐγκαρτέρησιν.

. . . .

Πρὸς οὐδεμίαν αἴτησιν κοινότητός τινος οὐδέποτε ἐκώφευσεν ὁ Σύλλογος, ἀλλὰ πάντοτε ἔσπευσε νὰ παράσχῃ τὴν ἐφικτὴν αὐτῷ ἀρωγὴν καὶ παραμυθίαν. Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἀπέστειλε γεωγραφικοὺς πίνακας, πρὸς ἄλλους σχέδια πρὸς ἀνέγερσιν Σχολείων, πρὸς ἄλλους διδακτικὰ βιβλία διὰ τοὺς ἀπόρους παῖδας, πρὸς ἄλλους βιβλία πρὸς κατάρτισιν Σχολικῶν Βιβλιοθηκῶν, πρὸς ἄλλους ἱερὰ ἄμφια καὶ βιβλία ἐκκλησιαστικά, πρὸς πολλὰς δὲ κατ' ἔτος Κοινότητας ἀποστέλλει, τῇ αἰτήσει αὐτῶν, διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας ἐκλέγων τούτους μεταξὺ τῶν δοκιμωτάτων και τῶν ἁρμοδιωτάτων.

Ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς ταῦτα ἠρκέσθη ὁ Σύλλογος. Ὁσάκις δεινή τις θεομηνία ἐνέσκηπτεν εἰς Μικρασιατικήν τινα κοινότητα, ὁ Σύλλογος ἔσπευδε διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν καὶ διὰ πολλῶν μόχθων νὰ ἐπιχύσῃ βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὴν καταπεπονημένην ψυχὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Οὕτω, κατὰ τὴν δεινὴν πυρκαϊὰν τῆς Σινώπης ἐν ἔτει 1894 συνέλεξε καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἀνέγερσιν τῶν ἀποτεφρωθεισῶν ἐκκλησιῶν καὶ Σχολείων τῆς κοινότητος ταύτης δραχμὰς πέντε καὶ δεκάκις χιλίας. Μετὰ τὴν καταστρεπτικὴν πυρκαϊὰν τῆς Ἀτταλείας ἐν ἔτει 1895 ἀπέστειλε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν δραχμὰς ἑξάκις χιλίας. Μετὰ τὸν δεινὸν σεισμὸν τὸν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατερειπώσαντα τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια πολλῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τοῦ νομοῦ Ἀϊδινίου, ὁ Σύλλογος συνετέλεσε δραστηρίως ἐνεργήσας νὰ περισυλλεγῶσι καὶ ἀποσταλῶσιν εἰς τοὺς παθόντας ὁμοεθνεῖς τεσσαράκοντα καὶ πέντε χιλιάδες δραχμῶν. Διὰ τῶν ἐνεργειῶν ὡσαύτως τοῦ Συλλόγου περιεσώθησαν ἀπὸ βεβαίου θανάτου

οἱ Ἕλληνες οἱ πρό τινων ἐτῶν ἐκ τοῦ Καυκάσου κατελθόντες ἐνταῦθα πρὸς ἐγκατάστασιν, διὰ λόγους δὲ ποικίλους, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ἐθνικοὺς καὶ μεμελετημένους, ἀναγκασθέντες νὰ ἐπιστρέψωσιν, ἐν ἀπογνώσει καὶ ἀπογοητεύσει εἰς τὰς ξένας τοῦ Βορρᾶ χώρας. Ἐὰν μὴ ὁ Σύλλογος ἔσπευδε νὰ προσέλθῃ αὐτοῖς ἀρωγὸς πάντες οὗτοι θ' ἀπέθνησκον ἐκ τῆς πείνης, τοῦ ψύχους καὶ τῶν νόσων.

Ἀλλ' οὔτε καὶ ταῦτα δὲν ἤρκουν πρὸς κορεσμὸν τῆς ἐπιθυμίας ἣν ὁ Σύλλογος εἶχε πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ τόσον δεινῶς ἀναξιοπαθοῦντος Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς συστάσεώς του ἔσπευσε νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ σπουδάσῃ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀπόψεως, ἰδίᾳ ὅμως νὰ μελετήσῃ τὴν παροῦσαν αὐτῆς κατάστασιν, τὰς ἀνάγκας αὐτῆς καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Ἀπὸ διαφόρων μερῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας λαμβάνει ἑκάστοτε μακροσκελεῖς ἐκθέσεις ἐν αἷς ἐκτίθεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις τῶν ὁμογενῶν κοινοτήτων, αἱ ἐμπορικαὶ αὐτῶν σχέσεις, ἡ βιομηχανία αὐτῶν καὶ περιγράφονται τὰ ἐν αὐταῖς ἢ παρὰ ταύταις ἀπαντῶντα ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα· οὕτω δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν συνεσωρεύθη ἐν τῷ Συλλόγῳ ὕλη πολυτιμοτάτη σὺν τῷ χρόνῳ τελειουμένη καὶ συμπληρουμένη.

Ἀλλ' οὔτε καὶ ταῦτα ἐκρίθησαν ἱκανά. Ὁ Σύλλογος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του προσκαλεῖ πολλάκις δι' ἔτους εἰς γενικὰς συνεδρίας τὰ μέλη αὐτοῦ, ἐπιδιώκων διὰ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης τὴν πρὸς ἄλληλα συσχέτισιν τῶν μελῶν καὶ τὴν μεταξὺ αὐτῶν καλλιέργειαν τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης, τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, ἥτις δέον νὰ ὑφίσταται μεταξὺ τῶν μελλόντων νὰ δράσωσιν εἰς τὰ διάφορα τμήματα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πλὴν δὲ τῶν γενικῶν συνεδριῶν διενεργεῖ πολλάκις δι' ἔτους ἀναγνώσματα θέμα ἔχοντα τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καθιστῶν οὕτω γνωστὴν εἰς πάντα τὰ μέλη τὴν κατάστασιν τῶν Μικρασιατικῶν κοινοτήτων, διεγείρων τὸ ἐνδιαφέρον πάντων ὑπὲρ τῆς κοινῆς πατρίδος, καθοδηγῶν δὲ καὶ ῥυθμίζων τὰς ἐνεργείας ἑνὸς ἑκάστου πρὸς σκοπιμωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν δρᾶσιν.

Ταῦτα δὲ πάντα πράττων καὶ διενεργῶν ὁ Σύλλογος ἐγκαίρως ἑκάστοτε ἔσπευσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς πάντας ἐκείνους οἵτινες διὰ τοῦ Συλλόγου ἐθεράπευσαν τὴν ὑπὸ τούτου ὑποδειχθεῖσαν αὐτοῖς θρησκευτικὴν ἢ ἐκπαιδευτικὴν ἀνάγκην·

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐλάχιστον δὲ φόρον ἀλήστου καὶ αἰωνίου εὐγνωμοσύνης ἀποτίνων ὁ Σύλλογος ἀνεκήρυξε Μεγάλους αὐτοῦ εὐεργέτας τοὺς ἀοιδίμους μητροπολίτας Προκοννήσου Παρθένιον καὶ Καισαρείας Ἰωάννην· τοὺς ἀοιδίμους ἱδρυτὰς τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς Μάνθον καὶ Γεώργιον Ῥιζάρας καὶ τοὺς Συμβούλους τῆς Σχολῆς ταύτης, οἵτινες τὸν σκοπὸν τῶν ἱδρυτῶν ταύτης κατανοήσαντες κατέστησαν τὴν Ῥιζάρειον Σχολὴν φάρον Ἑλληνικῆς Παιδείας τηλαυγῆ καὶ ἑστίαν χριστιανικοῦ θάλπους καλλιφεγγῆ. Τὸν ἀείμνηστον Ἀπόστ. Βαφειάδην, τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἅγιον Πενταπόλεως Νεκτάριον Κεφαλᾶν, τὸν Σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, τὴν εὐγενεστάτην κόμησσαν Λουΐζαν Ῥιανκούρ, τὴν φιλογενεστάτην κυρίαν Σοφίαν Σχλεῖμαν καὶ τοὺς φιλογενεστάτους Κυρίους Ἀλ. Λαμπρινούδην, Ἀλ. Μαῦρον, Λ. Μελᾶν, Χ. Νικόλ. Λουϊζίδην καὶ Χρ. Καστριώτην. Ἀλλὰ καὶ ἕτεροι γενναιόφρονες καὶ μεγάθυμοι ἄνδρες ὑπὸ τὸ πολυτιμότατον καὶ Χριστιανικώτατον ὄνομα τοῦ Ἀνωνύμου πολλὰς καὶ σοβαρὰς ἐθεράπευσαν διὰ τοῦ Συλλόγου ἀνάγκας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἡ δὲ μνήμη αὐτῶν ἔσται ἀγήρως καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνη τοῦ Συλλόγου ἀειθαλὴς καὶ βαθυτάτη.

*
* *

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει, τὰ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη πεπραγμένα ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις παραμενόντων τέκνων αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ὁ Σύλλογος ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ πληρουμένους πολυετεῖς αὐτοῦ πόθους καὶ συνεκόμισε κατόπιν πολλῶν μόχθων καὶ μακροχρονίου ἐνεργείας ἄριστον καὶ πλουσιώτατον ἀμητόν. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀπελύθησαν ἐκ τῶν ὑποτρόφων αὐτοῦ ὁ Πασχάλης Πασχαλίδης ἐκ Χουδίου τῆς ἀρμενοφώνου Βιθυνίας, ὁ Ἰωάννης Πετρίδης ἐκ τῆς Τουρκοφώνου Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας, ὁ Ἰωάννης Παπαπαναγιώτου ἐκ Κυζίκου, ὁ Λουκᾶς Οἰκονομίδης ἐκ τῆς τουρκοφώνου Ἀλαΐας τῆς Παμφιλίας ὁ Ἄγγ. Ἀγγελίδης ἐκ τῆς Σινασοῦ τῆς Καππαδοκίας. Πάντες οὗτοι ἠρίστευσαν κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτῶν, ὁ εἷς δὲ τούτων ὁ Πασχ. Πασχαλίδης, ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ Πρασακακείου βραβείου τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς. Ἐπὶ δὲ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ καὶ βαρυσημάντῳ γεγονότι ὁ Σύλλογος, μετ' ἀνυποκρίτου καὶ δεδικαιολο-

γημένης χαρᾶς καὶ ὑπερηφανίας ἐτέλεσεν ἑορτήν, ἣν ἐκάλεσε ***προπεμπτήριον*** καὶ καθ' ἣν ἐπέδωκε δίπλωμα τιμῆς εἰς τοὺς ὑποτρόφους αὐτοῦ τούτους ἐκφράζων τὴν μεγάλην αὐτοῦ χαρὰν διὰ τὴν ἀρίστην ἐπίδοσιν αὐτῶν καὶ διατυπῶν τὰς ἐλπίδας ἃς στηρίζει ἐπὶ τὴν μέλλουσαν δρᾶσιν αὐτῶν.

Ἀλλ' ὁ ἀμητὸς ὑπῆρξε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δαψιλέστερος· ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης τάξεως τοῦ ἐν Πάτμῳ Ἱεροδιδασκαλείου ἀπελύθησαν πρώτην ταύτην φορὰν ἓξ νέοι ἀρτίως μεμορφωμένοι καὶ εὐέλπιδες, ὧν δύο ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου, καὶ ἀπῆλθον ὁ μὲν Τζανῆς εἰς Χάλκην τὴν παρὰ τὴν Ῥόδον, ὁ Ἀγγελίδης εἰς Νεβσεχὴρ τοῦ Ἰκονίου, ὁ Σιρκετζόγλους εἰς Σπάρτην τῆς Πισιδίας, ὁ Χριστοφορίδης εἰς Ἀττάλειαν, ὁ Φραγκούλης εἰς Κάσον καὶ ὁ Οἰκονομίδης εἰς Ἀλάϊαν τῆς Παμφιλίας. Πάντες οὗτοι ἀπόστολοι τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου ἀπῆλθον εἰς τὰς μεμακρυσμένας ἐσχατιὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔνθα ἀνέλαβον ἤδη τὸν κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἱερὸν ἀγῶνα, διδάσκοντες, κηρύττοντες, κατηχοῦντες, ἐργαζόμενοι πάντοτε ἐν συμπνοίᾳ πρὸς τὸ κρατοῦν στοιχεῖον καὶ ἐπιδιώκοντες τὸν ἁγνότατον ὑπὲρ τῆς προόδου σκοπὸν αὐτῶν διὰ μέσων νομίμων, Ἑλληνοπρεπῶν, σεβομένων τὸ καθεστός, πρὸς οὐδενὸς δίκαια ἀντιστρατευομένου, διὰ μέσων οὐ μόνον ἐπιδοκιμαζομένων ἀλλὰ καὶ ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῆς Κυριάρχου δυνάμεως.

Ὁ Σύλλογος πεποιθὼς ἐπὶ τὴν ἀρτίαν μόρφωσιν καὶ τὸν γενναῖον χαρακτῆρα τῶν νέων τούτων γινώσκει ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἡ ἐπιτυχία θέλει στέψῃ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅπως ἀναμφισβητήτως ἐπέστεψε καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ἀπολυθέντων ὑποτρόφων αὐτοῦ.

Οἱ δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου, οἱ ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ, τῷ διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν, τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν Πάτμῳ, τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Κρήτῃ, καὶ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ φοιτῶντές εἰσιν οἱ ἑξῆς:

Ὁ Μιχ. Νομίδης ἐκ τῶν τουρκοφώνων Περμάτων τῆς Βαγαδαονίας, ὁ Παρ. Παπαϊωσὴφ ἐκ τῆς ἀρμενοφώνου Βιθυνίας, ὁ Γεώργ. Μαλατίδης ἐκ τοῦ τουρκοφώνου Ἰκονίου τῆς Γαλατίας, ὁ Ἀθανάσ. Τριγωνίδης ἐκ τῆς Μηχανιώνας τῆς Χερσονήσου Κυζίκου, ὁ Παρ. Ἐλευθερίου ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας, ὁ Ἰωάννης Λαμπαδαρίδης ἐκ

Πανόρμου τῆς Μυσίας, ὁ Γεώργ. Χοδαλίδης ἐκ Σύλλης τῆς Λυκαονίας, ὁ Χρ. Μαραγκὸς ἐκ Περάμου τῆς Κυζίκου, ὁ Γεώρ. Ῥουσάκης ἐκ τῆς τουρκοφώνου Ἀτταλείας τῆς Πισιδίας ὁ Ἀλέξανδρος Ντάνιας ἐκ Μηχανιώνας τῆς Κυζίκου, ὁ Σπυρίδης ἐκ Τεμιρτεσίου τῆς Βιθυνίας, ὁ Γιερὸς ἐκ Γωνιᾶς τῆς Κυζίκου, ὁ Χεκίμογλους ἐκ τῆς τουρκοφώνου Σπάρτης τῆς Πισιδίας, ὁ Ἀντωνόπουλος ἐκ Χίου, ὁ Γρηγοριάδης ἐκ Μυλάσων τῆς Καρίας, ὁ Δημητριάδης ἐκ Πισιδίας, ὁ Ἀναστασιάδης ἐκ Βουρδουρίου, ὁ Μιλτιάδης Νικολάου ἐκ τῆς ἀρμενοφώνου Ἡρακλείας τοῦ Ἰκονίου, ὁ Γεώργ. Μωϋσείδης, ἐκ τῆς Κολωνίας τοῦ Πόντου, ὁ Γ. Προδρόμου ἐκ Νάξου τῆς Βαγαδαονίας, ὁ Ι. Παρασκευαΐδης ἐκ Βουρδουρίου τῆς Πισιδίας ἡ Δέσπ. Παπαθανασίου ἐκ Λιβισίου τῆς Λυκίας, ἡ Κλεοπάτρα Τζιρίνη ἐκ Περάμων τῆς Κυζίκου, ἡ Μαρία Ταβλάτου ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας, ἡ Αἰκατερίνη Βρετοῦ ἐκ Νέας Φωκαίας, ἡ Ἀγγελικὴ Βασιλάκη ἐκ Σύμης καὶ ἡ Ἀναστασία Ἡλιάδου ἐκ Βουρδουρίου τῆς Πισιδίας.

Πᾶσαι καὶ πάντες οἱ ὑπότροφοι οὗτοι τοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν κοινὴν μαρτυρίαν τῶν καθηγητῶν αὐτῶν εἰσιν ἄριστοι κατὰ πάντα, πάντοτε ἀριστεύοντες καὶ τοὺς πάντας ὑπερτεροῦντες, ὁ δὲ Σύλλογος ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ οὗτοι θέλουσι δικαιολογήσῃ τὰς ἐλπίδας ἃς ἐπὶ τούτους στηρίζει καὶ θέλουσι πραγματώσῃ τοὺς πόθους οὓς δι' αὐτῶν ἀπεκδέχεται.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἤρξατο καταρτιζόμενος ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Συλλόγου πίναξ στατιστικὸς ἐμφαίνων τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς δυνάμεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκ δὲ τῶν μέχρι τοῦδε συγκεντρωθέντων δελτίων, ἀφορώντων 404 κοινότητας Μικρασιατικάς, γίνεται δῆλον ὅτι αἱ 404 κοινότητες αὗται, αἵτινες ἀπαρτίζουσι τὸ τέταρτον μόλις τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, κατοικοῦνται ὑπὸ 832,437 Ἑλλήνων ἔχουσι 946 Ἐκκλησίας, 1,458 Ἱερεῖς ἐξ ὧν μόνον οἱ 363 δυστυχῶς πεπαιδευμένοι, 422 Ἀρρεναγωγεῖα καὶ 186 Παρθεναγωγεῖα μετὰ 1351 διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν καὶ 58,908 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, δαπανῶσι δὲ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων 63,989 λίρας ἤτοι 2,250,000 περίπου δραχμῶν.

Εἶπον ὅτι αἱ 404 αὗται κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τέταρτον μόλις τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ 4)5 τῶν κοινοτήτων τούτων ἀφορῶσι μεμονωμένας, μικρὰς καὶ μεμακρυσμένας Ἑλληνικὰς Κοινότητας ὑπὸ ὀλιγωτέρων τῶν 1,000 κατοίκων οἰκουμένας, εὑρίσκει τοὺς ἄνω ἀριθμοὺς λίαν παρηγόρους καὶ εὐέλπιδας καὶ πείθεται ἀδιστάκτως ὅτι παρὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν κακοδαιμονίαν οἱ Μικρασιᾶται Ἕλληνες φιλοτίμως ἁμιλλῶνται καὶ ἀκαταπονήτως ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτῶν καὶ τῆς τελειώσεως.

Ὁ Σύλλογος ἐλπίζει ὅτι ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ θέλει συμπληρωθῇ ἡ πολλαπλῶς ὠφέλιμος καὶ σπουδαία αὕτη στατιστική.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Σύλλογος ἀπέστειλε Γεωγραφικοὺς πίνακας εἰς τὰ σχολεῖα τῶν κοινοτήτων Ὄθους τῆς Καρπάθου, Ὄξε τῆς Ἀμασείας, εἰς Κόλδερε τῆς Ἐφέσου, εἰς Γαλλιμῆν τῆς Προκοννήσου, εἰς Μοῦγλα τῆς Καρίας, Μύλασσα τῆς Καρίας καὶ εἰς Πάτμον.

Ἀπέστειλεν ὡσαύτως βιβλία διὰ τὰς βιβλιοθήκας Μάκρης, Καστελλορίζου, Ἀτταλείας, Νίγδης καὶ Πάτμου.

Πρὸς δὲ τούτοις βαθύτατα συγκινηθεὶς ὁ Σύλλογος ἐκ τῆς διεκτραγῳδήσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως τῶν ὀρθοδόξων Κοινοτήτων τῆς κατὰ Πόντον ἐπαρχίας Κολωνίας, γενομένης ὑπὸ ἀπεσταλμένου αὐτῶν, ἔσπευσε νὰ ἐπέλθῃ ἀρωγὸς τοῖς τὴν δυστυχεστάτην δυστυχίαν δυστυχοῦσιν ἀδελφοῖς ἐκείνοις, δυστυχίαν συμπληρωθεῖσαν εἰς τὸ ἄρτιον κατὰ τὸν πρὸ 2 μηνῶν ἀνὰ τὴν χώραν ἐκείνην ἐπισυμβάντα σεισμὸν τὸν καταρρίψαντα καὶ κατερειπώσαντα τάτε Σχολεῖα καὶ τὰς Ἐκκλησίας. Ὁ Σύλλογος ἀόκνως ἐνεργήσας συνέλεξε καὶ ἐξακολουθεῖ περισυλλέγων ἐκκλησιαστικὰ καὶ διδακτικὰ βιβλία καὶ ἱερὰ ἄμφια, ἅτινα ἀπέστειλε τοῖς Ἕλλησιν ἐκείνοις ὡς ἐλαχίστην μὲν παραμυθίαν καὶ ἀνακούφισιν, ἀλλὰ τρανὸν δεῖγμα ἀδελφικῆς συμπαθείας καὶ ἀρρήκτου φυλετικοῦ δεσμοῦ.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ὁ Σύλλογος διερμηνεὺς τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν εὐεργετηθεισῶν Μικρασιατικῶν Κοινοτήτων γενόμενος ἀνεκήρυξε μεγάλην αὐτοῦ εὐεργέτιδα τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν, ἥτις ἀναγνωρίζουσα τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἀλληλεγγύην, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ θέλουσα νὰ διατρα-

νώσῃ τοῦτο ἐψηχίσατο διὰ νόμου ἵνα ἐν τοῖς ἐφεξῆς δύο νέοι Μικρασιᾶται ὑποδεικνυόμενοι ὑπὸ τοῦ Συλλόγου σπουδάζωσι δωρεὰν ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος.— Μεγάλην ὡσαύτως εὐεργέτιδα αὐτοῦ ἀνεκήρυξεν ὁ Σύλλογος τὴν φιλογενεστάτην κυρ. Καλλιόπην Χ'' Νικολάου Λουϊζίδου. ἐν τῇ στήλῃ δ' ὡσαύτως τῶν Μεγάλων εὐεργετῶν ἀνέγραψεν ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ τὴν Τράπεζαν Ἀθηνῶν, εὐεργέτας δ' αὐτοῦ ἀνεκήρυξεν τὸν Πανοσιολογιώτατον ἔξαρχον τοῦ Παναγίου Τάφου κ. Γλυκέριον, καὶ τὸν ἐκ Σύλλης τῆς Λυκαονίας Βαγιανὸν Βαγιανοῦ.

Ἐπίτιμα δ' αὐτοῦ μέλη τὸν Παναγ. Ἀκρίταν διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ δωρεὰς πρὸς τὴν κοινότητα Τραπεζοῦντος, τὸν Εὐσταθ. Εὐγενείδην διὰ τὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἵδρυσιν μεγαλοπρεπῶν διδακτηρίων ἐν Προύσῃ, τὸν Τσιγαδᾶ πασσᾶν διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας πρὸς πολλὰς Μικρασιατικὰς κοινότητας, τὸν Λουκᾶν Σατραπὲν διὰ τὴν ἀνέγερσιν λαμπροῦ καὶ μεγαλοπρεπεστάτου Σχολείου ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι Καστελλορίζῳ, τὸν φιλογενέστατον Σύμβουλον τῆς Κρητικῆς Πολιτείας κ. Βορεάδην, τὸν κ. Κωνστ. Παπαμιχαλόπουλον καὶ τὸν κ. Λουδοβῖκον Νικολαΐδην διὰ τὴν πολλαπλῶς ἐκδηλωθεῖσαν ἀγάπην αὐτῶν καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦ Συλλόγου ἔργον. Τὸ δὲ μεγαλόγνωμον καὶ μεγαλόφρον καὶ μεγαλωφελὲς τέκνον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κ. Ἰωάν. Πεσμαζόγλουν, ὁ Σύλλογος σεμνυνόμενος ἐπὶ τούτῳ, ἀνεκήρυξε παμψηφεὶ ***Ἐπίτιμον αὐτοῦ Πρόεδρον***.

Τοιαῦτά εἰσιν ἐν συντομωτάτῃ περιλήψει, τὰ ἔργα ἅτινα ἐπετέλεσεν ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ὑπὲρ τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ ἀλλὰ καὶ δυσχεροῦς καὶ ἀκανθώδους σκοποῦ αὐτοῦ. Τὰ ἔργα ταῦτά εἰσιν ἱκανὰ συγκρινόμενα πρὸς τοὺς πόρους καὶ τὰ μέσα τοῦ Συλλόγου, ἀλλ' εἰσὶν ἀνεπαρκέστατα συγκρινόμενα πρὸς τὰς μεγάλας καὶ πολλαπλᾶς ἀνάγκας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας,, εἰσὶν ἀτελέστατα παραβαλλόμενα πρὸς τοὺς πόθους, πρὸς τὰς βλέψεις καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ Συλλόγου.

Ἀλλ' ὁ Σύλλογος εὐστόχως και ἀποτελεσματικῶς χρησάμενος τῷ ὑπὸ τῆς Κοινωνίας ἐμπιστευθέντι αὐτῷ ἀργυρίῳ, οὔτε ὑπὸ τὴν γῆν κρύψας, οὔτε ἀσκόπως δαπανήσας αὐτό, τολμᾷ εὐθαρσῶς νὰ ἐλπίζῃ

ὅτι ταχέως θὰ ἀκούσῃ παρὰ τῶν δυναμένων «Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν· τοῦ Κυρίου σου».

Καὶ θὰ εἰσέλθῃ ὄντως εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του ὁ Σύλλογος, ὅταν ἴδῃ τοὺς πόθους αὐτοῦ πληρουμένους, ὅταν ἀκούσῃ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας λαλουμένην τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅταν ἴδῃ τὴν μὲν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἀναθάλλουσαν καὶ κρατυνομένην ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ δι' ἧς ἐμεγαλύνθη Ἐκεῖνος ὅστις ὑπῆρξεν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ *Χριστός*, καὶ ἐν ᾗ ἐμεγαλούργησεν Ἐκεῖνος ὅστις ὑπῆρξεν ὁ Διδάσκαλος τοῦ κόσμου, ὁ *Ἕλλην*.

Ὑπὲρ τοιούτου σκοποῦ ἀγωνίζεται καρτερικῶς καὶ μοχθεῖ καὶ παλαίει ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ἡ «Ἀνατολὴ» καὶ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου τείνει, εὔελπις καὶ αἰσιόδοξος ἱκέτιδα τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Καὶ ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπιτυχία θὰ ἐπιστέψῃ τὰς προσπαθείας αὐτοῦ, διότι ἡ πάντοτε φιλάγαθος καὶ φιλογενὴς Ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν θὰ παρίδῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ δὲν θὰ κωφεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ.— Ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπιτυχία θὰ ἐπιστέψῃ τὰς προσπαθείας αὐτοῦ, διότι ἔχει ἀρωγὸν καὶ συναντιλήπτορα τὸν Πανάγαθον Θεόν, ὅστις πάντοτε προάγει καὶ εὐλογεῖ τὰ καλὰ ἔργα.

ΕΥΡΕΣΙΣ
ΑΓΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΣ ΕΝ ΜΥΛΑΣΟΙΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

Εὑρέθη ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ὁσίας Ξένης ἐν Μυλάσοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας θαυμασία εἰκὼν καὶ λόγῳ ἀρχαιότητος καὶ λόγῳ τέχνης. Περιέχει ἐν ὅλῳ 67 προσωπογραφίας ζωηροτάτας καὶ ἐκφραστικωτάτας. Ἡ ἁγιογραφία εἶνε ἐπὶ χονδροῦ ἐκ βάμβακος ὑφάσματος, ὅπερ μετὰ πάροδον τοσούτων χρόνων καὶ αἰώνων σῴζεται καὶ νῦν ἐν καλῇ καταστάσει. Τὰ σαρκώματα τῶν προσώπων εἶνε ἐξωγκωμένα, τὰ χρώματα λίαν ζωηρά. Τὸ σχῆμα τῆς εἰκόνος εἶνε ἐπίμηκες ὀρθογώνιον, εἰς τὰ ἄκρα δὲ τῶν μικροτέρων πλευρῶν φέρει δέκα ἱερὰς παραστάσεις ἐκ τοῦ βίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ι. Χ.

Α'. εἶνε Ο ΔΕΙΠΝΟΣ Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ

Περιέχει ἐν ὅλῳ 8 πρόσωπα τῶν μαθητῶν, ὁ δὲ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ εὐλογεῖ τὸν ἄρτον περιβεβλημένος ἀκτῖνας. Ἡ θέα τοῦ προσώπου τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων εἶνε πάγκαλος, ἰδίως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ὅλος περιαστράπτει.

Β'. Παράστασις. Ο ΙΕΡΟΣ ΝΙΠΤΗΡ

Ὁ Πέτρος καθήμενος ἐπὶ ἕδρας ἔχων τὸν ἕνα του πόδα τεταμένον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πρὸ αὐτοῦ γονυπετὴς θέλων νὰ νίψῃ τὸν πόδα τοῦ Πέτρου. Οὗτος τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἔχει ἐπὶ τοῦ κροτάφου ἀποποιούμενος ἴσως τὴν ἱερὰν πρᾶξιν. Ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ ἵστανται οἱ λοιποὶ Μαθηταί. Τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζει ἄκραν ταπεινοφροσύνην.

Γ'. Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ὁ Ἰησοῦς γονυκλινὴς τὰς μὲν χεῖρας τείνει πρὸς τὰ ἐμπρός, τῇ

δὲ κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω. Πρὸ αὐτοῦ ἄγγελος ἐπὶ νεφέλης κρατεῖ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ποτήριον κεκαλυμμένον, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τὸν Τίμιον Σταυρόν. Ὁ ἄγγελος κάτω νεύων παρέχει τῷ Ἰησοῦ τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὸ ποτήριον.

Δ'. Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

Ὁ Ἰούδας ἀγκαλίζεται τὸν Ἰησοῦν καὶ καταφιλεῖ αὐτόν. Ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰησοῦ στρατιῶται, δύο ἐκ δεξιῶν συλλαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων κρατῶν λόγχην κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ δεικνύει ἄκραν ὑποταγήν, τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὅμοιον τῷ τῆς προσευχῆς.

Ε'. Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΦΑΡΙΣΑΙΩΝ

Ὁ ἀρχιερεὺς Ἄννας κάθηται ἐπὶ θρόνου, ὁ δὲ Ἰησοῦς φέρεται ὑπὸ 2 στρατιωτῶν δεδεμένος τὰς χεῖρας. Ὁ Ἄννας ἐρωτᾷ τὸν Ἰησοῦν διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύων Αὐτόν.

Στ'. Ο ΕΜΠΑΙΓΜΟΣ

Ὁ Ἰησοῦς φέρων τὴν κοκκίνην χλαμύδα καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον κάθηται, δύο δὲ στρατιῶται τιθέντες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Αὐτοῦ ἀκάνθινον στέφανον κρατοῦσι διὰ τῶν χειρῶν ξύλα.

Ζ'. Η ΜΑΣΤΙΓΩΣΙΣ

Ὁ Χριστὸς ἡμίγυμνος δεδεμένος χεῖρας καὶ πόδας ἐπὶ κίονος μαστιγοῦται διὰ ῥάβδων, τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ κεκακωμένον.

Η'. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΦΕΡΩΝ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ

Ὁ Χριστὸς φέρων ἐπ' ὤμων τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Μανδύαν ὑποφέρει καὶ κτυπᾶται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ λογχῶν, φέρει καὶ τὸν στέφανον.

Θ'. Η ΚΑΘΗΛΩΣΙΣ

Ὁ Χριστὸς προσηλοῦται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου δεικνύει πόνους δριμυτάτους καὶ ἐντελῆ κάκωσιν.

Γ'. Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ὁ Χριστὸς ἔχει τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσωπον περιβεβλημένον ἀκτῖνας καὶ νέφη. Τὸν μὲν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα στηρίζει, τὸν δὲ ἀριστερὸν ἔχει κεκαμμένον. Διὰ τῆς δεξιᾶς εὐλογεῖ, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ λάβαρον καὶ ἐπάνω αὐτοῦ τὸν Σταυρόν. Τρεῖς στρατιῶται κάτωθεν τοῦ τάφου ὁ εἷς πρηνής, οἱ δὲ δύο ἑκατέρωθεν ὕψωσαν τὰς μαχαίρας. Ὁ ἐκ δεξιῶν κρατεῖ ἀσπίδα διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν θήκην.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰκόνος ταύτης ὑπάρχουσι τρεῖς ἀψῖδες, ὧν ἡ μεσαία εἶνε μεγαλητέρα. Ἐν τῇ μεσαίᾳ ταύτῃ ἀψῖδι ὑπάρχει τὸ θαῦμα τῆς Βυζαντινῆς ἁγιογραφίας. Νομίζει τις ὅτι πλέον δὲν βλέπει εἰκόνας, ἀλλὰ πράγματα δρώμενα καὶ παριστάμενα. Ἐν αὐτῇ παρίσταται ἡ Σταύρωσις καὶ ὁ Ἐπιτάφιος Θρῆνος τοῦ Κυρίου. Βλέπει τις εἰς τὰς δύο ταύτας παραστάσεις εἰς ποῖον ἀνέφικτον ὕψος ἔφθασεν ἡ ἱερὰ τῆς ἁγιογραφίας τέχνη. Βλέπει τις πρόσωπα ὁμιλοῦντα, πρόσωπα θρηνοῦντα, καὶ τὰ δάκρυα νομίζει, ὅτι δύναται νὰ σπογγίσῃ αὐτῶν. Ἔκφρασις πρωτότυπος.

Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς ἀψῖδος ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: Η ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ. Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ἀναρτῶνται κανδῆλαι. Ἀστέρες δὲ πάμπολλοι κοσμοῦσι το μέρος τοῦτο τῆς ἀψῖδος. Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν σχήματι προσώπων περιβάλλουσι τὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενον Σωτῆρα. Τρεῖς ἄγγελοι κρατοῦντες ἐν ταῖς χερσὶν ποτήρια δέχονται τὸ ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς χυνόμενον πανακήρατον αἷμα. Δύο ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, ὧν ἀρίστη ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου. Κάτωθεν δὲ τῆς παραστάσεως τῆς σταυρώσεως εἶνε ὁ ἐπιτάφιος θρῆνος. Ἡ παράστασις αὕτη εἶνε ἀμίμητος· ἐνταῦθα ὁ ἁγιογράφος συνεκέντρωσεν ὅλον τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς τέχνης. Ἐν τοῖς ἱεροῖς προσώποις ἐξεικονίζεται ἄριστα τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς τῶν κηδευόντων τὸ ἄφθαρτον σῶμα.

Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐνειλημένον σινδόνι καθαρᾷ κεῖται εἰς τὸ μέσον. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ μήτηρ αὐτοῦ ***Μαρία*** καθημένη καὶ καταφιλοῦσα τὸ θεῖον πρόσωπον.

Ἡ μεγίστη λύπη, ὑφ' ἧς κατέχεται ἡ καρδία τῆς ἁγίας Μητρός, διαζωγραφεῖται ἐν τῷ προσώπῳ Αὐτῆς, ὅπερ ἔχει τὴν ὄψιν

τοῦ νεκροῦ. Παρὰ τῇ μητρὶ πέριξ τοῦ θείου σώματος εἶνε αἱ ἄλλαι μυροφόροι, *Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, ἡ Σαλώμη καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή*, ἔχουσαι τὰς χεῖρας ἀνεῳγμένας πρὸς τὰ ἐπάνω. Ἀμίμητος ἡ παράστασις τοῦ προσώπου τῆς Μαγδαληνῆς. Ὁ δὲ ἠγαπημένος μαθητὴς κεκυφὼς εἰς τὸ θεῖον σῶμα θρηνεῖ τὸν διδάσκαλον. Ὁ Νικόδημος δὲ ὄπισθεν τοῦ Ἰωάννου καὶ ὁ Ἰωσὴφ κρατῶν τὴν κλίμακα ἐκ τοῦ λαιμοῦ, δι' ἧς κατεβίβασαν τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, δακρυρροῦσιν. Ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ Γαβριὴλ ἐξ εὐωνύμων κρατοῦντες διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς θυμιατήριον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κιβώτιον θυμιῶσι τὸ ἅγιον σῶμα. Ἕτεροι δὲ δύο ἄγγελοι ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὑπάρχουσι. Ἀριστερόθεν τῆς μεγάλης ἀψῖδος εἶνε ἡ μία τῶν δύο ἄλλων μικροτέρων ἀψίδων. Τὸ ἀνώτατον αὐτῆς μέρος κοσμεῖται ὑπὸ κανδυλῶν καὶ ἀστέρων καὶ ἑνὸς ἀγγέλου. Κάτωθεν δὲ εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ Ο ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΘΡΗΝΟΣ. Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ Ο ΚΗΠΟΣ καὶ κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ὁ ἱερὸς τάφος καὶ ἄγγελος ἐπ' αὐτοῦ ἱστάμενος. Κάτωθεν δὲ τούτων κυπάρισσοι καὶ φοίνικες καὶ πτηνὰ ὑπάρχουσι. Καὶ εἰς τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἀψῖδος εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ Μάρκου.

Δεξιόθεν δὲ τῆς μεγάλης ἀψίδος εἶνε ἡ ἑτέρα τῶν μικρῶν ἀψίδων, ἥτις καὶ αὐτὴ εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος περικοσμεῖται ὑπὸ κανδηλῶν καὶ ἀστέρων καὶ ἑνὸς ἀγγέλου. Εἶτα ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ Ο ΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ. Καὶ κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἡ σεμνὴ καὶ ἐπιβάλλουσα εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Τάφου μὲ τρεῖς τρούλλους. Κάτωθεν τῆς ὡραίας εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Τάφου εἶνε κῆπος καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀψῖδος ταύτης εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Εἰς τὸ μέσον τῆς εἰκόνος εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ καὶ ἡ χρονολογία.

Χ'' ΝΙΚΟΛΑΟΣ
1083

Ὄπισθεν δὲ τῆς εἰκόνος ὑπάρχει ἥδε ἡ ἐπιγραφή.

Χ'' ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΚΛΗΤΚΟΝ
1083

Ἐν Μυλάσοις τῇ 1η 8βρίου 1094

Τὴν ζωηρὰν περιγραφὴν τῆς θαυμασίας ταύτης εἰκόνος ἀπέστειλεν ἡμῖν ὁ κ. Ι. Κουκούλης, ὁ διὰ τὴν φιλάνθρωπον καὶ φιλοπρόοδον αὐτοῦ δρᾶσιν παντὸς ἐπαίνου ἄξιος. Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Ξενοφάνους» ἐκφράζει αὐτῷ δημοσίᾳ θερμὰς εὐχαριστίας.

ΕΥΝΟΙΑ

τῆς Α. Α Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου Ἀπτοὺλ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β′ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους Αὐτοῦ.

Τὸ ὄνομα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου *Ἀπτοὺλ Χαμήτ*, κατέλαβεν ἤδη τὴν πρώτην ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀναμορφώσεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους θέσιν. Ἡ βασιλεία Αὐτοῦ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἐπιστημῶν πάμπολλα μὴ ὑπάρχοντα πρότερον. Διὰ δὲ τῆς μεγάλης στοργῆς καὶ τῆς Σουλτανικῆς ἐλευθεριότητος, ἣν ἐπιδεικνύει ἡ Α. Α. Μεγαλειότης οὐ μόνον πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ συντήρησιν καὶ βελτίωσιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν ἵδρυσιν νέων ἐκπαιδευτηρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐν παντὶ θεωρητικῷ καὶ πρακτικῷ κλάδῳ νέων εὐφυῶν καὶ ἐπιμελῶν, χρηστοτάτας παρεχόντων ἐλπίδας ὅτι θὰ φανῶσιν χρησιμώτατα ὄργανα πρὸς τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Κράτους, ἧς καταστοχάζεται ὁ ὑψηλὸς αὐτῶν προστάτης, καὶ ἀντάξιοι τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐτοῦ εὐνοίας καὶ προστασίας, ἐνέπνευσε τοῖς ὑπηκόοις Αὐτοῦ πᾶσιν ἱερὸν ὀργασμὸν πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Πανταχοῦ τοῦ Κράτους οἱ Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι πάσης φυλῆς τὴν φιλομουσίαν καὶ τὸν πρὸς μόρφωσιν τῶν νέων γενεῶν ζῆλον τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου παράδειγμα μιμήσεως προστησάμενοι ἀγωνίζονται φιλοτίμως πάσῃ δυνάμει πρὸς βελτίωσιν τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων τῆς θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς αὐτῶν ἀνυψώσεως, τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν μορφωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων πρός τε τὴν προπαρασκευαστικὴν αὐτῶν μόρφωσιν διὰ τὰ διάφορα στάδια τοῦ πρακτικοῦ βίου καὶ πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Τὸ Κράτος τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος περικοσμοῦσι νῦν Πανεπιστήμια, ἰατρικαί, φαρμακευτικαί, νομικαί, θεολογικαί, ἱερατικαί, γλωσσικαί, στρατιωτικαί, ναυτικαί, πολιτικαί, γεωπονικαί, πολιτικαὶ καὶ παντὸς ἄλλου εἴδους σχολαί, ἔτι δὲ πλουσιώτατα

ἀρχαιολογικὰ Μουσεῖα, πάντα εὖ καὶ καλῶς ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν αἰγίδα τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος λειτουργοῦντα.

Τῆς φιλομουσίας ἅμα δὲ καὶ τοῦ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων ζήλου τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος σαφεστάτην ἔνδειξιν ἔχομεν νὰ ἀναγγείλωμεν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους Αὐτῆς εὔνοιαν.

Τῇ ὑποδείξει τῆς Αὐτῆς Θειοτάτης Παναγιώτητος *Ἰωακεὶμ* τοῦ Γ'. ἔτυχον τῆς ὑψηλῆς προστασίας τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος καὶ προσελήφθησαν ὡς ὑπότροφοι Αὐτῆς ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Λυκείῳ τοῦ Γαλατᾶ Σεραΐου δεκατέσσαρες ὁμογενεῖς νέοι ὧν οἱ πλεῖστοι ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας οἱ ἑξῆς:

1 Σταῦρος Κ. Φωτιάδης ἐκ Κων)πόλεως, 2. Ἰωάννης Δημητρίου ἐκ Κων)πόλεως, 3. Ἰωάννης Γιανζὸς ὁμοίως, 4 Κωνστ. Καλλιδόπουλος ἐπίσης, 5. Ἰωάννης Ἐλεμίνογλους ἐκ Πάφρας, 6. Πολύκαρπος Παναγιωτίδης ἐκ Προύσης, 7. Νικ. Ἀποστ. Κωνσταντινίδης ἐξ Ἀρτάκης, 8. Πρόδρομος Καραβεζύρογλου; ἐξ Ἰκονίου, 9. Χαράλ. Κωνσταντινίδης ἐκ Χίου, 10. Ἀλέξ. Ἀριστείδου ἐκ Σάμου, 11. Χαράλ. Καράμπιπερ ἐξ Ἀδριανουπόλεως, 12. Βασίλ. Καραμήτρου ἐξ Ἀργυροκάστρου, 13. Κλεάνθης Μήναῖος ἐκ Καβάγιας 14. Ἰωάννης Σταυρίδης ἐκ Ῥαιδεστοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Α΄. Ἀξιέπαινος πρότασις.

Σεβαστὲ Πρόεδρε τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν,

Χαρὰν πολλὴν προὐξένησεν ἡμῖν ἀληθῶς ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐκδόσεως τοῦ ποθητοῦ ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν «Ξενοφάνους» ἐν οὗ ταῖς σελίσιν τὰ τῆς πεφιλημένης Μικρασίας τέκνα θὰ συνεισφέρωσιν ἑκάστοτε πᾶν ὅ,τι περὶ ταύτης νὰ γινώσκομεν σύμπαντες ὀφείλομεν, οὗτινος δ' ἑκάστη γραμμὴ θὰ διαφωτίζῃ ἡμᾶς περὶ σημείου τινὸς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χώρας ἡμῶν ταύτης.

Ἡ ἐπιστολὴ δ' ὅμως ἣν μετὰ τῆς ἀγγελίας ἡμῖν ἀπεστείλατε διὰ τὸν ἡμέτερον «Ξενοφάνην» ἐνέπνευσεν ἡμῖν ἰδέαν τινά, ἣν τολμῶμεν νὰ ὑποβάλωμεν ὑμῖν καὶ δι' ἡμῶν οἷς δεῖ περαιτέρω.

Ἀγαθωτάτων ἀληθῶς διαθέσεων ἐγνωρίσαμεν ὑμᾶς, Σεβαστὲ Πρόεδρε, καὶ τὸ περὶ ὑμᾶς Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἐμφορουμένους περὶ ὡς οἷόν τε τελεσφόρου ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν. Ἀλλ' εἶνε οὕτω πολλαπλαῖ αἱ ἀνάγκαι, ὧν τὴν πλήρωσιν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐπιδιώκει ὥστε τὰ πρὸς τοῦτο διατιθέμενα μέσα εἰσὶν ἀναμφιβόλως ἀνεπαρκῆ. Συγκινοῦσι δὲ σφόδρα πάντα ὁπωσδήποτε πρὸς τὸν Σύλλογον συνδεθέντα οἱ μόχθοι καὶ αἱ προσπάθειαι δι' ὧν ὁ Σύλλογος ἐπιδιώκει τὴν ἐκ τῶν ἐνόντων, ὡς οἷόν τε τελεσφορωτέραν θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀλλ' ἡ συγκίνησις αὕτη οὐδαμῶς ὠφελεῖ τὰ πράγματα οὐδὲ μεταβάλλει ταῦτα οὐδόλως. Καὶ ὅμως δύναται πλὴν τῆς ἠθικῆς ταύτης ἐκδηλώσεως νὰ προέλθῃ καὶ ἀλλοῖά τις ἄμεσον τῆς πρώτης ἐπακολούθημα. Προβαίνω εἰς τὴν ἰδέαν μου.

Μετὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνεδέθησαν ἤδη ἀπὸ δεκαετίας τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι μέλη τούτου ποτὲ τακτικὰ ὑπάρξαντες, νῦν δὲ

κατέχοντες ἐν τῇ Μικρασίᾳ ἢ ἀλλαχοῦ θέσεις εὐπροσώπους λίαν ὡς φιλόλογοι ἢ θεολόγοι, ἰατροί, δικηγόροι ἢ διδασκαλισταί. Τούτων οἱ μὲν συμπάθειαν τρέφουσι πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι πατέρα τῆς Μικρασίας Σύλλογον διὰ τὴν ἄχρι τοῦ νῦν δρᾶσιν αὐτοῦ ἢ διὰ τὸν σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκει, οἱ δ' ἀφ ἑτέρου εὐγνωμοσύνην καὶ εἶνε οὗτοι ἀρκετοί.

Κατὰ τί ἄρα γε θὰ μετέβαλλε τὴν ὑλικὴν πάντων τῶν φιλοπατρίδων καὶ φιλοτίμων τούτων Μικρασιατῶν κατάστασιν ἂν ἐδέχοντο οἱ μὲν 1 % οἱ δ' ½ % ἐκ τῶν μισθῶν αὐτῶν ἢ τῆς ἐτησίας ἀπολαβῆς νὰ διαθέτωσιν εἰς ἐπίρρωσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ πεφιλημένου Συλλόγου; Τοῦτο τὰ μὲν ἴδια ἀνεπαισθήτως, τὰ δὲ πράγματα τῆς «Ἀνατολῆς», ἤτοι τὰ πράγματα τῆς Μικρασίας, ἐπαισθητῶς θὰ μετέβαλλεν καὶ θὰ συνετέλει τοῦτο εἰς πλήρωσιν ἔργων μεγάλων καὶ θαυμαστῶν, ἐξασφαλιζομένου οὕτω χρηματικοῦ κατ' ἔτος ἐπαρκοῦς κεφαλαίου πρὸς τοῦτο.

Ἀλλ' ἵνα τοῦτο καταστῇ κατορθωτὸν ἀνάγκη τὴν ἰδέαν ταύτην νὰ ἐγκολπωθῶσι πάντες καὶ εἰς τὰς ἄλλας αὐτῶν δαπάνας, τὰς τὸ μὲν ἀναγκαίας τὸ δὲ πολλάκις περιττὰς νὰ προστεθῇ καὶ αὕτη, ἀφ' οὗ χαρακτηρισθῇ ὑφ' ἑκάστου ὡς μία τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν καὶ δὴ ἡ ἀναγκαιοτάτη. Πλεῖστοι ὑπάρχουσιν οἱ δυνάμενοι ἀληθῶς, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν ἂν οἱ δυνάμενοι εἶνε καὶ οἱ θελήσοντες συγχρόνως.

Ποιοῦμαι λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἔκκλησιν πρὸς πάντας τοὺς ἐν ἰδέᾳ τούτους ἀδελφούς μου καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν τούτων προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, εὐχόμενος ἵνα μὴ παραμείνῃ ἡ ἐμὴ πρότασις ἐν ταῖς γραμμαῖς ἡμῶν ταύταις.

Αὐθόρμητοι ἂς γράψωσι πάντες οἱ ὁμοφρονοῦντες ἐν τούτῳ τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ διότι οἱ θέλοντες ἀληθῶς ἑτέραν ἄλλοθεν παρακίνησιν ἂς μὴ ἀναμένωσιν.

Ἡμεῖς ὁρίζομεν ἀπὸ τοῦδε ὅτι καθ' ἑκάστην πρώτην νέου ἔτους θἀποστέλλωμεν τῷ Συλλόγῳ, ἄν τε ἡ ἡμετέρα πρότασις εὕρῃ ἄν τε μὴ καὶ παρ' ἄλλοις ὑποδοχήν, φραγ. χρ. 20 καὶ παρακαλοῦμεν, Σεβαστὲ Πρόεδρε, τὸν προσφιλῆ Σύλλογον νὰ δεχθῇ τὸν ὀβελὸν

ἡμῶν τοῦτον ἀπεριφρονητεὶ οὐχὶ εἰς ὃ ὁρίζομεν ποσὸν ἀλλ' εἰς τὴν ἡμετέραν διάθεσιν ἀποβλέπων.

Ἐν Λέρῳ τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1904.

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως
Γεώργιος Μερκ. Οἰκονόμος Δ. Φ.
Διευθυντὴς τῶν ἐκπαιδευτηρίων Λέρου

Β'. Μεγάλη τῶν ἐν Μερζιφουνίῳ ὁμοδόξων συμφορά.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν

Κύριε Πρόεδρε,

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποσημειούμενοι δημογέροντες καὶ ἐφοροεπίτροποι τῆς Κοινότητος Μερζιφουνίου ἀναφέρομεν ὑμῖν τὰ ἑξῆς : Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μετὰ κόπου καὶ μόχθου συντηροῦντες ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖα, τὸν μόνον ἀντίκτυπον κατὰ τῶν ἐπικινδύνων ξένων σχολῶν καὶ πάσῃ θυσίᾳ ἀγωνιζόμενοι ὅπως πιστῶς διαφυλάξωμεν τὴν πατροπαράδοτον ἡμῶν θρησκείαν, αἴφνης ὑπέστημεν σκληρὰν δοκιμασίαν τῆς τύχης. Ἕνεκα δηλονότι πυρκαϊᾶς ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖον ἡμῶν μετὰ 500 οἰκιῶν ἀπετεφρώθησαν καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι ἔμειναν ἄστεγοι καὶ ἀπροστάτευτοι.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν εὑρισκόμενοι συμφορᾷ ἀποτεινόμεθα δι' ὑμῶν πρὸς τὸν Σύλλογον τῶν Μικρασιατῶν καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως δοθῇ εἰς ἡμᾶς βοήθειά τις χρηματικὴ πρὸς ἀνέγερσιν σχολείου καὶ ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν ἐνταῦθα κοινότητα ὄχι μόνον ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν εἶναι ἀλλὰ καὶ ἀδιάρρηκτος βράχος κατὰ πάσης ἐνεργείας κακοβούλων αἱρετικῶν σχολῶν.

Εὐελπιστοῦντες, κ. Πρόεδρε, ὅτι λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν αἴτησιν ἡμῶν ταύτην θέλετε φροντίσῃ τὰ δέοντα ἐκφράζομεν ἐκ τῶν

προτέρων τὴν εὐγνωμοσύνην ἁπάντων τῶν ἐνταῦθα ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ διατελοῦμεν μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ἐν Μερζιφουνίῳ τῇ 26 Αὐγούστου 1904

Ὁ Ἀμασείας **Ἄνθιμος**

Οἱ δημογέροντες
Οἱ ἐφοροεπίτροποι

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν συνιστᾷ θερμῶς εἰς πάντα φιλάνθρωπον καὶ φιλογενῆ τὴν αἴτησιν ταύτην τῶν δεινοπαθούντων ὁμογενῶν τῆς κοινότητος Μερζιφουνίου, οἵτινες παλαίουσιν ἀπεγνωσμένως πρὸς περίσωσιν τῆς θρησκεία; τῶν πατέρων ἡμῶν, ἣν ὑποσκάπτουσι καὶ καταπολεμοῦσιν ἡ τὴν πόλιν αὐτῶν κατακλύσαντες προσηλυτισταί. Εἰσὶ δ' ἀξιώτατοι τῆς ἀρωγῆς παντὸς φιλανθρώπου καὶ φιλομούσου οἱ τὴν κοινότητα ταύτην ἀπαρτίζοντες ὁμογενεῖς, διότι καίπερ ἐλάχιστοι καὶ μεμονωμένοι, ἐργάζονται ὅμως ἀνέκαθεν μετὰ φιλοτιμίας θαυμαστῆς καὶ φιλοπατρίας ἀξιαγάστου, οὐδεμιᾶς φειδόμενοι θυσίας, ὑπὲρ συντηρήσεως Σχολείων ἱκανῶν ν' ἀποτρέψωσι τοὺς νέους ἀπὸ τῆς φοιτήσεως εἰς τὰ τῶν προσηλυτιστῶν, δι' ἧς καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν καὶ τὴν πάτριον παιδείαν θέλουσιν ἀπωλέσει.

Ἀλλὰ τὰς προσπαθείας ταύτας τῆς φιλοτίμου Κοινότητος ἐξεμηδένισεν ἡ θεομηνία κατακρειπώσασα τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον καὶ ἐκθέσασα τὴν κοινότητα εἰς κίνδυνον σοβαρόν· διὰ ταῦτα καθῆκον ἔχομεν πάντες ὅπως σπεύσωμεν ἀρωγοὶ τῇ δυσκλήρῳ ταύτῃ ὁμογενεῖ Κοινότητι πρὸς ὡς οἷόν τε ταχεῖαν καὶ μεγαλοπρεπεστέραν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων δι' ὧν καὶ μόνον θὰ δυνηθῇ νὰ διεξαγάγῃ ἐπιτυχῶς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐπιβουλευόντων τῇ θρησκευτικῇ αὐτῆς ὑποστάσει ψευδαποστόλων.

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν μετ' εὐγνωμοσύνης θέλει ἀποδεχθῆ πᾶσαν παντὸς φιλομούσου ὑπὲρ τῆς Κοινότητος ταύτην ἀρωγήν.

Γ'. Ἀξιομίμητος πρᾶξις.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς»

Εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

. . . .

Γνωρίζοντες καὶ ἐκτιμῶντες τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ὅπερ ὁ Ὑμέτερος Σύλλογος αἰσθάνεται διὰ τὰς προόδους τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κοινοτήτων, προαγόμεθα ἀσμένως νὰ γνωρίσωμεν Αὐτῷ ὅτι ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐφορείας ἐσυστήσαμεν ἀρτίως Φιλαρμονικὸν Ὅμιλον, ὑπὸ τὴν τοπικὴν ἐπωνυμίαν «Ἄτταλος» σκοποῦντα ἀμέσως μὲν τὴν ἀνάπτυψιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος τῆς ναζούσης ἡλικίας καὶ τὴν διὰ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν ἐνασχολήσεως ἀποχὴν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλα ἐκφυλιστικὰ κέντρα, ἐμμέσως δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν παροχὴν χρηματικῆς εἰσφορᾶς ὑπὲρ τῶν Σχολείων ἡμῶν διὰ συναυλιῶν καὶ διαφόρων ἄλλων παραστάσεων καὶ τελετῶν. Προσκαλέσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν κατάλληλον διευθυντὴν τελειόφοιτον τοῦ Ὠδείου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐγκαταστήσαντες αὐτὸν εἰς ἰδιαίτερον ἐπὶ τούτῳ Κατάστημα μετὰ τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων, προσεχῶς λίαν τελέσωμεν ἐν αἰσίοις οἰωνοῖς τὴν ἐγκαθίδρυσιν Αὐτοῦ.

Ἐν Ἀτταλείᾳ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1904.

ΟΙ ΕΦΟΡΟΙ

Ὁ Σύλλογος μετὰ πατρικῆς στοργῆς καὶ ἐνδομύχου χαρᾶς παρακολουθῶν τὰς προόδους τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁμογενῶν κοινοτήτων ἐκφράζει θερμότατα συγχαρητήρια τῇ φιλοτίμῳ καὶ φιλοπροόδῳ κοινότητι τῆς Ἀτταλείας, ἥτις χάρις εἰς τὴν ἄοκνον δραστηριότητα τῶν ἑκάστοτε ἐφορειῶν καὶ τὴν πεφωτισμένην ἐποπτείαν καὶ τὰς

θερμὰς προτροπὰς τοῦ Σεβασμιωτάτου ἁγίου Πισιδίας κ. Γερασίμου μεγάλας ἐπετέλεσε καὶ ἐπιτελεῖ προόδους.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐφορεία ἀπαρτιζομένη ὑπ' ἀνδρῶν φιλομούσων καὶ προοδευτικωτάτων οὐδενὸς μέσου, συντελεστικοῦ εἰς τὴν πρόοδον τῆς κοινότητος παραμελεῖ διὰ δὲ τῆς ἀξίας παντὸς ἐπαίνου ἀποφάσεως αὐτῶν περὶ συστάσεως Σχολῆς Μουσικῆς προέβη εἰς πρᾶξιν ἀξιομίμητον καὶ σωστικωτάτην. Ἡ σχολὴ αὕτη παρέχουσα τοῖς νέοις Ἀτταλεῦσι τὴν εὐκαιρίαν τοῦ *καλῶς σχολάζειν* θὰ ἀποτρέπῃ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς ὅ,τι ἀπάδει πρὸς τὸ καθῆκον ὅπερ ἔχουσι πρός τε ἑαυτοὺς καὶ τὴν Κοινωνίαν.

Ὁ Σύλλογος χαίρει μεγάλως ἐπὶ τῇ προόδῳ ταύτῃ καὶ συγχαίρει θερμῶς τοῖς ἐργάταις αὐτῆς.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῶν Ὁμογενῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Κοινοτήτων.

Καταρτισθείσης ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆς στατιστικῆς τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὀρθοδόξων ὁμογενῶν κοινοτήτων, προβαίνομεν εἰς τὴν κατ' ἐπαρχίας δημοσίευσιν αὐτῆς ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*». Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐκφράζομεν θερμοτάτας εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς διὰ τῆς εὐγενοῦς καὶ φιλοπροόδου αὐτῶν συνεργασίας συντελέσαντας εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς στατιστικῆς ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ πιθανὸν ν' ἀπαντῶσιν ἀνακρίβειαί τινες ἐν τῇ στατιστικῇ παρακαλοῦμεν θερμῶς τοὺ ἑκασταχοῦ φίλους τοῦ Συλλόγου ὅπως ὑποδείξωσιν ἡμῖν ταύτας πρὸς διόρθωσιν. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Ἀττάλεια	9000	20000	300	2	—	6	3	9
Καστελλόριζον	9100	50	—	6	1	8	2	10
Ἀντίφελλος	400	—	—	1	—	1	1	3
Καλαμάκιον	1000	—	—	1	—	1	1	4
Μῦρα	650	150	—	1	—	1	1	4
Φοῖνιξ	800	2000	150	1	—	1		4
Ἐλμαλῆ	300	6000	500	1	—	1	1	5
Στάναζ	100	1000	—	1	—	—	—	—
Μάκρη	1500	800	480	1	2	—	1	6
Λιβίσιον	4500	—	—	3	1	4	1	6
Βουρδούριον	2000	13000	1000	3	—	2	1	8
Νῆσ (ος)	497	500	—	2	—	1	1	4
Πάρλα	508	3500	—	1	—	2	1	4
Οὐλούπορλου	1100	10000	—	1	2	—	1	4
Ἀλάϊα	1900	14000	—	2	—	2	1	4
Σπάρτη (Χαμίτ-ἀπάτ).	4643	27700	550	11	3	4	1	8

* Ὁ ἐν τῷ πίνακι φερόμενος μέγας ἀριθμὸς Τουρκικῶν Σχολείων προκύπτει ἐκ τοῦ παρὰ τοῖς Τούρκοις ἐπικρατοῦντος συστήματος καθ' ὃ ἐν ἑκάστῃ γειτονίᾳ συνιστᾶται καὶ ἓν Σχολεῖον μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ ὀλίγων μαθητῶν.

ΠΙΣΙΔΙΑΣ

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
9	420	1	7	5	250	316	165	15		8	
7	350	1	7	6	260	300	170	1		—	
1	50	—	—	—	—	20	—	—		—	
1	80	1	3	1	40	40	20			—	
1	65	—	—	—	—	30	-	—		—	
1	40	1	3	1	30	40	35			—	
1	50	—	—	—	—	30	—	6		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	5		—	
6	225	—	—	—	—	350	—	1		—	
5	398	—	—	—	—	270	—	—		—	
6	190	1	5	3	85	150	75	25		—	
1	45	—	—	—	—	25	—	1		—	
2	60	—	—	—	—	30	—	5		—	
1	75	—	—	—	—	30	—	15		—	
1	96	1	5	1	50	40	35	20		—	
8	312	1	5	3	100	400	120	30 *		7	

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ καφέ.

Ὁ καφὲς εἶναι ποτὸν διαιτητικὸν ὠφέλιμον, ὡς εὐστόμαχον, τονωτικὸν καὶ ἐν μέρει θρεπτικόν.

Ὅταν ὁ στόμαχος κενός, ἡ ὄρεξις διὰ τοῦ καφὲ ἀμβλύνεται, δι' ὃ καὶ οἱ καταχρασταὶ τοῦ καφὲ εἰσὶ συνήθως ὀλιγοφάγοι. Μετὰ τὸ γεῦμα ὅμως διερεθίζει τὸν στόμαχον διὰ τῆς θερμότητος καὶ διὰ τῶν ἀρωματικῶν του στοιχείων καὶ προάγει τὴν πέψιν· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ οἱ τἀναντία φρονοῦντες· οὗτοι στηριζόμενοι εἰς χημικοὺς λόγους, (εἰς τὴν ὕπαρξιν δεψίνης ἐν τῷ καφὲ) πιστεύουσιν ὅτι διὰ τοῦ καφὲ ἡ πέψις παρακωλύεται. Ἡ ἀπροκατάληπτος ὅμως παρατήρησις καὶ ἡ καθ' ἑκάστην πεῖρα ἐσφαλμένην ἀποδεικνύει τὴν τελευταίαν γνώμην.

Ζωογονεῖ δ'εὐχρέστως καὶ τονοῖ τὸν καθόλου ὀργανισμὸν ὁ καφές, δι ὃ ὁρμεμφύτως φέρεταί τις πρὸς αὐτὸν μετὰ κόπωσιν. Διεγείρει δ' ἐλαφρῶς καὶ ἐρεθίζει τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ ἀποδιώκει τὸν ὕπνον καὶ διὰ ταῦτα εἶναι ποτὸν χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τοὺς διανοητικῶς ἐργαζομένους, ὧν τὴν φαντασίαν διαυγεστέραν καὶ τὸ ἔργον γονιμώτερον καθίστησι, δι' ὃ καὶ «ποτὸν τοῦ πνεύματος» ἐκλήθη.

Οἱ κάτοικοι τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν οἱ ὑπὸ τῆς μεγάλης θερμότητος ἀποχαυνούμενοι καὶ ναρκούμενοι ποιοῦνται καὶ δικαίως εὐρεῖαν τοῦ καφὲ χρῆσιν. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοῦτο συμβαίνει «κρίμα ὅμως, διότι ἡ καφεποσία παρ' ἡμῖν φέρει ὡς ἀναπόσπαστον σύντροφον τὴν ὀκνηρίαν καὶ τὴν ἐν τοῖς καφενείοις ἀδολεσχίαν».

Ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀνθρώπων οἵτινες ἐποιοῦντο κατάκορον χρῆσιν τοῦ καφὲ καὶ ὅμως προήλασαν εἰς γῆρας βαθύ. Μεταξὺ

τούτων ὁ Fontenel ὁ ζήσας ὁλόκληρον αἰῶνα ἠρέσκετο νὰ λέγῃ εἰς τοὺς πολεμίους τοῦ καφέ: «Ἐὰν ὁ καφὲς εἶναι δηλητήριον, τὸ παράδειγμά μου ἀποδεικνύει ὅτι εἶνε βραδὺ δηλητήριον». Ἡ κυρία Dureilx, ἡ ζήσασα 114 ἔτη ἐλάμβανε καθ' ἑκάστην 40 μικρὰ κύπελλα καφέ. Συνήθως ὅμως ἡ μεγάλη τοῦ καφὲ χρῆσις προκαλεῖ διὰ χρόνου σοβαρὰς τῆς ὑγιείας διαταραχάς. Παθαίνεται ὁ στόμαχος διὰ τῆς καταχρήσεως καὶ ἐπέρχεται ἀνορεξία καὶ γαστραλγία καὶ δυσπεψία καὶ ὀξυρεγμία καὶ ἔμετοι τὴν πρωΐαν. Παθαίνεται καὶ τὸ κυκλοφορικὸν σύστημα διὰ τῆς καταχρήσεως καὶ ἐπέρχονται παλμοὶ τῆς καρδίας καὶ βράδυνσις σφυγμοῦ. Παθαίνεται τέλος καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ ἐπέρχονται ἀϋπνίαι καὶ τρόμος τῶν ἄκρων καὶ τῆς γλώσσης καὶ ὄνειρα τρομακτικὰ καὶ ἴλιγγος καὶ ἀνικανότης τελεία. Διὰ ταῦτα οἱ πάσχοντες τὸν στόμαχον, τὴν καρδίαν καὶ οἱ εὐερέθιστοι καὶ νευρικοὶ ὀφείλουσ ν' ἀπέχωσι τῆς χρήσεως τοῦ καφέ.

Οὐδέποτε πρέπει νὰ χορηγῶμεν καφὲ εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Τρία κύπελλα καφὲ ἀρκοῦσιν εἰς τὸν ἐνήλικα.

Ὁ καφὲς διὰ τῆς φρύξεως ἀπόλλυσι μέγα ποσὸν τοῦ δραστηριωτέρου τῶν στοιχείων αὐτοῦ, τῆς **καφεΐνης**, ἥτις εἰς μὲν τὸν ἄφρυκτον περιέχεται ἐν ἀναλογίᾳ 17,5 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐν δὲ τῷ πεφρυγμένῳ μόνον 12,5. Ἔγχυμα διὰ ταῦτα ἢ ἀφέψημα δι' ἀφρύκτου καφὲ εἶναι ὠφελιμώτερον καὶ τονωτικώτερον τοῦ διὰ πεφρυγμένου. Μεταχειριζόμεθα ὅμως συνήθως τὸν πεφρυγμένον διότι κατὰ τὴν φρύξιν ἀναπτύσσεται τὸ ἄρωμα τοῦ καφέ. Ἡ φρύξις αὕτη γενέσθω εὐθὺς πρὸ τῆς παρασκευῆς τοῦ ποτοῦ Τότε ὁ καφὲς εἶναι γευστικώτατος καὶ ἀρωματικώτατος· ὁ ἀπὸ μακροῦ πεφρυγμένος ἀπόλλυσι τὰ ἀρωματικὰ αὐτοῦ στοιχεῖα.

Ὁ πεφρυγμένος καφὲς πρέπει νὰ ἔχῃ χρῶμα ἐρυθρὸν πρὸς τὸ κυανοῦν. Ὅταν διὰ τῆς φρύξεως λάβῃ χρῶμα μέλαν ὁ καφὲς καθίσταται ἀκατάλληλος πρὸς χρῆσιν, διότι ἀποβάλλει καὶ τὸ ἄρωμα καὶ τὴν γευστικότητα, καὶ τὸ δραστικώτερον τῶν ὠφελίμων αὐτοῦ στοιχείων, τὴν καφεΐνην. Κ. Γ. Λ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Ἀνάγκη μεταρρυθμίσεως τῆς πλήρους δημοτικῆς πεδεύσεως.

Τὸ ὑψίστης σπουδαιότητος ζήτημα τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμίσεως τῆς κατωτέρας παιδεύσεως ἀπὸ πολλοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Σύλλογος ἡμῶν μετὰ προσοχῆς μελετᾷ καὶ τοὺς ἐπαΐοντας καλεῖ περὶ τούτου εἰς συμβουλήν. Διὰ τοῦτο τῶν ἐν αὐτῷ κατ' ἔτος γινομένων διαλέξεων κατήρξατο ἐφέτος ἀπὸ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος.

Ἓν τῶν περισπουδάστων ἐνεργῶν τοῦ Συλλόγου μελῶν, ὁ κ. *Ἰωακεὶμ Παυλίδης*, πρώην γυμνασιάρχης καὶ ἐπιθεωρητὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, γονιμώτατος δὲ συγγραφεὺς λαμπρῶν παιδαγωγικῶν συγγραμμάτων καὶ ἑπομένως εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰδικὸς περὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, ἐποιήσατο σπουδαιοτάτην διάλεξιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, τῇ 24 Ὀκτωμβρίου, ὥρα 10 π μ., ἀναπτύξας μετὰ τῆς προσηκούσης τῷ θέματι ἐμβριθείας καὶ τοῦ χαρακτηρίζοντος τὸν ἄνδρα ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς ζητήμασιν ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὸ σπουδαιότατον θέμα, «*τίς ἡ καταλληλοτέρα ἐκπαίδευσις παντὸς λαοῦ*». Ἀπέδειξε δὲ διὰ συλλογισμῶν ἰσχυρῶν καὶ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων, ἑδραζομένων ἐπὶ τῆς ἱστορίας, τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ὅτι τοιαύτη ἐστὶν ἡ **πρακτικὴ καὶ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις**, ἥτις διασῴζουσα τὸν ἐθνικὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἑκάστου λαοῦ χαρακτῆρα. ἀνταποκρίνεται πληρέστατα πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς τὰς σιδηρὰς ἀπαιτήσεις τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, παρασκευάζει τοὺς ἐκπαιδευομένους πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ φυσικοῦ πλούτου ἑκάστης χώρας καὶ προάγει τὴν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τῶν λαῶν.

Δὲν προβαίνομεν εἰς περαιτέρω ἀνάλυσιν τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης διαλέξεως, διότι τοῦ «*Ξενοφάνους*» οἱ ἀναγνῶσται θὰ ἀναγνώσωσιν αὐτὴν προσεχῶς ἐν ταῖς στήλαις αὐτοῦ.

Ὁ Σύλλογος ἀκροασάμενος μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς τῆς διαλέξεως τοῦ κ· Παυλίδου ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τῇ πολυτιμοτάτῃ συμβολῇ αὐτοῦ εἰς τὸ σπουδαιότατον ζήτημα, τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον διαρρυθμίσεως τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «Ξενοφάνους» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

“ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΔΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

πρώην γυμνασιάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

Περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ βελτιώσεως τῆς πλήρους δημοτικῆς παιδεύσεως, γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1904.

Φιλόμουσοι Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς καταπληκτικῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς κινοῦνται εἰς τὸ ἀχανὲς οἱ ἄπειροι ὁρατοὶ κόσμοι τῆς ὕλης, ἀόρατος καὶ μυστηριώδης πολλάκις κινεῖται ὁ εἷς καὶ μόνος ἠθικὸς κόσμος, οὗ πατὴρ εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ὑπηρέται οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. Μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς καὶ μὲ κεραυνοῦ σφοδρότητα κινοῦνται οἱ κόσμοι ἐκεῖνοι. Εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τοιαύτη ταχύτης καὶ σφοδρότης δεν παρατηρεῖται. Ὁ κόσμος ὁ ἠθικὸς δὲν φαίνεται ἀμέσως νὰ ἐπιβάλληται καὶ νὰ διεγείρῃ τρόμον μὲ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Ἐργάζεται βραδέως, λεληθότως καὶ ἀφανῶς, καὶ ἀπατᾷ πολλάκις ἡ βραδύτης καὶ ἀφάνεια αὕτη. Ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸν παραβάτην τῶν νόμων τούτων τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, εἴτε ἄτομον εἶναι, εἴτε κοινότης οἱαδήποτε, εἴτε ἔθνος καὶ λαὸς ὁλόκληρος! Τὰ ἀποτελέσματα τῆς παραβάσεως ταύτης εἶναι πολὺ φοβερώτερα καὶ καταπληκτικώτερα πάσης ἄλλης παραβάσεως. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἰσορροπίας καὶ τάξεως ἐν τῷ κόσμῳ τῷ ὑλικῷ, εἴτε ὡς καταιγὶς καὶ πυρκαϊὰ ἀναφαίνεται

αὕτη, εἴτε ὡς σεισμὸς καὶ κατακλυσμός, ὡς τρικυμίαι καὶ ναυάγια, προξενεῖ τωόντι πολλάκις φοβερὰς καταστροφάς. Ἀλλὰ τί εἶναι αἱ καταστροφαὶ αὗται ἀπέναντι τῶν ἀπεριγράπτων δεινῶν, τῶν ἐρημώσεων, τοῦ χυθέντος αἵματος, τοῦ δαπανηθέντος χρήματος, καὶ τῆς μεγάλης καταισχύνης, ἅτινα ἔφερεν ὁ Γαλλοπρωσσικὸς πόλεμος εἰς τὴν Γαλλίαν τοῦ 1870! Τί εἶναι αἱ καταστροφαὶ αὗται ἀπέναντι τῆς καταπτώσεως, τῆς διαφθορᾶς, τῆς πτωχείας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῆς καταδιώξεως αὐτοῦ παρὰ πάντων, τοῦ ἀφθόνου αἵματος, ὅπερ χύνεται καθ' ἑκάστην καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀλληλοσφαγάς, καὶ ἐκείνου, ὅπερ ἀπορροφᾶται ἀγρίως ἀπὸ τὰς φλέβας τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ἀπέναντι τῆς ἀπογνώσεως, ἥτις κατέχει σήμερον ἅπαν τὸ Ἑλληνικόν, καὶ τοῦ φόβου, ὃν μᾶς ἐμπνέει τὸ μέλλον; Οὐδὲν βεβαίως!

Καὶ διατί ἔθηκα παράλληλα τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα; Διότι εἰς ἀμφότερα ταῦτα ἐγένετο ὀδυνηρὰ παράβασις καὶ καταπάτησις τοῦ σπουδαιοτέρου νόμου τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, καὶ τὸν νόμον τοῦτον ἀποτελεῖ τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λαῶν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἠκούσθη ὡς ἦχος βαρὺς καὶ ἀπαίσιος διὰ τὴν Γαλλίαν, καὶ ὡς ὕμνος δόξης διὰ τὴν Γερμανίαν, ὅτι οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους κατενίκησαν καὶ ἐποδοπάτησαν τὴν Γαλλίαν! Μᾶς λείπει ὁ χρόνος νὰ ἐξηγήσωμεν ἐνταῦθα, πόσον ἀληθὴς εἶναι ὁ λόγος οὗτος, καὶ πόσον οἰκτρὰ ἦτο ἡ Γαλλικὴ ἐκπαίδευσις πρὸ τοῦ πολέμου ἐκείνου. Φθάνει μόνον νὰ εἴπωμεν, ὅτι οἱ Γάλλοι κατενόησαν καὶ παρεδέχθησαν τοῦτο, καὶ ὡς λέοντες ἐρρίφθησαν ἀμέσως εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν. Κυρίως δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐτράπησαν εἰς τὴν Πρακτικὴν καὶ Τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, δι' ἧς ἐσκέφθησαν, ὅτι θὰ καταστήσωσι τὸν Γαλλικὸν λαὸν καὶ ἀνεξάρτητον καὶ ἐναρετώτερον, καὶ σήμερον δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἡ Γαλλικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἀνωτέρα τῆς Γερμανικῆς.

Ἂς ἔλθωμεν νῦν καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα. Ἐπὶ 75 ἔτη ἐλευθέρου βίου γίνεται παρ' ἡμῖν ἡ ἀπαισιωτάτη παράβασις τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου νόμου τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Τὸ ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀμελεῖται καὶ περιφρονεῖται σχεδὸν ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ταχθέντων πρὸς προαγωγὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὀλί-

γισται φωναὶ ἀκούονται σποραδικῶς καὶ κατὰ μεγάλα διαλείμματα. Ἀλλ' ἀποσβέννυνται αἱ φωναὶ αὗται ἐντὸς τοῦ ἀλαλαγμοῦ καὶ τῶν βεβακχευμένων φωνῶν τῶν πολιτικῶν παθῶν καὶ τῆς ἄλλης κοινωνικῆς Ἐριννύος. Διατί δὲ ταῦτα πάντα; Διότι δὲν συνέρχονται, ὡς ἔδει, οἱ ἁρμόδιοι νὰ συσκεφθῶσι σοβαρῶς καὶ εἰλικρινῶς καὶ μετὰ πόνου, πῶς πρέπει νὰ ἐκπαιδεύηται ἡ νέα γενεὰ καὶ ποῖον σύστημα ἐκπαιδεύσεως ἁρμόζει ἡμῖν.

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν «ἡ Ἀνατολή» ἀναλαμβάνει μὲ τὰς ἀσθενεῖς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν λύσιν τοῦ ἡμίσεος τοὐλάχιστον, ἀλλὰ καὶ τοῦ σοβαρωτέρου μέρους τοῦ ζητήματος, νὰ συσκεφθῇ δῆλον ὅτι *περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς πλήρους δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ*. Πρὸς τοῦτο δὲ γίνεται σήμερον ἡ διάλεξις ἐνταῦθα, ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἐνώπιον τῶν μελῶν καὶ τῶν ἀξιοτίμων τιμησάντων τὴν διάλεξιν Κυρίων καὶ Κυριῶν, αἱ ἀρχαί, ἐφ' ὧν καθ' ἡμᾶς ὀφείλει νὰ βασισθῇ ἡ ἐνέργεια τοῦ Συλλόγου. Τὴν διάλεξιν διαιροῦμεν εἰς δύο μέρη, *γενικὸν* καὶ *μερικόν*. Καὶ ἐν ἐκείνῳ μὲν θὰ πραγματευθῶμεν περὶ ἐκπαιδεύσεως ἐν γένει τοῦ λαοῦ, καὶ δὴ τῆς *Πρακτικῆς* καὶ *Τεχνικῆς*, ἐν δὲ τῷ μερικῷ, περὶ τοῦ τί ὀφείλει νὰ πράξῃ ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Ὅπως κατανοήσωμεν τὴν λίαν πεπλανημένην καὶ σφαλερὰν ἀντίληψιν, ἣν ἔχει σήμερον τὸ Ἑλλ. ἔθνος περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀνάγκη νὰ ἀναδράμωμεν ὀλίγον εἰς τὰ παλαιὰ καὶ νὰ ἴδωμεν ὁποίαν ἐξέλιξιν ἔλαβεν ἡ περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἰδέα κατὰ τὴν πορείαν τῶν αἰώνων. Νὰ ἴδωμεν δὲ ὁποίαν ἰδέαν ἔχουσι σήμερον τὰ μεγάλα καὶ πεπολιτισμένα ἔθνη περὶ αὐτῆς, καὶ νὰ συγκρίνωμεν αὐτὴν πρὸς τὰ ἡμέτερα.

Καὶ ἐν τῇ *ἀρχαιότητι* καὶ ἐν τῷ Μεσαιῶνι ἡ αὐτὴ σφαλερὰ ἰδέα ἐπεκράτει παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς περὶ ἐκπαιδεύσεως. Περὶ βαρβάρων βεβαίως δὲν γίνεται λόγος. Παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ λαὸς ὀλίγιστα γράμματα ἐμάνθανεν. Σχολεῖον μέγα τοῦ λαοῦ ἦτο ἡ Πολιτεία, ἡ θρησκεία, τὸ θέατρον, ἡ ἐν τῷ βίῳ πρᾶξις, ἔν τε πολέμῳ καὶ εἰρήνῃ, καὶ ὁ ἐν γένει κοινωνικὸς βίος. Ἡ κυρίως ἐκπαίδευσις ἐδίδετο εἰς ἀνωτέραν τινὰ τάξιν πολιτῶν, τὰ λεγόμενα μαθήματα, ἐνῷ

διὰ τὸν λαὸν ἐλέγοντο ἁπλῶς γράμματα. Ἐν τῷ Μεσαιῶνι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ κἂν ἐξεπαιδεύετο ὁ λαός· ἡ ἐκπαίδευσις ἦτο κτῆμα καὶ χρῆμα τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ ἀνωτέρου κλήρου· ἀφοῦ γλῶσσα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν μὲν τῇ Δύσει ἦτο ἡ Λατινική, ἐν δὲ ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἡ ἀρχαία Ἑλληνική. Ὁ λαός, ἐφρόνουν οἱ κύριοι οὗτοι, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐκπαιδεύσεως, διότι ἐλεύθερος μὲν ὤν, εἶναι προωρισμένος νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, οἵτινες αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωνται. (Ἐνθυμεῖσθε τὴν διαίρεσιν τοῦ Πλάτωνος εἰς σοφούς, πολεμιστάς, καὶ τὸν λαόν). Εἰς δὲ τὰ μοναρχικὰ καὶ τυραννικὰ κράτη ὁ λαὸς ὀφείλει νὰ ἦναι δοῦλος τῶν ἀνωτέρων τάξεων, νὰ ἐργάζηται δι' αὐτάς, καὶ νὰ βασανίζηται ὑπ' αὐτῶν. Ἰδέα ἀποτρόπαιος, ἰσχύουσα μέχρι σχεδὸν τῆς ἀναμορφώσεως, τοῦ Λουθήρου, ὅτε βλέπομεν νὰ συνιστῶνται τακτικά τινα σχολεῖα διὰ τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ εἰσάγηται βαθμηδὸν ἡ μητρικὴ γλῶσσα εἰς αὐτά. Ἀλλὰ καὶ πάλιν βραδέως καὶ ἐλλιπῶς ἐξηλίσσετο ἡ περὶ γενικῆς καὶ καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως ἰδέα, ἕως ὅτου, ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἡ Πολιτικὴ οἰκονομία, καὶ αἱ φωναὶ τῶν σοφῶν καὶ κοινωνιολόγων ἔθεσαν τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν. Ἥρπασαν τὴν ἐκπαίδευσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς ἀλαζόνος ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ πονηροῦ κλήρου, καὶ ἀπέδωκαν αὐτὴν εἰς τὸν λαόν· ἡ ἐκπαίδευσις ἐγνώρισε τὸν ἀληθῆ κύριόν της. Καὶ ἔκτοτε ὑπὲρ τὸν ἕνα ἤδη αἰῶνα προήχθη μὲν εἰς μεγίστην τελειότητα, οὐχ' ἧττον ἐξακολουθεῖ ἔτι νὰ προάγεται. Ποῖον χαρακτῆρα ἔχει τώρα ἡ ἐκπαίδευσις αὕτη, θὰ ἴδωμεν ἀμέσως κατωτέρω, ἀφοῦ εἴπωμεν δύο λέξεις περὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων.

Ἐν τῇ ἡμετέρα Ἀνατολῇ, καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι, δυστυχῶς ἡ σφαλερὰ ἐκείνη περὶ ἐκπαιδεύσεως ἰδέα τῶν παλαιῶν χρόνων ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται ἐπὶ πολὺ ἀκόμη· καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, μετὰ τὰ 75 ἔτη τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου, μόλις πρὸ ὀλίγου ἤρχισε νὰ καθαρίζεται ἡ ἰδέα αὕτη, ἐν δὲ τῇ ἐφαρμογῇ ὑπολείπεται πολὺ τῆς διαυγείας καὶ τῆς ἐκτελέσεως, εἰς ἃς ἔφθασε παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις Κράτεσι. Διεδόθη καὶ ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ λαὸς ὅλος πρέπει νὰ ἐκπαιδεύηται, καὶ σχολεῖα πάμπολλα ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ ποίαν ἐκπαίδευσιν πρέπει νὰ λάβῃ

ὁ λαός; τί νὰ μανθάνῃ; κτλ., περὶ τούτων σοβαραὶ καὶ μεμελετημέναι σκέψεις δὲν ἐγένοντο ποτέ. Ὀλίγη ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ καὶ ἀριθμητική, καὶ ἐλαφρά τινα κακῶς διδόμενα ψιχία Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, καὶ εἴτι ἄλλο, αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦσιν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐν τούτοις ῥέει χρυσὸς ἄφθονος διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτήν· ἀλλ' ἀσκόπως καὶ εἰς μάτην· ἡ περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ ἰδέα δὲν ἔλαβε παρ' ἡμῖν οὐδὲ μικρὰν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν προαγωγήν. Ἡ μετὰ 45 καὶ 50 ἔτη, ἤτοι κατὰ τὸ 1878 περίπου, γενομένη μικρὰ βελτίωσις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῆς καταπληκτικῆς ἀναπτύξεως, ἣν ἔλαβε ἡ ἰδέα αὕτη παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς.

Ἔρχεται τώρα καὶ μία ἄλλη συγγενὴς φάσις τοῦ ζητήματος. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ τῷ Μεσαιῶνι, καὶ ἐπὶ μέγα διάστημα τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐπεκράτει ἡ σφαλερὰ ἐκείνη ἰδέα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ ᾖ *μόνον* ἀνθρωπιστική, *οὐδαμῶς* δὲ βιοποριστική. Ἰδέα ἥτις σήμερον παρὰ πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔθνεσι κατέπεσε, καὶ ἐν τούτοις ἡ λίαν πεπλανημένη αὕτη ἰδέα παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι μέχρι χθές, ἕως σήμερον ἐπεκράτει καὶ ἐπικρατεῖ ἀκόμη. Κατὰ τοσοῦτον δὲ εἶνε παράδοξα καὶ ὀδυνηρὰ πάντα ταῦτα, καὶ ἐλέγχουσι τὴν ἀβελτερίαν καὶ ἀμέλειαν ἡμῶν περὶ τὰ ὕψιστα τῶν ζητημάτων, καθ' ὅσον ἀπ' αἰώνων ἤδη ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, ἀπὸ τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Βοεμοῦ Κομενίνου, ἀπὸ τῶν Ἄγγλων Βάκωνος καὶ Locke, τῶν Γερμανῶν Franke, Semler, Hecker, Meltzman καὶ λοιπῶν, τοῦ Ἑλβετοῦ Πεσταλότση, τοῦ Βοεμοῦ Kindermann καὶ τόσων ἄλλων, καὶ τοῦ μεγάλου λάτριος τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐργασίας Γάλλου Rousseau, εὐρεῖα καὶ ἰσχυρὰ διεδόθη ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα ἡ μεγάλη καὶ σωτήριος ἰδέα, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἐκτείνηται ἐφ' ὅλου τοῦ λαοῦ ἀνεξαιρέτως, ἀλλὰ τὸ κύριον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἀνθρωπιστικὴ ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ ἰσχυρῶς πρέπει νὰ εἶναι βιοποριστική· διὰ τὸν λαὸν μάλιστα περισσότερον βιοποριστική, διότι ὁ βιοπορισμὸς καὶ ἡ ἐργασία, ἣν θὰ ἀναπτύξῃ αὕτη, θά φέρῃ οὐ μόνον τὴ εὐμάρειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸν λαόν.

Τοῦτο, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ὀφείλει νὰ εἶνε βιοποριστική, εἶναι ἰσχυρὸν συμπέρασμα σπουδαίου συνθέτου συλλογισμοῦ, τοῦ ἑξῆς σωρείτου.

Ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ τὴν γενικὴν εὐδαιμονίαν ὅλου τοῦ λαοῦ· ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ καὶ τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ εὐμάρειαν, ὄχι μόνον τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν· διὰ νὰ ἀποβλέπῃ τὴν ὑλικὴν εὐμάρειαν, πρέπει νὰ παρέχῃ πλοῦτον εἰς τὸν λαόν· διὰ νὰ παρέχῃ πλοῦτον πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ· διὰ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν τέχνην, εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ· πρέπει ἄρα νὰ ἦναι πρακτικὴ καὶ τεχνική, τουτέστιν βιοποριστικὴ ἐκπαίδευσις· ὀλίγα λέγομεν πρὸς ἐξήγησιν ἑκάστης τῶν προκειμένων τούτων τοῦ σωρείτου.

Πρῶτον· πᾶσα γνῶσις, πᾶσα ἐπιστήμη, καὶ ἡ ὑψηλὴ πολλάκις θεωρία, ἥτις ἐμελετήθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἔχει τὸν τόπον της τόσον ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ πτωχοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν βαθμίδων τοῦ μοναρχικοῦ θρόνου. Διότι ἄνθρωπος εἶναι καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος· πόσῳ μᾶλλον, ὅταν αἱ γνώσεις συμβάλλωσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ. Φθάνει νὰ προσφέρηται ὑπὸ τὸν ἁρμόζοντα τύπον καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης ἀναλογίας. Δεύτερον· ἡ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ μόρφωσις εἶναι σφιγκτὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν, ἢ μᾶλλον προϋποθέτει ἐξάπαντος αὐτήν· ἄνθρωπος ζῶν ἐν κακουχίαις δὲν δύναται νὰ ᾖ ἀγαθὸς καὶ σώφρων. Τὸ ζήτημα εἶναι λελυμένον. Ἂν καὶ περὶ μοναχοῦ καὶ ἀσκητοῦ προκειμένου δύναταί τις νὰ ἀμφισβιτήσῃ τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ μοναχοὺς καὶ ἀσκητὰς δὲν συνίστανται αἱ κοινωνίαι. Ὡς πρὸς δὲ τὰ κράτη ἐν συνόλῳ, παράφρων μόνον δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι πτωχὸν καὶ πεινασμένον Κράτος, ἄνευ πλουτοφόρου γεωργίας, βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου, ἄνευ μεγάλων κεφαλαίων, ἄνευ στρατοῦ καὶ στόλου, δύναται νὰ ἀντιστῇ καὶ νὰ μὴ γείνῃ ἕρμαιον ἢ παίγνιον τῶν ἐχθρῶν του, καὶ νὰ κατακτηθῇ πρῶτον ὑπὸ τῆς δυστυχίας καὶ διαφθορᾶς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, κα κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου ἐξωτερικοῦ ἐπιδρομέως. Πλοῦτος λοιπὸν χρειάζεται διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ τὸ ἄτομον καὶ τὸ Κράτος. Ἡ ἐκπαίδευσις ἀποβλέπει τὸ εὖ ζῆν· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι δύο λέξεις, εὖ καὶ ζῆν, προηγεῖται τὸ ζῆν, καὶ κατόπιν τὸ εὖ ζῆν.

Προχωροῦντες εἰς τὸν σωρείτην παρατηροῦμεν, ὅτι πηγὴ τοῦ πλούτου εἶναι ἡ ἐργασία· ὄχι τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα κεφάλαια

μόνα, ούτε αί άπέραντοι γαΐαι καί τά κτήματα μόνα. Η πολιτική οικονομία άπό τοΰ θεμελιωτοΰ αύτής Adam Schmith καί όλης τής περαιτέρω χορείας τών σοφών της άποδεικνύει τοΰτο. «Πολλά δεινά έπήνεγκεν είς τόν κόσμον, λέγει ό Baudrillart, ή πεπλανημένη ιδέα, ήτις έταύτιζε τόν πλοΰτον μέ τόν χρυσόν καί άργυρον καί μέ τάς έκτάσεις τής γής. Έκ τούτου οί πόλεμοι καί αί έπιδρομαί διά νά άρπάση ό είς τά τοΰ άλλου. Άλλά πλοΰτος είναι ή έργασία, ήτις έχει τόσην άξίαν, όσην καί ό άνθρωπος, καί ό άνθρωπος μόνον δι' αύτής έχει άξίαν· καί όσον έπ' άπειρον είναι τελοιοποιήσιμος ό άνθρωπος, τόσον έπ' άπειρον έπιδεκτική τελειοποιήσεως είναι καί ή έργασία. Καί ό Ίησοΰς είργάζετο καθημερινήν καί έορτήν, καί ότε οί Ίουδαΐοι έψεξαν αύτόν, διότι δέν φυλάττει τήν έορτήν, άνέκραξε μέ όργήν, «ό πατήρ μου έως άρτι έργάζεται, κάγώ έργάζομαι έως άρτι.» (Ίωάν.)

Άλλ' ή έργασία, διά νά φθάσωμεν είς τό τέλος τοΰ σωρείτου, είναι πολλή καί ποικίλη, είναι έπιστήμη, τέχνη, βιομηχανία, γεωργία, ναυτιλία, έμπόριον καί τόσα άλλα πλησίον αύτών. Η έκπαίδευσις λοιπόν όφείλει πάντα ταΰτα νά λαμβάνη ύπ' όψει. Έπειδή δέ ή τέχνη άποτελεΐ τά $^{99}/_{100}$ καί πλέον τών άπασχολήσεων τοΰ λαοΰ, ή έκπαίδευσις πρό πάντων είς αύτήν τήν τέχνην πρέπει νά άποβλέπη· όφείλει άρα νά ήναι πρακτική καί τεχνική, ήτοι βιοποριστική.

Η μεγαλοπράγμων αύτη ιδέα, βασανισθεΐσα καθ' όλον τόν 18ον αίώνα, κυρωθεΐσα καί σφραγισθεΐσα ύπό τών μεγάλων σοφών τής Παιδαγωγικής έπιστήμης, τής Κοινωνιολογίας καί τής Πολιτικής οικονομίας, έμελετήθη καί άνεπτύχθη λαμπρώς καθ' όλον τόν διαρρεύσαντα 18ον αίώνα, καί έστερεώθη πλέον άσάλευτος. Ότι ή έκπαίδευσις ένός λαοΰ δέν πρέπει νά ήναι μία, μονότοτος καί άποκλειστική, άνευ φωτός καί ζωής διά τούς άλλους, σκοτεινή καί άπαισία, ώς αί Παγόδαι τών Κινέζων, άλλ' ότι πρέπει νά ήναι πολυειδής καί πολυποίκιλος, νά λαμβάνη ύπ' όψει τόν πολλάς διαφοράς παρέχοντα βίον τοΰ πολίτου, τήν τάξιν του, τόν προορισμόν του, καί δή τήν μέλλουσαν άπασχόλησίν του, τό έπάγγελμά του.

Καί ούτως ή ιδέα αύτη τής έκπαιδεύσεως άπεκρυσταλλώθη καί άπετυπώθη είς τά πολλά καί πολυώνυμα είδη τών σχολείων, άτινα

ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς, καὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν πατρικὴν καὶ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην καὶ ἀνεξάντλητον δύναμιν, ἐξ ἧς ἀντλεῖ ἀενάως δυνάμεις τὸ Ἔθνος καὶ τὸ Κράτος.

Καὶ ἵνα μεταχειρισθῶμεν τοὺς Γαλλικοὺς ὅρους, τοὺς πλησιεστέρους ἡμῖν, ἔχομεν πρῶτον πρὸς τὴν Δημοτ. ἐκπαίδευσιν τὰ écoles primaires καὶ écoles primaires superieures μὲ πολὺ ἐκτενέστερον πρόγραμμα καὶ πολὺ ἀφθονώτερα ἐν αὐτοῖς τὰ μαθήματα τῶν πραγματικῶν καὶ δὴ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὰς τεχνικὰς ἐργασίας ἀφθόνους καὶ εἰς ἀμφότερα τὰ τμήματα ταῦτα. Διὰ τὸ ἀνώτερον μάλιστα Δημοτικὸν ἔχομεν τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο σύμπλεγμα τῶν τριῶν πρακτικῶν καὶ τεχνικῶν τμημάτων, τοῦ βιομηχανικοῦ, γεωργικοῦ, ἐμπορικοῦ, μὲ ἄφθονα τεχνολογικὰ μαθήματα καὶ τεχνικὰς ἀσκήσεις. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρων τούτων δημοτικῶν λαμβάνονσι τὸν τίτλον industrielles καὶ ouvidrs. Ἔχομεν πάλιν τὰ écoles ἢ ateliers d' aprentissage, ὅπου οἱ μαθηταὶ κυρίως διδάσκονται τὴν τέχνην των. Ἔχομεν περαιτέρω πρὸς τὰ ἄνω τὰ écoles professionnelles, καὶ ἔτι ἀνωτέρω τὰ écoles d' arts et metiers, ἀμφότερα διὰ τὴν Μέσην τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἔχομεν ὡς βάσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ταύτης τὴν λαμπρὰν Μέσην πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ Lycées et colleges, τὴν λεγομένην Enseignement secondaire moderne, ἀντικαταστήσασαν τὴν enseig. second. speciale. Ἔχομεν κάτω ἀπό ταῦτα ὅλα τὰ ἑσπερινὰ καὶ Κυριακὰ σχολεῖα διὰ τοὺς ἐργάτας, cours du soir, cours des adultes κτλ.

Ταῦτα εἶναι τὰ κυριώτερα, παρ' αὐτὰ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, καὶ ἀποτελοῦσι τὴν καταπληκτικὴν διαφορὰν τοῦ πολυποικίλου ἐκείνου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, πρὸς τὸ ἡμέτερον Μεσαιωνικὸν μονότονον πύργωμα, τὸ τρικέφαλον εἴδωλον τοῦ Βούδα, Δημοτικόν, Ἑλληνικὸν καὶ Γυμνάσιον δι' ἅπαντα τὰ 10 ἑκατομμύρια τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τώρα πῶς κατήρτισαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὴν Πρακτικὴν καὶ Τεχνικὴν αὐτῶν ἐκπαίδευσιν; ποῖαι σκέψεις τοὺς ἔφεραν εἰς αὐτήν; Ἁπλούστατα· ἐξήτασαν ποῖαι ἐπιστῆμαι, ποῖαι γνώσεις καὶ δεξιότητες, ποῖα μαθήματα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ λαοῦ. Αἱ γνώσεις, αἵτινες φωτίζουσι καὶ προάγουσι τὴν ποικίλην αὐτοῦ ἐργασίαν, ἥτις εἴπομεν ἀνωτέρω, εἶναι ἐπ' ἄπειρον

ἐπιδεκτικὴ τελειοποιήσεως· καὶ τὸ ὄργανον τῆς τελειοποιήσεως οὐδὲν ἄλλο εἶναι δι' ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ζητήματα, παρὰ ἡ γνῶσις καὶ ἡ δεξιότης. Ποῖαι εἶναι αἱ γνώσεις λοιπὸν πρῶτον, ἃς μετεχειρίσθησαν εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα; Εἶναι αἱ ὡραιότεραι, αἱ σπουδαιότεραι, αἱ ὠφελιμώτεραι γνώσεις τοῦ κόσμου τούτου. Εἶνε τὸ μέγα καὶ ἀπέραντον βιβλίον τῆς φύσεως, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἤνοιξε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καὶ κατέγραψε τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Διότι ἡ τέχνη εἶναι τὸ πρωτότοκον τέκνον τῆς φύσεως, καὶ τῆς φύσεως τῆς μητρὸς θηλάζει τὸ γάλα, καὶ πρὸς αὐτὴν ἔχει ἐστραμμένα τὰ βλέμματα ὡς τέκνον πρὸς μητέρα. Δηλαδὴ πᾶσα τέχνη πᾶσαν ὕλην τὴν λαμβάνει παρὰ τῆς φύσεως, καὶ παντοῦ καὶ πάντοτε ἡ τέχνη ἀπομιμεῖται τὴν φύσιν.

Εἶναι λοιπὸν αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ἡ Φυσική, ἡ Χημεία, ἡ Φυσικὴ ἱστορία, ἡ Βοτανική, ἡ Ζωολογία, ἡ Γεωλογία, ἡ Ὀρυκτολογία. Εἶναι αἱ Μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι, ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ σχῆμα, καὶ ἡ σχέσις καὶ ἀναλογία αὐτῶν πρὸς τὸν τόπον, τὸν χρόνον καὶ τὴν κίνησιν. Εἶναι ἡ Μηχανικὴ ἡ λαμβάνουσα τὴν τροφὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προηγουμένων· εἶναι κατόπιν αἱ οἰκονομολογικαὶ ἐπιστῆμαι, Πολιτικὴ οἰκονομία, Γεωργικὴ καὶ Βιομηχανικὴ οἰκονομία, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ πολλαπλῆ Γεωγραφία. Εἶναι κατόπιν ἡ ἐφαρμογὴ τούτων τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν ἐπὶ τῆς τέχνης, ἥτις ἐφαρμογὴ ἀποτελεῖ τὰ διάφορα εἰδικὰ μαθήματα τῆς Βιομηχανίας, τῆς Γεωργίας, τῆς Ναυτιλίας, τοῦ Ἐμπορίου, τὰ λεγόμενα ἰδίως τεχνολογικὰ μαθήματα. Εἶναι παρὰ ταῦτα τὰ διάφορα τεχνικὰ λεγόμενα μαθήματα, ἡ ἰχνογραφία, ἡ προπλαστικὴ κ. λ. π. Αὐτὰ εἶναι τὰ ὡραῖα, τὰ εὐχάριστα, τὰ ὠφέλιμα μαθήματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ κύριον ὑλικὸν τῆς Πρακτικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, χωρὶς νὰ λείπωσι καὶ τὰ καθαρῶς ἀνθρωπιστικά, οἷα εἶναι τὰ γλωσσικὰ ἢ φιλολογικά, τὰ ἱστορικὰ καὶ τὰ ἠθικοθρησκευτικά. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὰς δεξιότητας τὰς ἀναγκαίας πρὸς τὴν Τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, μετεχειρίσθησαν τὴν χεῖρα, τὰ δάκτυλα, τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐν γένει τὸ σῶμα καὶ τὴν σωματικὴν ἐργασίαν.

Τὰ μαθήματα ταῦτα βεβαίως ἀποτελοῦσι λαμπρὰς καὶ μεγάλας ἐπιστήμας· εἶναι μάλιστα αὐταὶ αἱ λεγόμεναι θετικαὶ ἢ πραγματικαὶ ἐπιστῆμαι, πρὸς ἀντίθεσιν τῶν φιλολογικῶν, ἱστορικῶν, ἠθικοθρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν γνώσεων. Ἀλλὰ δὲν εἰσέρχονται εἰς

τὸ πρόγραμμα πάντοτε ὡς ἐπιστῆμαι, μὲ ὅλον τὸν ὄγκον αὐτῶν καὶ τὸ βάρος, ἀλλὰ ἀναλόγως τῆς βαθμῖδος τῆς ἐκπαιδεύσεως ἄλλοῦ μὲν εἰσέρχονται μὲ ἔνδυμα ἁπλοϊκὸν καὶ χωρικόν, ὡς πρακτικαὶ καὶ ἀφελεῖς γνώσεις, εἰς δὲ τὰς ἀνωτέρας βαθμῖδας μὲ μείζονα συστηματικὴν κατάταξιν, ἀλλὰ πανταχοῦ καὶ πάντοτε μετὰ ὑποδείγματος, πειράματος, ἐφαρμογῆς και ἀφθόνων τεχνικῶν ἀσκήσεων.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς ἓν εἰδικώτερον ζήτημα, καὶ εἰς τοῦτο παρακαλῶ τὰ ἀξιότιμα μέλη τοῦ Συλλόγου νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν, διότι ἀκριβῶς ἐπὶ τούτου ὡς ἐπὶ βάσεως θὰ ἐργασθῇ ὁ Μικρασιατικὸς σύλλογος διὰ τὴν προειρημένην βελτίωσιν τῆς πλήρους Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ὡς καὶ τοὺς ἀξιοτίμους ἐνταῦθα παρόντας. Τὸ ζήτημα εἶναι· πῶς καί ποῦ γίνεται ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐκμάθησις τῶν γνώσεων τούτων, καὶ ἡ ἄσκησις τῶν δεξιοτήτων. Περὶ τούτου λέγομεν τὰ ἑξῆς.

Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν γνώσεων τούτων γίνεται πρῶτον εἰς τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία, ἄφθονος καὶ εὐρεῖα καθ' ὅλον τὸ κατώτερον Δημοτικόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ ἀναγνωστικῶν βιβλίων ξένης διδασκομένης γλώσσης. Ὄχι μόνον δηλ. διὰ τοῦ μαθήματος τῆς λεγομένης Πραγματογνωσίας, εἰς τὰ δύο πρῶτα ἔτη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἱκαναὶ γνώσεις ἐκ τῶν πραγματικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐκ τοῦ πρακτικοῦ καὶ καθημερινοῦ βίου διδάσκονται εἰς τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγνωστικὰ αὐτῶν βιβλία, ἅτινα εἶναι διπλάσια καὶ τριπλάσια τῶν ἡμετέρων, βρίθουσι τοιούτων γνώσεων ἐκ τῶν πραγματικῶν ἐπιστημῶν, ἤτοι τῶν φυσικῶν, οἰκονομολογικῶν καὶ τεχνολογικῶν μαθημάτων. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἑρμηνεύονται καὶ ἀναπτύσσονται αἱ γνώσεις αὗται· ὑποβοηθοῦνται δέ, ὡς θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, καὶ δι' ὑποδειγμάτων, εἰκόνων, καὶ πειραμάτων ἐλαφρῶν πολλάκις. Καὶ χωνεύονται αἱ γνώσεις αὗται, καὶ σχεδιάζονται σιγὰ σιγὰ καὶ πλαισιοῦνται εἰς τὴν διάνοιαν τῶν παίδων αἱ γνώσεις, διὰ νὰ εἰσέλθῃ κατόπιν τὸ ἄφθονον ὑλικόν, καὶ ἀποτελεσθῇ ἡ πλήρης εἰκών. Διότι, κύριοι, πρέπει πολλάκις νὰ ἐπαναληφθῶσι τὰ πράγματα αὐτά, ἵνα καταστῶσι κτῆμα τοῦ μαθητοῦ. Be, etitio est mater studiorum.

Δεύτερον· αἱ γνώσεις αὗται μεταδίδονται διὰ τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἤτοι ὅταν εἰσάγωνται μαθήματα ἐκ τῶν πραγματικῶν

τούτων ἐπιστημῶν εἰς συστηματικὴν διδασκαλίαν, ὡς καὶ εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα· εἰς ἐγχειρίδια λαμπρῶς καὶ παιδαγωγικῶς συντεταγμένα ὑπὸ ἀνθρώπων ἁρμοδίων, ἐγχειρίδια Φυσικῆς, Χημείας, Φυσικῆς Ἱστορίας, Μηχανικῆς, Τεχνικῆς χημείας, Μηχανικῆς τεχνολογίας, γεωπονικὰ ἐγχειρίδια, οἰκονομολογικὰ κ. τ. λ. Τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τὰ κατώτερα, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἀνώτερα δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ ἰδίως εἰς τὰ Τεχνικὰ σχολεῖα, écolles professionelles ὡς εἴπομεν, εἰς τὰ ècoles d'arts et metiers, καὶ εἰς τὴν μέσην Πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἣν ὀνομάζουσι enseignement secondaire moderne, καὶ εἰς τὰ ὁμοταγῆ ἐκπαιδευτήρια. Τώρα, εἰς ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ τῶν πραγματικῶν ἐπιστημῶν ἐπέρχονται δύο σπουδαῖα βοηθήματα τὰ ἑξῆς, τὸ ὑπόδειγμα καὶ τὸ πείραμα· ὡς ὑπόδειγμα χρησιμεύει ἢ τὸ αὐτούσιον προϊόν, ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ ἡ εἰκών. Πρόκειται π. χ. περὶ φυτοῦ ἢ ζώου ἢ ὀρυκτοῦ ἢ βιομηχανικοῦ ἢ γεωργικοῦ προϊόντος, τότε παρουσιάζεται ἢ αὐτὸ τὸ φυτόν, ἢ τὸ ζῷον, ἢ τὸ ὀρυκτόν, ὅπου εἶναι δυνατόν, ἢ μέρος αὐτοῦ χαρακτηριστικόν, ἢ τὸ βιομηχανικὸν καὶ γεωργικὸν προϊόν. Διὰ δὲ τὸ πείραμα ὑπάρχουσι τέλειαι συλλογαὶ ὀργάνων Φυσικῆς καὶ Χημείας, χημικῶν ὑλῶν καὶ ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων κ. τ. λ., κατάλληλοι δι' ὅλας τὰς βαθμῖδας τῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ δι' αὐτὰ δηλ. πολλάκις τὰ μικρὰ παιδία καὶ τὰ στειχειώδη Δημοτικὰ σχολεῖα. Σήμερον δὲ καὶ τὰ ὑποδείγματα αὐτά, περὶ ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω, καὶ τὰ ὄργανα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, καὶ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ μηχανήματα τῶν τεχνολογικῶν μαθημάτων, καὶ αἱ ὗλαι τῶν διαφόρων τεχνῶν κ. τ. λ. δὲν εἶναι καὶ λίαν πολυδάπανα, τοὐλάχιστον τὰ κυριώτερα καὶ ἀναγκαιότερα αὐτῶν. Δύνανται δὲ πολλὰ τούτων νὰ κατασκευασθῶσι παντοῦ.

Τρίτον καὶ τέταρτον ἄρχεται τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς τεχνικῆς καὶ βιοποριστικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸ θέτον εἰς κίνησιν τὰς χεῖρας καὶ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸ σῶμα ἐν γένει, καὶ μετ' αὐτῶν ζωηρότητα διανοίας, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂς τὸ εἴπωμεν μετὰ δυνάμεώς τινος ἐδῶ σήμερον, μεγαλητέραν ἴσως ζωηρότητα διανοητικήν, παρὰ ὅταν οἱ μαθηταί, ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τοῦ θρανίου εἰς παθητικὴν σχεδὸν κατάστασιν, σκέπτωνται ἐπὶ τῶν θεωριῶν καὶ φιλοσοφιῶν ἐκείνων, ἃς τοῖς παρουσιάζουσιν οἱ διδάσκαλοι, εἴτε περὶ γλωσσικῶν

ζητημάτων, εἴτε περὶ ἱστορικῶν συμβάντων, εἴτε περὶ ἠθικῶν ἀντικειμένων, κ. τ. λ. ! Ψυχὴ εἶναι ἐπὶ τέλους τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ὑλιστική. καὶ ὅσον προσβάλλεται αὐτὸ καὶ αἱ αἰσθήσεις, τόσον ζωηρότερον δονοῦνται, ὡς λέγει ὁ Goethe, ὅλα τὰ ἀναρίθμητα νήματα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ· ἄρχεται δηλ. ἡ διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ σώματος ἐργασία. Καὶ τρίτον ἔχομεν τὰς λεγομένας τεχνικὰς καὶ χειροτεχνικὰς ἀσκήσεις. Δὲν εἶναι τέχναι αὐταί, ἀλλ' εἶναι ἐργασίαι χωρισταί, ἀπεσπασμέναι ἐκ τῶν τεχνῶν· κόψιμον, χώρισμα, πλέξιμον, δέσιμον, ἕνωσις, κόλλημα, κάρφωμα, λύγισμα, τρύπημα, σφυρηλάτυσμα, διαπλάτυσμα, κ. τ. λ. κ. τ. λ. διαφόρων εἰδῶν ὕλης, χαρτίων, ξύλων, καλάμων, καλωδίων, δερμάτων, σανίδων, μετάλλων, σχοινίων, μεταλλικῶν συρμάτων κτλ. κτλ. Ἐδῶ ἀναπτύσσεται θαυμασίως τὸ πρῶτον τεχνικὸν πνεῦμα εἰς τὰ παιδία, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, τῆς ἁρμονίας, τῆς ἀναλογίας, τοῦ μέτρου κτλ, καὶ ἐν γένει τὸ πνεῦμα τῆς ἐργασίας. Γνωρίζομεν ὅλοι, πόσον ἀγάλλονται οἱ παῖδες μὲ τὰς ἐργασίας αὐτάς. Αἱ ἀσκήσεις αὗται ὑπάρχουν κυρίως εἰς τὸ κατώτερον Δημοτικόν.

Τέταρτον, ἔρχονται ὁλόκληραι καὶ τέλειαι τέχναι, μάλιστα εἰς τὸ ἀνώτερον Δημοτικὸν σχολεῖον, καὶ εἰς τὰ écoles d' aprentissage, τὰ professionelles. καὶ τὰ ὁμοταγῆ σχολεῖα. Ὀλίγας τέχνας συνήθως διδάσκονται ἐνταῦθα, καὶ ἰδίως διάφορα εἴδη τῆς ξυλουργίας καὶ μεταλλουργίας. Πολλάκις λαμβάνονται ὑπ' ὄψει ὅλαι αἱ τέχναι κατὰ διάφορα εὐφυῆ συστήματα, ὡς ἐν π. χ. εἶναι τὸ ἑξῆς· εἰς τὸ πρῶτον ἔτος σπουδάζονται ὅλαι αἱ ποικίλαι ὕλαι αἱ εἰς τὰς τέχνας χρήσιμοι. Εἰς τὸ δεύτερον ἔτος ὅλα σχεδὸν τὰ πάμπολλα ἐργαλεῖα, ὧν ποιοῦνται χρῆσιν αἱ διάφοροι τέχναι. Καὶ τρίτον σπουδάζεται ἡ ἕνωσις αὐτῶν τῶν δύο, δηλ. αἱ τέχναι αὗται εἰς ἐλαφρὰ ὑποδείγματα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος χωρίζονται ὅλοι οἱ μαθηταὶ εἰς ὁμάδας ἀσκουμένας εἰς μίαν τέχνην. Προτιμῶνται αἱ εἰς τὸν τόπον τὰ μάλιστα ἀσκούμεναι τέχναι.

(Ἡ συνέχεια ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΚΚΑΡΗ

Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Περγάμου.

Α'.

Δροσεράν τινα ἑσπέραν ἀνοίξεως ἐρρέμβαζον καθήμενος ἐπὶ βράχου παρὰ τὴν ἀμμώδη παραλίαν. Ὄπισθεν ὑψηλὸς λίθος παρεῖχέ μοι εὐάρεστον ἔρεισμα, ἐφ' οὗ ἀνέπαυον τὰ ἐκ μακρᾶς πορείας πεπονημένα μέλη μου. Ὁ ὁρίζων ἐξετείνετο εὐρὺς πέραν καὶ πρὸ τῶν ποδῶν μου ἐλαφρῶς ὁ Ζέφυρος ἔπαιζε μὲ τὸ κῦμα. Ἦτο μία τῶν ὡρῶν, αἵτινες ἐμπνέουσι τοὺς ποιητὰς καὶ γοητεύουσι τοὺς ἐραστάς· διότι τὰ δύο ταῦτα τῶν ἀνθρώπων εἴδη ἐλάχιστα διαφέρουσιν ἀλλήλων.

Ἀπὸ τινων ἤδη ἡμερῶν συχνὰ παρίστατο εἰς τὴν διάνοιάν μου μαγευτική τις καὶ ἀπείρως καλὴ εἰκών. Μετασχὼν δηλαδὴ ἐκδρομῆς εἰς Πέργαμον, ἐπιτυχῶς πάνυ διοργανωθείσης καὶ διεξαχθείσης ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ γυμνασίου Κυδωνιῶν, ἀνῆλθον τὸν ἀπότομον ἀλλὰ περικαλλῆ βράχον τῆς Ἀκροπόλεως, ὃν φιλοστόργως περιβάλλει ἡ πεδιὰς ὡς διὰ δύο βραχιόνων, τοῦ Σελινοῦντος καὶ τοῦ Κητείου, παραποτάμων τοῦ Καΐκου. Ἐθαύμασα τοῦ ἐξαισίου βωμοῦ τοῦ Διὸς τὰ σεπτὰ ἐρείπια καὶ ὑπὲρ αὐτὰ τὰ τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος. Εἶδον τότε ἐνώπιόν μου τοσαῦτα λείψανα χρόνων ἀπαραμίλλου εὐκλείας, ἅτινα μόνον ἀπὸ τῶν σελίδων καὶ τῶν εἰκόνων τοῦ ἀψύχου χάρτου τέως ἐγίνωσκον: ἐρείπια ναῶν καὶ ἀνακτόρων, θεάτρων καὶ ἱπποδρόμων, ἀγορῶν καὶ γυμνασίων, ἄλλα μὲν ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου βράχου, ἄλλα δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πεδιάδος. Οὕτως ἔκτοτε ἡ εἰκὼν τῆς παλαιᾶς Νεωκόρου τῆς Ἀσίας ἐδέσποζεν ἁπάντων μου-

τῶν λογισμῶν καὶ πρὸς αὐτὴν ἦτο διηνεκῶς προσηλωμένος ὁ νοῦς μου.

Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἱερῶν ἀπὸ τῆς Περγαμηνῆς Ἀκροπόλεως ἐντυπώσεων διατελῶν καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἠτένιζον εἰς τὸν πέραν εὐρὺν ὁρίζοντα. Τὴν καρδίαν μου συνεῖχεν ἀόριστος δυσθυμία καὶ τὸ σῶμα βαρεῖα ἐξάντλησις, ἀποτέλεσμα προηγηθείσης κοπώσεως. Τὴν κεφαλήν μου συνεσκότιζε σκέψις δυσδιάκριτος, ἐν ᾗ συνεχέοντο ἰνδάλματα ἀρχαίων καὶ νέων ἡμερῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐθολοῦντο. Αἴφνης ᾐσθάνθην βαρεῖαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ στρέψας τὴν κεφαλὴν βλέπω παρ' ἐμὲ πρεσβύτην πολιὸν ἀλλ' εὐθυτενῆ καὶ ἐν μεγαλοπρεπεῖ στάσει προσβλέποντά με. Εἶχεν ἐν τῷ βλέμματι μελαγχολικήν τινα γλυκύτητα καὶ τὴν γαλήνιον αὐτοῦ ὄψιν ἐπεκόσμει μειδίαμα αὐστηρᾶς ἀγαθότητος. Ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἀραιοὶ κατέπιπτον οἱ λευκοὶ βόστρυχοι, οὓς ἐχρύσιζον διὰ τῶν κλάδων προσπίπτουσαι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες. Μανδύας μέλας καθικνεῖτο κάτω τῶν γονάτων αὐτοῦ καταλείπων γυμνὰς τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας ἐκάλυπτον ἀρχαιότροπα σανδάλια. Ἔκπληκτος ἠγέρθην καὶ πρὶν προφθάσω ν' ἀνοίξω τὸ στόμα ὁ γέρων ἔνευσε ν' ἀκολουθήσω αὐτῷ καὶ προηγήθη τῆς ὁδοῦ. Καί, ὡς εἰ δύναμίς τις ἀκατάσχετός με ἦγεν, ἐφερόμην εὐθὺς ὡς πτερωτὸς ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἀγνώστου. Ἐβαδίσαμεν ὁδὸν μακράν, διέβημεν λόφους καὶ πεδιάδας, δάση καὶ ἀγρούς, γεφύρας ποταμῶν καὶ χειμάρρων. Οἱ πόδες μου ἐλαφρῶς μόνον ἔψαυον τοῦ ἐδάφους καὶ ἔτεινον διηνεκῶς τὰς χεῖρας πλαγίως πρὸς τἄνω, ὡς εἰ εἶχον μεταβληθῆ εἰς πτέρυγας. Εἰς τὰ ὦτα ᾐσθανόμην βαρὺν βόμβον ἐκ τοῦ ὁρμητικῶς διασχιζομένου ἀέρος, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐθάμβωνε λάμψις μυστικὴ καὶ ἀκατάληπτος. Καὶ ἐν τούτοις τὴν καρδίαν μου οὐδεὶς φόβος συνεῖχεν, οὐδεὶς παλμὸς ἐτάραττε. Γλυκὺ αἴσθημα ἀορίστου ἐλπίδος ἐπλήρου ἀγαλλιάσεως τὰ στήθη μου καὶ ἔπλεον εἰς πέλαγος εὐδαιμονίας ἀνεκφράστου.

Αἴφνης αἰσθάνομαι ὑπὸ τοὺς πόδας τὸ ὁμαλὸν λιθόστρωτον εὐρείας ἀνωφεροῦς λεωφόρου. Ὁ ἄγνωστος πρεσβύτης ἐβάδιζε παρ' ἐμὲ σιωπῶν, καὶ μετ' ὀλίγον εὑρέθημεν πρὸ ὑψηλοῦ τείχους φρουρίου καὶ διὰ μεγαλοπρεποῦς πύλης εἰσήλθομεν. Διήλθομεν στοὰν εὐρεῖαν καὶ ὑψηλήν, ἧς τὸν ῥυθμὸν δὲν ἠδυνήθην νὰ διακρίνω, διότι ἤδη τὸ σκότος τῆς νυκτὸς εἶχε καλύψει τὴν γῆν. Μόνον ἑκατέρωθεν διεῖδον

πολλὰ οἰκήματα, μικρὰ καὶ μεγάλα, τὰ μὲν κεκλεισμένα, τὰ δὲ ἡμιανεῳγμένα· ἐνόμισα αὐτὰ ὡς πρατήρια, καὶ τὸ ὅλον ἐκεῖνο ἐφάνη μοι ὥσπερ ἀγορά, ἧς τὴν τύρβην διεσκέδαζεν ἡ νύξ.

Β'.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ἄγνωστος πρεσβύτης ἔλυσε τὴν μακρὰν μυστηριώδη σιωπήν του.

—Ξένε, μοὶ λέγει, διότι ξένος μου εἶσαι εὑρισκόμενος ἐνταῦθα, παρ' αὐτὰ τὰ πανάρχαια δώματά μου, ἰδοὺ πατεῖς τὸ ἔνδοξον ἔδαφος, οὗτινος ἡ εἰκὼν κατεῖχε τέως τὸν νοῦν σου. Εὑρίσκεσαι ἐπὶ τῆς δευτέρας ζώνης τῆς Περγαμηνῆς Ἀκροπόλεως καὶ τὸ πρὸ σοῦ τεῖχος περιέκλειε τὴν πόλιν τοῦ πρώτου τῶν Ἀττάλων. Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης Ἀκροπόλεως εἶχεν ἐγκαθιδρυθῇ πρὸ αἰῶνος ἤδη Φιλέταιρος ὁ θυσαυροφύλαξ τοῦ στρατηγοῦ Λυσιμάχου, ὅστις καταχρώμενος τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐννεακισχιλίων ταλάντων τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἵδρυσεν ἐνταῦθα ἰδίαν ἀνεξάρτητον ἀρχήν, καὶ ταύτην ἐπιτηδείως διαφυλάξας καὶ κρατύνας παρέδωκεν εἰς τὸν ἀνεψιὸν Εὐμένη. Τούτου ὁ ἔνδοξος ἐξάδελφος καὶ διάδοχος Ἄτταλος διακριθεὶς ἐν πολέμοις καὶ ἐν εἰρήνῃ περίβλεπτον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κατέστησε καὶ εἰς μέγα μέρος ἐπεκτείνας αὐτὴν πρῶτος αὐτὸς ὠνομάσθη βασιλεὺς τῆς Περγάμου. Νῦν δὲ ὁ κλεινὸς Εὐμένης ὁ δεύτερος, πατρὸς εὐκλεοῦς ἄξιος γόνος, ἄρχει δεξιῶς τό τε κράτος ἔτι μᾶλλον ἐπεκτείνας καὶ ἐνισχύσας καὶ τὴν πόλιν πρώτην τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἀναδείξας. Πρὸ μικροῦ ἤδη ἐπέρανε τὸν τρίτον περίβολον αὐτῆς περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, διότι ἡ παλαιὰ πόλις αὐξανομένη ἐν εὐημερίᾳ ἔστενεν ὑπὸ τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων. Διήλθομεν ἤδη τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ ἀγορὰν καὶ βαίνομεν πρὸς τὸν περίδοξον βωμὸν τοῦ ὑπερτάτου Θεοῦ. Σπεῦσον, διότι ἡ ἡμέρα εἶναι ἐγγύς, ἡμέρα μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Διός, καὶ τὰ πλήθη μετ' ὀλίγον θὰ συνωθῶνται περὶ τὸν ἱερὸν χῶρον, ἄγοντα λαμπρὰς ἑκατόμβας πρὸς τὸν Νεφεληγερέτην. Ἀνέλθωμεν ὅπως ἀπὸ περιωπῆς ἴδωμεν τὴν μεγάλην πομπήν.

Εἶπε ταῦτα καὶ μὲ ἔσυρεν εἰς τόπον ὑψηλὸν τρίβοντα εἰσέτι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τοῦ θάμβους. Ὁλόκληρος νὺξ εἶχεν ἤδη παρέλθει ἐν

ὀλίγαις στιγμαῖς, καὶ αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἐφώτιζον πρὸ ἐμοῦ εἰκόνα ἀρρήτου καλλονῆς.

—Ἰδού, μοὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης, ἰδοὺ ὁ πάγκαλος βωμὸς τοῦ Διός. Ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ἐξαίσιον στοάν, ἥτις περιβάλλει τὴν ἱερὰν περιοχὴν θὰ συμπυκνωθῇ μετ' ὀλίγον ὁ εὐσεβὴς λαός, καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἱερὰ τῶν θυσιῶν συνοδία θὰ προβῇ πρὸς τὸν σηκόν. Τάχυνον τὸ βῆμα.

Γοργοὶ βαίνοντες ἐκάμψαμεν μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ μεγάλου βωμοῦ καὶ παρέστη οὗτος πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀφθαλμῶν μου ἀσύλληπτος καὶ ἀπερίγραπτος τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγαλεῖον. Εὐρεῖα κλῖμαξ ἱκανῶν λιθίνων βαθμίδων ἦγεν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ βωμοῦ ἔδαφος, περὶ δὲ τὸ κρηπίδωμα ὑψοῦτο διάζωμα τοίχου περικοσμούμενον ὑπὸ ἀναγλύφων θαυμαστῆς τέχνης καὶ ὑπὲρ αὐτὸ ἔβαινε πέριξ σειρὰ μεγαλοπρεπῶν κιόνων ῥυθμοῦ Ἰωνικοῦ.

— Βλέπεις: ἐπανέλαβεν ἔνθους ὁ ἄγνωστος ὁδηγός. Τοῦ ἐξαισίου τούτου διαζώματος τὰ ἀνάγλυφα δὲν νομίζεις ὅτι παρέχουσι ζῶσαν τὴν εἰκόνα τῶν ὑπερφυῶν δραμάτων τοῦ Ὀλύμπου; Ἰδὲ ἐκεῖ τὸν ὑψιβρεμέτην Δία ὀρθούμενον διὰ τοῦ θεσπεσίου αὐτοῦ ἀναστήματος καὶ ἕτοιμον νὰ ἐξακοντίσῃ τὸν κεραυνὸν κατὰ τῶν ἀπαισίων τεράτων, ὅσα ἡ μήτηρ Γῆ ἀνήγαγε κατ' αὐτοῦ ἐκ τῶν σπλάγχνων της. Παρ' αὐτὸν ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ τὴν δεινὴν αἰγίδα σείουσα συντράττει τὰ ἀτίθασσα πλήθη τῶν Γιγάντων καὶ πολλῶν παραλύει τὰς χεῖρας, ἑτοίμους νὰ βάλωσι πελωρίους βράχους κατὰ τῶν Ὀλυμπίων δωμάτων. Ἰδὲ πῶς ἁρπάζει ἀπὸ τῆς κόμης τὸν πτερωτὸν ἐκεῖνον Γίγαντα καὶ ἀνυψοῦσα αὐτὸν μέλλει μεθ' ὁρμῆς νὰ κατακρημνίσῃ εἰς τὸν Τάρταρον. Κεῖται ἐκεῖ ἐκπνέων, βληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδαμάστου κεραυνοῦ τοῦ Διός, Πυρφυρίων ὁ τερατωδέστατος τῶν Γιγάντων καὶ παρ' αὐτὸν ὁ τρομερὸς Ἀλκυονεύς, ὁ ἀντλῶν τὴν δύναμιν ἀπὸ τοῦ γενεθλίου ἐδάφους. Ἐμβρόντητοι δὲ καταφέρονται ὅ τε πελώριος Ἐγκέλαδος, ὃν ἡ Παλλὰς κατακαλύπτει δι' ὁλοκλήρου τῆς Σικελίας, καὶ ὁ δεινὸς Πολυβώτης, ὅστις θάπτεται εἰς τὰ ἔγκατα τῆς Νισύρου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος. Νῦν στρέψον τὰ βλέμματα ἐκεῖ πρὸς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ διαζώματος. Ἰδοὺ ὁ τεράστιος Τυφών, τὸ τέκνον τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ταρτάρου, ὑψούμενος ὡς ἐκδικητὴς τῶν ὁμομητρίων αὐτοῦ ἀδελφῶν. Αἱ ἑκατὸν δρακόντειοι

αὐτοῦ κεφαλαὶ ἀπειλοῦσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν οὐρανόν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐξικνοῦνται μέχρι περάτων τῆς οἰκουμένης· βαρὺς δὲ φέρεται κατὰ τοῦ Ὀλύμπου πῦρ ἐξερευγόμενος καὶ διαπύρους βράχους ἐκσφενδονίζων. Ἀλλ' οὐδὲν πτοεῖ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν τοῦ Διός. Ὁ σμερδαλέος Τιτὰν ἰδοὺ καταβάλλεται, καὶ τὸ ἀμέτρητον αὐτοῦ σῶμα μέλλει νὰ δεσμευθῇ πλησίον τοῦ Ἐγκελάδου συμπιεζόμενον ὑπὸ τῆς βαρείας Αἴτνης.

Γ'.

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρεσβύτης καὶ λαβών με ἀπὸ τῆς χειρὸς ὡδήγησεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ βωμοῦ, καὶ δεικνύων μοι τὸ εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ ἐσωτερικὸν διάζωμα, ὅπερ ὡσαύτως κατεκόσμουν ἐξόχου τέχνης ἀνάγλυφα, ἐπανέλαβε μετὰ φωνῆς χαμηλῆς ἀλλ' ὑποτρεμούσης ἐκ προφανοῦς συγκινήσεως.

—Καὶ νῦν, ξένε, γνώρισον καὶ τὰ εἰκονικὰς παραστάσεις τοῦ περιπετειώδους βίου τοῦ ἀγνώστου σου ὁδηγοῦ. Βλέπεις ἐκεῖ τὸν ζωηρὸν ἐκεῖνον ἄνδρα τὸν φέροντα διάδημα καὶ σκῆπτρον; Εἶναι ὁ Τεύθρας, τῆς ἐνδόξου ταύτης χώρας παλαιότατος βασιλεύς. Ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐκαλεῖτο αὕτη Τευθρανία, πρὶν ἔτι δώσῃ εἰς τὸν βράχον τοῦτον τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα Πέργαμος ὁ υἱὸς τοῦ Πύρρου καὶ τῆς Ἀνδρομάχης, εὐκλεὴς καρπὸς ἑνώσεως δύο μεγάλων οἴκων τοῦ Πηλείδου Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Ἠετίωνος. Παρ' αὐτὸν ἵσταται ἡ δυστυχὴς βασίλισσα Αὔγη, τὸ ἕρμαιον συμφορῶν μονονουχὶ Οἰδιποδείων. Ἰδέ, σύννους ὁ Τεύθρας ἀποβλέπει πρὸς τὸ μέλλον, ταραττόμενος ὑπὸ δεινοῦ κινδύνου, ὃν διατρέχει τὸ κράτος ἐκ τῶν δυσμαχήτων ἐχθρῶν καὶ ἀναμένων μόνον ἐκ τῆς θείας ἀρωγῆς τὴν σωτηρίαν. Καὶ οἱ θεοὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπακούσωσιν αὐτοῦ. Βλέπεις ἐκεῖ προσερχόμενον πρὸς τὸν βασιλέα ἄνδρα ζωηρόν, πλήρη ἀκμῆς καὶ πολεμικοῦ μένους.

Ἔστρεψα τὸ βλέμμα ἐκεῖ, ἔνθα ὁ ἄγνωστος πρεσβύτης ἐδείκνυε διὰ τοῦ δακτύλου. Εἶδον ἀληθῶς ἄνδρα σθεναρὸν καὶ ἀκμαῖον, βαστάζοντα βαρεῖαν ἀσπίδα καὶ μέγα δόρυ. Τὸ βλέμμα αὐτοῦ προσέπιπτε γλυκὺ καὶ μετὰ στοργῆς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, τὴν δὲ μελαγχολικὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς αὐτοῦ ἐμετρίαζεν εὐγενής τις

ἐνθουσιασμός. Ἠτένιζον μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ περιεργείας εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅτε ὁ ἄγνωστος ἐπανέλαβεν.

— Εἶναι αὐτός, ξένε, ὁ Τήλεφος. Ναί, εἶμαι ἐγὼ ὁ πολύπλαγκτος υἱός σου, ταλαίπωρος βασίλισσα. Ἔρχομαι νὰ βοηθήσω τῷ σῷ συζύγῳ καὶ βασιλεῖ καὶ θριαμβεύων κινδυνεύω νὰ συνάψω ἀνόσιον μετὰ σοῦ γάμον, ὃν ὑπέσχετο ἀμοιβὴν εἰς τὸν λυτρωτὴν αὐτοῦ ὁ Τεύθρας. Οἱ ἐχθροὶ ἐταπεινώθησαν διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ στιβαροῦ τοῦδε βραχίονος καὶ αἱ φρικαλέαι σκηναὶ τῶν κατηραμένων δωμάτων τοῦ Λαΐου ἔμελλον νὰ ἐπαναληφθῶσιν ἐνταῦθα. Ταλαίπωρος Αὔγη! Τίνα δεινὰ προαισθήματα ἐβασάνιζόν σε κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην ὥραν. Μυστηριώδης δύναμις ἐξήγειρέ σε κατὰ τῆς παρανόμου συζυγίας καὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὥπλιζε τὴν χεῖρά σου κατά τοῦ νέου ἀνδρός, οἴμοι, κατ' ἐμοῦ τοῦ Τηλέφου, τοῦ υἱοῦ σου!

Ἐνταῦθα ὁ πρεσβύτης ἐσιώπησεν, ἔκπληκτος δ' ἐγὼ προσέβλεπον τὴν σεβασμίαν μορφὴν τοῦ πολυπαθοῦς Τηλέφου, τοῦ τέως ἀγνώστου μοι ὁδηγοῦ. Ὁποία ὁμοιότης εἰκόνος καὶ πρωτοτύπου! Ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἀλλοιώσεων ὁ παρ' ἐμὲ Τήλεφος οὐδὲν εἶχεν ἐν τῇ μορφῇ διάφορον τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἀναγλύφου.

Δύο δάκρυα στίλβοντα ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτοῦ ἀπομάξας ὁ Τήλεφος ἐξηκολούθησεν.

— Τύχῃ ἀγαθῇ! Ἰδοὺ κατέρχεται ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὁ ἥρως, οὗτινος τὴν δόξαν καὶ τὸ ὄνομα οὐδείς ποτε αἰὼν θὰ ἐπισκιάσῃ. Ἡ μορφή του δέν σοι εἶναι ἄγνωστος, ὦ ξένε, οὐδ' ἡ ἐπὶ τῶν εὐρέων ὤμων βαρεῖα λεοντῆ, οὐδ' ὁ ἀκαταμάχητος ἐκεῖνος βραχίων ὁ φέρων τὸ μέγα ῥόπαλον. Εἶναι αὐτὸς ὁ ἀληθὴς πατήρ μου, ὁ ἄλκιμος Ἡρακλῆς. Αὐτός, ὅστις εἶχέ ποτε προσέλθει πρὸς τὴν Αὔγην, ἱέρειαν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Τεγέᾳ, ἵνα δώσῃ εἰς ἐμὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὴν ζωήν. Ἡ θεὰ ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ τῆς ἱερείας ὀργισθεῖσα μεγάλας ἐπήγαγε συμφορὰς εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀλέος, ὁ τῆς Αὔγης δύστεκνος πατήρ, περιέστη εἰς τὴν πικρὰν ἀνάγκην, τὸ ἀνόσιον ἔργον μαθών, τὴν μὲν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ἐμὴν μητέρα νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐμὲ δὲ εἰς τὰ ὄρη, ἐκείνην βορὰν τῶν ἰχθύων καὶ ἐμὲ τῶν λύκων. Ἀλλ' οἱ θεοὶ ᾤκτειραν ἀμφοτέρους. Διασωθεῖσα ἐκείνη εἰς τήνδε τὴν χώραν κατακτᾶται τὴν καρδίαν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Τεύθραντος, ἐγὼ δ' ὑπὸ ἐλάφου θηλαζόμενος ηὐξήθην καὶ ἀν-

-δρωθεὶς σπεύδω πρὸς ἀναζήτησιν τῆς μητρός. Ὁ Πύθιος ὡδήγησε τὰ βήματά μου καὶ ὁ ἄλκιμος πατὴρ ἀπέτρεψε ἔπειτα τὴν στυγερὰν ἕνωσιν. Ἐπιφανεὶς κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν ἀποκαλύπτει ἀμφοτέροις ἡμῖν τὸ μυστήριον. Ὁποία φρίκη συνέσχε τὴν καρδίαν ἡμῶν ἐπὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ ἀκούσματι! Ψυχρὸς ἱδρώς με παριέρρεεν ἐφ' ἱκανόν. μέχρις οὗ ἡ μήτηρ συνελθοῦσα ἐκ τῆς ταραχῆς ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ περιδεοῦς εἰσέτι υἱοῦ. Ὦ μῆτερ φιλτάτη, βλέπω ἐν τῷ προσώπῳ σου ἄριστα διατετυπωμένα διὰ τῆς ἀπαραμίλλου τέχνης τοῦ γλύπτου τοῦτο μὲν τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον ἐπὶ τῷ κινδύνῳ, ὃν παρεκάμψαμεν, τοῦτο δὲ τὴν ἀναθάρρησιν καὶ τὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ ἀναγνωρίσει καὶ σωτηρίᾳ. Καὶ σύ, Τεῦθραν, ἰδοὺ προσέρχεσαι ὅπως συγχαρῇς ἡμῖν καὶ προσαγορεύσῃς ἐμὲ τὸν Τήλεφον υἱὸν καὶ διάδοχόν σου ἐπὶ τοῦ περιδόξου τῆς Τευθρανίας θρόνου. (Ἕπεται συνέχεια)

ΕΠΙΧΑΡΜΟΥ ΤΟΥ ΚΩΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀποδεδειγμένος τόπος,
ὃς ἢ πονηροὺς πάντας ἢ χρηστοὺς ποιεῖ.
Νόος ὁρῇ καὶ νόος ἀκούει· τἆλλα κωφὰ καὶ τυφλά.
Νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν· ἄθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.
Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν χρῆ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.
Μὴ 'πὶ μικροῖς αὐτὸς αὑτὸν ὀξύθυμος δείκνυε.
Ἐπιπολάζειν οὔ τι χρὴ τὸν θυμὸν ἀλλὰ τὸν νόον.
Οὐδὲ εἷς οὐδὲν μετ' ὀργᾶς κατὰ τρόπον βουλεύεται.
Ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθός, οἷς δὲ καὶ κακός.
Καθαρὸν αἴκα νόον ἔχῃς, ἅπαν τὸ σῶμα ἐσσὶ καθαρός.
Οὐδὲν ἐκφεύγει τὸ θεῖον· τοῦτο γινώσκειν τι δεῖ
αὐτὸς ἐσθ' ἁμῶν ἐπόπτας, ἀδυνατεῖ δ' οὐδὲν Θεός.
Εὐσεβὴς βίος μέγιστον ἐφώδιον θνατοῖς πέλει.
Εὐσεβὴς νόῳ πεφυκὼς οὐ πάθοις κ' οὐδὲν κακὸν
κατθανών· ἄνω τὸ πνεῦμα διαμενεῖ κατ' οὐρανόν.
Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη, κἀπῆνθεν, ὅθεν ἦνθεν, πάλιν,
γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμ' ἄνω. Τί τῶν δε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΔ. ΜΗΛΩΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ
ΝΗΣΟΥ ΚΩ

καὶ περὶ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν καὶ τοῦ ἀνευρεθέντος 'Ασκληπιείου (1902-3).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ἱστορία τῆς Κῶ.

Ἡ νῆσος Κῶς 1) παριστανομένη ἐπὶ τοῦ Γεωγραφικοῦ ἄτλαντος

1) Ὅρα τοὺς ἑξῆς:
K. O. Müller, De rebus Coorum.
Zander, Beiträge z. Kunde dep Insel Kos; Hamb. 1831.
Küster, de Co Insnla; Halle, 1833.
Ross, Reisen nach Cos. Halikarnassos, u. s. w; Halle, 1852. Reisen auf den Griech. Inseln,, II σ.σ. 86 κ ἑ. ξ.
Clarke's Travels, ï ï pt. Ï, σ.σ 196 κ. ἑ. ξ. pt. 2, σ. σ. 321 κ. ἑ. ξ.
Leake, Transactions of the Royal Soc. of Lit. τόμ. i (2α σκρ. 1843). σ. σ. 1 κ. ἑ. ξ.
H. Lauvergne, Description del'ile de Cos, ἐν Bulletin des scienccs géogr. x i 133 κ. ἑ. ξ.

δίκην πελωρίου δελφῖνοος κολυμβῶντος ἐν τῷ Κεραμικῷ κόλπῳ μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων τῆς Μύνδου καὶ Κνίδου, ἦτο μετὰ τὴν Ῥόδον ἡ μεγίστη τῶν Δωρικῶν Σποράδων.

Ἡ Κάρπαθος ἀληθῶς ἰσοδυναμεῖ αὐτῇ κατὰ τὸ ἐμβαδόν, ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ συγκριθῇ πρὸς ταύτην κατὰ τὴν τοποθεσίαν ἢ τὴν σπουδαιότητα. Ἡ περιφέρεια αὐτῆς ὑπελογίσθη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος[1]) ὡς 550 σταδίους, καὶ ὑπὸ τοῦ Πλινίου[2]) ὡς 100 Ῥωμαϊκὰ μίλια. Ἐν Γερμανικῇ Γεωγραφίᾳ, ἐκδοθείσῃ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ἀναγράφεται ὡς ἔχουσα 150 □ χλμ. ἐμβαδόν, ἀπέναντι 750 τῆς Ῥόδου. Ἡ νῆσος διαιρεῖται φυσικῶς εἰς τρεῖς διαιρέσεις. Πρῶτον εἰς τὸ ἀνατολικὸν διαμέρισμα, ὁριζόμενον πρὸς νότον ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ὀρεοσειρᾶς, διηκούσης πρὸς τὰ κάτω ἐν τῇ νοτίᾳ θαλάσσῃ· ἐπὶ τῶν ὀρέων τούτων εἶνε τὰ ἰαματικὰ βότανα μέχρι νῦν περιβόητα διὰ τὴν δραστικότητα αὐτῶν. Ἐκτὸς τῶν βοτάνων τούτων, ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἀντερεισμάτων τῆς σειρᾶς ἵστατο ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Τὸ αὐξανόμενον κλέος τοῦ Κῴου Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν

Newton, History of discoveries at Gnidus, Halicarnassus, and Branchidae, 1862, i i 632 κ. ἑ. ξ. (R. P Pullan's account of Cos).

Rayet, Memoire sur l'ile de Kos, ἐν Extr. des archives dss missions scientif, iii. 3 (1876).

Pantélidés, Sur la topograplrie de l'île de Cos, ἐν Bull. Hell. τ. 196—199.

Dubois De Co insuta. Pars, 1874.

G. Torr, Rhodes in ancient and in modern times, 1885,1887. Κ.τ.λ.

Ἐκ τούτων τὰ τρία πρῶτα, ὡς καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦ Κου Lauvergne ἀπέβησαν τόσον σπάνια, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ συμβουλευθῇ αὐτά.

1) L. 657: «τῆς δὲ νήσου τὸ μέγεθος ὅσον πεντακοσίων σταδίων καὶ πεντήκοντα· εὔκαρπος δὲ πᾶσα, οἴνῳ δὲ καὶ ἀρίστη, καθάπερ Χίος καὶ Λέσβος· ἔχει δὲ πρὸς νότον μὲν ἄκραν τὸν Λακητῆρα (ἀφ' οὗ ἑξήκοντα εἰς Νίσυρον), πρὸς δὲ τῷ Λακητῆρι χωρίον Ἁλίσαρνα, ἀπὸ δύσεως δὲ τὸ Δρέκανον καὶ κώμην καλουμένην Στομαλίμνην· τοῦτο μὲν οὖν ὅσον διακοσίους τῆς πόλεως διέχει σταδίους· ὁ δὲ Λακητὴρ προσλαμβάνει πέντε καὶ τριάκοντα τῷ μήκει τοῦ πλοῦ». Ὁ Leake μᾶς πληροφορεῖ ὅτι πρέπει νὰ δισπιστῶμεν εἰς τὰ μέτρα ταῦτα τῆς ἀποστάσεως· ἀλλ' ὁ τοῦ Στράβωνος ὑπολογισμὸς περὶ τῆς περιφερείας τῆς Κῶ (περίπου 90 μίλια) δὲν εἶνε πολὺ ἐσφαλμένος.

2) Πλίνιος, N. H. v. 134: «Nobilissima autem in eo sinu Coos ab Halicarnaso quindecim milia passum distans, circuitu C.

ἱερέων αὐτοῦ δυνατὸν νὰ ὑπῆρξεν ἓν τῶν αἰτίων, τῶν παρορμησάντων εἰς τὴν μετάθεσιν τῆς πρωτευούσης ἐκ τοῦ δυτικοῦ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νήσου. Δεύτερον εἰς τὸ ἀπὸ 'Αντιμαχείας πρὸς τὸν 'Ισθμὸν διαμέρισμα, ὀροπέδιον διαφόρου γεωλογικοῦ σχηματισμοῦ, βαθέως διηυλακωμένου ὑπὸ τῶν ῥείθρων τῶν ὑδάτων, καὶ κατὰ μέγα μέρος ἐρήμου καὶ ἀγόνου, εἰ καὶ ἐγκλείει τὸ γονιμώτερον πεδινὸν μέρος τῶν 'Αλασάρνων νοτιοανατολικῶς αὐτοῦ. Τελευταῖον, εἰς τὸ ὀρεινὸν δυτικὸν διαμέρισμα (Κέφαλος), μετ' ἰδιαιτέρας ἰδίας ὀρεοσειρᾶς, ἀλλ' ἄνευ τόπου πεδινοῦ 1). 'Η ὑψίστη κορυφὴ ἐν τῇ νήσῳ ἦτο ὁ «'Ωρομέδων 2)» ἐν τῇ δυτικῇ σειρᾷ. 'Η ὀρεοσειρὰ αὕτη ὠνομάζετο πιθανῶς Πρίων3) : ἀποκλίνει κάτω πρὸς βορρᾶν εἰς εὔφορον πεδίον, ἀφθονοῦν ἐξ ἀμπέλων. 'Ενταῦθα ὑπάρχουσιν ἄπειρα ῥυάκια, ὧν ἓν ἔφερε τὸ ὄνομα «"Αλεος4)». Πλεῖστον τῆς νήσου περιφανῶς ἐστι γόνιμον, καὶ ἀξιοσημείωτον διὰ τοὺς οἴνους αὐτοῦ· καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Κεφάλῳ, ἑνουμένῃ τῇ λοιπῇ νήσῳ δι' ἀμμώδους καὶ ἀγόνου ἰσθμοῦ, εὕρηται καλὴ νομὴ ποιμνίων.

Τὸ κυρίως σιτοπαραγωγὸν διαμέρισμα εἶνε τὸ μέρος τοῦτο τῆς πεδιάδος, τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν ἀρχαῖον δῆμον "Αλεις, ἔνθα ἡ σκηνὴ τῶν τοῦ Θεοκρίτου Θαλυσίων. Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἴσως ἐν κλασικῇ φιλολογίᾳ ἡ πλουσία ὡραιότης καὶ αἱ ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς τῆς χώρας μεγαλοπρεπέστερον περιεγράφησαν ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ ποιήματι. Τῇ νήσῳ κακῶς προσήρτηνται ὅρμοι. "Ισως τοῦτο εἶνε εἷς λόγος διατὶ ἡ Κῶς, ἥτις ἐφάνη διαπρεπῆ καταλαβοῦσα θέσιν ἐν

1) Τὸ ὑπόμνημα τοῦ κ. Rayet περιέχει θαυμασίαν γεωγραφικὴν περιγραφὴν τῆς Κῶ.

2) Θεόκριτος, Εἰδ. vii 45 :

«ὥς μοι καὶ τέκτων μέγ' ἀπέχθεται ὅστις ἐρευνῇ
«ἶσον ὄρευς κορυφᾷ τελέσαι δόμον 'Ωρομέδοντος».

'Ο Σχολιαστὴς σημειοῖ : «ἐν τῇ Κῷ φασὶν εἶναι τοῦτο τὸ ὄρος». "Αλλοι ὅμως, οὓς καὶ ὁ Rayet ἀναφέρει, διαφόρως ἑρμηνεύοντες τὸ χωρίον θέλουσι τὸ «'Ωρομέδων» ὄνομα κύριον ἀνδρός.

3) Πλίνιος Φ. 'Ι. v. 134 : «Mons ibi Prion, et Nisyron abruptam illi (δηλ. ἐκ τῆς νήσου) putant.

4) «Μόσχος, iii 99 : «ποταμῷ παρ' "Αλεντι Φιλητᾶς». 'Υπέθετον ἐπίσης ὅτι ὑπῆρχε ἕτερος ποταμὸς Κυπάρισσος».

τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, παρέμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἀμέτοχος τοῦ μεγάλου ῥεύματος τῶν συμβάντων. Ὁ λαὸς αὐτῆς ἀνέπτυξέ τινα τῶν ἀρίστων χαρακτηριστικῶν, τῶν ὑποτιθεμένων ὅτι διέκρινον τὸν Δωρικὸν χαρακτῆρα. Ἦσαν σταθεροὶ καὶ αὐτοδιῳκοῦντο σπανίως δίδοντες ἀφορμὰς πρὸς στάσιν. Ὑπῆρξαν περιώνυμοι, ὡς νέοι, διὰ τὴν ὡραιότητα αὐτῶν 1). Προσηλοῦντο μετ' ἀμερίστου σεβασμοῦ εἰς τὰ ἀρχαῖα ἤθη καὶ εἰς τὸ τυπικὸν 2) τῆς ἑαυτῶν θρησκείας. Ἡ νῆσος αὐτῶν ἦτο ἡ κοιτὶς τῆς λατρείας τοῦ ἰητῆρος θεοῦ. Καὶ ἂν ἡ Κῶς μικρὸν μόνον συνετέλεσεν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, μεγάλως ὅμως συνέτεινεν εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς θρησκείας. Πρωίμως ἐν τῇ πέμπτῃ ἑκατονταετηρίδῃ ἡ διάνοια τοῦ Ἱπποκράτους, διὰ μελέτης τῶν ἀνακειμένων θεραπειῶν γυμνασθεῖσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης 3). Μετ' αὐτὸν ἡ τῆς Κῶ ἰατρικὴ σχολὴ οὐδέποτε ἐπαύσατο οὖσα περιώνυμος. Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους τὰ ὀνόματα τοῦ Φιλητᾶ, τοῦ Μελεάγρου, ἐπὶ πλέον δὲ τοῦ Θεο-

1) Ἀθήν. ί. 15 Β: «ἐφρόντιζον δὲ εὐρυθμίας οἱ σφαιρίζοντες. Δαμόξενος γοῦν φησί:

....νεανίας τις ἐσφαίριζεν εἷς
ἐτῶν ἴσως (ἑκκαίδεκ' ἢ) ἑπτακαίδεκα,
Κῷος· θεοὺς γὰρ φαίνεθ' ἡ νῆσος φέρειν,
ὃς ἐπεὶ ποτ' ἐμβλέψειε τοῖς καθημένοις,
ἢ λαμβάνων τὴν σφαῖραν ἢ διδούς, ἅμα
πάντες ἐβοῶμεν», κτλ.

2) Ἀναφέρομαι εἰς τὰς ἀξιοσημειώτους σειρὰς τῶν θρησκευτικῶν ἡμερολογίων ἐμπεριεχομένων ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ.

3) Στράβων, σ. 567: «φασὶ δ' Ἱπποκράτην μάλιστα ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνακειμένων θεραπειῶν γυμνάσασθαι τὰ περὶ τὰς διαίτας· οὗτός τε δή ἐστι τῶν ἐνδόξων Κῴων ἀνήρ». Παραβ. αὐτ. τ. 374 (περὶ τῆς Ἐπιδαύρου): «Καὶ αὕτη δ' οὐκ ἄσημος ἡ πόλις καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ θεραπεύων νόσους παντοδαπὰς πεπιστευμένου, καὶ τὸ ἱερὸν πλῆρες ἔχοντος ἀεὶ τῶν τε καμνόντων καὶ τῶν ἀνακειμένων πινάκων, ἐν οἷς ἀναγεγραμμέναι τυγχάνουσιν αἱ θεραπεῖαι, καθάπερ ἐν Κῷ τε καὶ Τρίκκῃ».

Πλίνιος. N. H. xx. 264: «Hactheriae Magnus Antiochous rex adversus omnia venenata usus traditur aspide excepta».

κρίτου, δίδουσι τῇ νήσῳ διαρκῆ τίτλον ἐπὶ τῆς προσοχῆς ἡμῶν, τόσῳ στενῶς συνδεθείσῃ μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν Ἀλεξανδρεωτικῶν γραμμάτων.

Ἡ Κῶς φαίνεται ὡς νῆσος ἀπολαύουσα ἐκτιμήσεως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ὁμηρικοῦ Καταλόγου (Ἰλ. ι ι 676 κ. ἑ. ξ.), ἀναφερομένη ἀμέσως μετὰ τὴν Ῥόδον καὶ Σύμην, καὶ τελευταία μεταξὺ τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ συμμάχων τῶν Ἀχαιῶν:

«Οἳ δ' ἄρα Νίσυρον τ' εἶχον Κράπαθόν τε Κάσον τε
καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν νήσους τε Καλύδνας,
τῶν αὖ Φείδιππός τε καὶ Ἄντιφος ἡγησάσθην,
Θεσσαλοῦ υἷε δύο Ἡρακλεΐδαο ἄνακτος,
τοῖς δὲ τριήκοντα γλαφυραὶ νέες ἐστιχόωντο».

Τὸ χωρίον τοῦτο μεστόν ἐστιν ἐνδιαφέροντος. Ἐν τῇ πρώτῃ θέσει ἡ Κῶς ἔρχεται ἐν στενωτάτῃ συναφείᾳ πρὸς τὸ Καλυδνικὸν σύμπλεγμα. Τὴν σήμερον γνωρίζομεν ὅτι ἀκολούθως ἡ Κάλυμνος ὑπῆρξε πράγματι Κῳακὸς δῆμος. Ἡ Νίσυρος ἐπίσης 1), ἥτις ἐκ τῆς τοποθεσίας ὀνομάζεται ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Κῶ ὡς ἀνήκουσα εἰς τὸ κράτος τῆς Ἀρτεμισίας (Ἡροδ. vii 19), φαίνεται διατελέσασα ἐπί τινα χρόνον ὑπὸ τὴν Κῳακὴν κυριαρχίαν. Ἀλλὰ μόλις περὶ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα ἀνέλαβε τὴν ἑαυτῆς ἀνεξαρτησίαν, διατελοῦσα μᾶλλον ὑπὸ τὴν Ῥοδιακὴν ἢ τὴν Κῳακὴν ἐπίδρασιν (Head, Hist. Num. σ. 537). Καὶ αὐτὴ ἡ Κάρπαθος, καὶ πιθανῶς ἡ Κά-

1) Ἡ Νίσυρος ἦτο ἡφαιστειώδους καταγωγῆς, καὶ τὴν σήμερον ἔτι εἶνε ἐνεργὸν ἡφαίστειον, πιστοποιοῦσα οὕτως τοὺς λόγους τοῦ Στράβωνος, σ. 489: «φασὶ δὲ τὴν Νίσυρον ἀπόθραυσμα εἶναι τῆς Κῶ προσθέντες καὶ μῦθον, ὅτι Ποσειδῶν διώκων ἕνα τῶν γιγάντων Πολυβώτην ἀποθραύσας τῇ τριαίνῃ τρύφος τῆς Κῶ ἐπ' αὐτὸν βάλοι, καὶ γένοιτο νῆσος τὸ βληθὲν ἡ Νίσυρος ὑποκείμενον ἔχουσα ἐν αὐτῇ τὸν γίγαντα· τινὲς δὲ αὐτὸν ὑποκεῖσθαι τῇ Κῷ φασιν». Ἐπίσης Παυσαν. 1. 2 § 4: «Ἰοῦ ναοῦ δὲ οὐ πόρρω Ποσειδῶν ἐστιν ἐφ' ἵππου, δόρυ ἀφιεὶς ἐπὶ γίγαντα Πολυβώτην, εἰς ὃν Κῴοις ὁ μῦθος περὶ τῆς ἄκρας ἔχει τῆς Χελώνης». Χελώνη ἦτο τὸ πλησιέστατον τῇ Νισύρῳ ἀκρωτήριον τῆς Κῶ, καὶ βορειοανατολικῶς τοῦ Λακητῆρος. Καὶ αὐτὴ ἡ Κῶς ὑπέφερε δεινῶς ἐκ σεισμῶν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Προβλ. ἐπίσης Διοδ. Σικ. ν. 54.

Θουκυδ. viii 41.

Θουκυδ. viii αὐτ. κ. ἑ. ξ

σος, συνεσωματώθησαν τῇ Ῥόδῳ ἐν τῇ τρίτῃ ἑκατονταετηρίδι ἢ ἐνωρίτερον· τὰ μόνα κέρματα τῆς Καρπάθου εἶνε τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος. Εἶνε δὲ ἀξιοπαρατήρητον ὅτι μεταξὺ τῶν συμμάχων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τροίας ἀναφέρεται μόνη μεταξὺ τῶν πόλεων τοῦ Αἰγαίου Κρήτης, Ῥόδου, Σύμης, καὶ ἡ Κῶς μετὰ τῶν ὑποτελῶν αὐτῇ νήσων (Ἰλ. ii. 645—689). Ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Ἰλιάδι ὁ Ἡρακλῆς λέγεται ὅτι ἀπεβιβάσθη εἰς Κῶν (Ἰλ. xiv 555 xv. 28) ἐξωσθεὶς ἐκεῖσε ὑπ' ἐναντίων ἀνέμων, ἕνεκα τῆς μήνιος τῆς Ἥρας, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἁλώσεως τῆς Τροίας. Ἐπίσης γινώσκομεν τὴν γνωστὴν παράδοσιν, καθ' ἣν οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Κῷ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Ἡρακλέους ὅστις φονεύσας τὸν Εὐρύπυλον ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Χαλκιόπην καὶ ἐγέννησε τὸν Θεσσαλόν 1).

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ Κῷοι ἡγεμόνες, Φείδιππος καὶ Ἄντιφος, οἵτινες φέρονται ὡς συμετάσχοντες μετὰ τριάκοντα πλοίων τῆς ἐπὶ

1) Εὐστ εἰς Ὁμ. 983, 35: «οἱ (οἱ κάτοικοι τῆς Κῶ) καὶ λῃστήν, φασι, τὸν Ἡρακλέα νομίσαντες ἐπηρέασαν, ὁπηνίκα ὑπ' ἀνέμων ἐξώσθη ἐκεῖ χόλῳ Ἥρας ὁ δὲ πολέμῳ περιγέγονεν αὐτῶν.» Πρ Ἀπολλοδ. ii. 7. § 1: Ἐπίσης τὸ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον ἀπόσμασμα τοῦ Πινδάρου, vii. σ. 331, fr. 58: «εἴπερ, ὥς φησιν ἐν ταῖς ὕμνοις Πίνδαρος, οἱ μεθ' Ἡρακλέους ἐκ Τροίας πλέοντες διὰ παρθένιον Ἕλλας πορθμόν, ἐπεὶ τῷ Μυρτώῳ συνῆψαν, εἰς Κῶν ἐπαλινδρόμησαν ζεφύρου ἀντιπνεύσαντος. Ἐπίσης C. I. G. 5984 B, στιχ. 31 κ. ἑ. ξ. (=Berlin Corbul, Σικελία καὶ Ἰταλία, 1293), ἔνθα οἱ ἆθλοι τοῦ Ἡρακλέους ἀναγράφονται: «ἔλαβε [Κῶ τὰν Μερο] πίδα φονεύσας [Εὐρύπυλον], καὶ [Chalciopae nomen) ἐξ] αὐτῆς [filium progenuit] Θετταλόν.» Ὅρα ἐπίσης Πλουσάρχου, Γάϊ Γρ. 5 : «Διὰ τί παρὰ Κῴοις ὁ τοῦ Ἡρακλέους ἱερεὺς ἐν Ἀντιμαχείᾳ γυνεκείαν ἐνδεδυμένος ἐσθῆτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενος μίτρᾳ κατάρχεται τῆς θυσίας; Ἡρακλῆς ταῖς ἓξ ναυσὶν ἀπὸ Τροίας ἀναχθεὶς ἐχειμάσθη, καὶ τῶν νεῶν διεφθαρεισῶν μιᾷ μόνῃ πρὸς τὴν Κῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἐξέπεσε κατὰ τὸν Λακητῆρα καλούμενον κτλ. «Τὸ ἔνδυμα πιθανῶς μόνον ὡμοίαζε γυναικεῖον διότι ἦτο πρωτογενὲς καὶ ἡμιανατολικόν. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν ἐπίσης διατί ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τέχνῃ οἱ κιθαρῳδοὶ καὶ οἱ ἡνίοχοι, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου οἱ τραγικοὶ ὑποκριταί, ἔφερον «γυναικείαν» ἀμφίεσιν. — Κατὰ τὸν Ὀβίδιον (Met. vii, 363), γυναῖκές τινες τῆς Κῶ μετεμορφώθησαν εἰς ἀγελάδας διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἡρακλέα δυσμένειάν των:

«Eurypilique urbem qua Coae cornua matres
Gesserunt tum cum disceret Herculis agmen.»

Τροίαν ἐκστρατείας, ἦσαν ἁπλᾶ ὀνόματα. Ἡ ἑπομένη ῥαψῳδία οὐδὲν γνωρίζει περὶ αὐτῶν. Ἀλλ ὅταν οὗτοι ἀποκαλῶνται «Θεσσαλοῦ υἷε δύω Ἡρακλείδαο ἄνακτος,» δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν ἄμεσον ἀναφορὰν πρὸς τὴν Θεσσαλίαν. Οἱ Δωριεῖς οὗτοι, οἵτινες ἦλθον εἰς Κῶν ἢ ἦλθον κατ' εὐθεῖαν ἐκ Θεσσαλίας— ὅπερ εἶνε λίαν ἀπίθανος ὑπόθεσις — ἢ ἄλλως ἦλθον εἰς Κῶν ἐξ Ἀργολίδος πρὶν ἢ ἡ Πελοπόννησος ἀποβῇ ἐντελῶς Δωρική, καὶ πρὶν ἢ ἐντελῶς ἀποβάλωσι τὰς Θεσσαλικὰς αὐτῶν ἀναμνήσεις. Δὲν πρέπει νὰ παρίδωμεν τὴν Θεσσαλικὴν σχέσιν τῆς Κῶ. Ὁ Εὐρύπυλος, ὅστις ἐν στίχῳ 676 ἀποκαλεῖται ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἀποικίας («Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν»), φέρει τὸ ὄνομα περιφήμου Θεσσαλοῦ ἥρωος (Ἰλ. ii 735). «Πέλη», Θεσαλική τις πόλις, ἣν ὁ Στέφανος ἀναφέρει ὡς ἀνήκουσαν τῷ Εὐρυπύλῳ, ἐπανευρίσκεται ἐν τῷ ὀνόματι Κῳακῆς πόλεως (Ἐννοεῖται τὸ χωρίον Πηλί).

Ἀφίνοντες τὸ ἀκροσφαλὲς τῶν μύθων ἁπτόμεθα ἀσφαλεστέρου ἐδάφους τῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Ἡροδότου (vii 99), ὅτι ἡ Κῶς καὶ αἱ ταύτῃ προκείμεναι νῆσοι ἀπῳκίσθησαν ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου. Τὸ δεδομένον τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τῆς ἀναλόγου θέσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ συγχρόνως ἐν Κῷ καὶ τῇ μητροπόλει.

Ἡ νῆσος λοιπὸν ἀπῳκισθεῖσα οὕτως ἐκ νέου ὑπὸ τῆς Ἐπιδαύρου ἀνεπτερήγαγε τὰ σημεῖα τοῦ ἀρχαίου Δωρικοῦ χαρακτῆρος. Δὲν ἀνευρίσκομεν ἀληθῶς ἴχνος τῆς ἰδικῆς ἐκείνης πειθαρχίας τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ βίου τῆς Σπάρτης καὶ τῆς Κρήτης. Διότι ὁ βίος τῶν Κῴων δὲν ἦτο στρατιωτικὸς ἀλλὰ γεωργικός. Ἡ νῆσος ἥτις ὤφειλε μέρος τῆς εὐφορίας αὐτῆς εἰς τὴν ἡφαιστειογενῆ αὐτῆς καταγωγήν, ἐκαλλιεργεῖτο μετὰ θαυμασίας ἐπιδόσεως· ἀλλ' ἐπὶ τὴν θάλασσαν δὲν ἐτράπησαν. Δὲν ἐξαπέστειλαν ἀποικίας 1). Ἡ Ἰωνικὴ

1) Τὸ μόνον ἴχνος Κῳακῆς τινος ἀποικίας εἶνε ἡ μαρτυρία τοῦ Στράβωνος, ὅτι Κῷοι ἡνώθησαν μετὰ τῶν Ῥοδίων πρὸς ἵδρυσιν τῶν Ἐλπιῶν (Elpiae) (Salapia) ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ (Στράβων, σ 654 ὁ Βιτρούβιος, i 4. § 12 ἀναφέρει μόνον τοὺς Ῥοδίους). Ἡ αὐτὴ μαρτυρία δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ ἐν τῷ Ἀπολλοδώρῳ οὗτινος τῆς Βιβλιοθήκης (Bibliotheca) ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα προσφάτως ἀνεκαλύφθη ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὅρα Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως ἐν Rhein. Mus. xlvi (1891) σ. 161 κ. ἑ. ξ. μετὰ τὴν

τρυφὴ ἐμετρίασεν ἴσως κατά τι τὸν Δωρικὸν χαρακτῆρα τῶν νησιωτῶν τούτων καὶ ἴχνη τινὰ ἰωνισμοῦ εὕρηνται ἐν τούτοις ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν. Οὐχ ἧττον ὁ πληθυσμὸς τῆς Κῶ ἦτο καθαροῦ Δωρικοῦ αἵματος. Διῄροντο εἰς τρεῖς Δωρικὰς φυλάς, τῶν Δυμάνων, τῶν Ὑλλέων καὶ τῶν Παμφύλων. Διετήρησαν τὴν ἑορτὴν τῶν Καρνείων. Τὸ Ἡμερολόγιον αὐτῶν εἶνε ἐντελῶς Δωρικὸν (Βλ. Ἡμερ.) καὶ ἂν καὶ ἡ λατρεία τοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου εἰσαχθέντος Ἀσκληπιοῦ τάχιστα ἀπέβη κεντρικὴ δόξα τῆς νήσου, ἐν τούτοις αἱ λεπτομέρειαι τῶν θρησκευτικῶν ἡμερολογίων ἀποδεικνύουσι μετὰ πόσης προσηλώσεως εἴχοντο τῶν Δωρικῶν τελετῶν. Ἓξ τῶν πόλεων τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀπετέλεσαν τὴν θρησκευτικὴν χαρακτῆρα ἔχουσαν Ἑξάπολιν, ἥτις ταχέως ἀπέβη πεντάπολις διὰ τῆς ἐξεκκλησιάσεως τῆς Ἁλικαρνασσοῦ ἕνεκα τῆς ἀσεβείας τοῦ Ἁλικαρνασέως Ἀγασικλέους. Καὶ ἐντεῦθεν ἡ Ἁλικαρνασσὸς ἀποξενωθεῖσα τοῦ Δωρικοῦ συνασπισμοῦ ὑπήχθη ὑπὸ τὴν Ἰωνικὴν καὶ Καρικὴν ἐπίδρασιν 1).

Τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν ἀρχαίων βασιλέων ἐπέζησεν ἔν τινι παραδόσει περὶ τῆς πηγῆς τῆς Βουρίνης, ἐξ ἧς μέχρι σήμερον ὑδρεύεται ἡ πόλις 2). Δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς περιόδου ταύτης τῆς

περιγραφὴν τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου καὶ τοῦ Νόστου ὁ συγγραφεὺς προβαίνει περαιτέρω (σ. 174): «τῶν δὲ ναυαγησάντων περὶ τὸν Καφηρέα ἄλλος ἀλλαχῆ φέρεται, Γουνεὺς μὲν εἰς Λιβύην, Ἄντιφος δὲ ὁ Θεσσαλοῦ εἰς Πελασγοὺς καὶ χώραν κατασχὼν Θεσσαλίαν ἐκάλεσεν, ὁ δὲ Φιλοκτήτης πρὸς Ἰταλίαν εἰς Καμπανούς, Φείδιππος μετὰ τῶν Κῴων ἐν Ἄνδρῳ κακῴκησεν, Ἀγαπήνωρ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλος ἀλλαχοῦ κτλ.» Ἡ ὅλη διήγησις εἶνε καθαρὸς μῦθος.

1) Σχολ. Θεοκρ. xvii 69: «Ἡ τῶν Δωριέων πεντάπολις, Λίνδος Ἰάλυσος, Κάμειρος, Κῶς, Κνίδος, ἄγεται δὲ κοινῇ ὑπὸ τῶν Δωριέων ὁ ἀγών, ἐν Τριοπίῳ, Νύμφαις, Ἀπόλλωνι, Ποσειδῶνι· καλεῖται δὲ Δώριος ὁ ἀγών, ὡς Ἀριστείδης φησί». Ὅρα καὶ Ἡρόδοτ. i. 144.

2) Θεοκρ. Εἰδ. vii. 6. Ὁ Βασιλεὺς Χάλκων, διήνοιξεν αὐτῇ ὁδὸν ἐκτὸς τῆς γῆς δι' ἰσχυροῦ ποδοκτυπήματος (ὁ ποιητὴς λέγει ὅτι ὁ φίλος του εἶνε ἀρχαίου Κῳακοῦ αἵματος, δηλ. τῶν Χαῶν):

«εἴτε περ ἐσθλὸν
Χαῶν τῶν ἐπάνωθεν, ἀπὸ Κλυτίας τε καὶ αὐτῶ
Χάλκωνος, Βούριννάν, ὃς ἐκ ποδὸς ἄνυε κράναν,
εὖ γ' ἐνερεισάμενος πέτρᾳ γόνυ.»

Κωακῆς ἱστορίας ὅτι ἡ νῆσος ἀπήλαυσε πλήρους εὐδαιμονίας. Εὑρίσκομεν κωμόπολιν «Πέλην» ἐν τῷ ἐσωτερικῷ (τὸ σημερινὸν Πηλὶ κατὰ τὸν κ. Paton1)· ὁ Στράβων ὁμιλεῖ περὶ τῶν Ἁλασάρνων νοτιοδιτικῶς καὶ τῆς Στομαλίμνης, πρὸς βορρᾶν, καί, κατὰ τὰς Ἱπποκρατικὰς Ἐπιστολὰς» (27 τόομ. Ix σ. 414 ἔκδ. Littré), ὑπῆρχον τέσσαρες τετειχισμέναι πόλεις ἐν τῇ νήσῳ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Περσικῶν πολέμων («τεσσάρων ἐόντων τειχέων ἐν τῇ νήσῳ»): βλ. κατ. παρὰ Στε. Βυζ. 2) Ἰδίᾳ, ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ πόλις καλουμένη ὑπὸ τοῦ Σράβωνος (σ. 757) Ἀστυπάλαια, κειμένη πιθανῶς εἰς τὸν ἰσθμὸν πρὸς δυσμὰς παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Δρέκανον. Τὸ πλῆρες ὄνομα αὐτῆς ἦτο πιθανῶς «Κῶς ἡ Ἀστυπάλαια, 3)», καὶ μέχρι τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἐχρησίμευσεν ὡς κυρία πόλις. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ θαλάσσης ἀπόστασιν ἔκειτο ἑτέρα πόλις. Τὸ ὄνομα αὐτῆς ἦτο «Κῶς ἡ Μεροπίς», πρὸς διάκρισιν τῆς ὅλης νήσου ἀπὸ τῆς σπουδαιοτέρας πόλεως «Κῶ τῆς Ἀστυπαλαίας» πρὸς δυσμάς. Βεβαίως τὸ ἐπίθετον «Μεροπὶς 3)» ἀνεφέρετο εἰς συνωνυμόν τινα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μέροψ», πατέρα τοῦ Εὐμύλου, μυθιστορικοῦ βασιλέως τῆς Κῶ. Ἀλλ᾽ ἡ πόλις βεβαίως ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ὀνόματος «Μέροπες», δι᾽ οὗ οἱ κάτοικοι τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς νήσου ἦσαν κοινῶς γνωστοὶ παρὰ τοῖς ναυτικοῖς, τοῖς θαμίζουσι ταῖς θαλάσσαις ταύταις. Οὐδὲν ἕτερον δύνανται νὰ ἐξηγήσηται τὴν πρώιμον καὶ ἐκτεταμένην χρῆσιν τοῦ «Μέροπες» ὡς ὀνόματος ἀντὶ τοῦ Κῷοι», καὶ τοῦ «Μεροπίς, Μεροπηΐς, Μερόπη» ἀντὶ τοῦ Κῶς.

Οἱ Κῷοι διατελοῦντες ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους ὑπέστησαν διὰ μιᾶς δεινὴν ἐκ σεισμοῦ καταστροφὴν καὶ ἐπιδρομήν: ἰδίᾳ ὁ κατὰ τὸν

1)The Iiscriptions of Cos by W R. Paton ane E. Hicks Oxford 1891.

2) Στεφ. ὁ Βυζ. ὀνομάζει πόλιν «Ἑρμούπολιν» ἐπίσης ἐν Κῷ.

3) Ὅρα Στράβ., xvi. καὶ Θουκυδ. viii. 41.

4) Στέφ. Βυζ. ὅρ. «Κῶς πόλις καὶ νῆσος, καὶ Ὅμηρος. Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο, ἡ Μεροπὶς ἐκαλεῖτο ἀπὸ γηγενοῦς Μέροπος. Κῶς δὲ ἀπὸ Κῶ τῆς Μέροπος θυγατρός». Ὅρ. ἐπ. ἐντ. «Μέροψ».

χειμῶνα τοῦ ἔτους 413—412 π. Χ. σεισμὸς ὑπῆρξε φοβερώτατος πάντων τῶν προηγουμένων. 1).

Οἱ Κῷοι τὴν περὶ τὸ Δρέκανον ἀκρωτήριον (τὴν σήμερον Κρίκελος τῆς Κεφάλου) ἀρχαίαν αὐτῶν πρωτεύουσαν Ἀστυπάλαιαν διὰ στάσιν ἐγκαταλιπόντες ἦλθον καὶ κατῴκησαν πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν νῦν πόλιν περὶ τὸ Σκανδάριον ἀκρωτήριον (τὴν σήμερον Κούμμπουρνοὺ καὶ Πουζουκτά), καὶ μετωνόμασαν Κῶν ὁμωνύμως τῇ νήσῳ 1). Ὁ Διόδωρος γράφει (xv 76) ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ἡ πόλις ηὐξάνετο δημοσίαις προσόδοις καὶ ἰδιωτικῷ πλούτῳ καταλαμβάνουσα θέσιν μεταξὺ τῶν πρωτευουσῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

(Ἕπεται συνέχεια)

1) Θουκυδ. viii 41: αὐτὸ σεισμοῦ, ὃς αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὧν ἐμεμνήμεθα γενόμενος συμπεπτωκυῖαν.» Ὅμοιοι σεισμοὶ κατέρριψαν τὴν νῆσον ἐν ἔτει 6 π. Χ., κατὰ τοὺς χρόνους Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς, ἐν ἔτει 554 μ. Χ., καὶ Ὀκτ. 8, 1493.

1) Στράβων (σ. 637: «Ἡ δὲ τῶν Κῴων πόλις ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν Ἀστυπάλαια, καὶ ᾤκεῖτο ἐν ἄλλῳ τόπῳ ὁμοίως ἐπὶ θαλάττῃ· ἔπειτα διὰ στάσιν μετῴκησαν εἰς τὴν νῦν πόλιν περὶ τὸ Σκανδάριον, καὶ μετωνόμασαν Κῶν ὁμωνύμως τῇ νήσῳ». καὶ ὁ Διόδωρος, ὅστις δίδει καὶ τὴν ἡμερομηνίαν (xv. 75:) «ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Κῷοι μετῴκησαν εἰς τὴν οἰκουμένην πόλιν καὶ κατεσκεύασαν αὐτὴν ἀξιόλογον. πλῆθός τε γὰρ ἀνδρῶν εἰς ταύτην ἠθροίσθη καὶ τείχη πολυτελῆ κατεσκευάσθη καὶ λιμὴν ἀξιόλογος, ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων ἀεὶ μᾶλλον ηὐξήθη προσόδοις τε δημοσίαις καὶ τοῖς τῶν ἰδιωτῶν πλούτοις, καὶ τὸ σύνολον ἐνάμιλλος ἐγένετο ταῖς πρωτευούσαις πόλεσι.»

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ὁ Ξενοφάνης σκοπὸν ἔχων ν' ἀπεικονίσῃ τὴν *ἱστορικὴν* καὶ *πραγματικὴν* κατάστασιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀσμένως ἀφιεροῖ σελίδας αὐτοῦ εἰς πᾶν ἔγγραφον, διασαφοῦν τὴν κατάστασιν τῆς παιδείας ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας. Ἐπιθυμοῦντες δὲ νὰ προτρέψωμεν τοὺς λογίους ἡμῶν ἄνδρας εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον παρέχομεν ἡμεῖς πρῶτοι τὸ παράδειγμα δημοσιεύοντες ὅσα ἔγγραφα περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος εὕρομεν ἐν τῷ Ἀρχείῳ τοῦ *Θεοφίλου Καΐρου*, διασῳζομένῳ μετ' εὐλαβείας ὑπὸ τῆς εὐγενεστάτης ἀνεψιᾶς αὐτοῦ κ. *Εὐανθίας*.

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1902 ἐν Ἄνδρῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενοι ἐπεζητήσαμεν τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου αἰνίγματος, ὃ προβάλλει ὁ βίος τοῦ ἀνδρός, οὗ εὐφημιῶν καὶ ἐγκωμίων καὶ θαυμασμοῦ ἐπὶ τριακονταετίαν ἦσαν πεπληρωμένα τὰ στόματα πάντων τῶν Ἑλλήνων, ὅλως δ' ἀπροσδοκήτως καὶ ἀνερμηνεύτως μετεβλήθησαν πάντα ταῦτα εἰς ἀρὰς καὶ ἀποτροπιασμοὺς καὶ εἰς καταδίκην αὐτοῦ ὡς αἱρεσιάρχου. Ἐφρονοῦμεν δ' ὅτι ἡ γενέτειρα τοῦ Θεοφίλου Καΐρου Ἄνδρος, ἔνθα ὁ οἶκος, τὸ περιώνυμον Ὀρφανοτροφεῖον, ὁ τόπος τῆς δράσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὰς δοξασίας αὐτοῦ μεταβολήν, θὰ παρεῖχον ἡμῖν ἀκτῖνάς τινας, διαφωτιζούσας πως τὸ σκοτεινὸν μέρος τοῦ βίου τοῦ περιωνύμου διὰ τὴν βαθεῖαν παιδείαν, τὴν διδασκαλικὴν ἀρετήν, τὴν φιλογένειαν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρῴαν εὐσέβειαν πίστιν σεβαστοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους καὶ σεμνοῦ ἱερέως. Τοιοῦτον σκοπὸν ἐπιδιώκοντες ὠφείλομεν, ὡς εἰκός, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν οἶκον τοῦ Θεοφίλου Καΐρου καὶ ἀντλήσωμεν ἐκεῖθεν ὅσας ἐδυνάμεθα πληροφορίας. Ἐκεῖ εὕρομεν πλούσιον μέταλλον εἰδήσεων πρωτοτύπων οὐ μόνον περὶ τοῦ προσώπου

τοῦ Θεοφίλου Καΐρου, ἀλλὰ καὶ περὶ ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς ποικίλας τοῦ Γένους καὶ τῆς ἐκκλησίας σχέσεις. Ὁ οἶκος τοῦ Σχολάρχου τῆς Ἀκαδημείας τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ διασώζῃ σπουδαῖα περὶ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων ἔγγραφα. Δυστυχῶς καὶ τὸ ἀρχεῖον τοῦ Θεοφίλου Καΐρου ὑπέστη τὰς τοῦ βίου αὐτοῦ περιπετείας. Ἐκ τῶν σῳζομένων ἐγγράφων καταφαίνεται ἡ πανελλήνιος εὐρύτης τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ ἀνδρός, ὅστις ὑπὸ πολλὰς καὶ σπουδαιοτάτας ὄψεις ἔδρασεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ. Ἡ εὐγενεστάτη αὐτοῦ ἀνεψιὰ κ. Εὐανθία, εἰς ἣν θερμὰς ἐκφράζομεν εὐχαριστίας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐμένειαν αὐτῆς, οὐ μόνον λίαν φιλοφρόνως ἐπέτρεψεν ἡμῖν τῶν σῳζομένων ἐγγράφων τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀντιγραφήν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἐγένετο ἡμῖν ὁδηγὸς πρὸς τὴν μελέτην τῶν ἐγγράφων.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοφίλου ἄλλοτε γενήσεται ἡμῖν λόγος, νῦν θὰ καταχωρίσωμεν ἐν τῷ Ξενοφάνει ἔγγραφά τινα, εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Κυδωνίαις «Μουσείου», ὡς ἔλεγον τὴν Σχολὴν τῶν Κυδωνιῶν, καὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ «*Εὐαγγελικῆς Σχολῆς*» ἀναφερόμενα.

Τῷ 1808 Ἰουνίου 22 προσεκάλεσαν οἱ προύχοντες τῶν Κυδωνιῶν τὸν Θεόφιλον Καΐρην ἵνα σχολαρχήσῃ τῆς σχολῆς αὐτῶν ἀντὶ τοῦ Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, παθόντος τοὺς ὀφθαλμοὺς καταρράκτην καὶ σκοπὸν ἔχοντος ν' ἀπέλθῃ πρὸς θεραπείαν εἰς Κ)πολιν ἢ ἀλλαχόσε καὶ μεταλλάξῃ τὸ διδασκαλικὸν ἀντὶ ἄλλου ἐπαγγέλματος διὰ τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς.

Τὴν σοφολογιότητά της ἐκ ψυχῆς ἀσπαζόμεθα.

Κυδωνίαις.

Εἴης ὑγιαίνων διὰ βίου παντός. Διὰ τοῦ παρόντος τῇ εἰδοποιοῦμεν ὅτι ὁ διδάσκαλος κύριος Βενιαμὶν ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Σχολὴν καὶ μᾶς εἶπε νὰ φροντίσωμεν ἄλλον διδάσκαλον εἰς τὸν τόπον του· ἐπειδὴ καὶ ἡ σοφολογιότης του πάσχει κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἀριστερόν, εἰς τὸν ὁποῖον συνέβη καταρράκτης καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς Κ)πολιν ἢ ἀλλαχόσε διὰ νὰ τὸν κατα....σωσι· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλο ἐπάγγελμα καὶ ὄχι τὸ διδασκαλικόν. Λοιπὸν

ἡμεῖς πληροφορηθέντες παρά τινων ὅτι εἶναι ἱκανὰ τὰ μαθήματα τῆς σοφολογιότητός της, ὅσα μέχρι τοῦδε ἤκουσε, διὰ τοῦτο τὴν προσκαλοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ἐνυπογράφου νὰ ἔλθῃ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ἵνα σχολαρχήσῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, τῇ χειρευούσῃ διδασκάλου τῆς φιλοσοφίας. Ταῦτα μὲν προσκλητικῶς· ἡμεῖς δὲ μένομεν ὡς ὑπογραφόμεθα.

Τῆς σοφολογιότητός της προθυμότατοι.

Χ'. Ἀθανάσιος Χ'. Γεωργίου
Χ'. Παρασκευᾶς Σαλτέλη

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἔπεμψαν, ὡς φαίνεται, οἱ προύχοντες τῶν Κυδωνιέων πρὸς τὸν Θεόφιλον Καΐρην, σπουδάζοντα ἔτι ἐν τῇ ἑσπερίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠθέλησεν ἴσως νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ὑπέσχετο ὅτι θ' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς ἐν προσεχεῖ μέλλλοντι: διὸ κατέπεισαν τὸν Βενιαμὶν νὰ μείνῃ ἔτι σχολαρχῶν ἐπὶ δύο ἔτη, μεθ' ἃ νέαν ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Θεόφιλον Καΐρην πρόσκλησιν.

Πρόσκλησις τοῦ Θεοφίλου Καΐρου ὑπὸ τῶν Κυδωνιέων, ὅπως διαδέξηται τὸν Βενιαμὶν ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ.

Τῇ 11ῃ Ἰουλίου 1810 οἱ πρόκριτοι τῶν Κυδωνιῶν Χ'. Ἀθανάσιος Χ'. Γεωργίου, Γεωργάκης τοῦ Οἰκονομέλη καὶ ὁ Εὐστράτιος Γηνατέλης πέμπουσι πρὸς τὸν Σοφολογιώτατον ἐν Ἱεροδιδασκάλοις κύρον Θεόφιλον, τὸν «λίαν Σεβασμιοπόθητον», ἐπιστολήν, δι' ἧς ἀγγέλλουσιν αὐτῷ ὅτι: «ἐπειδὴ καὶ ὁ σοφολογιώτατος διδάσκαλος κὺρ Βενιαμὶν εἶπεν ἡμῖν ὅτι παραιτεῖται τοῦ ἰδίου ἐπαγγέλματος ὡς παρενοχλούμενος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν διὰ τοῦτο ἔγνωμεν κοινῶς νὰ προσκαλέσωμεν, τὴν σοφολογιότητά της, ἵνα ὡς φιλογενὴς ἐλθοῦσα καταλάβῃ τὸν τόπον τοῦ κὺρ Βενιαμίν, καθὼς καὶ ἡ σοφολογιότης του εἶπεν ἡμῖν, καὶ οὕτω μὴ ματαιοθῶσι τὰ τοσαῦτα ἔξοδα ὅσα καταβάλομεν, καὶ οἱ τοσοῦτοι πόνοι ὅσους ὑπέστημεν ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Λοιπὸν λαβοῦσα τὸ παρὸν ἡμέτερον προσκλητήριον καὶ νομίσασα τοῦτο ὡς κοινὴν φωνὴν τῆς ἡμετέρας πατρίδος μᾶλλον δὲ ὅλου τοῦ ἡμετέρου εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Γένους θέλει ἔλθει προθύμως, ἵνα ὠφελήσῃ τὸ Γένος, ὅσον ἐκ μέρους της καθὼς καὶ ὁ κὺρ Βενιαμίν, καὶ ἡ ἡμετέρα Σχολὴ δὲν ὑστεριθῇ φιλοσόφου . . . . .» (Ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΚΑΠΝΟΥ

«Εἶναι τὸ κάπνισμα συνέκδημος ψυχαγωγία καὶ εὐπόριστος, πρὸν ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀφοῦ ὑποστῇ τὴν πρώτην δοκιμασίαν, ἐθίζεται δυσαπαλλάκτως καὶ ἣν φέρει ἄνευ βλάβης ἐμφανοῦς, εἰ μὴ ἐλάσει ἐπὶ τὰ ἔσχατα. Τὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ἀνακουφισθέντα ἀπὸ καμάτου σωματικοῦ ἢ νοεροῦ εὐθὺς ὡς, ἐθὰς ὢν καὶ μὴ κακῶς διατιθέμενος διὰ τὴν συνήθειαν, καπνίσῃ ἓν σιγάρον καλὸν Ἀβάνας ἢ ἀνασπάσῃ εἰς τὴν ῥῖνα ἓν εὔοσμον ἔρρινον καὶ πταρνισθῇ ἐπ' αὐτῷ ;» Ἀλλ' ἡ εὔγλωττος αὕτη καὶ ἐπαγωγὸς συνηγορία τοῦ ἡδυεποῦς καθηγητοῦ ὠχριᾷ πρὸ τῶν δεινῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ καπνοῦ, δι' ὃ ἀναγκάζεται μετὰ μικρὸν ν' ἀναφωνήσῃ : «μὴ ὑπολάβῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι συνηγοροῦμεν ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ, ἢ θέλομεν νὰ μετριάσωμεν τὰ κακὰ τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἄπαγε». (Θ. Ἀφεντούλης).

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ μετρία τοῦ καπνοῦ χρῆσις εἶναι ἀβλαβής, εὐάρεστος δὲ εἰς τοὺς ἐθάδας, ἀλλ' ὁ καπνὸς οὐδὲν στοιχεῖον περιέχει ὠφέλιμον ὡς ὁ καφές, ὁ οἶνος, τὸ θεόβρωμα, τοὐναντίον εἶναι δηλητήριον καὶ δὴ ἐκ τῶν κρατίστων, ὅπερ μόνον μετὰ μακρὰν καὶ κοπιώδη συνήθειαν καθίσταται ἀνεκτόν, πάντοτε δὲ βλάβην, οὐδέποτε οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὠφέλειαν προσκομίζει εἰς τὸν ὀργανισμόν.

Οἱ μᾶλλον εὐχρέστως διατιθέμενοι ἐπὶ τῷ καπνῷ, οἱ μεγάλην ὡς καὶ οἱ μικρὰν αὐτοῦ ποιούμενοι χρῆσιν, πάντες ἀνεξαιρέτως ἀνομολογοῦσι μετὰ πεποιθήσεως ὅτι *ὁ καπνὸς βλάπτει* καὶ μετ' ἀπεχθείας πολλάκις ῥίπτουσι μακρὰν τὸ μόλις ἀναφθὲν σιγάρον αὐτῶν καταρώμενοι τὸν καπνὸν καὶ εὐχόμενοι, ὅπως δυνηθῶσί ποτε *νὰ τὸν κόψωσι*. Ὅσῳ διαδεδομένη καὶ καθολικὴ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ

καπνοῦ, τόσῳ ἐξηπλωμένη καὶ παγκόσμιος ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ τοιαύτη γνώμη, ἥτις εἶναι ὀρθοτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως διότι εἶναι τὸ συμπέρασμα τῆς ἀτομικῆς πείρας πάντων τῶν καπνιζόντων.

Ἑτέρα τρανὴ ἀπόδειξις, ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι οὐσία παντελῶς ἄχρηστος καὶ λίαν ἐπιβλαβής, εἶναι ἡ δυσκολία, μεθ' ἧς ἐθίζεται πρὸς αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος· κατὰ τὴν ἐλαχίστην δὲ ἀδιαθεσίαν ὁ ὀργανισμὸς ἀποκρούει τὸν καπνόν, ὅστις τότε *δὲν τραβιέται*. Εἰς πολλοὺς τῶν καπνιστῶν τὸ σιγάρον χρησιμεύει ὡς *ὑγειόμετρον*, οὕτως εἰπεῖν, διότι δι' αὐτοῦ σταθμίζουσι τὴν διατάραξιν ὡς καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγιείας αὐτῶν.

Ὁ καπνὸς εἶναι σφοδρὸν δηλητήριον. Ἐν μιᾷ ἑσπέρᾳ καὶ ἀλλεπαλλήλως ποθέντα δέκα. ἑπτὰ σιγάρα ἐπήνεγκον τὸν θάνατον. «Ἡμεῖς, λέγει ὁ καθηγητὴς Ἀφεντούλης, ἐπάθομεν αὐτόχρημα δηλητηρίασιν ἐκ καπνίσεως δύο συρίγγων καταληφθέντες μετὰ τὴν πόσιν τῆς δευτέρας ὑπὸ ἐμέτου, διαρροίας παραλυτικῆς, ψύξεως καὶ τρόμου τῶν ἄκρων, ἱδρώτων ἀφθόνων, ζάλης, καρδιοκτύπου καὶ μεγάλης ἀδυναμίας, ἐφ' ἁμάξης δὲ μετηνέχθημεν οἴκαδε». Τοιαῦτα παραδείγματα πλεῖστα ἀπαντᾷ τις καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς μὴ ἐθάδας.

Ἡ μετρία χρῆσις τοῦ καπνοῦ, ἂν οὐχὶ ἀβλαβής, εἶναι ὅμως τελείως ἀνωφελής, ἡ δὲ κατάχρησις αὐτοῦ ὀλεθρία.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τὸ *πεπτικὸν* σύστημα· διότι ἡ χρῆσις αὐτοῦ πρὸ τοῦ γεύματος καταλύει τὴν ὄρεξιν, ἡ δὲ μετὰ τὸ γεῦμα ἐπιβραδύνει τὴν πέψιν καὶ ἐνίοτε φέρει ἐμέτους, κωλικοὺς καὶ διάρροιαν. Ἡ μακρὰ δὲ κατάχρησις ἐπιφέρει δυσιάτους δυσπεψίας καὶ ἀναιμίαν διὰ τὴν ἐκ τῆς δυσπεψίας κακὴν θρέψιν· δι' ὃ καὶ πάντες οἱ καπνισταί εἰσιν ὠχροὶ καὶ ἀναιμικοί. Ἡ κατάχρησις ὡσαύτως προκαλεῖ τὴν λευκοπλασίαν τοῦ στόματος, νόσημα ἔχον σοβαρώτατα ἐπακολουθήματα, θεωρούμενον δὲ καὶ ὡς ἡ κυριωτέρα ἀφορμὴ τοῦ καρκίνου τῶν χειλέων.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τὸ ***ἀναπνευστικὸν*** σύστημα, διότι προκαλεῖ λαρυγγίτιδα καὶ βρογχίτιδα, ἐπιδεινοῖ δὲ ταύτας ἅπαξ ἀναπτυχθείσας. Τὰ νοσήματα ταῦτα φέρουσιν ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ καπνισταί. Προδιατίθησι δὲ ἡ κατάχρησις τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν φυματίωσιν,

διότι δι' αὐτῆς ὁ πνεύμων καθίσταται εὐπαθέστατος πρὸς τὸ μικρόβιον τῆς νόσου ταύτης.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τὸ *κυκλοφορικὸν* σύστημα ἐπιφέρων ἄγχος προκάρδιον καὶ παλμοὺς σοβαροὺς καὶ ὀχληροτάτους. Δεινοποιεῖ δὲ τὸ ὑπάρχον καρδιακὸν νόσημα καὶ ἐπιταχύνει τὸ μοιραῖον τέλος.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τὸ *νευρικὸν* σύστημα εἰς μὲν τοὺς ἀήθεις ἐπιφέρων ζάλην καὶ νωθρότητα καὶ κεφαλαλγίαν καὶ λιποθυμίας, εἰς δὲ τοὺς καταχραστὰς κλόνους καὶ σπασμούς, παρέσεις, παραλύσεις καὶ ἴλιγγον.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τοὺς *ὀφθαλμοὺς* ἐπιφέρων, κατὰ τοὺς ὀφθαλμολόγους, ἀμβλυωπίαν, ἀμαύρωσιν καὶ τύφλωσιν.

Βλάπτει ὁ καπνὸς τὴν *ῥῖνα* ἐπιφέρων δακρυρροίαν καὶ κόρυζαν, καταλύων δὲ βαθμηδὸν καὶ τὴν ὄσφρησιν.

Οὕτω λοιπὸν ἡ μὲν χρῆσις τοῦ καπνοῦ οὐδόλως ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ κατάχρησις αὐτοῦ ἐπιβλαβὴς καὶ δηλητηριώδης· διὰ ταῦτα ὀφείλει πᾶς τις νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ καπνίζειν εἶναι κακὴ συνήθεια, ἡ δὲ ἀπὸ ταύτης ἀπόλαυσις «κτηνώδης».

Ἡ διάδοσις καὶ ἐξάπλωσις τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν μίμησιν. Ὁ ἄνθρωπος φιλεῖ νὰ μιμῆται τὰς πράξεις τῶν ἄλλων, δι' ὃ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ καπνίσματος γίνεται ἐν συναναστροφῇ μετ' ἄλλων καπνιστῶν. Ἡ μίμησις φέρει βαθμηδὸν τὴν συνήθειαν καὶ αὕτη καθίστησι τὸν καπνὸν κακὸν ἀναγκαῖον. Κατὰ τὰς πρώτας δοκιμὰς γινώσκουσιν ἐκ τῶν προτέρων πάντες τὰ ἄμεσα ἀποτελέσματα τῆς εἰσπνοῆς τοῦ καπνοῦ καὶ ὅμως δὲν δύνανται ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς μιμήσεως. Μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν εἰσπνοὴν καταλαμβάνονται ἀμέσως ὑπὸ ζάλης καὶ ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων, διατίθενται κακῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν, ῥίπτουσι μετ' ἀποστροφῆς τὸ σιγάρον, διακόπτουσι τὴν συζήτησιν, ἡ ἀντίληψις αὐτῶν καθίσταται νωχελής, πτύουσι κατ' ἐπανάληψιν, ἐκπνέουσι βαθέως, μορφάζουσιν ἀηδῶς, ναυτιῶσι, τρίβουσι τὸ μέτωπον καὶ μόλις μετὰ πέντε λεπτὰ εὑρίσκουσι καὶ πάλιν τὸ εὔθυμον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἐνεργὸν τῆς διανοίας. Μετὰ μακρὰν τοιαύτην πάλην ὁ ὀργανισμὸς ὑποκύπτει, ἡ συνήθεια ῥιζοῦται καὶ ὁ ἄνθρωπος τότε εὑρίσκει ἐν τῷ καπνῷ ἀόριστόν τινα ἡδονήν, δι' ἣν

ἑκουσίως καὶ μετὰ κόπου ἐθυσίασε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ θυσιάζῃ πολύτιμα τῆς ὑγείας αὐτοῦ κεφάλαια.

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ καπνοῦ ἐλήφθησαν ὑπὸ διαφόρων Κυβερνήσεων κατὰ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτοῦ αὐστηρὰ μέτρα καὶ ἐπεβλήθησαν τιμωρίαι (1), ἀλλ' οὔτε αὗται οὔτε ἐκεῖνα ἴσχυσαν νὰ περιστείλωσι τὸ κακόν.

Κατὰ τὸ 1624 ὁ πάπας Οὐρβανὸς ὁ Η' ἐξέδωκεν ἀφορισμὸν κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ.

Μουρὰτ ὁ Δ'. (1624—1538) ἀπηγόρευσεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ.

Κατά τὸ 1628 οἱ ἡγεμόνες τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Περσίας ἀπηγόρευσαν τὸ καπνίζειν ἐπὶ ποινῇ ἀποκοπῆς τῆς ῥινός.

Τῷ 1635 ὁ Ῥισσελιέ, ἐν Γαλλίᾳ, ἀπηγόρευσε τὸν καπνόν ἐπὶ ποινῇ μαστιγώσεως καὶ φυλακίσεως.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος οἱ ἱεροκήρυκες ἐν Γαλλίᾳ ἐπετίμων τακτικῶς καὶ σφοδρῶς τοὺς καπνίζοντας ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος.

Ἐν Ἀβυσσινίᾳ ἔτι καὶ νῦν ὑπάρχει διὰ νόμου ἀπηγορευμένον τὸ καπνίζειν.

Αἱ ἀλλεπάλληλοι αὗται ἀπαγορεύσεις ἐναυάγησαν οἰκτρῶς καὶ μόνον τὴν περιέργειαν ὑπεξέκαυσαν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸν *ἀπηγορευμένον καρπόν*, καὶ συνετέλεσαν ἴσως τοιουτοτρόπως εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῦ· διότι «αἱ ἰδέαι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ καρφία, εἶπε Γάλλος τις σοφός, ὅσον κτυπῶνται τόσον βαθύτερον εἰσδύουσιν».

Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ μὲν κακὸν καθολικόν, οὐδεμία δὲ θεραπεία αὐ-

(1) Πρῶτος ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἐγνώρισε κατὰ τὸ 1495 τὸν καπνὸν εἰς Κούβαν. Τῷ 1518 ὁ Κορτέζης ἔπεμψε τὸ φυτὸν εἰς Πορτογαλλίαν, ὁπόθεν ὁ ἐκεῖ πρέσβυς τῆς Γαλλίας Ἰωάν. Νικότος (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *νικοτίνη*) ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ συνέστησεν εἰς τὴν Αἰκατερίνην τῶν Μεδίκων. Ἐκ τῆς Γαλλίας ὁ καπνὸς ἐξηπλώθη μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν ὑφήλιον.

τοῦ δυνατή, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τοὺς κανόνας, οὓς ὀφείλει ν' ἀκολουθῇ τις, ὅπως ὡς οἷόν τε ἀκινδύνως καπνίζῃ. Οἱ κανόνες οὗτοί εἰσιν οἱ ἑξῆς.

α.) Μηδέποτε κάπνιζε ἀμέσως πρὸ τοῦ γεύματος, ἰδίᾳ δὲ τὴν πρωΐαν, διότι κακορεκτεῖς, μαραίνεσαι, δυσθυμεῖς καὶ ὠχριᾷς.

β'.) Μηδέποτε κάπνιζε περισσότερα τῶν 5—6 σιγαρέτων τῶν συνήθων δι' ἡμέρας. Πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου ἄρχεται ἡ κατάχρησις καὶ τὰ ἐπακολουθήματα. Δύο δὲ μόνον σιγάρα (ποῦρα) ἀρκοῦσιν.

γ'.) Μηδέποτε κάπνιζε καπνὸν ὑγρόν, διότι ὁ τοιοῦτος καίεται βραδέως, παράγει πλειότερα δηλητηριώδη στοιχεῖα καὶ βλάπτει ἑπομένως περισσότερον.

δ'. Μηδέποτε κάπνιζε ἄνευ σύριγγος, διότι ἐν τῇ σύριγγι ἐναπομένει πάντοτε ποσόν τι τοῦ δηλητηρίου. Ἡ ἐν τῇ σύριγγι ἀποταμιευομένη ὕλη εἶναι λίαν δηλητηριώδης, κακῶς δὲ πράττουσιν οἱ ἐπὶ θεραπευτικῷ σκοπῷ ἐφαρμόζοντες αὐτὴν ἐπὶ ἑλκῶν ἢ ἐκζεμάτων. Φέρονται ἐν τῇ ἐπιστήμῃ παραδείγματα παιδίων, ἅτινα κατελήφθησαν ὑπὸ σπασμῶν καὶ ἀπέθανον ὥρας τινὰς μετὰ τὴν ἐπάλειψιν τῆς ὕλης ταύτης ἐπὶ τοῦ ἐκζέματος αὐτῶν (ψωροφύτου).

ε.) Μηδέποτε κάπνιζε δι' ἀκαθάρτου σύριγγος, ἀλλὰ **καθ' ἑκάστην** καθάριζε ταύτην διὰ τεμαχίου βάμβακος, ἐμβρεχομένου ἐντὸς οἰνοπνεύματος (ῥακῆς ἢ κονιάκ). Ἡ ἐξ ἠλέκτρου σύριγξ εἶναι ἡ ἀβλαβεστέρα κατὰ τὸν Mantegazza.

ϛ'.) Μηδέποτε κάπνιζε, ἐὰν πάσχῃς τὴν καρδίαν, τὸ στόμα, τοὺς πνεύμονας, τὸν στόμαχον καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα.

Λέγουσι συνήθως ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ παύσῃ τις τὴν ἕξιν τοῦ καπνίζειν. Τοὐναντίον εἶναι λίαν εὔκολον, ὁσάκις ὑπάρχει θέλησις στερρά. Οἱ καταχρασταὶ τῶν οἰνοπνευμάτων παθαίνονται πράγματι, ἐὰν διακόψωσιν ἀποτόμως τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἐνίοτε δὲ παθαίνονται σοβαρῶς καὶ μόνον διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς οἰκτρᾶς αὐτῶν συνηθείας ἰῶνται. Ἀλλ' οἱ καταχρασταὶ τοῦ καπνοῦ δύνανται ἀκιν-

δύνως μὲν πάντοτε, ἀκόπως δὲ πολλάκις νὰ ***κόψωσι τὸν καπνόν***, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ πάθωσι της ὑγιείας αὐτῶν διαταραχήν, τοὐναντίον δὲ εὐορεκτοῦσι τότε καὶ εὐχροοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι τοῦ λοιποῦ ἀπαλλαττόμενοι πασῶν τῶν ἐνοχλήσεων, ἃς προὐκάλεσε παρ' αὐτοῖς ἡ κατάχρησις τοῦ καπνοῦ.

Τὸ ἐν τῷ καπνίζειν πίνειν καφέ, ἡ ὑψίστη ἀπόλαυσις τοῦ νωχελοῦς Ἀνατολίτου, εἶναι συνήθεια καλή, διότι μετριάζει τὴν δυσάρεστον τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τὸ νευρικὸν σύστημα ἐπίδρασιν,

Τὸ διὰ τοῦ ***ῥοΐσκου*** (ναργιλὲ) κάπνισμα εἶναι ἀβλαβέστερον τοῦ διὰ τοῦ σιγάρου, ἐὰν ἡ χρῆσις αὐτοῦ ᾖ μετρία, δὲν ὑπερβαίνῃ δηλαδὴ τοὺς δύο ἢ τρεῖς δι' ἡμέρας. Εἶναι δ' ἀβλαβέστερον τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ καπνίζειν, διότι καὶ τὸ ***τουμπεκὶ*** περιέχει ὀλιγωτέραν ἢ ὁ καπνὸς νικοτίνην (τὸ δηλητηριῶδες στοιχεῖον τοῦ καπνοῦ) καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ ῥοΐσκου εἶναι τοιαύτη, ὥστε μέγα ποσὸν τοῦ δηλητηρίου ἐναπομένει ἐν τῇ μακρᾷ σύριγγι καὶ ἐν τῷ ὕδατι. Ἡ κατάχρησις ὅμως αὐτοῦ βλάπτει περισσότερον τοῦ σιγάρου, διότι ὁ εἰσπνέων τὸν ῥοΐσκον εἰσάγει εἰς τοὺς πνεύμονας ὅλον τὸν ἀτμὸν καὶ ἡ ἀπορρόφησις τοῦ δηλητηρίου εἶναι μεγαλειτέρα καὶ ὁ τῶν πνευμόνων ἐρεθισμὸς διαρκέστερος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ ***ναργιλὲς ζαλίζει*** καὶ τὸν ἄριστον καπνιστήν, ἐὰν οὗτος μὴ ἔχῃ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, διότι ὁ καπνίζων σιγάρα ὀλίγον μέρος τοῦ ἀτμοῦ εἰσάγει εἰς τοὺς πνεύμονας, τὸ δὲ πλεῖστον ἀποβάλλει ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ διὰ τῆς ῥινός.

Πᾶν ὅ,τι ἐλέχθη περὶ καπνοῦ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ ***ἐρρίνου*** (ταμβάκου). Εἶναι καὶ τοῦτο δηλητήριον σφοδρόν, περιέχον μεγαλειτέραν ποσότητα νικοτίνης ἢ ὁ καπνός. Ἄνθρωπος ἀνασπάσας ἓν δράμιον ἐρρίνου ἐν διαστήματι ὀλίγων ὡρῶν ἐδηλητηριάσθη. Τὸ ἔρρινον ἐπιφέρει βαθμηδὸν τὰς αὐτὰς οἵας καὶ ὁ καπνὸς διαταραχὰς ἀλλὰ πολὺ βραδύτερον. Ταχύτατα ὅμως δι' αὐτοῦ ἐπέρχονται διάφοροι παθήσεις τῆς ῥινός, δι' ὧν καταλύεται ἡ ὄσφρησις, ἥτις εἶναι ὁ

ἄγρυπνος φύλαξ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ στομάχου καὶ ἥτις καθίστησι τὴν ζωὴν εὐφρόσυνον καὶ ἡδονικήν.

Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα κτηνώδης καὶ βδελυρὰ συνήθεια, ἡ *μάσσησις* τοῦ καπνοῦ. Ἡ συνήθεια αὕτη, ἄγνωστος εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν, ἐπικρατεῖ μόνον παρὰ τοῖς ναύταις τῆς Ἑσπερίας, ἡ δ' ἀπὸ ταύτης διασπάθησις τῆς ὑγιείας εἶναι βαθεῖα καὶ ταχίστη.

Κ. Γ. Λ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Προύσης φίλοι τοῦ Συλλόγου νὰ ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ ὄπισθεν στατιστικῷ πίνακι ἀπαντώσας ἴσως ἀνακριβείας. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Προῦσα*	5100	70000	13000	3	3	3	1	7
Μουδανιὰ	3000	1200	—	2	2	3	1	6
Συγὴ	1800	140	—	2	2	—	1	6
Τριγλία	3680	180	—	6	2	4	1	6
Νεοχώριον	700	15	—	1	—	1	1	3
Μεσαίπολις	1500	—	—	1	1	—		3
Ἑλιγμοί	1350	85	—	1	—	1	1	3
Παλλαδάριον	2500	—	—	2	2	—	1	3
Πλατύκινος*	450	200	—	1	—	1	1	2
Δεμιρδέσιον	2700	—	—	1	2	—	1	6
Τεπεδζίκιον*	850	—	—	1	—	1	1	2
Καλασάνιον*	1350	—	—	1	—	1	1	2
Σουσουλούκιον*	2500	650	—	1	—	2	1	3
Ἀλβανιτοχώριον	160	—	—	1	—	1	1 **	—

* Εἰς τὰς δι' ἀστερίσκου σημειουμένας πόλεις ἐπικρατεῖ ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα.
** Τὰ παιδία φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα Μουδανιῶν.

ΠΡΟΥΣΗΣ

ωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
7	250	1	5	4	100	450	280	15	3	8	—1)
4	180	1	5	4	140	200	130	1		—	—2)
3	110	1	5	3	50	110	80	1		—	—3)
3	180	1	5	3	60	110	110	1		—	—4)
1	40	—	—	—	—	77	—	—		—	—5)
1	50	—	—	—	—	70	—	..		—	– 6)
2	60	—	—	—	—	95	—	—		—	—7)
2	60	—	—	—	—	90	—	1		—	—8)
1	20	—	—	—	—	85	—	1		—	—9)
3	180	1	3	3	70	90	50	—		—	—10)
1	40	—	—	—	—	45	—	—		—	—11)
1	40	—	—	—	—	40	—	—		—	—12)
2	180	1	3	2	150	65	70	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	

1)	Ὑπάρχουσι	καὶ	3	νηπιαγωγεῖα	μετὰ	5	διδασκάλων	καὶ	280	νηπίων.
2)	»	»	1	»	»	2	»	»	135	»
3)	»	»	1	»	»	2	»	»	100	»
4)	»	»	2	»	»	4	»	»	300	»
5)	»	»	1	»	»	2	»	»	50	»
6)	»	»	1	»	»	2	»	»	80	»
7)	»	»	1	»	»	2	»	»	75	»
8)	»	»	1	»	»	2	»	»	80	»
9)	»	»	1	»	»	1	»	»	30	»
10)	»	»	1	»	»	1	»	»	50	»
11)	»	»	1	»	»	1	»	»	35	»
12)	»	»	1	»	»	1	»	»	30	»

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Νεκταρίου Κεφαλᾶ, Μητροπολίτου Πενταπόλεως καὶ διευθυντοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς.

Εὐαγγελικὴ Ἱστορία δι' ἁρμονίας τῶν κειμένων τῶν ἱερῶν εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου. Ἐν Ἀθήναις 1903.

Ὁ φιλοπονώτατος ἱεράρχης ὁ πλουτίσας τὴν νέαν ἡμῶν φιλολογίαν τήν τε ἱερὰν καὶ τὴν θύραθεν διὰ *δέκα καὶ ὀκτὼ* περισπουδάστων ἔργων ἐξέδωκε καὶ δέκατον ἔνατον πολύτιμον σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Εὐαγγελικὴ ἱστορία*, παντὶ μὲν χριστιανῷ χρησιμώτατον, ἀναγκαιότατον δὲ τοῖς περὶ τὰ θεολογικὰ γράμματα ἀσχολουμένοις Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ σεβασμιωτάτου ἱεράρχου ἀναπληροῖ μέγα κενὸν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν φιλολογίᾳ καὶ εἶνε ἄξιον θερμοτάτης συστάσεως.

Ἡ «Εὐαγγελικὴ Ἱστορία» τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Πενταπόλεως Κυρίου *Νεκταρίου* περιέχει ἅπασαν τὴν ὕλην τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων μέχρι κεραίας χρονολογικῶς κατεστρωμένην. Ἡ χρονολογικὴ αὕτη κατάταξις τῆς ἱστορικῆς ὕλης τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων εἶνε ἀναγκαία διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι διὰ ταύτης τῆς κατατάξεως καταρτίζεται ἑνιαία Εὐαγγελικὴ Ἱστορία, ἐν ᾗ ἱστοροῦνται διὰ χρονολογικῆς σειρᾶς πανθ' ὅσα ἀναφέρονται ἐν τοῖς κειμένοις τῶν τεσσάρων ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν περί τε τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἔργων τοῦ Κυρίου. Ἄνευ τῆς χρονολογικῆς ταύτης κατατάξεως τῶν γεγονότων ὁ ἀναγνώστης τῶν ἱερῶν κειμένων τῶν Εὐαγγελίων ἀδυ-

νατεῖ νὰ εὕρῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλληλουχίαν τῶν ὑπὸ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν ἱστορουμένων, νὰ λάβῃ ἔννοιαν τῆς συνεχείας αὐτῶν, νὰ ἐπιγνῷ τὸν χρόνον, καθ' ὃν τὰ ἰδιάζοντα τοῖς Εὐαγγελισταῖς γεγονότα ἐγένοντο, ὡς καὶ νὰ τάξῃ αὐτὰ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ νὰ κατανοήσῃ, ἐὰν γεγονός τι ἰδιάζον ἑνὶ Εὐαγγελιστῇ προηγῆται ἑτέρου γεγονότος, μνημονευομένου ὑπὸ ἑνὸς ἢ δύο ἢ καὶ τριῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν, ἢ ἕπεται αὐτῷ, καὶ οὕτω νὰ ἔχῃ τὴν ἱστορικὴν ἀκολουθίαν τούτων.

Διὰ τῆς Εὐαγγελικῆς ταύτης Ἱστορίας ὁ ἀναγνώστης ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ Ἱστορίαν ἅμα καὶ ἑρμηνείαν τῶν κειμένων τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ συγχρόνως τὴν λύσιν πασῶν τῶν περὶ ἱστορικῆς κατατάξεως τῶν γεγονότων ἀποριῶν αὐτοῦ.

Τὴν «Εὐαγγελικὴν Ἱστορίαν» αὐτοῦ ἔχει διῃρημένην ὁ σοφὸς ἱεράρχης εἰς 157 παραγράφους κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων καὶ εἰς ἑπτὰ περιόδους· ἡ α' περίοδος περιλαμβάνει τὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ βαπτίσματος τοῦ Σωτῆρος γεγονότα, ἡ β' τὰ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος μέχρι τοῦ α' Πάσχα, γεγονότα ἓξ μηνῶν, ἡ γ' τὰ ἀπὸ τοῦ α' μεχρι τοῦ β' Πάσχα, ἡ δ' τὰ ἀπὸ τοῦ β' μέχρι τοῦ γ' Πάσχα, ἡ ε' τὰ ἀπὸ τοῦ γ' μέχρι τοῦ δ' Πάσχα, ἡ ς' τὰ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Πέμτης μέχρι τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἡ ζ' τὰ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως μέχρι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου.

Πρός εὔκολον δὲ χρῆσιν τῆς «Εὐαγγελικῆς Ἱστορίας» προσέθηκεν ὁ φιλοπονώτατος συγγραφεὺς διαφόρους πίνακας καὶ εὑρετήρια τῶν τε παραγράφων καὶ τῶν περικοπῶν τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων τῶν ἀναγινωσκομένων κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Τὸ βιβλίον συγκείμενον ἐκ τεσσαράκοντα τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τετυπωμένον ἐπὶ ἀρίστου λείου χάρτου τιμᾶται δραχ. 4 καὶ εὑρίσκεται παρὰ τῷ συγγραφεῖ ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ, ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἀναμορφώσεως». Τῷ δ' ἀποστέλλοντι τὴν ἀξίαν πέμπεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΣΑΒΒΑ ΧΩΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΑΤΑΣ

Α. Περὶ πρώτης καταγωγῆς.

Καίτοι πολλάκις ἀπεφάσισα νὰ περιγράψω ἐν συνόλῳ τὰ περὶ τῆς τιμαλφοῦς ἡμῶν Γενετείρας, ἀλλ' οὐδέποτ' ἐτόλμησα νὰ λάβω τὸν κάλαμον εἰς τὰς χεῖρας καὶ νὰ χαράξω γραμμάς τινας περὶ αὐτῆς. Διότι τὰ περὶ τῆς χώρας ταύτης εἰσὶ λίαν δύσληπτα καὶ μᾶλλον δυσνόητα ἄνευ χρονολογίας, τὰ δ' ἐν τῇ μνήμῃ ἀγαθῶν γερόντων διασῳζόμενα πολλὴν τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν ἐμβάλλουσιν. Ἀλλὰ καταφρονήσας πάντων τούτων προσεπάθησα διὰ πλείστων ἀγώνων καὶ κόπων, ἐκ διαφόρων παρατηρήσεων καὶ ἐκ διαφόρων συγγραφικῶν ἐρευνῶν καὶ κρίσεών μου, ὁτὲ μὲν ὑποβοηθούμενος ὑπὸ διαφόρων ὑπογείων ἀνακαλύψεων, ὁτὲ δὲ ὑπὸ ποικίλων ἐπιγραφῶν καὶ ἐπὶ λίθων ἐπιγραμμάτων, νὰ συρράψω σμικρότατόν τι ἱστορίδιον, χάριν τῶν φιλομαθῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «*Ξενοφάνους*».

Καὶ πρῶτον μὲν θέλω εἰπεῖ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ διττῶς ἐπιφωνουμένου ὀνόματος τῆς χώρας ἡμῶν· ὑπὸ μὲν ἐγχωρίων καὶ ξένων Ὀθωμανῶν καλεῖται «*Ζήλα*», ἴσως παρὰ τὸ ζηλεύω ἢ ζηλόω. Ἐκ τῶν Γεωγράφων οὐδεὶς μνημονεύει τι περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου καὶ τῆς χώρας ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ ἐκ τῆς γειτνιαζούσης χώρας Συνασοῦ τῆς μικρᾶς Καππαδοκίας ὁρμώμενος ἱστορικὸς Νικόλαος Ῥίζου, ὁ περιγράψας ἁπάσας τὰς κώμας καὶ κωμοπόλεις ἀμφοτέρων τῶν ἐπαρχιῶν Καππαδοκίας καὶ Λυκαονίας, δὲν ἀναφέρει τι περὶ τῆς χώρας ταύτης ἢ διότι ἐπελάθετο αὐτῆς ἢ

διότι οὐδὲν ἐγίνωσκε νὰ μεταδώσῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης· ὑπὸ δὲ τῶν ἐγχωρίων καὶ τῶν γειτόνων Ἑλλήνων καλεῖται «*Σύλατα*» καὶ ὁ κάτοικος «*Συλατειός*»· ἡ ῥίζα δεικνύει ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ *συλάω*, λαφυραγωγῶ, καθ' ὅτι ἐλαφυραγωγήθη τὸ πάλαι ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ ἄλλων πολλῶν κατακτητῶν.

Θέσις τῆς χώρας.

Ἡ χώρα Ζήλα ἢ Σύλατα ὑπόκειται πολιτικῶς μὲν ὑπὸ τὴν τοπαρχίαν τοῦ Νομάρχου Ἰκονίου, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Νίγδης καὶ ὑποδιοίκησιν Νεαπόλεως. Θρησκευτικῶς δὲ ὑπάγεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἁγίου Ἰκονίου, ὄντος 16ου τῇ ἱεραρχικῇ τάξει, ἑδρεύοντος δ' ἐν Νίγδῃ διὰ τὴν πληθὺν τῶν χριστιανικῶν πέριξ χωρίων. Τιτλοφορεῖται, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Λυκαονίας καὶ Βας Καππαδοκίας. Περιλαμβάνει τὰς διοικήσεις τοῦ Ἰκονίου καὶ Νίγδης ἐξαιρέσει τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ Οὐρκιούπ. Αὕτη ἡ ἐπαρχία συνιστᾷ τὴν μίαν κατὰ τὴν ἀνέκαθεν παλαιὰν διαίρεσιν ἐκ τῶν ιδ'. ἐπαρχιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπαρχίαν τῆς Λυκαονίας. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον τὰ ἀρχαῖα Τύανα καὶ ἡ περίφημος, πεντάωρον ἀπέχουσα τῆς ἡμετέρας χώρας, Ναζιανζός, πατρὶς Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ. [Τὰ περὶ Ἰκονίου καὶ Λυκαονίας ἐν ἐκτάσει ἴδε ἐν ταῖς γεωγραφίαις καὶ ἱστορίαις τοῦ Μ. Χαμοδοπούλου. Τευ. Ε. Εἰς τὰ Καππαδ. τοῦ Ν. Σ. Ῥίζου· καὶ Ἐκκλ. Ἱστορ. τοῦ Α. Λεβίδου.]

Ὁρίζεται δὲ ἡ χώρα ἡμῶν πρὸς Α. μὲν ὑπὸ τῆς ὑποδιοικήσεως Οὐρκιοὺπ ἑπτάωρον ἀπέχοντος, πρὸς Δ. δὲ ὑπὸ τῆς ὑποδιοικήσεως τῆς πάλαι Ἀρχαιλαΐδος (Ἀκσαράϊ) δωδεκάωρον ἀπεχούσης, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς ὑποδιοικήσεως Νεαπόλεως, τρίωρον ἀπεχούσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς διοικήσεως Νίγδης, δωδεκάωρον ἀπεχούσης· ἔχει δὲ γειτνιαζούσας χώρας, ὑπαγομένας εἰς τὴν τῆς Καππαδοκίας ἐπαρχίαν, ἀνατολικῶς τὴν Συνασόν, Ζαλέλαν, καὶ πολλὰς Τουρκικὰς χώρας, ὡς καὶ τὰς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἡμῶν ἀνηκούσας Ἀνακοῦν καὶ Μαλακοπήν· πρὸς Ν. τὴν Φλογητὰν καὶ Κιλέτιζ, πρὸς Δ. καὶ Β. τὰς Τουρκικὰς χώρας Τόβαλαν, Κιρίλδζην, Ἰδζίκην, καὶ

τὴν περίφημον, ὡς προεῖπον, ἐσχάτως δὲ καλλωπισθεῖσαν διὰ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων καὶ ἱερῶν τεμενῶν Ὀθωμανικῶν τε καὶ Χριστιανικῶν, διὰ λαμπρᾶς ἀγορᾶς καὶ ὡραίων οἰκοδομημάτων πόλιν Νεάπολιν, ἥτις πρότερον ἐκαλεῖτο Μόσκαρα, ᾠκοδομηθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Ταμὰτ Ἰμπραχὴμ πασσᾶ, ηὐξήθη ἔκτοτε καὶ κατοικεῖται νῦν ὑπὸ πολλῶν Ὀθωμανῶν, Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν λίαν φιλομούσων, καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων.

Τὸ πρὸς Ἀνατολὰς βλέπον τοῦτο χωρίον ἡμῶν κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοτέρων ὀρέων, ἅτινα περικυκλοῦσι τὰ τρία μέρη αὐτοῦ καὶ ὀνομάζονται ἐπιχωρίως μὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα, τὸ μὲν Καλὲ Τάγ, οὗτινος τὰ τείχη σῴζονται κατηδαφησμένα καὶ δεικνύουσι τὴν μεγάλην ὑπεράσπισιν, ἣν ἐποιήσαντο οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὅτε ἑάλω ἡ χώρα ὑπὸ τῶν τότε ἐπελθουσῶν ἐπιδρομῶν καὶ παριστᾶσι τὴν παλαιότητα τῆς χώρας ταύτης, τὸ δὲ καλεῖται Μισιὲ Τὰγ ἤτοι ὄρος τῆς δρυός, ἔνθεν μὲν διὰ τὴν μεγαλόσωμον καὶ μεγαλόκορμον πρὸ ὀλίγου ἔτι σῳζομένην δρῦν, ἧς τὸν κορμὸν μόλις τρεῖς ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ περιζώσωσιν. Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ῥίζαν ταύτης κοιλώματι, ὅπερ οἱ κάτοικοι τῆς χώρας θεωροῦσιν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως παρεκκλησίδιον, ἤναπτον καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀνάπτουσι πολλάκις κανδύλας καὶ κηρία ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομα τῆς παναπερευλογημένης ἡμῶν Δεσποίνης, ἀλλ' ὅμως ἐνταῦθα οὐδὲν ἴχνος παρεκκλησίου κεῖται· μόνον πρὸ ἓξ ἐτῶν νέος τὶς τριακονταετὴς τὴν ἡλικίαν ὑπ' ὀνείρατος προτρεπόμενος εὗρε διὰ σκαφῆς μικράν τινα εἰκόνα ἐν τῷ τόπῳ τῆς δρυός, εἰκονίζουσαν τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς, παλαιοτάτην καὶ ἄνευ χρονολογίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὅλως ἀμφίβολον. Πλησίον τοῦ ὄρους τούτου πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐκτείνεται μεγάλη φάραγξ, δι' ἧς διέρχεται τὸ ἐκ χιόνος ἀναλελυμένον ὕδωρ τῆς χώρας καὶ πληροῖ τὰς διὰ τὰν χρείαν τῶν κατοίκων ἡμῶν δεξαμενάς· ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς ἐπεκτείνεται μικρὰ λειβαδοειδὴς πεδιάς, καλουμένη ἀρχῆθεν Μοναστὴρ Ποϋδζαγή, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ κείμενον παρεκκλησίδιον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο διὰ τῶν ἐκ σιδηρολίθου ἐγγεγλυμμένων τινῶν πετρῶν, ἃς ἔχει διεσκορπισμένας εἰς τοὺς ἐρειπωμένους τοίχους αὐτοῦ, δεικνύει ὅτι ὄντως ἦτο πρότερον παρεκκλήσιον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κελλίον τῶν τότε διεσκορπισμένων κα-

λογήρων. Διασώζεται δὲ καὶ λόγος τις, ὅτι ὑπάρχει μέγα τι ὑπόγειον ὑπὸ τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο, ὃ πάλαι ἀνεκάλυψάν τινες ἐξ ὀπῆς κειμένης, ὡς λέγουσι, κατὰ τὸν παρὰ τὴν φάραγγα τοῖχον· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ εἶδον οὐδ' εὗρον αὐτὴν καὶ ἀμφιβάλλω περὶ αὐτῆς. Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ τοῦ ὄρους τούτου συνεχίζεται ἕτερον ὄρος, καλούμενον βουνὸν τῆς Ἁγίας Θέκλης διὰ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δυσδιάκριτον καὶ ἀμφίβολον παρεκκλήσιον, ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς αὐτό, ὡς οὖσα τραχεῖα, πετρώδης καὶ δύσβατος καλεῖται μέχρι σήμερον παρὰ τῶν κατοίκων ἡμῶν Καλόγηρος παγηρή, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, διὰ τοὺς μοναχοὺς τοὺς μονάζοντας τότε ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μᾶλλον δ' ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐπαρχίαις, τῇ τε Αῃ καὶ Βᾳ Καππαδοκίᾳ. Ἐπιφυλασσόμενος λοιπὸν νὰ περιγράψω τὰ λοιπὰ αὐτῆς ἐν ἐκτάσει καὶ λεπτομερείᾳ περαιτέρω ἀρκοῦμαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ταῦτα.

Ἡ εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν τριῶν τούτων ὀρέων κειμένη μικρὰ μέν, ἀλλ' ἐπίσημος νῦν κώμη ἡμῶν *Σύλατα*, κατὰ τὰς μέχρι σήμερον διασωθείσας παραδόσεις, ἐπικυρουμένας ὑπὸ τῶν γερόντων κατοίκων καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν Ὀθωμανικῶν κωδίκων τῆς ὑποδιοικήσεως ἡμῶν, μᾶλλον δ' ἐκ τῶν διαφόρων καθημερινῶς γινομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων διὰ τὰς διαφόρους ἀνάγκας καὶ χρείας αὐτῶν, ἐπιμαρτυρεῖται ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο ἦτο πολυανθρωπότερον καὶ ὅτι συνίστατο ἐξ ἑπτακοσίων οἰκιῶν. Ἄδεται ἐπίσης ὅτι οἱ κάτοικοι τούτου μετῴκησαν εἰς ἄλλα μέρη ἐκβάντες ἐκ τῶν κρησφυγέτων ὑπογείων, ἐν' οἷς κατῴκουν κατὰ τὰς δυστυχεῖς ἐκείνας ἡμέρας· τὰ κρησφύγετα ταῦτα σώζωνται μέχρι σήμερον, τοσαύτη δὲ πληθὺς αὐτῶν ὑπάρχει, ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας συχνάκις ἀνακαλύπτονται πολλοὶ ἐκτεταμένοι ὑπόγειοι οἶκοι, ποῦ μὲν εὐρυχωρότατα δωμάτια, ποῦ δὲ στεναὶ δίοδοι, ποῦ δὲ τριόροφα ἐκ σκληρᾶς γῆς λελαξευμένα κρησφύγετα, εἰς ἃ ἀναβαίνει τις διὰ λελαξευμένης ἐπίσης κλίμακος, ἓν δ' ἐκ τούτων ἐκτείνεται ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν καὶ περατοῦται δι' ὀπῆς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Καλέ Ταγή, δηλ. ἐντὸς τοῦ φρουρίου. Διὰ τῆς μεγάλης ταύτης ὀπῆς εἰκάζεται ὅτι οἱ κάτοικοι κατασκοπεύοντες τὴν κίνησιν καὶ εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν ἔδιδον σημεῖον εἰς τοὺς κεκρυμμένους συμπολίτας αὐτῶν. Ἐν πολλοῖς δὲ τῶν ὑπογείων

τούτων διὰ τὴν ἀνυδρίαν, ἥτις μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐπικρατεῖ, εὑρίσκονται βαθύτατα φρέατα, ἐξ ὧν οἱ κάτοικοι ἐλάμβανον τὸ ὕδωρ· Παραδοξότατον φαίνεταί μοι τοῦτο ἀληθῶς, πῶς ἐν τοῖς σκοτεινοῖς τούτοις τόποις διεβίων τότε οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ πῶς κατέσκαψαν τὰ λίαν βαθέα καὶ μακρὰ ταῦτα φρέατα, ἐν ταῖς σκοτειναῖς ἐκείναις φυλακαῖς! Αἱ εἴσοδοι τούτων ἐκλείοντο διὰ μεγάλων λίθων εἰς σχῆμα τροχοῦ, οἵτινες κυλιόμενοι ἔφραττον τὴν εἴσοδον· καὶ ταῦτα ὡσαύτως μαρτυροῦσιν οὐ μόνον τὴν ἀρχαιότητα τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ τὸν μέγαν τρόμον τῶν κατοίκων, οἵτινες φοβούμενοι τοὺς ἐχθροὺς ἐκρύπτοντο μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν σωρηδὸν καὶ ἐν ἐλεεινεῖ καταστάσει εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς καὶ εἰς τρώγλας.

Ἐκ τῶν λαξευτῶν τούτων κρησφυγέτων τὰ πλεῖστά εἰσι κεχωρισμένα, αἱ δὲ εἴσοδοι αὐτῶν πεφραγμέναι ὑπὸ πολλῶν χωμάτων καὶ ἀμμωδῶν λίθων· ἀποδίδονται δὲ ταῦτα εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ καιροῦ καὶ εἰς τὴν δι' ἀνασκαφῆς ἀνακαίνισιν καὶ ἐνέγερσιν ἐκ βάθρων νέων οἰκιῶν.

Πληθυσμὸς κατοίκων.

Τὸ ὀλιγάνθρωπον τοῦτο καὶ σχεδὸν ἅπαν νεοδμήτως ἀνακαινισθὲν χωρίον ἔχει σχῆμα ἀμφιθεάτρου καὶ διαιρεῖται διὰ χειμάρρου εἰς δύο συνοικίας, ὧν ἡ μὲν ὑψηλοτέρα τῆς ἄλλης· κατοικοῦνται δ' ἀμφότεραι ὑφ' ὁμογενῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ὧν αἱ οἰκίαι συμποσοῦνται εἰς ἑκατὸν ἑξήκοντα (160), καὶ ὑπὸ μιᾶς συνοικίας Ὀθωμανῶν, συγκειμένης ἐξ ἑξήκοντα (60) οἰκιῶν, κεχωρισμένης ἀπὸ τῆς τῶν Χριστιανῶν. Οἱ συγχώριοι ἡμῶν Ὀθωμανοὶ εἰσὶ φιλήσυχοι καὶ εἰρηνικοί, ἅπαντες δὲ μετέρχονται τὴν γεωργικήν, ἐξαιρέσει τινῶν ἐργατικῶν· ἀλλ' ἐν μέρει μὲν διὰ τὸ ἄγονον σχεδὸν τοῦ τόπου, ἐν μέρει δὲ διὰ τὴν πρὸς τέχνην ἀπειρίαν αὐτῶν ἅπαντές εἰσι πτωχοί.

Ἡ ὡραιότης τῆς χώρας ταύτης εἶνε ἔκτακτος· ὁ μακρόθεν ἀφικνούμενος θεατὴς ξένος ἢ ἐγχώριος ἔχει πρὸ αὐτοῦ λαμπρὸν θέαμα, μάλιστα δ' ἐν ὥρᾳ τῆς ἀνοίξεως ποιοῖ φαιδρὰν ἐντύπωσιν ἡ χώρα.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47*.

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται **φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ** ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ"

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΔΗΓΙΑΝΝΗ
Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2
1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου, ὥρᾳ 2 μ. μ. συνῆλθεν ὁ Σύλλογος εἰς συνεδρείαν ὅπως ἀκροασάμενος τὴν λογοδοσίαν τοῦ Γεν. Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ λῆξαν Συλλογικὸν ἔτος καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας, προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Γενομένης τῆς ὑπὸ τοῦ 29 ἄρθρου τοῦ κανονιμοῦ ἀπαιτουμένης ἀπαρτίας ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας ἀνέγνω τὴν λογοδοσίαν περιγράψας ἐν ἐκτάσει τὴν ποικίλην καὶ μεγάλην τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος δρᾶσιν.

Ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἐγένετο δῆλον ὅτι:

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος οἱ ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου εἰς διάφορα ἐκπαιδευτήρια ἦσαν *εἴκοσι καὶ ὀκτώ*. Ἐκ τούτων ἀπελύθησαν οἱ τέσσαρες, πάντες *ἀριστεύσαντες*, ὁ εἷς δὲ τούτων ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ Πρασακακείου βραβείου τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, *πέμπτος* οὗτος ἐκ τῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ βραβείου τιμηθέντων κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος τοῦτο προσελήφθησαν δέκα καὶ ἓξ ὑπότροφοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Κολωνίας, Ἀγκύρας, Κυζίκου, Ἡλιουπόλεως, Ἰκονίου καὶ Πισιδίας· οὕτω δὲ ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν κατὰ ἔτος τοῦτο ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου ἀνέρχεται εἰς *τριάκοντα καὶ ἑπτὰ* ἐξ ὧν εἷς μὲν τελειοποιεῖται ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἐννέα σπουδάζουσιν ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ πέντε ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν, δύο ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν Κρήτῃ, δέκα καὶ

τρεῖς ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν Πάτμῳ καὶ ἑπτὰ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ.

Διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ἐνεργειῶν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου τῆς Ἀποκαλύψεως Ἱερολογιωτάτου κ. Ἀλεξάνδου Δηλανᾶ, ἐργασθέντος μετὰ πατρικοῦ καὶ πατριωτικωτάτου ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος, πᾶσαι αἱ ἐλλείψεις τῆς Σχολῆς ἐπληρώθησαν. Ἡ Σχολὴ δύναται ἤδη νὰ περιλάβῃ περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα μαθητάς οἱ δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτῶντες ἐν αὐτῇ ὑπερβαίνουσι τοὺς *τεσσαράκοντα*. Ὁ Σύλλογος ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη τάχιστα θὰ καταρτισθῇ ἀνταξία τῶν πόθων αὐτοῦ καὶ ἱκανὴ νὰ πληρώσῃ τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ὅστις ἐστὶν ἡ δαψιλὴς παροχὴ χριστιανικοῦ θάλπους καὶ ἐκπαιδευτικοῦ φωτὸς εἰς τὴν τροφὸν καὶ μητέρα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, Μικρὰν Ἀσίαν.

Αἱ κατὰ τὸ *λῆξαν* ἔτος πρὸς τὸν Σύλλογον δωρεαί εἰσιν αἱ ἑξῆς.

Ὁ Ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Ι. Πεσμαζόγλους προσήνεγκε 60 Τ. λίρας πρὸς πρόσληψιν ὑποτρόφων ἐκ τῶν ξενογλώσσων καὶ τῶν τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν προσηλιτιστῶν ἀπειλουμένων ὁμογενῶν κοινοτήτων καὶ 500 δραχμὰς ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου «Ξενοφάνους».

Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ηὔξησε κατὰ 400 δραχμὰς τὸ πρὸς τὸν Σύλλογον χορήγημα αὐτοῦ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ηὔξησε κατὰ 1400 δραχμὰς τὸ πρὸς τὸν Σύλλογον ἐτήσιον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Ἀπ. Βαφειάδου χορήγημα.

Ὁ ἐκ Πάτμου κ. Κοκκινάκης προσήνεγκε εἰκοσόγραγκα 75

Ὁ Λουκᾶς Σαντραπὲς φρ. χρ. 300
ὁ Ν. Τσιγαδᾶ πασσᾶς » » 250
ὁ Παν. Ἀκρίτας » » 300
ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δραχμὰς 500
ὁ Ἀλέξ. Λαμπρινούδης » 500
ὁ Ἀθανάσιος Δηλιγιάννης λίρας Τουρκίας 15
ὁ καθηγητὴς Θ. Νουλέλης εἰκοσάφραγκα 2
ὁ Ἀλ. Ν. λ. Τ. 5
ὁ Ι. Κ. » » 5

Μετὰ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν πράξεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς πολυσχιδοῦς αὐτοῦ δράσεως, ὁ Γεν. Γραμματεὺς κατέληξεν οὕτω:

«Τοιαῦτα ὑπῆρξαν Κύριοι τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Εὐξώμεθα πάντες ὅπως τὰ διὰ τῆς δράσεως τοῦ σήμερον ἐκλεγησομένου Διοικητικοῦ Συμβουλίου προκύψοντα ὦσι κρείττονα καὶ ἀξιώτερα τῶν προσδοκιῶν τοῦ Συλλόγου. Αἱ ἀνάγκαι ἃς κέκληται νὰ θεραπεύσῃ ὁ Σύλλογος ἡμῶν εἰσι τοσοῦτον μεγάλαι καὶ πολλαὶ ὥστε πάντοτε τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως ἡμῶν ἔσονται ἀνεπαρκῆ καὶ διὰ ταῦτα ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐφησυχάζωμεν ἐπὶ τοῖς ἐπιτευχθεῖσιν, ἀλλ' ἀεὶ μετὰ μείζονος δραστηριότητος καὶ ἀφοσιώσεως ἐργαζόμενοι νὰ ἐπιδιώκωμεν τὰ κρείττονα καὶ τελειότερα.

Ἡ μεγάλη καὶ ἔνδοξος ἡμῶν πατρίς, Μικρὰ Ἀσία, δὲν ἀπαιτεῖ πα' ἡμῶν, τῶν τέκνων αὐτῆς, θυσίας μεγάλας, οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτεῖ ἢ ὀλίγα τινὰ ψυχία ἐκ τῆς τραπέζης ἡμῶν, ὀλίγην ἀγάπην, ὀλίγον ἐνδιαφέρον. Τὰ ἄτομα ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἀλλὰ τὸ Γένος ἡμῶν παραμενεῖ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἀθάνατον ὡς ἀπέδειξεν ἡ ἀψευδὴς Ἱστορία χιλίων καὶ χιλίων αἰώνων. Ἵνα ὅμως δυνηθῇ νὰ σταδιοδρομήσῃ εὐδοκίμως καὶ εἰς τὸ ὕψος τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ, ὀφείλομεν ἡμεῖς νὰ μὴ ἀντιπαρέλθωμεν ἀνάλγητοι πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἀπαθεῖς πρὸ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώξωμεν μετ' ἀφοσιώσεως τὴν ὡς οἷόν τε τελειοτέραν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τούτων. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἐπιδιώκει καὶ ὁ Σύλλογος ἡμῶν, οὗτινος σκοπὸς ἐστὶν ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν ἀνὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὁμογενῶν καὶ ἡ περίσωσις τῆς θρησκείας τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπὸ τῶν διαβολικῶς πολεμούντων αὐτὴν παρεισάκτων ἐχθρῶν. Ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ θεαρέστου καὶ ἁγνοτάτου τούτου σκοποῦ, δεῦτε ἀδελφοὶ ἀγωνισθῶμεν! Ἔστω δὲ ἀκράδαντος ἡ πεποίθησις ἡμῶν ἐπὶ τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἱερωτάτου τούτου ἀγῶνος διότι τοὺς τοιούτους ἀγῶνας εὐλογεῖ πάν-

τότε ὁ Θεὸς τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Προόδου καὶ πάντοτε ἐπιστέφει αὐτοὺς δι' ἐπιτυχίας».

* *
*

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Γ. Λαμέρα περιγραφεῖσα δρᾶσις τοῦ Συλλόγου ἐποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν τοῖς συνεδρεύουσιν οἵτινες ἐκθύμως ἐπεδοκίμασαν καὶ ἐπήνεσαν αὐτήν.

* *
*

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ ἐκ τῶν κ. κ. *Ἰορδ. Ρουμῆ*, καθηγητοῦ τῆς Βιοτεχνικῆς Ἀκαδημίας, *Χαρ. Γαλανοῦ*, τραπεζιμεσίτου καὶ *Μιχ. Τσινόγλου* ὑπαλλήλου τῆς Βιομηχανικῆς Τραπέζης συγκειμένη *ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπεία*, ἀνέγνω διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Ἰορδ. Ρουμῆ τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς. Ὁ κ. Ι. Ρουμῆς ἀναλύσας ἐν λεπτομερείᾳ καὶ ἀκριβείᾳ τάς τε δαπάνας καὶ τὰς προσόδους τοῦ ἔτους καὶ ἐπαινέσας τὴν τάξιν καὶ ἀκρίβειαν τοῦ ταμείου καὶ τὰς φιλοτίμους ἐνεργείας τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τὴν ὡς οἷόν τε τελειοτέραν τῶν πόθων τοῦ Συλλόγου πραγμάτωσιν, κατέληξεν εἰς τὴν πρότασιν, ὅπως ὁ Σύλλογος ἐκφράσῃ τὴν ἑαυτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς οὕτω φιλοτίμως καὶ δεξιῶς διευθύναντας τὰς ἐργασίας αὐτοῦ

Μετὰ ταῦτα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου προέβησαν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀνέδειξαν.

Πρόεδρον τὸν κ. *Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην* καθηγητὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἀντιπροέδρους τὸν κ. *Κλεάνθην Χουρμούζην* καθηγητὴν καὶ *Εὐήμερον Κολοκοτρώνην* δικηγόρον.

Γενικὸν Γραμματέα τὸν κ. *Κωνσταντῖνον Γ. Λαμέραν* ἰατρόν.

Εἰδικοὺς Γραμματεῖς τὸν κ. *Ἰωάννην Παρασκευαΐδην* θεολόγον καὶ *Πολύβιον Εὐκλείδην* ἰατρόν.

Ταμίαν τὸν κ. *Ἀθανάσιον Δηληγάννην* ἐργοστασιάρχην καὶ κτηματίαν.

Έφορον Βιβλιοθήκης τὸν κ. *Σπῦρον Ματσάκην* μαθηματικὸν καὶ

Συμβούλους τὸν κ. *Ἀντώνιον Κυνδίνην* Ἰατρὸν καὶ Ὑφηγητὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὸν κ. *Ἰωακεὶμ Παυλίδην* πρῴην Γυμνασιάρχην καὶ ἐπιθεωρητὴν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὸν κ. *Ἰγνάτιον Κέπετσην* ἰατρὸν καὶ τὸν κ. *Ἀνδρέαν Παπασακελλιάδην* ἔμπορον.

Τούτοις συνεχάρησαν θερμῶς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου εὐχόμενα ἐκ μυχιαιτάτων ψυχῆς ὅπως ἀποδείξωσιν ἐν ἔργοις ὑπερτέροις τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀληθῆ τὸν νόμον τῆς Προόδου.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

πρώην γυμνασιάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ βελτιώσεως τῆς πλήρους δημοτικῆς παιδεύσεως, διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1904.

(Ἡ συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει)

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν πολὺ τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς δύο τινὰ διακεκριμένα πράγματα, ἀλλὰ πολλαχῶς πρὸς ἄλληλα σχετιζόμενα, καὶ τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι κυριώτατα τὴν Τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν. Πρῶτον εἶνε ἡ διάδοσις ἀφθόνων φυσικομαθηματικῶν τεχνολογικῶν κ. τ. λ. γνώσεων, μὲ ἰσχυρὰν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τετελεσμένων ἤδη τεχνικῶν προϊόντων καὶ ἐργασιῶν, ἢ ἐπὶ φυσικῶν προϊόντων, δι' ὑποδειγμάτων, πειραμάτων κ. τ. λ. Ἄς εἴπωμεν ἕν παράδειγμα τεχνολογικοῦ μαθήματος, τὸ περὶ βυρσοδεψίας. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν παρουσιάζεται τὸ δέρμα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀρχῆς, ἅμα δηλαδὴ ληφθῇ ἀπὸ τὸ ζῷον, μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ ὄψεως, ὅτε θὰ ἦναι τελείως ἐξειργασμένον, κεχρωματισμένον κ. τ. λ. διὰ τὸ ἐμπόριον· παρουσιάζεται δὲ εἰς 10 ἢ 12 διαφόρου ἐπεξεργασίας τεμάχια, καὶ ἐπὶ τούτων γίνεται ἡ διδασκαλία. Δεύτερον εἶναι, ἡ ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ ἐκτέλεσις τῆς ἀποσκοπουμένης ἐργασίας, ἡ ἄσκησις αὐτοῦ ἢ εἰς

ἁπλῆν χειροτεχνίαν, ἢ εἰς τέχνην ὁλόκληρον καὶ τελειωτικήν. Ποιούμεθα τὴν διάκρισιν ταύτην, διότι ὅπου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνωσι καὶ τὰ δύο ἀμέσως, δύναται νὰ γείνῃ τοὐλάχιστον τὸ ἕν, τὸ πρῶτον, δηλαδὴ ἡ διάδοσις τῶν γνώσεων, καὶ ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὸ δεύτερον, ὅπερ εἶναι κἄπως πολυέξοδον, ἕνεκα τῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν χρειωδῶν. Διότι αὐτούσια προϊόντα φύσεως καὶ τέχνης ἱκανὰ δύναταί τις νὰ προμηθευθῇ καὶ εἰκόνας τούτων. Λέγομεν δὲ τοῦτο διότι πολλάκις προβάλλονται προφάσεις πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην τὴν Τεχνικήν, ὡς ἔλλειψις χρημάτων κ. τ. λ. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον στάδιον αὐτῆς, ἡ διάδοσις ἀφθόνων φυσικομαθηματικῶν καὶ τεχνολογικῶν γνώσεων δὲν ἀπαιτεῖ ἔξοδα. (Ἀγγλία)

Αὐτὴ εἶναι, Κύριοι, ἡ Πρακτικὴ καὶ Τεχνικὴ ἐκπαίδευσις. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα ταύτης ὁ Μικρασιατικὸς Σύλλογος, καὶ μὲ τὰς σοβαρὰς σκέψεις, ἃς ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω, ὀφείλει νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πλήρους Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀλλ' ὁ Μικρασιατικὸς Σύλλογος ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ἀφορμήν, καὶ μίαν ἄλλην ἰσχυρὰν φιλοτιμίαν, νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ταύτης διὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Καὶ ἀκούοντες τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ταύτην οἱ ἀξιότιμοι ἐνταῦθα παρόντες, πρὸ πάντων δὲ τὰ μέλη τοῦ ἡμετέρου συλλόγου, θὰ αἰσθανθῶσιν ἀνακούφισίν τινα καὶ ὑπερηφάνειαν εἰς τὰ στήθη αὐτῶν.

Ἡ Ἀρχαία Ἑλλὰς ψέγεται ἀνέκαθεν ὑπὸ πολλῶν, ὅτι ἠσπάσθη καθ' ὑπερβολὴν τὰς θεωρητικὰς ἐπιστήμας καὶ δὲν ἔδειξεν ἴσην ἀγάπην πρὸς τὰς πρακτικὰς ἐπιστήμας, πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ λαοῦ, πρὸς τὴν τέχνην, ἣν καὶ βάναυσον ἀπεκάλεσαν οἱ ἀρχαῖοι· καὶ οἱ σημερινοὶ δὲ Ἕλληνες ψέγονται διὰ τοῦτο. Δὲν ἐξετάζομεν ἐνταῦθα, ἂν ἡ μομφὴ αὐτὴ εἶναι δικαία ἢ ἄδικος. Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἀνατολήν, πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν περὶ αὐτὴν Ἑλλ. χωρῶν, ἡ μομφὴ αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐπιρριφθῇ. Ἀπ' ἐναντίας κατὰ πολλὰς καὶ διαφόρους χρονικὰς περιόδους βλέπομεν ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιμόνου καὶ μεγαλοφυοῦς πολλάκις ἀπασχολήσεως τῶν προπατόρων ἡμῶν περὶ τὰς πραγματικὰς λεγομένας ἐπιστήμας καὶ περὶ τὰς τέχνας· τὴν Φυσικὴν τὴν Χημείαν, τὰ Μαθηματικά, ἰδίως τὴν Γεωμετρίαν, τὴν Μηχανικήν, τὴν Γεωγραφίαν, τὴν Ἀστρονομίαν, τὴν Γεωργίαν, τὰς τέχνας ἐν γένει καὶ τὸ ἐμπό-

ριον. Βλέπομεν μεγάλας τεχνικὰς ἐπιχειρήσεις, μεγάλα δημόσια ἔργα, καὶ θαυμάσια μέσα συγκοινωνίας. Ἡ ἱστορία διέσωσεν ἡμῖν πλῆθος ὀνομάτων ἐπισήμων ἀνδρῶν Μικρασιατῶν ἢ ζησάντων ὅλον τὸν βίον των ἐν Μικρασίᾳ, καὶ σοφῶν ἐπιστημόνων ἀσχοληθέντων περὶ τὰς ἐπιστήμας ταύτας, καὶ μεγάλων τεχνιτῶν ἐκτελεσάντων ἔργα παγκοσμίου φήμης, καὶ ὀνόματα Ἑλλήνων βασιλέων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν πέριξ χωρῶν, Συρίας καὶ Αἰγύπτου, μὲ μεγάλας ἐπιβολὰς πρὸς σπουδαίας τεχνικὰς ἐπιχειρήσεις. Καὶ ἂν τὰ ὀνόματα ταῦτα ἀποτελῶσι τὰς κορυφὰς τῶν πρακτικῶν ἀνδρῶν, ὄπισθεν αὐτῶν βεβαίως κρύπτονται χιλιάδες χιλιάδων ἀνθρώπων καταγινομένων λίαν ἐπιτυχῶς περὶ τὰς τέχνας.

Ἀφίνομεν ὅτι παρὰ τοῦ Ὁμήρου ἤδη καὶ τῆς ποιητρίας Σαπφοῦς τῆς Λέσβου γνωρίζομεν, ὅτι ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, καὶ τεχνικώτατα ὑφάσματα ἐγίνοντο, καὶ ὁ χρωματισμὸς αὐτῶν θαυμασίως ἐξετελεῖτο. Ἀφίνομεν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς Κλασικῆς περιόδου οἱ τολμηροὶ θαλασσοπόροι τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πλέοντες εἰς μακρινὰς χώρας καὶ συνιστῶντες ἀποικίας, συναπέφερον καὶ διέδιδον πανταχοῦ, ὡς καὶ οἱ Φοίνικες, τὰ θαυμάσια αὐτῶν προϊόντα τῆς τέχνης. Ἀφίνομεν, ὅτι καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Φιλόσοφος τῆς Ἰωνίας κατεγίνετο πολὺ μὲ τὴν Φυσικήν, καὶ ἐφήρμοζε τὰς ἐξ αὐτῆς γνώσεις του εἰς τὴν Γεωργίαν. Ἀφίνομεν, ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν νῆσον Κῶ ἐγεννήθη ὁ πατὴρ τῆς Ἰατρικῆς Ἱπποκράτης. Διότι καὶ ἡ Ἰατρικὴ ἀνάγεται εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Ἀλλ' ἰδίως,, ὅτε διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, κατανικηθέντων τῶν Περσῶν καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων λαῶν ἐστερεώθη ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἀνατολῇ ὁ ἑλληνισμός, τότε ἀπεδείχθη λίαν ἐμφανῶς, ὅτι τὸ γνήσιον Ἑλληνικὸν πνεῦμα δὲν περιφρονεῖ τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, οὐδὲ ἀπεχθάνεται τὰς χρησίμους εἰς τὸν βίον τέχνας. Ἀλλ' ἐν μὲν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἔνθα ὁ χῶρος ἦτο στενός, καὶ ἡ χώρα ἦτο κατατετμημένη εἰς πολλὰ μικρὰ κρατίδια, ἅτινα εἶχον ὀλίγας προσόδους, τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα μὴ ἔχον μεγάλα πρακτικὰ συμφέροντα νὰ θεραπεύσῃ, δὲν ἠσχολήθη εἰς τὰς πρακτικὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας· ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅμως, ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἐν ταῖς πέριξ ὡραίαις νήσοις, ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ τῇ κάτω Αἰγύπτῳ, αἵτινες ἐξελληνίσθησαν, ἡ

Ἑλλ , διάνοια ἐσκέφθη, ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη χώρα ἦτο μέγα καὶ εὐρὺ στάδιον πρακτικῆς δράσεως ἐν αὐτῇ.

Ἐδῶ ἐξετείνοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀπέραντοι καὶ ἄγνωστοι σχεδὸν χῶραι, εὐφορώταται μέν, ἀλλὰ μὴ ἐπαρκῶς καλλιεργούμεναι, ἃς ἔπρεπε νὰ ἐκμεταλλευθῶσι. Τότε αἱ μεγάλαι πεδιάδες τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας μετεποιήθησαν εἰς μεγάλους σιτοβολῶνας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, καὶ ἐκεῖ ὅπου σήμερον ἀπὸ πυκνοὺς καὶ σκοτεινοὺς καλαμῶνας ἐκπηδῶσιν αἴφνης Κοῦρδοι λησταὶ κατὰ τῶν περιηγητῶν, ἐκεῖ ἐθερίζετο ὁ κάλλιστος καὶ ἀφθονώτατος σῖτος. Ἐδῶ ἡ Ἑλλ. διάνοια ἐσκέφθη, ὅτι ἡ Μικρὰ Ἀσία μετὰ τῶν πέριξ χωρῶν ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀραβίας πρό τε τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ πρὸς τὴν ἄλλην Εὐρώπην, καὶ εἰργάσθη νὰ τὴν καταστήσῃ τοιαύτην. Ἐδῶ εὑρέθησαν πρὸ ἀμυθήτου πλούτου, ὃν ἔπρεπε νὰ ἐκμεταλλευθῶσι διὰ τῆς τέχνης καὶ τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν. Ἄνθρωποι πολλοὶ συνέρρευσαν πανταχόθεν, μεγάλαι καὶ ποικίλαι ἀνάγκαι ἀνεπτύχθησαν, καὶ ζωηρὸν ἀνέτειλε τὸ πρακτικὸν Ἑλλ. πνεῦμα πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν.

Καὶ ἂν πρέπῃ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονας, ἐδῶ ἐγεννήθη κατὰ τὸν β΄. αἰῶνα μ. χ. ὁ μετὰ τὸν Ἱπποκράτην ἄριστος ἰατρὸς τῆς ἀρχαιότητος Γαληνὸς ὁ ἐκ Περγάμου· ἐδῶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἤκμασαν οἱ ἄριστοι Γεωγράφοι, ὁ Ἐρατοσθένης πρῶτος, ὁ ἱδρυτὴς τῆς Γεωγραφίας, ὁ Στράβων δεύτερος, ὁ ἐκ Καππαδοκίας καὶ ἐπὶ Τιβερίου ἀκμάσας, καὶ ὁ Πτολεμαῖος Κλαύδιος, ὁ ἀκριβῶς συστηματοποιήσας τὴν Γεωγραφίαν· ἐδῶ διέλαμψεν καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἤκμασεν ὁ διαβόητος μαθηματικὸς Εὐκλείδης. Τούτου μαθητὴς ἦτο ὁ περιβόητος Ἀρχιμήδης τῶν Συρακουσῶν· ἐδῶ ἤκμασε τότε ὁ φυσικὸς καὶ μαθηματικὸς Ἥρων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μέγας διδάσκαλος τῆς Μηχανικῆς, παρὰ τοῦτον δὲ ὁ Διόφαντος καὶ Θέων ἐν Ρόδῳ, Περγάμῳ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀκμάσαντες. Εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας ἐγεννήθη ὁ Ἵππαρχος ὁ πατὴρ τῆς Ἀστρονομίας, τὸν β΄. αἰῶνα μ. Χ., καὶ εἰς τὴν Σάμον ὁ Ἀρίσταρχος, ὁ πρόδρομος τοῦ Γαλιλαίου, εἰς τὸ ζήτημα τῆς κινήσεως τῆς γῆς. Δὲν ὑπάρχει καιρὸς νὰ μνημονεύσωμεν ἄλλους.

Ἀλλ' ὁποίαν ἐξαισίαν δραστηριότητα ἐπέδειξε τὸ Ἑλληνικὸν

πνεῦμα ἐνταῦθα εἰς τὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα, δημόσια τε καὶ ἰδιωτικά, καὶ εἰς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας τῆς γεωργίας καὶ τῆς ναυτιλίας εἶναι τῳόντι θαυμασμοῦ ἄξιον. Πρῶτοι οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς, καθ' ὅλον τὸν κόσμον, συνέλαβον τὴν τολμηρὰν ἰδέαν, νὰ διαλύσωσι τὸ ἀπαίσιον σκότος τῆς νυκτερινῆς τρικυμίας ἐν τῇ θαλλάσσῃ, καὶ δίδοντες φῶς, ζωὴν καὶ θάρρος εἰς τὰ κινδυνεύοντα πλοῖα νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὰ ἀσφαλῆ εἰς τὸν λιμένα. Πρώτην φορὰν ὁ Σώστρατος ὁ Κνίδιος ὁ Δεξιφάνους κατεσκεύασε τὸν μέγαν πύργον μὲ ὑπερμεγέθη φανὸν ἐπὶ τῆς νήσου Φάρου πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, πρὸς ὁδηγίαν τῶν ναυτιλλομένων, 300 πήχεων ὑψηλόν, μὲ φῶς φθάνον 7 1)2 μίλια μακράν. Πρῶτοι οἱ Ἕλληνες εἰς δύο ἐπίσημα σημεῖα τῶν Ἑλληνικῶν τούτων χωρῶν ἤνοιξαν μεγάλας ἀρτηρίας ζωῆς καὶ κινήσεως διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐνῷ οἱ Πτολεμαῖοι συναπετέλουν τὴν ἡμιτελῆ διώρυχα τοῦ Νεκὼ τοῦ Ψαμμητίχου, καὶ ἤνωσαν τὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτιυ διὰ μεγάλων ὁδῶν, οἱ Σελευκῖδαι συνελάμβανον τὴν μεγάλην ἐπιβολήν, νὰ ἑνώσωσι διὰ διώρυχος τὴν Κασπίαν θάλασσαν μετὰ τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁμοῦ μὲ τοὺς βασιλεῖς τῆς Βιθυνίας καὶ ἄλλους ἡγεμόνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διήνοιγον μεγάλας ἀρτηρίας τοῦ ἐμπορίου τῶν Ἰνδιῶν πρός τε τὸν εὔξεινον Πόντον καὶ τὴν ἄλλην Εὐρώπην. Τὰ διὰ τῶν ὁδῶν τούτων διασκορπιζόμενα προϊόντα δὲν ἦσαν μόνον γεωργικά, ἀλλὰ καὶ βιομηχανικά. Αἱ τέχναι ἀνεπτύχθησαν θαυμασίως ἀπὸ πολλοῦ ἤδη καὶ εἰς μεγάλα καὶ εἰς μικρὰ ἔργα. Τὶ ἄλλα δεικνύουσιν ὁ κολοσσὸς τῆς Ρόδου, αἱ πολιορκητικαὶ μηχαναὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰμὴ τὴν ἐξαισίαν πρόοδον τῆς μεταλλουργίας, τῆς Μηχανικῆς. Τί ἄλλο ὁ περίβλεπτος ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, εἰμὴ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκοδομικῆς καὶ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς. Τὶ ἄλλο πρὸ πάντων τὸ φοβερὸν ὑγρὸν ἢ Ἑλληνικὸν πῦρ, εἰμὴ τὴν πρόοδον τῆς χημικῆς ἐρεύνης; Ἕλληνες μοναχοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκόμισαν ἐκ τῆς Σινικῆς τὸν σπόρον τοῦ μεταξοσκώληκος, καὶ διέδωκαν τὴν καλλιέργιαν τῆς μετάξης πρῶτον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἔπειτα ἀλλαχοῦ. Καὶ ποῦ νὰ ἀπαριθμήσωμεν τόσα πράγματα ὅμοια πρὸ τὰ λεχθέννα; Ὑπολείπεται λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὰς τέχνας;! Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι ἐν

τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ταῖς νήσοις ἐξαίσιον τεχνικὸν πνεῦμα παρατηρεῖται παρὰ τοῖς κατοίκοις. Ἡ ταπητουργία τῆς Ἀνατολῆς, τὰ ὑφάσματα τῆς Κύπρου, καὶ τόσα ἄλλα τεχνικὰ προϊόντα, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἔξωθεν βοηθείας διὰ τεχνικῶν γνώσεων καὶ διὰ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπιδεικνύουσι τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Διὰ τοῦτο ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐθεώρησεν, ὡς εἴπομεν, ἐπιβάλλουσαν τὴν ἀνάγκην τῆς μετατροπῆς καὶ βελτιώσεως τοῦ ὑπάρχοντος ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ὅλην τὴν πλήρη Δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Τί διανοεῖται ἤδη νὰ πράξῃ ὁ Σύλλογος διὰ τὴν μεταρρύθμισιν ταύτην, ἐρχόμεθα δι' ὀλίγων νὰ εἴπωμεν.

1) Πρῶτον εἶναι ἀνάγκη νὰ συνταχθῇ ἐκτενὲς πρόγραμμα ἀναλυτικὸν πλήρους Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκ δύο τμημάτων συγκειμένης, κατωτέρου Δημοτικοῦ ἐκ 4 ἐτῶν, καὶ ἀνωτέρου ἐκ 3 ἐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πρακτικοῦ καὶ τεχνικοῦ χαρακτῆρος, ὃν θὰ λάβῃ ἡ ἐκπαίδευσις. Ἐκ δὲ τῆς ἀνωτέρω γενομένης ἀναπτύξεως ἐγένετο, νομίζομεν, καταφανές, ὅτι τὸ σήμερον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχον πρόγραμμα οὐδόλως εἶναι ἐπαρκὲς πρὸς ἀρτίαν καὶ πραγματικὴν τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν. Ἀλλ' εἶναι καὶ ἐλλειπὲς τοῦτο· οὐδὲ ὑπάρχει παρ' ἡμῖν πρόγραμμα ἐπίσημον πλήρους Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως· τὸ ὑπάρχον εἶναι μόνον διὰ τὸ κατώτερον Δημοτικόν. Διὰ τὸ ἀνώτερον Δημοτικόν, ἤτοι τὰς 2 τάξεις τὰς ἀποτελούσας τὸ πλῆρες, δὲν συνετάχθη, δὲν ὑπάρχει. Ἂς φαντασθῇ τις τὴν κατάστασιν. Ἡμεῖς τὰ ὑπάρχοντα ἑνιαχοῦ Ἑλλην. σχολεῖα ὀφείλομεν νὰ μετατρέψωμεν εἰς ἀνώτερα Δημοτικά, καὶ εἰς μέρη, ἅτινα δὲν ἔχουσι νῦν, ἀλλὰ βαθμηδὸν θὰ δυνηθῶσι νὰ συντηρήσωσι τοιαῦτα θὰ προσθέσωμεν αὐτά, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατὰ τάξεις. Ἐδῶ εἰς τὸ ἀνώτερον Δημοτικὸν θὰ ὑπάρχωσι τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα εἰδικὰ τεχνικὰ τμήματα, ἅτινα ἔχουσι τὰ écoles primaires superieures τῆς Γαλλίας, τὸ βιομηχανικόν, τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ ἐμπορικόν, μὲ ὅλην σχεδὸν τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν μαθημάτων, ἅτινα παρατηροῦνται ἐκεῖ. Ἡ ἀνθρωπιστικὴ ἐκπαίδευσις οὐδόλως θὰ ἐλαττωθῇ ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις, ἀλλὰ θὰ γείνῃ καλλιτέρα καὶ Ἑλληνικωτέρα. Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ θὰ διδάσκηται ὡς μητρικὴ γλῶσσα, ἢ μᾶλλον ὡς συνέχεια τῆς μητρικῆς. Ἄφθονον, τριπλάσιον περίπου κείμενον Ἑλληνικὸν θὰ

ἑρμηνεύηται, καὶ πολὺ καλλίτερον, παρ' ὅσον καὶ ὅπως ἑρμηνεύεται τώρα ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις· καὶ ὁ μαθητὴς θὰ γίνεται πολὺ περισσότερον κάτοχος τοῦ ἐλαφροτέρου ἐκείνου τύπου τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ὅστις τῷ χειάζεται διὰ τὴν θρησκείαν του καὶ διὰ τοὺς εὐκολωτέρους Ἕλληνας συγγραφεῖς.

Εἰς τὴν ἰδικήν του γλῶσσαν θὰ καταρτίζηται κάλλιστα καὶ τελειότατα, καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἐξάρωμεν, πόσον ὀλίγον κείμενον τῆς νέας γλώσσης διδάσκεται εἰς τὰ σχολεῖα ἡμῶν. Ὅσον δὲ ἐξάγεται ἐκ τῶν προλεχθέντων γενικῶν περὶ Πρακτικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀφθονώταται γνώσεις ἐκ τῶν φυσικῶν, μαθηματικῶν, τεχνολογικῶν καὶ οἰκονομολογικῶν ἐπιστημῶν θὰ εἰσορμήσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς δύο τρόπους, οὓς εἴπομεν ἐκεῖ, καὶ αἱ τεχνικαὶ ἀσκήσεις θὰ ἔχωσι τὴν προσήκουσαν θέσιν των. Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ τοιούτου προγράμματος καὶ τὴν διευκόλυνσιν τῶν διδασκάλων θὰ γίνωσι τὰ ἑξῆς δύο.

2) Δεύτερον. Ὁ Σύλλογος θὰ προμηθευθῇ πλεῖστα ἐκ τῶν ἀρίστων ἀναγνωστικῶν καὶ διδακτικῶν ἐγχειριδίων τῶν Γαλλικῶν, τῶν Γερμανικῶν καὶ τῶν Ἀγγλικῶν. Ὁποῖα τῷ ὄντι καὶ ὁπόσα τοιαῦτα ὑπάρχουσι καὶ εἰς τὰ τρία ταῦτα ἔθνη, θαυμάσια διὰ τὴν σύνταξιν καὶ τὸ πρακτικὸν περιεχόμενον αὐτῶν! Θὰ ἐκλέξωμεν δὲ πρὸ πάντων τὰ εἰδικά, τὰ περιεκτικὰ πρακτικῶν καὶ τεχνικῶν γνώσεων. Πάντες γνωρίζομεν, ὁποῖα εἶναι τὰ ἐν Ἑλλάδι ἀναγνωστικὰ καὶ διδακτικὰ βιβλία, καὶ ὁποῖα παράπονα ἀκούονται καθ' ἑκάστην δι' αὐτά. Ὁ Σύλλογος ὀφείλει νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν μετάφρασιν πολλῶν ἐκ τούτων τῶν βιβλίων, ἀνταμείβων ἀναλόγως τοὺς μεταφραστάς, νὰ ἐκδίδῃ δὲ αὐτὰ ὁ ἴδιος Σύλλογος, καὶ νὰ διανέμῃ εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα. Ἐὰν προκύψῃ μικρὸν κέρδος, θὰ μείνῃ εἰς τὸν Σύλλογον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πτωχὰ καὶ στερούμενά παιδία θά παρέχῃ αὐτὰ δωρεάν. Ἡ Μικρὰ Ἀσία πρέπει νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς ζώνας, ἀναλόγως τῶν ἀσχολιῶν τῶν κατοίκων· εἰς μίαν, ἔνθα ἐπικρατεῖ μᾶλλον ὁ γεωργικός πληθυσμός, εἰς ἄλλην πάλιν, ἐν ᾗ ἐπικρατεῖ ὁ ἐμπορικὸς χαρακτήρ, τὰ παράλια π. χ. μέρη, καὶ εἰς τρίτην τὴν βιομηχανικήν, ἂν καὶ ὁ βιομηχανικὸς χαρακτὴρ μοιράζεται εἰς ἀμφοτέρας, δυνατὸν ὅμως καὶ εἰδικώτερον νὰ ἐπικρατῇ εἴς τινα μέρη.

Ὁ Σύλλογος λοιπὸν θὰ διαδίδῃ ἀναλόγως τὰ βιβλία ταῦτα, ἐπομένως καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐκείνην, ἧς ἀνάγκην ἔχει ὁ τόπος.

3) Τρίτον. Πρέπει νὰ συνταχθῇ βιβλίον ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους, τοιοῦτον, ὁποῖον ἑκάστοτε αἱ Κυβερνήσεις αἱ ἀγαπῶσαι τὸν λαὸν καὶ φροντίζουσαι περὶ αὐτοῦ ἐκδίδουσι, καὶ ἢ προσκολλῶσιν αὐτὸ εἰς τὰ προγράμματα, ἢ εἰς χωριστὸν τεῦχος τὸ διανέμουσιν εἰς τοὺς διδασκάλους. Βιβλίον τοιοῦτον λείπει καθ' ὁλοκληρίαν παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι· τὸ τοιοῦτον βιβλίον δὲν εἶναι Παιδαγωγικὴ καὶ Διδακτική, ἀλλὰ ἄθροισμα ὁδηγιῶν πρακτικῶν ὀλιγοστίχων, ἐν εἴδει συνταγῶν, ἢ ἀφορισμῶν, (receptenweise ὡς λέγουσιν οἱ Γερμανοί), αἵτινες εἶναι τὸ τελευταῖον ἐξαγόμενον τῶν παιδαγωγικῶν θεωριῶν καὶ τῆς διδακτικῆς πράξεως, ἃς συντάττουσιν ἄνθρωποι ἐγγηράσαντες εἰς τὴν διδασκαλίαν, καὶ οἵτινες συνήθως ἀποτελοῦσι τοὺς συμβούλους τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

4) Τέταρτον. Ὁ Σύλλογος ὀφείλει νὰ ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τὴν σύνταξιν μιᾶς Ἱστορίας, Γεωγραφίας καὶ Τοπογραφίας εἰδικῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γραφέντων περὶ αὐτῆς ἔργων, ἅτινα δὲν εἶναι ὀλίγα. Τὸ ἔργον ἀπαιτεῖ μὲν χρόνον, δὲν εἶναι ὅμως καὶ πολὺ δύσκολον. Τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ ἦναι κατατεθειμένον εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· ἕκαστος δὲ διδάσκαλος, εἷς ἢ καὶ περισσότεροι, ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐξ ἰδικῶν του γνώσεων καὶ πληροφοριῶν θὰ συντάττωσι τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Πατριδογραφίαν λεγομένην τῆς ἕδρας τοῦ σχολείου καὶ τῶν πέριξ μὲ ὀλίγας δὲ ὁδηγίας καὶ ὀλιγώτερα ἐργαλεῖα θὰ δύνανται νὰ κατασκευάζωσι καὶ τοπικοὺς χάρτας τῶν ἐπαρχιῶν των, ὥς τινες ἐφιλοπόνησαν ἤδη τοιούτους.

Περὶ Ἑσπερινῶν καὶ Κυριακῶν σχολείων θὰ σκεφθῇ ὁ Σύλλογος εὐθὺς μετὰ τὴν διευθέτησιν τῶν ἄνω ζητημάτων.

Ἴωμεν λοιπὸν ἅπαντες, οἱ ἀποτελοῦντες τὸν Μικρασιατικὸν τοῦτον Σύλλογον, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν μικρῶν συγγενῶν μας, τῶν θαλερῶν βλαστῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τῶν γνησίων τέκνων τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ διαυγὲς αἷμα τῶν ὁποίων σχεδὸν καμμία ῥανὶς ξένου αἵματος δὲν ὑπάρχει! Ἴωμεν μὲ βῆμα βαρύ, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους μεταξὺ ἡμῶν, λαμβάνοντες θάρρος ἀπὸ τὴν

μεγάλην ἡμῶν Ἱστορίαν! Ὦ εἷα μάλ', ὦ εἷα πᾶς! Ἴωμεν πρὸς τὴν ἐν παντὶ θεωρητικῷ καὶ πρακτικῷ κλάδῳ μόρφωσιν αὐτῶν, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται καὶ ἡ σωτηρία πάντων ἡμῶν! Ἀκούετε; Ξένοι ἐπέδραμον τὴν χώραν ἡμῶν· φυλαὶ Προτεσταντικαὶ καὶ Καθολικαὶ περὶ τὰ βιοποριστικὰ ἔργα ἄριστα παρεσκευασμέναι, παραγκωνίζουσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου, καὶ οὐ μόνον ἐκμεταλλεύονται τοὺς θησαυροὺς τῆς πλουσίας ἡμῶν χώρας, ἀλλὰ μεταχειρίζονται τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα καὶ πρὸς θρησκευτικὸν προσηλυτισμόν, διασπῶντες τὴν συνοχὴν τῶν ὀρθοδόξων κοινοτήτων καὶ διαλύοντες τὰς οἰκογενείας. Ἴωμεν λοιπὸν εἰς τὸ μέγα ἔργον! Ἂς πολεμήσωμεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἰδίας Πρακτικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, δι' ἧς μᾶς δελεάζουσιν οἱ ξένοι οὗτοι. Ἂς συνεργασθῶμεν πάντες βοηθοῦντες τοὺς διευθύνοντας τὰ τοῦ Συλλόγου, πρὸς διάσωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ μεγάλου ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀξιώματος ἡμῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΚΚΑΡΗ

Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Περγάμου.

(*Ἡ συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει*).

Καθ' ὅσον ταῦτα ἔλεγεν ὁ Τήλεφος προσήγγιζε πρὸς τ ν βωμὸν ἡ μεγάλη πομπή, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ἱερὸς περίβολος ἐπληρώθη ἀναριθμήτου πλήθους.

Ἀνήλθομεν τότε εἰς θέσιν ὑψηλήν, δεσπόζουσαν τοῦ βωμοῦ καὶ τῆς ὅλης πομπῆς, ὁπόθεν τὸ βλέμμα περιέλαβε θέαμα ἐξόχως μεγαλοπρεπές. Πέραν τοῦ κατόπτου βωμοῦ μεχρι τῆς πεδιάδος ἐξετείνετο ἡ περικαλλὴς πόλις καὶ πέραν ἔτι ἡ Περγαμηνὴ πεδιάς, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Σελινοῦντος καὶ τοῦ Κητείου, ὥσπερ Ἀσιανή τις Ἀττικὴ ἔχουσα τὸν Ἰλισσὸν καὶ τὸν Κηφισσόν της, καὶ περαιτέρω πρὸς νότον ὁ Κάϊκος κυλίων ἠρέμα τὰ ὕδατά του, καὶ εἰς τὸ βάθος πρὸς δυσμὰς ὁ εὐρὺς ὁρίζων ἐξικνούμενος μέχρι τῆς θέας τοῦ Αἰγαίου. Ἂς φαντασθῇ ἕκαστος νῦν τὰ εὐσεβῆ πλήθη συνωθούμενα πρὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα τοῦ Διὸς ἀνερχόμενον ἐν ἐπιβολῇ τὰς βαθμίδας τῆς μεγαλοπρεποῦς κλίμακος καὶ βαίνοντα ἐπισήμως ὅπως προσενέγκῃ τὴν λατρείαν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Ὁ εὐρὺς περίβολος περιέκλειεν ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ἀνέκφραστον μεγαλεῖον, ὅπερ ἐξῇρεν ἡ οὕτως θεσπεσία ἐκείνη θέσις, καὶ θὰ ἐπίστευέ τις ὅτι αὕτη ὡρίσθη ὥσπερ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπερτάτου θεοῦ πρὸς λατρείαν αὐτοῦ.

Αἴφνης φωνὴ ἠχηρὰ ἀντήχησεν ἀπὸ τῶν βαθμίδων τοῦ βωμοῦ :

—Τίς τῇδε ;

Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκος, πρὸς ὃν ἀπήντα ἀθρόον τὸ πλῆθος :

—Πολλοὶ κἀγαθοί.

Καὶ ὁ κῆρυξ ἐπανέλαβεν :

—Εὐχώμεθα. Εὐφημεῖται, σῖγα, σῖγα, πᾶς ἔστω λεώς.

Συγχρόνως χιλιάδες χειρῶν ὑψώθησαν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ μέγας ψίθυρος προσευχῆς ἠκούσθη εἰς ἔκτασιν, μεθ' ὃ πλήρης σιγὴ ἐπηκολούθησε. Πάντως ὁ ἀρχιερεὺς ἐστεμμένος ἐντὸς τοῦ βωμοῦ ἐδοκίμαζε τὸ θῦμα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἔσπευδε καὶ ἐθυμίαζε καὶ ἔχυνε τὰς οὐλὰς καὶ προέβαινε τέλος εἰς αὐτὴν τὴν θυσίαν. Ἐφανταζόμην κατ' ὀλίγον ὅτι οἱ κήρυκες ἤδη ἀπεκάλυπτον τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξήταζεν αὐτὰ ἀναστρέφων διὰ τῆς ἱερᾶς μαχαίρας. Τοιαύτην εἰκόνα διέβλεπον ἢ ἔπλαττον, ἀγνοῶ πότερον συνέβαινεν, ὅτε τρομερὸς αἰθέριος κρότος, ὥσπερ μυρίων ἀθρόων βροντῶν, ἔσεισε καὶ συνετάραξε τὸ πᾶν. Πλήρης τρόμου ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπω νέφη σκιῶν ἀνθρωπομόρφων διατρέχοντα τῆς ἀτμοσφαίρας τὰ ὕψη, ἐνῷ μία μεγάλη, φοβερὰ φωνὴ ἐπλήρου τὰς ἐκτάσεις αὐτῆς :

—Νίκα, νίκα !

Καὶ συγχρόνως τὰ πυκνὰ τῶν σκιῶν νέφη κατεφέροντο ἐπάλληλα εἰς τὴν πρὸ ἡμῶν πεδιάδα μεθ' ὁρμῆς ἀκατασχέτου. Ὅπλων ἔπειτα συγκρουομένων κλαγγὴ παρατεταμένη ἠκούσθη ἀνὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς, καὶ διεφαίνοντο ἐκεῖθεν ἀπειροπληθῶν δοράτων αἰχμαὶ καὶ ἀσπίδων συγκρουομένων κύκλοι καὶ λόφοι κορύνθων δεινὸν ἐπισειόμενοι. Καὶ τὰ πλήθη ἐκεῖνα τἀμέτρητα τῶν μαχητικῶν σκιῶν ἐφαίνοντο περιελθόντα εἰς βαρεῖαν, ἀπερίγραπτον σύρραξιν. Αἴφνης ἄπειραι κραυγαί, αἱ μὲν εὐφημιῶν καὶ θριάμβου, αἱ δέ ὀδύνης καὶ ἀπελπισμοῦ, διέδραμον ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν πεδιάδα. Καὶ αἱ σκιεραὶ φάλαγγες ὥσπερ συνωθούμεναι βιαίως ἐξηφανίσθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος, ἐνῷ πέριξ ἡ ἠχὼ ἐφ' ἱκανὰς στιγμὰς ἀπέδιδε τοῦτο μὲν θρήνων καὶ ὀλολυγμῶν καὶ στεναγμῶν θανάτου τὴν βοήν, τοῦτο δὲ ἀλαλαγμοὺς χαρᾶς μετὰ τῶν λέξεων «Νίκα, νίκα». Μετὰ τῶν τελευταίων ἀπηχήσεων τῶν λέξεων τούτων ἐσβέσθη ὁ μέγας θόρυβος, ἡ πεδιὰς ἀνέλαβε τὸ φῶς καὶ τὴν ἠρεμίαν καὶ μόνον τοῦ πρὸ ἡμῶν πλήθους αἱ φωναὶ καὶ ὁ συνωστισμὸς ἐδήλουν ὅτι ἔληξεν ἡ πάνδημος θυσία. Ἀλλ' ἐμοῦ τὸ βλέμμα ἔκπληξιν

καὶ ἀπορίαν δηλοῦν προσηλοῦτο νῦν πρὸς τὸν ἥρωα ξεναγόν, ὅστις μαντεύσας τοὺς λογισμούς μου εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ε'.

— Ἡ σπλαγχνοσκοπία τοῦ ἀρχιερέως, τέκνον μου, προσείλκυσεν ὑπεράνω τοῦ μεγάλου βωμοῦ τὰς σκιὰς τῶν γενναίων μαχητῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸν εὐκλεῆ Ἄτταλον κατεσυνέτριψαν τὰ μαστίζοντα τὴν Ἀσίαν Γαλατικὰ στίφη. Εἶχον καταστῆ δεινὴ πληγὴ τῆς χώρας οἱ βάρβαροι ἐκεῖνοι, διαρπάζοντες καὶ βεβηλοῦντες τὰ ἱερά, τέμνοντες τὴν γῆν καὶ πόλεις ὁλοκλήρους ἐξολοθρεύοντες. Μόνον ὁ Ἄτταλος ἐτόλμησε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν γενναῖον αὐτοῦ στρατὸν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων, καταστήσας αὐτὸν ἤδη διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πειθαρχίας ἐφάμιλλον τῶν ῥωμαϊκῶν λεγεώνων. Ὁ εὐσεβὴς ἡγεμὼν πρὸ τῆς μεγάλης μάχης ἐζήτησε τὴν θείαν ἀντίληψιν καὶ προσήνεγκε τὰς νενομισμένας θυσίας πρὸς τοὺς θεούς. Καὶ ἀληθῶς τῶν εὐσεβῶν ἡ δέησις δὲν ἀνέρχεται μάτην πρὸς τὸν οὐρανόν! Τὰ σπλάγχνα τῶν θυμάτων ἀπεκαλύφθησαν πρὸ τῶν ἐκπεπληγμένων ὀφθαλμῶν τῶν παρεστώτων, φέροντα ἀναγεγραμμένην εὐδιακρίτοις γράμμασι τὴν λέξιν ανίκα», τὴν λέξιν ἥτις ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ αἰθέρος μέχρι τοῦ βάθους τοῦ ὁρίζοντος ἀντήχει πρὸ μικροῦ ἐκ τοῦ μέσου τῶν ἡρωϊκῶν ἐκείνων σκιῶν τῶν νικητῶν. Τὸ μέγα θαῦμα ἐν ἀκαρεῖ διεδόθη ἀνὰ τὰς φάλαγγας τῶν πολεμιστῶν τῆς Περγάμου, καὶ ἄπειρος ἐνθουσιασμὸς κατέλαβε πάντας. Ὡς λέοντες ὥρμησαν τότε ἀκράτητοι κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ὀρδῶν καὶ ἐπήνεγκον εἰς αὐτὰς ἐν τάχει τὸν περιβόητον ἐκεῖνον ὄλεθρον, ὅστις τῶν μὲν γενναίων ὑπερασπιστῶν τοῦ πατρίου ἐδάφους τὰ μέτωπα ἐκόσμησε διὰ στεφάνων εὐκλείας ἀφθίτου, τὴν δὲ χώραν ἀπήλλαξε μάστιγος δεινῆς, ἀνηλεοῦς. Ἐπὶ τῷ μεγάλῳ θριάμβῳ ὁ στρατὸς ἔνθους ἐκόσμησε τὸν ἡγεμόνα αὐτοῦ διὰ βασιλικοῦ διαδήματος καὶ ἐπὶ τοσαύτης εὐκλείας ἱδρύθη ἡ βασιλικὴ δυναστεία τῶν Ἀτταλιδῶν. Ἔξοχοι μύσται τῆς τέχνης, ὁ Ἀντίγονος, ὁ Ἰσίγονος, ὁ Στρατόνικος, ὁ Ξενοκράτης καὶ ἄλλοι ἀπηθανάτησαν τὸ μέγα ἔργον δι' ἀνταξίων αὐτοῦ ἔργων τῆς σμίλης, ὧν ἡ φήμη θὰ παραμείνῃ ἀναλλοίωτος ἀνὰ τὰς γενεὰς τῶν θνητῶν. Στρέψον ἐκεῖ τὸ βλέμμα πρὸς τὸν μέγαν ναὸν τῆς Πολιάδος καὶ

Νικηφόρου Ἀθηνᾶς, τὸ περικαλλὲς αὐτὸ μνημεῖον τοῦ Ἀττάλου, ὅπερ ἐπέστεψε τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ θρίαμβον. Πλῆθος ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων, ἀναφερομένων εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους, κοσμεῖ τὸν θεῖον τοῦτον δόμον, καὶ τὸν κόσμον ἐπαυξάνει καὶ σήμερον ἔτι ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ φιλοκαλία τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ διαδόχου. Ἀκολούθει μοι.

Εἶπε ταῦτα ὁ Τήλεφος καὶ ὁδήγησέ με εἰς τὴν ἀνωτάτην ζώνην τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ναὸς πάγκαλος, δωρικοῦ ῥυθμοῦ, παρέστη μεγαλοπρεπὴς πρὸ ἡμῶν ἐν μέσῳ περιβόλου στοῶν, ἃς ἐκόσμουν ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα ἐξόχου τέχνης.

—Ἰδού, εἶπεν· ὁ πρεσβύτης, ὁ ναὸς τῆς Πολιάδος. Πάνοπλος καὶ ὑπέρλαμπρος νομίζεις ὅτι ἐκπηδᾷ ἡ θεὰ τῆς σοφίας ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐκεῖ κάτω λατρευομένου Κρονίωνος. Τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα αὐτῆς ἵσταται ἐν τῷ σηκῷ, ἔνθα εὐμενὴς ἡ θεὰ δέχεται τὴν λατρείαν τοῦ λαοῦ. Αἱ δὲ κατὰ τῶν Γαλατῶν νῖκαι ἐπλήρωρωσαν τὸν ὀπισθόδομον πολυτίμων λαφύρων καὶ ἐνέπνευσαν τοὺς καλλιτέχνας, ὧν πλεῖστα ἀνάγλυφα καὶ ἀγάλματα κατακοσμοῦσιν ἔσω τε καὶ ἔξω τὸν ναὸν καὶ τὰς περὶ αὐτῶν στοάς. Ἰδὲ τὸν Γαλάτην ἐκεῖνον ὅστις θανασίμως τετραυματισμένος κατάκειται ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· τὸ ἐπωδύνως ἀνυψούμενον στῆθός του ἐκπέμπει τὴν τελευταίαν πνοὴν καὶ τὰ συσπώμενα μέλη του δεικνύουσιν ἐναργῆ τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου. Ἰδὲ καὶ τὸ περίφημον σύμπλεγμα τῶν Γαλατῶν ἐφ' οὗ τελείως ἀπετυπώθη τοῦ ἀπελπισμοῦ ἡ εἰκών. Ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ἐχθροῦ διαπερᾷ τὸ στῆθος τῆς συζύγου διὰ τοῦ ξίφους του, ὅπερ αἱμοσταγὲς στρέφει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας, ὅπως ἀποφύγει τῆς δουλείας τὸ αἶσχος.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Τήλεφος ὡδήγησέ με ἀνὰ μέσον τοῦ ὑπὸ τὰς στοὰς καὶ περὶ τὸν ναὸν μαρμαρίνου ἐκείνου καλλιτεχνικοῦ κόσμου. Θεῶν καὶ ἡρώων ἀγάλματα περικαλλῆ, ἀνδριάντες βασιλέων καὶ στρατηγῶν καὶ ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν, παραστάσεις σκηνῶν τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου, πάντα ταῦτα ἔργα τέχνης ἐφαμίλλου πρὸς τὴν τῶν ἐνδόξων χρόνων τοῦ Πολυκλείτου, τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Πραξιτέλους ἐθάμβουν τὸ βλέμμα καὶ ἐξύψωνον τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν.

ΣΤ'.

Περαιτέρω ὥσπερ πρὸς βορρᾶν τοῦ ἱεροῦ περιβόλου εἶδον οἰκοδόμημα εὐρὺ καὶ ὑψηλόν, τρεῖς εἰσόδους ἔχον διὰ μέσου τῶν στοῶν. Πρὸ μιᾶς τούτων ἔστημεν, καὶ διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας εἶδον περικαλλὲς ἄγαλμα θεότητος εἰς τὸ βάθος αἰθούσης καὶ προτομὰς ἀνδρῶν περὶ αὐτό.

— Ἔχομεν πρὸ ἡμῶν, ἐπανέλαβεν ὁ πρεσβύτης, τὴν περίπυστον Βιβλιοθήκην τῆς Περγάμου, ἵδρυμα τοῦ φιλομούσου καὶ φιλοκάλου βασιλέως Εὐμένους. Ἐνταῦθα βλέπεις τὸ ἄγαλμα τῆς γλαυκώπιδος, ἧς ἡ πολυύμνητος αἰγὶς φέρεται ἔνδοξος οὐ μόνον ἀνὰ τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Ἑλικῶνος. Περὶ αὐτὴν ἵστανται ἐν χορῷ αἱ μορφαὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τοῖς γράμμασιν διαλαμψάντων ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, φάλαγξ εὐγενῶν πνευμάτων ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς θεᾶς τῆς σοφίας. Ἐκεῖ δὲ αἱ συνεχόμεναι εὐρεῖαι αἴθουσαι ἐγκλείουσι τοὺς θησαυροὺς τῆς διανοίας εἰς μυριάδας τόμων, οὐχὶ ἐπὶ τοῦ βαρυτίμου καὶ δυσχρήστου παπύρου, ὡς οἱ πληροῦντες τὴν Βιβλιοθήκην τῆς πόλεως τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Πτολεμαίων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς εὐώνου καὶ εὐχρήστου καὶ διαρκεστέρας περγαμηνῆς, ἐφ' ᾗ δικαίως ἡ Πέργαμος καυχᾶται. Ἐκεῖ θὰ εὕρῃς τὰ θεσπέσια τοῦ Ὁμήρου ἔπη καὶ τῶν μεγάλων δραματικῶν ποιητῶν τὰ ἀμίμητα ἔργα, καὶ τῆς Μούσης τοῦ Πινδάρου καὶ τῶν λοιπῶν λυρικῶν τὰ κηλοῦντα μέλη, καὶ τῶν σκαπανέων τῆς ἱστορίας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς τὰ ἀθάνατα πνευματικὰ προϊόντα. Περὶ τὴν μελέτην καὶ τὴν ἔρευναν αὐτῶν ἀσχολοῦνται ἐκεῖ ἔξοχοι τῶν γραμμάτων μύσται, ἐν οἷς διαπρέπει Κράτης ὁ Μαλλώτης, ὁ τοῦ Ἀριστάρχου μέγας ἀντίπαλος.

Ταῦτα λέγων ὁ Τήλεφος παρέσυρέ με λεληθότως ὀλίγον πέραν πρὸς ἀνατολάς, ὁπόθεν εἶδον αἴφνης ἀπέναντι μέγαρα περικαλλῆ, ἐν οἷς ἐν ἁμίλλῃ ἐπεδεικνύοντο ἡ τέχνη καὶ ὁ πλοῦτος, κατέχοντα ἔκτασιν μεγάλην ἀνὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ἀνωτάτης Ἀκροπόλεως. Ταῦτα δεικνύων ὁ ἥρως ἐπανέλαβεν.

— Ἐνταῦθα ἱστάμεθα πρὸ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων. Ἰδὲ ὁποία φιλοκαλία καὶ χάρις ἐν τῇ πολυτελεῖ διακοσμήσει. Καὶ ἐνταῦθα ὑπὸ τὰς στοὰς ἵστανται λαμπρὰ ἔργα τῆς τέχνης, καὶ τοὺς τοίχους τῆς τε προσόψεως καὶ τῶν μεγάλων καὶ πλουσίων αἰθουσῶν στολίζουσι θαυμαστὰ ἀνάγλυφα. Ἀπὸ μακρᾶς δὲ ἐκτάσεως καταναγκασθέντα τὰ ὕδατα νὰ στρέψωσι τὸν ῥοῦν πληροῦσι παμμεγίστας δεξαμενὰς καὶ ἀρδεύουσι τοὺς μαγευτικοὺς κήπους τοῦ ἄνακτος καὶ τὰ ἄλση τῶν θεῶν. Βλέπεις ἤδη τὴν πρὸ τῶν ἀνακτόρων περικαλλῆ ἐκείνην παστάδα; Ὁ διάκοσμος αὐτῆς ἐμποιεῖ ἔκπληξιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περίφημα ψηφιδωτά, ὧν ἡ καλλιτεχνία μεγίστην ἔσχεν ἐπίδοσιν ἐν Περγάμῳ. Πάμπολλα τοιαῦτα κοσμοῦσι τὰς οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, φημίζεται δ' ἐν αὐτοῖς ὁ λεγόμενος *ἀσάρωτος οἶκος*, ἔργον τοῦ Σώσου. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου κεῖνται παντοειδῆ λείψανα δείπνου ὄστρεα, ἰχθύες, καρποὶ καὶ ἄλλα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ μῦς τρώγων, πάντα φυσικώτατα μέχρις ἀπάτης τοῦ εἰσερχομένου ὑπηρέτου. Πέραν δὲ ποτήριον μέγα, τὸ καλούμενον *κάνθαρος*, φέρει ἐπὶ τοῦ χείλους περιστερὰς κνηθομένας εἰς τὸν ἥλιον, ἐνῷ ἄλλη τις πίνουσα σκιάζει τὸ ὕδωρ διὰ τῆς κεφαλῆς.

Ἐνῷ ταῦτα ἔλεγεν ὁ Τήλεφος εἶδον ἄνδρα μεγαλοπρεπῆ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς μεγάλης παστάδος τῶν ἀνακτόρων. Τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκόσμει διάδημα καὶ ἀπὸ τῶν ὤμων καθικνεῖτο ποδήρης προφυροῦς μανδύας. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συνήνωνε γαλήνην ἅμα καὶ αὐστηρότητα καὶ τὸ βλέμμα εἶχεν ὄντως ἡγεμονικόν. Ἔβαινε στηριζόμενος ἐπὶ μεγάλης πολυτίμου ῥάβδου, εἵπετο δ' αὐτοῦ ἐν τάξει συνοδία ἀκολούθων μετὰ σεβασμοῦ προδήλου. Προελθὼν τῆς παστάδος ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου παρ' αὐτὴν ὑπὸ μικρὰν ἀψῖδα, ἣν ὄπισθεν καὶ ἑκατέρωθεν ἐσκίαζαν οἱ πυκνόφυλλοι κλῶνες ὑψηκαρήνων δένδρων.

—Εἶναι ἐπανέλαβεν ὁ Τήλεφος, ὁ βασιλεὺς Εὐμένης, ὁ δημοφιλὴς τῆς Περγάμου κύριος. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ πιστοὶ ὑπήκοοι εὐλογοῦ-

σιν ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀγαίου μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Ταύρου, καὶ τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἀρετὰς μετ' ἐπαίνων καὶ θαυμασμοῦ ἀνομολογεῖ καὶ αὐτὴ ἡ κραταιὰ Ῥώμη. Μέγας ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, ὡς ὁ ἔνδοξος αὐτοῦ πατήρ, τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἐταπείνωσε πάντας, τὸ δὲ κράτος κυβερνᾷ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ εὐνομίᾳ, τὴν δὲ πόλιν ἤγαγεν εἰς ἄκρον εὐημερίας καὶ ἀκμῆς. Φιλόμουσος ὢν σφόδρα συνήγαγε περὶ ἑαυτὸν φάλαγγα ὅλην λογίων ἀνδρῶν, ὑφ' ὧν ἀποτελεῖται τὸ πλεῖστον τῆς σεμνῆς αὐτοῦ ἀκολουθίας. Ἰδού, τῇ κελεύσει τοῦ ἄνακτος ἀνέρχεται ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ἐξέδρας φαιδρὸς αὐλητὴς ἀκολουθούμενος ὑπὸ χοροῦ εὐμόλπων νεανιῶν. Ἄκουσον· πρὶν ἐκεῖνος κατέλθῃ εἰς τὸ μέγα θέατρον, ἔνθα μετ' ὀλίγον θά συρρεύσωσι τὰ πλήθη, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν δραμάτων ἐγκρίτων, θέλει νὰ θέλξωσι τὰ εὔμουσα ὦτα αὐτοῦ οἱ φθόγγοι τοῦ αὐλοῦ καὶ τὸ ᾆσμα τοῦ χοροῦ.

(Ἕπεται συνέχεια)·

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**. —*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 80*).

Οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐν Σμύρνῃ «*Εὐαγγελικῆς σχολῆς*» ἐπιθυμοῦντες διακαῶς νὰ ἔχωσι «*πεπαιδευμένον διδάσκαλον κατὰ τὸν ἔσω καὶ ἔξω ἄνθρωπον*» ἀπεφάσισαν νὰ μετακαλέσωσιν ἐκ Κυδωνιῶν τὸν Θεόφιλον Καΐρην. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν δὲν ἠρκέσθησαν εἰς μόνον τὸ προσκλητήριον ἔγγραφον, ἀλλ' ἐνήργησαν καὶ διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σμύρνης κ. Διονυσίου. Οὗτος γράφει τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1810 πρὸς τὸν μεγάλην ἰσχὺν ἔχοντα ἐν Κυδωνίαις εὐγενέστατον ἄρχοντα *Χατζῆ Ἀθανάσιον Χατζῆ Γεωργίου* «ἀξιοῖ πατρικῶς ἅμα τε καὶ φιλικῶς, ἵνα δι' οἱουδήποτε τρόπου καὶ μέσου γινώσκει πείσῃ τὸν Θεόφιλον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Σμύρνῃ παλαιὰν σχολήν, ὃν οἱ ἐπίτροποι αὐτῆς θέλουσιν ὑποδεχθῇ μετὰ παντὸς τοῦ προσήκοντος τῷ ὑποκειμένῳ τῆς σοφολογιότητός του τρόπου». Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σμύρνης κ. Διονύσιος ἀνατίθησι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τῷ ἄρχοντι Χατζῆ Ἀθανασίῳ Χατζῆ Γεωργίου· διότι γνωρίζει καλῶς «τὴν ῥοπὴν καὶ τὸν ζῆλον τῆς εὐγενείας του προς τὰ τοιαῦτα καλὰ καὶ ὅτι ἐς ἀεὶ κατεγίνεται ὡς φιλογενὴς καὶ τὰ μάλιστα θεοσεβὴς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐπίδοσιν τοῦ Γένους». Ὅθεν καὶ οὐ μόνον δὲν ἀμφιβάλλω, ἐπιλέγει, ἀλλὰ καὶ μάλιστά εἰμι εὔελπις ὅτι διὰ χάριν ἡμετέραν ἡ εὐγένειά της θέλει καταβάλλει δεόντως τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν διὰ τὴν τελεσφόρησιν ταύτης τῆς ἀξιώσεως καὶ τάχιστα διὰ ποθητοῦ γράμματός της θά μοι ἐξαγγείλῃ αὐτὸ τοῦτο...»

Τῇ δὲ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1810 οἱ διδάσκαλοι Σμύρνης Χρύσανθος

ἱερομόναχος καὶ Γαβριὴλ ἱερομόναχος καὶ οἱ ἐπίτροποι Δημήτριος Μπαχατώρης, Στέφανος Κούρτοβικ καὶ Ἰωάννης Πετράκη Σκοῦφος γράφουσι πρὸς τὸν θεῖον τοῦ Θεοφίλου Σωφρόνιον εἰς Κυδωνίας παρακαλοῦντες αὐτὸν θερμῶς, ὅπως πείσῃ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ νὰ δεχθῇ τὴν προσφερομένην αὐτῷ σχολαρχικὴν θέσιν ἐν Σμύρνῃ. Πόσην δ' ἀξίαν ἀπένεμον εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοφίλου δεικνύουσιν ἔνθεν μὲν αἱ πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ φιλοφρονήσεις ἔνθεν δὲ οἱ τοῦ Θεοφίλου ἔπαινοι.

«Καὶ ὁ χρόνος καὶ τὰ ἔργα τῆς ὑμετέρας πανοσιότητος ἀπέδειξαν ἱκανῶς, λέγουσι πρὸς τὸν Σωφρόνιον, τὸν ἔνθερμον ζῆλον καὶ τὴν χριστιανικήν της (τῆς πανοσιότητος αὐτοῦ) προθυμίαν, ἣν ἔχει πρὸς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἡμετέρου δυστυχοῦς Γένους· διὰ τοῦτο καὶ τὰ σχολεῖα ἀγαπᾷ καὶ τοὺς σπουδαίους περιποιεῖται καὶ τῷ ὄντι φιλοσόφους ἀποκαθιστᾷ διὰ τῆς πατρικῆς καὶ προνοητικῆς αὐτῆς ἐπιμελείας.

Ἀπόδειξις σαφὴς τοῦ λόγου μας εἶναι ὁ σοφολογιώτατος καὶ τῷ ὄντι σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ κεκοσμημένος, ἀνεψιός της κύριος Θεόφιλος, ὅστις διὰ τῆς ὑμετέρας ἐπιμελείας καὶ τοῦ πρὸς τὴν παιδείαν ζήλου τοιοῦτος ἀποκατέστη, ὥστε οὐ μόνον ὑμᾶς τοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν αὐτοῦ πατρίδα, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ Γένος νὰ τιμήσῃ διὰ τὴν ἀξιότητα τοῦ ὑποκειμένου του καὶ τὴν πρὸς τὴν παιδείαν ἄκραν ἐπίδοσίν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ πρὸ πολλοῦ στερεῖται ἑνὸς τοιούτου ὑποκειμένου, συνᾴδοντος τῇ θεοφιλεῖ ταύτης πολιτείᾳ πρὸς φωτισμὸν τῶν ἐν αὐτῇ μαθητιώντων, καὶ ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν ἱκανῶς περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἔστι τοιοῦτος, οἷον ἀνωτέρω εἴπομεε, προστρέχομεν ἤδη διὰ τοῦ παρόντος μας πρὸς τὴν φιλόκαλον καὶ φιλόχριστον πανοσιότητά της καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀληθείᾳ τῇ λέγομεν ὅτι ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος τοῦ νὰ ἐπιτεθῇ ὁ φωτεινότατος λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν τῆς καθ' ἡμᾶς σχολῆς, ὥστε νὰ φωτίσῃ μὲ τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνας τῆς παιδείας του πάντας τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ εἰσερχομένους· ἰδοὺ καιρός, ὥστε νὰ τιμήσῃ οὐ μόνος τοὺς συγγενεῖς του, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἅπαν καὶ ἀμοιβαίως νὰ τιμηθῇ παρὰ πάντων κατὰ τὸν ἔνθερμον ζῆλον, τὸν ὁποῖον ἔχομεγ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του. Καὶ διὰ νὰ μὴ καταβαρύνωμεν διὰ τῆς πολυλογίας τὰς ἀκοάς της, καὶ πραγματικώτερον ἀποδεικνύο-

μεν τὴν ἄκραν ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχομεν εἰς ἀπόλαυσιν τῆς σοφολογιότητός του στέλλοντες διὰ τοῦτο καὶ μόνον τὸν ἡμέτερον λογιώτατον κύριον Μπατῆ, ὅστις καὶ διὰ ζώσης φωνῆς θέλει παραστήσει πρὸς τὴν φιλόκαλον πανοσιότητά της πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν λεπτομερείᾳ, τὸν ὁποῖον ἀποκαθιστῶμεν κοινῇ γνώμῃ ἡμῶν, τῶν τε διδασκάλων καὶ ἐπιτρόπων πληρεξούσιον ἐπίτροπόν μας, ὥστε νὰ ὁμιλήσῃ μετ' αὐτῆς περὶ ὅσων γνωρίζει ἀναγκαίων. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι κρέμαται ἀπὸ μόνης τῆς ἐξουσίας καὶ θελήσεώς της τὸ νὰ κάμῃ τὸ μέγα τοῦτο καλὸν εἰς τὸ ἡμέτερον Γένος. Ὅθεν ἀντὶ τούτου θέλει λάβει καὶ τὰς ἀμοιβὰς παρὰ Θεοῦ μυριοπλασίως καὶ ἡμᾶς ὑποχρεώσει μεγάλως, ἐπιθυμοῦντας ὡς διψῶσαι ἔλαφοι τὴν ἀπόλαυσιν τῆς σοφολογιότητός του, οἵτινες καὶ αὖθις τὴν παρακαλοῦμεν, ἵνα μὴ ἀποτύχωμεν τοῦ αἰτήματός μας».

Τῇ δὲ 4ῃ Ὀκτωβρίου πέμπουσι καὶ ἑτέραν πρὸς τὸν Σωφρόνιον ἐπιστολὴν παρακαλοῦννες καὶ πάλιν νὰ προτρέψῃ τὸν ἀνεψιὸν Θεόφιλον ἐπιμένων εἰς τοῦτο στερεὸς καὶ ἀμετάτρεπτος εἰς τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ὑπόσχεσιν διὰ τοῦ λογιωτάτου Μπατῆ. Ἀναμιμνήσκουσιν αὐτὸν καὶ πάλιν τὸν ὑπερβάλλοντα πόθον αὐτῶν πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ *σοφολογιωτάτου καὶ ἀξιοσεβάστου* ἀνεψιοῦ αὐτοῦ κυρίου Θεοφίλου καὶ ὅτι ὁ σοφολογιώτατος διδάσκαλος κὺρ Βενιαμὶν δὲν θὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ, ἵνα μὴ ἐμποδισθῇ ἡ εἰς Σμύρνην μετάβασις τοῦ *λίαν περιποθήτου* κυρίου Θεοφίλου· πρὸς μείζονα δ' ἔνδειξιν τοῦ θερμοτάτου ζήλου αὐτῶν ἀποστέλλεται καὶ αὖθις εἰς Κυδωνίας ὁ λογιώτατος Μπατῆς ἐπ' ἐλπίδι ὅτι θὰ εὕρῃ τὸν κ. Θεόφιλον, ὃν δι' αὐτοῦ ἀπαιτοῦσιν ἀφεύκτως.

Οἱ δὲ διδάσκαλοι καὶ ἐπίτροποι τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς παρακαλοῦσι θερμῶς τῇ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1810 τοὺς ἐν Κυδωνίαις διδασκάλους, τὸν Γρηγόριον Σαράφην, δι' αὐτοῦ δὲ καὶ Βενιαμὶν τὸν σχολάρχην, ὅπως πείσωσι τὸν Θεόφιλον νὰ ἀναλάβῃ τὴν σχολαρχίαν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς λέγοντες ὅτι ἡ σοφολογιότης του κὺρ Γρηγόριος, ὁ γνωστὸς αὐτοῖς διὰ τὸν πρὸς βελτίωσιν τοῦ Γένους ζῆλον αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἀγάπην καὶ χριστιανικὴν προθυμίαν, ἣν ἄνωθεν ἔδειξεν πρὸς σύστασιν τῆς *Εὐαγγελικῆς καὶ αὐτονόμου* Σχολῆς, θὰ ἀναδειχθῇ νέος κτίτωρ τε καὶ συνίστωρ αὐτῆς τῆς

Εὐαγγελικῆς Σχολῆς διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀναγκαίων μαθημάτων «*πρὸς ὃν σκοπὸν οὐδένα ἄλλον ἄξιον προστάτην αὐτῆς καὶ διδάσκαλον εὕρομεν*, λέγουσιν, *εἰ μὴ τὸν σοφολογιώτατον μαθητήν της* (τοῦ Γρηγορίου δηλ.) *κύριον Θεόφιλον*, ὡς ἄνδρα ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ κεκοσμημένον καὶ τῇ θεοφιλεῖ πολιτείᾳ τῆς καθ' ἡμᾶς σχολῆς συνᾴδοντα. Ὁ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ὑποκειμένου του ἡμέτερος ὑπερβάλλων πόθος γενήσεται σαφὴς πρὸς τὴν ὑμετέραν σοφολογιότητα διὰ τῆς παρουσίας τοῦ λογιωτάτου κυρίου Μπατῆ, ὅστις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ στέλλεται παρ' ἡμῶν πληρεξούσιος ἐπίτροπος κοινῇ γνώμῃ ἡμῶν τῶν τε διδασκάλων καὶ ἐπιτρόπων»,

Παρακαλοῦσι λοιπὸν τὸν Γρηγόριον νὰ προτρέψῃ εἰς παραδοχὴν τὸν Θεόφιλον στηριζόμενοι εἰς τὴν *φιλόκαλον καὶ φιλόθεον ψυχὴν αὐτοῦ, ἐξ' ἧς δὲν ἀμφιβάλλουσιν ὅτι κρέμαται ἡ μόνη θέλησις τῆς σοφολογιότητός του*. Διὸ ἀπαιτοῦσιν ἀφεύκτως παρ' αὐτοῦ τὴν τοῦ Θεοφίλου ἀποστολὴν διαβεβαιοῦντες ὅτι θέλει μείνῃ ὁ ἀνὴρ κατὰ πάντα *εὐχάριστος*. «Ἡ δὲ ὑμετέρα σοφολογιότης ἀντὶ τούτου οὐ μόνον ἡμᾶς ἕξει ὀφειλέτας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν μυριοπλάσιον ἀντιβραβευτὴν τοῦ θεαρέστου ζήλου της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν ὅτι πλεῖστα καὶ κοινωφελῆ».

Οἱ αὐτοὶ διὰ προσκλητηρίου γράμματος τῆς 9ης 7βρίου ἀποτείνονται πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόφιλον Καΐρην, ὃν «*φιλόσοφον καὶ σεβαστὴν κορυφήν*» προσαγορεύουσιν. Ἐν ἀμφιβολίᾳ δ' ὄντες περὶ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐπιγράφουσιν εἰς *Κυδωνίας* ἢ *Ἄνδρον*.

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ λέγουσιν οἱ ὑπογεγραμμένοι ὅτι «καὶ πρώην διὰ φήμης λαμπρᾶς παρέλαβον τὸ κατὰ πάντα *εὐφυές, εὐδόκιμόν τε ὁμοῦ καὶ σπουδαῖον* τοῦ Θεοφίλου, ὅτε ἐν Κυδωνίαις τὸ τῶν ἐπιστημῶν διήρχετο στάδιον», ὅτι «καὶ ὅτε διαβᾶσα ἐντεῦθεν αὖ δι' Εὐρώπην ἐφοίτα ἔρωτι τελειοτέρας μαθήσεως καὶ φιλοσοφίας, ἐποθοῦμεν τὴν αἰσίαν αὐτῆς ἐπάνοδον διψαλέως βουλὴν ἐνδόμυχον τρέφοντες καὶ χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ἀξιωθῆναί ποτε σὺν Θεῷ τῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ λαμπρᾶς αὐτῆς καὶ εὐκλεοῦς ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσόφου σχολαρχίας».

Τῇ 22ᾳ Ὀκτωβρίου 1810 οἱ γνωστοὶ ἤδη ἐπίτροποι τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Δημήτριος Βαχατώρης, Στέφανος Κούρτοβια καὶ Ἰωάννης Πετράκη Σκοῦφος γράφουσι πρὸς τὸν ἐν Κυδωνίαις

ἀπεσταλμένον αὐτῶν Μπατῆν, τὸ ἐκ τῆς παλαιᾶς Φωκαίας, ἀπάντησιν πρὸς τὴν ἀπὸ 18ης Ὀκτωβρίου χρονολογουμένην ἐπιστολὴν αὐτοῦ, δι᾽ ἧς ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ὁ σοφολογιώτατος κ. Θεόφιλος Καΐρης ἔδωκε τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι συγκατανεύσαντος τοῦ Βενιαμιν νὰ μείνῃ τρεῖς ἔτι χρόνους ἐν Κυδωνίαις καὶ τῇ προτροπῇ τοῦ εὐγενεστάτου κ. Χατζῆ Ἀθανασίου καὶ τοῦ κ. Γρηγορίου ἔδωκε λόγον ὅτι δέχεται τὴν προσφερομένην αὐτῷ σχολαρχίαν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἀντὶ ἐτησίου μισθοῦ τριῶν χιλιάδων γροσίων, ὃν ὥρισεν ὁ εὐγενέστατος κ. Χατζῆ Ἀθανάσιος καὶ ὑπὸ τοὺς ἑξῆς τρεῖς ὅρους.

Αον· νὰ δοθῇ τῷ θείῳ τοῦ Θεοφίλου πανοσιωτάτῳ κ. Σωφρονίῳ ἓν μερίδιον τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐφημερίας·

Βον· νὰ παρέχηται τῷ τε Θεοφίλῳ καὶ τοῖς τρισὶν αὐτοῦ ἀδελφοῖς δωρεὰν τροφὴ παρὰ τῆς σχολῆς·

Γον· νὰ δοθῇ τῷ Θεοφίλῳ ἄδεια ἑνὸς μηνός, ὅπως μεταβὰς εἰς Ἄνδρον ἴδῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ.

Πάντες οἱ ὅροι ἐγένοντο προθυμότατα δεκτοὶ καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐνεργήσαντας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ θερμοῦ πόθου τῶν Σμυρναίων εὐγενέστατον Χατζῆ Ἀθανάσιον καὶ κὺρ Γρηγόριον «ἀποδίδομεν, λέγουσιν, κατὰ χρέος τὰς πρὸς αὐτοὺς ὀφειλομένας εὐχαριστίας διὰ τὸν πρὸς τὰ καλὰ ἔνθεον ζῆλον καὶ φιλογένειάν τους, καὶ δι᾽ ἡμῶν ὁ πανιερώτατος καὶ σεβασμιώτατος ἅγιος Σμύρνης, οἱ Δημογέροντες καὶ Προεστῶτες τοῦ Κοινοῦ».

Περὶ τοῦ Αου προταθέντος ὅρου ἀποκρίνονται ὧδε· «ἐλαλήσαμεν περὶ τούτου τῷ πανιερωτάτῳ ἁγίῳ Σμύρνης ὅστις καὶ προθύμως τὸ ἐδέχθη καὶ μᾶς τὸ ὑπεσχέθη. Κατὰ τὸ παρὸν ὅμως κανένα μερίδιον δὲν εἶναι ἀνοικτόν, ἀλλ᾽ οὔτε προσθήκη εἰς αὐτὴν (τὴν ἐφημερίαν) ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ καθὼς γνωρίζει ἡ λογιότης σου (ὁ Μπατῆς) . . . . . . ὅμως θέλει ἔχει ἀποφασιστικὰ τὴν προτίμησιν· ἐὰν ὅμως ἕως εἰς τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμβριον δὲν πέσει κανένα μερίδιον, ἠμπορεῖ νὰ τοῦ δοθῇ καὶ ἡ ἐφημερία τοῦ εἰς Μπουρνόβα χωρίου, ἥτις εἶναι καὶ ἡ *ὑποληπτικωτέρα ὡσὰν ὁποῦ ἐκεῖ κατοικοῦσιν οἱ εὐγενέστεροι, ἀνετικωτέρα καὶ σχεδὸν καὶ ὠφελιμωτέρα*, καθὼς περὶ τούτου γράφει καὶ ἡ πανιερότης του τῷ κὺρ Χατζῆ Ἀθανασίῳ, ὥστε

ἀποφασίζονται καὶ ὁ κὺρ Σωφρόνιος νὰ ἔλθῃ καὶ οὗτος ἢ ἄλλως θέλει μείνῃ εὐχαριστημένος».

«Διὰ δὲ τὸ Βον τὸ νὰ δίδεται τοῦ κὺρ Θεοφίλου μὲ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς ὅπου ἔχει ἡ τροφή τους ἀπό τὴν σχολήν, ἔστω καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἣν κλίσιν ἔχομεν καὶ θρέφομεν διὰ τὸ ὑποκείμενόν του.

Περὶ δὲ τοῦ Γου καὶ τελευταίου, τὸ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ὁ ῥηθεὶς κὺρ Θεόφιλος ἕνα μῆνα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἄνδρον νὰ ἰδῇ τὴν μητέρα του ὢν πολλὰ φιλομήτωρ, καὶ τοῦτο γενέσθω, πλὴν τὸν παρακαλοῦμεν πρῶτον νὰ ἔλθῃ ἐδῶ μετὰ τῆς λογιότητός σου καὶ ἐπομένως μετὰ ἕνα μῆνα, ἄς το ἀκολουθήσῃ· διότι τοῦτο μᾶς εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖον διὰ αἴτια πολλά, πρὸ πάντων δὲ ὁποῦ ἐσχάτως μᾶς ἐπροτάνθησαν ἕνας δύο διδάσκαλοι καὶ ἀπὸ Κ)πόλεως, πρὸ πάντων ὅμως προκρίνοντες καὶ προτιμῶντες τὴν σοφολογιότητά του διὰ τὴν καλὴν φήμην καὶ τὰ ἐνάρετα ἤθη του. Τούτου χάριν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔλθῃ τάχιστα καὶ οὕτω νὰ διαφημισθῇ καὶ νὰ ἐπικυρωθῇ καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ λείψωμεν ἀκολούθως ἀπὸ κάθε ἄλλο μπᾶς ἀγρισί (πόνον τῆς κεφαλῆς, ἐνόχλησιν).

. . . .

Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπάγῃ νὰ λάβῃ τὰς μητρικὰς εὐχάς· μάλιστα καὶ ἐπαινοῦμεν τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς του σέβας καὶ υἱϊκὴν εὐγνωμοσύνην ὁποῦ δεικνύει· τοῦτο δὲ μόνον ζητοῦμεν: ἐκεῖνο ὁποῦ θενὰ γένῃ ἕνα μῆνα ἐμπρός, τοῦτο νὰ γένῃ ἕνα μῆνα μετέπειτα, μάλιστα ὁποῦ τοῦ ἔρχεται εὐκολώτερον κατὰ πάντα καὶ ἀπὸ ἐδῶ, ὡς γνωστόν σου, συνεχῶς μισεύουσι καΐκια καὶ σχεδὸν καθ' ἡμέραν διὰ τὴν πατρίδα του. Τὸ ζήτημά μας μὲ τὸ νὰ εἶναι τὸ οὐδέν, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι χωρὶς ἐναντιότητα θέλει συγκατανεύσῃ καὶ οὕτω ἅμα μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς παρούσης μας νὰ ξεκινήσητε ἀμφότεροι καὶ ἐπευχόμενοι ὑμῖν αἴσιον εὐόδιον καὶ εὐτυχῆ ἀντάμωσιν».

Τῇ δὲ 19ῃ Νοεμβρίου 1810 οἱ διδάσκαλοι Χρύσανθος καὶ Γαβριὴλ καὶ οἱ ἐπίτροποι Δημήτριος Μπαχτώρης, Στέφανος Κούρτοβια, Ἰωάννης Πετράκη Σκοῦφος καὶ Χριστόδουλος Μανουὴλ Ἠσαΐου γράφουσι πρὸς τὸν σοφολογιώτατον ἐν διδασκάλοις κ. ***Γρηγόριον Σαρίφην*** ἐνθουσιῶντες διὰ τὸ κατόρθωμα, ὅτι ὁ λίαν αὐτοῖς ἐπιθυμητὸς κὺρ Θεόφιλος ἐνέδωκεν, καὶ ἐκφράζοντες βαθυτάτην διὰ τοῦτο εὐ-

γνωμοσύνην. «Ἡμεῖς γνωρίζομεν, λέγουσι, τὴν σοφολογιότητά της (τὸν Γρηγόριον Σαράφην) εὐεργέτην μας κατὰ τοῦτο. Ὅθεν κατὰ χρέος γράφοντες καὶ ἤδη πρὸς αὐτὴν ἀπείρους ὁμολογοῦμεν τὰς χάριτας καὶ ὠφειλέτας ἑαυτοὺς κηρύττοντες δὲν λείπομεν νὰ παρακαλῶμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ἵνα διαφυλλάττῃ αὐτὴν ὑγιαίνουσαν εἰς πολλὰς ἡλίου περιόδους διὰ καύχημα καὶ κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ἡμετέρου Γένους. Ἐπὶ τούτοις δεόμεθα αὐτῆς, ἂν αὐτόθεν ἐντύχῃ ὀκαζιῶνος (εὐκαιρίας) διὰ Ἄνδρον, νὰ ἀναλάβῃ τὸν κόπον τοῦ νὰ γράψῃ πρὸς τὸν κὺρ Θεόφιλον, ἵνα ἐπιταχύνῃ τὸν εἰς ἡμᾶς δρόμον του, τὸν ὁποῖον σὺν Θεῷ καὶ δι' εὐχῶν τῆς εἴθε ἀπολαύσαιμεν ἐν τάχει καὶ μὲ καλὸν κατευόδιον».

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΛ. ΜΗΛΩΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ
ΝΗΣΟΥ ΚΩ

καὶ περὶ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν καὶ τοῦ ἀνευρεθέντος Ἀσκληπιείου (1902-3).

Ἡ Ἱστορία τῆς Κῶ.

Ἐν ἔτει 309 π. Χ. Πτολεμαῖος ὁ Λάγος διεχείμασεν ἐν τῇ νήσῳ. Ἀφεὶς τὸν ἑαυτοῦ στόλον ἐν τῷ λαμπρῷ λιμένι τῆς Μύνδου, ἤγαγε τὴν βασίλισσαν Βερενίκην εἰς Κῶν, ἔνθα ἠδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ πολυθελγήτρου διαμονῆς καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἀρίστην ἰατρικὴν συμβουλήν. Ἐνταῦθα ἐγέννησε τὸν Φιλάδελφον. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐδοξάσθη ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου, τοῦ Κῴου ποιητοῦ[1]), ἐν τῷ

(1) Στῖχοι 58 κ. ἑ. ξ.:

«Καὶ σὲ Κόως ἀτίταλλε, βρέφος νεογιλὸν ἐόντα,
Δεξαμένα παρὰ ματρός, ὅτε πρώταν ἴδες ἀῶ.
Ἔνθα γὰρ Εἰλείθυιαν ἐβώσατο λυσίζωνον
Ἀντιγόνας θυγάτηρ βεβαρημένα ὠδίνεσσιν.
Ἡ δέ οἱ εὐμενέοισα παρίστατο, κὰδ δ' ἄρα πάντων
Νωδυνίην κατέχευε μελῶν· ὁ δὲ πατρὶ ἐοικὼς

δεκάτῳ ἑβδόμῳ Εἰδυλλίῳ αὐτοῦ, καὶ τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους ἡ νῆσος ἀπήλαυσε τῆς ὑψηλῆς βασιλικῆς εὐνοίας. Ἀπήλαυσε τοῦ δικαιώματος κοπῆς νομισμάτων (νομισματοποιίας. Head, H, N, σ. 536) καὶ ἀπέβη διακεκριμένον φιλολογικὸν κέντρον, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἀνεξιτήλοις γράμμασιν ἀνέγραψε καὶ διέσωσε μέχρι τῆς σήμερον. Ὑπῆρξεν ἡ πατρὶς καὶ ἡ κατοικία τοῦ Φιλητᾶ, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἀλεξανδρίνης ἐλεγείας. Ὑπῆρξε τὸ ἐκλεκτὸν ἐνδιαίτημα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μαθητοῦ, τοῦ Θεοκρίτου. Ἐνταῦθα ἐπίσης ἐγεννήθη καὶ ὁ ὀρθολογιστὴς Εὐήμερος. Ἐδῶ ἐγεννήθη ὁ ἱδρυτὴς τῆς Σικελιωτικῆς λεγομένης κωμῳδίας Ἐπίχαρμος ὁ Κῶος. Ἐδῶ ὁ ἱστορικὸς Βερόσιος, τὸ πρωτόλειον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, κατῴκησεν ἐνωρὶς ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ καὶ ἀντήλλαξε τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ μελέτας πρὸς τὴν ἀμφιβόλου ὑποκειμένου ἀστρονομίαν1). Ἔτι ἐνωρίτερον, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ ζωγράφος Ἀπελλῆς φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ἦλθε νὰ ἐγκαταβιώσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἡ Κῶς βεβαίως ἐκέκτητο τὸ μέγιστον αὐτοῦ ἔργον, τὴν Ἀναδυομένην Ἀφροδίτην, καὶ ἑτέραν Ἀφροδίτην, ἥτις προώριστο νὰ ὑπερβῇ τὴν πρώτην, ἀλλὰ δὲν ἀπεπερατώθη ἕνεκα τοῦ θανάτου αὐτοῦ2). Εἰς

Παῖς ἀγαπητὸς ἔγεντο. Κόως δ' ὀλόλυξεν ἰδοῖσα,
Φᾶ δὲ καθαπτομένα βρέφεος χείρεσσι φίλησιν·
Ὄλβιε κοῦρε γένοιο, τίοις δὲ μὲ τόσσον ὅσον περ
Δᾶλον ἐτίμασεν κυανάμπυκα Φοῖβος Ἀπόλλων.»

Ὅρα Σχολ. ad loc, καὶ Καλλίμαχον, H. to Delos, 163 κ. ἑ ξ.

Τινὲς θέλουσι τὸν Θεόκριτον Συρακόσιον, ἄλλοι δὲ Κῷον. Οἱ εἰς τὰ τῆς Κῶ μᾶλλον ἐγκύψαντες θέλουσι τὸν ποιητὴν Κῷον.

(1) Vitruvius, ix. 7: «Eorum autem invertiones reliquerund inque sollertia acouminibusque fuerunt magnis qui ad ipsa natione Chaldaeorum profluerunt, primusque Berosus in insula et civitate Coo con sedie ibique aperuit disciplinam, post ei studens Antipater iterumque Athenodorus, qui etiam non e nascentia sed ex conceptione genethlialogiae rationes explicatas reliquit» Παρβλ. αὐτόθ. 2 καὶ 9.

(2) Στράβων, xvi. σ. 657: «ἐν δὲ τῷ προαστείῳ (τῆς Κῶ) τὸ Ἀσκληπιεῖόν ἐστι, σφόδρα ἔνδοξον καὶ πολλῶν ἀναθημάτων μεστόν, ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ Ἀπελλοῦ Ἀντίγονος· ἦν δὲ καὶ ἡ Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη, ἣ νῦν ἀνάκειται τῷ θεῷ Καίσαρι ἐν Ρώμῃ, τοῦ Σεβαστοῦ ἀναθέντος τῷ πατρὶ τὴν ἀρχηγέτιν τοῦ γένους αὐτοῦ· φασὶ δὲ τοῖς Κῴοις ἀντὶ τῆς γραφῆς ἑκατὸν τα-

λόγος, δι' ὃν προσείλκυσεν ἡ Κῶς ἐπισκέπτας, ἦτο τὸ εὐπρόσιτον αὐτῆς γεωγραφικῶς. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἡμερησία συγκοινωνία μεταξὺ τῆς πόλεως τῆς Κῶ καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Πάντα τὰ ἐκ Δαρδανελλίων καὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὴν Αἴγυπτον ἢ καὶ τὴν Συρίαν πλέοντα πλοῖα ὀφείλουσι νὰ διέλθωσιν εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος περίπου μιλίου ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἠδύναντο εὐκόλως νὰ συγκοινωνῶσι μετὰ τῆς ἀκτῆς. Δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα πρὸ τὸν σκοπὸν τοῦτον, διότι (ἐξαιρέσει ὅταν λίαν ἰσχυροὶ βόρειοι ἄνεμοι πνέωσιν) ὑπάρχει καλὸν ἀγκυροβόλιον ἐν τῷ ὅρμῳ. Οὕτως ὁ Μελέαγρος (ὅστις ἀπέβη εἰς Κῶν μετὰ τὸ ἔτος 50 π. Χ.), ἐν ὡραίαις γραμμαῖς πιθανῶς γραφείσαις εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διαγράφει τὰ ὑπὸ οὐρίου βορείου ἀνέμου κατερχόμενα τὰ Δαρδανέλλια μεγάλα πλοῖα ἵνα λάβωσιν ἀγγελίαν τινὰ ἀπὸ τῆς Κῷ κυριάρχου:

«Εὔφορτοι νᾶες πελαγίτιδες, αἳ πόρον Ἕλλης
πλεῖτε, καλὸν κόλποις δεξάμεναι βορέαν,
ἤν που ἐπ' ἠϊόνων Κῴαν κατὰ νᾶσον ἴδητε
Φάνιον εἰς χαροπὸν δερκομέναν πέλαγος
τοῦτ' ἔπος ἀγγείλασθε» κτλ.

Ἡ τῆς Κῶ εὐφορία ἀπέβη παροιμιώδης. Ὑπῆρχε παροιμία κοινὴ λέγουσα: «*Ὃν οὐ θρέψει Κῶς ἐκεῖνον οὐδὲ Αἴγυπτος*». Ὁμοίως παιδιά τις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τῶν ἀστραγάλων παιζομένη ἐκαλεῖτο «ὁ Κῷος».

Ἐκ τοῦ Ἰωσήπου μανθάνομεν[1]) ὅτι ὑπῆρχον ἐν Κῷ Ἰουδαῖοι

λάντων ἄφεσιν γενέσθαι τοῦ προσταχθέντος φόρου.» Φ Ἰ. xxxv 92: «Apelles incoaverat et aliam Venerem Coi superaturus fama illam suam priorem; invidit mors peracta parte nec qui succederet operi ad prescrita lineamenta inventus est.» Ὅρα καὶ Overbeck' s Schriftaquellen, 1864 κ. ἑ. ξ.

1) Ἰώσηπος, Antiq. xiv 7. § 2 2: «πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῶν μαρτυροῦσι καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὕτω λέγων· «πέμψας δὲ Μιθριδάτης εἰς Κῶ ἔλαβεν τὰ χρήματα, ἃ ἔθετο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα». ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα, καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς

καὶ ὅτι ἐκτὸς τοῦ θησαυροῦ τῆς Κλεοπάτρας ὁ Μιθριδάτης ἔλαβε καὶ τὰ ἐν Κῷ χάριν περισσοτέρας ἀσφαλείας φυλαττώμενα 800 τάλαντα (λίρ. στερλ, 192, 000) τῶν Ἰουδαίων. (1 τάλαντον=240. λίρ. στερλ).

Ἐν ἔτει 6 π. Χ. ὁ Εὐσέβιος ἀναφέρει τὴν μερικὴν τῆς νήσου καταστροφὴν ὑπὸ σεισμοῦ. Ὑπὸ τὸν Ἀντωνῖνον τὸν Εὐσεβῆ ὑπέστη ἐκ νέου φθορὰν ἐκ σεισμοῦ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ῥόδου καί τινων πόλεων ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων παραλίων καὶ ἀνέλαβε διὰ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ Αὐτοκράτορος1). Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Διοκλητιανοῦ ἀπέβη μέλος τῆς Provincia Insularum2).

Ἔκτοτε αἱ περὶ Κῶ εἰδήσεις ἀποβαίνουσι λίαν σπάνιαι. Ἐν ἔτει 331 ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῆς ἀναφέρεται ἐν τῷ Συνόδῳ τῆς Ἐφέσου3). Ἐν ἔτει 554 κατεστράφη ἐκ νέου ὑπὸ σεισμοῦ, οὗτινος ὁ ἱστορικὸς Ἀγαθίας τυχαίως ἀποβὰς ἐκεῖσε ἀμέσως μετὰ τὴν καταστροφὴν ἀφῆκε ζωντανὴν περιγραφὴν4).

Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι διὰ τὸν ἐκ Μιθριδάτου φόβον· οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναὸν πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ᾽ ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθριδάτην δεδιότας».

(1) Παυσαν. viii 43 § 3: «Λυκίων δὲ καὶ Καρῶν τὰς πόλεις Κῶν τε καὶ Ῥόδον ἀνέτρεψε μὲν βίαιος ἐς αὐτὰς κατασκήψας σεισμός· βασιλεὺς δὲ Ἀντωνῖνος καὶ ταύτας ἀνεσώσατο δαπανημάτων τε ὑπερβολῇ καὶ ἐς τὸν ἀνοικισμὸν προθυμίᾳ.»

(2) Ὅρα Kuhn, Städtische Verfassuge des Röm. Reichs, ii. σ. 278 Παράβαλε τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν ἀνευρεθεῖσαν ὑπὸ Newton ἐν Κῷ.

(3) Kuhn, Städtische Verfassung des Röm. Reichs, ii. σ. 281

(4) Ἀγαθίας (ἐν Niebuhr Hist. Byz) σ. 98 κ. ἑ. ξ:

«Κατ᾽ ἐκεῖνο γὰρ τοῦ καιροῦ καὶ ἡ Κῶς ἡ νῆσος, ἡ πρὸς τῷ τέρματι τοῦ Αἰγαίου κειμένη (τ. ἐ. τὸ νότιον ἄκρον τῆς πορείας ληφθὲν ἐκ τῶν πλοίων κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως), ἐπείπερ καὶ ἐλάχιστόν τι μέρος αὐτῆς ἐσέσωστο, ἡ δὲ ἄλλη ἅπασα ἐπεπτώκει, ποικίλα τε αὐτῇ καὶ ἀνήκουστα προσεγένετο πάθη, ἥ τε γὰρ θάλαττα ἐπὶ πλεῖστον ἀρθεῖσα κατέκλυσε τὰ παράκτια τῶν οἰκημάτων καὶ διέφθειρεν αὐτοῖς χρήμασιν καὶ ἀνθρώποις· τό τε μέγεθος τοῦ βρασμοῦ ἐξαίσιον οἷον γεγενημέναν τὰ ἔνθα οὐκ ἐνῆν ἀναρριχᾶσθαι τὸ ῥόθιον ἅπαντα ἔρριψε καὶ κατέβαλεν ἀπολώλασι δὲ χύδην σχεδόν τι ἅπαντες οἱ ἀστοί, εἴτε ἐν ἱεροῖς ἐτύγχανον πεφευγότες, εἴτε καὶ οἴκοι διαιτώμενοι, εἴτε καὶ ἄλλοσέ ποι ξυνειλημμένοι·

Κατὰ τὸ 1204 ἡ Κῶς, καθάπερ ἡ Ῥόδος καὶ αἱ ταύτῃ γειτνιάζουσαι νῆσοι, ἀπετέλεσαν μέρος τῶν κτήσεων τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1204, ἀποτόμως μετέβαλε τὴν ἀρχαίαν θέσιν τῶν πραγμάτων. Λέον ὁ Γαβαλᾶς(1), ὁ αὐτοκρατορικὸς διοικητὴς τῶν νήσων τοῦ

ἐμοὶ γοῦν ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον κατὰ τὸ Βυζάντιον ἀνακομιζομένῳ καὶ ἐν τῇδε τῇ νήσῳ, οὕτω παρασχὼν (ἐν παράπλῳ γὰρ κεῖται) κατάραντι (παρατήρησον ὅτι ἡ μεγάλη ὑψηλὴ ὁδὸς μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ τῶν Δαρδανελλίων, μέσον Κῶ, εἶνε ἀπαράλλακτος, τῆς ἱδρύσεως τῆς Κωνταντινουπόλεως μόνον ἐπισκιασάσης τὴν σημασίαν αὐτῆς), οἰκτρόν τε πέφηνε θέαμα, καὶ ὁποῖον οὐκ ἂν ἀποχρώντως ὑπογράψοι ὁ λόγος· ἅπαν μὲν γὰρ τὸ ἄστυ σχεδόν που χῶμά γε ἦν ἐπὶ μέγα ἠρμένον, καὶ λίθοι κείμενοι σποράδην, κιόνων τε τρύφη καὶ ξύλων κατεαγότων καὶ κόνις πολλὴ ὕπερθεν φερομένη καὶ ἐπηλυγάζουσα τὸν ἀέρα, ὡς μηδὲ αὐτά που τὰ τῶν λεωφόρων χωρία ῥᾳδίως διαγινώσκεσθαι, πλὴν ὅσον ὑπονοῆσαι· ὀλίγα δὲ ἄττα δωμάτια εἱστήκεσαν ἀπαθῆ, καὶ ταῦτα οὐχ ὅσα τιτάνῳ τυχὸν καὶ λίθῳ καὶ ταύτῃ δὴ τῇ στερεμνιωτέρᾳ καὶ μᾶλλον μονίμῳ κατὰ τὸ εἰκὸς ὕλῃ ἐξείργαστο, μόνα δὲ τὰ ἐκ πλίνθου ἀπέρθου καὶ πηλοῦ ἀγροικότερον πεποιημένα· ἄνδρες δὲ σποράδην ὀλίγιστοι ἀνεφαίνοντο σκυθρωποί τε ἄγαν καὶ κατηφεῖς, καὶ ὥσπερ τελεώτατα τῷ σφετέρῳ βίῳ ἀπειρηκότες· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις δεινοῖς καὶ ἅπαν τὸ ἐπιχώριον ὕδωρ, τὴν τοῦ ἀκραιφνοῦς καὶ ποτίμου φύσιν ἀθρόον ἀφῃρημένον, εἰς τὸ ἁλμυρὸν ἠρέμα καὶ ἄποτον μετέβλητο (ἐὰν τοῦτο ἀναφέρηται εἰς τὴν πηγὴν τῆς Βουρίννης, τὸ κακὸν ὑπῆρξε μόνον ὀλιγοχρόνιον). Καὶ ἦν τὰ τῇδε φευκτὰ καὶ ἀνατετραμμένα, ὡς μηδὲν ἕτερον ὑπολελεῖφθαι τῇ πόλει πρὸς εὐκοσμίαν, ἢ μόνον τὸ κλεινὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν ὄνομα καὶ τὴν ἐφ' Ἱπποκράτει μεγαλαυχίαν οἰκτείρειν μὲν οὖν τὰ τοιάδε οὐ πόρρω τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου εἶναι δοκεῖ, θαυμάζειν δὲ ἀτεχνῶς καὶ καταπεπλῆχθαι ἀνδρῶν ἂν εἴη οὐ μάλα τὰ παλαιὰ ἐπισταμένων, οὐδὲ ὅτι ἐσαεὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς ὕλης χωρίον ποικίλα παθήματα ὑποδέχεσθαι πέφυκε· πολλάκις γὰρ ἤδη καὶ πρότερον πόλεις γε ὅλαι σεισμῷ διεφθάρησαν, ὡς τοὺς ἀρχαίους οἰκήτορας ἀποβαλοῦσαι ὑφ' ἑτέροις αὖθις οἰκισταῖς ἀνορθωθῆναι.» Ἡ Ἑλληνικὴ τοῦ Ἀγαθία εἶνε ἐκπεφυλισμένη, ἀλλ' ἡ περιγραφὴ αὐτοῦ βοηθεῖ ἡμῖν νὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ ἐννοήσωμεν πρὸς τί οἱ ἄλλοι σεισμοὶ τῆς Κῶ προσωμοίαζον, καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἱπποκράτην ἀναγωγὴ μᾶς ἀναμιμνήσκει ὅτι ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου ἰατροῦ θάλλει ἐν τῇ γεννετείρᾳ αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον.

(1) Schlumberger, Numismatique de l'Ouènt Laten, σ. 214. Πρβλ ἐπίσης Κου Torr' s Rhodes.

Αἰγαίου πελάγους, ἐπωφελήθη ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος χάους καὶ ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον εἰς Ῥόδον, ἐπιζητήσας τὴν κυριαρχίαν πασῶν τῶν Κυκλάδων. Ἐν ἔτει 1224 ὁ Ἰωάννης Δούκας Βατάτσης, δεύτερος Αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τὴν Κῶν1) καὶ ἐξηνάγκασεν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἑαυτοῦ κυριαρχίαν.

Ἡ ὑποταγὴ αὕτη ὑπῆρξε βραχεῖα· Λέων ὁ Γαβαλᾶς ταχέως ἀνεκτήσατο τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ βοηθούμενος ὑπὸ τῆς συμμαχίας τῶν Βενετῶν (1234). Ἐν ἔτει 13042) ἡ Κῶς, ὁμοῦ μετὰ τῆς Σάμου, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ γενναίου Γενουηνσίου Ζαχαρία, εἰς ὃν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος μὴ ὢν ἱκανὸς νὰ ὑπερασπίσῃ τὰς ἑαυτοῦ κτήσεις κατὰ τῶν ἀπίστων ἔδωκε τὴν δεσποτείαν τῆς Χίου. Ὁ τελευταῖος τῶν Δεσποτῶν τῆς Χίου ἦτο ὁ Μαρτῖνος, ὃν οἱ Τοῦρκοι ἀπεστέρησαν τὰς κτήσεις ἐν ἔτει 1229, παρὰ τὸν μεγάλαυχον καὶ κομπορρήμονα τίτλον αὐτοῦ ὡς «***Βασιλέως τῆς Μικρᾶς** Ἀσίας, **δεσπότου καὶ κυρίου τῶν Οἰνουσῶν**, Μαρμαρᾶ, Τενέδου, **Σαμοθάκης, Λέσβου, Χίου, Σάμου, Λευκωσίας, καὶ** Κῶ3).*»
Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἱππόται τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶχον καταλίπῃ τὴν Κύπρον ἕνεκα τῆς Ῥόδου καὶ ἐν ἔτει 1315 ἀπέσπασαν τὴν ὅλην νῆσον Κῶν ἀπὸ τοῦ Vignolo, τοῦ Γενουηνσίου διοικητοῦ, ὅστις εἶχε συγκρατήσῃ ἀμφοτέρας, αὐτὴν καὶ τὴν Λέρον πρότερον ὑπὸ τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ μᾶλλον προσφάτως, τὴν Λέρον καὶ τὸ ἓν τρίτον τῆς Κῶ, ὡς τοποτηρητὴς τοῦ Τάγματος4). Ἡ Κῶς νῦν ἅπαξ ἔτι διεδραμάτισε σπουδαῖον μέρος ὡς ὁ δορυφόρος τῆς Ῥόδου, μεριζομένη τὰς δόξας καὶ τὰς δηώσεις τῆς μεγαλειτέρας αὐτῆς γείτονος. Ἐπὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1453 οἱ Τοῦρκοι συνεκέντρωσαν τὰς ἐπιθέσεις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Ῥόδου, καὶ ὅτε ἀπεκρούσθησαν ἐκ τῆς Ῥόδου, ἀκούομεν περὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπανειλημμένης δηώσεως τῶν πεδίων τῆς Κῶ. Ἀναμιμνησκόμεθα τοῦ ὀγδόου βιβλίου τοῦ Θουκυδίδου, μετὰ τῶν ἀτελεσφόρων προπαθειῶν τῶν Ἀθηναίων νὰ ὑποτάξωσι τὴν Ῥόδον, καὶ τὴν

(1) Αὐτόθ. σ. 215.
(2) Αὐτοθ. σ. 408.
(3) Αὐτοθ. σ. 409.
(4) Αὐτόθ. σ. σ. 222, 223.

ἐπανειλημμένην ἐρήμωσιν τῶν Κῳακῶν γαιῶν. Αἱ ταραχαὶ τοῦ πολέμου ἀπέβησαν σοβαρώτεραι ὑπό φυσικῶν ἀτυχιῶν, καὶ τὴν 8 Ὀκτωβρίου 1493 (ὡς καὶ ἐν ἔτει 422 π. Χ.), ἡ νῆσος κατεστράφη ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ1). Τὸ τέλος ἐπῆλθε τὴν 1 Ἰανουαρίου, 1523, ὁπότε οἱ Ἱππόται τῆς Ῥόδου ἐπὶ τέλους ὑπέκυψαν2). ἔκτοτε ἡ Ῥόδος καὶ ἡ Κῶς καὶ αἱ ἄλλαι τῶν «μακάρων νῆσοι» ὑπήχθησαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἡμισελήνου. Ἡ μεταλλαγὴ μόνον τῶν κυρίων ἐξέθηκε τοὺς νησιώτας ἐπί τινα χρόνον εἰς τὰς προσβολὰς Χριστιανῶν ἐχθρῶν, τῶν κρατῶν τῆς δύσεως διεξαγόντων πόλεμον ἀντεκδικήσεως κατὰ τῶν Τούρκων, ὅστις μᾶλλον ἔφερε χαρακτῆρα πειρατείας. Ἀκούομεν περὶ τῆς Κῶ ὅτι ἐλεηλατήθη ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν, τῷ 1601, 1603, καὶ 1610 (Finlay' s Hist. of Greece, ἔκδ. Tezer τ. 105), Τῷ 1824 τὸ μεταξὺ Κῶ καὶ Κνίδου στενὸν ἐγένετο μάρτυς μιᾶς τῶν ναυμαχιῶν τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος. (αὐτόθ. vi. 352).

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀρχαίας Κῶ.

Ἡ νῆσος ὑπῆρξε διάσημος διὰ τὰ μύρα αὐτῆς (ἀλοιφάς). Ὁ Ἀθήναιος διηγεῖται ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος, ὅστις ἔγραψεν ἰατρικήν τινα πραγματείαν «Περὶ μύρων» κατὰ τὴν πρώτην περίπου μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Ἀπολλώνιός φησιν ὁ Ἡροφίλειος ἐν τῷ Περὶ μύρων γράφων οὕτω, «Ἶρις μὲν ἐν Ἤλιδι χρηστοτάτη καὶ ἐν Κυζίκῳ, ῥόδινον δὲ κράτιστον· ἐν Φασηλίδι... ἀμαράκινον Κῷον καὶ μήλινον3).» Τὰ τελευταῖα ταῦτα ἦσαν ἑνώσεις ἐλαίου ἐλαιῶν ἠρωματισμέναι ἀμοιβαίως δι' ἀμαράκου (κ. μαντσουράνας) καὶ μήλου, κεχρωσμένων διὰ τεχνητῶν μέσων: ἡ παρασκευὴ αὐτῶν περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου, Do odoribus, κ. 5—6.

(1) Rayet, Mémoire. σ, 40.
(2) Sclhumberger ἐ. αὐ. σ. 239
(3) Ἐπίσης Πλίνιος, Φ. Ἰ. xiii. 5 (προφανῶς ἀρυόμενος ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς): «Amaricinum in Coo, postea eodem loco praelatum est melinum.»

Σπουδαιότεροι ἦσαν οἱ οἶνοι αὐτῆς· ἐκ τούτων ὑπῆρχον δύο εἴδη. Ὁ εἷς ἦτο μέλας, σκληρὸς οἶνος, κυρίως ἐκτιμώμενος διὰ τὰς ἰατρικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας· ἀνεγράφετο ὡς τονωνικόν1). Ἐκ τοῦ οἴνου τούτου, πιθανῶς, παρεσκεύαστο καὶ ἓν τῶν καρυκευμάτων τῶν παρατεθέντων ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ σπατάλου ἑκατομμυριούχου τοῦ Ὁρατίου (Σάτ. Ii. 8. 8-9):

Qualia lassum
Pervelunt stomachum, siser, alles, faecula Coa.»

Ὁ ἕτερος οἶνος ἦτο λευκὸς διαφανὴς κεχρωσμένος («λευκοκῷος»), ἀλλ' ἡδὺς τὴν γεῦσιν. Ἡ γλυκύτης αὕτη ὠφείλετο εἰς τὴν ἀτελῆ ζύμωσιν καὶ ἑπομένως δὲν διετηρεῖτο. Πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ζυμώσεως (ἵνα μὴ ξυνήσῃ), ἀνεμιγνύετο συνήθως μετὰ θαλασσίου ὕδατος («τεθαλαττωμένος»)· Ὁ οἶνος οὗτος ἦτο προφανῶς λαϊκὸν ποτόν, ἂν μὴ ἐκλεκτός· ἐκέκτητο ἐπίσης καὶ τὰς ἰαματικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας 2). Αἱ σταφυλαὶ ἐπίσης τῆς Κῶ μεγάλως ἐπῃνέθησαν ὑπὸ τοῦ Πλινίου3). Ἐκ πλείστων πληροφοριῶν συνάγεται ὅτι

(1) Rayet, Mémoire, σ. 105. Littré, Ἱπποκράτης vii. 223 (De morbis internis 25): «καὶ πινέτω οἶνον αὐσ ηρὸν Κῷον ὡς μελάντατον». «Αὐτόθ. 247: «πινέτω δὲ οἶνον Κῷον ὑπόστρυφνον ὡς μελάντατον.» Ἐπίσης Marquardt, Privatleben, σ. 439.

(2) Ἀθήναιος, i. 32 d-e: «οἱ δ' ἐπιμελέστερον τεθαλαττωμένοι οἶνοι ἀκραίπαλοί τέ εἰσι καὶ κοιλίας λύουσιν, ἐπιδάκνουσί τε τὸν στόμαχον ἐμφυσήσεις τε ἐνεργάζονται καὶ συνεργάζονται τὴν τροφήν. Τοιοῦτος δ' ἐστὶν ὅ τε Μύνδιος καὶ ὁ ἀπὸ Ἁλικαρνασοῦ: ὁ γοῦν κυνικὸς Μένιππος ἁλμοπότιν τὴν Μύνδον φησίν ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ Κῷος τεθαλάττωται» Rayer αὐτόθ. 106 Ἐπίσης Πλίνιος, Φ. Ἱ. xxiii. 19: «radix decocta in aqua pota in vini Coi cyathis duobus umorem alvi ciet; ides hydropicis datur (ἐπαναλαμβάνεται αὐτοθ. xxvii 44). ἐπίσης ὁ Κέλσος, De Medicina, iii 24: «vinum bibere Graecum salsum, ut resolutio ventris maneat»; Πλίνιος, l. c, xiv 78-79: «Coi marinam aquam largiorem miscent a servi furto origine orta sic mensuram explentis; idque translatum in album mustum leucocoum apellatur...Rhodium Coo simile est, Phorineum salsius Coo.» Πάντα ταῦτα ἐξηγεῖ ὁ Ὁράτιος, Σατ. ii. 4 28 29:

«Mitulus et viles pellent obstantia conchae
Et lapahi brevis herba, sed abbo non sine Coo.»

(3) Πλίνιος Φ Ἱ. xv. 17 § 66: Liguria maritima Alpibus proxuma

τὸ οἰνεμπόριον τῆς Κῶ ἦτο σημαντικόν. Περίεργον ὅμως ὅτι ἡ ἐπὶ Στράβωνος (xiv. σ. 637): «οὐκ εὔοινος» Σάμος, τὴν σήμερον ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκ τοῦ οἴνου ἀποζῇ: «ἔστι δ' οὐκ εὔοινος (Σάμος), καίπερ εὐοινουσῶν τῶν κύκλῳ νήσων, οἷον Χίου καὶ Λέσβου καὶ Κῶ, καὶ τῆς ἠπείρου σχεδόν τι τῆς προσεχοῦς πάσης τοὺς ἀρίστους ἐκφερούσης οἴνους· καὶ μὴν ὁ Ἔφεσος καὶ Μητροπολίτης ἀγαθοί, ἥτε Μεσωγὶς καὶ ὁ Τμῶλος καὶ ἡ Κατακεκαυμένη καὶ Κνίδος καὶ Σμύρνα καὶ ἄλλοι ἀσημότεροι τόποι διαφόρως χρηστοινοῦσιν ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν διαίτας ἰατρικάς.»

Ἀπὸ τῆς πέμπτης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς πρώτης μ.Χ., ἡ σπουδαιοτάτη, καὶ ἴσως ἡ πολυτιμοτάτη, τῶν βιομηχανιῶν τῆς Κῶ ἦτο ἡ μέταξα αὐτῆς. Τοῦτο τὸ πρῶτον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῇ «Περὶ ζῴων ἱστορίᾳ (τ. 19), ἔνθα μετὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ μεταξοσκώληκος λέγει: «ἐκ δὲ τούτου τοῦ ζῴου καὶ τὰ βομβύκια ἀναλύουσι τῶν γυναικῶν τινες ἀναπηνεζόμεναι, κἄπειτα ὑφαίνουσι· πρώτη δὲ λέγεται ὑφῆναι ἐν Κῷ Παμφίλη Πλάτεω θυγάτηρ.»

Ἡ στενὴ συνάφεια τῆς Κῶ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς(1), καθίστησιν ἐντελῶς δυνατὸν ὅτι ἐκεῖθεν ἐνωρὶς εἰσήχθη ὁ μεταξοσκώληξ. Ὑπῆρξεν ἀναγκαίως κατώτερον εἶδος καὶ ὄχι ὁ ἀληθὴς «bombyx

uvas sole siccatas junci fasciis involvit cadisque conditas gupso includit hoc idem Graeci platani foliis aut vitis ipsius aut fici uno die in umbra siccatis atque in cado vinaceis interpositis, quo genere Coa uva et Berytia servantur, nullius suavitati portferendae.» Ὁ Πλίνιος λέγει, ἐπὶ πλέον, ὅτι ἐν Κῷ εἰδικῶς ἐφύτευον τὰς ἀμπέλους κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐτησίων (ἀνέμων κ μελτέμι), τ. ἔ. κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ κυνὸς (αὐτόθ. xzit. 133): «sub etesiarum flatu... Coos insula et vites tunc serit, ceteri apud Graecos inoculare et inserere non dubitant, sed arbores non serunt.»

Ἅπαντα ταῦτα χάριν τῆς σημασίας τῶν Κῳακῶν ἀμπελοφυτειῶν. Τὴν σήμερον τὸ κύριον ἐμπόριον τῆς Κῶ εἶναι αἱ σταφυλαί.

(1) Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ὄνομα Βερόσιος, ὅτι ἐγκατέλειπε τὴν Ἀσσυρίαν διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς Κῶν· ἐγεννήθη κατὰ τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Καὶ διὰ τῆς Αἰγύπτου, ἐπίσης, ἡ νῆσος εὕρητο ἐν εὐκόλῳ σχέσει μετὰ τῆς Ἑῴας.

mori», ἡ μωριοφάγος σκώληξ, ὁ παραγαγὼν τὴν λεπτοτάτην Σινικὴν μέταξαν. Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι ἐτρέφετο ἐκ φύλλων καὶ ἄλλων δένδρων πλὴν τῆς μωρέας (Φ. Ἰ.) xi 22-23.... «Bombyces et in Coo insula nasci tradunt, cupressi, terebinthi. fraxini, quercus florem imbribus decussum terrae habitu animante·» καὶ ὅτι ἐγεννᾶτο ἐκεῖ.

Ἡ διαφάνεια τῶν μεταξωτῶν αὐτῆς ὑφασμάτων προεκάλει τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἠθικολόγων, ἰδίᾳ ὅτε ταῦτα ἐφέροντο ὑπὸ γυναικῶν 1)· ἰδίᾳ διεμαρτύροντο οὗτοι ἐπὶ πλέον ὅτε ταῦτα ἐφέροντο ὑπὸ ἐκτεθηλημένων ἀνδρῶν2). Δυνατὸν ἡ μεταξωσκοληκοτροφία νὰ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ ἐπὶ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς γενομένου σεισμοῦ. Ἡ μέταξα ἀνεφάνη ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' εἰσήχθη ἐκ τῆς Ἀνατολῆς· ἐν τούτοις ὁ Πλίνιος ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ προκρίνει τὴν μέταξαν τῆς Ἀσσυρίας.

Τανῦν ἡ νῆσος ἐξάγει σταφυλάς, πέπονας καὶ ὑδροπέπονας εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ σταφίδας εἰς Τεργέστην, καὶ ταῦτα ἀποτελοῦσι τὰ κυριώτατα αὐτῆς προϊόντα. Τὸ γνωστότατον ὅμως τοῖς περιηγηταῖς εἶνε ὁ πελώριος πλάτανος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ καλυπτόμενον τετράγωνον καλεῖται τοῦ Ἱπποκράτους: κεῖται ἐγγύτατα τοῦ λιμένος, καὶ εἶνε τὸ εὐνοούμενον καταφύγιον τῶν κατοίκων. Τὸ δένδρον τοῦτο ὑπὸ πολλῶν καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους περιεγράφη. Οἱ πελώριοι κλάδοι αὐτοῦ στηρίζονται ἐπὶ ὀγκω-

(1) Ὁράτιος Σάτ. i. 2 101:

«Cois tibi paene videre est
Ut nudem, ne crure malo ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus»

Σενέκας, «De beneficiis, vii 9, § 5: «video sericas vestes, si vestes vocandae sunt, in quibus nihil est quo defendi aut corpus aut deuique pudor possit, quibus sumptis parum liquido nudam se non esse jurabit.»

(2) Πλίνιος Φ. Ἰ. vi, 78: «Nec puduit has vestes usurpare etiam viros levitatem, propter aestivam, in tantum a lorica gerenda discessere mores ut oneri sit etiam vestis. Assyria tamen bombyce adhuc feminis cedimus.»

δῶν ἀρχαίων ἐκ γρανίτου καὶ μαρμάρου στηλῶν. Πελώριος κλάδος, ἐκτεινόμενος ἐκ τοῦ κορμοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ὑποβασταζόμενος ὑπὸ ἀρχαίων στηλῶν ἐκ γρανίτου, ἐνέδωκε καὶ κατέπεσε (μετηνέχθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Διοικητοῦ· εἰς τὸ ἐν Κων)λει Ὀθωμανικὸν Μουσεῖον). Ὁ ἀείμνηστος Ἀλέξανδρος Σοῦτσος ὁ ποιητὴς λαμπρὸν ἔγραψε περὶ τοῦ πλατάνου ποίημα. Ποία ἀκριβῶς εἶνε ἡ ἡλικία τοῦ δένδρου ἀδυνατοῦμεν νὰ εἴπωμεν· τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Κῷ ὑπῆρχε γνωστότατος πλάτανος, ὑφ' οὗ τὴν σκιὰν ἵστατο ἀνδριὰς τοῦ Φιλητᾶ. Τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τοῦ παρ' Ἀθηναίῳ ποιήματος τοῦ Ἑρμησιάνακτος (σ. 598);

αἶσθα δὲ καὶ τὸν ἀοιδόν, ὃν Εὐρυπύλου πολιῆται
Κῷοι χάλκειον στῆσαν ὑπὸ πλατάνῳ
Βαττίδα μολπάζοντα θοήν, περὶ πάντα Φιλητᾶν
ῥήματα καὶ πᾶσαν τρυόμενον λαλιήν.»

(Ἕπεται συνέχεια),

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Κρήνης φίλοι τοῦ Συλλόγου ὅπως ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ στατιστικῷ πίνακι ἀπαντώσας ἴσως ἀνακριβείας πρὸς διόρθωσιν. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρ	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ.
Κρήνη	15000	3000	—	5	8	6	3	
Ἀλάτσατα	15500	50	—	3	3	7	3	
Κάτω Παναγιὰ	6000	—	—	3	3	1	1	[illegible]
Ἁγία Παρασκευὴ	3700	—	—	3	2	2	1	[illegible]
Ῥεΐς-δερὲς	3000	—	—	1	2	3	1	[illegible]
Ὀβατζίκ	1150	350	—	1	—	2	1	[illegible]
Ἐρυθραὶ	1535	—	—	2	—	1	1	4
Ἀγρελῃὰ	250	—	—	1	—	—	1	3
Ἀριντζας	150	—	—	1	—	—	—	-
Τσοὺρ-Ἀλάνι	50	—	—	-	—	1	—	-
Πυργὶ	200	100	—	1	—	1	1	4
Κάμπος, Νοχοὺτ Ἀλάνι	200	—	—	1	—	—	1	2
Οὔζουν-Κουγιοὺ	75	—	—	—	—	—	—	-
Κερμεζλεσι	400	—	—	1	1	2	1	2
Μελὶ	1500	—	—	1	—	1	1	4
Κιουτσοὺκ-μπαξὲ	150	250	—	1	—	1	—	-
Δενὶζ γκιρὲν	475	—	—	1	—	1	1	2
Σαλμάνι	400	150	—	1	—	1	1	4
Βοϊνάκι	575	150	—	1	—	1	1	3
Γρὺ-λιμάνι	125	—	—	1	—	1	1	2
Σαζάκι	560	60	—	1	—	1	1	2
Σαρπιντζίκ	150	200	—	1	—	1	1	2
Χασσεκὶ	400	300	—	1	—	1	1	2
Γενὶ-λιμάνι	360	—	—	1	1	1	1	3
Τεπεπόζι	550	150	—	1	—	1	1	3
Μοναστῆρι	350	20	—	1	—	1	1	2
Ἀχιρλῆ	700	350	—	1	—	1	1	4
Σαΐπι	800	300	—	1	—	1	1	4
Ἀμπὰρ-σεκὶ	120	300	—	1	—	1	1	2
Μέγα Μπουλδοβάνι	1000	—	—	1	—	1	1	4
Τεκκὲς	800	150	—	1	—	1	7	4
Μικρὸν Μπουλδοβάνι	825	—	—	1	—	1	1	4
Ἐγκλεζονῆσι	255	—	—	2	—	2	1	4
Νῆσος ἰατροῦ	10	—	—	1	—	—	—	-

ΚΡΗΝΗΣ

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτικὰ
8	500	2	7	6	450	300	200	2		—	12
8	450	1	6	7	400	300	150	—		—	
3	300	1	5	3	150	140	60	—		—	
2	320	1	5	2	55	60	40	—		—	
2	120	1	4	1	100	60	20	—		—	
1	35	—	—	—	—	25	—	—		—	
1	60	1	3	1	40	30	20	—		—	
1	30	—	—	—	—	—	15	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	25	—	—	—	—	—	20	—		—	
1	25	—	—	—	—	10	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	20	—	—	—	—	15	—	—		—	
2	100	—	—	—	—	75	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
2	35	1	4	1	30	30	20	—		—	
1	30	—	—	—	—	20	—	—		—	
1	50	1	3	1	35	30	20	—		—	
1	15	—	—	—	—	10	—	—		—	
1	40		—	—	—	30	—	—		—	
1	25	—	—	—	—	20	—	—		—	
1	30	—	—	—	—	15	—	—		—	
1	35	—	—	—	—	20	—	—		—	
1	30		—	—	—	28	—	—		—	
1	15	—	—	—	—	10	—	—		—	
1	70	1	4	1	40	30	20	-		—	
1	50	1	4	1	35	40	25	—		—	
1	15	—	—	—	—	15	—	—		—	
1	70	1	4	1	40	35	25	—		—	
1	50	1	4	1	30	35	25	—		—	
1	50	1	4	1	35	35	25	—		—	
1	50	—	—	—	—	30	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Πρὸς τὸ Σεβάστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «'Ανατολῆς»

Κύριε Πρόεδρε

'Αναγνοὺς ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου «Ξενοφάνει» τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἔκκλησιν τοῦ κ Γεωργίου Μ. Οἰκονόμου περὶ ὑλικῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Συλλόγου καὶ εὑρὼν αὐτὴν ὡς ἀπαύγασμα καρδίας εὐγενοῦς καὶ ὡς τὸν μόνον κατάλληλον τρόπον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἁγνοτάτου καὶ ἱερωτάτου σκοποῦ αὐτοῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ προαγωγὴ τῶν ἀνὰ τὴν Μικρὰν 'Ασίαν ὁμογενῶν, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ ἀποστείλω ὑμῖν σήμερον ἓν εἰκοσάφραγκον καὶ ὑπισχνοῦμαι ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θ' ἀποστέλλω πρὸς τὸν Σύλλογον κατ' ἔτος ἓν εἰκοσάφραγκον.

Διατελῶ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

29 Δεκεμβρίου 1904

'Ιωάννης Καστρηνὸς
δημοδιδάσκαλος

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικραιατῶν «'Ανατολῆς»

Κύριε Πρόεδρε,

Οἱ ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς 'Αγίας Τριάδος ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου «'Ανατολῆς» Μιλτιάδης Κεστεκίδης καὶ Μιλτιάδης Νικολαΐδης ἔχουσιν ἄριστα καὶ προοδεύουσιν ἐξόχως ἐκ τῶν ἀρίστων ὄντες τῆς Σχολῆς Μαθητῶν.

Μετ' ἐνδιαφέροντος, Κύριε Πρόεδρε. παρακολουθῶν τὴν δρᾶσιν

τοῦ Συλλόγου καὶ τὰς φιλοτίμους αὐτοῦ προσπαθείας, ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων τῶν ἀνὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὁμογενῶν, λυποῦμαι βαθέως διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐκδηλώσω καὶ ἐμπράκτως τὰ αἰσθήματά μου.

Ἐγκλείστως εὑρίσκετε σημείωσιν δαπανῶν ἰδιαιτέρων τῶν δύο ὑποτρόφων ὑμῶν ἐκ δραχμῶν χρυσῶν ἑκατὸν δέκα (ἀριθ. 110) ἐξωφλημένην.

Τὸ ποσὸν τοῦτο καταβαλὼν ἐξ ἰδίων δωροῦμαι τῷ Μικρασιατικῷ Συλλόγῳ καὶ παρακαλῶ ὅπως ἡ δωρεὰ αὕτη γένηται ἀποδεκτὴ ὡς ἐκδηλοῦσα καίπερ ἐλάχιστα τὴν μεγίστην ἐκτίμησιν πρὸς τὸ θεάρεστον ἔργον τοῦ Συλλόγου.

17 Δεκεμβρίου 1904

Μετὰ μεγίστης ὑπολήψεως
Γεώργιος Στεφανάκης
καθηγητὴς ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς»

Κύριε Πρόεδρε,

Μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν τὴν δρᾶσιν τοῦ ὑμετέρου Συλλόγου καὶ ἐπιθυμῶν ὅπως καὶ ἐγὼ συντελέσω τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὸν ἐθνωφελῆ σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκει, παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενος δεχθῆτε ὡς δωρεὰν δρ. ἑκατὸν (100).

Εὐαρεστηθῆτε ὡσαύτως νὰ μοὶ ἀποστείλητε τὸ περιοδικόν, ὅπερ ὁ ὑμέτερος Σύλλογος ἐκδίδει.

Δεχθῆτε, ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς βαθείας μου ὑπολήψεως μεθ' ἧς διατελῶ ὑμέτερος.

Κάϊρον 27)10 Ἰανουαρίου 1905.

Γ. Σπετσερόπουλος

....

ΣΑΒΒΑ ΧΩΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΑΤΑΣ

(*Συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει*)

Διότι αἱ οἰκοδομαὶ καὶ τὰ δημόσια κτήρια ὄντα ὅλως νεόκτιστα, καὶ αἱ κατάφυτοι ἀγυιαὶ αὐτῆς καὶ οἱ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τῆς χώρας κῆποι καὶ οἱ ἀμπελῶνες ἐν καιρῷ τῆς ἀνθήσεως αὐτῶν παρέχουσιν αὐτῇ ὄψιν θελτικωτάτην. Εἰ καὶ μὴ εἶνε, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἡ χώρα γόνιμος, παράγει ὅμως ὁπωσδήποτε πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν χρήσιμα προϊόντα, ἐξαιρέτως δὲ κυάμους· τὰ δὲ μᾶλλον πρὸς παραγωγὴν τῶν παντοειδῶν ὀσπριοειδῶν σπερμάτων συντελοῦντα μέρη αὐτῆς εἰσὶ τὰ ὀρεινὰ καὶ ὑψηλότερα. Ἐπὶ τῶν χθαμαλῶν αὐτῆς μερῶν ἱστάμενός τις βλέπει τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀργαίου ὄρους, ὀλίγον δὲ ὑψηλότερον, ἐπὶ τοῦ Μεσὲ-ταγῆ ἂν ἀνέλθῃ ἐπισκοπεῖ καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένην πεδιάδα τοῦ Πουτὰκ Ὀβασί, τὰς ἐν αὐτῇ πλείστας κώμας, τὰ ὄρη τῶν Ταύρων, καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ Χασὰν-ταγῆ καλούμενον.

Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶνε εὐκραές, ὁ ἀὴρ καθαρότατος καὶ ὑγιεινότατος. Σὺν τούτοις δὲ ἂν ἡ φύσις ἐπεδαψίλευεν αὐτῇ καὶ ὕδωρ ἀρδεῦον τὴν πρὸς τἀριστερὰ αὐτῆς πεδιάδα, ὁποία εὐτυχία δὲν θὰ ἦτο διακεχυμένη ἐν αὐτῇ!

Περὶ τῶν ναῶν τῆς Ζήλης

α) *Ναὸς ἁγίου Γεωργίου* Ὁ ἱερὸς οὗτος ναὸς κεῖται εἰς τὴν ἄκραν τῆς πρὸς τὰ νότια μέρη κειμένης συνοικίας τῆς πόλεως ἐν θέσει πάνυ χθαμαλῇ καὶ ἰσοπεδοῦται μετὰ τῶν ἄλλων πεπαλαιωμένων ἀκανονίστων οἰκίσκων. Δι' ὃ καὶ οὐδεὶς ξένος δύναται ποτὲ ν'

ἀνακαλύψῃ αὐτὴν μὴ ὁδηγούμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. Τὸ σεπτὸν τοῦτο προσκύνημα, ὃν ἀρχαιότατον, ᾠκοδόμηται διὰ θόλων ἐκσιδηρολίθων ὅλως ἀπελεκήτων καὶ ἀκατεργάστων ὡς τὰ ἀρχαῖα Πελασγικά, στηριζομένων ἐπὶ δύο ἑκατέρωθεν κιόνων. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια καί περ κεκονιαμένη δι' ἀσβέστου καὶ ἐζωγραφημένη οὖσα οὐδεμίαν χρονολογίαν φέρει, καίτοι ἡμεῖς μετὰ πολλῆς ἐπιστασίας ἀνεζητήσαμεν. Ἴσως διότι τὸ μὲν ἐκ τῆς πολυκαίρου ὑγρασίας τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀπροσεξίας τῶν κατοίκων, μέρος τοῦ ἀσβεστώματος κατέπεσε, τὸ δ' ὅλον διὰ τοῦ καπνοῦ τοῦ θυμιάματος ἐμελανώθη καὶ ἐκηλιδώθη. Ἐκ τῆς παλαιότητος τοῦ σχήματος καὶ τοῦ βυζαντιακοῦ ῥυθμοῦ ὃν φέρει, εἰκάζεται ὅτι ᾠκοδομήθη πρὸ τεσσάρων ἢ καὶ πέντε περίπου αἰώνων, ἴσως ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Διότι οὐδ' οἱ γέροντες ἐπίστανται τι περὶ τοῦ ναοῦ τούτου, ὅπως δὲ διάκειται νῦν, οὕτω ἦτο καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν πατέρων ἡμῶν, ὡς διηγοῦνται οἱ γέροντες. Πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ εἴσοδον ἔχοντα ἐκ τοῦ προνάου αὐτῆς κεῖνται τὰ ἄχρι τοῦδε σῳζόμενα παμπάλαια πολλὰ οἰκήματα, χρησιμεύοντα τότε, ἄλλα μὲν ὡς ξενῶνες τοῖς πτωχοῖς καὶ τοῖς ἀφικνουμένοις προσκυνηταῖς κατὰ τὴν ἐτήσιον μνήμην τοῦ Μεγαλομάρτυρος, ἄλλα δὲ ὡς ἑστιατόρια, ἐν οἷς ἐκόπτοντο, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν τότε ἔθος καὶ ἐψήνοντο αἱ προσφερόμεναι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου τεταγμέναι θυσίαι, οἷον βόες, δαμάλεις καὶ πρόβατα, καὶ διενέμοντο πρὸς πάντας τούς τε προσκυνητὰς καὶ κατοίκους. Οὗτοι καθήμενοι εὐωχοῦντο, ἐκπληροῦντες οὕτω τὰ νενομισμένα ἀρχαῖα ἐκεῖνα κοινὰ «Συσσίτια» ἢ τὰς κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους καλουμένας «ἀγάπας»· (νῦν δὲ καλοῦνται παρὰ τῶν γερόντων «Τραπέζια»). Εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς σχολεῖα, εἰς ἃ ἐδίδασκον οἱ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν πεφημισμένοι ἄχρι τοῦ νῦν παρὰ τῶν ἐπὶ δυσμὰς τοῦ βίου ἤδη ἀφικομένων γερόντων διδάσκαλοι, Πασχάλης, Φίλιππος, Πορφύριος καὶ ἄλλοι τινές. Ὁ μαθητὴς ὁ ἀναγινώσκων μικρὰν τινὰ ἀνάγνωσιν ἐκ τοῦ Ὀκτωήχου καὶ Ψαλτηρίου, ἐθεωρεῖτο τότε λίαν ἐπαινετός, ὁ δὲ ἀποπερατῶν τὸ μέγα Ἐκκλ. Ὡρολόγιον, ἀπελύετο τῆς Σχολῆς, καὶ προσεκόμιζεν οὐ μόνον τῷ Διδασκάλῳ αὐτοῦ πλούσια ἐδώδιμα καὶ χρηματικὰ δῶρα, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρα οἱ γονεῖς του παρέθετον τράπεζαν πᾶσι τοῖς συγγενέσι καὶ γνωστοῖς, οἵτινες

συνέχαιρον αὐτοῖς διὰ τὴν τοσαύτην περὶ τὰ γράμματα ἐπίδοσιν τοῦ υἱοῦ αὐτῶν. Εἰς τὰ τείχη τῶν πεπαλχιωμένων τούτων κελλίων εὗρον μετὰ μεγάλην ἔρευναν καὶ ἐπιγράμματά τινα ἐξ ὧν τὸ εὐληπτότερον ἔχει ὧδε.

ΤΗ ΙΔΙΑ ΜΟΥ ΜΗΤΡΙ
ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΕΝ

Ἡ Ἐκκλησία αὕτη καί τοι μὴ οὖσα τόσον ἐστολισμένη καὶ ηὐτρεπισμένη φέρει ὅμως εἰκόνας τινὰς ἤγουν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τῆς Κυρίας Θεοτόκου, τὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος, καὶ τὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐξαισίας καλλονῆς καὶ ζωηρότητος, ἐκ τούτων δὲ μᾶλλον ἐξέχει ἡ τοῦ Τροπαιοφόρου θαυματουργὸς εἰκών, εἰς ἣν μετὰ προσεκτικοῦ καὶ εὐλαβοῦς βλέμματος ἀτενίζων τις, πράγματι ὑπὸ θάμβους καταλαμβάνεται διὰ τὸ κάλλος καὶ ἀδιάφθορον ποικιλίαν τῶν χρωμάτων τῆς πολυχρονίου ζωγραφίας ταύτης, ἥτις φέρει χρονολογίαν ΑΨΜΖ' (1746). Ἐνταύτῃ εὑρίσκονται καί τινα Μηναῖα, ἐξ ὧν δύο εἰσὶ τοῦ Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου ὅλως παρηλλαγμένα καὶ τετυπωμένα ἐν Ἐνετίᾳ παρ' Ἀνδρέᾳ τῷ Ἰουλιανῷ ἐν ἔτει ΑΧΠΔ' (1684). Προσέτι ὑπῆρξε καὶ ἕτερόν τι βιβλίον πανάρχαιον ἐκ μεμβράνης, ἀλλὰ τίς οἶδε, ποῖος τῶν τότε ἱερέων ἢ διδασκάλων ἐσύλησεν αὐτό· μετὰ δισταγμοῦ ἤθελον παραδεχθῇ τὴν ὕπαρξιν τοιούτου βιβλίου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοὺς περὶ αὐτοῦ ἐκ παραδόσεως σῳζομένους λόγους τῶν κατοίκων, ἐὰν κἀγὼ αὐτὸς μὴ ἐβεβαιούμην ἐκ τῶν διαφόρων τεμαχίων τούτου, ἅτινα εὗρον κεκολλημένα ἐπὶ διαφόρων μερῶν τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων ἀρχαίων Μηναίων.

Πλησίον τοῦ Ναοῦ τούτου ὑπάρχουσι μέχρι τοῦ νῦν τὰ μνήματα τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ πρὸς ἀΐδιον ἀνάμνησιν αὐτῶν, πρό τινων ἐτῶν ἐπεκράτει ἐκείνη ἡ χριστιανικωτάτη συνήθεια, καθ' ἣν τὸ Σάββατον, ὡς οὖσα ἡμέρα ἀφιερωμένη διὰ τοὺς κεκοιμημένους, ἐτελεῖτο ἡ ἀναίμακτος καὶ ἐξιλαστήριος πρὸς τὸν Θεὸν θυσία ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, ἐδίδοντο δ' ἀφ' ἑσπέρας τὰ φυλλάδια ὅλων τῶν κατοίκων καὶ ἐμνημονεύοντο τὴν πρωῒαν κατὰ τὴν θείαν Μυσταγωγίαν τὰ ὀνόματα τῶν προαπελθόντων προγόνων ἡμῶν. Καλὸν εἶναι καὶ τὴν σήμερον οἱ φιλόκαλοι συμπολῖταί μου νὰ μιμῶνται τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην πατρο-

παράδοτον ὡραιοτάτην συνήθειαν, ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν τοὐλάχιστον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος καὶ οὐχὶ δὶς τοῦ ἔτους, ἢ μόνον κατὰ τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πανήγυριν, τελουμένην τῇ 3η Νοεμβρίου, ὅτε συνερχόμενοι καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ ἐκ τῶν πέριξ γειτνιαζόντων χωρίων, κωμοπόλεων καὶ πόλεων πανηγυρίζουσιν, ἐπισήμως ἁμιλλόμενοι πρὸς ἀλλήλους ὅπως ὁ προσφέρων πλειότερα, λάβῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἐν καιρῷ μεσημβρινῆς λειτανείας.

β') Ναὸς Ἁγίων Ἀποστόλων. Κατόπιν δὲ οἱ φιλάνθρωποι ἡμῶν πρόγονοι ἰδόντες τὸν πληθυσμὸν τῆς πατρίδος αὐτῶν αὐξανόμενον καὶ λαβόντες τὴν προσήκουσαν ἄδειαν κατεδάφισαν ἐντελῶς τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως Παρεκκλήσιον, τιμώμενον μὲν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατοίκων ὡς Ἐκκλησία τῶν ΙΒ'. Ἀποστόλων κατερειπωμένον δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε δι' ἀντιμησίου μόνον ἐτελεῖτο ἡ ἱερὰ μυσταγωγία, ὑπὸ δὲ τῶν ὀθωμανῶν Χὰν—πασί, διὰ τὸ παρ' αὐτῷ ξενοδοχεῖον, καλούμενον, ἀνήγειραν ἐκ βάθρων δι' ἁδρᾶς δαπάνης καὶ γενναίας συνεισφορᾶς καὶ μεγίστων μόχθων τὴν ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς βασιλείας τοῦ Κραταιοτάτου καὶ ἀειμνήστου τότε ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Μεδζίτ, καὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Κυζίκου, Ἀρχιερατεύοντος δὲ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀμφιλοχίου Κυροῦ Νεοφύτου, ἤγουν τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ Σωτηρίῳ ἔτει, περικαλλῆ ἄχρι τοῦ νῦν καὶ τιτλοφορουμένην αὖθις δι' ὀνόματος τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ Καθολικὴν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ὧν τινων ἡ μνήμη ἐνδόξως καὶ μετὰ μεγίστης πομπῆς τελεῖται τῇ 30η τοῦ Ἰουνίου μηνός. Ὁ ναὸς οὗτος ᾠκοδομεῖτο ἐπὶ τρία ὁλόκληρα ἔτη, ἐπιστατοῦντος καὶ ἐπιτροπεύοντος ἀμισθὶ ἐν τῇ ἀνεγέρσει αὐτοῦ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Χατζῆ Νεοφύτου, ἔχοντος συνεργάτας τοὺς ἀειμνήστους ἐκείνους φιλοχρήστους συμπολίτας Χατζῆ Κυριάκον, Χατζῆ Φίλιππον, Χρῆστον Χρυσομάλλην καὶ Χατζῆ Παρασκευᾶν Στεφάνου καὶ Γραμματέα τὸν ἔτι ἐν ζῶσιν ὑπάρχοντα κ. Θεοδόσιον, ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἀρχιτέκτονος Κυριακοῦ Ἐφένδη Λαζοῦ. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ τούτου καταναλωθέντων χρημάτων ἀνέρχεται, κατὰ τὴν καταγραφὴν τοῦ Κώδικος, καὶ μαρτυρίαν τῶν πολλῶν ἐπισήμων ἀξιοπίστων συμπολιτῶν, εἰς τρεῖς περίπου καὶ ἡμίσειαν χιλ. (3500) λίρας. Ἀκολούθως δὲ τῷ 1880 ἐπιτροπεύοντος τοῦ κ. Βασιλείου Γεωργάκη καὶ ἐπιστατοῦντος τοῦ φιλοχρίστου Ἱεροψάλτου τοῦ

Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ καὶ Δζιπκλῆ καὶ Τατκούλων κ. Τιμοθέου Τρύφωνος κατηρτίσθη καὶ ηὐτρεπίσθη ἐσωτερικῶς. Παρὰ δὲ τοῦ Ἱερολογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις συμπολίτου ἡμῶν κ. Μοδέστου, μονάζοντος ἤδη ἐν Ἄθω πλουσίως ἐπίσης δι' ἱερῶν ἀμφίων καὶ σκευῶν ἐπλουτίσθη. Καὶ ἤδη καυχᾶται ὡς εἷς τῶν εὐπρεπεστέρων Ναῶν τῆς Ἐπαρχίας Ἰκονίου. Δὲν εἶναι λοιπὸν οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἄξιοι τιμῆς καὶ ἐπαίνου; Δὲν εἶναι ἄξιοι αἰωνίου μνήμης; ὑπάρχει τις ἄραγε ὅστις ἀτενίζων εἰς τὸ κάλλος τοῦ ναοῦ τούτου νὰ μὴ καταλαμβάνηται ὑπὸ θαυμασμοῦ, καὶ νὰ μὴ ὑπονοῇ τὸν ἐν τοῖς μάλιστα δυστήνοις ἐκείνοις καιροῖς μέγαν ἐνθουσιασμὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων δι' οὗ ἀπεπερατώθη τὸ δυσκατόρθωτον τοῦτο ἔργον ἐν τοσούτῳ μικρᾷ κώμῃ; Δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐκπλήξεως, καὶ κάτω τὴν κεφαλὴν κλίνων δὲν ἀναφωνεῖ τὸ «αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν» καὶ τὸ «μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν»; αὐτῶν οἵτινες οὐ μόνον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τῶν ἑαυτῶν ἀπογόνων ἀφῆκαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν γεγραμμένα ἀνεξιτήλοις γράμμασιν, ἀλλὰ παρέδωκαν ἑαυτοὺς ἡμῖν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τῆς τότε μεταξὺ αὐτῶν εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, ἵνα ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις πλείω τούτων κατορθῶμεν, καταλείποντες ἡμῖν πλοῦτον ἀνεκτίμητον καὶ θησαυρὸν ἀδαπάνητον;

(Ἕπεται συνέχεια)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ—ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἑορτάζει κατὰ πᾶσαν τριακοστὴν πρώτην Δεκεμβρίου, ἀπὸ τῆς 10 π. μ. μέχρι τῆς 2 μ. μ., λαμπρὰν καὶ λίαν συγκινητικὴν ἑορτήν, καθ' ἣν συνέρχονται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου τὰ μέλη καὶ ἄλλοι φίλοι αὐτοῦ ἐκ τῶν διαπρεπόντων ἐν τοῖς γράμμασι, ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τῇ κοινωνίᾳ καθόλου καὶ ἀποτελοῦντες οὕτως εἰπεῖν μίαν οἰκογένειαν εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Ὑψίστῳ διὰ τὰ τοῦ διαρρεύσαντος ἔτους ἐπιτεύγματα, εὔχονται δὲ ἵνα τὸ νέον ἔτος ἀποβῇ εὐτυχέστερον τοῦ παρελθόντος ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς.

Ἐπιτροπεία δ' ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἐκλεγομένη παρασκευάζει πρῶτον τὰ κατὰ τὴν ἑορτήν, ὅπως ἀποβῇ ὡς οἷόν τε σεμνὴ καὶ ἀξιοπρεπὴς καὶ χαρὰν τοῖς συνεορτάζουσι παρέχουσα, καλεῖ δ' εἶτα τὰ μέλη καὶ τούς φίλους τοῦ Συλλόγου εἰς κοινὴν τράπεζαν καὶ ἔργα κοσμήτορος ἐπιτελοῦσα παραλαμβάνει καὶ τοποθετεῖ προσηκόντως τοὺς προσερχομένους καὶ μεριμνᾷ ὅπως πάντα ἐν τάξει καὶ ἁρμονίᾳ διαταχθῶσιν. Ἐπιστάσης τῆς ὡρισμένης ὥρας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου δίδωσι τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως τῆς ἑορτῆς ἀπὸ Θεοῦ. Ὁ ἀρχιερεὺς ποιεῖται αἴτησιν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου, τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργετῶν, τῶν εὐεργετῶν, δωρητῶν, συνδρομητῶν καὶ φίλων αὐτοῦ, χορὸς δὲ ἱεροδιδασκάλων, ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ, ἀναμέλπει διάφορα ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἑορτὴν ἔχοντα, ὥστε τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο μέρος τῆς ἑορτῆς γίνεται ἐξαρτικὸν βαθέων θρησκευτικῶν συναισθημάτων. Εἶτα ὁ χορὸς τῶν ἔν τε τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῷ Διδασκαλείῳ ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου ἀναμέλπουσι τὸν ὕμνον τοῦ Συλλόγου, ὃν ἐποίησε μὲν ὁ ἐκ Κυζί-

κου ἰατρὸς *'Αχιλλεὺς Κελαϊδήτης*, ἐμουσούργησε δὲ ὁ γνωστότατος μουσοστεφὴς μουσικὸς κ. *Γεώργιος Παχτίκος*. Μετὰ ταῦτα ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου προσαγορεύει τοὺς συνεορτάζοντας συνάπτων τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ συμβουλὰς καὶ νουθεσίας εὐκαίρους πρός τε τὴν λῆξιν τῆς ἐτησίας περιόδου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποφωσκούσης νέας ἐτησίας περιόδου ἐπευχόμενος πᾶσι τὸ νέον ἔτος ὑγιεινὸν καὶ θείων εὐλογιῶν μεστόν. Μεθ' ὃ κόπτει τὴν Βασιλοπήταν, τοῦ χοροῦ ψάλλοντος τὸν «*Ἅγιον Βασίλειον*», καὶ διανέμει τοῖς συνεορτάζουσιν, ἐγχειρίζων δ' ἑνὶ ἑκάστῳ τὴν μερίδα αὐτοῦ συνοδεύει καὶ μετὰ προσηκούσης εὐχῆς ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει. Μετὰ ταῦτα οἱ κοσμήτορες περιάγουσι δίσκους πεπληρωμένους γλυκυσμάτων καὶ ποτῶν καὶ ἄρχονται προπόσεις εὐκτήριαι, ἀπαγγέλλονται ποιήματα ψάλλονται ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοσμικὰ ᾄσματα καὶ οὕτω πληροῦται τετράωρον χρονικὸν διάστημα χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀδελφικῶν φιλοφροσυνῶν καὶ θερμοτάτων εὐχῶν. Ἡ χάρις δὲ καὶ ἡ σεμνοπρέπεια, μεθ' ἧς διεξάγεται ἡ Μικρασιατικὴ αὕτη τράπεζα, καὶ τὰ ἱερὰ συναισθήματα, ἅπερ ἐξεγείρει ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν μετεχόντων αὐτῆς, καθιστᾶσι τὴν ἑορτὴν ταύτην ποθεινὴν οὐ μόνον τοῖς Μικρασιάταις, οἵτινες κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἑορτάζουσιν ὡς μέλη μιᾶς οἰκογενείας περὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν, ἀλλὰ καὶ παντί, ὅστις μετέσχε τῆς φαιδρᾶς ταύτης ἑορτῆς.

Μετὰ τῆς αὐτῆς χαρᾶς καὶ ἀγλαΐας ἑώρτασε καὶ ἐφέτος ὁ Σύλλογος τὸ δέκατον τέταρτον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ τὴν πάτριον ταύτην ἑορτὴν τῆς Βασιλοπήτας. Ἐπιτροπεία ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐκλεχθεῖσα καὶ τεθεῖσα ὑπὸ τὴν προεδρίαν καὶ ὁδηγίαν τοῦ ταμίου τοῦ Συλλόγου κ. *'Αθανασίου Δεληγιάννη*, ὅστις κατέστη ὁ καλλιτεχνικώτατος διαρρυθμιστὴς καὶ διακοσμητὴς τῆς Μικρασιατικῆς ταύτης πανδαισίας, παρεσκεύασε τὰ κατ' αὐτὴν εὖ καὶ καλῶς πάντα.

Τῇ δ' ὡρισμένῃ πρὸς ἔναρξιν τῆς ἑορτῆς ὥρᾳ (10 π, μ.) ἡ μεγάλη τοῦ Συλλόγου αἴθουσα καὶ ὁ εὐρύτατος αὐτῆς προθάλαμος ἔστενεν ὑπὸ ἐκλεκτοῦ πλήθους, πολλὰ δὲ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου παραχωρήσαντα τὰς ἑαυτῶν θέσεις εἰς τοὺς τιμήσαντας τὴν οἰκογενειακὴν ταύτην ἑορτὴν αὐτῶν ἐπισήμους κεκλημένους ἵσταντο ἐν τοῖς διαδρόμοις· καὶ αὐτὸς ὁ τελετάρχης πρόεδρος τοῦ Συλλόγου παρα-

χωρήσας τὴν ἕδραν αὐτοῦ διεξῆγε τὴν ἑορτὴν ὄρθιος καὶ συνεσφιγμένος μεταξὺ τῆς παρατεθειμένης κοινῆς τραπέζης καὶ τῶν ἐν συνωστισμῷ παρακαθημένων. Σύμπασα ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς Καρπάθου καὶ ἀπὸ τοῦ Ταύρου μέχρι Εὐξείνου Πόντου, Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῇ Μικρασιατικῇ ταύτῃ Τραπέζῃ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Σεμναὶ δὲ δέσποιναι καὶ δεσποινίδες ἐξωράϊζον τὴν ἑορτήν. Τερπνότατον δὲ καὶ συγκινητικώτατον θέαμα παρεῖχον καὶ τὸ χάρμα τοῦ Συλλόγου ἀπετέλουν δωδεκὰς μὲν Ἀρσακειάδων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ Ἀρσακείου ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ ἐπιτήρησιν τῆς ἐλλογιμωτάτης διευθυντρίας τοῦ Ἀρσακείου κυρίας ***Μαρίας Ἀλεξανδρίδου***, ἥτις ὡς ἀληθὴς καὶ φιλοστοργοτάτη μήτηρ ἐννοεῖ νὰ διευθύνῃ αὐτὴ πάντοτε καὶ τὰ βήματα καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὴν ἀκοὴν τῶν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς πρὸς μόρφωσιν πεπιστευμένων νεανίδων, τριακοντὰς δὲ νεαρῶν Μικρασιατῶν σπουδαζόντων ὑπὸ τὴν ἄμεσον τοῦ Συλλόγου προστασίαν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ, ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν καὶ ἐν ἄλλοις ἐκπαιδευτηρίοις. Δοθέντος τοῦ σημείου τῆς ἐνάρξεως τῆς τελετῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου διὰ τῆς εὐχῆς, «***τὸ ἀρχόμενον νέος ἔτος εἴη ὑγιεινὸν καὶ πάσης θείας εὐλογίας μεστόν***», ὁ ὑπὸ τοῦ φοιτητοῦ τῆς Θεολογίας κ. ***Ἰωάννου Παρασκευαΐδου*** διευθυνόμενος χορὸς τῶν ἱεροσπουδαστῶν τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἤρξατο ψάλλων καλλιφωνότατα τὰ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ ἑορτῇ προσήκοντα ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, ὁ δὲ ἱεροδιάκονος κ. ***Κωνσταντῖνος Ῥωμανός***, φοιτητὴς τῆς Θεολογίας, ἰσάδελφος καὶ ὁμότιμος τοῦ κ. Ι. Παρασκευαΐδου, ἀμφότεροι προσφιλῆ τέκνα τοῦ Συλλόγου καὶ ἀγλαΐσματα αὐτοῦ, ἐποιήσατο αἴτησιν ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, τῶν μελῶν, τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, τῶν εὐεργετῶν, τῶν δωρητῶν, συνδρομητῶν, φίλων καὶ βοηθῶν τοῦ Συλλόγου.

Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ πανοσιολογιωτάτου κ. ***Πατρικίου τοῦ Βατοπαιδινοῦ*** γενομένην δέησιν, ὁ χορὸς ἔμελψε τὸν γνωστὸν ὕμνον τοῦ Συλλόγου καὶ ἕτερον ὕμνον πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Συμβούλου τοῦ Συλλόγου κ. ***Ἰωακεὶμ Παυλίδου***, πρώην γυμνασιάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, καὶ μελοποιηθέντα κατὰ τὸν πρὸς τὸν Θεὸν ὕμνον τοῦ Λουθήρου Ein feste

Burg ist unser Gott (ὀχυρὸν προπύργιόν ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν). Τοὺς κατανυκτικοὺς τούτους ὕμνους διεδέξατο προσφώνησις τοῦ Προέδρου πρός τε τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου καὶ τοὺς κεκλημένους, ἣν δημοσιεύομεν κατωτέρω.

Μεθ' ὃ ἔκοψεν ὁ Πρόεδρος τὰς Βασιλοπήτας καὶ διένειμεν ἑνὶ ἑκάστῳ τὴν ἑαυτοῦ μερίδα ἐπευχόμενος αὐτῷ τὴν προσήκουσαν εὐχὴν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, ὁ δὲ χορὸς ἀνέμελπε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῆς διανομῆς τὸν «*Ἅγιον Βασίλειον*». Προσενεχθέντων εἶτα γλυκυσμάτων καὶ ποτῶν, ὁ αὐτὸς πρόεδρος ἐποιήσατο ἀρχὴν τῶν προπόσεων προπιὼν ὑπὲρ τῆς εὐοδόσεως τοῦ ἱεροῦ ἔργου τοῦ Συλλόγου καὶ εὐξάμενος, ἵνα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἐπιβεβαιώσωσι τὸν νόμον τῆς προόδου. Ἄλλην πρόποσιν ἤγειρεν ὑπὲρ τῶν εὐεργετῶν καὶ παντὶ τρόπῳ βοηθούντων τῷ Συλλόγῳ, πρὸς ἣν ἀπαντῶν ὁ πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, Μεγάλου τοῦ Συλλόγου εὐεργέτου, κ. ***Σπυρίδων Λάμπρος*** ἐποιήσατο ἐνθουσιωδεστάτην ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου ἀντιπρόποσιν. Πρόποσιν γλαφυρωτάτην βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἐμποιήσασαν ἐποιήσατο καὶ ὁ γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. ***Κωνσταντῖνος Λαμέρας***. Πρόποσιν ἤγειρεν ὁ Πρόεδρος καὶ ὑπὲρ τῶν φίλων τοῦ Συλλόγου καὶ ἰδίᾳ τοῦ φιλτάτου τῷ Συλλόγου ἀνδρὶ καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀποδειχθέντος ὡς πρώτου καὶ ἀρίστου Μικρασιάτου κ. ***Κωνσταντίνου Παπαμιχαλοπούλου***, ὅστις καίπερ ὑπὸ μακρᾶς ἀσθενείας καταπεπονημένος δὲν ἠνέσχετο νὰ στερήσῃ τὸν Σύλλογον τῆς ἀφάτου χαρᾶς νὰ ἔχῃ τὸν ἀξιάγαστον ἄνδρα συμπαρακαθήμενον ὡς πάντοτε ἐν τῇ οἰκογενειακῇ αὐτοῦ τραπέζῃ. Ὁ δὲ φύσει θερμὴν τὴν ψυχὴν ἔχων ὑπὲρ παντὸς ἀγαθοῦ τιμιώτατος καὶ φιλογενέστατος ἀνὴρ ἀνταπέδωκε τὴν πρόποσιν διὰ λόγων μεστῶν ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου καὶ τοὺς διεύθυνοντας αὐτὸν ἄνδρας. Πολλὰ καὶ ἐγκάρδια ηὔξατο τῷ Συλλόγῳ καὶ ἡ σεβαστὴ καὶ ἐλλογιμωτάτη τοῦ ἀνωτάτου τῆς Ἑλλάδος ἐκπαιδευτηρίου γυναικείας μορφώσεως διευθύντρια κ. ***Μαρία Ἀλεξανδρίδου***. Πρόποσιν θερμὴν καὶ γλαφυρωτάτην ἤγειρεν ὑπὲρ τοῦ Προέδρου ὁ ὑφηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἠλεκτρολόγος δὲ τοῦ δήμου Ἀθηναίων κ. ***Ἐπαμεινώνδας Κυριακίδης***, πρὸς ὃν ἀνταπαντῶν ὁ Πρόεδρος ἀπέδωκε τὰ οὕτω γλαφυρῶς ἐξυμνηθέντα ὡς ἑαυτοῦ ἔργα εἰς τὸν ζῆλον, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἐθε-

λοθυσίαν τῶν ἀγαπητῶν τοῦ Συλλόγου μελῶν, ἐν οἷς πρωτεύει ὁ κ. Ἐπαμεινώνδας Κυριακίδης. Ἄλλην πρόποσιν ἤγειρεν ὁ Πρόεδρος ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τῆς κοινωνίας ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐργαζομένων ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου καὶ ὑπὲρ τῶν προσφιλεστάτων συναδέλφων, οἵτινες τῇ στιγμῇ ταύτῃ παρευρίσκονται, εἶπε, νοερῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ συνεορτάζουσι καὶ συναγάλλονται μεθ' ἡμῶν. Οὕτω δὲ διὰ πολλῶν ἄλλων προπόσεων καὶ λόγων σεμνῶν καὶ εὐσεβῶν καὶ θερμοτάτων εὐχῶν διῆλθον οἱ ἑορτάζοντες τέσσαρας εὐαρεστοτάτας ὥρας, ἃς ἔτι χαριέσσας καὶ τερπνοτέρας κατέστησαν διάφορα ἐνθουσιώδη ποιήματα, ἀπαγγελθέντα ὑπὸ ὑποτρόφων καὶ μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Λαμπρὸν καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν εὐχῶν ἁρμόζον ποίημα ἀπήγγειλεν ἡ ἐκ Περάμου τῆς Κυζίκου Ἀρσακειὰς *Κλεοπάτρα Γ. Τζιρίνη*. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἐκ Μηχανιώνας τῆς Κυζίκου *Ἀθανάσιος Ἰρυγονίδης*, ἱεροσπουδαστὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς. Ἐνθουσιῶδες ποίημα βαθεῖαν ἐμποιῆσαν τὴν ἐντύπωσιν ἀπήγγειλε καὶ ὁ γνωστὸς δικηγόρος καὶ δημοσιογράφος Μικρασιάτης κ. *Πανανὸς Κεσίσογλους*. Λίαν ἐπιτυχὲς καὶ σεμνῶν νοημάτων πλῆρες ποίημα ἀπήγγειλε καὶ ὁ ἐκ Πανόρμου τῆς Κυζίκου φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς κ. *Ἀναστάσιος Μισιρλόγλους*. Ἐν τοιαύτῃ ἀδιαπτώτῳ χαρᾷ καὶ εὐθυμίᾳ τῶν ἑορταζόντων διέρρευσεν ὡς μία στιγμὴ τὸ μῆκος τῆς ἑορτῆς, ἥτις ἐπίτηδες συντέμνεται μέχρι τῆς 2 μ. μ., ἵνα παραστῶσιν ὡς ἑορτασταὶ εἰς ἄλλην πάνδημον ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὸ συμπάντων τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν τελουμένην ἑορτήν, ἐκσυριττόντων τὸ λῆξαν ἔτος καὶ ὑποδεχομένων ἐν χαρᾷ καὶ εὐχαῖς τὸ νέον.

Εἴθε τὴν ἑορτὴν τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1906 νὰ ἑορτάσῃ ὁ Σύλλογος πολλῷ μεγαλοπρεπέστερον καὶ νὰ φαιδρύνωσι τὴν ἑορτὴν ἀναμνήσεις σοβαρωτέρων καὶ εὐεργετικωτέρων ἔργων.

Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα προσφώνησις τοῦ Προέδρου κ. ***Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου*** εἶχε περίπου ὧδε :

Σεμνὴ ὁμήγυρις·

Ὅτε κατὰ τὸν ζ' καὶ ς' π.Χ. αἰῶνα ἐχειμάζετο τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐν ὁμοίῳ πρὸς τὸν σημερινὸν σάλῳ καὶ κλυδωνισμῷ καὶ ἐδεῖτο ταχείας τῆς ἐπικουρίας πρὸς ἐξασφάλισιν μὲν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων, προαγωγὴν δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ βίου, τότε ἀνεφάνη ἀναμορφωτὴς καὶ διακοσμητὴς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας εἷς μέγας Μικρασιάτης, οὗ τὸ ὄνομα ἐπλήρωσε τὸν τότε Ἑλληνικὸν κόσμον. Ὁ θρησκευτικός, ἠθικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς οὗτος ἀναμορφωτὴς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἦτο *Πυθαγόρας* ὁ Σάμιος, ὃν ἡ μυθοπλαστικὴ τοῦ εὐγνώμονος Ἑλληνικοῦ λαοῦ φαντασία ἐθεοποίησε παραστήσασα θεοῦ υἱόν, ἀπείρων θαυμάτων ἐκτελεστήν, σωτῆρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐν σχήματι ἀνθρώπου, ἵνα μὴ καταπλήξῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐμφανιζόμενος ἐν τῇ αἴγλῃ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως.

Τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ σύνεσιν καὶ διορατικότητα ἐξυμνῶν ὁ μέγας τῆς Ἀκράγαντος φοιβόληπτος φιλόσοφος Ἐμπεδοκλῆς ἐν στίχοις ποιητικοῦ ἐξάρματος μεστοῖς εἶπεν.

«Ἐγένετο δέ τις κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀνὴρ πολυμαθέστατος ἐξαιρετικῆς εὐμοιρήσας διοργανώσεως ἔν τε τῷ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν καὶ νοεῖν, ὅστις μέγιστον διανοημάτων ἐκτήσατο πλοῦτον, παντοίων δὲ καὶ σοφωτάτων ἔργων ἦτο ἔμπειρος. Ὁσάκις δ' ἐνέτεινε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς διανοίας αὐτοῦ, εὐχερῶς πάνυ διεώρα ἕκαστον τῶν ὄντων, τὸ δὲ νοερὸν αὐτοῦ ὄμμα ἐξικνεῖνο μακρὰν δέκα καὶ εἴκοσιν αἰῶνας ἀνθρώπων» 1).

Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἱδρύσας πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς θρησκείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης τὸν φερώνυμον αὐτῷ πολυθρύλητον Πυθαγόρειον σύλλογον ἐθέσπισεν ὡς ἄρθρα πίστεως πλὴν ἄλλων σοφῶν θεσπισμάτων καὶ τόδε τὸ θεοποιὸν παράγγελμα. Ἕκαστον μέλος τοῦ Πυθαγορείου Συλλόγου ὀφείλει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν πρὸ τῆς κατακλίσεως αὐτοῦ νὰ ἐξελέγχῃ τὰς πράξεις τῆς ἡμέρας κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας καὶ νὰ ἐπιτιμᾷ μὲν ἑαυτὸν διὰ τὰς κακάς, νὰ εὐφραίνηται δὲ διὰ τὰς ἀγαθάς.

1) Ἐμπεδοκλέους ἔπη στίχ. 427.

Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων λογίσασθαι ἕκαστον
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
'Αρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· καὶ μετέπειτα
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δέ, τέρπευ.

Καὶ πάλιν ἐγειρόμενον ἀπὸ τοῦ ὕπνου πρωτίστην ἔχε φροντίδα νὰ καταστρωννύῃς τὸ πρόγραμμα τῶν ἔργων τῆς ἡμέρας·

Πρῶτα μὲν ἐξ ὕπνοιο μελίφρονος ἐξυπανιστὰς
εὖ μάλα ποιπνεύειν ὅσ' ἐν ἤματι ἔργα τελέσσεις.

Διὰ τοιούτου μεμελετημένου, σώφρονος, ἀείποτε κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον προβαίνοντος βίου ἀνεδείχθησαν οἱ Πυθαγόρειοι τὰ μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀνέφικτα ὑποδείγματα ἀνυπερβλήτου φιλίας, θρησκευτικῆς πίστεως, συζυγικῆς ἀρετῆς, κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, πολιτικῆς συνέσεως, πολεμικῆς ἀνδρείας, ἐθελοθυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀφοσιώσεως εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν μοναδικῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Διὰ τοιούτου θρησκευτικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου ὁ τῶν Πυθαγορείων Σύλλογος ἀνεκαίνισε καὶ ἐξύψωσε τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν τῆς Μεγάλης λεγομένης Ἑλλάδος· ἐκεῖθεν δὲ καὶ ἀνὰ τὴν μητέρα Ἑλλάδα ἐκπυρσεύσας τὸ διαυγὲς καὶ θελκτήριον αὐτοῦ φῶς κατέστη εὐεργετικώτατος καὶ πρὸς τὸν ὅλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους βίον προστησάμενος αἰώνια παραδείγματα ἀνθρωπίνης ἀρετῆς.

Τὴν μεγαλουργὸν ταύτην Πυθαγόρειον ἀρχὴν τῆς καθημερινῆς ἐξελέγξεως τῶν πεπραγμένων καὶ τῆς προσχεδιάσεως τῶν ἐκτελεστέων ἐν ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ἔργων οὐδεὶς ὅστις πιστῶς τηρήσας μετεμελήθη. Ἀλλὰ τοὐναντίον πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ σπουδαῖον ἐπετελέσθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἴτε ὑπὸ ἰδιώτου, εἴτε ὑπὸ ἄρχοντος, εἴτε ὑπὸ οἰκογενείας, εἴτε ὑπὸ πόλεως, εἴτε ὑπὸ ἔθνους ὁλοκλήρου, διὰ τοιαύτης αὐστηρᾶς μὲν ἐξελέγξεως τῶν πεπραγμένων, ἀκριβοῦς δὲ προγράμματος τῶν δεόντων γενέσθαι κατωρθώθη.

Δεῦτε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πάτριον ἔχοντες τὸ θεοποιὸν τοῦτο παράγγελμα ἐξελέγξωμεν ἑαυτοὺς σήμερον τοὐλάχιστον, ὅτε λήγει μὲν ἡ ἐτησία χρονικὴ περίοδος, ἄρχεται δὲ νέα.

Δεῦτε προβάλωμεν πρὸς τὴν ἡμετέραν συνείδησιν τὸ ἐρώτημα, πῆ παρέβημεν κατὰ τὸ ἔτος 1904, τί δ' ἐρέξαμεν, τί δὲ ἡμῖν δέον

οὐκ ἐτελέσαμεν, καὶ καταστρώσωμεν ἀπὸ σήμερον, ὅτε διχυγάζει τὸ νέον ἔτος 1905, τὸ πρόγραμμα τῶν δεόντων γενέσθαι ἐπικαλεσάμενοι ἀρωγὸν τὸν προθυμότατον ἀντιλήπτορα πάσης ἀγαθῆς προαιρέσεως, μάρτυρα δὲ ὅτι ὅσον ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως ἐξήρτηται θὰ ἐκτελέσωμεν τὸ καταστρωθὲν πρόγραμμα μετὰ στερρᾶς καὶ ἀμετακλήτου ἀποφάσεως.

Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο εἶνε καθῆκον παντὸς σώφρονος καὶ φιλοτίμου ἀνθρώπου, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἐπιβάλλεται εἰς σύστημα ἀνδρῶν πρὸς ἀγαθοπραξίαν μετ' ἀλλήλων συνασπισθέντων, εἰς Σύλλογον τὰ μέγιστα καὶ ὕψιστα, τὰ σεμνότατα καὶ θειότατα ἐπὶ τῆς σημαίας αὐτοῦ ἀναγράψαντα, οἷός ἐστιν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν «ἡ Ἀνατολή», ὅστις διενοήθη τὸ τολμηρότατον τῶν διανοημάτων, τὴν παλιγγενεσίαν μεγαλωνύμου καὶ ἐνδοξοτάτης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ χώρας εἰς ἀντιθέτους δὲ πρὸς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὔκλειαν δυσκληρίας καὶ συμφορὰς περιπεσούσης, περὶ αὐτὰ δὲ τὰ τιμιώτατα καὶ ἱερώτατα τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὰ νῦν κινδυνευούσης.

Ὀφείλει λοιπὸν ὁ Σύλλογος ἡμῶν νὰ ἐξετάσῃ σήμερον ἑαυτὸν πῇ παρέβη κατὰ τὸ λῆγον σήμερον ἔτος, τί δ' ἔρεξε, τί δὲ δέον αὐτῷ οὐκ ἐτελέσθη καὶ νὰ συγκροτήσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν δεόντων γενέσθαι κατὰ τὸ μετ' ὀλίγας ὥρας ἀρχόμενον ἔτος 1905.

Ὑποβάλλων δ' ὁ Σύλλογος ἡμῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα εἰς ἔλεγχον οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ εἴπῃ ἢ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου *«εἰ δεῖ με καυχᾶσθαι, ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου καυχήσομαι»*. Ἐὰν ἔχῃ τι, ἐφ' ᾧ δικαιοῦται νὰ καυχηθῇ, τοῦτο κατώρθωσε ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ καὶ ἀσθενείᾳ. Ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδυναμίᾳ λοιπὸν καυχᾶται. Καὶ ὄντως, ἐὰν ἀναλογισθῇ τις τὸ ἰλιγγιῶδες μέγεθος τοῦ ἐγχειρήματος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, δὲν δύναται νὰ μὴ χαρακτηρίσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ὡς ἐσχάτως παράβολον, ὡς ἀπόνοιαν, ὡς καθαρὰν οὐτοπίαν, ὡς κενὴν φαντασιοπληξίαν.

Ἀλλ' ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀφορμώμενος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι *τὸ βούλεσθαί ἐστι δύνασθαι, ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός ἐστι δυνάμεως παραγωγός*, δὲν ἀπεδειλίασε πρὸ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλ' ἐτόλμησε πεποιθὼς καὶ ἰσχυρὸν σύμμαχον, τὸν ἔν τε τῷ φυσικῷ καὶ τῷ

ἠθικῷ κόσμῳ βασιλεύοντα νόμον τῆς προόδου, ὅστις βοηθεῖ μέν τῷ κατεργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, ἵσταται δ' ἐμποδὼν τῷ πράττοντι τὸ κακὸν ὡς ὁ ῥοῦς τῶν ποταμῶν καὶ ὁ ἐν θαλάσσῃ ἄνεμος βοηθοῦσι μὲν τοῖς κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν πλέουσι, κωλύουσι δὲ τοὺς ἐναντίον αὐτῶν διευθυνομένους.

Ἀπὸ τοιούτων πεποιθήσεων ἀφορμώμενος ὁ Σύλλογος ἡμῶν μετὰ χαρᾶς ἔβλεπεν ὅτι καθ' ἕκαστον ἔτος ἡ ἀδυναμία αὐτοῦ συνεπυκνοῦτο εἰς δύναμιν ἱκανὴν καὶ ὅτι ὁ νόμος τῆς προόδου ἐξεδηλοῦτο ἐν αὐτῷ δι' ἀγαθῶν ἔργων, τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πρός δρᾶσιν ἔτι μᾶλλων παραθηγόντων. Ἕκαστον προηγούμενον ἔτος παρεῖχεν αὔξησιν ἠθικῶν δυνάμεων καὶ ἐλπίδας μειζόνων ἐπιτευγμάτων κατὰ τὸ ἑπόμενον. Καὶ ἰδοὺ σήμερον μετὰ 14 ἐτῶν δρᾶσιν δύναται νὰ δώσῃ τὸν ἑπόμενον ἀπολογισμόν.

Οὐδεμία τῆς ἀπεράντου Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων αὐτῆς Κοινότης τὴν ἐπικουρίαν αὐτοῦ ἐπικαλεσαμένη ἔμεινεν ἀβοήθητος ἢ τοὐλάχιστον ἀπαραμύθητος ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτης.

Οὐδεὶς νέος Μικρασιάτης ἔφεσιν ἔχων ν' ἀφοσιωθῇ πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ἔμεινεν ἀπροστάτευτος. Μάλιστα δὲ οὐδ' ἀναμένει ὁ Σύλλογος ἡμῶν νὰ ζητήσωσι τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν, ἀλλ' αὐτεπαγγέλτως μετὰ μεγάλης προνοίας ἀναζητεῖ τοὺς τοιούτους, ὅπως καταστήσῃ αὐτοὺς δυνάμεις ἰσχυρὰς εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἑαυτῶν πατρίδος.

Οὐδεμία Ὀρθόδοξος Κοινότης ὑπὸ προσηλυτιστικῶν ἑταιρειῶν πιεζομένη καὶ τὸν κίνδυνον αὐτῆς τῷ Συλλόγῳ γνωστὸν καταστήσασα ἔμεινεν ἐγκαταλελειμμένη ἐν τῃ θλίψει καὶ ἀγωνία αὐτῆς. Δύναται σήμερον νὰ καυχηθῇ ὁ Σύλλογος ἡμῶν ὅτι ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ παρηγορία τῶν Μικρασιατῶν Ἑλλήνων, ἡ ἐλπὶς τῶν τὴν ἀνόρθωσιν αὐτῶν ἐπιδιωκόντων, τὸ καταφύγιον τῶν ἀνάγκαις συνεχομένων.

Ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτοῦ ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐνέπνευσε τηλικοῦτον θάῤῥος εἰς τοὺς θρησκευτικῶς, παιδευτικῶς καὶ κατὰ ποικίλας ἄλλας σχέσεις πονοῦντας Μικρασιάτας, ὥστε ἀπὸ τῶν ἐνδοτάτων καὶ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀναλαμβάνουσι δυσχερεστάτας καὶ πολλῶν φόβων καὶ κινδύνων μεστὰς ὁδοιπορίας ἀντιπροσωπεῖαι τῶν πασχουσῶν Κοινοτήτων ἢ ἄτομα βελτίωσιν ἑαυτῶν

ἐπιδιώκοντα ἐπὶ τῇ πεποιθήσει, ὅτι θὰ εὕρωσιν ἐν τῷ Συλλόγῳ ἀρωγὸν πρόθυμον, προστασίαν βεβαίαν, πατρικὴν στοργήν. Διότι ἐὰν ὑπάρχῃ παρ' αὐτοῖς ἀκτὶς φωτὸς αἰσιώτερον μέλλον αὐγάζουσα, πηγὴν ἔχει τὸ πενιχρὸν τοῦτο οἴκημα. Διότι ὁ Σύλλογος ἡμῶν διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ κατέδειξεν ὅτι συσπεύδει τοῖς τὸν καλὸν δρόμον τρέχουσι, συμπονεῖ τοῖς πονοῦσι, συμπάσχει τοῖς πάσχουσι, συνασθενεῖ τοῖς ἀσθενοῦσι, καὶ ὅτι σύμβολον αὐτοῦ ἔχει τὴν τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν εὐρυκαρδιωτάτην ἀρχὴν *τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ;* » Ὁ ἱερὸς ἐνθουσιασμός, μεθ' οὗ νῦν αἱ Μικρασιατικαὶ Κοινότητες ὁρμῶσι πρὸς βελτίωσιν ἑαυτῶν, αἱ χρησταὶ ἐλπίδες, αἵτινες διαθερμαίνουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος πηγὴν καὶ στήριγμα ἔχουσι τὸν ἡμέτερον Σύλλογον. Ἂν αἱ Κοινότητες ἐλπίζωσιν ὅτι μετ' οὐ πολὺ οἱ ἱεροὶ αὐτῶν ναοὶ θὰ κοσμῶνται ὑπὸ σεμνοπρεπῶν καὶ πεφωτισμένων ἱερέων, ὅτι τὰ σχολεῖα αὐτῶν θὰ διευθύνωνται ὑπὸ εἰδημόνων τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης διδασκάλων, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν μεθ' ἱκανωτέρων ἐφοδίων θὰ κατέρχωνται εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου· ἂν οἱ γονεῖς ἔχωσιν ἐλπίδας ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀποδειχθέντα ἄξια πρὸς προαγωγὴν τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς θὰ εὕρωσι θερμοὺς ὑποστηρικτὰς πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ εὐγενοῦς αὐτῶν σκοποῦ, ταῦτα πάντα στηρίζουσιν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Ἂν σήμερον ἑκατοντὰς Κοινοτήτων κέκτηται ἐπιστήμονας μορφωτὰς τῆς νέας γενεᾶς, τὴν μόρφωσιν αὐτῆς μετ' ἀληθοῦς ἀποστολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ διεξάγοντας, ἐπὶ τούτῳ δικαιοῦται νὰ καυχηθῇ ὁ Σύλλογος ἡμῶν.

Ἂν τῶν προσηλυτιστῶν αἱ ἀντιχριστιανικαὶ ἐνέργειαι ἠμβλύνθησαν καὶ ἐνιαχοῦ τέλεον ἐσβέσθησαν, τοῦτο εἶνε ἔξοχον κατόρθωμα τῶν ὑποτρόφων τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Ἂν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ μητρικὴ καρδία σφοδρῶς πάλλει ὑπὲρ τεσσαρακοντάδος ἐκλεκτῶν τέκνων αὐτῆς ἐν τῷ ἐν Πάτμῳ ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἀποκαλύψεως παρασκευαζομένων γενναίων τῆς πατρίου Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας προμάχων, ἂν ὑπὲρ δεκάδος νεανίδων ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείῳ ἑλληνοπρεπῶς ἐκπαιδευομένων καὶ τὰ νάματα τῆς πατρῴας εὐσεβείας δαψιλῶς ποτιζομένων, ἵνα στηρίξωσι τὴν νέαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας γενεὰν ἐν τῇ πί-

στει τῶν μεγάλων αὐτῆς πατέρων καὶ λύσωσι τὰς γλώσσας αὐτῶν ἀπό τῶν βαρβάρων δεσμῶν, ἂν ὑπὲρ δεκάδος Λευϊτῶν βαπτιζομένων καὶ τελειουμένων ἐν τῇ ἱερᾷ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κολυμβήθρᾳ τῶν ἀοιδίμων μεγάλων τοῦ Ἑλλ. ἔθνους εὐεργετῶν Ῥιζαρῶν, ἂν ὑπὲρ εἰκοσάδος νεαρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας βλαστῶν περὶ τὴν νέαν παιδαγωγικὴν μέθοδον ἐν τῷ διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν ἀσκουμένων, ἵνα μεταφυτεύσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἂν πολλοὺς αὐτῆς εὐέλπιδας νέους καὶ νεάνιδας ἐν ἄλλοις ἀλλαχοῦ θρησκευτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, Παρθεναγωγείοις, Ἱεροδιδασκαλείοις και Διδασκαλείοις μεθ' ἱερᾶς ἀνησυχίας ἀναμένει ἀνακαινιστὰς τῆς Μικρασιατικῆς κοινωνίας, ἐπὶ πᾶσι τούτοις δύναται νὰ καυχᾶται ὁ ἡμέτερος Σύλλογος.

Ἂν καὶ ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἀναμένῃ νέαν καὶ τελειοτέραν πανοπλίαν φέροντας ἐκλεκτοὺς αὐτῆς υἱούς, ἔξοχον διάπειραν δόντας τῆς γενναιότητος καὶ δεξιότητος αὐτῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν πρὸς τοὺς προσηλυτιστὰς καὶ ἐν τῇ διαπαιδαγωγήσει τῆς νέας γενεᾶς, καὶ οὗτοι τυγχάνουσι τὸ μέγα τοῦ Συλλόγου ἡμῶν καύχημα.

Ἂν νῦν οἱ Μικρασιᾶται ἀνερευνῶσι τὰς περγαμηνὰς τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν μεγαλείου καὶ ἀνασύρουσι τὰ ῥάκη, ὑφ' ἃ καλύπτεται ἀγνώριστον τὸ ἀρχαῖον τοῦ Μικρασιάτου κάλλος, καὶ γνωρίζωσι τοῖς παντελῆ ἄγνοιαν τῶν τῆς Μ. Α. πραγμάτων ἔχουσι τὴν ἀληθῆ κατάστασιν, καὶ τοῦτο ὀφείλεται τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ.

Ἂν νῦν μετὰ σχετικῆς ἀκριβείας γινώσκωμεν τάς τε δυνάμεις καὶ τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, καὶ τοῦτο ὀφείλεται τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ.

Ἂν οἱ ἐν τῇ ἀπεράντῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας χώρᾳ κατοικοῦντες αἰσθάνωνται ἑαυτοὺς μέλη μιᾶς οἰκογενείας, ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φυλετικοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς κοινὸν σκοπὸν ὡρισμένα, τὴν βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς φυλῆς, καὶ τοῦτό ἐστι καύχημα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Ἂν νῦν οὐ μόνον τὴν διανοητικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν μελῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Μικρασιατικοῦ σώματος ζωηροτέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν γνῶσιν τῶν Μικρασιατικῶν πραγμάτων κοινοτέραν τῷ λοιπῷ Ἑλληνικῷ κόσμῳ βλέπομεν καθισταμένην καὶ δι' ἄλλων μὲν δημοσιευμάτων

καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Ξενοφάνους» καὶ τοῦτο ἀνήκει εἰς τὰ ἔργα, ἐφ' οἷς δικαιοῦται νὰ καυχᾶται ὁ Σύλλογος ἡμῶν.

Ἀλλὰ καὶ διὰ πάντων τούτων δὲν ἐκενώθησαν, δὲν ἐξηντλήθησαν αἱ ἀφορμαὶ μελλούσης καυχήσεως, μᾶλλον δὲ ἀσθενὴς μόνον ἀρχὴ ἐγένετο. Τοὐντεῦθεν δ' ἄρχεται καὶ ἡ κατάστρωσις τοῦ προγράμματος τοῦ ἀρχομένου ἤδη νέου ἔτους.

Τί εἶνε μία ἑκατοντὰς ἐπιστημόνων δημοδιδασκάλων, μία πεντηκοντὰς ἱεροδιδασκάλων, μία εἰκοσὰς δημοδιδασκαλισσῶν εἰς χώραν μείζονα τῆς Γερμανίας ἅμα καὶ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν, εἰς λαὸν ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατομμύρια, ἐστερημένον θρησκευτικῆς διδασκαλίας, ἐστερημένων διδασκάλων, ἱερέων, διδασκαλισσῶν; κινδυνεύοντα θρησκευτικῶς ὑπὸ διαφόρων προσηλυτιστικῶν ἑταιρειῶν, κινδυνεύοντα φυλετικῶς, ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς;

Ποῦ εἶναι τὰ ἱεροδιδασκαλεῖα, ἅτινα θὰ παρασκευάσωσι τοὺς ἱεροδιδασκάλους λαοῦ οὐ μόνον ἐν ἀμαθείᾳ διατελοῦντος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητρικὴν γλῶσσαν πολλαχοῦ ἀποβαλόντος; Ποῦ εἶνε τὰ νηπιαγωγεῖα, ἅτινα θὰ ἀπέξεον ἀπὸ τῆς γλώσσης τῶν νηπίων τὴν βαρβαροφωνίαν καὶ θ' ἀντικαθίστασαν διὰ τῆς Ἑλληνικῆς λαλιᾶς;

Ποῦ τὰ κατάλληλα πρὸς τὴν φύσιν τῆς χώρας σχολεῖα, ἅτινα θὰ παρεσκεύαζον τὴν νέαν γενεὰν ἱκανὴν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ πλούτου τῆς ἰδίας χώρας καὶ θὰ ἐτίθεσαν φραγμὸν εἰς τὴν εἰσέλασιν ξένων στοιχείων, ἐκμυζόντων τὸν πλοῦτον τῆς χώρας καὶ παρασκευαζόντων οὐ μόνον τὴν ἀπορίαν καὶ πενίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἰδίας χώρας;

Ποῦ αἱ ἐμπορικαί, αἱ γεωργικαί, αἱ βιομηχανικαὶ σχολαί, δι' ὧν θὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ οἱ Μικρασιᾶται νὰ ὑποστῶσι τὸν ἀνταγωνισμὸν πρὸς τοὺς ἄριστα παρεσκευασμένους ἐν πᾶσι τούτοις ἀλλοδαπούς;

Ποῦ τὰ παρθεναγωγεῖα, ἅτινα θὰ παρεσκεύαζον μητέρας ἀνταξίας τῆς μητρὸς τῶν Χρυσοστόμων, τῶν Γρηγορίων καὶ τῶν Βασιλείων;

Ποῦ αἱ ἱερατικαὶ σχολαί, αἵτινες θὰ παρεσκεύαζον κήρυκας, ἀξίους τοῦ ἄμβωνος, ὃν κατηγλάϊσαν οἱ μεγάλοι ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας;

Ἰδοὺ διατὶ ἡ καύχησις τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εἶνε καύχησις ἐπὶ ἀδυναμίᾳ.

Ἀλλὰ θαρσεῖν χρή· *βούλεσταί ἐστι δύνασθαι, ὁ ἐνθουσιασμὸς γεννᾷ δύναμιν, ὁ νόμος τῆς προόδου ἐστὶ μέγιστος σύμμαχος τῶν ἀγαθὰς προαιρέσεις πραγματούντων. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ θείας φύσεως μετέχουσα καὶ φύσει πρὸς τὸ ἀγαθὸν ῥέπουσα χαίρει ἐπὶ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν, ἀσπάζεται καὶ δι' ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ περιβάλλει τοὺς πράττοντας αὐτὰς καὶ προθυμότατα ἐπικουρεῖ αὐτοῖς ἐν τῷ εὐγενεῖ αὐτῶν ἔργῳ.* Τοῦτο γινώσκει ὁ Σύλλογος ἐκ πείρας 14ετοῦς λίαν συγκινητικῆς, τοῦτο μαρτυροῦσιν αἱ σεμναὶ αὗται εἰκόνες τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, αἵτινες περικοσμοῦσι τὴν αἴθουσαν ταύτην, τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ ἐπὶ τῶν πινάκων τούτων ἀναγεγραμμένα ἀγαστὰ καὶ λατρευτὰ ὀνόματα εὐσεβεστάτων καὶ φιλογενεστάτων καὶ φιλανθρωποτάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ἄλλων, ὧν ἡ χριστιανικὴ μετριοφροσύνη δὲν ἐπέτρεψε τῷ Συλλόγῳ νὰ ἀναρτήσῃ τὰς εἰκόνας ἢ νὰ κοσμήσῃ τὰς στήλας αὐτοῦ διὰ τῆς ἀναγραφῆς τῶν μεγατίμων αὐτῶν ὀνομάτων. Θάρρος καὶ δύναμιν ἀρύεται προσέτι ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀπὸ τῆς στοργῆς πρὸς τὸ ἱερόν αὐτοῦ ἔργον καὶ τῆς προθυμίας πρὸς πᾶσαν συνεργασίαν στρατιᾶς ὅλης φίλων αὐτοῦ εἰλικρινῶν καὶ ἐνθουσιωδῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῦ τέκνων καὶ πολυτίμων μελῶν, ἅτινα ἀληθεῖς ἀπόστολοι τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τῆς πατρῴας εὐσεβείας παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ὑψίστην ἐγγύησιν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ἱερωτάτου ἀλλὰ καὶ δυσχερεστάτου τούτου προγράμματος. Ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ταύταις ἐλπίσι χαιρετίζω τὸ ἀνατέλλον ἔτος 1905 καὶ εὔχομαι ἐκ βαθυτάτων ψυχῆς ἑνὶ μὲν ἑκάστῳ ἐξ ὑμῶν ὑγιεινὸν καὶ παντὸς ἀγαθοῦ πάροχον, τῷ δὲ Συλλόγῳ ἡμῶν εὐεργετικωτάτης δράσεως καὶ πάσης θείας εὐλογίας μεστόν. Εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος.

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

α) Πολιτικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ αὐτῆς Ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄχρι σήμερον·
β) Σημερινὴ κατάστασις·
γ) Ἀρχαῖαι καὶ νέαι δι' Ἀγκύρας ὁδοί·
δ) Στατιστικὴ τῆς Νομαρχίας.

«Nullam tamen urbem vidi, nisi Roman et Athenas, in qua plures Romanae vetustatis reliquiae oculis ex omni parte occurrant.

(D. Perrot)

Ἡ μητρόπολις τῆς Γαλατίας Ἄγκυρα ἐκτίσθη κατὰ τὸν Παυσανίαν1) ὑπὸ Μίδα, τοῦ βασιλέως τῆς Φρυγίας, κατὰ τὸν 8ον π.Χ αἰῶνα. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος αὐτῆς διάφοροι ἐπικρατοῦσι γνῶμαι καὶ παραδόσεις. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῶν Καρικῶν Ἀπολλώνιον ἐν 17ῳ βιβλίῳ2) οἱ Γαλάται «ἐν συμμαχίᾳ Μιθριδάτου, τοὺς ὑπὸ Πτολεμαίου σταλέντας Αἰγυπτίους ἄχρι θαλάσσης διώξαντες καὶ τὰς ἀγκύρας τῶν νεῶν αὐτῶν λαβόντες ἔκτισαν χώραν, ἣν ἔλαβον ὡς μισθὸν τῆς νίκης καὶ ὠνόμασαν οὕτω». Ὁ Παυσανίας διαφωνεῖ πρὸς τὸν Ἀπολλώνιον λέγων «Ἄγκυραν πόλιν ἑλόντες Φρυγῶν, ἣν Μίδας ὁ Γορδίου πρότερον ᾤκισεν· ἄγκυρα δέ, ἣν ὁ Μίδας ἀνεῦρεν, ἦν ἔτι καὶ ἐμὲ ἐν ἱερῷ Διὸς καὶ κρήνη Μίδου

1) Ἀττικ. Βιβλ. Αον κτλ. iv καὶ v. 2) Παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ κλπ.

καλουμένη». Ὁ διάσημος Γαλάτης ἀρχαιολόγος Perrot1) νομίζει τὴν λέξιν Ἄγκυραν Φρυγικὴν μὲ ῥίζαν αγκ =κυρτότης, ankas σανσκρ.= ἄγκος ἑλλ.), ἧς τὴν σημασίαν συσχετίζει πρὸς τὴν τοποθεσίαν τῆς πόλεως. Ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος διαφοροτρόπως φέρεται παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν :

ΑΓΚΥΡΑ παρὰ Πτολεμ. V, 4, Στραβ. xxi 5, 6, Παυσαν. Ἀττ. I, 4, Σωκρατ. Ἐκκλησ. ἱστορ vi, 18 Ἀῤῥιαν. ii, 4, Σωζομενοῦ Ἐκκλ. ἱστ. IV, 6, I. Τσέτζου (1,110 α 1301)

ΑΓΚΗΡΑ : Ἐπιγραφαί, Νομίσματα.

ΑΓΓΥΡΑ : παρὰ Ἱεροκλ. (Συνεκδ Cod. Ottobon. a Monacens), Νομίσματα.

ΑΝΚΥΡΑ: παρὰ Μυλία (Συνοδικοῖς 1771),Ἐπιγραφαί, Νομίσματα,

ANCYRA : παρὰ Tit. Liv xxxvii, 24, Plin V, 32. Itiner. Ahtonini σ, 201 Tabul. Peutinger. 1888.

ANCHIRA : παρὰ Iti er. Hierosolymitan. ἔκδ. Parthey 1848.

Ἡ Ἄγκυρα πρὸ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας διετέλεσεν ὑπὸ Κροῖσον, βασιλέα τῆς Λυδίας. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἧτταν τοῦ Κροίσου ἡ Ἄγκυρα περιέρχεται ὑπὸ τὴν Περσικὴν κατοχήν. Τῷ 481 π. Χ.2) ὁ Ξέρξης ἐκστρατεύων κατὰ τῆς Ἑλλάδος διέρχεται δι' Ἀγκύρας. Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσε μέχρι τῶν χρόνων, καθ' οὓς Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας νικηφόρως εἰς Μικρὰν Ἀσίαν τῷ 334 π.Χ. εἰσελάσας καταλαμβάνει αὐτήν. Ἰδοὺ τί αὐτολεξεὶ λέγει ὁ Ἀῤῥιανὸς περὶ τῆς δι' Ἀγκύρας ὁδείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου· «αὐτὸς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπ' Ἀγκύρας τῆς Γαλατικῆς ἐστέλλετο· κἀκεῖ αὐτῷ πρεσβεία ἀφικνεῖται Παφλαγόνων, τό τε ἔθνος ἐνδιδόντων καὶ ἐς ὁμολογίαν ξυμβαινόντων....3) Ἡ δυσχέρεια, ἣν ὁ Ἀλέξανδος περὶ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ἀπήντησε, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ διαμονὴ αὐτοῦ μαρτυροῦσιν ἀναμφηρίστως περὶ τῆς τότε σπουδαιότητος τῆς Ἀγκύρας Ἡ Ἄγκυρα ὑπήχθη τῷ σατράπῃ Φρυγίας Κάλᾳ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου4). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ 278 π.Χ. ἡ Γαλατία ἦν διῃρημένη μεταξὺ

1) Explot, arché. de la Galatie τόμ. Αος 1872 σελ. 221. 2) Ἡροδ. Βιβλ. vii, 37. 3) Ἀρρ. Βιβλ II κ. 4ον 4) Ἀρριαν. Β. I. 17.

βασιλέων Βιθυνίας καὶ Συρίας, ὅτε Νικομήδης ὁ Αος προσκαλέσας εἰς βοήθειαν τοὺς Γαλάτας παρεχώρησεν αὐτοῖς τὰς πρὸς νότον τῆς Φρυγίας γαίας. Ἡ Ἄγκυρα κατελήφθη τότε ὑπὸ τῶν Τεκτοσάγων, μιᾶς τῶν τριῶν Γαλατικῶν φυλῶν, ἐχρησίμευε δ' ἔκτοτε ὡς πρωτεύουσα αὐτῶν1). Τῷ 242 π.Χ. (257 κατ' ἄλλους) συνεκροτήθη παρὰ τὴν Ἄγκυραν μάχη μεταξὺ Σελεύκου Βου τοῦ Καλλινίκου καὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἱέρακος, καθ' ἣν ὁ τελευταῖος οὗτος ὑπὸ Μιθριδάτου, βασιλέως τοῦ Πόντου, καὶ τῶν Γαλατῶν μισθοφόρων βοηθούμενος ἐνίκησε κατὰ κράτος τὸν Σέλευκον, ἀπολέσαντα περὶ τὰς εἴκοσιν χιλιάδας στρατοῦ καὶ τὴν πιστὴν αὐτῷ Μύστραν κατὰ Εὐσέβιον2).

Μετὰ τὸν θάνατον Ἀντιόχου καὶ Σελεύκου ἡ Ἄγκυρα διατελεῖ ὑπὸ Ἀντίοχον τὸν Μέγαν, ὅτε τῷ 180 π. Χ. μετὰ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ μάχην παραχωρεῖται τοῖς Ῥωμαίοις διὰ συνθήκης3). Ὁ Ὀρτιάγων ὅμως, ὁ βασιλεὺς τῶν Τολιστοβοΐων ἐποίει προκηρύξεις καθ' ὅλην τὴν Γαλατίαν, ὅπως καταλάβῃ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν καὶ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν Ῥωμαίων4). Ὁ ὕπατος Μάνλιος μετὰ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ μάχην πορεύεται κατὰ τῆς Γαλατίας καὶ νικήσας τοὺς Τολιστοβοΐους πρῶτον, εἶτα δὲ τοὺς Τεκτόσαγας καὶ Τρόκμους, γίνεται κύριος τῆς Ἀγκύρας5). Ὀκτὼ ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μανλίου, τῷ 132 π. Χ., ἡ Ἄγκυρα ἠπειλήθη ὑπὸ Φαρνάκη, βασιλέως τοῦ Πόντου, διὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Λεωκρίτου6), ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπεδόθη καὶ αὖθις τοῖς Γαλάταις ὑπὸ ἀπεσταλμένου Ῥώμης καὶ Εὐμένους, συνελθόντων ἐν Ἀγκύρᾳ7). Τῷ 168 π. Χ. ἡ Ἄγκυρα ὑπήχθη ὑπὸ τὸν Εὐμένην, βασιλέα τῆς Περγάμου8). ἀλλ' ἡ ὑποταγὴ αὕτη διήρκεσεν ἐπ' ἐλάχιστον, διότι πρεσβεία Γαλατῶν εἰς Ῥώμην κατώρθωσεν, ὅπως ανα-

1) Παυσαν. X, 23. 9. Ἰουστῖνος xxv, 2. Tit Liv. xxxviii, 16, Ἀππιαν. Συρ. κ. 65. Μέμνων xix. 2) Πολυαιν. VIII LXI, Epitome de Trogne-Pompée Prol. XXVIII, C. j. Gr. 3137. 3) Titd Live xxxviii, 8, 18. Ἀππιανοῦ Συριακὰ 22. 24. 3) Πολυβ. xxii, 21. 5) Live XXXVIII, 19, 24, 26, 27, 40, XLV 19, 20. 34. Πολυβ. XXX, 3 XXI, 2. Διοδωρ. XXXI, 14. Ἀππιαν. Συριακὰ XLII. Melng de Numism. Paris 1861 σ. 107. 6, Πολυβ. XXV, IV. 7) Πολυβίου XXXI, 6. 8) Διοδωρ. XXXI. 14.

λάβη αὕτη τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς1). Κατὰ τὸν Αον Μιθριδατικὸν πόλεμον ὁ στρατηγὸς Μιδριδάτου Ἀρχέλαος κατὰ κράτος νικήσας ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ τοῦ Ἀμνία ποταμοῦ τοὺς ἡνωμένοος στρατοὺς Νικομήδου καὶ Μαννίου, ὑποττάσσει τὴν Ἄγκυραν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Μιθριδάτου. Μία συνωμοσία ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐπορετόριγος ἐπηκολούθησε τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἥτταν τοῦ Μιθριδάτου, ἥτις ὅμως ἀπέτυχε2). Ὁ Μιθριδάτης τῷ 86 π. Χ. κτείνας πάντας τοὺς τετράρχας μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων, χωρὶς τριῶν, εἰσήγαγε φρουρὰν εἰς τὰς πόλεις καὶ διώρισεν Εὔμαχον σατράπην τῆς Ἀγκύρας. Καὶ τοῦτον ὅμως, οἱ διαφυγόντες τετράρχαι ἐξέβαλον τῆς Γαλατίας στρατιὰν ἐγείραντες3). Κατὰ τὸν Γον Μιθριδατικὸν πόλεμον (74-64 π. Χ.) ὁ Εὔμαχος στρατηγὸς Μιθριδάτου, εἰσήλασε καὶ πάλιν εἰς Ἄγκυραν, ἀλλ' ἀπεδιώχθη ὑπὸ Δηϊοτάρου τετράρχου Γαλατῶν4).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιθριδάτου διορίζεται ὑπὸ Πομπηΐου Δηϊόταρος· τετράρχης Γαλατίας, διαμένων ἐν Ἀγκύρᾳ μὲ τίτλον βασιλέως5). Ὁ τίτλος οὗτος τῷ 59 π. Χ. ἐπεβεβαιώθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου, καὶ τῷ 58 π. Χ. ὑπὸ τοῦ νόμου Clodia.6) Ὁ Καῖσαρ τῷ 47 π. Χ. ἐξ Αἰγύπτου ἐπιστρέφων διέμεινε πολλὰς ἡμέρας ἐν Ἀγκύρᾳ7). Τὸν Δηϊόταρον, θανόντα τῷ 41 π. Χ. διαδέχεται Κάστωρ ὁ ii, υἱὸς Κάστορος, πρὸς ὃν ὁ Ἀντώνιος ἔδωκε Γαλατίαν καὶ Πόντον ἐν ἑνώσει8). Τῷ 36 π. Χ. ὁ Ἀμύντας, γραμματεὺς Δηϊοτάρου, τῇ εὐνοίᾳ αὐτοκράτορος Ῥώμης Μάρκου Ἀντωνίου, διορίζεται βασιλεὺς Γαλατίας καὶ Λυκαονίας9). Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ Ἄγκυρα δόγματι Ῥωμαϊκῆς Συγκλήτου ἐκηρύχθη μητρόπολις τῆς ἀκριβῶς τῷ 25 π. Χ. ἐπὶ Αὐγούστου εἰς Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν μετατραπείσης Γαλατίας. Καθ' ὅλην τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν ἀντιστράτηγος πρεσβευτὴς (legatus pro praetore) διαμένει ἐν Ἀγκύρᾳ. Παρὰ τῶν ἐπιγραφῶν μανθάνομεν τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Πρῶτος ἀναφέρεται.

1) Πολυβ. XXi, 2. 2) Πλουταρχ. de Virt. m. XXIII, Ἀππων. Μιθρ. XLVIII. 3) Ἀππιαν Μιθριδ. XLVI, LVIII, XLI, LIV. 4) Ἀππ. Μιθρ. LXXV. 5) Στραβων. XII, 3 13, Ἀππιαν. Μιθριδ. CXIV. 6) Ciceronis pro rege Dejotaro 27. 7) Bell. Alexandrin. 67. 8) Διων Κασσίου XLVIII, 33. 9) Στράβων. 5, 1, Δίων XLIX, 32, XLVII 48, Velleius II, 84.

'Ο M. Lollius τῷ 21 ἢ 25 π. X. 1),

β) 'Ο L. Axius Naso ἐπὶ Τιβερίου (14- 37 μ. X.)2).

γ) Afrinus ἐπί Κλαυδίου (51-54 μ. X. 3)

δ) Calpurnius Asprenas ἐπὶ Γάλβα τῷ 70 μ. X. 4).

ε) Cu. Pompeïus Collega ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ τῷ 72 μ. X. 5).

ς) M. Neratius Pansa ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ τῷ 78 μ. X. 6)

ζ) A. Caesennius gallus ἐπὶ Τίτου τῷ 80 μ. X. 7).

η) T. Julius Candidus Marius Celsus τῷ 86 μ. X. 8).

θ) L. Bellicius Sollers τῷ 90 ἢ 105 μ. X. 9).

ι) Alpinus 10).

ια) T. Pomponius Bassus τῷ 95-100 μ, X. 11).

ιβ) A. Larcius Marcedo ἐπὶ 'Αδριανοῦ τῷ 122 μ. X. 12).

ιγ) C. Julius Scapula τῷ 138 μ.X. ἐπὶ 'Ανδριανοῦ 13).

ιδ) P. Juventius Celsus τῷ 160 μ. X. ἐπὶ Αὐρηλίου 14).

ιε) P. Plotius Romanus ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου 15).

ις) L. Fabius Gilo Septiminus Catinius Acilianus Lepidus Fulcinianus τῷ 190-193 μ. X. δὶς ὕπατος κατὰ τὸν Franz 16).

1) Δίων LIII, 26. Στραβ. XII, 5, Eutropium, VII. 5. C. J. G. 4039. Texier Revue de deux Mondes 1841 août. 2) Gruter. P. 1107, 4. Hamilton append. n°' 128, Le Bas Voyage archèologique partie V, n. 1791. 3) Annal. Justit. Archeolog. 1847 σ. 281 x. 1847 x. 6. 4) Tacit. Hist II, 9. 5) Mionnet Descrpt. t. IV, 6. 377 x. 17. 6) Mionnet t. IV, σ. 377 καὶ 441. Suppl t. VII σ. 631, 633, 662, 663. Eckhel τ. III, σ. 190. Perrot. de Cal. Provincia. 7) Mionnet Sup, t VII, σ. 662 x 8. 18, 19. 20 καὶ Perrot 8) Hamilt. Ap,125. Lebas Viy. archéol 1879. 9) Hamilton App. t. II, 178 Henxen n° 6912. Borgèsi Inscrip. delligente... Ann. Inst. Archeol. 1830 σ. 258. 10) Borgèsi Inscrip, delligente.... Ann, 1830 σ. 258. 11) Plin j. Epist IV, 23. Eckhel D. N. V. III, σ. 190. Henzen Annales 1844 σ. 14 Mionnet Descript. 375-413. Orélli 784-3362 G. Perrot Gal. prov. 6, 111 καὶ ἐπιγραφὴ παρὰ τῷ Σούγγουρλου (πρρ' ἐμοί). 12) G Perrot de Gal. prov. σ. 118 cap. III. Hamilton Henzen (Bull. ds l' Institut archéologique 1862 σ. 68). 13) C. J. Gr 4022 καὶ 4023 καὶ Revuedes études grecques.... 14) C. Mionuet Descript IV, σ. 393. 15) C. Romae. Fabretti σ. 411 x. 353. Orelli 3044. 16) Gruter σ. 409 x. 1. C. J. G. 5836 Addenda.

ιζ) L. Fulvius Rusticus Acmilianus τῷ 206 μ.Χ. 1).

ιη) D. Caelius Ralbinus τῷ 205—208 μ. Χ. 2).

ιθ) Aufidius Coresinus Marcellus τῷ 230 μ ἐπὶ Σευήρου 3).

Ἕτεροι ἄρχοντες Ἀγκύρας ἀγνώστων χρόνων ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς:

M. Valerius Italus 4)

L. Petronius verus 5)

Iulius Saturninus 6).

Pomponius Secundianus 7)

Μύν. Φλωρεντῖνος ὑπατικός 8).

Ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ὑπῆρχε μία Βουλὴ καὶ εἷς ΔΗΜΟΣ 9).

Ὁ Δῆμος Ἀγκύρας διῃρεῖτο εἰς 14 φυλάς τὰς ἑξῆς:

ΦΥΛΗ	ά	ΜΑΡΟΥΡΑΓΗΝΗ	C. J. gr. 4025.
»	γ'	ΜΗΝΟΡΙΖΕΙΤΩΝ ἢ ΜΗΝΟΡΡΙΖΕΙΤΩΝ	C. J. gr. 4021.
»	δ' ;	ΔΙΟΣ ΤΑΥΙΑΝΟΥ ἢ ΤΑΗΝΟΥ	Perrot σ. 236,
«	ε'	ΔΙΑΓΕΖΩΝ ἢ ΔΙΑΓΕΖΩΝ	C. J. gr. 4020,
»	ς'	ΣΕΒΑΣΤΗ	C. J. gr. 4027. 4031
»	ζ'	ΠΑΚΑΛΙΝΗ	C. J. gr. 4033-4034 Mommsen Sitzungber. Kön 1901 t. I. σ. 24-31
»	η'	ΚΛΑΥΔΙΑ	G. J, gr. 4022-4032.
»	θ'	ΙΕΡΑ ΒΟΥΛΑΙΑ	C. J. gr. 4024-4026
»	ι' ;	ΝΕΡΟΥΑ ἢ ΝΕΡΟΥΑΝΗ	Ἐπιγρ. Perrot Exp σ.235.
»	ιά	ΝΕΑ ΟΛΥΜΠΙΑ	C. J. gr. 4019.
»	ιγ'	ΚΑΛΛΑΘΗΝΑΙΑ ;	C. J. gr 4017.
»	ιδ'		C. J. gr. 4018.

Ἡ Ἄγκυρα ὑπὸ στρατιωτικὴν ἔποψιν εἶνε λεγεὼν prima adjutrix. 10).

1) C. I. C, 4012. Borghési Oeuv. t. IV. σ. 300. 2) Jul. Cap. His. Aug. Maximus et Balbinus c. 7. 3) C. I. Cr. 4379. 4) Ἐπιγρ. G. Perrot Cal. σ. 124 Paul Lucas V. II. σ. 389. 5) Pococke Inscriptiones antiquae σ. 34 ἀριθ. 12. 6) C. I. C. 4013. 7) G. I. C. 4357 8) Hamilton App. tom. n° 120 C. I. C. 4050. 9) C. I. Cr. 4010. 4011. 4012, 4015, 4019, 4024, 4028, 4031, 4032. 10) C. I. Lebas et

Ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐν Ἀγκύρᾳ ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἀρχαί :

α) Κοινὸν Γαλατῶν (Eckhel D. V .N.)
β) Ἡ Βουλὴ (C.I.C. 4010,4011,4012)
γ) Ὁ Δῆμος (» » 4028, 4031,4032)
δ) Ἡ Φυλὴ (« » 4018
ε) Υἱὸς φυλῆς(» » 4018, 4019)
ς) Φυλάρχης(» » 4016, 4018)
ζ) Ἀντιστράτ.Σεβαστῶν (C.I.G.4011)
η) Praefectus Annonae
θ) Seviri(C.Tex.V.en A M.σ.189,193)
ι) Πρῶτος ἄρχων (C.I.G. 4017, 4020)
ια) Ταμίας (C.I.G. 4026, 4031, 4032, 4069)
ιβ) Ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ Γαλατῶν (C I. G. 4016).
ιγ) Γαλατάρχης (C.I.C. 4016)
ιδ) Εἰρηνάρχης (» » 4020, 4085)
ιε) Ἑλλαδάρχης (» » 4021)
ις) Ἱερεὺς Δήμητρας (» » 4020)
ιζ) Ἀστυνόμος (» » 4019, 4026, 4069).
ιη) Ἀγορανόμος (» » 4032, 4085)
ιθ) Σεβαστοφάντης(» » 4016, 4017, 4083. 4034)
κ) Ἱεροφάντης
κα) Ἐπίτροπος (C. I. G. 3991)
κβ) Πρεσβευτὴς (C I. G. 4011)

Ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐν Ἀγκύρᾳ ἐτελοῦντο μονομαχίαι ταυρομαχίαι, κυνήγια, θηριομαχίαι, ἀγῶνες καὶ δημόσια θεάματα. Ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὴν ξιφομαχίαν καὶ τὰ κυνήγια, ἅτινα οἱ Γαλάται παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐδανείσθησαν, πάντα τὰ λοιπὰ φέρουσι τὰ ἴχνη βαθείας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐπὶ τὴν Γαλατικὴν ἐπιδράσεως. Τὰ ὀνόματα *Ἑλλαδάρχης, ἀγωνοθέτης* κτλ., καὶ αὐτὴ ἡ ὀνομασία ΓΑΛΛΟΓΡΑΙΚΙΑ, ἣν ἐπὶ Στράβωνος ἡ Γαλατία ἔφερε (Στραβ. V. 1) μαρτυροῦσιν ἀρκούντως περὶ τούτου. Ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν, μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἐν Γαλατίᾳ ἐλαλεῖτο ἡ Γαλατικὴ γλῶσσα, ἡ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τρηιουροῖς (Treviri) τῆς Βελγικῆς Γαλατίας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου1). Οὐχ ἧττον ἅπαντα τὰ ἐπιγραφικὰ καὶ κοσμιματικὰ μνημεῖα εἶνε γεγραμμένα εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐλάχιστα δὲ εἰς Λατινικήν. Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἡ Ἄγκυρα ἐκαλεῖτο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΑΛΑΤΩΝ2) ΣΕΒΑΣΤΗ ΤΕΚΤΟΣΑΓΩΝ 3) καὶ ΝΕΩΚΟΡΟΣ ἐπὶ νομισμάτων Α. Οὐαλερινοῦ (252-259 μ. Χ.) *Γαλλιανοῦ* (253-268), *Σαλονίνα* (—268 μ. Χ.). Τῷ 211 μ. Χ. (ἡ.

Woddiugton n⁰ 1796. Belley-Acadéuie des insctip. an. ser. Tom-XXXVIII. 1) Hieronymi Prol. comm. □ in epistol. adgalatas c. III. 2) Mionnet et Head. Νομισματ. 3) C.I Gr. 4011, 4020. 4030, 4042. 5896.

215 κατ' ἄλλους) ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Αὐρήλιος Καρακάλλας (168-217 μ. Χ.) ἕνεκα τῶν κατὰ τὰ μέσα τοῦ 3ου αἰῶνος ἐπιδρομῶν Περσῶν καί Γότθων ἐπεσκεύασε τὰ τείχη 'Αγκύρας ὠνομάσας αὐτὴν 'Αντωνειανήν 1). Τῷ 268 μ. Χ. οἱ Γότθοι ὑπὸ τὸν Ταργίβιλον ἐσύλησαν τοὺς ναοὺς τῆς 'Αγκύρας 2), μετὰ ἔτος δὲ περιῆλθεν αὕτη ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς βασιλίσσης τῆς Παλμύρας *Ζηνοβίας* ἐπὶ τριετίαν, ἄχρις οὗ 'Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ *Λούκιος Αὐρηλιανὸς* τῷ 272 μ. Χ. διὰ Γαλατίας διελθὼν ὑπήγαγε αὐτὴν καὶ αὖθις ὑπὸ τὴν 'Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν 3). 'Επὶ Διοκλητιανοῦ αὐτοκράτορος (284-305 μ. Χ.) οἶδε ἀναφέρονται ὡς ἄρχοντες 'Αγκύρας: *Λούκιος, Κουμβρίκιος, ἢ Κουρίκος* (κατὰ Συμ. Μεταφραστὴν βίος 'Α. Κλήμεντος), *'Αλέξανδρος* καὶ *Δομιτιανός*. Κατὰ τὸν 4ον π. Χ. αἰῶνα ἡ Ἄγκυρα, κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἀνδρῶν ἀξἰοπίστων, ὑπῆρξε μία τῶν ἀνθηροτέρων καὶ μᾶλλον πεπολιτισμένων πόλεων τῆς Μικρᾶς 'Ασίας. 'Ο ῥήτωρ *Λιβάνιος*, οὐκ ὀλίγον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ ἀπὸ 'Αντιοχείας εἰς Κων)πολιν αὐτοῦ ταξείδιον διαμείνας λίαν εὐμενῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκφράζεται. Εἰς τὸν 26ον αὐτοῦ λόγον 4) θεωρῶν αὐτὴν «*πρώτην καί μεγίστην τῶν Γαλατῶν πόλιν*», εἰς τὴν 242αν αὐτοῦ ἐπιστολὴν πρὸς Μάξιμόν τινα παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὰς 'Αθήνας. 'Ηγάπα αὐτὴν τὰ μέγιστα 5) ὡς ἑαυτοῦ πατρίδα (ἄνωθ. 662) καὶ προυτίμα τῶν ἄλλων πόλεων 6). 'Ο ῥήτωρ Θεμίστιος, ὅστις καὶ λόγον ἐν 'Αγκύρα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίου τῷ 847 μ. Χ. ἐξεφώνησε «*τὸν περὶ Φιλανθρωπίας ἢ Κωνστάντιος*» 7) ὡς ἑξῆς ἐκφράζεται περὶ αὐτῆς ἐν τῷ 23ῳ λόγῳ αὐτοῦ 8) «.... οὐδ' ὅσους ἐν Γαλατίᾳ τῇ 'Ελληνίδι· καὶ αἱ μὲν πόλεις αὐτῆς, οὐχ' οὕτω μεγάλαι, οὐδ' οἷαι τῇ μεγίστῃ ἀμφισβητεῖν· οἱ δὲ ἄνδρες ἴστε ὅτι ὀξεῖς καὶ ἀγχινοὶ καὶ εὐμαθέστεροι τῶν ἄγαν 'Ελλήνων· καὶ τριβωνίου πα-

1) Spartien-Caracalla c. vi. Eckhel Doctr numm. veterum tom. III Galatia. καὶ l' abbé Belley § 3 ..... 2) Ammian. Marcel. Rerum gest. XII, 7 Claudian in Eutropium B. I. κ. 59. 3) Asie Mineure par M. Ph. Lehas-Héron 1863. 4) Λιβαν. ἐ. I. Wolf. Amsterdam 1738 σ. 599 5) Φιλτάτη LXI ἐπ. 'Αλβανίῳ 6) Λιβαν. ἐπιστ. 1333. 7) Θεμιστίου Λόγοι ΛΓ' ἐ. Harduin Paris 1674 σ. 1—18 8) Αὐ-

ραφανέντος, ἐκκρέμανται εὐθύς, ὥσπερ τῆς λίθου τὰ σιδήρια». Τῷ 347 μ.Χ, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατεύων οὐκ ὀλίγον ἐν Ἀγκύρᾳ ἔμεινεν, ὡς βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ νόμου τινὸς ἐν αὐτῇ ἐκδοθέντος 1). Ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, ὅστις καὶ ἀγῶνας ἐν Ἀγκύρᾳ τῷ 362 μ. Χ. ἐτέλεσε κατὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν 2), ἡγεμὼν μὲν Ἀγκύρας ἀναφέρεται *Σατορνῖλος* ἢ *Σατουρνῖνος* 3) Δοὺξ δὲ *Ἀγριππῖνος* καὶ κόμης *Φλαβέντιος*. Τῷ 362 μ. Χ. οἱ Οὖννοι, οἱ λεγόμενοι *Σαβήρ*, τὰς Κασπίας πόλεις περάσαντες ..... Γαλατίαν ἐληΐζοντο 4). Ὁ αὐτοκράτωρ Φλάβιος Ἰοβιανὸς (363-364) τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 364 μ. Χ. ἐν Ἀγκύρᾳ ἑωρτάσας τὴν εἰς τὴν ὑπατείαν ἀναγόρευσίν αὐτοῦ ἔλαβε συνύπατον τὸν υἱὸν Οὐαρρωνιανὸν κομιδῇ νέον ὄντα (admodum parvulum—Amm. Marc. XXV, 11) ἀπονείμας αὐτῷ τὸν τίτλον Nsbilissimus (ἐπιφανέστατος) 5). Τῷ 365 μ. Χ. δι' Ἀγκύρας διῆλθεν ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης 6). Ὁ κατὰ τὸ 372 μ. Χ. δι' Ἀγκύρας διελθὼν ἅγιος Ἱερώνυμος θεωρεῖ τὴν Ἄγκυραν ὡς μίαν τῶν φανατικωτέρων ἑστιῶν τῶν αἱρέσεων. Καὶ ἀναφέρει ὁ Λατῖνος πατὴρ αἵρεσιν *Καταφρυγῶν*, *Ὀφιτῶν*, *Μανιχαίων*, *Πασσαλορυγχιτῶν*, *Ἀσκοδρόπων* καὶ *Ἀρτοτυριτῶν* 7). Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Λατίνου συγγραφέως πληρέστατα ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ βίος Βασιλείου πρεσβυτέρου Ἀγκύρας, ὅστις ἔζη ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀναφέρεται ὡς ὑφιστάμενος ἐν Ἀγκύρᾳ βωμὸς πρὸς λατρείαν Ἑκάτης καὶ Ἀσκληπιοῦ 8). Ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ὑπάρχει ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπίσης βωμὸς Ἀρτέμιδος καὶ Ἀθηνᾶς, ὡς φέρεται ἐν βίῳ ἁγίου Θεοδότου 9). Ἐν Ἀγκύρᾳ κατ' ἔτος διήρχετο τὸ θέρος ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος (377-408), ὡς εἰς τόπον ἑορτῶν, ἡδονῶν καὶ τέρψεων. Πολλοὶ σπουδαῖοι νόμοι τῶν χρόνων ἐκείνων φέρουσιν ὡς τόπον ἐκδόσεως τὴν Ἄγκυ-

τέθ. σ. 299. 1) Appellationes Loi 8ος. 2) Ammian. Marcellini Βιβλίον XXII, 9, 8. 3) C. I. G 4013. 4) Κεδρινοῦ Γ. Ἱστορ. συν. Migne Ἑλλ. Πατρ. V. 121 σελ. 587. 5) Φιλοστοργείου Ἐκκλ. ἱστ. Migne V. 65. B. V. κ. ά. Θεμιστίου Λογ. V. Σωκράτους Ἐκκ. ἱστορία Βιβ. III. κεφ. 26 Θεόφιλος σ 46. Κεδρηνὸς Γεωρ. Συν. ἱστοριῶν κ 540 σελ. 587. 6) Ammiani Marcellini Βιβλ. XXVI κ. 8 4. 7) Migne Patrolog. Latina vol. 22 III. ἐπιστολὴ Hieronymi καὶ Com. in ep. gal. L. II. 429-430. 8) Acta Sanctorum (Bollandistes III. 372. 9) Acta Lanctorum.

ραν 1). Τῷ 404 μ. Χ. ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος εἰς ἐξορίαν πεμπόμενος διῆλθε δι' Ἀγκύρας, ἐν ᾗ ὑπέστη τὰ πάνδεινα, ἕνεκα τῆς ἔχθρας Λεοντίου, μητροπολίτου Ἀγκύρας 2). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου αἰῶνος ἡ Ἄγκυρα ἐκλήθη πρωτεύουσα τῆς ἀνθυπατικῆς Γαλατίας ἣν διῴκει κουσουλάριος. Ἡ εἰς Σώτειραν καὶ Ἀνθυπατικὴν διαίρεσις τῆς Γαλατίας ἐγένετο κατά τινας μὲν ἐπὶ Ἀρκαδίου 3), κατ' ἄλλους δὲ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου 4). Ἐπὶ πολλῶν στηριζόμενος γεγονότων δύναταί τις νὰ διϊσχυρισθῇ, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ Ἄγκυρα ἀποτελεῖ σταθμὸν στρατιωτικὸν τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὰς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ Ἄγκυρα διετέλεσε μέχρι τοῦ Ζ' αἰῶνος, ὁπότε ἄρχονται αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Περσῶν. Τῷ 616 μ. Χ. (619 κατ' ἄλλους) Χοσρόης ὁ βος ἐκ τοῦ γένους τῶν Σασσανιδῶν καταλαβὼν τὴν Ἄγκυραν διετήρησεν αὐτὴν οὐκ ὀλίγον, ἄχρις οὗ ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἀνεκτήσατο αὐτὴν καὶ αὖθις 5). Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ζ'. αἰῶνος, ὅτε αἱ ἐπαρχίαι ὑπὸ ΘΕΜΑΤΩΝ ἀντικατεστάθησαν, ἡ Ἄγκυρα ἀναφέρεται ὡς πρωτεύουσα του θέματος τῶν ΒΟΥΚΕΛΛΑΡΙΩΝ ἕκτου τὸν ἀριθμόν, ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπερ ὁ ἄραψ συγγραφεὺς Ibnkhordodbeeh (3ος αἰὼν Ἐγείρας) καλεῖ Galath 6). Τῷ 644 ἢ 647 μ. Χ. τὰ στίφη τοῦ Ὀμνιάδου καλίφου Maobia κατέλαβον καὶ διήρπασαν τὴν Ἄγκυραν 7). Τῷ 806 μ. Χ. ἐπὶ αὐτοκράτορος Νικηφόρου ὁ Ἀββασίδης καλίφης Χααροῦν ἐλ-Ρασὶδ ἄγων τριακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν κατέλαβε τὴν Ἄγκυραν 8), ἀφαιρέσας ὡς τρόπαιον τὴν πύλην τοῦ Αὐγουσταίου, ἣν καὶ μετέ-

IV. 149. 18 Μρίου. 1) Amedée Thiery — Trois ministres de L'emp. Romain. Claud. in Eut. II. σ. 585. 2) Amedée Thierry — Jean Chrysostomos A l'imp. Eudoxie 3) Mommsen Revue arehéologique 1. 1. σ. 392 Anot, 4 καὶ n, s, t, VI σελ 377, 4) Ἰωάννου Μαλαλᾶ Χρονογ. Βιβλ. XIII ἔ. Mign. σ. 519. 5) Θεοφάνους Χρονογραφ. ἔκδ. Migne κ. 253 σ. 639. Κεδρηνὸς σ. 409. Ζωναρᾶς r. 2 σ. 83. Hist. Misc l. 18 Gh.Texier-Revue de deux Mondes 1841 Aout. Lebau H. du bas-empire Vol. XII. 6) Κωνσταντ. Πορφυρογεννήτου ἔ. Bekkeri Bonnae 1840 περὶ θεμάτων κ, 50 σ. 225. Ἱεροκλ. Συνεκδ. ἔκδ. Burchardt 1893 σ. 58. Revue archéol. 1883. d. Schalumberger. 7) Lebas Hist. Asie mineure-Herrn 1863. 8) Θεοφάν. Χρονογρ. ἔκδοσ. Classen n° 5297. Κεδρηνὸς Χρονογρ. ἀριθ. 4. Finlay History

φερεν εἰς Βαγδάτιον 1). Ὁ καλίφης ἀλ- Μαμοῦν (813 833 μ. Χ.) κατὰ τὴν εἰς Γαλατίαν ἐπιδρομὴν αὐτοῦ πλὴν πολλῶν ἄλλων πόλεων ἐκυρίευσε καὶ τὴν Ἄγκυραν 2).... Κατὰ τὸν ἱστορικόν τῶν Σταυροφοριῶν Gesta dei per Francos Abbert Aqu. 3) ἡ Ἄγκυρα περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν ὑπὸ τὸν Βοχιμοῦνδον (Bohémond) σταυροφόρων, οἵτινες ἐκράτησαν αὐτὴν ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη..

Τῷ 1101 μ. Χ. κατὰ Albert Aqu., μεταξὺ τοῦ 1102-1103 μ. Χ. κατ' ἄλλους, στίφος Νορμάνων (κατὰ Ἄνναν) ἢ Λογγοβαρδῶν (κατὰ τὸν Albert Aqu. Β. VIII κ. 27) ἐκ πεντήκοντα χιλιάδων ἱππέων καὶ ἑκατὸν χιλιάδων πεζῶν ἀποτελούμενον, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Ἀνσέλμου ἀρχιεπισκόπου Μιλάνου τοῦ Ende δουκὸς τῆς Βουργόγνης, Στεφάνου κόμητος τοῦ Chartres καὶ τοῦ Blois, Ἀλβέρτου κόμητος τοῦ Blandras καὶ Ραϋμόνδου τοῦ St. Gilles, τὸν τῆς κιβωτοῦ πορθμὸν διαπεραιωθέν, καὶ πρὸς τὸν Ἀρμενικόν ἐπειγείμενον τὴν Ἄγκυραν (Ancras castellum) ἐξ ἐφόδου κατέλαβεν. Μετ' ὀλίγους μῆνας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, τοῦ πρώτου τούτου κατὰ κράτος ὑπὸ Κιλιδζ-Ἀρσλὰν ἡττηθέντος καὶ διασκεδασθέντος, ἕτερον στίφος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κόμητος Γουλιέλμου de Nevers καὶ τοῦ κόμητος de Bourges προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἄγκυραν καὶ καταλαμβάνει αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ κατὰ κράτος ἡττηθέντος ὑπὸ Κιλίδζ-Ἀρσλάν, ἡ Ἄγκυρα περιέρχεται ὑπὸ τὴν Σελτσουκικὴν δυναστείαν 4).

Παρὰ *Νικηφόρου Βρυεννίου* μανθάνομεν 5) ὅτι τῷ 1064 μ. Χ. μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν συνόρων Γαλατίας καὶ Καππαδοκίας ἧτταν τῶν Βυζαντινῶν, κατέφυγον εἰς Ἄγκυραν οἱ δύο ἀδελφοὶ Ἀλέξιος καὶ Ἰσαάκιος Κομνηνὸς στρατηγοὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ζ΄ Δούκα 6). Ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ (1143-1180 μ. Χ.) ἄρχων Ἀγκύρας ανα-

of the Byzant emp. σ. 120. 1) Τζιχανουμᾶ Μ. Κ. Τζελεπῆ 137 μ. χ. καὶ Ch. Texier A. Min. 1862 Paris σελ. 26. 2) Lebas Heron Asie Mineure. 3) Παρὰ Texier A. M. 1839 τομ. Α΄ 196. 4) Περὶ τῆς ἐκστρατ. ταύτης ἰδὲ: Recueil des historiens de Croisades-Academie des inscrip. A. de belles-letres 1844-1866. Ἄννα Κομνηνή-Ἀλεξιὰς τόμ. Αος σελ. 61. Abbert Aqu. Βιβλ. VIII. κ. 7. Ordericus Βιβλ. Χ. σ. 789. Guill. de Tyr Βιβλ. Χ. κ. 12. 19. M. Michaud Hist. Crois. t. VII 1819 t. A, 483. D'Ault-Dumensnil D. Crois. σελ. 274. 6) Ἐκδ. Meincke Bonnae 1836 Β' Δ. 6) Προβ. Νικηφόρου Βρυεννίου ἐκδ. ἡ αὐτὴ Βιβλ. ΙΙ. κ. VII καὶ VI.

φέρεται ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σουλτάτου Κιλὶτζ-'Αρσλὰν Σανισάν, ὃν ὁ Σελτσουκίδης δυνάστης ἐκποδὼν ποιησάμενος ὑφ' ἑαυτὸν τὴν Ἄγκυραν ἐποιήσατο 1). Τῷ 1213 μ. Χ. ὁ Σελτσουκίδης Κεϋκοβὰδδ πολιορκεῖται ἐν 'Αγκύρᾳ ὑπὸ τοῦ Κεϋ-καβούς, ὅστις καὶ καταλαμβάνει αὐτήν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Σελτσουκικῆς δυναστείας ἡ Ἄγκυρα περιῆλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς 'Οθωμανικῆς αὐτοκρατορίας όριστικῶς τῷ 1362 μ. Χ.= (762 ἔ. 'Εγείρας) ἐπὶ Σουλτάνου Μουρὰδ τοῦ Αου διὰ τοῦ ἑξῆς γεγονότος. Τῷ 1361 μ. Χ. ἡγεμών τις τῆς Καραμανίας ὑπεκίνησεν εἰς ἀπόστασιν τοὺς μεγάλους τῆς Γαλατίας γαιοκτήμονας τοὺς καλουμένους *'Αχήδας* ('Εχηλὲρ τρκ.), ἄρχοντας τῆς 'Αγκύρας, τοῦ Σουλτάνου ἐν 'Ελλησπόντῳ εὑρισκομένου. 'Ο Σουλτάνος, σπεύσας εἰς Ἄγκυραν ἀπέκρουσε τοὺς στασιαστάς, οἵτινες καὶ παρέδωσαν αὐτῷ τὰς κλεῖς τῆς πόλεως. 'Η Ἄγκυρα τοσοῦτον ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν Μουρὰδ τοῦ Αου, ὥστε κατὰ τὴν εἰς νομοὺς διαίρεσιν τῆς Μικρᾶς 'Ασίας ὥρισε τὴν Ἄγκυραν πρωτεύουσαν νομοῦ ὁμωνύμου. Τῷ 1390 μ. Χ. εὑρίσκομεν ἐν 'Αγκύρᾳ Μανουὴλ Βον Παλαιολόγον, ὡς φαίνεται ἔκ τινος διαλόγου αὐτοῦ πρὸς Πέρσην ἢ 'Οθωμανὸν ἰατρόν 2). Μετὰ δύο ἔτη ἐπὶ Βαγιαζὴτ τοῦ Κεραυνοῦ (1389-1402) ὁ ἡγεμὼν Καραμανίας στασιάσας εἰσέβαλε μέχρις 'Αγκύρας, ἣν ὅμως δέν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἤκμασεν ἐν 'Αγκύρᾳ ὁ 'Οθωμανὸς ἐβλιγιὰς Χαδζῆ-Παϊρὰμ βελῆς ἀποθανὼν τῷ 1469 ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Βου 3). Τὴν σήμερον ὑπάρχει τουρπὲς ἐν 'Αγκύρᾳ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1402 μ. Χ. οἱ Μογγόλοι ὑπὸ τὸν διάσημον Ταρμερλάνον δῃοῦντες καὶ λεηλατοῦντες νικηφόρως ἀνὰ τὴν Μ. 'Ασίαν προήλαυνον. Ὅτε δ' ἔφθασαν πρὸ τῆς 'Αγκύρας, ὁ μὲν Σουλτάνος εὑρίσκετο ἐν Δορυλαίῳ, τὴν δὲ πόλιν ἐφρούρει ὁ φρούραρχος 'Ακοῦβ. 'Ο Ταμερλάνος, ἀφοῦ ἀλλεπαλλήλως ἐζήτησε παρὰ τοῦ φρουράρχου τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως καὶ ἀπερρίφθη, παρέτρεψε τὰ ὕδατα τοῦ Τσιποὺκ ἀπόδ, ἐξ οὗ

1) 'Ιωάννου Κινάμου ἱστοριῶν ἔκδ. eineke 1836 Bonnes Βιβλ. IV. κ. 25 Θ. Η. 1. 2) Bdrger de Xivrey-Memoire sur la vie et les ouvrages de Manuet Paléologue. 86) Hist. d. bas-empire Lebeau A. M. Amei lhon τομ. ΡΧVΙ, σ. 384. 3) Γεωγραφικὸν Λεξικὸν Σαμῆ-Κωνσταντι-

ἡ πόλις ὑδρεύετο καὶ ἤρξατο ὑπονόμους ἀνορύσσων, ὁπότε μανθάνει ὅτι ὁ Βαγιαζὴτ ἀπεῖχε τρεῖς ὥρας. Λύσας πάραυτα τὴν πολιορκίαν ἐστρατοπέδευσε πέραν τοῦ ποταμίου, ὅπως ἔχῃ αὐτὸ ὄπισθεν καὶ περιεχαράκωσε τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ. Ὁ Βαγιαζὴτ περιφρονῶν τὰς δυνάμεις τῶν Τατάρων ἐστρατοπέδευσεν ἐπὶ τοῦ βορείου μέρους καὶ διέταξε θήραν εἰς τὰ πέριξ ἄνυδρα οροπέδια. Οἱ στρατιῶται αὐτοῦ τοσοῦτον δεινῶς ὑπὸ τοῦ καύσωνος καὶ τῆς λειψυδρίας ἔπασχον, ὥστε πεντακισχίλιοι αὐτῶν ἀπέθανον ἐν τῇ ἐκδρομῇ ταύτῃ 1). Μεθ' ἡμέρας τρεῖς, οὐ μόνον τὸ στρατόπαιδον αὐτοῦ κατειλημμένον ὑπὸ τοῦ Τιμοὺρ εὗρεν, ἀλλὰ καὶ τὴν μόνην πηγήν, ἐξ ἧς ἠδύνατο ὁ στρατὸς αὐτοῦ νὰ ὑδρευθῇ κατεστραμμένην καὶ ἐρρυπωμένην. Ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Στέλλα, ἐν τῇ βορειοανατολικῇ τῆς Ἀγκύρας τοῦ Τσιποὺκ ἀπὰδ πεδιάδι, παρετάχθησαν τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα συγκείμενα ἐξ ἑνὸς περίπου ἑκατομμυρίου ἀνδρῶν, διοικουμένων ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ὀθωμανῶν καὶ Τατάρων Βαγιαζὴτ καὶ Τιμοῦρ, τῶν μοιρῶν δ' αὐτῶν διευθυνομένων ὑπὸ τῶν ἡγεμονοπαίδων καὶ τῶν ἀνδρειοτάτων στρατηγῶν τῆς Ἀσίας και τῆς Εὐρώπης. Ἐκ τῶν ἑπτὰ τοῦ Τιμοῦρ υἱῶν, οἱ τέσσαρες μετὰ τῶν ἐγγόνων τοῦ Τιμοῦρ ἡγοῦντο τῶν διαφόρων τοῦ Ταταρικοῦ στρατοῦ σωμάτων. Τῶν σωμάτων τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἡγοῦντο οἱ πέντε ἐκ τῶν ἑπτὰ υἱῶν τοῦ Βαγιαζήτ, παρ' αὐτοῖς δ' οἱ τότε μέγιστοι στρατηγοί. Τοῦ δεξιοῦ κέρατος τοῦ Ταταρικοῦ στρατοῦ ἡγεῖτο ὁ πρεσβύτερος τῶν ζώντων υἱῶν τοῦ Ταμερλάνου Μιρζασάχ, τοῦ εὐωνύμου οἱ υἱοὶ τοῦ Ταμερλάνου Σιαχρόχ καὶ Χαλήλ. Ἐν τῷ κέντρῳ ὁ Μιρζᾶ Μωάμεθ Σουλτάν, ἐκ δεξιῶν δὲ καὶ ἐξ εὐωνύμων 80 συνταγματάρχαι. Πρὸ αὐτῶν ἐκυμάτιζε ἡ ἐξ ἱππούριδος ἐρυθρὰ σημαία μετὰ τῆς χρυσῆς ἡμισελήνου. Ὁ Ταμερλάνος ἵστατο ἐν τῇ ὀπισθοφυλακῇ ἔχων ὑπὸ τὰς ἀμέσους αὐτοῦ διαταγὰς 40 συντάγματα. Ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Βαγιαζὴτ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος ἡγεῖτο ὁ ἡγεμονόπαις Σουλεϋμὰν-σάχ, τῆς ἀριστερᾶς ὁ Στέφανος Λαζάρου, τοῦ δὲ κέντρου αὐτὸς ὁ Βαγιαζὴτ μετὰ τῶν τριῶν υἱῶν, Ἰσᾶ, Μουσᾶ καὶ Μουσταφᾶ μετὰ δεκακισχιλίων Γενιτσάρων καὶ ἀζάβων καὶ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ στρατηγῶν. Τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἡγεῖτο ὁ υἱὸς τοῦ

νούπολις 1306-1888. Δούκας Βιβλ. XVI σ. 34.

Σουλτάνου Μωάμεθ. Τῇ ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας, λέγει ὁ διάσημος ἱστορικὸς Hammer, οἱ πολέμιοι στρατοὶ συνεπλάκησεν, οἱ μὲν Ταττάροι, ἡγουμένων τῶν σαλπίγγων, ἀλαλάζοντες *σούρουν*, οἱ δὲ Ὀθωμανοί, κροτούντων τῶν τυμπάνων, ἐπιφωνοῦντες Ἀλλάχ. Ἡ νίκη ηὐνόησε τὸν Ταμερλάνον. (Ἱστορία Hammer κατὰ μετάφρασιν Κροκιδᾶ). Διὰ τῆς περιωνύμου τούτης μάχης τοῦ 1402 μ. Χ. ἡ Ἄγκυρα περιῆλθεν εἰς κυριαρχίαν τῶν Μογγόλων 1). Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ Ἄγκυρα εἶχεν 6660 οἰκίας, 180 σχολεῖα ἀρρένων, 200 λουτρά, 60 πκλάτια μὲ κήπους, 65 τεμένη, 15 Μονὰς Δερβισσῶν. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς καὶ αἱ πλατεῖαι ἦσαν διὰ λευκῶν λίθων ἐστρωμμέναι, αἱ δὲ οἰκίαι ἐξ ὀπτῶν πλίνθων ἐκτισμέναι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαγιαζὴτ καὶ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Μογγόλων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Ἰσᾶς, υἱὸς τοῦ Βαγιαζήτ, πολιορκεῖ τὸ φρούριον τῆς Ἀγκύρας Σελασέλ, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μωάμεθ, ἀλλ' ἀποκρούεται. Μωάμεθ ὁ Α′ ἐκστρατεύων εἰς Τραπεζοῦντα κατὰ τὸ ἔτος 1414 μ.Χ. κατελήφθη ἐν Ἀγκύρᾳ ὑπὸ δεινῆς νόσου, ἣν ὁ συνοδὸς ποιητὴς καὶ ἰατρὸς ἐχαρακτήρισεν ὡς ἐξ ἀνίας προερχομένην. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ Ἄγκυρα καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Καραμανίας, ἀλλ' ἐπὶ ὀλίγον χρόνον. Ἐπὶ Σουλτάνου Σελὴμ τοῦ Αου (1612—1520 μ Χ.) ἡ Ἄγκυρα ὡρίσθη τῷ τὸ 4ον τὸ βεζυρικὸν ἀνελθόντι ἀξίωμα Σινὰν πασᾷ καὶ τῷ ἱππικῷ αὐτοῦ. Ἐπὶ Σουλτάνου Ἀχμὲτ τοῦ Αου (1603—1617 μ.Χ.) ὁ μέγας βεζύρης Μουρὰδ τῷ 1607 μ. Χ. ἀπέστειλε τὸ δίπλωμα τοῦ σαντζακίου Ἀγκύρας τῷ περιβοήτῳ Ἀγκυρανῷ ἀντάρτῃ Καλενδέρογλου μετὰ συνδιαλλακτικῆς ἐπιστολῆς. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ κάτοικοι ἀπεποιοῦντο ν' ἀνοίξωσιν αὐτῷ τὰς πύλας, ὁ ἀντάρτης ἐπολιόρκησε τὴν Ἄγκυραν, ἀπεκρούσθη ὅμως ἑπτάκις ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ τῆς πόλεως Μπεχλβὰν ζαδὲ Μεβλανᾶ Ἀχμέτ. Τῷ 1622 μ.Χ. ὁ βεζύρης Ἀπαζᾶ Μεχμὲτ πασᾶς ἐκδικούμενος τὸν ὑπὸ τῶν Γενιτζάρων φόνον τοῦ Σουλτάνου Ὀσμὰν τοῦ Β′ ἐχώρησεν ἐξ Ἐρζεροὺμ εἰς Ἄγκυραν, ἣν καὶ ἐκυρίευσε μετὰ τρίμηνον πολιορκίαν. Τῷ 1651 μ. Χ. ἐπὶ Μωάμεθ Δου ἡ Ἄγκυρα ἐκυριεύθη βίᾳ ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν Ἰπσὶρ πασᾶ καὶ Ἀπαζᾶ χασᾶν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον διήρκεσεν ἐπ' ὀλίγον.

1) Hist. du bas-emp. Lebeau A. M. Ameilhon τομ. XXVI σελ. 364.

Μετὰ μίαν περίπου ἑκατονταετηρίδα τῷ 728 μ.Χ. ἡ Ἄγκυρα, κατὰ τὸν Ὀθωμανὸν γεωγράφον Μουσταφὰ Τσελεπῆ (Δζιχανσουμᾶ 1731), ἠρίθμει μεταξὺ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐλαχίστους Χριστιανούς, ἀπέναντι πολλῶν τουρκομάνων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ Ἄγκυρα ὑπήγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διασήμου τιμαριούχου (δερὲ βεὴ) Ἀχμὲτ Τζοπάνογλου (Δζιβδὲτ Ὀθωμ. Ἱστορία τόμ. II, σελ. 171. Macdonald Kinnir v. en Asie mineure trad. par N. Perrin 1818 Αος τόμος, σελ. 104). Τῷ 1832, ἡ Ἄγκυρα ἐπὶ ἑξάμηνον διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ τῆς Αἰγύπτου, ὅστις καὶ ἐπεσκεύασε τὰ τείχη τῆς πόλεως 1). Μέχρι τοῦ 1866 ὡς ἕδρα διοικητοῦ τῷ νομάρχῃ Ὑοσκάτης ὑπαγομένου διατελέσασα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτῆς πλεονεκτημάτων, προήχθη ἡ Ἄγκυρα εἰς πρωτεύουσαν νομοῦ, εἰς ἣν ἵσταται ἄχρι σήμερον. Ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι σήμερον 37 Διοικηταὶ καὶ Νομάρχαι διῴκησαν αὐτήν.

Μωϋσῆς Μ. Μωϋσείδης, ἰατρὸς

Τέλος τῆς Πολιτικῆς Ἱστορίας τῆς Ἀγκύρας.

---

1) Vlat Ciunet Loa Turquie 1890 τομ. Α' σ. 279.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΚΚΑΡΗ

Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Περγάμου.

(*Ἡ συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει*).

Δ'.

Ὀλίγαι στιγμαὶ σιγῆς παρῆλθον καὶ ἀπὸ τῆς ἐξέδρας ἐκείνης ἠκούσθησαν οἱ τερψίθυμοι φθόγγοι τοῦ αὐλοῦ καὶ τοῦ ᾄσματος τοῦδε, οὗτινος τὰς στροφὰς πιστῶς συνεκράτησεν ἡ μνήμη μου.

Εὔϊε κλεινέ, τῆς Καδμείας νύμφης
καύχημα λαμπρόν, τοῦ βαρυβρεμέτου
πανσθενοῦς Διὸς ὀλβοδότα γόνε,
Βάκχε διμήτωρ.
Τῶν εὐθύμων σὺ προστατεῖς θιάσων
τὰς πομπὰς πληρῶν τὰς καλλιστεφάνους
σκιρτηθμοῦ γοργοῦ καὶ μελῶν ἐνθέων,
πάντιμε Βάκχε.
Φέρεις ἀφειδῶς τῆς χαρᾶς τὰ δῶρα
ἥδιστος, φαιδρός, τέρπων τὰς καρδίας,
καὶ τῶν μεριμνῶν τὴν ἀχλὺν διώκεις,
ἄναξ Λυαῖε.
Φέρε νῦν ἡμᾶς εἰς τῶν Πιερίδων
τὰ περικαλλῆ μυροβόλα ἄλση
καὶ εἰς τὸν χορὸν τῶν σεμνῶν Χαρίτων,
πάντιμε Βάκχε.

Πάρεχ' εὐμενής, ἱλαρός, γελόεις
πολυθόρυβον συμποσίων τέρψιν
εἰς πολυγηθῆ λατρευτῶν σου πλήθη,
ὦ Ἐριβόα.

Πάρεχε δ' αὐτοῖς καὶ τὴν κουροτρόφον
ὀλβοδότειραν, ποθητὴν εἰρήνην,
ἄλυπον, τερπνὸν καθιστὰς τὸν βίον,
πάντιμε Βάκχε.

Εὐθὺς ὡς τὸ ᾆσμα ἔληξεν, ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἐνῷ μακρόθεν ὡς ἐκ βάθους τινὸς βοὴ μεγάλη, ὥσπερ ἀπὸ μυρίων στομάτων, ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτά μου. Συγχρόνως ὁ πρεσβύτης μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ἔστημεν εἰς θέσιν ὑψηλήν, ἔχοντες ὄπισθεν μὲν τὸν ναὸν τῆς Πολιάδος, πρὸς δὲ τἀριστερὰ χαμηλότερον τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς καὶ πρὸ ἡμῶν ἐπὶ τῆς κλιτύος μέγα ὑπαίθριον οἰκοδόμημα πλῆρες χιλιάδων λαοῦ. Ἦτο θέατρον ἀρχαῖον μετὰ τοῦ ἀχανοῦς κοίλου διῃρημένου κατὰ κερκίδας καὶ διαζώματα, τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ λογείου. Τὸ πλῆθος ἔσπευσεν ἀθρόον, τὸ πλεῖστον ἐκεῖθεν τοῦ μεγάλου βωμοῦ προσερχόμενον. Ἐνταῦθα ὁ Τήλεφος ἐπανέλαβε τὸν λόγον αὐτοῦ.

—Ὁ Περγαμηνὸς λαός, εἶπεν, ἔχει σφόδρα ἀνεπτυγμένην τὴν πρὸς τὸ θέατρον ἀγάπην. Συρρέει εἰς αὐτὸ οὐχὶ μόνον ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ Διονύσου, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἡμέρᾳ πομπῆς καὶ πανηγύρεως, τὰ δ' ἔργα τῶν διαπρεπεστάτων δραματικῶν διδάσκονται συχνὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐκείνης. Τὸ δὲ πλῆθος, ὅπερ σπεύδει ἀριστερόθεν τοῦ μεγάλου βωμοῦ, προσήνεγκε πρῶτον τὴν λατρείαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Διόνυσον, οὗτινος ἐκεῖ πλησίον ὑψοῦται κομψὸς μικρὸς βωμός. Ὁ Θεὸς τῆς εὐθυμίας τυγχάνει ἐνθέρμου λατρείας ἐν τῇ χώρᾳ τῇδε, ἐν ᾗ τὸ κλῆμα ἀκμάζει, πρὸς τιμὴν δ' αὐτοῦ κόπτονται καὶ ἐν Περγάμῳ οἱ γνωστοὶ *κιστοφόροι*, νομίσαντα ἐφ' ὧν πολυειδῶς ἀπεικονίζεται ἡ μυστικὴ κίστη ἡ παρικλείουσα τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ Βάκχου. Ἐκ τῆς λατρείας ταύτης δὲν λείπουσιν οὔτε οἱ διθύραμβοι, οὔτε αἱ πομπαί, καὶ τῶν δραμάτων ἡ διδασκαλία δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποχωρισθῇ αὐτῆς. Οὕτω καὶ νῦν τὰ πλήθη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ

Διονύσου πυκνοῦνται εἰς τὰς κερκίδας τοῦ μεγάλου θεάτρου ὅπου διδάσκεται σήμερον ἡ Εὐριπίδειος *Αὔγη*. Εἶναι τὸ δρᾶμα τοῦτο τῶν ἐμῶν παθῶν καὶ τῶν τῆς ἐμῆς μητρὸς ἡ τραγικὴ παράστασις, εἶναι τοῦ παρελθόντος ἐκείνου ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἀναβίωσις. Ναί, τέκνον μου, ἡ παράστασις ὅσον οὔπω ἄρχεται, ἀλλ' ἡμεῖς ἐπειγόμεθα νὰ ἐγκαταλίπωμεν τὸν ἱερὸν τοῦτον χῶρον πρὶν διαλυθῇ ὑπὸ τὰ βλέμματα ἡμῶν. Θὰ ἴδῃς σὺ τάχιστα ἄλλην παράστασιν πολλῷ ταύτης τραγικωτέραν. Ἐν ζωηρᾷ εἰκόνι θὰ ἐξελιχθῇ πρὸ σοῦ τὸ μέλλον, οὗ πέραν καὶ σὺ ἀναπνέεις καὶ ζῇς, καὶ θ' ἀκούσῃς καὶ θὰ ἴδῃς ἔργα μεγάλα καὶ δεινά. Ἀλλ' ἀκολούθει μοι.

Η'.

Εἰπὼν ταῦτα ὁ ἥρως μὲ ἀνήγαγεν ὡς πτερωτὸν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος. Παρέστη τότε ἐνώπιόν μου θέαμα ὑπέρτερον παντὸς λόγου. Ὑπὸ τοὺς πόδας μου ὡς ἀπαράμιλλος εἰκὼν ζωγράφου ἐξετείνετο κατάφυτος ἡ πεδιὰς ἀνέχουσα τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀκρόπολιν. Ὀγκώδη οἰκοδομήματα ἐκόσμουν τὴν ἑκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν τοῦ Σελινοῦντος ἔκτασιν, καὶ ἡ πόλις ἐξικνεῖτο ἐπὶ πολὺ ἀνὰ τὴν πεδιάδα. Ῥίπτω τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς πρὸ τῶν ποδῶν μου κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως καὶ βλέπω πάλιν τὸ θέατρον, ἀλλὰ νῦν κενὸν ὅλως καὶ σιωπηλόν. Μακρὸν ἄνδηρον ἐξετείνετο πρὸ αὐτοῦ ὄπισθεν καὶ ἑκατέρωθεν τῶν πρασκηνίων, καὶ πέραν εἰς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἄκραν ὑψοῦτο μικρὸς καλλιμάρμαρος ἰωνικὸς ναός. Ὑψῶ πως ἐκεῖθεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διακρίνω δεξιὰ ναὸν ἕτερον, μέγαν τοῦτον Κοριανθιακόν, μηδαμῶς στερούμενον κάλλους καὶ λαμπρότητος.

— Ὁ χρόνος φεύγει ταχύς, ἐπανέλαβεν ὁ πρεσβύτης, καὶ μετ' αὐτοῦ τἀνθρώπινα πάντα ἀλλοιοῦνται καὶ καταρρέουσι. Μὴ ζήτει πλέον τὸ κλέος τῶν χρόνων τῶν Ἀτταλιδῶν ἀνάκτων. Βαρὺς καὶ ἀπηνὴς ἐπίεσε τὸ κράτος ὁ Ῥωμαϊκὸς βραχίων ἐπὶ τῶν δύο καὶ τελευταίων διαδόχων Εὐμένους τοῦ δευτέρου. Καὶ ἀνέστειλαν μὲν τὸ μοιραῖον τέλος αἱ μεγάλαι περιπλοκαὶ τῆς Ῥώμης ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀττάλου τοῦ Φιλαδέλφου· ἀλλ' ὅτε ὁ υἱὸς τοῦ Εὐμένους Ἄτταλος ὁ Φιλομήτωρ διὰ στυγεροῦ ἐγκλήματος κατὰ τοῦ θείου αὐτοῦ ἀνέβη τὸν θρόνον, ὁ ἥλιος τῆς Περγάμου γοργὸς πλέον ἤρξατο φερό-

μενος πρὸς τὴν δύσιν του. Στυγνὸς καὶ μισάνθρωπος ὁ τελευταῖος Ἀτταλίδης διῆλθεν ἐν οἰκτρᾷ ἀπομονώσει τὰ ἓξ ἔτη τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, μεθ' ἃ διὰ τῆς περιβοήτου ἐκείνης διαθήκης παρέδιδε τὸ κράτος εὔκολον λείαν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν κοσμοκρατορίαν. Εἰς μάτην ὁ τελευταῖος λεγόμενος γόνος τοῦ οἴκου τῶν Ἀτταλιδῶν Ἀριστόνικος ἠθέλησε νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν κληρονομίαν πρὸς τὸν ἀκατάβλητον κολοσσόν. Αἱ λεγεῶνες τοῦ Περπέννα κατέβαλον τὴν στρατιὰν τοῦ ἀτυχοῦς προμάχου τῆς Περγάμου, καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαχθεὶς εἰς Ρώμην κακῶς ἐτελεύτησε, τὸ δὲ τέως εὐκλεὲς Περγαμηνὸν κράτος μετὰ βίον ἐλεύθερον ἑνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος μόνον, ἀπετέλεσε μίαν τῶν πολλῶν Ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν. Ρωμαῖος ἀνθύπατος διαμένει ἤδη ἐκεῖ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, καὶ ἡ Πέργαμος ἐκ τῆς παλαιᾶς αὐτῆς δόξης διετήρησε μόνον τὰ πρῶτα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ προσέλαβε τὸν τίτλον τῆς Νεωκόρου.

Λέγων ταῦτα ὁ Τήλεφος εἶχε τὴν φωνὴν τρέμουσαν, τὴν ὄψιν σκυθρωπὴν καὶ τὸ βλέμμα περίφροντι. Στεναγμὸς βαθὺς διέκοπτε συχνὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, οἵτινες πολλαχοῦ παρεῖχον κλαυθμηρὰν ἀπήχησιν. Μετὰ διακοπὴν πένθιμον στιγμῶν τινων στενάξας πάλιν ὁ ἥρως ἐπανέλαβεν.

—Ἀληθῶς ἡ Νεωκόρος μόνον τοῦ ὀνόματος τούτου κατέστη τοῦ λοιποῦ ἀξία. Τὸ πλῆθος τῶν παλαιῶν ἐνδόξων ναῶν καὶ βωμῶν ἐπηύξησαν καὶ ἄλλοι, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τούτων πόσον ἀπέχουσι τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας καὶ τοῦ κάλλους ἐκείνων! Καιναὶ ἀνθρώπων θεότητες ἐτόλμησαν νὰ ἐγείρωσι τοὺς σηκοὺς αὐτῶν παρὰ τὰς τῶν προγόνων, καὶ οὕτω βλέπεις ἐνταῦθα μὲν παρὰ τὸν ναὸν τῆς Νικηφόρου Ἀθηνᾶς ἐκεῖνον ἐκεῖ θνητοῦ ἀνδρός τοῦ Τραϊανοῦ, περαιτέρω δὲ πρὸς τὴν ἐσχατιὰν ἐκείνην τῆς ἀνωτάτης ἀκροπόλεως τὸν τῆς Φαυστίνης, καὶ ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ παρὰ τὸ θέατρον ἀνδήρου τὸν ἰωνικὸν ναὸν τοῦ ὠμοῦ Καρακάλλα. Οἴμοι! σὺν τῇ καταπτώσει τῆς θρησκευτικῆς ἰδέας καὶ τῇ νοθείᾳ τῶν προγονικῶν παραδόσεων αὐξάνεται εἰς ὄγκον ἀπαίσιον ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἐξαχρείωσις. Δὲν λέγω πλέον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ κάλλους ἐν τοῖς νέοις ναοῖς καὶ τοῖς λοιποῖς κτιρίοις, δὲν λέγω τὴν ἀνέγερσιν κέντρων ῥαστώνης, οἷαι αἱ θέρμαι καὶ αἱ βασιλικαί, ἀλλ' ὅ,τι μάλιστα καταδηλοῖ τὴν ἐπιβλαβῆ ἐπίδρασιν τῆς Ρώμης ἐπὶ τῶν ἠθῶν τὴν ἵδρυσιν ἀμφιθεά-

τρου ἐν Περγάμῳ. Πανταχοῦ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τοιοῦτον κέντρον σκηνῶν ἀποτροπαίων, οἷαί εἰσιν αἱ αἱματηραὶ θηριομαχίαι καὶ μονομαχίαι, τὸ ἐντρύφημα τῆς ἀναισθήτου Ῥωμαϊκῆς πληθύος, καὶ μόνον ἡ Πέργαμος καὶ ἡ Κύζικος ἐζήλωσαν τὴν φονικὴν ταύτην τιμήν. Ἰδὲ τό σύμβολον τοῦτο τῆς ἀπανθρωπίας ὑψούμενον ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πεδιάδα, πέραν τοῦ Σελινοῦντος, καὶ ἀπόστρεψον εὐθὺς τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ φρίκης καὶ βδελυγμίας.

Εἶδον ἀληθῶς τὸ κολοσσαῖον οἰκοδόμημα ὑψούμενον ἑκατέρωθεν χαράδρας, διαρρεομένης ὑπὸ ῥύακος τοῦ Σελινοῦντος. Εἰς τὸ πνεῦμά μου εὐθὺς παρέστησαν αἱ φρικαλέαι σκηναί, ἃς ἡ ἱστορικὴ φήμη μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀρᾶς παραδίδωσι τοῖς ἐπιγιγνωμένοις, καὶ ἀπέσυρα ἐκεῖθεν τεταραγμένον τὸ βλέμμα.

— Δυστυχὴς Πέργαμος! ἐπανέλαβε στενάζων ὁ πρεσβύτης. Ἡ θεία ὀργὴ βαρεῖα ἐπὶ σοῦ ἐπικρέμαται καὶ ταχεῖα ἐπέρχεται ἡ τιμωρία. Ὁ μέγας λυτρωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος ἐπέστη ἤδη. Αἰὼν καὶ τρίτον σχεδὸν αἰῶνος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου τὸ ἐν Ἀσίᾳ κράτος σου κατέλυσεν ἡ Ῥωμαϊκὴ βία, καὶ ἰδοὺ καταλύεται καὶ τὸ κράτος τοῦ μεγάλου Ὀλύμπου. Ὁ ἔνθους Ἀπόστολος τῆς θείας Ἀποκαλύψεως βοᾷ πρός σε τὰ ὑψηλὰ ῥήματα, ἅτινα ἤκουσεν ἀπό τοῦ στόματος τῆς Ἀληθείας· «οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ... μετανόησον, εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺς καὶ πολεμήσω ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου». Ἰδοὺ ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, εἶναι ὁ βωμὸς τοῦ Διός, ὅστις νῦν σαλεύεται ἐκ θεμελίων. Ἐντὸς ὀλίγου λίθος ἐπὶ λίθου δὲν θὰ μείνῃ ἐν αὐτῷ, τὴν αὐτὴν δὲ τύχην θὰ ὑποστῶσι καὶ τῶν λοιπῶν θεοτήτων οἱ οἶκοι τῆς λατρείας. Βαρεῖς χωμάτων σωροὶ θὰ κατακαλύψωσι τὰ ἐρείπια αὐτῶν καὶ ἐπὶ αἰῶνας καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν θὰ σβεσθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅταν ποτὲ τὸ βαρὺ κοιμητήριον αὐτῶν ἀνασκαφῇ, τὰ ἀμαυρὰ καὶ παραμεμορφωμένα αὐτῶν λείψανα ξέναι χεῖρες θὰ περισυλλέξωσι καὶ θὰ ἀπαγάγωσι μακράν, εἰς χώρας ὑγρὰς καὶ παγεράς, ὧν ὁ νεφελώδης οὐρανὸς σπανίως ἐπιτρέπει τὴν λάμψιν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀκούεις τὴν ὑπόκωφον ταύτην ὑποχθόνιον βοήν; Σπεῦσον, σῶσον σαυτόν, ἡ τελευταία στιγμὴ ἰδοὺ ἤγγικεν!

Ὄντως μετὰ τῶν τελευταίων λέξεων τοῦ Τηλέφου βαρεῖα, διαρκὴς βοὴ συνηνοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἐξερχομένη. Δὲν εἶχε δ' ἀκριβῶς περάνει τὴν τελευταίαν αὐτοῦ λέξιν, ὅτε δευτέρα, τρομερωτέρα ἀντήχησεν ἀνὰ τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν, καὶ συγχρόνως τὸ ἔδαφος ἐσείσθη ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Κρότος βαρὺς τότε, ὥσπερ πολλῶν καταρρεόντων τοίχων καὶ στεγῶν, ἀντήχησε καὶ κονιορτὸς μέγας ὑψώθη ἀφαρπάσας ὡς νέφος ἀπέραντον τὰ πάντα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ τὸν Τήλεφον καὶ τὴν ὡραίαν Πέργαμον μετὰ τῆς θελκτικῆς αὐτῆς πεδιάδος. Ἀμυδρῶς μόνον διέβλεπον δι' αὐτοῦ τεραστίους σωροὺς ἐρειπίων, ὧν ὑπεράνω ἠωρούμην ἔντρομος καὶ κατάπληκτος. Ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς φρικιῶν πρὸ τοῦ ἐκπάγλου ἐκείνου θεάματος καὶ περίφοβος ἠκροώμην τοὺς βαρεῖς καὶ ταχεῖς παλμοὺς τῆς καρδίας μου...

* *
*

Μετ' ὀλίγον ᾐσθάνθην ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν ψυχρὰν πνοὴν ὥσπερ ἑσπερινῆς θαλασσίας αὔρας καὶ μετὰ πόνου πολλοῦ ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐκαθήμην εἰσέτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βράχου παρὰ τὴν ἀμμώδη παραλίαν, ὁπόθεν πρὸ πόσης ὥρας ἀγνοῶ ὄνειρός τις ἢ ὀπτασία μὲ εἶχε μεταγάγει εἰς τὸν φανταστικὸν ἐκεῖνον κόσμον. Ἡ νὺξ εἶχεν ἤδη ἐκτείνει τὸν βαρὺν αὐτῆς πέπλον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτε μετ' ὀλίγον ὁ Ζέφυρος ἐδρόσισε τὴν πυρέσσουσαν κεφαλήν μου καὶ κατεπράϋνε τὸν τρόμον μου, ἠγέρθην καὶ ἐβάδισα βραδέως πρὸς τὴν πόλιν, πλήρης παραδόξων ἀναμνήσεων καὶ συναισθημάτων.

Γεώργιος Σακκάρης
καθηγητὴς τοῦ ἐν Κυδωνίαις γυμνασίου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΓΑΔΑ-ΠΑΣΑΣ

Μέγας τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν Εὐεργέτης.

Εἷς τῶν ἐλευθεριωτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων Μικρασιατῶν, ἐφ᾽ οἷς δικαίως οὐ μόνον ἡ παλαίφατος καὶ πανένδοξος μήτηρ Μικρὰ Ἀσία, ἀλλὰ καὶ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν σεμνύνεται καὶ ἐγκαλλωπίζεται, κατέστη πανθομολογουμένως ὁ ἐξοχώτατος *Νικόλαος Τσιγαδᾶ-πασᾶς* διὰ τῶν γενναιοδωριῶν αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν ἀναφυομένην ἐθνικὴν θρησκευτικὴν καὶ παιδευτικὴν τοῦ Γένους ἀνάγκην.

Ὁ φιλογενέστατος καὶ φιλομουσότατος ἀνὴρ μετ᾽ ἀγαστῆς πάντοτε προθυμίας ἐκχέει τὸν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μόνον πρὸς διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνύψωσιν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος Λέρου, ἀλλὰ καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν γενικῶν τοῦ ἔθνους ἀναγκῶν προθυμότατος καὶ δαψιλέστατος προσέρχεται ἀρωγός.

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν «ἡ Ἀνατολή» πάνυ ἡδέως διαθρυπτόμενος τὴν φιλοτιμίαν διὰ τὰς εὐγενεῖς καὶ εὐεργετικὰς πράξεις τοῦ μεγατίμου τούτου τέκνου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐσέμνυνεν ἑαυτὸν κοσμήσας τὸν πίνακα τῶν «*ἐπιτίμων μελῶν*» αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀγαστοῦ καὶ τετιμημένου ὀνόματος τοῦ εὐγενεστάτου τούτου Μικρασιάτου. Ταχέως ὅμως αἱ δωρεαὶ αὐτοῦ παρέσχον τῷ Συλλόγῳ τὴν μεγάλην χαρὰν νὰ χαράξῃ τὸ εὐλογητὸν αὐτοῦ ὄνομα χρυσοῖς γράμμασιν ἐπὶ τῆς στήλης τῶν εὐεργετῶν. Νῦν δὲ νέα μεγαλοπρεπὴς δωρεὰ τοῦ ἐξοχωτάτου Νικολάου Τσιγαδᾶ-πασᾶ πρὸς τὸν Σύλλογον ἐκ πεντήκοντα (50) Ἀγγλικῶν λιρῶν πρὸς θεραπείαν ἐσωτε-

ρικῶν τινων ἀναγκῶν τοῦ ἐν Πάτμῳ *«ἱεροδιδασκαλείου τῆς Ἀποκαλύψεως»* παρέσχε τῷ Συλλόγῳ ἡμῶν εὐάρεστον ἀφορμὴν ὅπως μετ' εὐφημίας καὶ εὐγνωμοσύνης ἀνακηρύξῃ αὐτὸν **Μέγαν** αὐτοῦ **Εὐεργέτην**, ἀναγράψῃ τὸ περικλεὲς αὐτοῦ ὄνομα εἰς τὴν στήλην τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν καὶ ψηφήσηται, ὅπως ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, πρόκειται δ' αὐτοῖς τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐπισκεπτομένοις παράδειγμα μιμήσεως ἀξιόζηλον.

Ἡ μεγαλογνώμων καὶ πρὸς πᾶν ἀγαθὸν μετὰ θείου ζήλου ὀργῶσα εὐγενὴς ψυχὴ τοῦ ἐξοχωτάτου τούτου Μικρασιάτου τεκμηριοῖ περιτράνως, ὅτι ἡ μεγαλομήτωρ Μικρὰ Ἀσία καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις αὐτῆς δυσκληρίαις οὐδέποτε ἐπαύσατο οὖσα ἀριστοτόκος.

ΠΕΠΥΚΝΩΜΕΝΗ ΣΟΦΙΑ

Φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται ἄνθρωπος.

* * *

Πολιτικὸν ζῷον ὁ ἄνθρωπος.

* * *

Φίλος ἐστὶ μία ψυχὴ δύο σώμασιν ἐνοικοῦσα.

* * *

Τῆς παιδείας αἱ μὲν ῥίζαι πικραί, γλυκεῖς δὲ οἱ καρποί.

* * *

Ἡ παιδεία ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις κόσμος, ἐν δὲ ταῖς δυστυχίαις καταφυγή.

* * *

Τριῶν δεῖ παιδείᾳ, φύσεως, μαθήσεως, ἀσκήσεως.

* * *

Ἐλπὶς ἐγρηγορότος ἐνύπνιον.

Ἀριστοτέλους.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**.—*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ.* 124).

Τὴν σχολαρχίαν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἀνελάμβανεν ὁ Θεόφιλος Καΐρης ὡς εἴδομεν (σελ. 122 κ. ἐφ.), ὑπὸ τρεῖς ὅρους· Αον νὰ δοθῇ τῷ θείῳ αὐτοῦ Σωφρονίᾳ ἓν μερίδιον τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐφημερίας, Βον νὰ παρέχηται τῷ Θεοφίλῳ καὶ τοῖς τρισὶν αὐτοῦ ἀδελφοῖς δωρεὰν τροφὴ παρὰ τῆς Σχολῆς καὶ Γον νὰ δοθῇ αὐτῷ ἄδεια ἑνὸς μηνός, ὅπως μεταβὰς εἰς Ἄνδρον ἴδῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Γενομένων προθυμότατα δεκτῶν τῶν ὅρων, ὁ Θεόφιλος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σχολὴν ὡς Σχολάρχης τῇ 11 Φεβρουαρίου 1811. Μέχρι δὲ τῆς 21 Αὐγούστου διέμενε μετὰ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ Σχολῇ καὶ ἐτρέφοντο ἐκ τῆς Σχολῆς. Τῇ δὲ 22 Ἰουνίου 1811 συνετάχθη συμφωνητικόν, δι' οὗ ὁ μισθὸς τοῦ Θεοφίλου ὡρίζετο τέσσαρας χιλιάδες γροσίων ἐτησίως ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς 21 Φεβρουαρίου 1811. Τῇ δὲ 28 Ἰουνίου 1811 ἐμισθώσατο ὁ Θεόφιλος τὴν οἰκίαν Ι. Μεταξᾶ, ἵνα κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ «*μετὰ τῶν γονέων, ἀδελφῶν καὶ ἀδελφάδων του*» ἀντὶ ἐτησίου μισθώματος 450 γροσίων. Σενέκειτο δὲ ἡ οἰκία ἐκ μιᾶς αἰθούσης, τριῶν δωματίων, μαγειρείου, δύο μαγαζίων, ὧν τὸ μικρότερον εἶχεν ἄνωθεν καὶ μικρὸν δωμάτιον. Τὸ οἴκημα εἶχε καὶ ὕελους, διότι ὑπάρχει ἐν τῷ συμβολαίῳ ὁ ὅρος, νὰ παραδώσῃ ὁ ἐνοικιαστὴς τὴν οἰκίαν «*μὲ τὰ τζάμια σῶα*». Τὸ συμβόλαιον φέρει ὑπογραφὴν **Θεόφιλος ἱεροδιάκονος**.

Παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὅλως ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν θερμὸν πό-

θον καὶ τὸν ἄκρον ἐνθουσιασμόν, μεθ' ὧν οἱ Σμυρναῖοι ἐκάλουν τὸν Θεόφιλον Καΐρην Σχολάρχην τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ταχέως ἠγέρθησαν δυσαρέσκειαι, ἀφορμὴν ἔχουσαι παράβασιν τῶν συμφωνιῶν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Σχολῆς. Ἐνταῦθα παρίσταται ὁ Χατζῆ Ἀθανάσιος Χατζῆ Γεωργίου δι' ὑλικῆς μὲν ὑποστηρίξεως ἀναπληρῶν τὰς παραβάσεις τῶν συμφωνιῶν, διὰ δὲ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἐπιβολῆς συγκρατῶν τὸν Θεόφιλον ἐν τῇ σχολαρχίᾳ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ Θεόφιλος παρεκάλεσε τὸν Χ'' Ἀθανάσιον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ ν' ἀφήσῃ τὴν σχολαρχίαν. Τότε ὁ Χ'' Ἀθανάσιος ἔγραψε (τῇ 26 Νοεμβρίου 1811) πρός τε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σμύρνης Ἄνθιμον (1) καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς κατὰ τὴν Σμύρνην Ἑλληνικῆς Σχολῆς δριμυτάτην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τὰς δι' ἑαυτοῦ γενομένας συντόνους καὶ ἐπιμόνους αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόφιλον αἰτήσεις, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν σχολαρχίαν, τὰς δύο ἐπὶ τούτῳ ἀποστολὰς τοῦ διδασκάλου Μπατῆ εἰς Κυδωνίας, τὰς διὰ γραμμάτων ὑποσχέσεις τῆς αὐτοῦ πανιερότητος καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Σχολῆς περὶ τῆς «*ἀνέσεως καὶ εὐχαριστήσεως τοῦ Θεοφίλου*», ἐπισφραγιζομένας καὶ βεβαιουμένας διὰ τῶν τιμίων αὐτῶν ὑπογραφῶν, ὧν τὴν ἀναίρεσιν πάντῃ ἀπίθανον ἐστοχάζετο, καὶ ἐὰν αὐτὸς ὁ Κάλχας προυμάντευεν αὐτῷ ταύτην. «Διϊσχυριζόμην προσέτι, λέγει, ὅτι καὶ ἐάν τις ἐγίνετο αἴτιος ν' ἀναιρεθῶσιν αἱ ἐνυπόγραφοι ἐκεῖναι ὑποσχέσεις, οὗτος θὰ ἐθεωρεῖτο ἀντάρτης καὶ πολέμιος, ὡς πρόξενος ἑνὸς μεγάλου ἀτόπου σχεδὸν ἀπαραδειγματίστου, διότι εἰς τιμίους ἀνθρώπους εἶναι φανερὸν τί ἐστιν ὑπογραφὴ καὶ τί δηλοῖ ἀναίρεσις καὶ παράβασις ὑπογραφῆς καὶ ἐγγράφου ὑποσχέσεως καὶ ἐπαγγελίας». Ὑποδεικνύει τὴν ἀντίφασιν τῆς δι' αὐτοῦ ζητήσεως τοῦ Θεοφίλου ὡς σχολάρχου καὶ τοῦ θερμοτάτου ζήλου τῆς αὐτοῦ πανιερότητος καὶ τῶν ἐπιτρόπων πρὸς τὴν μετ' οὐ πολὺν χρόνον γενομένην παράβασιν τῶν ἐγγράφων ὑποσχέσεων. «Ὑπεστήριξα, λέγει διὰ γράμματός μου τὴν σοφολογιότητά του, ἵνα μένῃ ἐν τῇ αὐτόθι σχολῇ, οὐχὶ διὰ τὸν βαρύτερον μισθὸν τῶν Σμυρναίων ὡς ἀτόπως τις σοφιζόμενος καὶ συλλογιζόμενος ἐνδέχεται νὰ ὑπολάβῃ, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διὰ τὸ

(1) Κατὰ παραδρομὴν ἀντιγραφικὴν ἐν σελ. 118 ἐγράφη τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σμύρνης Διονύσιος ἀντὶ Ἄνθιμος.

παρ' ἐμοὶ μεγάτιμον χατῆρι τῆς τε ὑμετέρας πανιερότητος καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ διὰ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐνδόμυχόν μου σκοπόν, ὅστις ἦν ἡ τοῦ Γένους κοινωφέλεια. Διὰ τοῦτο ἥ τε σοφολογιότης του καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ κὺρ Σωφρόνιος, καίτοι ὀλίγοι καὶ μικροὶ τῇ καταστάσει, ἔδειξαν ἐκείνην τὴν γενναιότητα παραβλέποντες τὴν παράβασιν ἐκείνης τῆς ὑποσχέσεως, ἧς τὸ ἐλλεῖπον ἀνεπλήρωσαν διὰ τῆς ἰδικῆς μου ἀνέσεως καὶ περιθάλψεως. Δι' αὐτὰ ταῦτα τὰ αἴτια καὶ ἡ διὰ γράμματός μου ἐπιστήριξις τοῦ κὺρ Θεοφίλου καὶ ὁ οἰκονομικὸς ἐκεῖνος τρόπος μου ὑπῆρχεν αὐτόθι μέχρι τοῦδε ἄδηλος. Ἤδη δὲ ἐξαίφνης ἔμαθον παρὰ τοῦ κὺρ Σωφρονίου, θείου τοῦ κὺρ Θεοφίλου, ὅτι ἡ σοφολογιότης του ζητεῖ ἄδειαν τοῦ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς αὐτόθι σχολαρχίας του, ἐφ' ᾧ διὰ τὸ παρ' ἐλπίδα ἠπόρησα μὴ εἰδὼς πόθεν τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον. Διό, ἐπειδὴ τὸ νὰ γράψω παρὰ πόδας τῇ σοφολογιότητί του νὰ σηκωθῇ νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα τὸ ἐστοχάσθην ὡς ἄτοπον, τὸ μὲν ἵνα μή τις αἰσχύνη προστριβῇ τοῖς αὐτόθι ἐπιτρόποις, ἐξ ἧς ἴσως μεθέξῃ καὶ ἡ πανιερότης της, ὡς ἀνίκανος καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀποκαταστήσητε αὐτόθι διδάσκαλον, τὸ δὲ ἵνα καὶ ἡ τοῦ κὺρ Θεοφίλου ὑπομονὴ ἐνδειχθῇ πραγματικωτέρα καὶ ἐν ὑποδείγματι, ἀνέβαλλον τὸν παρόντα καιρὸν καὶ ἀπεφάσισα νὰ γράψω τῇ τε πανιερότητί της καὶ τοῖς ἐπιτρόποις; ὅπως κατὰ τὰς ἀνέκαθεν ἐπαγγελίας ἡμῶν καὶ τὸν ζῆλον προσπαθήσητε νὰ εὐχαριστήσητε τὴν σοφολογιότητά του, ἵνα ἐμφιλοχωρῇ αὐτόθι, τῇ δὲ σοφολογιότητί του, ἵνα ὑπομείνῃ εἰσέτι καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ πειρασμοῦ, εἰ ἔστιν ἐκ τῶν ὑπομονητέων, ἵνα δείξῃ ἀληθές, ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται. Ἡ πανιερότης της λοιπὸν μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων τῆς Σχολῆς, ἂν ἀγαπᾶτε θέλετε δείξει τὴν δέουσαν καὶ ἀπαιτουμένην προσπάθειαν εἰς τὰ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀνέσεως τῆς σοφολογιότητός του, καθ' ὅτι, ἐὰν μὴ γένηται ἡ καθήκουσα περὶ τούτου πρόνοια, δὲν θέλει μείνει ἄλλο παρὰ νὰ ἀναχωρήσῃ αὐτόθεν ἡ σοφολογιότης του. Ὅθεν θέλετε προβλέψει τὸ συμφερώτερον τῆς αὐτόθι Σχολῆς, ἵνα ἀποφύγητε καὶ τὸν μῶμον τῶν ἀνθρώπων, ἀξιωθῆτε δὲ ὡς κοινωφελεῖς τῶν μισθῶν παρὰ θεοῦ, παρ' οὗ ἐξαιτοῦμαι τὰ ἔτη της ὅτι πλεῖστα καὶ σωτηριώδη.»

Ὁ τῶν Κυδωνιῶν ἄρχων Χ'' Ἀθανάσιος Χ'' Γεωργίου δὲν περιωρίσθη μόνον ἐπιτιμήσας τοὺς τῆς Σμύρνης ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς

τὸν Θεόφιλον τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (26 Νοεμβρίου 1811) ἔγραψε συμβουλεύων αὐτῷ ὑπομονήν. «Ὁ περιπόθητος θεῖος τῆς ὑμετέρας σοφολογιότητος κὺρ Σωφρόνιος προχθὲς ἐλθὼν πρός με ἐφανέρωσεν, ὅτι ζητεῖ ἄδειαν τοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ αὐτόθεν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος ἐζήτησε παρ' ἐμοῦ ἄδειαν, ἵνα ἔλθῃ αὐτόθι καὶ παραλάβῃ αὐτήν, οὗ χάριν σκεφθεὶς τὴν μὲν πανοσιότητά του ἠμπόδισα ἐκ τοῦ αὐτόθι ἐρχομοῦ του, ἵνα μὴ διὰ τοῦ ἐμφύτου αὐτοῦ ὀξέως καὶ ταχέως ἀπερισκέπτως ἐγείρῃ αὐτὴν αὐτόθεν. Πρὸς δὲ τὴν σοφολογιότητά της γράφω ὅτι νὰ ὑπομείνῃ καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ πειρασμοῦ, ἵνα μὴ φαίνηται διδάσκων διὰ λόγων τὰ περὶ ὑπομονῆς καὶ φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων καὶ ἐν ὑποδείγματι, ἔτι δὲ ἐκδηλοποιῶ αὐτῷ ὅτι περὶ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀνέσεώς της γράφω τῷ τε πανιερωτάτῳ ἁγίῳ Σμύρνης καὶ τοῖς εὐγενεστάτοις ἐπιτρόποις τῆς αὐτόθι Σχολῆς, ὅπως λάβωσι τὴν περὶ τούτου δέουσαν πρόνοιαν καὶ φροντίδα. Ὥστε ἡ σοφολογιότης της ὑπομένουσα ὑπομενεῖ πρὸς ἡμέρας τὰ τῆς μεταβολῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ἵνα ὦσιν ἀνυπολόγητοι ἔπειτα. Ἐὰν δὲ παρελθουσῶν ἡμερῶν μὴ ἴδῃ μεταβολὴν διαθέσεως καὶ ὅτι οὐκ ἀποδίδωσι τὸν μισθόν της ἐγερθεῖσα παράλαβε τοὺς αὐτόθι οἰκογενεῖς της καὶ ἐλθὲ ἐνταῦθα γεγανωμένη καὶ ὁ οὕτω τὰ κατ' αὐτὴν ἐξοικονομήσας ἅγιος Θεὸς ἐξοικονομήσει καὶ τὰ μετὰ ταῦτα καὶ εὐοδώσει ἐπὶ τὰ κρείττονα καὶ αἰσιώτερα, καθ' ὅτι οἱ αὐτόθι, ὡς μοὶ φαίνεται, μεμαθήκασι, τὸ ἀργός τις μὴ ἐσθιέτω, καὶ ἀγνοοῦσι, τὸ ὅτι καὶ ὁ ἐργαζόμενος μὴ πεινάτω, μάλιστα δ' ἐν τοιούτῳ ἐπαγγέλματι.» ......

Εἰς ὑπομονὴν καὶ ἐγκαρτέρησιν συμβουλεύει καὶ παρακαλεῖ καὶ ὁ ὑπογραφόμενος «*Γρηγόριος ὁ γέροντάς της*» (τῆς αὐτοῦ δηλ. σοφολογιότητος κ. Θεοφίλου) «***διὰ τὴν σύστασιν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν Γένους.***» Καιρίως ἐπληγώθην, λέγει, τὴν καρδίαν μαθὼν τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν ἐπιτρόπων τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Φοβούμενος δὲ μήπως ἡ σοφολογιότης της βαρυνθεῖσα τὰς ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας των ἀλλεπαλλήλους ταραχὰς παραιτήσῃ καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν Σχολὴν αὐτῶν καὶ τότε τὰ φῶτα τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, τὰ ὁποῖα χάριτι θείᾳ ἤδη ἄρχισαν νὰ φέγγωσιν ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ καὶ φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἀποσβεσθῶσιν, φεῦ! μετὰ μεγάλης αἰσχύνης καὶ βλάβης. Ὅθεν

εὐθὺς ὡς ἔμαθον τὴν θλιβερὰν ταύτην εἴδησιν δὲν ἔλειψα νὰ ἐκτελέσω τὸ χρέος μου συμβουλεύων, ἵνα εὐψύχως ἐγκαρτερῇ πᾶσι τοῖς δεινοῖς συναντήμασιν, ἅτινα εἶναι συνεργήματα τοῦ Διαβόλου, ἀγωνιζομένου νὰ καταστρέψῃ ὡς αὐτὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην Σχολήν. Ἀνδρίζου λοιπὸν κατὰ τῶν πειρασμῶν. Ἐνθυμήθητι ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας κατεπείσθης ν' ἀναδεχθῇς ταύτην τὴν Σχολήν, αἱ θλίψεις καὶ τὰ δεινὰ δὲν ἔλειψαν. Ἀλλ' ὁ πανάγαθος ἐκ πάντων ἐρρύσατό σε καὶ ῥύσεται, παρεμύθησέ σε καὶ παραμυθήσει. Λοιπὸν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπόμενε πάντα πειρασμὸν καὶ ἐξακολούθει τὸ ἔργον σου ἀόκνως καὶ προθύμως. Ὅσον δύνασαι ἐγκαρτέρησον, μήπως ὁ Θεὸς ὁ ἀρχηγὸς τῆς σοφίας καὶ εἰρήνης χαρίσηται αὐτοῖς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς σοφίας. Ὁ θεῖος ὑμῶν κὺρ Σωφρόνιος τοσοῦτον παρωξύνθη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ εἰδήσει ὥστε, ἂν μὴ κατεπραΰνον αὐτὸν διὰ τοῦ λόγου μου, θὰ ἤρχετο αὐτοῦ ἀμέσως νὰ σᾶς σηκώσῃ καὶ νὰ σᾶς φέρῃ ἐδῶ. Ἐπειδὴ καὶ εἰξεύρει ὅτι ἡ Σοφολογιότης της μὲ ὀλιγωτέρους κόπους καὶ ἄνευ πειρασμῶν θὰ κερδίζει ἐδῶ περισσότερα».

Τὰ αἴτια τῆς δυσαρεσκείας τοῦ Θεοφίλου καὶ τὰς παραβάσεις τῶν ἐγγράφων συμφωνιῶν, ἃς οὕτω δριμέως καὶ παρρησιαστικῶς ἐπιρρίπτει τῷ ἀρχιερεῖ καὶ τοῖς ἐπιτρόποις τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ὁ ἄρχων τῶν Κυδωνιῶν Χ'' Ἀθανάσιος, μένουσιν ἄγνωστα. Μόνον ἐπιστολὴ τοῦ Σμυρναίου *Ἰωάννου Μικελίδου*, τῇ 30 Δεκεμβρίου 1811 γεγραμμένη πρὸς ἄγνωστον μὲν ἡμῖν, φαίνεται ὅμως δ' ὅτι οὗτος εἶναι ὁ Χ'' Ἀθανάσιος Χ'' Γεωργίου, παρέχει μικράς τινας νύξεις. Ὁ Ἰωάννης Μικελίδης λέγει ἐν αὐτῇ, ὅτι τὰ πρόσωπα, εἰς ἃ ἐνεφέρετο ἡ πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ πανοσιωτάτου Σωφρονίου σταλεῖσα καὶ περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου κὺρ Θεοφίλου διαλαμβάνουσα ἐπιστολὴ τοῦ ἀγνώστου, «μυριατρόπως φροντίσαντα καὶ κοπιάσαντα πρὸς ἐλευθερίαν τῆς Σχολῆς οὐδὲν κατώρθωσαν τὸ μὲν διὰ τὸ ἄκαμπτον τοῦ ἀνδρός, τὸ δὲ καὶ δι' ἄλλα αἴτια, ὧν ἡ ὑπερνίκησις ἀπαιτεῖ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ δαπάνην οὐ σμικρὰν κ.τ.λ.» Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα τὸ πρᾶγμα διενεργεῖται ἀδιακόπως καὶ αὐτὸς ὁ γράφων «ἀπείρους κατέβαλον, λέγει ἱδρῶτας, ὅθεν καὶ ἐκ τούτου ἠσθένησα, πρὸς οἰκονομίαν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ κατὰ πετρῶν ἔσπειρα, ἀδελφέ.»

Τίς ὁ ἄκαμπτος οὗτος ἀνήρ ;

Τίς ἡ ἐπιδιωκομένη τῆς Σχολῆς ἐλευθερία ;

Τίς διετάραξε τὴν εἰρήνην, ὑπὲρ ἧς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ὁ γράφων ἀπείρους κατέβαλε μάτην ἱδρῶτας· ;

«Ἐστοχάσθησαν, λέγει ὁ Μικελίδης, καὶ τοῦτο, ὅτι ἀγαπῶντες διακαῶς τὸν κὺρ Θεόφιλον καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ Γένους νὰ συστήσωσιν ἰδιαιτέραν Σχολὴν μὲ ἐλπίδα, ἴσως μετ' ὀλίγον μεταβληθῇ ὁ ἀνὴρ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν συμφρονήσας ἀποκαταστήσῃ τὴν Σχολὴν ἐλευθέραν. Ἀλλ' ἐπειδὴ βαθύτερον σκεφθέντες κατενόησαν ὅτι καὶ τοῦτο εἰς μάτην θ' ἀπέβαινε καί μάλιστα ὅτι τοῦτο θὰ παρεῖχε τῷ ἀνδρὶ ἐκείνῳ αἰτίαν μείζονος ἀμεριμνησίας ἀποβλέποντες δὲ πρὸς τούτοις καὶ εἰς τὰ γραφόμενα τῆς εὐγενείας της», λέγει ὁ Μικελίδης πρὸς τὸν ἄγνωστον ἡμῖν ἀποδόχον τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, *«ἐτραβήχθησαν»*.

Ἐξ' ὅσον προχωρῶν λέγει ὁ Μικελίδης δικαιοῦται νὰ συμπεράνῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ ἄκαμπτος ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦτο ὁ Μπαχατώρης.

Φαίνεται ὅτι ὁ Βαχατώρης παρεῖχε προσκόμματα εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ μισθοῦ τοῦ Θεοφίλου, ἣν πάντες ἀνεγνώριζον δικαιοτάτην καὶ κατεβόων διὰ τοῦτο. «Ὁ μισθὸς δ' οὗτος κατηρτίζετο, λέγει ὁ Μικελίδης, διὰ συνδρομῶν, καὶ οἱ συνδρομηταὶ καίπερ ἀναγνωρίζοντες τὸ δίκαιον τῆς ἀποτίσεως δὲν συγκατένευον νὰ καταβάλωσιν αὐτοὶ τὸν μισθὸν προβάλλοντες ἔνθεν μὲν ὅτι δὲν συνεφώνησαν αὐτοὶ μετὰ τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι, ἔνθεν δὲ ὅτι, ἐὰν αὐτοὶ ἀπέτινον τὸν μισθόν, θὰ προσέκρουον πρὸς τὴν αὐτονομίαν τῆς Σχολῆς, συγχρόνως δὲ ἐσκέπαζον καὶ ἐβοήθουν τὸν Μπαχατώρην, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ δημοσιευθῇ ἡ παράβασίς του καὶ κατὰ τοῦτο καὶ ἤδη, ὡς μανθάνω, κινοῦνται κατ' αὐτοῦ δι' ἀναφορῶν πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, δι' ἧς καὶ ὁ κὺρ Θεόφιλος δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει ἐνεργήσῃ τὴν δικαίαν περὶ τοῦ μισθοῦ του ζήτησιν».

Δι' ἐμοῦ, λέγει κατωτέρω ὁ Μικελίδης, ἐγένετο τὸ συμφωνητικὸν μεταξὺ ἐπιτρόπων καὶ Θεοφίλου τῇ 22 τοῦ Ἰουνίου, μισθὸς ὁρίζεται ἐτήσιος ἐν αὐτῷ τέσσαρες χιλιάδες γρόσια ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς 21 Φεβρουαρίου. Τὸ ἔγγραφον ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων Μπαχατώρη καὶ Κουρτοβίκη, μετὰ ταῦτα δὲ ἀναγνοὺς καὶ ἐγκρίνας καὶ ὁ Θεόφιλος Καΐρης ὑπέγραψεν· ἀλλὰ πρὶν καταρτισθῇ εἰς διπλοῦν,

ὡς ἐλέγετο ἐν τῷ ὑπογραφέντι συμφωνητικῷ, παρετήρησεν ὁ θεῖος τοῦ Θεοφίλου ὅτι ὁ μισθός τῶν 4 χιλιάδων κατὰ τὸ δίκαιον ὤφειλε ν' ἄρχηται ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν Σχολήν, ἤτοι ἀπὸ τῆς 11 Φεβρουαρίου καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς 21 Φεβρουαρίου ὡς ἐσημειώθη ἐν τῷ ἐγγράφῳ. Ὁ δὲ Μπαχατώρης ἐναντίον τοῦ ὅρου, ὃν ὑπέγραψεν, ἠξίου ὅτι ὁ μισθὸς τῶν 4 χιλιάδων πρέπει νὰ ἄρξηται ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου, ὅτε ἀφικνεῖται ἡ τοῦ Θεοφίλου οἰκογένεια καὶ ἐξέρχεται οὗτος ἐκ τῆς Σχολῆς, ἐν ᾗ διῃτᾶτο κατὰ τὸ συμφωνητικὸν τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἀπὸ δὲ τῆς 11 Φεβρουαρίου μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου νὰ πληρωθῇ ὁ Θεόφιλος κατὰ τὴν πρώτην συμφωνίαν πρὸς 3000 γροσίων τὸ ἔτος, διότι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔμεινεν ἐν τῇ Σχολῇ αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἐτρέφοντο ὑπ' αὐτῆς. Ὁ ἐπίτροπος Μπαχατώρης ταχέως ἐπελάθετο τῆς συμφωνίας, καθ' ἣν ἐδέξατο αὐτός τε καὶ οἱ συνεπίτροποι αὐτοῦ νὰ παρέχωσι πρὸς ταῖς τρισὶ χιλιάσι γροσίων τροφὴν καὶ κατοικίαν τῷ Θεοφίλῳ καὶ τρισὶν ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Ὥστε αἱ ἀξιώσεις αὐτοῦ ἦσαν διττῶς ἄδικοι καὶ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὸ δεύτερον συμφωνητικόν, ἃ ἔφερον τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ. Διὸ καὶ οἱ Σμυρναῖοι ἀποκρούοντες τὸ ἄδικον κέρδος, ὅπερ ὁ ἐπίτροπος αὐτῶν διὰ παραβάσεως ὑποσχέσεων καὶ ἀθετήσεως ὑπογραφῶν ἤθελε νὰ πορίσῃ τῷ ταμείῳ τῆς Σχολῆς, ἀνεγνώριζον πάντες τὰ δίκαια τοῦ Θεοφίλου καὶ κατεβόων διὰ τὴν προσγινομένην αὐτῷ ἀδικίαν.

(Ἕπεται συνέχεια)

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἡλιουπόλεως φίλοι τοῦ Συλλόγου ὅπως ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ στατιστικῷ πίνακι ἀπαντώσας ἴσως ἀνακριβείας πρὸς διόρθωσιν. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Όνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Μοῦγλα	1400	9000	—	1	1	—	1	4
Μύλασα (α)	2700	9000	800	1	1	1	1	7
Μανταλιὰ	550	2100	—	1	—	1	1	3
Ἀλὰ-παξὲ	60	—	—	1	—	1	—	—
Κουΐτζὰκ	250	—	—	1	—	1	1	2
Κιουλλοὺκ	100	50	50	1	—	1	1	2
Ἀκτσὲ	600	9000	—	1	1	—	1	5
Γιενὶ-παζὰρ	150	5000	—	—	—	—	—	—
Σουλτὰν-Χισὰρ	50	1000	—	—	—	—	—	—
Ναζλίον (β)	3900	10000	300	1	1	3	1	6
Ἀλικαρνασσὸς	4000	4500	—	2	3	1	1	6
Παγαλὰς	150	—	—	1	—	1	1	1
Κεφαλοῦκα	160	—	—	1	—	1	1	—
Γκιουμουσλὴ (Μύνδος)	200	—	—	1	—	1	1	2
Ἀϊδίνιον	4500	35000	150	2	8	—	1	9
Βαϊνδίριον	4000	—	—	1	—	3	1	6
Θεῖρα	3500	—	—	3	—	3	1	6
Ὀδεμίσιον	3000	—	—	2	1	1	1	6
Κιρκιντζὲ	4500	—	—	2	—	4	1	5
Λίγδα	2500	—	—	1	—	2	1	5

(α) Ὑπάρχει καὶ Νηπιαγωγεῖον μικτὸν μετὰ 60 νηπίων καὶ νηπιαγωγοῦ.
(β) » » » » » 120 » » 2 νηπιαγωγῶν.

ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
2	60	1	4	2	75	75	70	4		10	
3	70	1	3	2	50	110	40	3		5	
1	30	—	—	—	—	6	—	1		2	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	20	—	—	—	—	2	—	—		—	
1	20	—	—	—	—	—	—	—		—	
2	50	1	5	1	60	70	50	1		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1		—	
4	142	1	6	3	98	160	140	2		—	
3	180	1	4	2	120	110	40	2		4	
1	15	—	—	—	5	20	—	—		—	
1	18	—	—	—	7	20	—	—		—	
—	25	—	—	—	10	20	—	—		—	
10	320	1	6	6	220	400	200	25	1	5	10
6	265	1	5	5	191	250	120	—		—	
4	203	1	5	5	222	250	140	—		—	
4	144	1	5	4	137	250	100	—		—	
4	215	1	4	2	102	130	60	—		—	
2	75	1	4	1	37	50	30	—		—	

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
*Μουρσαλὴ	1400	—	—	1	—	1	1	5
Καρὰ-μπουνὰρ	600	—	—	1	—	1	1	5
*Πυργὶ	1300	—	—	1	—	1	1	4
Καρὰ-σου	350	—	—	1	—	1	1	4
Κιόσκι	400	—	—	1	—	1	1	4
Ὀμουρλοῦ	340	—	—	1	—	1	1	4
*Τουρβαλὶ	600	—	—	1	—	1	1	4
*Ἀγιὰ-Συυλοὺκ	350	—	—	1	—	1	1	4
*Ἀζιζιὲ	500	—	—	1	—	1	1	4
Βαλατσίκ	320	—	—	1	—	2	1	4
Κοτσαρλὶ	450	—	—	1	—	1	1	4
*Γιαμπεγὶ	1000	—	—	1	—	1	1	4
*Μπουγιουκλὶ	400	—	—	1	—	1	1	4
Πετζὶκ	600	—	—	1	—	1	1	4
*Τάτσα	550	—	—	1	—	1	1	4
Κοκκινοχώριον	150	—	—	1	—	1	1	3
Καράμακκα	150	—	—	1	—	1	1	4
Μασὰτ	150	—	—	1	—	1	1	3
Ντερμεντζὶκ	250	—	—	1	—	1	1	3
Καρὰ-όλὰρ	600	—	—	1	—	1	1	4
Γιοκσέκομου	150	—	—	—	—	—	—	—
Ταλιάνι	400	—	—	1	—	1	1	4

* Αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι κοινότητές εἰσιν ἀμιγεῖς ὑπὸ μόνον Χριστιανῶν ὀρθοδόξων οἰκούμεναι. Πᾶσαι δ' αἱ ἄλλαι κοινότητες ἔχουσι καὶ Ὀθωμανικὸν πληθυσμόν, οὗτινος ὅμως ἀγνοοῦμεν τὸν ἀριθμόν.

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
2	76	1	4	1	63	80	40	—			
2	58	1	4	1	53	80	30	—			
1	70	1	4	1	35	50	35	—			
1	30	—	—	—	10	35	—	—			
1	25	—	—	—	15	35	—	—			
1	40	—	—	—	16	40	—	—			
1	40	—	—	—	20	45	—	—			
1	37	—	—	—	10	30	—	—			
1	47	—	—	—	12	40	—	—			
1	36	—	—	—	10	36	—	—			
1	62	—	—	—	17	35	—	—			
1	75	—	—	—	27	30	—	—			
1	36	—	—	—	10	28	—	—			
1	60	—	—	—	16	25	—	—			
1	40	—	—	—	15	15	—	—			
1	26	—	—	—	10	15	—	—			
1	16	—	—	—	10	10	—	—			
1	16	—	—	—	12	10	—	—			
1	25	—	—	—	10	20	—	—			
1	7[illegible]	—	—	—	28	50	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	40	—	—	—	5	25	—	—			

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΕΝ ΤΩΙ ΣΥΛΛΟΓΩΙ

Ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. *Παῦλος Καρολίδης* ἐποιήσατο τῇ 30 Ἰανουαρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς» σπουδαιοτάτην διάλεξιν περὶ τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ εὐρεῖα αἴθουσα τοῦ Συλλόγου ἦν κατάμεστος κόσμου ἐκλεκτοῦ ἐκ τοῦ διαπρέποντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηνῶν παρακολουθήσαντος μετὰ συντόνου προσοχῆς καὶ ἀδιαπτώτου ἐνδιαφέροντος τὴν ἐπὶ 2 ὅλας ὥρας διαρκέσασαν σοφὴν τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ διδασκαλίαν.

Μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ἐμβριθείας καὶ πειστικότητος ὁ κ. Π. Καρολίδης περιέγραψε τὰς ἱστορικὰς τύχας τοῦ ἐν Συρίᾳ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, κατέδειξε δὲ τὰς ἀνάγκας, αἵτινες μαστίζουσι νῦν τὴν Ἱεροσολυμητικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἐπικρέμανται αὐτῇ καὶ δημιουργοῦνται ἀδιαλείπτως ὑπὸ ἐπηλύδων ἐχθρῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, καὶ ὑπέδειξε τῷ ἀκροατηρίῳ αὐτοῦ ὅτι πρὸς ταῖς πολλαῖς ἄλλαις ἀνάγκαις, αἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πλέον ἢ ἄλλοτε κατατρύχουσι τὸ Γένος ἡμῶν, καὶ πρὸς ἃς ὀφείλομεν πάντες νὰ ἔχωμεν ἐστραμμένην καὶ ἐγρηγοροῦσαν τὴν προσοχήν, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς διὰ παντὸς τρόπου ἐνισχύσεως τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀνίσῳ καὶ πολυειδεῖ ἀγῶνι, ὃν διεξάγει καρτερικῶς καὶ ἀνενδότως κατὰ ποικίλων ἐχθρῶν, ἐπιβουλευόντων τῇ ὑποστάσει αὐτῆς διὰ μέσων ἰσχυρῶν μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ Χριστιανικῶν.

Τὸ πέρας τῆς σοβαρᾶς ταύτης διαλέξεως ἐπέστεψε τὸ ἐπίλεκτον καὶ πολυπληθὲς ἀκροατήριον διὰ παρατεταμένων χειροκροτημάτων καὶ θερμοτάτων ἐκδηλώσεων εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν σοφὸν ἀγορητήν.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες *τῶν περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ **πρῶτος** τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ **δεύτερος** τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος **πρῶτος** τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47*.

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, **ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας**.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΖΙΚΗΝΟΙ ΛΟΓΙΟΙ ΑΝΔΡΕΣ

Ἰωάννης Κυζικηνός, πατὴρ τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ *Ἀθανασίου Κυζικηνοῦ*, ἐγεννήθη ἐν Πανόρμῳ τῆς Κυζίκου κατὰ τὴν προτελευταίαν δεκαετηρίδα τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἀπέθανεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1829.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἰωάννου Κυζικηνοῦ ἦσαν ἐκ τῶν εὐπόρων τῆς Πανόρμου οἰκογενειῶν. Τοῦτο φαίνεται ἔκ τε τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅστις ἦτο *ἀρχικτίστης*, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν νῦν ἀρχιτέκτονα, καὶ ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἐν τῷ γνωστῷ ἐπὶ εὐπορίᾳ καὶ κοινωνικῷ ἀξιώματι οἴκῳ τῶν *Παντερμαλίδων*.

Παῖδα ἔτι ὄντα εὑρίσκομεν τὸν Ἰωάννην ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐργαζόμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀρχιερέως τινὸς καὶ μανθάνοντα γράμματα. Διατί ἀπῆλθεν ἐκ Πανόρμου εἶνε ἄγνωστον, ἀλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι εὐπόρου οἴκου βλαστὸς ὢν εὑρίσκεται ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ μακρὰν τῶν γονέων ἐργαζόμενος παρ' ἀρχιερεῖ καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐργασίας ἀγωνιζόμενος νὰ μάθῃ γράμματα, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εὑρίσκετο ἐκεῖ τῇ συναινέσει τῶν ἑαυτοῦ γονέων, ἀλλ' ὅτι πόθος πρὸς τὰ γράμματα ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν γονέων. Οὐδόλως δὲ ἀπίθανον ὅτι ὁ Ἰωάννης ἅτε λίαν φιλομαθὴς ὢν δὲν εἶχε πρὸς τὰς κλίσεις αὐτοῦ σύμφωνον καὶ τὸν πατέρα, θέλοντα ἴσως νὰ παραλάβῃ τὸν υἱὸν εἰς τὸ ἴδιον ἔργον· διὸ ἀποδρὰς τοῦ πατρικοῦ οἴκου μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐζήτησεν ἐκεῖ διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας νὰ κατασβέσῃ τὴν πρὸς μάθησιν δίψαν αὐτοῦ. Οὕτως ἴσως εὑρέθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εἰρημένου ἀρχιερέως.

Ἐπεισόδιον

Ὅτε διετέλει παρὰ τῷ μνημονευθέντι ἀρχιερεῖ ὑπηρετῶν ὁ Ι. Κυζικηνός, ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχιερέως ἕτερός τις ἀρχιερεὺς ἀνώτερος, ὡς φαίνεται, ἴσως ἐκ τῶν *Γερόντων*. Αἱ ἐπισκέψεις τότε ἐγίνοντο πολυήμεροι, ἕνεκα τῶν μεγάλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποστάσεων καὶ τῆς ἐλλείψεως συγκοινωνίας ἐπαρκοῦς, ἴσως δὲ καὶ ξενοδοχείων. Ὁ ξενιζόμενος ἀρχιερεὺς ἤκουσε περὶ τὸ μεσονύκτιον κτύπους ὑπέρου ἐν ἰγδίῳ καὶ ψιθυρισμούς. Ἀναστὰς δ' ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἦχον καὶ ἐντείνας πρὸς τὸν τοῖχον τὸ οὖς διέγνω ὅτι οἱ κτύποι προήρχοντο ἐκ κοπανιζομένου καφὲ ἐντὸς μεγάλου ἰγδίου διὰ ξυλίνου ὑπέρου ὡς τότε συνειθίζετο, οἱ δὲ ψιθυρισμοὶ ἦσαν νέου μελετῶντος. Προσχὼν δ' ἔτι ἀκριβέστερον ἤκουε τούγκ ! τούγκ, τούγκ καὶ συγχρόνως *τύπτω, τύπτεις, τύπτει, ἔτυπτον, ἔτυπτες, ἔτυπτε, τύψω, τύψεις, τύψει* καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Ὁ ἀρχιερεὺς ἐνόησεν ὅτι ὁ τοῖχος ἐχώριζεν αὐτὸν ἀπὸ μιμητοῦ τινὸς τοῦ *Κλεάνθους*, πολυϋμνήτου ἀρχαίου φιλοσόφου, ὅστις διὰ πενίαν τὴν μὲν ἡμέραν ἐφιλοσόφει, τὴν δὲ νύκτα ἤντλει ἐκ φρεάτων ὕδωρ καὶ ἐπότιζε κήπους, ἵνα ἀσφαλίσῃ τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Οὕτω καὶ ὁ Ἰωάννης ἐκεῖνον ἀπομιμούμενος ὑπηρετῶν ἐσπούδαζε, μὴ ἐπαρκῶν δὲ τὴν ἡμέραν εἰργάζετο καὶ τὴν νύκτα ἅμα μελετῶν. Ὁ ἀρχιερεύς, πρωΐας γενομένης καὶ προσαγορεύσας τὸν ξενίζοντα ἀρχιερέα, μετὰ τὰ συνήθη, πῶς ἐκοιμήθητε καὶ ἐξυπνήσατε καὶ πῶς διήλθετε τὴν νύκτα, ἤρξατο ἐξετάζων αὐτὸν περὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ δ' ὁ ἐρωτηθεὶς ἀπηρίθμησεν ἅπαντας ἀπὸ τοῦ μαγείρου καὶ τῆς παραμάννας μέχρι τοῦ τελευταίου ὑπηρέτου, ἠρωτήθη, ἂν μὴ ἔχῃ καὶ ἄλλον τινά. Μάλιστα, εἶπεν, ἔχω καὶ ἓν πτωχὸν παιδίον, ὅπερ ὑπηρετοῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ μανθάνει καὶ γράμματα. Ἰδοὺ αὐτός, καὶ ἔδειξε τὸν Ἰωάννην Κυζικηνόν, ὅστις τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσήρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν φέρων ἐπὶ δίσκου τοῖς ἀρχιερεῦσι γλυκὸν καὶ καφέ. Εἶσθε εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτοῦ; Μάλιστα, ἀπεκρίνατο ὁ φιλοξενῶν ἀρχιερεύς. Ὁ εὐσταλής, κόσμιος καὶ αἰδημονέστατος, εἰς ἄκρον δ' εὐειδὴς τὴν ὄψιν Ἰωάννης ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν τῷ ξενιζομένῳ ἀρχιερεῖ, ὅστις συνδυάζων τὴν χάριν τοῦ σώματος πρὸς τὸν εὐγενῆ πόθον αὐτοῦ πρὸς

τὰ γράμματα συνεκινήθη βαθύτατα καὶ ἔλαβεν ὑπὲρ αὐτοῦ γενναίαν ἀπόφασιν. Ὁ ἀρχιερεὺς ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας χωρίς ποτε νὰ ὑποδηλώσῃ τι τῷ φίλῳ ἀρχιερεῖ ἢ τῷ ὑπηρετοῦντι ἐκεῖ Ἰωάννῃ. Ἀλλ' ὅτε ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ, ἀποχαιρετίζων τὸν φιλοξενήσαντα καὶ ἐκφράζων εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ φιλοξενίᾳ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ μίαν χάριν, νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὸν Ἰωάννην Κυζικηνόν. Ὁ φιλοξενῶν ἀρχιερεὺς ἀγαπῶν τὸν εὐπειθῆ, φιλότιμον καὶ προθυμότατον Ἰωάννην Κυζικηνὸν δὲν ἤθελε νὰ στερηθῇ αὐτοῦ καὶ ἀπεπειρᾶτο νὰ ὑπεκφύγῃ λέγων ὅτι εἶνε πολὺ ἀπ' αὐτοῦ ηὐχαριστημένος· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ξενισθεὶς ἐπέμενεν, ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ. Οὕτως ὁ Ἰωάννης Κυζικηνὸς εὗρεν ἄνδρα προστάτην ἐκτιμῶντα τὸν πρὸς τὰ γράμματα θερμὸν αὐτοῦ ζῆλον· εὐθὺς εἰσήχθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Ξηροκρήνῃ Ἑλληνικὴν Σχολήν, ἐν ᾗ θεραπεύων τὸν ἄσβεστον πρὸς μάθησιν ἔρωτα αὐτοῦ ηὐδοκίμει ἐν τοῖς μαθήμασι λίαν παρέχων ἄπλετον χαρὰν πρὸς τὸν εὐγενέστατον καὶ φιλόμουσον αὐτοῦ προστάτην, ὅστις οὐ μόνον διετήρησεν αὐτὸν ἐν τῇ Σχολῇ μέχρις ὅτου διήκουσε πάντα τὰ διδασκόμενα ἐν αὐτῇ μαθήματα, ἀλλὰ καὶ ἀποπερατώσαντα τὰς ἑαυτοῦ σπουδὰς εἰς πολλὰς καὶ μεγάλας οἰκογενείας συνέστησε καὶ καθηγητὴν τῆς ἰδίας Σχολῆς ἀνέδειξε καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἀπέβη τῷ Ἰωάννῃ ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ πρόνοια. Βαθύτατα θλιβόμεθα, ὅτι δὲν ἐδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλ' εἶνε λίαν εὐάρεστον ὅτι εὑρίσκομεν ἐνταῦθα τύπον ποιμένος τῆς ἐκκλησίας, φιλάνθρωπον, φιλόμουσον, ἀληθῆ τῶν καλῶν ἐργάτην, συμπαθῆ πρὸς τὰ δεινοπαθήματα τοῦ ἀνθρώπου, αὐτεπάγγελτον ὑποστηρικτὴν τῶν ἀγαθῶν φύσεων, ἀγρυπνοῦντα ἵνα εὕρῃ νὰ πράξῃ τὸ καλὸν καὶ ἐν γένει ἄξιον τοῦ Χριστοῦ μαθητὴν καὶ γνήσιον φέροντα τὸν χαρακτῆρα τῆς φιλομουσοτάτης Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς Κυζικηνῶν πληροῦται τοσούτῳ μᾶλλον θερμοτάτης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀληθῆ ἐκεῖνον ἀνώνυμον δυστυχῶς ποιμένα τῆς ἐκκλησίας, ὅσῳ μᾶλλον ἡ πρᾶξις αὕτη ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὴν πρὸς τὸν ἐξάδελφον ἡμῶν Παρθένιον Μητροπολίτην Γάνου καὶ Χώρας εἶτα Σωζοαγαθουπόλεως καὶ τελευταῖον Προκοννήσου ἀστοργίαν Ἰωακεὶμ τοῦ Β' καὶ τὸν διωγμόν, ὃν κατὰ παντὸς γράμματα μαθόντος ἢ μανθάνοντος ἐπαρχιώτου αὐτοῦ διεξῆγεν ὁ διὰ τὴν δυστυχίαν τῆς Κυζίκου ἐπὶ ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη Μητροπολίτης αὐτῆς διατελέσας **Νικόδημος**.

Ἰωάννης Κυζικηνὸς ἐγένετο ἀνὴρ μεγαλοπρεπέστατος καὶ κάλλιστος τὴν ὄψιν, χρηστότατος δὲ τὸ ἦθος καὶ ἀγαπητότατος διδάσκαλος. Ἰδιαιτέρας ὅλως σχέσεις εἶχε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ μεγαλεμπόρου ***Κωνσταντίνου Ἰπλιξῆ*** καὶ ἔτι στενωτέρας μετὰ τοῦ ***Ἰακώβου Ἀργυροπούλου***, πατρὸς τοῦ ἐπιτίμου καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου ***Περικλέους Ἀργυροπούλου***, ὡς διατελέσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκαλος τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Κυζικηνὸς ἐγένετο περιζήτητος διδάσκαλος τῶν Βογιάρων καὶ τῶν ἐπισήμων καθόλου Ἑλληνικῶν οἴκων, διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ἐν Ξηροκρίνῃ περιφήμου Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἣν καὶ προσωρινῶς διηύθυνε, παραιτήσαντος τοῦ Κ. Κούμα τὴν διεύθυνσιν, μέχρις οὗ διωρίσθη ὁ διάδοχος τοῦ Κούμα.

Ὅτε δὲ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη διώρισε τὸν Ἰάκωβον Ἀργυρόπουλον πληρεξούσιον αὐτῆς διὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει συνθηκολογίαν πρὸς τοὺς Ῥώσσους, ὁ Ἀργυρόπουλος προύτεινε τῷ Ι. Κυζικηνῷ νὰ συνοδεύσῃ αὐτῷ ὡς ἀκόλουθος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο μόνον πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἵνα μὴ διεγείρῃ ὑπονοίας μηδὲ παρὰ τοῖς οἰκειοτάτοις αὐτοῦ· διότι, ὡς γνωστόν, ὁ Ἰάκωβος Ἀργυρόπουλος ὅπως ἀποφύγῃ τὴν δυσχερεστάτην ἀποστολὴν τῆς συνθηκολογίας μετὰ τῶν Ῥώσσων ὑπὲρ τῶν Τούρκων κατέλιπε κρύφα τὴν Κωνσταντινούπολιν μεθ' ἁπάσης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο κατέθλιψε τὴν ψυχὴν τοῦ Ι. Κυζικηνοῦ σφοδρότατα. Τὴν λύπην ταύτην ἐπέτεινεν ἔτι μᾶλλον ὁ τότε ἐπελθὼν πρόωρος θάνατος τῆς προσφιλοῦς συζύγου. Μετὰ τὰ δύο ταῦτα θλιβερὰ γεγονότα δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ ὁ Ἰωάννης, διότι τῷ αὐτῷ ἔτει 1829 ὑπέκυψε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν θάνατον καταλιπὼν τρία ἀνήλικα τέκνα, ὧν ὁ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ***Ἀθανάσιος Ι. Κυζικηνὸς*** ἦτο 4 μόλις ἐτῶν, τὰ δὲ ἄλλα δύο θήλεα ἔτι μικρότερα τὴν ἡλικίαν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΔ. ΜΥΛΩΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ
ΝΗΣΟΥ ΚΩ

καὶ περὶ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν καὶ τοῦ ἀνευρεθέντος Ἀσκληπιείου (1902-3).

Ἡ Ἱστορία τῆς Κῶ.

Τὸ ἡμερολόγιον τῶν Κώων πολλὰς παρουσιάζει τὰς παραλλαγὰς τὸ μὲν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ῥοδίων, τὸ δὲ πρὸς τὰ τοῦ Ταυρομενίου, Κορκύρας, Βυζαντίου, καὶ Κρήτης.

Κατόπιν μακρῶν σπουδῶν καὶ πολυετῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν εἰδικῶν πρὸς τοῦτο ἀνδρῶν κατωρθώθη νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἑξῆς ταξιθέτησις καὶ κατάταξις τῶν μηνῶν τῶν διαφόρων ἡμερολογίων :

Τὸ Ῥοδιακὸν ἡμερολόγιον. Γνωρίζομεν ἐξ ἐπιγραφῶν εὑρισκομένων ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ τὰ ἑξῆς περί τινων μηνῶν αὐτοῦ καὶ τῆς διὰ συμβόλων παραστάσεως αὐτῶν ἐκ διαφόρων συγγραφέων :

6ος	μὴν	παριστάμενος	διὰ τοῦ	συμβόλου	ΣΜ=Σμίνθιος.
7ος	»	»	»	»	ΑΡ=Ἀρταμίτιος.
9ος	»	»	»	»	ΥΑ=Ὑακίνθιος.
10ος	»	»	»	»	ΠΑ=Πάναμος.
13ος	»	»	»	»	ΠΒ=Πάναμος β.

Ἀθῆναι	*Ῥόδος*	*Κῶς*
Βοηδρομιὼν	1. Θεσμοφόριος	1. Ἄλσκος
Πυανεψιὼν	2. Θευδαίσιος	2. Θευδαίσιος
Μαιμακτηριὼν	3. Πεταγείτνυος	3. Πεταγείτνυος
Ποσειδεὼν	4. Διόσθυος	4. Καφίσιος
Γαμηλιὼν	5. Βαδρόμιος	5. Βατρόμιος
Ἀνθεστηριὼν	6. Σμίνθιος	6. Γεράστιος
Ἐλαφηβολιὼν	7. Ἀρταμίτιος	7. Ἀρταμίτιος
Μουνυχιὼν	8. Ἀγριάνιος	8. Ἀγριάνιος
Θαργηλιὼν	9. Ὑακίνθιος	9. Ὑακίνθιος
Σκιροφοριὼν	10. Πάναμος	10. Πάναμος
Ἑκατομβαιὼν	11. Δάλιος	11. Δάλιος
Μεταγειτνιὼν	12. Καρνεῖος	12. Καρνεῖος
	13. Πάναμος β.	13. Πάναμος β.

Τὰ δὲ ἡμερολόγια Κορίνθου (Ταυρομενίου-Κορκύρας) Μεγάρων, Βυζαντίου καὶ Κρήτης ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεύνας ἔχουσιν ὧδε·

Ἀθῆναι	*Ταυρομένιον*	*Κόρκυρα*	*Βυζάντιον*	*Κρήτη*
Γαμηλιὼν	1. Ἀρτεμίσιος	1. Ἀρτεμί-	4. Ἀρτεμίσιος	Θευδαίσιος
Ἀνθεστηριὼν	2. Διονύσιος	[σιος	5. Λύκειος	Πόντος (sic)
Ἐλαφηβολιὼν	3. Ἐλάφριος		6.	Ὑακίνθιος
Μουνυχιὼν	4.		7. Ὑακίνθιος??	Ὑπερβερεταῖος
Θαργηλιὼν	5. Πάναμος		8. Ἀγριάνιος	Νεκύσιος
Σκιροφοριὼν	6. Ἀπελλαῖος		9. Μαλοφόριος	Βασίλιος
Ἑκατομβαιὼν	7. Ἰτώνιος		10.	Θεσμοφόριος
Μεταγειτνιὼν	8. Καρνεῖος		11. Καρνεῖος	Ἑρμαῖος
Βοηδρομιὼν	9. Λάνοτρος(sic)	3. Μαχανεὺς	12. Μαχανεὺς	Ἰμάλιος
Πυανεψιὼν	10 Ἀπολλώνιος	11. Δυωδέ-	1 Πεταγείτνυος	Μεταγείτνιος
Μαιμακτηριὼν	11 Δυωδεκάτης	[κατος	2. Διονύσιος	Ἄγωνος
Ποσειδεὼν	12. Εὔκλειος	12. Εὔκλειος	3. Εὔκλειος	Διόσθυος

Ἀξιοπαρατήρητον λίαν ὅτι ὁ «Δυωδεκάτης» ἐν τῷ Ἡμερολοίῳ τοῦ Ταυρομενίου καὶ ὁ αὐτὸς «Δυωδέκατος» καλούμενος ἐν τῷ τῆς Κορκύρας κατέχουσι παρὰ τὸ ὄνομα αὐτῶν τὴν ἑνδεκάτην θέσιν μεταξὺ τῶν μηνῶν τῶν δύο πόλεων.

Τὸ πλῆθος τῶν περὶ Κῶ γραψάντων καὶ ἰδίᾳ ὁ ἐν ἔτει 1892 ἐπὶ Αἰγυπτιακοῦ παπύρου ἀνακαλυφθεὶς θαυμάσιος Κῷος ποιητὴς Ἡρώνδας παρώρμησαν τὴν Ἀκαδήμειαν τοῦ Βερολίνου, ὅπως πέμψῃ ἐκεῖσε ἄνδρα εἰδικὸν πρὸς ἀνασκαφάς.

Ὡς τοιοῦτον δ' ἔπεμψε τὸν κ. Herzog, Καθηγητὴν Ἀρχαιολογίας ὅστις τὸ πρῶτον μεταβὰς ἐκεῖσε, τῷ 1898, ἐπανῆλθε κατόπιν καὶ ἐνεργήσας τοπικὰς ἀνασκαφὰς ἀνεκάλυψε θαυμάσιον μωσαϊκόν. παριστὰν τὸν Ὀρφέα, παίζοντα τὴν λύραν αὐτοῦ καὶ τὰ θηρία ἐν ῥυθμῷ ἐξερχόμενα τοῦ δάσους. Τὸ ἐν τῇ θέσει «Κρύο νερὸ» (περιβόλιον Σταματιάδου) ἀνακαλυφθὲν θαυμάσιον τοῦτο ἀριστούργημα, ὑπὸ τῆς ἀπληστίας τοῦ Γερμανοῦ καὶ παρὰ τὸν εἰδικὸν νόμον τῆς Τουρκίας περὶ ἀρχαιοτήτων εἰς τεμάχια συντριβὲν ἐναπετέθη ἐντὸς 20 μεγάλων κιβωτίων καὶ διὰ Κων)λεως ἔλαβε τὴν εἰς Βερολῖνον ἄγουσαν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος (1902) ἐπανῆλθεν ὁ αὐτός, ἀλλ' ἀκολουθούμενος νῦν ὑπὸ ἑτέρων δύο, ἑνὸς φυσιολόγου καὶ ἑνὸς βοτανικοῦ, ἀποτελούντων πάντων ἀρτίαν ἐπιστημονικὴν ἀποστολήν, ἔχουσαν ἀπεριόριστον ἄδειαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν.

Αἱ πρῶται ἀνασκαφαὶ ἐγένοντο εἰς τὴν ὡραίαν ἐκείνην θέσιν τῆς κεφαλωτῆς εὐχέρου Κεφάλου ὀνομαζομένην Παλατιανήν, δι' ὧν ἀνεκαλύφθησαν τὰ θεμέλια πλουσιωτάτου ναοῦ ῥυθμοῦ Δωρικοῦ. Δυστυχῶς ὅμως μετὰ 15 ἡμέρας οἱ ἐνεργοῦντες τὰς ἀνασκαφὰς ἔστησαν πρὸ χαίνοντος μεγάλου κρημνοῦ, εἰς ὃν φαίνεται, ὅτι κατέρρευσεν ὅλος ὁ ναὸς ὑπὸ τοῦ μεγάλου καὶ τρομεροῦ σεισμοῦ ἐκείνου, οὗ ἕνεκα μετῴκησαν εἰς τὴν περὶ τὸ Σκανδάριον τοῖς καταπλέουσιν ἡδίστην πόλιν. Εὑρέθησαν δ' ἐκεῖ δύο μόνον ἀγάλματα ἠκρωτηριασμένα, τὸ ἓν μικρόν, ἴσως τῆς Δήμητρος, τὸ δὲ ὑπερφυσικὸν τοῦ Διονύσου.

Μετὰ 18 ἡμέρας κατέβησαν εἰς τὸ παράλιον χωρίον Καρδάμεναν, ἔνθα προέβησαν εἰς ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς καλουμένης «*Ἁγία Θεότης*» πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, οὗ

πολλαὶ ἐπιγραφαὶ πρότερον εὑρεθεῖσαι καὶ εἰς αὐτὸν σταλεῖσαι προεκάλεσαν τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀκαδημεικῆς ἀποφάσεως τῶν ἀνασκαφῶν.

Καίτοι δ' ἐκεῖ εἰργάσθησαν περισσοτέρας ἡμέρας καὶ διπλασίως δραστηριώτερον ἢ ἐν τῇ θέσει Κεφάλου, καὶ οὐχὶ ὀλίγαι ἔτι ἐπιγραφαὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἀνεκαλύφθησαν, ὡς καὶ ἀνάγλυφον ἀνδρὸς μετὰ δύο τέκνων, δὲν εὑρέθησαν ὅμως τὰ θεμέλια αὐτοῦ, ἀλλὰ λίαν μεγάλης περιοχῆς καὶ περιωπῆς ἐκκλησία Βυζαντιακὴ μαρτυροῦσα ἐκκλησιαζόμενον πληθυσμὸν περὶ τὰς 8 χιλιάδας.

Ἐκεῖθεν εἰς τὸ *Πηλὶ* μεταβάντες ἐφωτογράφησαν τὰ προϊστορικὰ τείχη, ἅτινα πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ Ι. Ζαρράφτη.

Καταβάντες δὲ εἰς τὴν Κῶν ἤρξαντο ἀνασκάπτοντες πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ Ἀσκληπιείου ἀπὸ τῆς θέσεως, ἥτις ὀνομάζεται ὑπὸ μὲν τῶν Χριστιανῶν «Πανκγιὰ τάρσου» (=Παναγία τοῦ ἄλσους)», ὑπὸ δὲ τῶν *Τούρκων* «Κάντζα μπαξέσι» (=ἐπαύλεως [ἢ κατσουνᾶ;] κῆπος), ὅπου πάντες οἱ περὶ Κῶ γράψαντες ὑπέθετον κείμενον τὸ Ἀσκληπιεῖον.

Καὶ πράγματι εὐθὺς ὡς ἐχαράχθη εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς πρώτης ἡμέρας ἡ γραμμὴ τῆς ἀνασκαφῆς ἐκεῖ, ὅπου ὑπετίθετο τοῦτο, ἐπέτυχον τῆς ἀνακαλύψεως τῆς μιᾶς αὐτοῦ πλουσιωτάτης γωνίας μετὰ τεμαχίου ὄφεως, συμβόλου τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὴν δευτέραν ἡμέραν ἕτερον τεμάχιον ὄφεως καὶ ἀπόθραυσμα ἐπιγραφῆς, φερούσης τὸ ὄνομα τῆς Ὑγιείας, τὴν τρίτην ἡμέραν ἐπιγραφὴν μαρτυροῦσαν συνθηκολόγησιν ὑπὸ βασιλέων ὁμόρων διὰ τὸ ἄσυλον τοῦ Ἀσκληπιείου.

Τότε χαρὰ μεγάλη κατέλαβε τὸν Γερμανὸν καὶ τηλεγραφήματα τῆς ἀνακαλύψεως ἐστάλησαν εἰς Εὐρώπην.

Δυστυχῶς ὅμως ἀνεκαλύφθη τοῦτο κατασεσυλημένον οὐχὶ μόνον ὑπὸ βασιλέων καὶ ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀνηλεῶν ἀσβεστοποιῶν.

Πρὸ πολλοῦ καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς πρὸ 3ετίας συντρίψεως καὶ μεταφορᾶς εἰς Βερολῖνον τοῦ θαυμασίου ψηφιδωτοῦ, τοῦ παριστάντος τὸν Ὀρφέα, ἡ ἐχεφρονοῦσα μερὶς τῆς νήσου ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην ἱδρύσεως ἐπιτοπίου Μουσείου, ἀφ' οὗ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι.

Πρὸς τοῦτο δὲ συνετέλεσεν καὶ ὁ Ἰάκ. Ζαράφτης, ἡ ψυχὴ τῶν ἀνασκαφῶν, πρὸς ὃν καὶ συνεστήσαμεν καθὼς καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν κ. Herzog τὴν ἀνάγκην ταύτην κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκφράσαντες τὴν ἀγανάκτησιν ἡμῶν καὶ λύπην ἐπὶ τῇ ἀπομακρύνσει τῶν προγονικῶν κειμηλίων.

Ἡ ἰδέα ἔλαβε σάρκα καὶ ὀστᾶ: αὐτοκρατορικὸς ἰραδὲς ἐκδοθεὶς ἐντέλλεται τὴν ἵδρυσιν Κῳακοῦ Μουσείου, εὐγενῶς δὲ προσενεχθεὶς ὁ Ἀσκληπιάδης κ. Μ. Παρθενιάδης ἐδωρήσατο εὐρύχωρον κτῆμα ἐκεῖ ἐπὶ τόπου, μάλιστα δὲ ἐπὶ ἐρειπίων κτιρίου, πρὸς τοῦτον τὸν ἱερὸν σκοπόν. Δι' ὃ καὶ πάντα τὰ ἀνακαλυφθέντα μένουσιν ἐπὶ τόπου πεφυλαγμένα, ἐξ ὧν καὶ μία τελευταία στήλη μαρτυρεῖ, ὅτι τὸ τῆς Κῶ Ἀσκληπιεῖον ἦτο σπουδαιότερον καὶ τοῦ τῆς Ἐπιδαύρου, διότι ἡ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγραφὴ λέγει ὅτι ζητεῖται ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τῆς Κρήτης Κνωσσοῦ Κῷος διάσημος ἰατρὸς κτλ.

Ἐγένοντο δὲ καὶ τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν λατομείων τοῦ Μαρμάρου· διότι καὶ οἰκήματα 6 καλὰ ἐκτίσθησαν καὶ δρόμος μεταφορᾶς τῶν μαρμάρων ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτῶν ἕως τῆς παραλίας διωρθώθη. Νῦν δ' ἐνεργοῦνται διαπραγματεύσεις μετὰ Βελγικῆς ἑταιρείας πρὸς μακροχρονιωτέραν ἐκμετάλλευσιν ἐπὶ 22 ἔτη.

Περὶ τῶν Μεταλλείων χαλκοῦ, ἀργυρομολύβδου κτλ. ἐλήφθη ἄδεια καὶ ἐπισήμως ἐζητήθησαν δείγματα, ἅπερ ἀπεστάλησαν, ὅπως λάβωσι πέρας αἱ περὶ τούτων διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς ἑταιρείας τοῦ Λαυρίου.

Περαίνοντες τὸν λόγον τοῦτο τὸ εὐχάριστον ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐσχάτως πλὴν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ πλούτου ἤρξατο νὰ ἐκτιμᾶται ὡς δεῖ παρὰ τοῖς ξένοις καὶ ὁ γεωλογικὸς καὶ ἐν γένει ὁ ὀρυκτολογικὸς πλοῦτος τῆς νήσου [1]).

Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εὑρίσκοντο αἱ ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸν προπαρελθόντα Ἀπρίλιον τοῦ 1903, ὅτε τὴν ἐμὴν ἐποιησάμην διάλεξιν ἐν τῷ Συλλόγῳ τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῇ».

([1]) Ὅρα ἄρθρον Δ. Α. Μυλωνᾶ περὶ «Κῶ» ἐν Λεξικῷ Ἐγκυκλοπαιδικῷ Μπὲκ-Μπάρτ φυλ. 16ον καὶ 17ον. Ἀθήναις 1903.

Ἐπαναληφθεισῶν δὲ τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἤχθησαν εἰς φῶς τὰ ἑξῆς:

Ἀφοῦ ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μεγάλης κλίμακος, κατέδειξαν πλατεῖαν πλήρη βάσεων ἀγαλμάτων μετὰ ἐπιγραφῶν χρόνων διαφόρων, τεθραυσμένων ἀγαλμάτων, ἀναθημάτων πηλίνων καὶ πλήθους διασταυρώσεων ὑδραγωγείων διὰ μεγάλων κεραμίνων σωλήνων καὶ ὑπονόμους βαθεῖς· πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος ἀπεδείχθη ναὸς ἀρχαιότατος τοῦ Ἀσκληπιοῦ προγενεστέρας χρονικῆς περιόδου (βεβαίως πρὸ τῆς μετοικεσίας τῆς πρωτευούσης Κῶ ἐκ τῆς Κεφάλου) τοῦ ἄνωθεν τετραπλασίου τὸ μέγεθος. Ἐντὸς δὲ τούτου ἀνεκαλύφθη θησαυροφυλάκιον μαρμάρινον, μαρτυρούμενον ὑπὸ διαθήκης ἐπιγραφῆς τινος, ἀλλὰ σεσυλημένον ὅλως. Πρὸ τῆς πλατείας ταύτης ἀπεκαλύφθη τεῖχος μέγα, ἕτερον κατὰ πλάτος μετὰ στερεῶν ἀντηρίδων κανονικῶν διαστάσεων, σχηματιζουσῶν διαιρέσεις δίκην δωματίων δι' ἀγάλματα, πηγαὶ πλούσιοι μαρμάριναι μετ' ἐπιγραφῶν καὶ δεξαμεναί. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τείχους τούτου κλίμαξ ἑτέρα μικροτέρα κατερχομένη εἰς εὐρυτέραν πλατεῖαν, ἧς ἐν τῷ μέσῳ καὶ κατέναντι τῆς κλίμακος διήκει ὁδὸς καταντῶσα μετὰ τὸ πέρας καὶ ταύτης τῆς πλατείας εἰς τρίτην κλίμακα. Ταύτης τῆς μεγάλης πλατείας ὀλίγιστον μέρος ἀπεκαλύφθη, πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος αὐτῆς ἀπεκαλύφθη τεῖχος τρίτον, διευθυνόμενον ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, οὗ ἡ ἀνατολικὴ γωνία ὡδήγησε τὰς ἀνασκαφὰς εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ τείχους πρὸς νότον ἀνερχομένου, ὥστε φαίνεται, ὅτι τὸ τετράγωνον οὕτω περιτείχισμα τοῦτο περικλείει τὴν μεγάλην ταύτην πλατεῖαν, ἧς ἡ ἀποκάλυψις θὰ ἐνεργηθῇ τὸ παρὸν θέρος.

Παρὰ πᾶν δὲ τὸ τεῖχος ταύτης παρακολουθεῖ ὁδὸς μέχρι τοῦ πρὸς Α. ἐκτεινομένου δευτέρου τείχους, ἔνθα κλίμαξ ἀποκαλυφθεῖσα δεικνύει συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἄνωθεν πλατείας. Ὀλίγα βήματα κάτωθεν τῆς κλίμακος ταύτης ἀνεκαλύφθησαν δύο σώματα

ἀγαλμάτων ἠκρωτηριασμένων ὑπερφυσικοῦ μεγέθους τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου.

Παρὰ τὴν ἀνατολικὴν δὲ ταύτην ὁδὸν εὑρέθησαν πολλαὶ ἐπιγραφαὶ εὐχαριστήριοι διαφόρων πόλεων, ὡς καὶ τῆς Πελοποννήσου διὰ τὰς ἀρυομένας ἐντεῦθεν ἰατρικὰς γνώσεις καὶ διὰ τὰς ὠφελείας καὶ εὐδοκιμήσεις τῶν ἐκ τοῦ Ἀσκληπιείου ἐπαγγελλομένων ἐκεῖ τὴν ἰατρικήν.

Κάτωθεν δὲ τῆς παρὰ τὸ βόρειον τεῖχος ὁδοῦ καὶ πρὸς Α. τῆς βορείας κλίμακος ἐξεχώσθησαν πέντε οἰκήματα κατώγεια, ὧν μέρος τῶν χρωματισμῶν διατηρεῖται ἔτι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν πατωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν τείχων, ἔνθα ἐτελοῦντο τὰ Ἀφροδίσια· ἐντὸς τούτων εὑρέθησαν διάφορα ἀναθήματα, ἀφροδισιακὰ ἀγαλμάτια τεθραυσμένα καλῆς τέχνης.

Ἐφ' ὅλων τῶν ἀνασκαφῶν φαίνονται ἴχνη ἐμπρησμοῦ καὶ ἀγρίας δῃώσεως! Γενεαὶ δὲ πολλαὶ μετέπειτα ἐπήνεγκον τὴν καταστροφὴν καὶ τῶν λοιπῶν! Οἱ δὲ Σταυροφόροι ἐπετέλεσαν τὸ ἐπίλοιπον ἔργον ἀγριώτερον τῆς παντελοῦς ἐρημώσεως ἀποσπάσαντες διὰ καταναγκαστικῆς ἀγγαρίας καὶ τοὺς λίθους ἔτι αὐτοῦ!

Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐπαναληφθεῖσαι καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη θέρος (1904) καὶ ἀπασχολήσασαι πληθὺν ἐργατῶν, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, ἐξηκολούθησαν φέρουσαι εἰς φῶς πληθὺν ἀρχαίων κειμηλίων ἀλλὰ δυστυχῶς τῶν πλείστων κατασυντετριμμένων δι' οὓς λόγους ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν.

Σύμπας ὁ ἱστορικὸς χῶρος δύναταί τις εἰπεῖν ἀνεσκάφη μετ' ἐπιμελείας οὐ τῆς τυχούσης, ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν γνωσθέντων τοὐλάχιστον εὑρημάτων δὲν ἀνταπεκρίθη πρὸς τὸ μέγεθος τῶν δαπανῶν.

Τὸ σπουδαιότατον τούτων κρίνεται κεφαλὴ ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, εὑρεθεῖσα περὶ τὸ τέρμα σχεδὸν τῶν ἀνασκαφῶν, ἧς ἡ περικεφαλαία ἐλλείπει καὶ ἀποδοθεῖσα ὀρθῶς ἢ οὒ εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἔργον καλῆς τέχνης, ἐκτιμηθεῖσα δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν Γερ-

μανῶν ἀξίας 500 20/φράγκων, καὶ λάγηνος πλήρης ἀρχαίων νομισμάτων.

Ἥ τε κεφαλὴ καὶ τὰ νομίσματα ἐδηλώθη ὅτι ἕνεκα τῆς ἀξίας αὐτῶν δὲν κατετίθεντο εἰς τὸ ἐπιτόπιον Μουσεῖον, ἀλλ' ὅτι θὰ μετεφέροντο ὅπως ἐναποτεθῶσιν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον.

Πλὴν ὅμως τῶν νομισμάτων τούτων καὶ ἄλλα πολλὰ ἀνευρέθησαν ἀλλ' ἐκρίθησαν παρὰ τῶν ἐνεργούντων τὰς ἀνασκαφὰς ἐπιτοπίως ὡς στερούμενα μεγάλης σημασίας.

Ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ Ἀσκληπιείου φαίνονται ἐπιδιορθώσεις Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τὸ πρὸ 2ετίας ἀνευρεθὲν ὕδωρ εἶνε τὸ ἱερὸν ὕδωρ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ ἀποτελεῖ μέρος μόνον τούτου, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς συνενώσεως καὶ μετοχετεύσεως εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον πάντων τῶν ἐπὶ τῆς νήσου ὑπαρχόντων ἰαματικῶν πηγῶν;

Αἱ ἀνασκαφαὶ λήξασαι κατὰ τὸν τελευταῖον Ὀκτώβριον φαίνεται ὅτι ἐπερατώθησαν ὁριστικῶς κατὰ τὰς δηλώσεις τῶν Γερμανῶν, ἐκτὸς ἐὰν νεώτεραι σκέψεις ἐπικρατήσωσιν ἐν τῷ μέλλοντι.

Δημήτριος Ἀλ. Μυλωνᾶς
(Δ. Ι.)

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΑΤΑΣ

Περὶ Παρεκκλησίων

Πρὸς τὴν ἀνατολικωτέραν ἄκραν τῆς Ζήλης, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς Ἀνακοῦν, ὑπῆρχε Παρεκκλήσιον τοῦ ***προφήτου Ἠλιοῦ*** σχήματος τριγωνικοῦ, ἐκ τριῶν μόνων τοίχων ἀπαρτιζόμενον ἄνευ ὀροφῆς καὶ σκέπης, ἐντὸς ἀγεωργήτου ἀγροῦ. Ἀλλὰ τῷ 1874 ζήλῳ θείῳ προτρεπόμενοί τινες τῶν φιλοχρήστων συμπολιτῶν ἵδρυσαν ἀδελφότητα ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου καὶ ἤρξαντο τὴν κατασκαφὴν ἀμέσως τοῦ τε παρεκκλησίου καὶ τοῦ ἀγροῦ. Ὁ βάσκανος ὅμως τῆς ἀγαθοεργίας δαίμων διετάραξε διὰ διαφόρων διχονοιῶν τὰ μέλη τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος καὶ οὕτω τὸ ἐντὸς σμικροτάτου χρόνου συναχθὲν ποσόν, συμποσούμενον εἰς ὑπερτετρακοσίας λίρας, κατηναλώθη εἰς ἐργασίας ὅλως ἀσχέτους πρὸ τὸν προορισμὸν αὐτῆς. Ἐν τῇ θέσει λοιπόν, ἔνθα ἐγένετο ἡ ἀνασκαφή, ἀνωρύχθησαν πλεῖστα μνημεῖα καὶ εὑρέθησαν πάμπολλα ἐπιγράμματα ἐγγεγλυμμένα ἐπὶ μεγίστων σιδηρολίθων, οὓς πρὸς εὐχερῆ μετακόμισιν καὶ χρησιμοποίησιν οἱ ἐργαζόμενοι κατασυνέτριψαν, διέφθειραν δὲ καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφάς, ἐξ ὧν μίαν μόνον ἠδυνήθημεν μετὰ δυσκολίας νὰ ἀναγνώσωμεν:

ΙC. . . . OC
ΡΩΜΑΝΟΥ
ΑΘΗΤΗΘΥ
ΓΑΤΡΙΑΝΕ
CTHCEN.

Προσέτι ἐπὶ μεγίστου λίθου ὑπάρχει γεγλυμμένος σταυρὸς ἔχων μῆκος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρου. Ὁ περιτοιχισθεὶς ἀγρός, ἐν ᾧ

ἔκειτο τὸ ἄκτιστον ἐγκαταλειφθὲν παρεκκλήσιον, ἐφυτεύθη ὑπὸ διαφόρων ὀπωροφόρων δενδρυλλίων, ἐσχάτως δὲ μετετράπη εἰς νεκροταφεῖον. Ἐγγὺς τούτου ἔκειτο ἕτερον παρεκκλήσιον, ὅμοιον τῷ πρώτῳ, τῆς *Ἁγίας Μαρίνης* ἐπικχλούμενον, περὶ οὗ γενήσεται λόγος περαιτέρω. Πρὸς Β. τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς χώρας ἔκειτο ἄλλο κατεσκαμμένον παρεκκλήσιον μετὰ πλείστων πέριξ αὐτοῦ μνημάτων καὶ τοῦτο, ἂν καὶ ἐλάχιστά τινα ἴχνη αὐτοῦ ἐσῴζοντο, ὡς τόπος δῆθεν εὐκτήριος, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπὸ εὐσεβοῦς τινος γυναικὸς ἐκ βάθρων ἀνεκαινίσθη.

Πρὸς τὰ νοτιώτερα τῆς Ζήλης ἡμίσειαν ὥραν μακράν, ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ *Ὀξέος* μὲν παρὰ Χριστιανοῖς καλουμένου βουνοῦ, παρὰ δὲ τοῖς Ὀθωμανοῖς *Σιβρί*, ὑπάρχει τόπος, ἐν ᾧ εὑρίσκονται πολλὰ ἐρείπια χωρίου καλουμένου *Ἀφσιάρ*, χρησιμεύοντα πολλάκις ὡς καταφύγια ληστῶν καὶ κακούργων καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος ὡς μάνδραι. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τούτου ὑπάρχουσι πολλὰ κατερειπωμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου κελλία ἀναχωρητοῦ, ἐξ ὧν ἐξέχει τὸ τοῦ *Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους* τοῦ θαυματουργοῦ, ἐπιμαρτυρεῖται δὲ ὡς κελλίον καὶ ἐκκλησίδιον ἐκ τῶν λελαξευμένων λίθων, ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ διακεκριμένων θέσεων τῶν λαϊκῶν καὶ τῶν κληρικῶν καὶ τέλος ἐκ τοῦ σῳζομένου ἱεροῦ βήματος, ἐκτισμένου ὄντος διὰ κολοσσιαίων πελεκητῶν λίθων. Ὑπὸ τὰς ὑπορείας τοῦ βουνοῦ τούτου κατὰ τὰς Β. πλευρὰς αὐτοῦ καὶ ἄνωθεν μικρᾶς λίμνης, καλουμένης ἐπιτοπίως *Σδερκές* καὶ παρὰ τὸν ἐκεῖ χείμαρρον *Σδερκές-τσαϊ*, ἤτοι χείμαρρον τῶν νομάδων, σῴζεται ἀπὸ πάλαι μικρά τις πηγὴ ὕδατος ὀνομαζομένη ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων *ἁγίασμα τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους*.

Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τούτῳ πρότερον μὲν πλειστάκις τοῦ ἔτους, νῦν δὲ σπανίως, συρρέοντες οἱ χριστιανοὶ ἐκ τῶν πέριξ τελοῦσι τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν δι᾽ ἱεροῦ Ἀντιμισίου· μετὰ τὸ πέρας ἔθυον τὰ εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου θύματα (*κουρμπάνια*) καὶ εὐωχοῦντο ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ὁτὲ δὲ παρὰ τῷ Ἁγιάσματι τὸ παρὰ τὴν λίμνην *Σδερκές*. Συχνὰ δ᾽ ἔπραττον τοῦτο ἐν καιρῷ ἀσθενείας, θεωρουμένου τοῦ ἁγίου ὡς ἰατῆρος πάσης λοιμικῆς νόσου. Αἱ θυσίαι ἐξέλιπον ἤδη τῶν χριστιανῶν κατανοησάντων ὅτι τὸ θύειν ἐστὶν εἰδωλολατρικόν. Ἡμίσειαν ὥραν ἔτι μακρὰν πρὸς τὰς Δ. πλευρὰς τοῦ εἶδος

ἀκρωτηρίου τούτου ὀξυβούνου κεῖται ἐπίσης ἕτερον κατεσκαμμένον χωρίον, ἐν ᾧ ὑπῆρχε μετὰ λαμπρῶν τοιχογραφιῶν ἱερὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, οὗτινος ὅμως νῦν εἷς μόνος θόλος σῴζεται καὶ οὗτος ἑτοιμόρροπος· τὸ δὲ κατερειπωμένον χωρίον ἄχρι τοῦ νῦν παρὰ πάντων καλεῖται *Πούτρα*. Ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τούτων πρὸς ἀνατολὰς λίθου βολὴν ἀπέχον ἀπαντᾷ μικρὸν χωρίον Ὀθωμανικὸν καλούμενον *Κιλετίς*.

Εἰ καὶ ἡ χώρα αὕτη ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ νομὰς παχείας καὶ γῆν πρόσφορον πρὸς δημητριακοὺς καρπούς, οἱ κάτοικοι ὅμως οἰκοῦσιν ἐν σπηλαίοις καὶ ὑπογείοις. Παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς Α. ὑπάρχει λόφος τις, ἐπὶ τῆς κορυφῆς δ' αὐτοῦ ὑπῆρχε φρούριον στερεώτατον, οὗτινος τὰ τείχη ἐσχάτως μετὰ δυσκολίας κατηδαφίσθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου. Ἐνώπιον τούτου ἐκτείνεται λίαν ὁμαλὴ πεδιὰς συνηνωμένη μετὰ τῆς πεδιάδος *Φλογητᾶς* (Σουβερμές) δι' ἧς κατέρχονται τὰ ἐκ τῆς φάραγγος τοῦ *Πὲλ-κουγοῦ* ἀναβρύοντα ὕδατα μὴ χρησιμοποιούμενα δυστυχῶς πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς ὑπὸ τῶν ἐν ἀμαθείᾳ παντελεῖ διατελούντων κατοίκων τῆς *Φλογητᾶς*. Πρὸς τὰ Β. τῆς Ζήλης καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν ὑπῆρχε μικρά τις κώμη κατοικουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ καλουμένη *Παγιπσίλ*, ἧς τινος νῦν ἐρείπια μόνον σῴζονται, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῆς ἀνυδρίας μετηνάστευσαν πρὸ ἑνὸς σχεδὸν αἰῶνος, ὡς ᾄδεται ὑπ γερόντων, τῇδε κἀκεῖσε, τὸ μὲν εἰς τὴν γειτνιάζουσαν αὐτοῖς χώραν ἡμῶν, τὸ δὲ εἰς ἄλλα μέρη. Ἐν αὐτῷ οὐδὲν ἀρχαῖον ἄξιον λόγου εὗρον. Ἔτι μακρὰν τοῦ *Γιαγισπίλ* εὑρίσκεται τόπος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἐρείπια παμπαλαίου χωρίου καλουμένου *Πούζλουκ*. Τὸ μέρος τοῦτο καὶ πάλαι καὶ ἤδη χρησιμεύει τοῖς συγχωρίοις ἡμῶν, καίπερ φοβερώτατον διὰ τὴν ἐπιμηκεστάτην, βαθεῖαν καὶ στενὴν φάραγγα, εἰς συλλογὴν φρυγάνων πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν.

Ἡ ἀνυδρία τῆς Ζήλης

Ἡ Ζήλη καίπερ ὑπὸ τοὺς πρόποδας τριῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων κειμένη στερεῖται τελείως ὕδατος. Οὐ μόνον δὲ οἱ πρόγονοι ἡμῶν γιγαντιαίας πρὸς ἀνεύρεσιν ὕδατος κατέβαλον προσπαθείας ἀλλὰ καὶ

οἱ μεταγενέστεροι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔτι μεγάλαι καταβάλλονται πρὸς τοῦτο ἐνέργειαι καὶ σοβχραὶ γίνονται δαπάναι ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἂν τις ὑπολογίσῃ τὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν δαπανηθέντα πρὸς ἄρσιν τῆς φοβερᾶς λειψυδρίας ποσά, ταῦτα ἀνέρχονται εἰς τρεῖς καὶ πλέον χιλιάδας λιρῶν. Φρέατα βαθύτατα ἀνωρύχθησαν καὶ αἱ ὑπώρειαι τῶν ὀρέων κατεσκάφησαν, ἀλλ' οὔτε σταγὼν ὕδατος ἀνέβλυσεν ἐξ αὐτῶν· ᾠκοδομήθησαν ὅμως πρὸς μερικὴν τοῦ κακοῦ θεραπείαν δεξαμεναὶ ἱκανῶς μεγάλαι τοπικῶς καλούμεναι *Μακρύστερνες* καὶ *'Ιργιάκια* (ἐκ τοῦ *ῥυάκια* ἴσως), αἵτινες πληροῦνται ὕδατος διὰ διαφόρων ῥυακίων ἔνθεν κἀκεῖθεν καταρρεόντων. Ἕτερα τινα ῥυάκια συνενούμενα ἀπαρτίζουσι μικρὸν χείμαρρον, κοινῶς καλούμενον **Μοναστὴρ τσαΐ**, διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος κείμενον παρεκκλήσιον τῆς ***Ἁγίας Αἰκατερίνης***, ὅστις διασχίζει κατὰ μῆκος τὴν πόλιν. Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καὶ φρέατά τινα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐστιν ὀλίγιστον, ταχέως δὲ καὶ ἐκλείπει.

Τὴν κατὰ τὸν χειμῶνα πίπτουσαν χιόνα οἱ κάτοικοι περισυλλέγουσι μετὰ προσοχῆς καὶ μέρος μὲν ταύτης διαλύουσι πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν καὶ πρὸς ποτισμὸν τῶν κατοικιδίων ζώων, μέρος δὲ μεταφέροντες ῥίπτουσιν εἰς τὰς δεξαμενάς. Ἡ ἔλλειψις τοῦ ὕδατος καὶ τὰ ἐκ ταύτης δεινὰ ἐξικνοῦνται εἰς τὸ ὕψιστον κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀνομβρίας. Οἱ δυστυχεῖς τότε κάτοικοι ἀναγκάζονται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν πηγὴν **Ποζλούκ** καὶ ἕτεροι εἰς τὴν κώμην ***'Ανακοῦν***, ἐξ ὧν ἄλλοι δι' ὑποζυγίων καὶ οἱ πένητες ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν μεταφέρουσιν ὕδωρ εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν κακουχούμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς καὶ μῆνας.

Γλῶσσα καὶ παιδεία Ζήλης.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ζήλης ἐπεδείξαντο ἐσχάτως μέγαν πρὸς τὰ γράμματα ζῆλον προσπαθοῦντες παντὶ σθένει νὰ βελτιώσωσι τὰ ἐκἐκπαιδευτήρια αὐτῶν καὶ νὰ μορφώσωσι ἀξίους αὐτῶν λειτουργούς. Ἡ γλῶσσα τῶν κατοίκων εἶναι ἀρχαία Ἑλληνικὴ παρεφθαρμένη ὡς δείκνυσι τὸ ἀπὸ τοῦ α'. ἤδη τόμου τοῦ ***Ξενοφάνους*** δημοσι-

ευόμενον *λεξιλόγιον τῆς Ζήλης* ([1])· Αἱ ἐν χρήσει ἀπαντῶσαι ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ὀλίγαι Τουρκικαὶ λέξεις ὁσημέραι ἐκλείπουσι διὰ τῆς μορφώσεως ἐν τοῖς Σχολείοις ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἰδίως ἐν Γαλατᾷ ἐμπορευομένων κατοίκων εἰσάγεται πρόοδος καὶ τάξις καὶ εὐπρέπεια οὐ μόνον εἰς τὰ σχολεῖα ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας. Πολλοὶ μάλιστα τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ὡς ἐπίτροποι τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τῶν Σχολείων τοῦ Γαλατᾶ διατελοῦντες μεταφέρουσιν ἔπειτα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν πατρίδα πᾶν ὅ,τι ἀγαθὸν καὶ προοδευτικὸν παρατηροῦσι γινόμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οὕτως ἐπιστήσαντες σύντονον τὴν ἑαυτῶν προσοχὴν εἰς τὰ τῆς εὐκοσμίας τῶν ἱερῶν ναῶν εἰσήγαγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ ἔθιμον, ὅπως οἱ Ἱεροψάλται καὶ οἱ Κανονάρχαι φέρωσι κατὰ τὴν διακονίαν αὐτῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς μελανοὺς ποδήρεις χιτῶνας κατὰ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κρατοῦν ἔθιμον· ἐπροίκισαν δὲ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς διὰ διαφόρων πολυτίμων ἱερῶν ἀμφίων καὶ σκευῶν, δωρηθέντων ὑπὸ τῶν πατέρων τοῦ Ἁγιωνύμου ὄρους Ἄθωνος ἢ ἀγορασθέντων δι' ἐράνων εὐσεβῶν συμπολιτῶν ἡμῶν. Ἐξωτερικῶς δὲ ἐξωράϊσαν τὴν ἐκκλησίαν δι' οἰκοδομῆς κωδωνοστασίου καὶ ἀναρτήσεως χαλκοῦ κώδωνος, ἀντικαταστήσαντος τὸ μέχρι χθὲς καὶ πρώην ἐν χρήσει ξύλινον σήμαντρον, διὰ δαπάνης τῶν ἐν Ἄθω διαμενόντων συμπολιτῶν ἡμῶν. Ἐλλείπει ὅμως δυστυχῶς ἔτι τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν ἀναγινωσκομένων ἐν αὐτῇ περικοπῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ καλλιθεμέθλου Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν ΙΒ'. Ἀποστόλων οἱ φιλόμουσοι συμπολῖται ἡμῶν κεντριζόμενοι ὑπὸ τῆς μετ' ἐπισήμων πεπαιδευμένων τοῦ Γαλατᾶ ὁμιλίας καὶ ἀναστροφῆς ᾠκοδόμησαν τῷ 1861, πλησίον τοῦ εἰρημένου Ναοῦ, τὸ μέχρι καὶ νῦν ἀλλὰ κατερειπωμένον καὶ ἄνευ στέγης σῳζόμενον Σχολεῖον δαπανήσαντες πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου ὑπὲρ τὰς 400 λίρας. Αἰτία δὲ τῆς ἐν βραχεῖ χρόνῳ κατερειπώσεως τοῦ Σχολείου τούτου, λειτουργήσαντος ἐπὶ 20 μόνον ἔτη, ἐστὶν ὅτι ᾠκοδο-

([1]) Κατὰ παραδρομὴν ἐν σελ. 27 τοῦ 6. τόμου τοῦ Ξενοφάνους ὠνομάσθη ἡ Ζήλη Τουρκόφωνος ὡς καὶ ἡ Ἑλληνοπρεπεστάτη Συνασὸς ἐν σελ. 25.

μήθη ἐπὶ ἑτέρας οἰκοδομῆς, σαθρὰ ἐχούσης τὰ θεμέλια. Οὕτω δὲ πάλιν ἡ πατρὶς ἔμεινεν ὡς πρότερον ἐστερημένη πνευματικῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἡ νεότης θὰ ἐποτίζετο τὰ τῆς παιδειας νάματα, οἱ δὲ διδασκαλίας δεόμενοι παῖδες περιεπλανῶντο αὖθις φέροντες ἐπ' ὤμων τὰ εὐκίνητα τοῦ σχολείου θρανία καὶ ἐν μὲν ὥρᾳ χειμῶνος συνεσπειρῶντο ἐντὸς σκοτεινῶν ὑπογείων, ἐν δὲ τῇ τοῦ θέρους ὥρᾳ κατὰ τὰ κυνικὰ καύματα συνηγελάζοντο ἐπὶ τῶν χωμάτων ἐλεεινῶν δωματίων ἢ ὑπὸ τεχνητὰς σκηνὰς ἢ καὶ ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀπήλαυσε τῆς δυσπραγίας ταύτης ὁ γράφων ταῦτα, ὅτε ἡ θεία Πρόνοια ἔπεμψεν ἡμῖν ἀγαθὸν καὶ φιλόμουσον ποιμενάρχην, τὸν ἐκ *Πρασίων* (Φάρσαλα) καταγόμενον καὶ τὸν τοῦ Ἱεροῦ Ἀμφιλοχίου θρόνον κοσμήσαντα ἀείμνηστον Ἀγαθάγγελον. Τῷ 1885 16ῃ Ἰουλίου συγκαλέσας ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ ὁ ἀοίδιμος γενικὴν τῶν συμπολιτῶν συνεδρίαν πρῶτον μὲν διέλυσε τὰς περὶ τοποθεσίας τοῦ μέλλοντος ν' ἀνεγερθῇ Σχολείου ἔριδας αὐτῶν, εἶτα δὲ διὰ καταλλήλου λαμπροῦ λόγου περὶ «Ἀγάπης καὶ Παιδείας» καὶ διὰ καταβολῆς ἱκανῆς χρηματικῆς προσφορᾶς ὑπεξέκαυσε τὸν ζῆλον τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ καταβάλῃ ἕκαστος ὅ,τι ἠδύνατο πρὸς ἀνέγερσιν τῆς νῦν ὑπαρχούσης Σχολῆς. Ὁ ἀοίδιμος ποιμενάρχης ἡμῶν δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς ταῦτα, ἀλλ' αὐτὸς πολλὰς θέσεις δοκιμάσας εὗρε καὶ ὥρισεν ὡς κατάλληλον πρὸς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Σχολείου τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας τῶν ΙΒ'. Ἀποστόλων, ἵνα πάντα τὰ Ἱερὰ καθιδρύματα τῆς πόλεως ὦσιν ἐν ἑνὶ τόπῳ: πρῶτον μὲν ὅπως μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἐκτελῶσι κατὰ πάσας τὰς ἑορτὰς καὶ καθήκοντα Ἱεροψαλτῶν ἐν τῷ Ἱερῷ ναῷ, δεύτερον διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως, τὸ ἀθόρυβον καὶ ὑπήνεμον τοῦ τόπου, ὅπου διὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας καὶ λίαν ἑπομένως ψυχρὸν οἱ ἀνήλικοι παῖδες δύνανται νὰ ὦσιν ἧττον ἐκτεθειμένοι εἰς τὰ ψύχη. Μὴ ἀρκεσθεὶς δὲ εἰς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ διὰ κανονισμοῦ τά τε τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐφορείας καλῶς καὶ σαφῶς διαταξάμενος ἀπῆλθε χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ ἀποτελέσματι, προπεμπόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ εὐγνωμονοῦντος λαοῦ μέχρι τῆς δίωρον ἀπεχούσης Φλογητᾶς, ἔνθα ὁ καλὸς ποιμὴν μετὰ νόσον διήμερον ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον τῷ 1885 καὶ ἐκηδεύθη μετὰ μεγάλων τιμῶν. (Ἕπεται συνέχεια).

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**. — *Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 124*).

Ἡ διαφωνία αὕτη τοῦ ἐπιτρόπου Μπαχατώρη καὶ τοῦ θείου τοῦ Θεοφίλου Σωφρονίου ὠξύνθη, φαίνεται, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἠνάγκασε τὸν Θεόφιλον νὰ καταλίπῃ τὴν Σχολαρχίαν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς καὶ τὴν Σμύρνην καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς Κυδωνίας. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς τῇ 30 Δεκεμβρίου 1811 ἐκ Σμύρνης γραφείσης ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου Μικελίδου πρὸς τὸν ἐν Κυδωνίαις Χ'' Ἀθανάσιον Χατζῆ Γεωργίου, ἐν ᾗ *ἀδελφικῶς προσαγορεύει* τὸν Θεόφιλον, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεόφιλον ἐπιστολῆς, τῇ α' Μαρτίου 1812 ὑπό τινος Κωνσταντίνου Τζιήνη γραφείσης.

Τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς διαφωνίας προβλέπων ὁ *Γρηγόριος Σαράφης* προσεπάθησε ν' ἀποτρέψῃ διὰ τῆς δε πρὸς τὸν Θεόφιλον ἐπιστολῆς.

Τῷ σοφολογιωτάτῳ ἀρχιδιδασκάλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σχολῆς Κῳ Κῳ Θεοφίλῳ τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ.

Εἰς Σμύρνην

Τὴν σοφολογιότητά της ἐκ μέσης ψυχῆς ἀσπαζόμενος ἥδιστα προσαγορεύω.

Καιρίως ἐπληγώθην τὴν καρδίαν μαθὼν τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν ἐπιτρόπων τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σχολῆς! Ἐπειδὴ φοβοῦμαι μήπως ἡ σοφολογιότης της βαρυνθεῖσα τὰς ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας των ἀλλεπαλλήλους ταραχὰς παραιτήσῃ καὶ αὐτοὺς καὶ

τὴν Σχολὴν αὐτῶν, καὶ τότε τὰ φῶτα τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, τὰ ὁποῖα χάριτι θείᾳ ἤδη ἄρχισαν νὰ φέγγωσιν ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ καὶ φιλοσοφικῇ Σχολῇ, ἀποσβεσθῶσι φεῦ! μετὰ μεγάλης αἰσχύνης καὶ βλάβης. Ὅθεν εὐθὺς ὅπου ταύτην τὴν θλιβερὰν εἴδησιν ἔμαθον, δὲν ἔλειψα ἀπὸ τὸ νὰ κάμω τὸ χρέος μου συμβουλεύων αὐτήν, ἵνα εὐψύχως ἐγκαρτερῇ πᾶσι τοῖς δεινοῖς συναντήμασι γνωρίζουσα καλῶς, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ σκάνδαλα εἶνε τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου, ὅστις ἀγωνίζεται καταστρέψαι καὶ αὐτὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην σχολήν. Ἀνδρίζου λοιπὸν κατὰ τῶν πειρασμῶν. Ἐνθυμήθητι ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας κατεπείσθης νὰ ἀναδεχθῇς ταύτην τὴν σχολήν, αἱ θλίψεις καὶ τὰ δεινὰ δὲν ἔλειψαν· ἀλλὰ χάρις τῷ παναγάθῳ Θεῷ, εἰς ὃν ἐλπίζομεν, ὅστις ἐκ πάντων σε ἐρρύσατο καὶ ῥύσεται, καὶ ἐπαραμύθησε καὶ παραμυθήσει· λοιπὸν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπόμενε πάντα πειρασμόν, καὶ ἐξακολούθει τὸ ἔργον σου ἀόκνως καὶ προθύμως· ὅσον δύνασαι ἐγκαρτέρησον, μήπως ὁ Θεὸς ὁ ἀρχηγὸς τῆς σοφίας καὶ εἰρήνης χαρίσηται αὐτοῖς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς σοφίας. Ὁ θεῖος ὑμῶν κὺρ Σωφρόνιος παροξύνεται τοσοῦτον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ εἰδήσει, ὥστε ἂν δὲν τὸν κατεπράϋνον μὲ τὸν λόγον μου, ἤθελεν ἔλθῃ αὐτοῦ ἀμέσως νὰ σᾶς σηκώσῃ καὶ νὰ σᾶς φέρῃ ἐδῶ, ἐπειδὴ καὶ ἠξεύρει ὅτι ἡ σοφολογιότης της μὲ ὀλιγωτέρους κόπους καὶ χωρὶς σχεδὸν πειρασμῶν θέλει κερδίζει ἐδῶ περισσότερα παρὰ αὐτοῦ. Ὅθεν τὴν συμβουλεύω καὶ τὴν παρακαλῶ πάλιν καὶ πολλάκις νὰ δείξῃ καὶ νῦν τὴν μεγάλην ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν της διὰ τὴν σύστασιν τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν γένους! καὶ μένω.

Τῆς ὑμετέρας σοφολογιότητος
ὅλως ἐξηρτημένος
Γρηγόριος ὁ γέρωντάς της.

Τοὺς διδασκάλους τοὺς μὲν εὐλαβῶς προσκυνῶ, τοὺς δὲ ὁλοψύχως ἀσπάζομαι. Οἱ διδάσκαλοι ὅτε κὺρ Βενιαμὶν καὶ κὺρ Εὐστράτιος τὴν ἀσπάζονται· ἅπαντες οἱ γνωστοὶ καὶ φίλοι οἱ μὲν τὴν προσκυνοῦσιν, οἱ δὲ τὴν ἀσπάζονται, ἐξαιρέτως δὲ ὁ κὺρ Δημήτριος».

Ἡ δὲ πρὸς τὸν Θεόφιλον ἐπιστολὴ τοῦ Κωνσταντίνου Τζιήνη ἔχει ὧδε :

«*Τῷ σοφολογιωτάτῳ Κυρίῳ Θεοφίλῳ διδασκάλῳ χαίρειν*
Κυδωνίας.

1812 μαρτίου Α΄. Σμύρνη

Φοβερῶς ὁ αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητός σας μᾶς ἐλύπησε μισεμός, ὅλους κοινῶς, προσέτι καὶ τὸν ἐξάδελφόν μου Ἀθανάσιον, ὅστις ἐμίσευσε κατ᾽ ἐκείνας τὰς ἡμέρας διὰ τὴν Αἴγυπτον μὲ μεγάλην δυσαρέσκειαν. Ἐγώ, φίλε Θεόφιλε, ἐταλάνισα μυριάκις καὶ ταλανίζω τὴν συνειθισμένην διχόνοιαν τῶν Σμυρναίων, ἥτις αἴτιος ἀποκατέστη διὰ νὰ στερηθῶμεν σοῦ τοῦ ἠγαπημένου φίλου καὶ σοφωτάτου διδασκάλου. Βεβαίως καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ μέρος Σμυρναῖοι ἐγνώρισαν καὶ γνωρίζουν τὴν πόσην ὠφέλειαν ἡ δυστυχὴς αὐτῶν ἐστερήθη Πατρίς, καὶ πῶς ἐρημωμένη ὁλοτελῶς, ἐσβύσθη ἡ πρὶν κοινὴ λάμπουσα ὡς ὁ Φοῖβος σχολή· βαβαὶ ! πῶς τὸ κάλυμμα τῆς ἔριδος, ἀκαταστασία τε καὶ ἀλληλομαχία ἐκάλυψε τοὺς τοῦ νοὸς αὐτῶν ὀφθαλμούς, καὶ δὲν προεῖδον τὴν νῦν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῆς ῥηθείσης σχολῆς· ἀβάλαι ! πῶς ὑποφέρουν βλέποντες αὐτὴν πτωχὴν καὶ κλαίουσαν τὰ τέκνα αὐτῆς ὥσπερ τὸ πάλαι ἡ Ῥαχήλ· οἴμοι ! πῶς δὲν προεῖδον τὴν παροῦσαν προξενηθεῖσαν εἰς αὐτοὺς καταισχύνην, ὄχι μόνον ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀλλογενεῖς, ὥστε, τολμῶ εἰπεῖν, καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους ὀθωμανούς· ἀλλοίμονον ! ὑποφέρουν βλέποντες τοὺς ἐν αὐτῇ διδασκάλους καὶ τοὺς τοῦ ἐξησθενημένου γένους ἡμῶν τοὺς φωταγωγοὺς μεμακρυσμένους, καὶ τοὺς δυστυχεῖς μαθητὰς ὡς νεοσσοὺς χελιδόνων ἐγκαταλελειμμένους, ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀπολαύσωσι τὴν συνειθισμένην τροφήν, τὴν ὁποίαν χάσκοντες παρὰ τῶν γεννητόρων ἐλάμβανον. ἰού ! πῶς δὲν αἰσχύνονται νὰ καλῶνται Ἴωνες καὶ συμπάτριοι τοῦ θειοτάτου Ὁμήρου. Ὅμως τίνα παρόμοια ἄξια αὐτοῖς νὰ εἴπω περισσότερα ; τήκονται νῦν βέβαια καὶ αὐτοί, χωρὶς νὰ ἐμποροῦσι νὰ εὕρωσι τοῦ πάθους των ἴασιν καὶ αὐτὸ τοῖς ἀρκεῖ διὰ ἀνταμοιβήν· βέβαια ἡ διὰ τοῦτο ἄπειρος λύπη ἐπροξένησε τὸν θάνατον εὐθὺς εἰς τὸν ἁγιώτατον ἐκεῖνον ἄνδρα, καὶ παλαιὸν διδάσκαλον, καὶ κήρυκα τῆς Σμύρνης Χρύσανθον, ὅστις ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος κατὰ τὴν 13 Φεβρουαρίου : καὶ ὁ κύριος νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ.

Μετὰ χαρᾶς δὲ ἀκούσας τὴν σύστασιν τῆς σοφολογιότητός σας εἰς τὸ τῶν Κυδωνιῶν κοινὸν γυμνάσιον, καὶ ἔχων κλίσιν μεγάλην πρὸς σέ, ὁ πτωχὸς καὶ ταπεινὸς συμπατριώτης μου Παναγιότης Γεωργίου Σπανοῦ ἀποφασίσας σήμερον ἐμβαρκαρίσθη καὶ ἔρχεται νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας σας· ὅθεν κἀγὼ μὴν ἐμπορῶν νὰ τοῦ κάμω τινὰ βοήθειαν τολμῶ θάρρει ἀδελφικῷ, νὰ σᾶς παρακαλέσω ὁποῦ νὰ τὸν περιθάλψητε βοηθοῦντες αὐτὸν τὸ κατὰ δύναμίν σας, καὶ νὰ συστηθῇ εἴς τι μέρος μὲ μέσον σας, καὶ λαμβάνων κἂν τὸν πόρον τῆς ζωῆς, νὰ ἐμπορέσῃ νὰ τελειώσῃ τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του· τὸν δὲ μισθὸν θέλετε τὸν λάβῃ παρὰ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ ἔν τε τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Τὴν κυρίαν Μητέρα σας προσκυνῶ, ὁμοίως καὶ τοὺς αὐταδέλφους καὶ αὐταδέλφας σας, καὶ μὴν ἀμφιβάλλων ὅτι τελειόνοντες τὴν παράδοσιν τῆς γεωμετρίας θέλετε μοὶ στείλῃ τὸ βιβλίον μου, μένω προσκυνῶν σας σὺν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἀκριβῆς σας ἐπιστολῆς προθυμότατος εἰς τὰς προσταγάς σας».

Κωνσταντῖνος Τζιήνης

Τῇ δὲ 15 Ἰουνίου 1812 οἱ πρόκριτοι καὶ Γέροντες τῆς νήσου Ἄνδρου, 39 τὸν ἀριθμόν, γράφουσι πρὸς τὸν συμπολίτην αὐτῶν σοφολογιώτατον καὶ Ἱεροδιάκονον Κύριον Θεόφιλον ὅτι περιχαρεῖς ἔμαθον τὴν εἴδησιν, ὅτι κατέλιπε τὴν σχολὴν τῶν Κυδωνιῶν δοξάζοντες τὸν ἅγιον Θεόν, ὅτι ἦλθον τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε νὰ προσκτήσωνται καὶ αὐτοὶ «ἕνα τοιοῦτον σοφώτατον, ἀξιέπαινον ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ ὁμοπάτριον πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἔπαινον τῆς πατρίδος». Ἐκφράζουσι δὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλει δείξει μεγάλην προθυμίαν πρὸς τὴν ὠφέλειαν τῆς πατρίδος. Καὶ περὶ τοῦ μισθοῦ ἐκφράζουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ μείνῃ εὐχαριστημένος.

«Ἡ θερμὴ αἴτησις τῶν προυχόντων τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν,» γράφει τῇ 29 Ἰουνίου 1812 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου *Διονύσιος* πρὸς τὸν *σοφολογιώτατον καὶ ἐν διδασκάλοις ἄριστον Κύριον Θεόφιλον*, «ἣν διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς διετύπωσαν πρὸς τὴν σοφολογιότητά της, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὴν περιπόθητον αὐτοῦ πατρίδα καὶ δεχθῇ τὰς ἡνίας τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ ἵνα συστηθῇ τὸ σχολεῖον εἰς ἔπαινον πάντων τῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, προξενεῖ καὶ ἡμῖν μεγαλωτάτην τέρψιν καὶ χαράν. Διὸ προτρεπόμεθα αὐ-

τὴν ἀρχιερατικῶς καὶ παρακαλοῦμεν αὐτὴν ὡς καλοθελήτης τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν καὶ πατριώτης νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστασίαν αὐτὴν καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα της, ἥτις ὡς ἡ ἔλαφος διψῶσα ἐπιθυμεῖ ἵνα εὕρῃ ὕδωρ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ Δαβιτικὸν λόγιον, καὶ εὔελπις εἰμὶ ὅτι θέλει εὐχαριστηθῇ κατὰ τοῦτο καὶ θέλει ὑποχρεώσει καὶ πάντας τοὺς πατριώτας της. Περὶ δὲ τοῦ μισθοῦ της μετὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ἄφιξιν ὅλα θέλουσιν οἰκονομηθῶσι κατὰ τὸν πόθον της καὶ ἂς μείνῃ ἥσυχος περὶ τούτου. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καθὼς τῇ γράφουσιν οἱ προύχοντες τῆς πατρίδος θέλει πράξῃ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἀναμένομεν δὲ μὲ πρῶτον νὰ τὴν ἴδωμεν αὐτοπροσώπως....»

Κατ' Αὔγουστον τοῦ 1812 ὁ Θεόφιλος μετέβη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἄνδρον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν γονέων αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο, φαίνεται ἠναγκάσθη νὰ δανεισθῇ καὶ χρήματα. Διότι ὑπάρχει χρεωστικὸν ὁμόλογον τῇ 1 Αὐγούστου 1812 συντεταγμένον, ἐν ᾧ λέγεται ὅτι ὁ Θεόφιλος ἐδανείσθη παρὰ τοῦ Γέροντός του Κυρίου Γρηγορίου (Σαράφη) γρόσια 960 δι' ἓν ἔτος καὶ ὑπισχνεῖται ὅτι παρελθούσης τῆς προθεσμίας τοῦ ἑνὸς ἔτους θὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ ἄνευ ἀντιλογίας.

Ἐξ Ἄνδρου λοιπὸν καλοῦσιν αὐτὸν εἰς Κυδωνίας τῇ 9 Σεπτεμβρίου 1812 οἱ ἔφοροι καὶ ἐπίτροποι τῆς Σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν διὰ τοῦδε τοῦ ἐγγράφου.

«*Τῷ σοφολογιωτάτῳ καὶ ἐν Ἱεροδιδασκάλοις ἀρίστῳ Κυρίῳ Κυρίῳ Θεοφίλῳ τῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῷ. αἰσίως.*

Εἰς Ἄνδρον

Τὴν σοφολογιότητά της ὁλοψύχως ἀσπαζόμενοι ἡδέως προσαγορεύομεν.

Εἴη ὑγιαίνουσα διὰ βίου παντός· μετὰ τοὺς προσήκοντας ἀσπασμοὺς τῇ εἰδοποιοῦμεν ὅτι μαθόντες παρὰ τοῦ Βλασίου ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα της αἰσίως καὶ ὑγιαίνουσα ὑπερεχάρημεν καὶ δὲν ἐλείψαμεν διὰ τοῦ παρόντος ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν παρακαλέσωμεν εἰς τὸ νὰ ταχύνῃ τὸν ἐρχομόν της, διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν κατὰ τὸν πόθον μας καὶ νὰ ἀρχίσῃ τὴν παράδοσιν τῶν μαθημάτων της, ἐπειδὴ καθὼς ἠξεύρει τώρα εἶναι καιρὸς μαθημάτων καὶ μάλιστα καὶ ὁ Κὺρ Βενιαμὶν ἐπῆρε τὰ ῥοῦχά του καὶ ἡ κατοικίας της εἶναι

ἑτοίμη εἰς ὑποδοχήν της. Λοιπὸν εὐθὺς ὁποῦ λάβει τὸ παρόν μας νὰ μὴ ἀναβάλῃ τὸν καιρόν, ἀλλὰ μὲ πρῶτον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἡμετέραν σχολήν, ἥτις τὴν περιμένει μὲ μεγάλην προθυμίαν· ταῦτα μὲν πρὸς εἴδησίν της· ἡμεῖς δὲ μένομεν, ὡς ὑπογραφόμεθα

1812 : Σεπτεμβρίου 9 : Κυδωνίαις.

Τῆς σοφολογιότητός της κατὰ πάντα πρόθυμοι

Οἱ ἔφοροι καὶ ἐπίτροποι τῆς τῶν Κυδωνιῶν Σχολῆς.

Χ'' ἀθανάσιος Χ'' γεωργίου

Χ'' γεωργάκης τοῦ οἰκονομέλη

ἀποστόλης Χ'' Παρασκευᾶ

Χ'' παρακευᾶς σκλτέλη

Χ'' παναγιώτης λελέγκα

εὐστράτιος γωνατέλις.

(Ἕπεται συνέχεια).

Κλεάνθης ἐρωτώμενος πῶς ἄν τις εἴη πλούσιος, εἶπε· εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν εἴη πένης.

Κλεάνθης ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.

Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεί τις ἔφη «τί σιγᾷς; καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν», «Ἡδύ, ἔφη, ἀλλ' ὅσῳ ἥδιον τοσῷδε μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις παραχωρητέον».

Ἐκείνη ἡ πόλις ἄριστα οἰκεῖται, ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν ᾗ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι (*Σόλωνος*).

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας ἐπιγενόμενος ἐπιφανέστερον ὄνειδος κέκτηται.

Δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ.

Λυπουμένου τινὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ κακοῖς, εἶπεν, εἰ τὰ πάντων κατανοήσῃς ἧττον ἐπὶ τοῖς σαυτοῦ δυσφορήσῃς (*Χίλωνος*).

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «'Ανατολῆς».

Κύριε Πρόεδρε,

Μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶ καὶ ἐγὼ ἀείποτε ὡς πᾶς Μικρασιάτης τὴν ἀναμορφωτικὴν διὰ τὴν κοινὴν ἡμῶν πατρίδα Μικρὰν 'Ασίαν δρᾶσιν τοῦ μεγαλεπηβόλου Συλλόγου ὑμῶν. 'Αναγνώσας δὲ τὴν πρὸς πάντα ποθοῦντα τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν λάμπρυνσιν τῆς Μικρᾶς 'Ασίας πατριωτικὴν καὶ εὐγενῆ ἔκκλησιν τοῦ κ. Γεωργίου Μ. Οἰκονόμου τολμῶ ν' ἀποστείλω σήμερον ὑμῖν κατὰ τὰς ἐμὰς δυνάμεις χρ. φρ. εἴκοσιν. παρακαλῶ δ' ὑμᾶς ὅπως βεβαιωθῆτε ὅτι καί περ μείζονα ἀρωγὴν ἐπιθυμῶν νὰ παράσχω λυποῦμαι σφόδρα ἀδυνατῶν. Ἔχω διὰ τοῦτο δι' ἐλπίδος ὅτι ὁ ὑμέτερος Σύλλογος θὰ κατανεύσῃ νὰ δεχθῇ τὸ μικρὸν ποσὸν τοῦτο, οἱ δὲ δυνάμενοι μόνον ὅσον καὶ ἐγὼ δὲν θὰ συσταλῶσι ν' ἀποστείλωσιν ὑμῖν ὅ,τι καὶ τούτων αἱ δυνάμεις ἐπιτρέπουσι πρὸς εὐόδωσιν οὕτω μεγάλου ἰδανικοῦ.

28 'Ιανουαρίου 1905

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως

Σεραφεὶμ Χ. Γκιοζσιούζογλου

Καθηγητὴς τῆς Τουρκικῆς καὶ Γαλλικῆς

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς»

Κύριε Πρόεδρε

Ἔκκλησις ἱερὰ ἀπηυθύνθη πρὸ μικροῦ πρὸς πάντα Μικρασιάτην. Ἐκάλεσε πᾶσαν Μικρασιάτου ψυχὴν ὁ κ. *Γ. Μ. Οἰκονόμος* διευθυντὴς τῶν σχολῶν Λέρου πρὸς ἔργον εἰς ἄκρον ἀγαθὸν καὶ μέγα ὡσαύτως, τὴν δ' ἔκκλησιν ταύτην ὑπηγόρευσεν ἡ φωνὴ τῆς δεινὰ πασχούσης Μικρᾶς Ἀσίας. Ζητεῖται παρὰ πάντων ἡμῶν ἡ ἐπίρρωσις τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸ θεάρεστον ἔργον αὐτοῦ, τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν παλιγγενεσίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Πάντες θὰ σπεύσωμεν εἰς τὴν φωνὴν ἀσθενεῖς καὶ δυνάμενοι· ὁ Σύλλογος ὑμῶν πέποιθα περισσῶς ὅτι θέλει δεχθῇ ἐξ ἴσου τόν τε ὀβολὸν τῆς χήρας καὶ τὸ τάλαντον τοῦ πλουσίου. Ἐπὶ τῆς πεποιθήσεως δ' ἐμοῦ ταύτης ἐρειδόμενος λαμβάνω τὸ θάρρος ν' ἀποστείλω ὑμῖν σήμερον χρ. φρ. 20 ὡς ἐτησίαν συνδρομὴν διὰ τὸν μέγαν σκοπὸν τοῦ ὑμετέρου Συλλόγου.

Δέξασθε Κ. Πρόεδρε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς Ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου 1905

Γεώργιος Ι. Οἰκονομίδης
δημοδιδάσκαλος

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς»

Κύριε Πρόεδρε,

Μετὰ συγκινήσεώς μου μεγάλης ἀνέγνων ἐν τῷ ἡμετέρῳ «Ξενοφάνει» τὴν πρὸς πάντα Μικρασιάτην ἀπευθυνθεῖσαν εὐγενῆ φω-

νὴν τοῦ κ. *Γ. Μ. Οἰκονόμου*, τὴν καταμαρτυροῦσαν τὸν ἱερώτατον πόθον αὐτοῦ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀνυψώσασαν τὸν ἄνδρα εἰς τὴν συνείδησιν πάντων ἡμῶν.

Ἀληθῶς τὸ ἔργον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου μέγα ὑπάρχει, ἀλλ' οἱ ποθοῦντες τὴν ἐκπλήρωσιν τούτου ὀφείλουσι νὰ ἐπιχέωσιν ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν αὐτοῦ. Ἐπιθυμῶν δὲ ἵνα καὶ ἐγὼ κατὰ τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῶν ἐμῶν δυνάμεων βοηθήσω τὴν πλήρωσιν τοιούτου μεγάλου σκοποῦ οἷός ἐστιν ὁ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐπιδιωκόμενος, ἀποστέλλω Ὑμῖν φράγκα χρυσᾶ εἴκοσιν ὑπισχνούμενος ὑμῖν τὴν κατ' ἔτος ἀποστολὴν τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ.

Ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ προαγωγὴ τοσαύτης μερίδος τοῦ ἡμετέρου γένους, ἣν ἡ «*Ἀνατολὴ*» οὕτω συντόνως ἐπιδιώκει ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν μετὰ μόχθων μεγάλων, εἶνε μέγα ἀληθῶς ἐλατήριον συγκινοῦν πᾶσαν Μικρασιάτου καρδίαν· ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων δ' αὐτῶν βασιζόμενος ἀκραδάντως πιστεύω ὅτι πάντες οἱ ἐμοὶ ἀδελφοὶ θ' ἀκούσωσι μεθ' ἧς καὶ ἐγὼ συγκινήσεως τὴν φωνὴν τὴν καλοῦσαν πάντα Μικρασιάτην εἰς ἀρωγὴν τοῦ Συλλόγου πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων οὕτω θαυμαστῶν καὶ μεγάλων.

Ἐπὶ τούτοις διατελῶ μετὰ τῆς δεούσης πρὸς Ὑμᾶς καὶ πρὸς τὸν προσφιλῆ μας Σύλλογον ὑπολήψεως.

τῇ 2α Φεβρουαρίου 1905

Σταῦρος Γ. Καζασίδης
δημοδιδάσκαλος.

ΖΩΝΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙΣ ΑΙΣΜΑΣΙ

Ἐν δυσὶν εἰδικαῖς συνεδρίαις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει γεραροῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ μουσοστεφοῦς μουσικοῦ καὶ φιλολόγου κ. Γεωργίου Παχτίκου ἐπιστημονικὴ ἀνακοίνωσις περὶ ζώντων μνημείων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασιν. Ἀμφότεραι αἱ εἰδικαὶ συνεδρίαι τοῦ Συλλόγου, πλὴν τῶν τακτικῶν αὐτοῦ μελῶν, προσείλκυσαν καὶ πλῆθος φιλομούσων ἀκροατῶν. Ὁ κ. Παχτίκος ἀρχόμενος τῆς διαλέξεως αὐτοῦ παρετήρησε μετὰ λύπης ὅτι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἐπιτελεσθείσας ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ προόδους κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ἀδιαφορίαν μεγάλην ἐπεδείξαντο οἱ τῆς Εὐρώπης σοφοὶ περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα, ἐν οἷς οὐκ ὀλίγα ὑπάρχουσι πολύτιμα λείψανα τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων καὶ ἅτινα ἐπιρρωνύουσι σπουδαίως τὴν ὑπὸ σοφοῦ Γερμανοῦ διατυπωθεῖσαν γνώμην, ὅτι ἡ ἀρχαιότης πρέπει νὰ ἀναζητῆται καὶ νὰ ἀνευρίσκηται διὰ τῆς μελέτης τῶν συγχρόνων.

Ἐν πάσῃ συντομίᾳ ἐξετάζει ὁ ἀγορητὴς τὸ ἠθοποιὸν καὶ διδακτικὸν πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Τὴν ἐπελθοῦσαν σιγὴν πολλοὶ Εὐρωπαῖοι ἐχαρακτήρισαν ὡς θάνατον, δὲν ἐδίστασαν δὲ τινὲς τούτων νὰ διϊσχυρισθῶσιν, ὅτι ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐξέλιπε πᾶν τὸ πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὸ καλὸν αἴσθημα. Ὁ κ. Παχτίκος ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν τοιούτων ἀνυποστάτων διϊσχυρισμῶν καὶ προσέθηκεν, ὅτι ἡ ὕπαρξις πολυαριθμοτάτων σήμερον δημοτικῶν μελῳδιῶν καταρρίπτει ἐκ βάθρων τὸν ἀναλήθη τοῦτον διϊσχυρισμόν.

Εἰδικώτερον δὲ ὁμιλήσας περὶ τῆς δεκαεξαετοῦς ἐργασίας αὐτοῦ,

εἶπεν ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ περὶ τὰ 500 δημοτικὰ ᾄσματα τὰ πλεῖστα ἐκ τῆς κοιτίδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ Μικρᾶς Ἀσίας, μετὰ τοῦ μουσικοῦ αὐτῶν μέλους καὶ πλείστων ἄλλων σχετικῶν πληροφοριῶν. Ἐκ τῶν 500 τούτων μελῳδιῶν αἱ 300 περίπου μετ' ὀλίγας ἡμέρας παραδίδονται διὰ τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ τῷ ἔθνει καὶ τῷ διεθνεῖ μουσικῷ κόσμῳ.

Μετὰ τὰς ἀπαραιτήτους ταύτας πληροφορίας περί τε τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ καὶ τῆς πιστότητος καὶ γνησιότητος τῶν συλλεγεισῶν ὑπ' αὐτοῦ μελῳδιῶν προβαίνει εἶτα εἰς τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν μέρος τῶν μελετῶν αὐτοῦ.

Ἐν πρώτοις ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ μελικοῦ μέρους τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων καὶ καταδεικνύει, ὅτι ταῦτα εἶναι συντεθειμένα ἐπὶ ἀρχαίων καθαρῶς κλιμάκων τοῦ τε ***διατονικοῦ*** γένους καὶ τοῦ ***χρωματικοῦ***, ἀναφέρει δ' ὅτι ἀμυδρὰ ἴχνη τοῦ ***ἐναρμονίου*** γένους ἀπαντῶσι καὶ εἰς εἰδικά τινα λαϊκὰ μουσικὰ ὄργανα. Ἐκ τοῦ διατονικοῦ δὲ γένους μνημονεύει τοὺς ἑξῆς ***τρόπους*** ἢ ***ἤχους*** σῳζομένους, ἤτοι τὸν ***Δώριον***, ***Φρύγιον***, ***Λύδιον***, ***Ὑποφρύγιον***, ***Ὑποδώριον***, ***Μιξολύδιον***. Τὴν ὕπαρξιν δὲ ταύτην ἀποδεικνύει καὶ πρακτικῶς. Ἐν πρώτοις ἐπὶ τετραχόρδου ὑπὸ τοῦ κ. Βούρου καὶ ἐπὶ αὐλοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ποῦλχερ ἐκτελοῦνται ἀλληλοδιαδόχως πᾶσαι αἱ διατονικαὶ ἀρχαῖαι κλίμακες· εἶτα δὲ κεχωρισμένως κατὰ τὰς κλίμακας ταύτας ἐκτελοῦνται καὶ αἱ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περισωθεῖσαι μελῳδίαι ὡς καὶ μελῳδίαι τινὲς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, κατὰ δὲ τὸν ἦχον ἐκτελοῦνται κατόπιν καὶ σχετικαί τινες δημοτικαὶ μελῳδίαι, αἵτινες καὶ ὑπὸ τοῦ μικτοῦ χοροῦ τοῦ «Ὁμίλου τῶν ἐρασιμόλπων» κατόπιν ᾀδόμεναι παρέχουσι τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιστευθῇ, ὅτι καὶ αἰσθητικῶς συμφωνοῦσι τὰ λεγόμενα πρὸς τὰ πράγματα. Ἡ κατὰ σειρὰν ἰδίᾳ ἐκτέλεσις τῆς ***δωρίας κλίμακος*** ἢ ***ἁρμονίας*** καὶ κατόπιν ἡ ἐπ' αὐτῆς προσαρμογὴ τοῦ ἀρχαίου εἰς δωριστὶ ἁρμονίαν μελισθέντος ***ὕμνου εἰς Μοῦσαν Καλλιόπην***, τοῦ ***Ἀνοίξω τὸ στόμα μου*** τοῦ Δ' Ἤχου καὶ δωρίου τινὸς δημοτικοῦ ᾄσματος τῆς Καππαδοκίας ἐξέπληξαν τὸ ἀκροατήριον διὰ τὴν ὁμοιότητα μελῳδιῶν διὰ μακρῶν αἰώνων ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένων. Ἐπίσης προσάγονται καὶ ἐκτελοῦνται καταλλήλως καὶ ***χρωματικαί τινες*** μελῳδίαι. Μετὰ τὰ μελικὰ μεταβαίνει ὁ κ. Παχτίκος εἰς τὸν ῥυθμὸν τῶν δημοτικῶν

ᾀσμάτων, ἐν οἷς ἀποδεικνύει ὑπάρχοντας καὶ ***μικτοὺς ῥυθμούς***, καθ' οὓς εἶναι συντεθειμένα καὶ τὰ πλεῖστα χορικὰ τῶν ἀρχαίων τραγῳδιῶν καὶ κωμῳδιῶν. Τονίζει ἰδιαιτέρως τοὺς σπανιωτάτους μέν, ἀλλ' ἀρχαϊκωτάτους ῥυθμούς, ἤτοι τὸν ***τετράσημον μετὰ ἡμίσεως***, τὸν ***πεντάσημον***, εἰς ὃν ὑπάρχει γεγραμμένος καὶ ὁ εἰς ***Ἀπόλλωνα Δελφικὸς ὕμνος***, καὶ τὸν ***ἑπτάσημον***, ἐν χρήσει ὄντα κυρίως εἰς τὰ χορευτικὰ ᾄσματα καὶ τὸ πρῶτον ἀναγραφέντα πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Ἕλληνος φιλολόγου καὶ μουσικοῦ κ. ***Ἀναστασίου Μάλτου***. Κατὰ τοιοῦτον μικτὸν ῥυθμὸν ᾄδει πρὸς ἁρμονίαν ὁ χορὸς τῶν Ἐρασιμόλπων ἠπειρωτικὸν δημοτικὸν ᾆσμα.

Μετὰ ταῦτα ἐξήτασεν ὁ κ. Παχτίκος τοὺς ***ἐγχωρίους χορούς***, ἐν οἷς, λέγει, συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων ὀρχήσεων ὑπάρχει καὶ ἡ ἰδέα τῆς ποικίλης ψυχολογικῆς ἐκφράσεως, ἧς στερεῖται ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς χορός. Μετὰ τοὺς χοροὺς ποιεῖται ἴδιον λόγον καὶ περὶ τῶν παρὰ τῷ ὁμογενεῖ λαῷ σῳζομένων ***ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων***, ἐξ ὧν ὁρμώμενος μνημονεύει καὶ πληθὺν ἀρχαίων μουσικῶν ὀργάνων. Ἐμφαντικώτατα δ' ἐξαίρει καὶ τὴν ὕπαρξιν πολυτίμων λειψάνων τῆς ***πολυφωνικῆς ἁρμονίας*** παρὰ τῷ λαϊκῷ ᾄσματι, ἐξ ἧς ἄπλετον θὰ ἐπιχυθῇ φῶς, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως τῆς πολυφωνίας καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἀφοῦ δ' ἐν τέλει διέλαβε συντόμως καὶ περὶ τῆς μουσικῆς γραφῆς τῶν δημοτικῶν μελῳδιῶν, ἔδωκε πέρας εἰς τὴν σπουδαιοτάτην ἅμα καὶ τερπνοτάτην ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ. Τόσον εὐρὺ καὶ τόσον ἀκανθῶδες, εἶνε, λέγει ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ ὁ ἀγορητής, τὸ μουσικὸν τοῦτο θέμα, ὥστε εὐτυχῆ θὰ θεωρήσῃ ἑαυτόν, ἂν καὶ ἓν μόνον λιθάριον εἰς τὸ ὅλον ἐθνικὸν μουσικὸν οἰκοδόμημα δυνηθῇ νὰ προσενέγκῃ διὰ τῶν πολυετῶν αὐτοῦ προσπαθειῶν, προστίθησι δ' ὅτι ἐκ τῶν μικρῶν θὰ προσκτηθῶσι τὰ μεγάλα, ὁ δὲ περιφρονῶν τὰ μικρὰ οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τῶν μεγάλων.

Τὸ πέρας τῆς ἀνακοινώσεως ἐπηκολούθησαν θερμαὶ ἐκφράσεις εὐχαριστιῶν παρά τε τοῦ Προεδρείου τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν φιλομούσων ἀκροατῶν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ «*Ξενοφάνης*» συγχαίρων ἐκ ψυχῆς τὸν ἀκαταπόνητον ἐρευνητὴν τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ προβιβαστὴν τῆς ἐθνικῆς

μουσικῆς εὔχεται αὐτῷ νὰ διατηρήσῃ ἀμείωτον τὸν ὑπὲρ τῆς καλλιεργίας τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς θερμουργὸν ζῆλον καὶ ἀποτελεσματικωτάτην τὴν ἐπὶ ἓξ καὶ δέκα ἤδη ἔτη μεστὴν ἐπιτευγμάτων ἀποδεικνυομένην δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ο ΕΝ ΠΙΣΙΔΙΑι ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ·Ι·ΔΟΥ

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ προτιθέμεθα νὰ ἐκθέσωμεν χάριν τῶν φίλων ἀναγνωστῶν τοῦ *Ξενοφάνους* περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Πισιδίας διενεργουμένου ὑπὸ τῶν Διαμαρτυρομένων ***προσηλυτισμοῦ***.

Μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ ἐπαρχία αὕτη δὲν εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ τῶν ψευδωνύμων κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου διατελοῦσα πάντῃ ἄγνωστος εἰς αὐτοὺς καὶ ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ ἀκραιφνεῖ Ὀρθοδοξίᾳ διαφυλαττομένη. Ἀλλ' ἡ Ἀλλαρίχειος ἐπιδρομὴ τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἡ πάντα τὰ τιμαλφέστατα καὶ πολυτιμότατα τῆς πίστεως ἡμῶν ἀγωνιζομένη ἐν πάσαις ταῖς γωνίαις τῆς παλαιφάτου πατρίδος ἄρδην ν' ἀνατρέψῃ καὶ εἰς ἐρείπια οἰκτρὰ αὐτὰ νὰ μεταβάλῃ ἐπέσκηψε, κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, μετὰ τὰ μέσα τοῦ ῥηθέντος αἰῶνος ὡς νόσος βροτολοιγὸς καὶ ἐπὶ τὴν Πισιδίαν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἑλληνοφώνοις κοινότησιν αὐτῆς, εὐμοιρούσαις ἱκανῶς ἀνδρῶν λογίων καὶ κηρύκων τῆς πίστεως, πρὸς κέντρον λακτίσασα ταχέως πρύμναν ἐκρούσατο, ὅπως ἀτασθάλως καὶ ἀγροικότατα ἐπιπέσῃ ἐπὶ τὰς Τουρκοφώνους κοινότητας αὐτῆς. Ἐν ταύταις δυστυχῶς τὸ ἔδαφος ἦν προσφορώτατον εἰς τοὺς δολίους σκοποὺς τῶν κηρύκων τῆς ψευδωνύμου γνώσεως ἕνεκεν ἐλλείψεως κραταιοῦ ἐρείσματος καὶ φρουρίου ἀρραγοῦς. Ἑπομένως τὴν πατρῴαν εὐσέβειαν τῶν Ὀρθοδόξων κατοίκων τῶν μερῶν τούτων εὐχερῶς θὰ κατώρθουν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔτι τῆς βάσεως νὰ διασαλεύσωσι πνοαὶ ἀνέμων βιαίων καὶ ἀντιξόων καὶ αἱ ἀντιχριστιανικαὶ προσβολαὶ τῶν βδελυγμάτων τούτων τοῦ

κηρύγματος. Ἕνεκα τοίνυν τοῦ σαφοῦς τούτου λόγου ἡ προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια εἰσελάσασα ἀγρίως εἰς τοιαύτας κοινότητας καὶ δὴ εἰς *Ἀττάλειαν*, *Σπάρτην* καὶ *Βουρδούριον* εὗρε μὲν ἐν πρώτοις ἀντίστασιν, ὑποβασταζομένην ὑπὸ τῆς εὐσεβείας τῶν Ὀρθοδόξων κατοίκων, ἀλλὰ κατὰ δυσκληρίαν εἶτα περιέπλεξεν ἐν ταῖς ψυχοφθόροις αὐτῆς πλεκτάναις θύματά τινα ἐκ τῶν ἀβεβαίων καὶ ἐντελῶς ἀστηρίκτων ἐν τῇ πίστει καὶ δὴ ἐν Βουρδουρίῳ. Τὴν πόλιν ταύτην ὡς κειμένην ἐν τῷ μέσῳ Ἀτταλείας καὶ Σπάρτης διαβουλεύεται ὁ Ἀρμένιος ἀρχηγὸς τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὀνόματι *Ἀρθήν*, νὰ καταστήσῃ κέντρον τῆς ἀντιχρίστου αὐτοῦ δράσεως, ὅπως ἐντεῦθεν διευθύνῃ εἰς ἑκατέρας τῶν πόλεων τὰ ἰοβόλα αὐτοῦ βέλη δηλητηριάζων τὰ τέκνα ἐκείνων τῶν *Ἡρώων* τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἵτινες ἀριδήλως ἐγένοντο *κήρυκες* καὶ *πρῶτοι μάρτυρες* ὑπὲρ τοῦ γνησίου κηρύγματος.

Ὁ ψευδοϊεραπόστολος οὗτος *Ἀρθὴν* ἐγκαθίσταται ἐν Βουρδουρίῳ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1883. Κατ' ἀρχὰς ἡ περιέργια περισυλλέγει περὶ αὐτὸν ἀριθμὸν ἱκανὸν ἀκροατῶν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ ἔκ τε τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν Ἀρμενίων, οὓς πάντας *δολίῳ τῷ τρόπῳ, τῷ προσωπείῳ πρ[ά]ου εὐαγγελιστοῦ καὶ μέσοις ἀθεμίτοις, διὰ χρήσεως δῆλον ὅτι ὀργάνου μουσικοῦ ἐν τῇ λεγομένῃ ὑπ' αὐτῶν λατρείᾳ, διευθυνομένου καὶ παρακολουθουμένου ὑπὸ χοροῦ νεανίδων*, ὁ διαβόητος Ἀρθὴν ἀγωνίζεται ν' ἀπαλλοτριώσῃ ἀπὸ τῆς ἀσφαλοῦς ποίμνης, ἣν ἐκλέϊσαν καὶ ἐκόσμησαν αἱ *ἀθάνατοι διάνοιαι* τῶν αἰώνων. Ἡ πλεκτάνη ὑπούλως καὶ ἐπιτηδείως στηθεῖσα ἔσχε ταχέως τὰ πρῶτα αὐτῆς θύματα. Οἰκογένειαί τινες Ἀρμενικαὶ λόγων ἕνεκα κομματικῶν γίγνονται ὑποχείριοι καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τοὺς ὄνυχας τοῦ τὴν ποίμνην τοῦ Κυρίου λυμαινομένου λύκου. Μετὰ τὰ πρῶτα ταῦτα θύματα τὸ καταχθόνιον θηρίον ἀπειλεῖ νὰ καταπίῃ καί τινας τῶν ἡμετέρων, μέχρις οὗ ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ δοθείσης τῆς ἑξῆς ἀφορμῆς.

Εἷς τῶν συχναζόντων εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ *Ἀρθὴν* ὁ χρυσοχόος *Ἀναστασιος Ἰακομόγλους*, ἄνθρωπος ἀδαὴς ὅλως καὶ ἀστήρικτος ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς αὐτοῦ πεποιθήσεσι μετὰ τὸν θάνατον τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ συζύγου ἀποφασίζει δηλητηριασθεὶς πάντως ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ἀρμενίου προσηλυτιστοῦ νὰ συζευχθῇ τὴν *πρώτην αὐτοῦ ἐξαδέλφην!* Ἀλλ' ὅμως λαβὼν ἀπάντησιν ἀρνητικὴν παρὰ τοῦ τότε

Ἀρχιερατικοῦ προϊσταμένου προστρέχει πρὸς τὸν φαρμακώσαντα αὐτόν, ὃς δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας ἐκπληροῖ πάνυ προθύμως τὰ κακόδοξα σχέδια τοῦ Ἰακωμόγλου. Κατὰ δυσκληρίαν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει ἀντὶ νὰ γένηται ἡ δέουσα ἐνέργεια παρὰ τῶν προεστώτων καὶ προληφθῇ ἐν καιρῷ τὸ κακόν, πᾶν τοὐναντίον συνέβη· τινὲς δῆλα δὴ τῶν τότε τὰ τῆς κοινότητος ἰθυνόντων κινούμενοι ὑπὸ πάθους χαμερποῦς καὶ λόγου ἀναξίου πρὸς τὸν ἀρχιερατικὸν προϊστάμενον ὑποστηρίζουσι καὶ ἐπικροτοῦσι τὴν *βέβηλον πρᾶξιν* τοῦ Ἀρθήν. Οὕτω διανοιχθείσης τῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν πλάνην καί, ὡς μὴ ὤφειλε, τῶν φυλάκων ῥαθυμούντων καὶ μηδὲν τοῦτο τὸ συμβὰν θεωρούντων, ὀλίγῳ ὕστερον τὸν ἄθλιον χρυσοχόον μιμεῖται καὶ ἕτερος τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ, ὁ ῥάπτης *Μ. Δεληπαρέσογλους* ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ ἱερεῖς κατὰ τὴν κηδείαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀπήτησαν ἀμοιβὴν ὑπέρογκον παρ' αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἐπαισθητόν, ὅτε ἀπελάκτισαν τὴν ὀρθοδοξίαν δύο ἔτι οἰκογένειαι ἡ τοῦ *Κωνσταντίνου Χατζῆ Θωμόγλου* καὶ τοῦ *Ἰωάννου Σεκὲρ ὀγλοῦ*. Ὁ πρῶτος τούτων ἦν εἷς τῶν Δημογερόντων τῆς Ὀρθοδόξου κοινότητος καὶ διέκειτο δυσμενῶς πρὸς τὸν ἐκ *Νησίου* (*τῶν ἁγίων Ἀναργύρων*) ἱερέα αἰδεσιμώτατον *Βασίλειον* βλέπων αὐτὸν πρόξενον ἑκάστοτε γινόμενον πολυποικίλων σκανδάλων καὶ ἀναμιγνυόμενον εἰς κομματικὰς τῆς κοινότητος ἔριδας καὶ τούτου ἕνεκα μεροληπτοῦντα παρὰ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἀξίωμα. Ἐπειδὴ δὲ ἔν τινι γενικῇ Συνεδρίᾳ τῶν προὐχόντων κατὰ τὸ ἔτος 1885, τῇ συνελθούσῃ, ὅπως συνδιαλλάξῃ τὰ διεστῶτα μέρη, καὶ παροτρυνούσῃ τὸν εἰρημένον ἱερέα, ἵνα τοῦ λοιποῦ διατελῶν ἀμέτοχος οἱασδήποτε φατρίας καὶ μηδεμίαν τῶν μερίδων εὐνοῶν τάσσηται μετ' αὐτῆς, ὁ ἱερεὺς Βασίλειος ἐπιμόνως ἠρνήθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ παρακελεύσματα τῆς Συνεδρίας, ὁ Χατζῆ Θωμόγλους πλήρης θυμοῦ ἀπεχώρησεν αὐτῆς λέγων, ὅτι ἀπαξιοῖ ν' ἀκολουθήσῃ τοιοῦτον ποιμένα καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης προσεκολλήθη τῷ ψευδαποστόλῳ Ἀρθὴν γενόμενος εἷς τῶν μάλιστα αὐτῷ ἀφοσιωμένων ὀπαδῶν. Ὁ δὲ *Ἰω. Σεκέρογλους* ψάλτης ὢν τῆς ἐκκλησίας εἶχε περιέλθει ἐν καιρῷ *λειτουργίας (!)* κατὰ τὸ 1870 ἔτος εἰς σφοδρὰς ἔριδας πρὸς συναδέλφους αὐτοῦ καὶ ἕνεκα τούτου ἔκτοτε εἶχε παύσει φοιτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ εἰσέλασις τοῦ Ἀρθὴν παρασύρει

καὶ τοῦτον εἰς τὸν χείμαρρον τῆς ἀδιεξόδου πλάνης, ἣν ὀλίγῳ ὕστερον ἀσπασάμενοι νέοι τινὲς καὶ δύο ἕτεραι οἰκογένειαι ἐπεδείνωσαν τὴν κατάστασιν θολώσαντες τὰ διαυγέστατα νάματα τῆς εἰρήνης τῶν κατοίκων.

Ταῦτα ὑπῆρξαν ὄντως θρίαμβος τοῦ προσηλυτιστοῦ 'Αρθήν, ὃς εἰς τὸ ἔπακρον τῆς θρασύτητος αὐτοῦ ἐξίκετο ὅτε δικηγόρος τις ὁμογενής, ὀνόματι ***Βασίλειος Φιλόσογλου***, γυμνός, ὡς φαίνεται, πάσης περὶ τὴν θρησκείαν ὑγιοῦς γνώσεως συζευγνύει ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν υἱῶν τοῦ Κ. Χατζῆ Θωμόγλου ὑπὸ τὰς ἀνιέρους εὐλογίας τοῦ 'Αρθήν. 'Επαρθεὶς δὲ τότε ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι τούτοις ὁ θρασύδειλος ψευδοκήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ μὲν ἤρξατο νὰ ὑβρίζῃ ἤδη ἐν ταῖς τριόδοις καὶ ἀναφανδὸν τὴν 'Εκκλησίαν ἡμῶν ὡς ἀγέλην εἰδωλολατρῶν, τὸ δὲ διαβουλεύεται νὰ παραβῇ καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, καθ' οὓς δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀνεγερθῇ νέας θρησκείας τέμενος, ἂν μὴ οἱ ἀποδεχόμενοι τὰ δόγματα αὐτῆς ἀποτελοῦσιν οἰκογενείας 42, κατὰ τὸν ἐλάχιστον ὅρον. 'Αλλ' ὁ πολυμήχανος 'Αρμένιος ἐπενόησε τρόπον πρὸς καταστρατήγησιν τοῦ νόμου· ἤρξατο κτίζων σχολεῖον καὶ ναὸν ὑπὸ τὸ πρόσχημα, ὅτι οἰκοδομεῖ *οἶκον ἰδιωτικόν*. 'Αλλ' ὅτε ἀπεδείχθη ὁ δόλιος αὐτοῦ σκοπός, ***ἡ ἐπιτόπιος διοίκησις*** ἕνεκα παραστάσεων ὀρθοδόξων 'Αρμενίων κωλύει τὴν οἰκοδομὴν καὶ ὅτε ἔμελλε νὰ προβῇ εἰς τιμωρίαν τοῦ ἀναισχύντου παραβάτου, οὗτος ἐπινοεῖ ἐπίνοιαν δεινήν, οἵαν βεβαίως μόνον ἐξομότης προσηλυτιστὴς ἠδύνατο νὰ ἐφεύρῃ. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς ***Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος*** (6 Αὐγούστου 1899) τίθησι πῦρ (!) εἰς τὴν οἰκοδομήν, ταὐτοχρόνως δὲ τηλεγραφεῖ εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχὰς καὶ τὴν 'Αμερικανικὴν πρεσβείαν, ὅτι δῆθεν διακινδυνεύει τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων, ἀποτεφρωθείσης ἤδη τῆς κατοικίας αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαρχόντων. Τότε ἡ ἐπιτόπιος ἀρχὴ πιεσθεῖσα ὑπὸ τῆς πρεσβείας ἀποζημιοῖ τὸν κακόβουλον δράστην ἀποτίνουσα αὐτῷ 600 ὀθ. λίρας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ καέντος οἰκήματος καὶ συλλαβοῦσα ὡς ἐνόχους τρεῖς ὀρθοδόξους καὶ ἑτέρους δύο 'Αρμενίους ἐκ τῶν προεστώτων ῥίπτει αὐτοὺς εἰς τὰς φυλακάς, εἶτα δὲ νύκτωρ μετάγει τοὺς ἀθώους δεσμώτας εἰς ***'Αϊδίνιον***, ὅπου ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον οὗτοι διαμένουσιν ὡς ἐξόριστοι ἀπογυμνωθέντες καὶ ἀπολέσαντες καὶ τὸν τελευταῖον αὐτῶν

ὀβολόν. Ἡ δὲ παρασυναγωγὴ ἱδρύεται μεγαλοπρεπέστερον καὶ ὁ Ἀρμένιος προσηλυτιστὴς ἑορτάζει πανηγυρικῶς τὰ ἐπινίκια, τότε δὲ πᾶς τις ἐνόμισεν, ὅτι ἐκ τῶν βάθρων ἤδη διασαλεύεται τὸ ἐν Βουρδουρίῳ οἰκοδόμημα τῶν ὀρθοδόξων. Ἀλλὰ ἦτο δυνατὸν μέχρι τέλους νὰ βασιλεύῃ ἡ πλάνη καὶ ἡ συνείδησις τῶν πιστῶν νὰ διατελῇ ἐν ὀδυνηρᾷ δοκιμασίᾳ, τὸ δὲ φῶς τῆς ἀληθείας νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ τὸν ἀναίσχυντον ἀπατεῶνα; *«ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ»*. Καὶ ὄντως δὲν παρῆλθε χρόνος πολὺς καὶ ἤρξατο τὸ κακὸν ν' ἀναχαιτίζηται καὶ ἡ ἀλήθεια ν' ἀναλάμπῃ καί, ἀφαιρεθείσης τῆς λεοντῆς, ἀπεκαλύφθη ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πλάνη τοῦ προσηλυτιστοῦ, ἥτις τινὰς μὲν τῶν ἀκροατῶν ἤρξατο ν' ἀπομακρύνῃ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, τινὰς δὲ διὰ τὸ ἐντελῶς ἀσυγκρότητον αὐτοῦ νὰ παρωθήσῃ εἰς τελείαν ἀσέβειαν καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὑψηλὸν καὶ εὐγενές. *Τοιαῦτα ἀείποτέ εἰσι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προσηλυτισμοῦ, ψυχρότης δῆλον ὅτι πρὸς πᾶν ἱερὸν καὶ ἀδιαφορία πρὸς τὴν ὑψίστην Ἀρχήν*, καθὼς τοῦτο δύναταί τις νὰ ἴδῃ καὶ κατανοήσῃ μελετῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ἐν αἷς οὗτος ἀνεφάνη.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων πᾶς τις εὐκόλως κατανοεῖ, ὅτι ἡ κατὰ πρῶτον φανεῖσα πρόοδος τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐν Πισιδίᾳ ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὰς κηρυχθείσας πεπλανημένας καὶ διεφθαρμένας ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ κακοβούλου Ἀρθήν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς διαπληκτισμοὺς καὶ ἔριδας τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὅτε δὲ τὸ 1898 ἔτος ἤρξατο ἐν αἰσίοις οἰωνοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τῶν ὀρθοδόξων ν' ἀντήχῃ τακτικῶς ὁ *θεῖος λόγος καὶ τὸ γνήσιον κήρυγμα* κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὅτε τὰ *ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια* τῶν μερῶν τούτων καλῶς διαρρυθμισθέντα ἤρξαντο νὰ ποτίζωσι δαψιλῶς διὰ τῶν φωτιστικῶν ναμάτων τῆς παιδείας τὴν νεολαίαν, τότε ὅλως ἠραιώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτώντων εἰς τὰ κηρύγματα τοῦ ἀντευαγγελικοῦ Ἀρθήν, τότε πολλοὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ ἐπανῆλθον εἰς τοὺς φιλοστόργους κόλπους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ σχεδὸν πάντες, οἱ ἐναπομείναντες παρ' αὐτῷ ἕνεκα λόγων ἰδιοτελῶν καὶ ὡς συζευχθέντες μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, προὐθυμοῦντο ν' ἀκροῶνται ἐν Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ θείου κηρύγματος. Μόνος ὁ Κ. Χατζῆ Θωμόγλους μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐ-

τοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς ἐξακολουθεῖ ἔτι βαδίζων τὴν σκολιὰν ὁδὸν ἕνεκα τῶν ἄνωθι ἐκτεθέντων λόγων, καίτοι ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ πρὸς μεγάλην αὐτοῦ λύπην ἠσπάσατο πάλιν τὴν Ὀρθοδοξίαν. Δύναταί τις δὲ νὰ διαβεβαιώσῃ ὁριστικῶς, ὅτι μετὰ τὸ 1898 ἀνεπτερώθη ἰσχυρῶς τὸ καταπεσὸν θρησκευτικὸν αἴσθημα ἕνεκα τοῦ βδελύγματος ἐκείνου τῆς ἐρημώσεως, καὶ οὐδεὶς ἔκτοτε προσηλυτίσθη ἐκτὸς νέου τινός, ὀνόματι Μιλτιάδου Κιουτζιουκμπαζιρκὲν ὄγλου, ὃς ὁμολογουμένως ἐγένετο θῦμα σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Κ. Χατζῆ Θωμόγλου. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου σχεδὸν ὁλοτελῶς ἐξησθένησεν ἡ δύναμις τοῦ Ἀρθὴν καὶ ἀπώλεσεν οὗτος πᾶσαν ὑπόληψιν οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἀκολουθοῦσιν ἔτι αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς αὐτὸν προστατεύουσιν, οἵτινες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἠλάττωσαν ἐπαισθητῶς τὸν ἐτήσιον αὐτοῦ μισθόν.

Θά μοι ἐπιτρέψωσι δὲ οἱ φίλοι ἀναγνῶσται τοῦ *Ξενοφάνους* ν' ἀφηγηθῶ καὶ τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικὸν τοῦ ψευδοκήρυκος Ἀρθήν, ὃς ὑπούλως καὶ χαμερπῶς ἀποφεύγει πᾶσαν περὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων συζήτησιν μετ' ἀνδρῶν λογίων, ὑποκρίνεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ γίγνεται ἔξαλλος ὑπὸ χαρᾶς, ὁσάκις μάθῃ, ὅτι διαπληκτίζονται πρὸς ἀλλήλους οἱ ἡμέτεροι καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἕνεκα λόγων κομματικῶν. Ἀπορῶ δέ, πῶς ἡμέραν τινὰ κατὰ συγκυρίαν ἐν περιπάτῳ ἐξέφρασέ μοι τὴν ἀμύθητον χαράν, ἧς ἦτο ἔμπλεως, ἐπειδὴ ἐπληροφορήθη, ὅτι οἱ Ἀρμένιοι διῃρέθησαν εἰς δύο σφόδρα ἀντιπάλους φατρίας λέγων, ὅτι ἀνοικταῖς ἀγκάλαις εἶναι πρόθυμος νὰ δεχθῇ εἰς τὴν παρασυναγωγὴν αὐτοῦ τοὺς Ἀρμενόπαιδας ὡς μὴ ἔξοντας διδασκάλους διὰ τὴν εἰσερπύσασαν εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν διχόνοιαν. Ἀλλ' ὅτε ἐπὶ τούτοις ἠρωτήθη, ἂν ἡ πρᾶξις αὕτη καὶ ἡ χεραικακία συνῇδε ταῖς χριστιανικαῖς ἀρχαῖς, περίγελως γενόμενος ᾤχετο ἀπιών. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ μόνοι οἱ ὑποβαστάζοντες αὐτὸν ἐν Βουρδουρίῳ εἶναι οἱ Ἀρμένιοι, ὡς ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους διηνεκῶς. Σημειωτέον δ' ὅτι, ἐὰν ἀνασκοπήσῃ τις τὴν ἱστορίαν τῶν μέχρι τοῦδε προσηλυτισθέντων, πάντως θὰ ἴδῃ αὐτοὺς ὄντας ἀνθρώπους τυχοδιώκτας καὶ ἰδιοτελεῖς, ὅλως ἀστηρίκτους ἐν τῇ πίστει καὶ οὐδεμίαν συνείδησιν ἔχοντας τῆς ἑαυτῶν καταστάσεως.

Οὕτω δὲ τοῦ κέντρου ἐξασθενήσαντος, ἐμειώθη οὐσιωδῶς ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἀτταλείᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀρθήν, ἐν αἷς κατ'

εὐκληρίαν δὲν ἱδρύθη παρασυναγωγὴ τῶν παμμιάρων τούτων προσηλυτιστῶν, οἵτινες, ἐὰν ὄντως διεφλέγοντο ὑπ' ἀγάπης θερμῆς πρὸς τὸν τοῦ κόσμου Σωτῆρα, ἔπρεπε νὰ ἀγωνίζωνται ὡς γνήσιοι κήρυκες ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐν χώραις *καὶ ἐν ἔθνεσι, διατελοῦσιν ἔτι ὑπὸ τὸ κράτος παχυλῶν ἰδεῶν καὶ βαρβάροις καὶ ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις* καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ δολίως νὰ ἐγκατασπείρωσι διχόνοιαν καὶ πᾶσαν κακίαν ἐγκαθιδρύοντες ἀθεμίτοις μέσοις παρασυναγωγὰς ἐν μέσῳ Χριστιανῶν, ἀπογόνων τῶν θυσιασθέντων ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, μαρτυρησάντων ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ ἐκχυσάντων τὸ ἱερὸν αὐτῶν αἷμα ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καὶ τῆς γνησίας Ἐκκλησίας, ἧς *οὐδὲ πύλαι ᾅδου κατισχύσουσιν.*

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καισαρείας φίλοι τοῦ Συλλόγου ὅπως ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ πίνακι ἀπαντώσας ἴσως ἀνακριβείας πρὸς διόρθωσιν. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Νεάπολις(1)	10000	14000	**1000	2	4	4	1	8
Προκόπιον	5000	10000	—	2	1	4	1	8
Εὐμορφοχώριον	600	300	—	1	—	2	1	4
Ποτάμια	600	—	—	1	—	2	1	4
Ἰνδζέ-σοῦ	4000	6000	—	2	3	3	2	12
Συνασός	3000	1000	—	2	6	—	2	7
Καισάρεια*	2500	29000	14000	2	3	—	3	12
Ζινδζὶ-δερέ*	2300	300	50	2	—	2	2	8
Ἱερ. Μ. ἁγ. Προδρό-	—	—	—	—	—	—	1	7
Ἀνδρονίκιον* [μου 2)	2300	150	—	3	2	—	2	8
Στέφανα*	200	500	40	2	—	1	1	2
Μουταλάσκη*	5000	4000	4000	5	3	4	4	9
Ταβλουσοὺν*	450	1500	300	1	1	—	1	3
Κερμύρα*	2500	1000	2000	2	4	—	2	11
Μονὴ Ταξιαρχῶν* 3)	300	300	—	2	2	—	2	4
Κέση*	120	1000	20	1	—	1	1	2
Βέξε*	150	300	—	1	—	1	1	2
Ἀϊρνὰς* Ἀργυράσιον	350	1200	—	2	—	1	1	3
Σκόπια*	3..0	250	—	1	—		1	2
Σαρμουσακλῆ*	750	2250	250	1	—	1	1	2

(1) Ὑπάρχει καὶ Νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 τάξεων 3 διδασ. καὶ 450 νηπίων.

(2) Ἱερατικὴ Σχολὴ ἀνεγνωρισμένη ὡς τέλειον Γυμνάσιον ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τριπλοῦν ἐπιδιώκουσα σκοπόν, νὰ παρασκευάσῃ ἐπιστήμονας, διδασκάλους καὶ ἱερεῖς. Πρὸς τῇ Σχολῇ ταύτῃ ὑπάρχουσι καὶ δύο ὀρφανοτροφεῖα ἓν τῶν ἀρρένων ἐκ τάξεων 4, μαθητῶν 37 καὶ διδασκάλων 2 καὶ ἓν τῶν θηλέων ἔχον τάξεις 3, μαθητρ. 26 καὶ διδασκαλίσ. 2. Ἐν ἑκατέρῳ τούτων διδάσκονται πλὴν τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως καὶ ἐπαγγέλματα.

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
						Λ. Τ.					
7	350	1	5	5	150	400	300	20		—	
5	300	1	5	3	100	150	50	15		—	
1	40	1	4	1	30	20	20	—		—	
1	40	1	3	1	25	25	15			—	
6	163	1	3	2	44	200	35	1		—	
5	200	1	6	4	180	270	80	—		—	
6	160	1	4	2	100	140	60	30		—	
4	132	1	4	2	95	100	50			—	
7	120	1	8	6	27	1100	450	—		—	
5	110	1	4	2	70	50	40	—		—	
1	40	—	—	—	—	15	—	1		—	
8	300	1	2	2	100	150	70	6			
2	50	—	—	—	—	60	—	3			
8	165	2	5	3	65	180	110	2			
2	95	—	—	—	—	70	—	1			
1	17	—	—	—	—	20	—	2			
1	20	—	—	—	—	20	—	1			
1	70	—	—	—	—	20	—	2			
1	50	—	—	—	—	20	—	1			
1	120	—	—	—	—	40	—	3			

Όνομα Πόλεως ή Χωρίου	Κάτοικοι			Έκκλησίαι	Ίερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Καρὰ-δζιορέν*	300	—	—	1	—	1	1	2
Ἐρκελὲτ* (Ἀρχελαΐς)	300	600	250	1	—	1	1	2
Τσιουκιούρ*	450	700	—	1	—	2	1	3
Τασλὴκ*	200	—	—	1	—	1	1	2
Ῥοὺμ-καβὰκ*	300	—	—	1	—	2	1	2
Ἅγ. Κωνσταντῖνος	550	100	—	1	2	—	1	2
Καρὰ-στορέν	225	—	300	1	—	1	1	2
Ζήλια	350	2250	—	1	—	1	1	2
Κίσκε (Κωκυσὸς)	200	100	—	1	1	—	1	2
Τσουκιούρ γιούρτ	250	—	—	1	—	2	1	2
Κιρσαρὶ* (Ταρσάουρα)	250	12000	300	1	—	1	1	2
Ὑοσκὰτ*	1000	10000	6000	1	2	—	2	9
Ἀπδουρραχμανλὴ	450	—	—	1	2	—	1	2

3) Οἱ μαθηταὶ τρέφονται ἐν τῇ Μονῇ. Προσέρχονται δὲ καὶ ἐκ τῶν πέριξ πόλεων.

4) Φέρεται μέγας σχετικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν διότι τοιοῦτοι προέρχον- καὶ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων.

5) Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καισαρείας πλὴν τῶν ἐν τῷ πίνακι ἀναγραφομένων κοινοτήτων ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἑξῆς: *Κέργκιεμε* κάτοικοι 450, *Ἀρσάρ-κιοϊ* κατ. 110. *Φάρασσα* κατ. 1500, *Πόστ-Καράκιοϊ* κατ. 250, *Πὲς-καρδὰς** κατ. 70, *Τασιζὴ** κατ. 100, *Σάττη* κατ. 115, *Κούρουμτζα** κατ. 300, *Κοιποϊμοὺλ* κατ. 125, *Καριπλὲρ* κατ. 300, *Τζὰν* κατ. 110, *Τσορούμ** κατ. 150, *Ἄκγαρ* κατ. 450, *Τσαρσὶ Δερεσὶ* κατ. 125, *Κουρπαζλῆ* κατ. 125, *Τσαλικλῆ* κατ. 120, *Πελκαβάκ*

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προτεστ.	Τουρκικά	Προτεσταντικά
1	50	—	—	—	—	20	—	—			
1	40	—	—	—	—	15	—	2			
1	70	—	—	—	—	30	—	2			
1	50	—	—	—	—	15	—	—			
1	100 *)	—	—	—	—	—	—	—			
1	40	—	—	—	—	20	1	—			
1	30	—	—	—	—	15	—	—			
1	60	—	—	—	—	20	—	—			
1	30	—	—	—	—	15	—	-			
1	50	—	—	—	—	10	—	—			
1	25	—	—	—	—	20	-	15			
1	150	1	4	2	40	90	70	8			
4	25	—	—	—	—	20	—	—			

κατ. 100, *Πουκλὰν* κατ. 100, *Γενίκιοῖ* κατ. 80, *Παρὰκ* κατ. 90, *Καριστιρὰν* κατ. 80. Πᾶσαι αὗται αἱ Κοινότητες ἔχουσιν ἀνὰ μίαν Ἐκκλησίαν καὶ ἕνα ἱερέα, πλὴν τῶν *Φαράσσων* ἅτινα ἔχουσι τρεῖς ἱερεῖς καὶ τῆς *Κούρουμζα* ἥτις ἔχει δύο· ἀλλὰ πᾶσαι στεροῦνται Σχολείων, τὰ δὲ παιδία φοιτῶσιν εἰς τὰς Σχολὰς τῶν γειτνιαζουσῶν αὐταῖς πόλεων.

* Εἰς τὰς δι' ἀστερίσκου σημειουμένας κοινότητας ἐπικρατεῖ ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα.

** Οἱ ἐν τῇ στείλῃ τῶν *Ξένων* σημειούμενοί εἰσιν Ἀρμένιοι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΥΚΟΥΛΗ
προλύτου τῆς Θεολογίας, διευθυντοῦ τῶν ἐκπαιδευτηρείων Μυλάσων

ΤΑ ΜΥΛΑΣΑ

Τετράωρον ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἰασικοῦ κόλπου καὶ ὄπισθεν ὄρους τρικορύφου καὶ κωνοειδοῦς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ (¹) κατὰ τὰς ἀνατολικὰς αὐτοῦ ὑπωρείας ἔκτισται ἡ πόλις τῶν Μυλάσων ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀκριβῶς τῆς ἀρχαίας καὶ μεσαιωνικῆς πόλεως. Τῆς νέας ταύτης πόλεως ἱδρυταὶ ἐγένοντο βέηδες τηρήσαντες τὸ Ἑλληνικὸν αὐτῆς ὄνομα Milas κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Μύλασα. Τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος, τὸ πολὺ καὶ ζωηρὸν ὕδωρ καὶ ἡ γονιμότης τοῦ ἐδάφους τὰ τρία ταῦτα ἀγαθὰ οὐ σμικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὸν νέον συνοικισμὸν τῆς πόλεως. Ἐστραμμένη πρὸς Ἀνατολὰς ταχέως δέχεται τὰς πρώτας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἀκτῖνας. Πρὸ τῆς πόλεως ἐκτείνεται εὐρὺ καὶ σφόδρα εὔδαιμον κατὰ Στράβωνα πεδίον, ὅπερ συνέχεται τῷ Ἰασικῷ πεδίῳ καὶ διακόπτεται κατὰ τὸ κέντρον αὐτοῦ ὑπὸ λόφων πολλῶν καὶ κωνοειδῶν τὸ σχῆμα.

Οἱ λόφοι δ' οὗτοι συνεχόμενοι ἀλλήλοις ποῦ μὲν διὰ πλατείας ἐπιπέδου λωρίδος, ποῦ δὲ διὰ στενῆς συνδέονται τῷ εἰρημένῳ ὄρει τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπερ πάλιν δι' ἱκανῶς ἀναπεπταμένου ὀροπεδίου ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς ἀνατολικῆς διακλαδώσεως τοῦ ὄρους Λάτμου. Τὸ πρὸ τῆς πόλεως ἐκτεινόμενον πεδίον κατὰ τὸν γεωγράφον Kipert, τὸν ἐπισκεψάμενον τὴν χώραν ταύτην, ἔχει τὸ σχῆμα δικε-

(¹) Τὸ ὄρος τοῦτο καλεῖται σήμερον ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Sotra-dag ὄρος τοῦ Σωτῆρος.

φάλου ἀετοῦ ἐν δὲ τοῖς ἑαυτοῦ σπλάγχνοις κατέχει τὰς ἀρχαιότητας, ἃς τυχαίως ἡ σκαπάνη ἑκάστοτε ἀνάγει εἰς φῶς. Τὸ εἰρημένον πεδίον ἔχον τὸ ἔδαφος παχὺ καὶ λιπαρὸν παράγει ἀφθόνους σταφυλὰς καὶ δημητριακά. Ἵνα τις λάβῃ σαφῆ εἰκόνα τῆς ὅλης ταύτης πεδιάδος, ὀφείλει νὰ ἀνέλθῃ τὸ εἰρημένον ὄρος τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ. Ἐκεῖθεν δὲ τὰς ὄψεις ἐκτείνων κατὰ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος θὰ ἀκριβώσῃ τὸ σχῆμα τῆς πεδιάδος, ἥτις παραπλησίως ἔχει δίσκῳ πλαισιουμένη μὲν πανταχόθεν ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τῆς Β. Α. καὶ Ν. Δ. τοῦ Λάτμου πλευρᾶς, διακοπτομένη δὲ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ὀροπεδίου καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπερ κατέχει τὸ κέντρον.

Τῆς πεδιάδος ταύτης τὴν περιφέρειαν δύναται νὰ διαδράμῃ ἱππεὺς ἀγαθὸς ζωηρῷ καὶ καλλιδρόμῳ ἵππῳ ἐν μιᾷ περίπου ἑβδομάδι. Ἡ δὲ πρώτη ὑπόστασις αὐτῆς φαίνεταί πως διὰ τοῦ ἐγγείου πυρὸς γενομένη, ὡς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν βαθειῶν ῥωγμῶν τοῦ πετρώδους ὄρους τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπερ εἶνε πέτρα συμπαγής, καλλιμάρμαρος, σκληρὰ τὴν σύστασιν, ὑπομελάγχρους τὴν χροιὰν καὶ ὑπὸ ἐγγείων ἐκρήξεων σεσαλευμένη. Εἶτα διὰ τῆς βαθμιαίας προσχώσεως ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν ὀρέων διὰ τῶν χειμερινῶν ὄμβρων καὶ ποταμίων ὑδάτων παρασυρομένης ἰλύος ἐπληρώθησαν τὰ κενά, καὶ οὕτω ἐσχηματίσθησαν τὰ Ποσειδώνια στρώματα τῆς πεδιάδος. Τὸ δὲ πρὸ τοῦ Ἰασικοῦ κόλπου εὐρύτατον μέρος τῆς πεδιάδος φαίνεται ὅτι ἄλλοτε ἦν θάλασσα, ἐξεχερσώθη δὲ διὰ τῆς ἐκβολῆς εἰς τὸν κόλπον τοῦτον τῶν ποταμίων ὑδάτων. Τὸ πρὸ τοῦ Ἰασικοῦ κόλπου πεδίον τοῦτο ἐν πολλοῖς τελματῶδες καὶ χέρσον μένον παρέχει νομὴν ἄφθονον εἰς πολλὰς ἀγέλας βοῶν καὶ ποιμνίων. Τὸ δὲ λοιπὸν καλλιεργούμενον καὶ ἀρδευόμενον ὑπὸ τῶν ποταμίων ὑδάτων παράγει δαψιλῆ προϊόντα ἰδιαιτέρως κέγχρον. Ἕνεκα τῆς τοιαύτης φύσεως τοῦ πεδίου ἡ ἀτμόσφαιρα καθίσταταί πως πνιγηρὰ καὶ βαρεῖα, ἑλώδεις δὲ πυρετοὶ ἀναπτύσσονται καὶ κατὰ τὰς 4 ὥρας τοῦ ἔτους ἰδίως δὲ κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον. Τὸ αὐτὸ βεβαίως θὰ συνέβαινε καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν Μυλάσων, ἐὰν μὴ ἡ φύσις τῆς πόλεως ὠχυροῦτο ὑπὸ ἀπορθήτων τειχῶν τοῦ ὄρους τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ τῶν συνεχομένων τούτῳ ἑκα-

τέρωθεν λόφων, καὶ τοῦ εἰρημένου ἀναπεπταμένου ὀροπεδίου. (¹) Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τοὺς τὰ τελματώδη ταῦτα μέρη ἀραιῶς οἰκοῦντας ἐνδιαιτῶνται οἱ τὰς ὑπωρείας καὶ τὰ ὑψηλὰ οἰκοῦντες τῆς ἀνατολικῆς διακλαδώσεως τοῦ Λάτμου ἀπολαύοντες ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς φύσεως. Ἡ πεύκη καὶ ἡ πίτυς καὶ ἡ καστανέα ἐξωραΐζουσι τὴν μακαρίαν ταύτην φύσιν. Ὕδατα κελαρίζοντα καὶ κρυσταλώδη ἔχοντα τὴν κατάστασιν τὸν χειμῶνα, διαυγέστατα δὲ καὶ ψυχρότατα τὸ θέρος παίζουσι μετὰ τῆς μαγευτικῆς φύσεως. Τὰ πτηνὰ πάντοτε ἐνταῦθα τονίζουσι παναρμόνιον μέλος ἁμιλλώμενα ἐπιχαρίτως πρὸς τὸν θροῦν τῶν πευκῶν καὶ πιτύων καὶ τὸν κελαρισμὸν τοῦ ἠρέμα καταπίπτοντος ὕδατος. Ἡ μέλισσα ἐναβρυνομένη διὰ τὴν ἀείποτε ζῶσαν καὶ ἀκμαίαν ταύτην φύσιν περιβομβεῖ ἀνὰ τὰ εὐανθῆ φυτὰ περισυλλέγουσα τὴν γῆριν καὶ τὸ μέλι διὰ τῆς προβοσκίδος ἀντλοῦσα. Αἱ ζείδωροι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες μετὰ τῶν πνοῶν τῆς δροσοφόρου ὀρεινῆς αὔρας καθιστᾶσι τὴν φύσιν μάγον καὶ γελόεσσαν.

Ἡ ἐλαία ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν ἀναρριχᾶται ἀνὰ τὰ ὄρη ταῦτα καὶ ἁμιλλᾶται νὰ μιμηθῇ τὴν πεύκην καὶ τὴν πίτυν συνεργὸν ἔχουσα ἐν τῷ ἀνίσῳ ἀγῶνι τὰς εὐεργετικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας καὶ τὴν ζωογόνον καὶ ἐλαφρὰν πνοὴν τοῦ ἀέρος, ὅστις πάντοτε θωπεύει τὰ μέρη ταῦτα. Πανταχοῦ ζωή, εὐρωστία ἐν ἁπάσῃ τῇ φύσει ταύτῃ διαγελᾷ. Οἱ τὰ ὄρη ταῦτα οἰκοῦντες ἄνθρωποι προνομιοῦχοι τῶν φυσικῶν καλλονῶν καὶ θελγήτρων τοῦ τόπου χαίρουσιν ὑγίειαν ἀδιάσειστον, εἶνε εὔθυμοι καὶ ζωηροί, νοήμονες καὶ πνευματώδεις, εὐγενεῖς καὶ φιλόξενοι, φιλαλήθεις καὶ φιλοδίκαιοι, φιλελεύθεροι καὶ φιλάγαθοι. Τοιαύτη φύσις τοιούτους διαπλάσσει καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ζῶντας. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος τῆς χώρας ταύτης, ἐν ᾗ ἔκτισται ἡ πόλις Μύλασα, ἣν ὁ λόγος παρακατιὼν παραστήσει ἡμῖν ὡς ἦν τὸ πάλαι καὶ νῦν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

Ἀρχαία τῆς πόλεως σκιαγραφία.

Καθὰ διηγεῖται ἡμῖν ὁ Γεωγράφος, ἡ πόλις αὕτη τῶν Μυλά-

(¹) Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο καλεῖται νῦν ὑπὸ μὲν τῶν Ὀθωμανῶν Pitsin, ὑπὸ δὲ τῶν Χριστιανῶν Pitsona.

σων οὐδαμῶς ὑπελείπετο κατὰ τὸν διάκοσμον τῶν λαμπρῶν καὶ περιφανῶν πόλεων τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος. Ἦν ἡ κατ' ἐξοχὴν πόλις τῶν βασιλέων τῆς Καρίας τοῦ *Ἑκατόμνου*, τοῦ ***Μαυσώλου***, τοῦ *Πυξοδάρου*, τοῦ *Ἰδριέως*, τῆς *Ἄδης* καὶ τῆς *Ἀρτεμισίας*. Ἡ πατρὶς τῶν δύο μεγάλων ἐξόχων ῥητόρων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ *Εὐθυδήμου* καὶ τοῦ *Ὑβρέου*. Ὡς πατρὶς δὲ τοιούτων λαχοῦσα ἀνδρῶν καὶ βασιλέων πρώτη καὶ κορυφαία τῶν ἐν τῇ Καρίᾳ πόλεων ἀνεδείχθη. Ἀγλάϊσμα τῆς πόλεως ἦσαν αἱ καλλιμάρμαροι αὐτῆς οἰκοδομαί, τὰ μεγάλα καὶ ἀγέρωχα μέγαρα, αἱ στοαί, ὡς λέγει ὁ Γεωγράφος, οἱ ἀνδριάντες καὶ τὰ ἀγάλματα, οἱ ἀπειροπληθεῖς καὶ ὑπέρλαμπροι ναοί, τὸ μέγα στάδιον, οὔτινος τὸ λελαξευμένον ἀμφιθέατρον κατὰ τὰς βάσεις σῴζεται. Ἡ μεγάλη ἱερὰ ὁδός, ἡ ἄγουσα τὴν πομπὴν τῶν Μυλασέων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Λαβρανδηνοῦ Διός, ὅστις ἦν τὸ κοινὸν ἁπάντων τῶν Καρῶν προσκύνημα. Οἱ λαξευτοὶ τάφοι καὶ οἱ ὑπόγειοι. Ἅπας ὁ ἐσωτερικὸς καὶ ἐξωτερικὸς τῆς πόλεως διάκοσμος. Πάντων δὲ τούτων ὑπερεῖχεν ὁ ναὸς τοῦ Ἐσογόα Διὸς τοῦ Ζηνοποσειδῶνος, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀνάκτορον τοῦ Ἑκατόμνου, ὧν λείψανα εἰσέτι ἱκανὰ σῴζονται. Τὰ δὲ μόνα ἀκέραια σωζόμενα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος εἶνε *τὸ Μαυσωλεῖον*, οὔτινος οἱ μὲν κίονες εἶνε Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, τὰ δὲ κιονόκρανα Κορινθιακοῦ, θαυμάσιον καλλιτεχνικὸν ἔργον, καὶ ὅπερ ἡ Σεβαστὴ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἀξιεπαίνως ἐστερέωσε κατὰ τὰς βάσεις. *Ἡ μεγάλη πύλη τῆς Πόλεως* (τ. paltali Kapou) ἡ ἐπὶ τῆς προμετωπίδος φέρουσα τὸ κοινὸν ἔμβλημα τῶν Καρῶν, τὸν ***ἀμφίστομον πέλεκυν***, καὶ εἷς κίων ναοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἡ θεία αἴγλη καὶ τὸ ἔκπαγλον κάλλος τῶν ἀθανάτων τούτων μνημείων ὀφείλεται εἰς τὸν λίθον, ὅστις ἐξορύσσεται ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ. Τὸ ὄρος τοῦτο κέκτηται ἀνεξάντλητα λατομεῖα μαρμάρου πάσης παραλλαγῆς χρώματος. Τοσαύτη δὲ ἀφθονία μαρμάρων ὑπῆρχε (ἀλλὰ καὶ νῦν ὑπάρχει), ὥστε οὐ μόνον ἐν τῇ πόλει κοινότατα καὶ ἐν πάσῃ χρήσει ἦσαν, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἐξαγωγὴ κατὰ Στράβωνα ἐγίνετο. Τρανὸν μαρτύριον τῆς ἀληθείας ταύτης τοῦ Γεωγράφου εἶνε τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα μαρμαρωρυχεῖα τῆς πόλεως, ἐξ ὧν ἐξωρύχθη μαρμάρων ὑπέρογκος ποσότης. Οὐ μόνον δὲ ἡ ποσότης καὶ αἱ πολλαὶ παραλλαγαὶ διακρίνονται τοῦ λί-

θου ὡς πρὸς τὴν σύστασιν καὶ τὸ χρῶμα, διότι πλὴν τῶν λευκῶν, ὑπολεύκων καὶ κυανῶν, ὑπάρχει καὶ λίθος ὀφείτης καὶ λίθος πορφυρίτης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποιότης, διότι ἐξορύσσονται καὶ λίθοι λεπτόκοκκοι προσφορώτατοι τῇ γλυπτικῇ πρὸς κατασκευὴν ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων, δι' ὧν ἡ πόλις ἐκεκόσμητο.

Πελασγικὰ Τείχη

Ὁ φόβος ἴσως νέου κατακλυσμοῦ, ὅτε ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας διεσπάρησαν οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας, ἐνέβαλεν αὐτοῖς τὴν ἀνάγκην, ἵνα γένωνται ὑπεράκριοι. Ὅτε δὲ καὶ αἱ ἐν τῇ Μεσογείῳ ἤρξαντο νὰ ἀναφαίνωνται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ προϊστορικῶν χρόνων ληστοπειρατικαὶ συμμορίαι καὶ ληστρικαὶ ἐπιδρομαὶ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἀλλοφύλων ἐθνῶν, οἱ τότε ἄνθρωποι τοῦ πολιτισμοῦ τὰ σπέρματα θέλοντες νὰ διασώσωσιν ἐν τῇ θρησκείᾳ, τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις κοινωνικαῖς σχέσεσι περιέβαλον τὰς ἑαυτῶν πόλεις τείχη γιγαντιαῖα, ἅτινα καλοῦμεν *Πελασγικά*, ἀπὸ τῶν Πελασγῶν τῶν γεναρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φυλῆς. Τοιαῦτα τείχη σχεδὸν εἰπεῖν εὑρίσκει τις καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων τῆς Καρίας. Οὕτως ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπερ ὡς προειρήκαμεν τουρκιστὶ καλεῖται «Sotra-Dag" = ὄρος τοῦ Σωτῆρος» (¹) ὑπάρχουσιν ἱκανὰ ἐρείπια ἀρχαίου Πελασγικοῦ τείχους, ὅπερ τεταρτημορίου τῆς ὥρας ἔχει περίμετρον. Καὶ ἑτέρα δὲ κορυφὴ τοῦ ὄρους τούτου φέρει ἐρείπια Πελασγικοῦ τείχους. Ἀλλὰ τὸ πρὸς Α. τῆς πόλεως μεμονωμένον ὄρος καὶ ἔναντι τοῦ ὄρους τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ εὑρισκόμενον, ὅπερ οὐδεμίαν μὲν φέρει ὀνομασίαν, ὑπὸ δὲ τῶν Ὀθωμανῶν καλεῖται Kouirouklou-Hissar = ***τεῖχος τῶν σκορπίων***, ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν σκορπίων, καταπλήττει τὸν ἐπισκέπτην διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ τεχνῆεν τοῦ ἔργου. Σῴζεται ἐν πολλοῖς ἀκέραιον καὶ ἔχει περίμετρον 2 περίπου ὥρας. Ἀξία λό-

(¹) Ἴσως ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Διὸς Σωτῆρος, καὶ εἶτα οἱ χριστιανοὶ μετέτρεψαν εἰς Ναὸν τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρος, ἣν ὀνομασίαν ἐτήρησαν καὶ οἱ Ὀθωμανοί. Εὑρέθη ἐπιγραφὴ ἐν Μυλάσοις φέρουσα τὸ ὄνομα «**Διὸς Σωτῆρος**».

γου εἶνε ἡ Πύλη, ἥτις σῴζεται ἔτι καὶ νῦν ἀκεραία Πρὸ ταύτης θαμβοῦται ὁ παρατηρητής, διότι βλέπει τρεῖς βράχους πελωρίους δύο μὲν καθέτως ἱσταμένους, τρίτον δὲ ἄνωθεν ὁριζοντίως κείμενον καὶ συνδέοντα τοὺς δύο. Ἀκλόνητοι οὗτοι καὶ ἀδιάσειστοι ἀπὸ 3 καὶ πλέον χιλιάδων ἐτῶν ζῶντα μνημεῖα μαρτυροῦντα τὴν ἀγήρω καὶ ἄληστον δόξαν τῶν ὑπερανθρώπων ἐκείνων τειχοδόμων. Ὑπάρχουσι λίθοι ἐπὶ τοῦ τείχους 3 καὶ 4 μέτρων μήκους καὶ ἀναλόγου πλάτους βαρύτατοι καὶ ὅμως μεθ' οἵας καὶ ὅσης καταπληκτικῆς τέχνης συνηρμοσμένοι! Ἐντὸς τοῦ τείχους ὅλος ὁ χῶρος κατῳκεῖτο, διότι σῴζονται τὰ ἐρείπια τῶν οἰκίσκων. Ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου δὲ μέρους ἐντὸς τοῦ τείχους ὑπῆρχε λαξευτὴ δεξαμενή, δεχομένη ὑέτεια ὕδατα, καὶ παρὰ ταύτην σῴζονται ἱκανὰ ἐρείπια μεγάλου κτιρίου.

Ν.Α. καὶ μίαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως ὑπάρχει ἑτέρα ἀκρόπολις παρεμφερὲς τὸ σχῆμα ἔχουσα τῇ Σεπτῇ καὶ περικλεεῖ τῶν Ἀθηνῶν Ἀκροπόλει, μικροτέρα δὲ τὴν ἔκτασιν τὸ μὲν ἀπότομον καὶ ἀπερρωγὸς ἔχουσα ἐστραμμένον πρὸς βορρᾶν καὶ Ἀνατολάς, τὴν δὲ ἄνοδον καὶ τὴν θύραν τῆς ἀνόδου πρὸς νότον. Ἡ Ἀκρόπολις αὕτη ἀποτελεῖ βράχον μεμονωμένον λειασθέντα ἐν τῇ κορυφῇ. Ἀξία λόγου ἡ τειχοδομία τῆς Ἀκροπόλεως ταύτης, εἰ καὶ μὴ διεσώθη κατὰ πάντα τὰ σημεῖα, διότι ἐν πολλοῖς τοὺς ὀγκολίθους καὶ μονολίθους ἐκείνους ἀντικατέστησαν συντρίμματα καὶ τεμάχια αὐτῶν, τὴν δὲ σμίλην καὶ τὸ γλύφανον κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ ἄμμος καὶ ἡ ἄσβεστος.

Ἡ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ταύτης ἄποψις τοῦ Μυλασικοῦ πεδίου εἶνε θελκτικὴ καὶ ἐπαγωγός. Θαυμασία δὲ ἡ ὀροσειρὰ τῶν Λατμικῶν ὀρέων, ἅτινα οὕτω διακλαδοῦνται, ὥστε ἀποτελοῦσι στέφανον τῆς πεδιάδος καὶ προπύργιον τῶν σφοδρῶν καὶ ψυχρῶν βορείων ἀνέμων. Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἀτενίζων ὁ παρατηρητὴς εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον τῶν Μυλάσων καὶ τὸν πολυδειράδα καὶ πεντακόρυφον Λάτμον, μετεωρίζεται εἰς τὸ βάθος παρελθόντος ἐνδόξου. Ὅταν δέ τις ἀναλογισθῇ, ὅτι κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ἱεροῦ τούτου ὄρους ἡ ἄφθιτος δόξα ἔστεψεν ἑλληνικὰς διανοίας, ἵνα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐξαρθῇ εἰς ὑπερκόσμια ὕψη καὶ ζητήσῃ νὰ χύσῃ ὑπερφυεῖς ἀληθείας καὶ θέσῃ οὕτω πρῶτον διὰ τοῦ *Θαλοῦ* τὰς ἀκραδάντους βάσεις

τῆς φιλοσοφίας, ἐπὶ δὲ τῶν δυσβάτων καὶ ἀπορρώγων πετρῶν τοῦ ὄρους τούτου ἐπὶ ἐννέα αἰῶνας κατ' ἐξοχὴν ἠσκήθη ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς τὸ ἀνέφικτον ὕψος, ὅθεν καὶ τὸ ὄρος ἀπὸ «*Λάτμος*» *Λάτρος* προσηγορεύθη, ὅταν τις ἀναμνησθῇ τὸ ὕψος τῆς πτήσεως οὐ μόνον τῆς Ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ Χριστιανικῆς διανοίας, ἵνα μετάρσιον γένηται καὶ κοινωνήσῃ τῆς θείας αἴγλης, καὶ αἰγλῆεν οὕτως ἐπιστρέφον διαχέῃ φῶτα ἀειλαμπῆ ἀληθοῦς φιλοσοφίας, ὅταν τις ἀναπολήσῃ ὅτι ἡ ἔρευνα καὶ ἐξέτασις τῶν ὑπερκοσμίων ἀληθειῶν ἐνταῦθα τὸ πρῶτον εὗρε κατοικίαν καὶ ὑπὸ τὸ γλυκύτατον κλῖμα τῆς ἐν τῇ Καρίᾳ Ἰωνίας ἐκαλλιεργήθη καὶ ὑπὸ τὴν θαλασσίαν αὖραν τοῦ Λατμικοῦ κόλπου καὶ τὸ μυροβόλον πνεῦμα τοῦ ἱεροῦ τούτου ὄρους ἐσελαγίσθη, ὅταν ἐν συνόλῳ πάντα ταῦτα ὁ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως παρατηρητὴς ἐν νῷ θέσῃ, πληροῦται ἱερᾶς συγκινήσεως καὶ δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καταπλημμυροῦσι. Τοιαῦται ἱεραὶ ἀναμνήσεις καὶ συγκινήσεις **ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ταύτης ἐγείρονται ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ μελετήσαντος τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν.** Ἡ Ἀκρόπολις αὕτη καλεῖται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Ὀθωμανῶν Pilsin ὡς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἐξηπλωμένον ὀροπέδιον· ἴσως δὲ ἡ λέξις αὕτη εἶνε παραφθορὰ τῆς λέξεως «*Σικίνιον*», θέσις πρὸς Ν. τῆς πόλεως κειμένη. Κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς *Κιουλούκιον*, ἐπίνειον Μυλάσων, ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς πεδιάδος, ἐν ἐπιπέδῳ μέρει, διακρίνονται ὑψώματα λοφίσκων ἐν εἴδει τύμβων. Πολλοὶ δὲ σαρκοφάγοι καὶ τάφοι καθ' ἑκάστην ἀνακαλύπτονται παρὰ τὰ ὑψώματα ταῦτα. Τοιαῦτα ὑψώματα τεχνικὰ ἢ φυσικὰ ἐνιαχοῦ τῆς πεδιάδος παρατηροῦνται. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τῆς ἀρχαίας πόλεως σκιαγραφία ἐν σχέσει πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μέρη ἐξ ἀπόψεως γενικῆς ἐξωτερικῆς ἐξετάσεως τῶν ἐνταῦθα ἀρχαίων Ἑλληνικῶν μνημείων Νῦν δὲ ὁ λόγος στραφήσεται ἵνα ἐξετάσῃ τὴν πόλιν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἐξ ἀπόψεως Χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεύνης καὶ παράσχῃ, ὅση δύναμις, τοῖς ἀναγνώσταις φωτεινοτέραν εἰκόνα τῆς νῦν δοθείσης, ἣν ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἠμαύρωσεν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), *ἐκ* δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾶ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, **ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.**

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ *«Ξενοφάνους»* παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟΝ — ΜΑΡΤΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ Βον

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Μητροπόλεως Ἀγκύρας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄχρι σήμερον.

Ἡ *Ἄγκυρα* κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας «ὡς πρώτη καὶ μεγίστη τῶν Γαλατῶν πόλις» 1) βεβαίως θ' ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς κατὰ τὴν Γαλατίαν θρησκευτικῆς κινήσεως. Τὸ εὐαγγέλιον ἐκήρυξαν ἐν αὐτῇ οἱ ἀπόστολοι *Πέτρος* 2) *Ἀνδρέας* 3) καὶ *Παῦλος*, ὅστις καὶ δὶς ἐπεσκέφθη αὐτὴν θεμελιώσας κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν πρῶτος τὰς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ χριστιανικὰς ἐκκλησίας 4) ἐξ ἐθνικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σχηματισθείσας 5). Δι-

1) Λιβαν. Λογ. 26 ἐκδ. Wolf 1738 Amsterdam.
2) Εὐσεβίου Ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. 3ον κ. Αον.
3) Νικηφόρου Καλλ. Ἐκκλ. Ι. βιβλ. Β'.
4) Ἐπ. πρὸς Γαλάτ. 1, 8, 4, 13-19.
5) Γαλ. γ, 29, δ, 8, 12, 17, 21. ε, 2, στ, 12.

ῆλθεν ὁ ἀπόστολος διὰ Γαλατίας τὸ πρῶτον τῷ 51-52 μ. Χ. μετὰ τοῦ Βαρνάβα *«διῆλθον δὲ Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν»*) καὶ τῷ 54 $^{1}/_{4}$-55 μ. Χ. τὸ δεύτερον *«διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν στηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς»* 2). Οἱ Γαλάται ὑπεδέξαντο τὸν Ἀπόστολον, καίπερ ἀσθενοῦντα, κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν, ὡς ἄγγελον ἐκ Θεοῦ καὶ ἠσπάσαντο ἐγκαρδίως τὸν Χριστιανισμόν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ἐνιαυτούς τινας ἰουδαΐζοντές τινες χριστιανοὶ ἀρνούμενοι τὸ κῦρος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Παύλου ἐκήρυττον τὴν ἰσχὺν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καὶ ἐπέβαλλον τοῖς Χριστιανοῖς πολλοὺς Ἰουδαϊκοὺς τύπους, ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, πιθανῶς ἐν Κορίνθῳ, ἔγραψεν ἰδίαις χερσὶν τὴν πρὸς Γαλάτας αὐτοῦ ἐπιστολὴν τῷ 57 μ. Χ. 3). Δὲν φαίνεται ἀληθὴς ἡ γνώμη τῶν φρονούντων ὅτι ἐν Γαλατίᾳ ὑπῆρχον τότε πολλοὶ Ἰουδαῖοι χριστιανοί, διότι τὰ χωρία γ, 2, 13, 23, 25. δ', 3, 5, 21, οὐδὲν ἀποδεικνύουσιν, ἅτε καὶ παρὰ μόνου τοῦ ἀποστόλου, ὡς Ἰουδαίου, δυνάμενα νὰ λεχθῶσιν. Ἐπίσης ἐν Γαλατίᾳ ἐκήρυξε τὸν χριστιανισμὸν καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου *Κρήσκης* «Κρήσκης εἰς Γαλατίαν» (Τιμοθ. Β'. δ, 10), ἂν καὶ πατέρες τινὲς τῆς Ἐκκλησίας δὲν παραδέχονται τὴν γραφὴν ταύτην 4). Ἐν Ἀγκύρᾳ συνεκροτήθησαν πολλαὶ τοπικαὶ σύνοδοι. Δύο τοιαύτας, μίαν τῷ 273 μ. Χ. καὶ ἑτέραν τῷ 277 μ. Χ. ἀναφέρει ὁ Pithou (c ll. Ri:h.). Τῷ 315 μ. Χ. ἢ 314 μ. Χ. κατὰ Μιλίαν συνεκροτήθη ἐν Ἀγκύρᾳ ἡ πρώτη ἐπίσημος τοπικὴ σύνοδος. Ἐκ τοῦ ἕκτου (6ου) αὐτῆς κανόνος ἐξάγεται, ὅτι ἡ σύνοδος συνέστη συμφώνως πρὸς τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας τὴν τετάρτην μετὰ τὸ Πάσχα ἑβδομάδα. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ αὐτῆς ὁ Ζωναρᾶς· «Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ, τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας, συστᾶσα σύνοδος προγενεστέρα ἐστὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης· ἠθροίσθησαν δ' ἐν αὐτῇ πατέρες ἱεροί, ὧν ἐξῆρχον Οὐϊτέλιος Ἀντιοχείας, Ἀγρικόλαος Καισαρείας καὶ Βασίλειος Ἀμασείας.

1) Πραξ. ιε, 30—ιη' 1.

2) Πράξ. ιη', 23.

3) Συζήτησιν περὶ τούτων ἴδε The Expositor 1893 Ἰουνίου καὶ Revue biblique 1895 σ. 78.

4) Πλείω ἴδε κατωτέρω ἐν λέξει Κρήσκης.

Ἐν γὰρ τοῖς διωγμοῖς τῶν Χριστιανῶν, πολλῶν μὴ δυνηθέντων μέχρι τέλους ἐγκαρτερῆσαι τοῖς βασάνοις, ἀλλ' ὑποκυψάντων τοῖς τυράννοις καὶ θυσάντων, εἶτά τινων μετανοούντων καὶ προσερχομένων τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς μετάνοιαν, ζήτησις ἐγένετο, πῶς χρὴ τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν προσδέχεσθαι καὶ περὶ τούτου ἡ σύνοδος αὕτη ἔθετο κανόνας 1)». Πλὴν τοῦ ζητήματος τούτου συνεζητήθη ἐπίσης περὶ τοῦ πῶς ἐπιτιμητέον τοὺς ἀποστρεφομένους τὰ κρέα καὶ εἰ δεῖ τοὺς χειροτονηθέντας μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλθεῖν εἰς γάμου κοινωνίαν ἢ μή». Οἱ συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦσι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κανόνων, καὶ ἄλλοι μὲν ἀριθμοῦσιν κε' (25), ἕτεροι δὲ κδ' (24). Ὁ *Gratien* 2) προστίθησιν ἕνα κανόνα εἰς τοὺς κε', ὅστις οὐδαμοῦ φέρεται καὶ ὃν ἀποδίδουσι τῷ Πάπᾳ Δαμασίῳ 3), καὶ ἕτερον κανόνα ἀφορῶντα τὴν ἀνθρωποκτονίαν 4). Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρευρεθέντων ἐπισκόπων ταλαντεύεται μεταξὺ 12 καὶ 18. Ἔχομεν τρεῖς καταλόγους διαφέροντας ἀλλήλων. Ἡ μετάφρασις τοῦ Justel δίδει 13 ὑπογραφὰς καὶ θέλει Μάρκελλον 6ον. Ἡ τοῦ Ἰσιδώρου 18 καὶ θέλει Μάρκελλον 3ον. Οὐδεμία τῶν ὑπογραφῶν εὕρηται ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κειμένῳ. Αἱ ὑπὸ τοῦ Ἰσιδώρου ἀναφερόμεναι ὑπογραφαὶ εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Οὐϊτέλιος Ἀντιοχείας,

2) Ἀγρικόλαος Καισαρείας Παλαιστίνης,

1) Παρὰ Γ. Α. Ῥάλλῃ, Σύνταγμα θ. καὶ ἱερ. κανόνων 1852.

2) Decret. XI, dist. XVI.

3) Decret. pert. II, cons. q. 5 c. 11.

4) Οἱ κανόνες τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου ἑλληνιστὶ εὑρίσκονται ἐν τοῖς ἑξῆς συγγράμμασιν: Σπυρ. Μιλία Συνοδικὰ Paris 1761 τόμ. Αος σ. 136. Mansi Concil. Coll. 1901 τομ. II, σ. 513 καὶ 514. Migne Patr. Latinae τ. 67 σ. 47-54. J. Harduini Coll. reg. Conc. Paris 1715 τ. Αος σ. 270. Σ. Λάμπρου-Κατάλογος τῶν Ἑλλ. Κωδ. τοῦ ἁγίου ὄρους 1895, κωδ. 627, 6=3798, 36=4422, 14=4423, 10=4640, 26. Π. Κεραμέως Ἱεροσ βιβλ. 1894 τομ. III, σ. 7 κωδ. 2 μέρος 3ον Γ. Bruns, Biblioth. Eccles. T. I. σ. 66. Routh, Sacrae reliquiae T. III, σ. 405. Espen, Commentar, in canones et Decret. Colon. 1755 σ. 107. Herbst in der Tübinger Quart. 1821 σ. 413. Τὰ ὑπομνήματα τοῦ Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος εὑρίσκονται ἐν Pandectae Canon Oxon. 1672 τόμ. Αος σ. 375 καὶ Ῥάλλη-Σύνταγμα Κανόνων.

3) Μάρκελλος Ἀγκύρας,
4) Λοῦπος (Lupus) Ταρσοῦ,
5) Βασίλειος Ἀμασείας,
6) Φιλαδέλφιος Ἰουλιουπόλεως,
7) Εὐστόλιος Νικομηδείας,
8) Ἡράκλειος Ζήλων,
9) Πέτρος Ἰκονίου,
10) Νουνέχιος Λαοδικείας Φρυγίας,
11) Σεργιανὸς Ἀντιοχείας Πισιδίας,
12) Ἐπίδαυρος Πέργων Παμφυλίας,
ιδʹ. 13) Λεόντιος Καισαρείας Καππαδοκίας,
ιγʹ. 14) Νάρκισσος Νερωνιάδος Κιλικίας βας,
15) Λογγῖνος Νεοκαισαρείας,
16) Ἀμφίων Ἐπιφανείας Κιλικίας βας,
17) Σαλαμηνὸς Γερμανικείας κοίλης Συρίας,
18) Γερμανὸς Νεαπόλεως Παλαιστίνης 1).

Τῷ 358 μ. Χ. Βασίλειος Ἀγκύρας συγκαλέσας πολλοὺς τῶν περιοικων ἐπισκόπων ἐπὶ καθιερώσει Ἐκκλησίας, ἣν ἐδείματο, συνεκρότησε σύνοδον ἐν Ἀγκύρᾳ, ἥτις κατακρίνασα τὸν ἀρειανισμὸν ἠσπάσατο τὸν ἡμιαρειανισμόν. Ἡ συνοδικὴ ἐπιστολὴ τῆς συνόδου ταύτης 2) περιέχουσα 18 ἀναθέματα ἐστάλη εἰς Κων)πολιν διὰ Βασιλείου Ἀγκύρας, Εὐσταθίου Σεβαστείας καὶ Ἐλευσίου Κυζίκου. Οἱ ὑπογράψαντες αὐτὴν εἰσὶ ιβʹ, οἱ ἑξῆς:

α) Βασίλειος
β) Εὐστάθιος
γ) Ὑπερέχιος
δ) Λητόϊος
ε) Ἑορτικὸς
στ) Γυμνάσιος
ζ) Μεμνόνιος
η) Εὐτυχὴς
θ) Σευηρῖνος
ι) Εὐτύχιος
ια) Ἀλκιμήδης
ιβ) Ἀλέξανδρος.

1) Παρὰ Mansi, Nova Coll. Conc. Socr. 1901 σελ. 513α 514, τομ. II. Περὶ τῶν λοιπῶν καταλόγω δε Harduini tom. I, σ. 279: Balletini I, c. et. p. 105 not. 1. Remi Ceillier l. c. σ. 714. Labbei Conc. sacra Paris 1671-75 vol. I. Diction. des Conciles 2 volum. par M. L'abbé Peltier 1846—Encycl. Migne.

2) Εὕρηται δ' αὕτη παρ' Ἐπιφαν. Πανάριος βιβλ. 3ον. Σπ. Μιλία.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ ἀνεγνώσθη καὶ ἐπιστολὴ Γεωργίου Λαοδικείας κατὰ Εὐδοξίου καὶ Ἀετίου 1). Ἄλλη σύνοδος συνεκροτήθη ἐν Ἀγκύρᾳ τῷ 371 μ. Χ. ὑπὸ τῶν Ἀριανῶν ἐν μέσῳ χειμῶνος. Λεπτομερείας περὶ αὐτῆς θὰ ἴδωμεν παρακατιόντες. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως τῷ 313 μ. Χ., ἡ μητρόπολις Ἀγκύρας ἦν ιγ' τὴν τάξιν, ἣν ὅμως ἀντήλλαξε πρὸς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης 2). Παρὰ Βαλσαμῶνος μανθάνομεν ὅτι ἡ α' ἐν Κων)πόλει οἰκουμενικὴ σύνοδος (381 μ. Χ.) «ἐδέδωκε τῷ μητροπολίτῃ Ναζιανζοῦ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀγκύρας» 3). Πότε δ' ἀκριβῶς ἐγένετο τοῦτο εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις. Βέβαιον δ' εἶνε ὅτι ἡ ὑπόταξις αὕτη διήρκεσεν ἐπ' ἐλάχιστον. Κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ὁ Ἀγκύρας εἶνε τέταρτος τὴν τάξιν ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκοπὰς ζ' 4). Μετὰ τὸ 883 μ. Χ. προστίθεται καὶ ἡ 8η ἐπισκοπὴ τῆς *Καλουμένης* ἢ *Κωλούμνης*. Ἐν τῇ ἐκθέσει Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου ὁ Ἀγκύρας φέρεται ὡς ϛος τὴν τάξιν (παρὰ Partley).

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1385 ἐπὶ πατριάρχου Νείλου (1380-1388) ἡ μητρόπολις Ἀγκύρας ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Γαγγρῶν 5). Τοῦτο δὲν θὰ διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, διότι τῷ 1420 μητροπολίτης Ἀγκύρας ἀναφέρεται *Μακάριος ὁ ἀντιρρητικός*.

Αἱ η'. Ἐπισκοπαὶ Ἀγκύρας μετὰ τῶν νεωτέρων τοποθεσιῶν.

α) Ὁ *Ἀτταβίας* (Ταβίας Not. Episc.)=Ταούϊον (Πτολεμ.), Ταύϊον (Στραβ. 12. 5. 2)= Stabiu (Tall. Peutinger)=. Ταουΐα

Συνοδ τομ. Αος Paris σ. 253-258 Mansi 1901 τ. 3ος σ. 269-288. Baluzii, Nova Coll. 1707 σ. 84.

1) Περὶ τῆς συνόδου ταύτης ἴδε: Νικηφόρου Καλλ. Ἐκκλ. Ἱ. Β. θ' κ. 36. Σωκρ. Ἐ. Ἱ. βιβλ. 4ον κ. ιγ'. Hilar. Opp. ed. B. B. 1158-1168. N. Alexand. Hist. Ecclesiast. t. IV σ. 238.

2) Notit. Episcop. 4.

3) Ῥάλλη Συν. κανόνων τόμ. Βος σελ. 172.

4) Ἔκθεσις Ἐπιφανίου Κύπρου παρὰ Συνεκδήμῳ Ἱεροκλέους G. Partley 1866 Berlin.

5) Πίνακες Πατρ. Μ. Γεδεών.

(Στεφ. Βυζαντίῳ). Ἐρείπια παρὰ τὸ σημερινὸν *Νεφὲζ-κιοΐ* τῆς ὑποδιοικήσεως Σούγγουρλου (Ἱεράκιον) τῆς νομαρχίας Ἀγκύρας. Παρὰ τὰς ἀντιθέτους γνώμας τῶν ἀπὸ τοῦ 1800-1903 ἐπισκεφθέντων τὰ ἐρείπια περιηγητῶν ἡ ἀνωτέρω τοποθεσία ἀνεγνωρίσθη ὡς τοιαύτη ὑπὸ τῶν διαπρεπεστέρων ἀρχαιολόγων καὶ γεωγράφων 1).

β) ὁ *Ἡλιουπόλεως* (ἡ Βασιλάκου)= Ἰουλιόπολις (παρὰ Πτολεμ.). Ἐρείπια σήμερον παρὰ τῷ *Ναλλῆ-χάν*. Παρὰ τῷ *Ἐμρὲμ-σουλτὰν* κατὰ Sterret.

γ) ὁ *Ἀσπόνης* (Ἀσπῆνος ἢ Ἀσπῶνος Notit. Ep.) = *Πασᾶ-δάγ* (P w.). *Σεδὶδ-οὐγίουκ* κατὰ Sterret.

δ) ὁ *Βηρινουπόλεως* (ἢ Σταυροῦ ἢ Μηρινουπόλεως Not.)= Σήμερον *Χερκαλλὶ* (Sterret).

ε) ὁ *Μείζου* (Μίζου) (=Ρεγέμνηζος Συνεκδ), Μνίζου, Μίσιον (Πτολεμ.)=Σήμερον *Ἀγιὰς* ἢ Ἰλὶκ-χὰν (κατὰ Sterret).

στ) ὁ *Κίνης* (Κινηέως, Κιέννης) = Κίννα (Πτολ.) Σήμερον *Ἰοχαννὰρ* ἢ *Γιαρασλὴ* κατὰ Sterret.

ζ' ὁ *Ἀναστασιουπόλεως* (ἢ Λαγάνεια Πτολ.) Ρεγελαγανία ἢ Ρεγεναγάλια (Ἱεροκλ.) Σήμερον= Πὲκ-παζάρ.

η) ὁ *Καλουμένης* (Κωλούμνης Not. 13)= Ἡ τοποθεσία ἄγνωστος.

Μητροπολῖται Ἀγκύρας (56—1903).

Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ συλλέξῃ πληροφορίας περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ βίου τῶν μητροπολιτῶν Ἀγκύρας, ἕνεκα ἐλλείψεως πηγῶν καταλλήλων, εὑρίσκεται ἐν ἀληθῶς δυσχερεῖ θέσει. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ Oriens Christianus Michaelis Le Quien, ὁ ὁλόκληρον αὐτοῦ τὴν ζωὴν πρὸς τὸ ἔργον ἐκεῖνο θυσιάσας, ἀφιεροῖ ἀρκετὰς σελίδας εἰς τοὺς μητροπολίτας Ἀγκύρας. Εἰς 47 ἐν συνόλῳ ἀνα-

1) Πλείω ἴδε: Texier Asie Min. 1862 σελ. 496. Perrot. Explor. archéol. 1872 σελ. 173-206 τόμ. Αος. Ritter Erdk. 18 σ. 494. Barth, Reise nach Trapezunt σ. 45. Kiepert-Sitzungbericht. Berlin Janv, 1884. C. Muller Κλ. Πτολ. Γεωγρ. 1901. Papers of the American school of cl. stud. at Athens vol. II, 1888 v. III, 1888 Boston.

διδάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπισκόπων Ἀγκύρας μέχρι τοῦ ἔτους 1721 σταχυολογῶν τὴν ὕλην αὐτοῦ μετὰ σχολαστικῆς οὕτως εἰπεῖν ἀκριβείας ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ἐκκλησιαστικῶν πατέρων. Τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐργασίαν ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν προέβημεν εἰς τὴν πληρεστέραν τῆς ὕλης κατάταξιν συμπληροῦντες τὰ ἐλλείποντα ἐκ νεωστὶ δημοσιευθέντων χειρογράφων. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ διισχυρισθῶμεν ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε τελεία κατὰ πάντα, διότι πολλὰ ἔτι κενὰ ὑπολείπονται πρὸς συμπλήρωσιν. Εὐχόμεθα ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι τὰ χάσματα ἐκεῖνα συμπληρωθῶσι διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἀνεκδότων ἐκκλησιαστικῶν χειρογράφων.

Αος (Ι) ΚΡΗΣΚΗΣ (56—117 μ. Χ.)

Δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν εἰς Γαλατίαν ἀποσταλεὶς Κρήσκης (Τιμοθ. Β', δ'. 10) ὑπῆρξε πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας. Τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζει ὁ συγγραφεὺς τοῦ Dictionn. Hagiograph. encyc'. Migne 1850 2 volu". σελ. 664 Petin ἐπιλέγων ἐν βίῳ Κρήσκεντος τὰ ἑξῆς: «Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Μαρτυρολόγιον ὁ Κρήσκης ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Γαλάτας ἱδρύσας τὴν ἐπισκοπικὴν ἕδραν τῆς Βιέννης ἐν Dauphiné. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἐπιστρέψας ἐξήσκησεν ἐπισκοπικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν Γαλατῶν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ». Ὁ παλαιὸς ἱστορικὸς A'on de Vienne [1]) παραδέχεται τὸν Κρήσκεντα ὡς πρῶτον ἐπίσκοπον Βιέννης. Ἂν καὶ ἡ ἐν Βιέννῃ ἀποστολὴ αὐτοῦ μὴ εἶνε γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, οὐχ ἧττον τιμᾶται ἐν αὐτῇ ὡς ἀπόστολος τῇ 29 10)βρίου [2]). Τὴν γραφὴν εἰς Γαλλίαν δέχονται ἐκ τῶν πατέρων Εὐσέβιος Καισαρείας 16 κ. δ'., Ἐπιφάνιος Κύπρου [3]), Θεοδώρητος, Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, ὁ Fleury [4]) καὶ ὁ Arbéllt [5]).

1) Adon. Martyror. V Kal. julii παρὰ Patr. Migne r. 123 σ 293.
2) Ιρβλρ Diction. de l'Hist. de l'églsie. Migne 1854 vol. σ. 1543).
3) r Αος Βιβλ. II Αἵρεσις Ἀλόγων 31η ἢ 51).
4) Hist. Eccl. B. II κ. 24.
5) (Dissert. sur l'apost de St-Martial in 8ο 1855 σ. 30.

Β'. (ΙΙ) ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Τοῦτον ὡς πρῶτον ἀναφέρει ὁ Le Quien ἐρειδόμενος ἐπὶ χωρίου ἀρχαίου τινὸς Μηνολογίου, ὅπερ ἐξέδοτο Henricus Canisius ἐν τῷ βῳ τόμῳ τοῦ : Actiquae Sectiones seu Thesaurus monum. Anvers 1725 vol. 4 folio καὶ τὸ ὁποῖον λέγει : 3 9)βρίου S. Patris nostri et confessoris Theodori episcopi Ancyrani et S S martyrum Severi, Andronae, Theodori et Theodotae ense. consummatorum» ἐν τῷ Μηναίῳ κεῖνται δύο στίχοι περὶ αὐτῶν : »

»Σύμμαρτυς ἔστω καὶ γυνὴ τοῖς ἀνδράσιν»
»τετμημένος τέτταρσιν καὶ αὕτη συντετμημένη»

Γ'. (ΙΙΙ) ΚΛΗΜΗΣ (285-304 μ. Χ.)

Ὁ ἱερομάρτυς Κλήμης ἐγεννήθη, ὡς ὁ βιογράφος αὐτοῦ ***Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς*** λέγει, τῷ 265 μ. Χ. τὸ 12ον ἔτος τῆς βασιλείας Οὐαλεριανοῦ Λικινίου, ἐκ πατρὸς μὲν ἀπίστου, μητρὸς δὲ πιστῆς *Σοφίας* ἢ κατ' ἄλλους *Εὐφροσύνης* καλουμένης. Ἐν ἡλικίᾳ δύο καὶ δέκα ἐτῶν τὸν μονήρη ἀσπασάμενος βίον ἀνήχθη κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, κοινῇ πάντων τῶν ἐν Γαλατίᾳ γνώμῃ, εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον, ἀφοῦ πρότερον διετέλεσε πρῶτον μὲν ἱεροκῆρυξ τῆς ἁγίας αὐλῆς, εἶτα δὲ διάκονος, οὐκ ὀλίγῳ δ' ὕστερον πρεσβύτερος. Ὅτε δ' ἐπὶ αὐτοκράτορος Αὐρηλίου Διοκλητιανοῦ (284-305 μ. Χ.) ἤρξαντο οἱ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοί, Δομετιανός τις βικάριος ἐν Γαλατίᾳ διατάσσει κάθειρξιν τοῦ ἱερομάρτυρος, εἶτα δ' ἀποστέλλει αὐτὸν εἰς Ῥώμην πρὸς Διοκλητιανόν, ὁπόθεν πέμπεται εἰς Νικομήδειαν, Ἀμισόν, Ταρσὸν καὶ τέλος Ἄγκυραν, ὅπου καὶ ξίφει ἀποτέμνεται τῇ 23 Ἰανουαρίου ἐν εἴκοσιν καὶ ὀκτὼ ἔτεσιν τὸ διὰ τοῦ Χριστοῦ διανύσας ὑπέρλαμπρον στάδιον 1). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 4ου αἰῶνος τὸ λείψανον αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς Κων)πολιν, ὅπου ὑπῆρχον δύο ἐκκλησίαι ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων

1) Νικηφ. Καλλ. Ἐ. ἱστ. Βιβ viii κ' 14.

τὸ κρανίον αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς Παρισίους, καὶ ἐδόθη εἶτα ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Ἄννας τῆς Αὐστρίας (1602—1666) τῷ ἀββᾷ τῆς Μονῆς τοῦ Val-de-Grace.

Τὸ κρανίον τοῦτο δείκνυται ἔτι καὶ σήμερον ἐν τῇ ῥηθείσῃ Μονῇ. Ἐν Ἀγκύρᾳ ὑπάρχει ἔτι καὶ σήμερον ναὸς σεμνυνόμενος τῷ ὀνόματι αὐτοῦ 1).

Δ' (IV) ΠΑΓΧΑΡΙΟΣ ἢ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ

Ἐν κώδικί τινι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου (325) φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἐπισκόπου Ἀγκύρας 2). Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Pithou κάτωθεν τῶν πρακτικῶν τῆς αὐτῆς συνόδου γέγραπται «*Παγκράτιος καὶ Μάρκος* (Μάρκελλος) *Ἀγκύρας* 3) Οὐδὲν πλέον περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν.

Ε'. (V) ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ τὸ Αον (314-336 μ. Χ.)

Ἐγεννήθη κατά τινας μὲν τῷ 274 μ. Χ. κατ' ἄλλους δὲ τῷ 284 μ. Χ. Ἀνῆλθεν εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον τῷ 314, τὸ ἔτος καθ' ὃ συνεκροτήθη κατὰ τὸν Μιλίαν ἡ Αη ἐν Ἀγκύρᾳ τοπικὴ σύνοδος. Παρέστη ἐν τῇ Αῃ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἐν ᾗ σφοδρῶς τοὺς Ἀρειανοὺς μετὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου κατεπολέμησε 4). Καθῃρέθη τῆς ἐπισκοπῆς Ἀγκύρας τῷ 335 ἢ 336 μ. Χ.

1) Βίον αὐτοῦ ἴδε παρὰ Συμεὼν Μετ. ΙΔ : Migne Πατρ. σ. 816-894 Σπ. Λάμπρου Καταλογ. τόμ. Αος σελ. 338 κωδ. 3657, 123. στ'. τόμ. Αος σελ. 77 κωδ. 898, 33, τόμ. Αος σελ. 276 3100, 31. Τόμ. Βος 146. κωδ. 4548, 428.

Acta Sanctorum Bolland. iii 71 23 Ἰανουαρίου. Παπ. Κεραμέως Ἱερ. Βιβλιοθήκη κωδ. 242 κεφ. 17. Tillemont. vol. 5 σ. 162. Les vies des Saints Baillet 1715 σ. 290. Diction. hagiographique par l' abbè Pétin 2 vol. 1850 ἐν λέξει Κλήμης. Istoria del IV Secolo della chiesa....da Fr. Giuseppe Orsi l. IX. κ. 21, 6 xi).

2) Mansi τ. II 693-694.

3) Pithou Codex canonum Paris 1687. fol°

4) Ἀθαν ἀπολ. II, Ἐπιφαν. σελ. 355 καὶ Συνοδικά.

κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ συνόδου ἐν Κων)πόλει συγκροτηθείσης κατὰ Δ)γὴν Κωνσταντίνου, προεδρεύοντος τοῦ Νικομηδείας Εὐσεβίου, ὡς φρονήσας ὅμοια Σαβελλίῳ καὶ Παύλῳ Σαμοσατεῖ καὶ ὡς καινὰ δόγματα εἰσηγησάμενος 1).

ΣΤ'. (VI) ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ τὸ 1ον (336-343 μ. Χ.)

Μετὰ τὴν καθαίρεσιν Μαρκέλλου ἐγχειρίζουσι τὴν τῶν Γαλατῶν ἐκκλησίαν Βασιλείῳ ἢ καὶ Βασιλᾷ διωνύμως καλουμένῳ ἀδεινῷ λέγειν καὶ ἐπὶ παιδεύσει λόγων παντοίων δόξαν ἔχοντι 2)». Παρὰ Ἱερωνύμου μανθάνομεν ὅτι ἦν ἰατρὸς τὴν τέχνην 3) ἔμεινε δ' ἐπὶ τοῦ θρόνου μέχρι τοῦ ἔτους 343 μ. Χ.

Ζ'. (VII) ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ το βον (343-351)

Μετὰ τὴν ἐν Κων)πόλει καταδίκην αὐτοῦ ἀπεσύρθη εἰς Δύσιν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου (337 μ. Χ) ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ μέτρου, ὅπερ ἀνεκάλει τοὺς ἐξορίστους ἐπισκόπους, ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ,, ἀλλ' ἡ καταδίκη αὐτοῦ ἀνενεώθη ὑπὸ συνόδου ἐν Ἀντιοχείᾳ (341). Ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸν πάπαν Ἰούλιον, ὅπου καὶ ἔμεινεν «*ἐνιαυτὸν καὶ τρεῖς ὅλους μῆνας*» 4). Παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου (Β. 8ον κ. νγ, 9 κ. ιϐ), Σωκράτους (Β. 1ον κ. 36), Σωζομενοῦ (Β. ΙΙ κ. λγ) καὶ Θεοδωρήτου Κύρου (Ἑρμην. πρὸς Γαλάτας Β. 2ον κ. 6ον), μανθάνομεν ὅτι ὁ Μάρκελλος ἀθωωθεὶς ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ συνόδῳ (343) «*ἀνείληφεν αὖθις τὸν θρόνον, μὴ ὧδε φρονεῖν λογισάμενος*». Κατὰ τὴν εἰς Ἄγκυραν ἐπάνοδον αὐτοῦ «οὐ σμικρὰ κεκίνητο ταραχή, ἡ πρόφασις λοιδωρεῖν ἐγένετο τοῖς

1) Νικηφ Καλλ. Ἐ. ἱ. Β. Η'. κ. νγ'. Σωκρ. Ἐκκλ. ἱστ. Βιϐλ. Αον κ. 36ον.

2) Νικηφ. Καλλ. Ἐ ἱ. Βιϐλ. 8ον κ. νγ'. βιϐλ. Θ'. κ. με. Σωκρ. Ἐκκλ. ἱστ. Βον Αον κ 36. Σωζομ. Ε. ἱ. Β ii κ. λγ'. Θεοδωρ. Ἑρμ. πρὸς Γαλάτας Β II κ. 20.

3) De viris illustr. Pat. Mignue 23 v. κεφ. 89 σ. 731.

4) Ἐπιφαν. Πανάρ. Β. 3ον τ. Αος Β'.)

ὑπεναντίοις» (Νικηφ. Β. ΙΧ. κ. 24). Τῷ 347 μ. Χ. οἱ Εὐσεβιανοὶ ἐν Φιλιππουπόλει συνελθόντες ἔγραψαν ἐπιστολὴν συνοδικὴν πρὸς Γρηγόριον Ἀλεξανδρείας, Ἀμφίονα Νικομηδείας καὶ Δονάτον Καρχηδόνος, ἐν ᾗ ἐχαρακτήριζον τὸν Μάρκελλον ὡς αἱρετικὸν πρώτης δυνάμεως 1). Ὁ Μάρκελλος ἀπέθανε τῷ 372 ἢ 373 μ. Χ. ἐν βαθυτάτῳ γήρατι «ὁ καταγηράσας ἐν ἐπισκοπῇ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας» 2).

Κρίσεις καὶ Βιβλιογραφία.

Θεοδώρητος ὁ Κύρου ἐν τῷ περὶ Αἱρέσεων Βιβλ. II, λέγει τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Μαρκέλλου, «Μάρκελλος ὁ Γαλάτης ἠρνήθη τῶν ὑποστάσεων τὴν τριάδα· ἔκτασιν δέ τινα τῆς τοῦ πατρὸς Θεότητος ἔφησεν εἰς τὸν Χριστὸν ἐληλυθέναι καὶ ταύτην Θεοῦ Λόγον ἐκάλεσεν· μετὰ δὲ τὴν σύμπασαν οἰκονομίαν πάλιν ἀνασπασθῆναι καὶ συσταλῆναι πρὸς τὸν Θεόν, ἐξ οὗπερ ἐξετέθη· τὸ δὲ Πανάγιον Πνεῦμα παρέκτασιν τῆς ἐκτάσεως λέγει, καὶ ταύτην τοῖς ἀποστόλοις παρασχεθῆναι. Καὶ ἅπαξ ἁπλῶς ὑπέθετο Τριάδα ἐκτεινομένην καὶ συστελλομένην κατὰ διαφόρους οἰκονομίας». Τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ὁ Μάρκελλος διετύπωσεν ἐν τῷ κατὰ Ἀστερίου τοῦ Σοφιστοῦ συγγράμματι αὐτοῦ, ὅπερ ἀνέτρεψεν ἐν τρισὶν βιβλίοις Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου 1). Δὲν εἶνε εὔκολον, λέγει ὁ διάσημος Θεολόγος Keffle ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Conciliegeschichte 1886-1890 4 volum, νὰ ἐξενέγκωμεν ἀπροσωπόληπτον περὶ τοῦ Μαρκέλλου κρίσιν.

1) Σωκρ. Β. 2. κ. 16, 20 Mansi 1901 τ. iii σ. 126-140. Harduini 1 p. 671 Hilar. fragm iii σ. 1307-1326. Baronius No 75.

2) Ἐπιφαν. Κύπρου ΠΑΝΑΡΙΟΣ Β. ?ον καὶ Αον. Εὐσεβ· Δογμ. Βιβλ. II κ. 1.

3) Δογμ. βιβλ. Γ. σ. 826 1046 Migne p. τ. 24.

4) Ἐπιστ. 52, 74, 78.

Βασίλειος ὁ μέγας 1), Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος 2), Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου 3), Ἐπιφάνιος ὁ Κύπρου 4) καὶ οἱ Λατῖνοι θεολόγοι Ἱλάριος 5), Βαρώνιος (ad annum 347) Ἱερώνυμος 6) καὶ Σουλπίκιος Σευῆρος καὶ τὸ σπουδαιότερον ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία 7) θεωροῦσι τὸν Μάρκελλον αἱρετικόν. Ὡσαύτως μεγάλοι δυτικοὶ θεολόγοι ὡς ὁ Petau 8), ὁ Tillemontius 9) ἐκφράζονται περὶ Μαρκέλλου αὐστηρῶς καὶ μετὰ δυσμενείας. Τοὐναντίον Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Ἰούλιος ὁ πάπας, ὁ Montfaucon 10), ὁ σύγχρονος Moehler 11) ὑπερασπίζουσι τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ Μαρκέλλου, λέγοντες ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ἔνοχος, διότι δὲν ἐγνώριζε νὰ ἐκλέγῃ τὰς φράσεις αὐτοῦ. Ὁ Ἱλάριος καὶ ὁ Σουλπίκιος Σευῆρος νομίζουσιν ὅτι, ὁ μέγας Ἀθανάσιος γνοὺς ὅτι ὁ Μάρκελλος ἐπεδεχίμαζε τὴν αἵρεσιν τοῦ Φωτεινοῦ ἀπέκοψε πᾶσαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν μετὰ τὸ 349 μ. Χ. Ἡ γνώμη αὕτη ὅμως καταπίπτει ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου (Ἀπολ. 2) καὶ Μεγάλου Βασιλείου (ἐπιστ: LII) καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς «Ἐκθέσεως πίστεως Εὐγενίου πρὸς Ἀθανάσιον ὑπὲρ Μαρκέλλου», ἥτις εὑρέθη τὸν XVIII αἰῶνα καὶ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον τῷ 1706 ἐν Παρισίοις, φροντίσι τοῦ Don Bernard de Montfaucon ἐξ ἑνὸς χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Escurial. Οἱ σύγχρονοι

1) Ἐπιστ. πρὸς Ἑβρ. κεφ. 1ον.
2) Τῶν κατὰ Μάρκελλον Βιβλ. Αον καὶ Βον σ. 707-826 τ. 24 Migne.
3) Παναρ. β. 3ον τομ. Αος LII ἢ LXXII.
4) Fragm. II, κ. 21, σ. 1299.
5) De viris ill. κ, LXXVI σ. 730.
6) Κανὼν Αος τῆς Βας Οἰκ. συνόδου.
7) Dogm. Theolog. Vol. II, B. I κ. 13.
8) 1 c. vol. VII, Marcel.
9) Coll. nov. Patr. τ. 2 σ. 51.
10) Athan. 22, ff.
11) Rohrbacher vol. VII, σ. 47.

θεολόγοι Dorner 1) καὶ Döllinger 2) διϊσχυρίσθησαν ὅτι ὁ Μάρκελλος, ἵνα ἐλέγξῃ κάλλιον τοὺς Ἀρειανούς, ἡμιαρειανοὺς καὶ Εὐσεβιανούς, ἐξήνεγκε γνώμας ἑτεροδόξους.

1) Lehre von der Person Christi 2te Aufl. S. 864 ff.

2) Hippolyt. S. 217

Βιβλιογραφία: Grand. Encyclop. ἐν λέξει Marcel. Marcelliana seu Marcelli fragmenta Eunome confess. fidei ed. Chr. Jt. G. Rettberg, Goettingae 1794 8°. J. Boileau Marcelli Ancyrani disquisit. III. Paris 1695 8°. Zahn Marcellus von Ancyra Gotha 1863. Klose Geschichte und Lehre der Marcellus und Photinus Hamb 1837. Hermant-Vie de st-Athanase Paris 2 vol. 1671. Dupin Bibl. Eccl. Paris 1688 54 vol. V siecle. Lebeau et Amcilhon-Histoire du bas-empire τομ. 1ος σ. 586. P. Pagi sur l'année 347 dans la crit. de Baronius. Dict. Patrologie 5 vol. Ency. Migne par Sevestre 3 τομ. σ. 1246-1252, Diction. de l' église par Guerin Marcel. 5 Vol. 1854.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΗ ΤΙΜΗ

πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ'.

Ἡ ἐν Πετρουπόλει Θεολογικὴ Ἀκαδήμεια ἀνηγόρευσε μέλος αὐτῆς *ἐπίτιμον* τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κύριον **Ἰωακεὶμ τὸν Γ'**. διὰ τὰς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν πολλὰς καὶ πολυετεῖς αὐτοῦ ὑπηρεσίας.

Τὴν ἀναγόρευσιν ἀνήγγειλε τῷ Πατριάρχῃ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς 10 παρελθόντος Φεβρουαρίου χρονολογουμένης, ὁ πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας Πετρουπόλεως πανιερώτατος ἐπίσκοπος Ἰαμβούργου κ. Σέργιος.

ΣΜΥΡΝΑΪΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὸ ἐν Σμύρνῃ πρῶτον νοσοκομεῖον τῶν Ὀρθοδόξων

Κατὰ τὰς ἐπιχωρίους ἐν Σμύρνῃ παραδόσεις [1]) καὶ τὴν ἐν τῷ ἐπισήμῳ κώδικι τοῦ αὐτόθι Ἱεροῦ Νοσοκομείου τοῦ καλουμένου Γραικικοῦ ἀναγραφήν [2]), πρῶτος ἱδρυτὴς τοῦ μεγάλου τούτου φιλανθρωπικοῦ καταστήματος, τοῦ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ταῖς πέριξ νήσοις εὐεργετικωτάτου ὑπῆρξε τῷ 1748 ὁ ἀοίδιμος Χῖος Παντολέων Σεβαστόπουλος, ὁ κοινῶς Σαρῆ Παντελῆς καλούμενος [3]).
Ἐκ τῶν κατωτέρω ὅμως νέων ἐρευνῶν καταφαίνεται ὅτι καὶ πρὸ τοῦ ἔτους τούτου ὑπῆρχε νοσοκομεῖον τῶν ὁμογενῶν ἐν Σμύρνῃ, ὅτι δὲ ὁ Σεβαστόπουλος, ὡς ἄλλως ἔπραξε μεγαθύμως καὶ ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ [4]), δὲν ὑπῆρξε μὲν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ καθιδρύσας

(1) Πρβλ. καὶ Αὐτοσχέδιον διατριβὴν περὶ Σμύρνης Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ἐν τοῖς Σωζομένοις Φιλολογικοῖς Συγγράμμασι τοῦ αὐτοῦ. 1871 σελ. 340 ὑποσημ. α' καὶ β'.

(2) Ὁ κῶδιξ οὗτος χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1809, ἐγράφησαν δὲ τὰ πρὸ τούτου γεγονότα ἐν περιλήψει ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαιοτέρων ἐγγράφων καὶ παραδόσεων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκριβῶν· πρβλ. Λογοδοσίαν τοῦ Ἱεροῦ Νοσοκομείου τοῦ 1902, ἔνθα ἐν ἐπιμέτρῳ ἐδημοσιεύθησαν ἱστορικαὶ σημειώσεις, ἐξαχθεῖσαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ κώδικος ἐπιμελείᾳ τοῦ γραμματέως τοῦ νοσοκομείου κ. Μιχαὴλ Ἠσαΐα (ἐν σελ. α'). Περὶ τῆς μὴ ἐντελοῦς ἀκριβείας τῶν πραγμάτων σημειούσθω ἐπὶ παραδείγματι ὅτι τὸ ἔτος 1796 ἀναγράφεται ὡς τὸ τοῦ γνωστοῦ ῥεμπελλιοῦ, καθ' ὃ ἀπετεφρώθη σχεδὸν ὅλως καὶ τὸ νοσοκομεῖον, ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς 1797.

(3) Ἀποθανὼν κατὰ τὸ ἔτος 1759, ὡς ἐκ τῆς κατωτέρω σημειώσεως εἰκάζεται.

(4) Ματθαίου Παρανίκα. Ἱστορία τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, 1885 σ. 7-14.

ταῦτα, ἀλλὰ καταστήματα προϋπάρχοντα μὲν ἀλλ' ἀποροῦντα καὶ μὴ εὐδοκιμοῦντα διὰ τῶν ἰδίων πόρων ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀνακαινίσας καὶ ἀναστυλώσας καὶ οὕτω εἰκότως ἐνομίσθη, καίπερ ἀνακριβῶς, ὡς ὁ ἱδρυτὴς τούτων (¹).

Ὅθεν κατὰ τὰς ἐρεύνας ταύτας τὰς ἐμὰς νοσοκομεῖον προγενέστερον τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, εἰ μὴ τὸ πρῶτον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις μετὰ τὴν γνωστὴν πανωλεθρίαν τοῦ 1688, εἶναι τὸ ἐν ἔτει 1723 συσταθέν, τὸ καλούμενον ἐνίοτε καὶ πανδοχεῖον.

Τοῦτο ἱδρύθη ἐν κτήματι ἀνήκοντι τέως εἰς τὴν βαρωνίδα de Hochepied (²) χήραν τοῦ προξένου τῆς Ὁλλανδίας ἐν Σμύρνῃ καὶ κειμένῳ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Καινούργου Μαχαλᾶ, πιθανώτατα ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἔνθα τὸ νῦν ἀπὸ τοῦ 1748 ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ὁδοῦ «Καινούριος Μαχαλᾶς» ὑπάρχον. Ὡς δ' ἐκ τῶν κατωτέρω ἐρευνῶν τούτων παρατηρεῖται ὁ Παντολέων Σεβαστόπουλος διετέλεσε πολλάκις ἐπίτροπος τοῦ πρώτου τούτου νοσοκομείου καὶ εὐηργέτησε πολλαχῶς αὐτό, πρὶν ἢ καταστῇ ὕστερον, μὴ τελεσφορησάσης, ὡς φαίνεται, ἐπαρκῶς τῆς τῷ 1745—1746 συστάσεως τοῦ ἀδελφάτου πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ νοσοκομείου, ὁ μεταρρυθμιστὴς καὶ ἀνακαινιστὴς τούτου τῷ 1748. Σημειωτέον δ' ἔτι ὅτι ἐκ τῶν πρώτων ἰατρῶν τοῦ καταστήματος τούτου καὶ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Σεβαστοπούλου ἀνακαινίσεως ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Μασγανᾶς (ζῶν ἔτι τῷ 1786 ὡς ἄλλοθεν τεκμηριοῦται), ὁμώνυμος πάππος τοῦ διακεκριμένου ἐν Σμύρνῃ ἰατροῦ καὶ εὐεργέτου τοῦ Ἱεροῦ Νοσοκομείου,

(¹) Τοῦτο εἰκάζεται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ νῦν ὑπάρχον Γραικικὸν νοσοκομεῖον ἐκ τῶν περαιτέρω δημοσιευομένων ἐγγράφων.

(²) Περὶ τῆς διαπρεποῦς ταύτης γυναικὸς ζώσης ἔτι τῷ 1739, χήρας τοῦ Δανιὴλ Ἰωάννου βαρώνου de Hochepied καὶ ἀδελφῆς τοῦ Ἰακώβου κόμιτος Collyer πρεσβευτοῦ τῆς Ὁλλανδίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἰδὲ Osman Pacha comte de Bonneval Anecdotes Turques, Utrecht. 1741 σ. 65-73. Paul Lucas 3 ème Voyage... 1719 σ. 205. La Mottraye: Voyages en Europe, Asie et Afrique, A la Haye 1727 I σ. 197-199, du Mont. Voyages 1699 παρὰ τῷ ἄνω La Mottraye σελ. 197. Πρβλ. καὶ περιοδικὸν Ἁρμονίαν ἐν Ἀθήναις τομ. Α' (1900) σ. 733 σημ. 2.

τοῦ ὀδυνηρῶς ἐκ σιδηροδρομικοῦ συμβάντος τελευτήσαντος ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1874 (¹).

Τὰς περὶ πάντων τῶν πραγμάτων τούτων εἰδήσεις ἐξάγω ἐκ χειρογράφου κώδικος ἐναποκειμένου ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς ἐν Σμύρνῃ καὶ ὑπὸ τοῦ δραστηρίου καὶ ῥέκτου γραμματέως ταύτης κ. Νικολάου Ἰσαακίδου ἀνευρεθέντος ἄρτι ἐν παρακειμένῃ ἀποθήκῃ παρερριμμένου, εὐρωτιῶντος καὶ τιλοβρώτου ὁμοῦ μετ' ἄλλων καταστίχων καὶ ἐγγράφων. Ὅθεν μεγάλη ὀφείλεται χάρις τῷ φιλοτίμῳ τούτῳ ἀνδρὶ ἐπὶ τῇ ἀνακαλύψει βιβλίων, παρεχόντων πλείστας ὅσας πολυτίμους περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Σμύρνης καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν καὶ τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως ταύτης εἰδήσεις. Πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὴν ἐν περιλήψει περιγραφὴν τοῦ κώδικος τούτου, καλὸν κρίνω νὰ παραθέσω βραχεῖάν τινα ἔκθεσιν τοῦ πορίσματος τῆς ἄχρι νῦν ἐρεύνης καὶ τακτοποιήσεως τοῦ ἀρχείου τῆς Ἁγ. Φωτεινῆς ὑπ' ἐμοῦ, ἀναλαβόντος ταύτην τῇ εὐγενεῖ ἀδείᾳ ἅμα καὶ ἐπιθυμίᾳ τῶν κυρίων ἐφόρων τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ. Διεκόπη δὲ ἡ ἐργασία αὕτη κατὰ τὴν ἐκ Σμύρνης εἰς Ἀθήνας ἀναχώρησίν μου, τὰ δὲ ὑπ' ἐμοῦ ἐξετασθέντα βιβλία εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

Α) Κῶδιξ 1723-1793 τῶν *Ὁσπηταλίων* καὶ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς.

Β) Κῶδιξ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ἀπὸ τοῦ 1793 μέχρι τοῦ 1890.

Γ) Κατάστιχον τῶν λογαριασμῶν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῶν ἐτῶν 1758-1762 (²).

Δ) Ὅμοιον τῶν ἐτῶν 1763-1770. Ε) τῶν 1786-1793. Ϛ, καὶ Ζ) τῶν 1793-1796 ἐν δυσὶν ἀντιγράφοις, ὧν τὸ ἕτερον ἐλλιπές.

Η) Τῶν ἐτῶν 1788-1798 συμπληροῦν τὰ Ϛ καὶ Ζ.

Θ) Τῶν ἐτῶν 1796-1803 (³).

(¹) Ἴδε Σμυρναϊκὴν ἐφημερίδα «Ἀμάλθειαν» τοῦ 1865 ἐν ἀρ. 1386 καὶ φυλλ. 17 τοῦ κατωτέρω περιγραφομένου κώδικος.

(²) Ἐν τῇ σελ. 48 τοῦ καταστίχου τούτου ἀναφέρονται τῇ 25 Ἀπριλίου 1759 τὰ ἔξοδα τῆς ταφῆς τοῦ μισὲ Παντελῆ (πάντως τοῦ ἀοιδίμου Παντελ. Σεβαστοπούλου) πληρωθέντα ὑπὸ τοῦ μισὲ Θεοδώρου. (Μαυρογορδάτου γαμβροῦ αὐτοῦ) πρβλ. καὶ Δελτίον τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθν. Ἑτ. τομ. ϛ' σ. 176-178.

(³) Ἐν ταῖς σελίσι 2-52 τῆς ἀρχῆς τούτου σποράδην ἀναφέρονται τὰ δοθέντα ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ταύτης κατὰ τὸ γνωστὸν ῥεμ-

Ι) Τῶν ἐτῶν 1809-1813.

ΙΑ) Τῶν ἐτῶν 1813-1818.

ΙΒ) Κατάστιχον περιέχον 1) Ἰσολογισμοὺς τῶν ἐτῶν 1816-1819 καὶ 2) Λ)μὸν τοῦ κηροποιοῦ (μουμτζῆ) 1831-1846.

ΙΓ) Κατάστιχον ἐπιγραφόμενον «κόνδικας» καὶ περιέχον τὰ ἀπὸ τοῦ 1803-1816 ἀφιερώματα, κτήματα καὶ σκεύη τῆς ἐκκλησίας.

ΙΔ) Κατάστιχον τῶν ἐξόδων τῆς ἐπισκευῆς τῶν μαγαζείων τῆς ἐκκλησίας τῷ 1818.

ΙΕ) Ὅμοιον τῶν λογαριασμῶν τῆς ἐκκλησίας τῶν ἐτῶν 1830-1837.

ΙϚ) Τῶν ἐτῶν 1838-1844, μέχρι τοῦ Μαΐου μόνον.

ΙΖ) Κατάστιχον τοῦ ἀδελφάτου τῶν κηρίων τῶν ἐτῶν 1786-1787.

ΙΗ)	»	»	»	»	1792
ΙΘ)	»	»	»	»	1802
Κ)	»	»	»	»	1803.
ΚΑ)	»	»	»	»	1805-1808.
ΚΒ)	»	»	»	»	1806-1807.
ΚΓ)	»	»	»	»	1810.
ΚΔ)	»	»	»	»	1811.
ΚΕ)	»	»	»	»	1813-1814.
ΚϚ)	»	»	»	»	1815 περι-

έχον καὶ ἄλλους λογαριασμοὺς τῶν ἐτῶν 1815-1817.

ΚΖ) Κατάστιχ. τοῦ ἀδελφάτου τῶν κηρίων τῶν ἐτῶν 1818-1820.

ΚΗ) Βιβλίον τῶν ἀδειῶν πρὸς τέλεσιν συνοικεσίων τῶν ἐτῶν 1786-1796, ἀκέφαλον, κολοβὸν καὶ ἐλλιπές.

ΚΘ) Κῶδιξ τῆς ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως Βουρνόβα τῷ 1772, χρησιμεύσας ὕστερον πρὸς ἀναγραφὴν ἀλλοτρίων τῆς ἐκκλησίας ταύτης πράξεων.

Λ) Κῶδιξ τοῦ χωρίου Βουνάρμπασι (τῶν ἀρχαίων Περικλύστων) 1801-1820.

Τούτοις προσθετέον καὶ λειτουργικὸν βιβλίον τῆς ΙΗ' ἑκατον-

πελλιὸ τοῦ 1797, ἤτοι γρ. 310. Περὶ τοῦ Ῥεμπελλιοῦ πρβλ. καὶ Δελτίον ἔνθα ἀνωτ. ϛ' 358 ἑξ.

ταετηρίδος περιέχον ᾀσματικὴν ἀκολουθίαν, κεκαλλιγραφημένον μεν πλὴν μὴ ἀπηλλαγμένον ἀνορθογραφιῶν.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸν κώδικα τὸν περιέχοντα τὰ τοῦ παλαιοῦ νοσοκομείου, οὗτινος, ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, γίνεται λόγος καὶ ἐν τῷ Σμυρναϊκῷ Μητροπολιτικῷ Κώδικι Α' σ. 283, ἐν ἔτει 1741. Ὁ παρὼν δὲ κῶδιξ χαρτῷος ὢν καὶ διαστάσεων 0,37 × 0,25 τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου καὶ ἐκ φύλλων 121 συγκείμενος εἶναι ἐσταχωμένος Περγαμηνῇ καὶ περιέχει μέχρι μὲν τοῦ 20οῦ φύλλου εἰδήσεις ἀναφερομένας εἰς τὸ ἐν λόγῳ νοσοκομεῖον ἀπὸ τοῦ 1723-1746, καίπερ μὴ οὔσας συνεχεῖς καθ'ὅλα τὰ ἔτη· ἐχρησιμοποιήθη δὲ πολλῷ βραδύτερον, μετὰ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ νοσοκομείου τῷ 1748, πρὸς ἀναγραφὴν πράξεων τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς (μεθ' ἧς τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο τὸ παλαιὸν εἶχε κατ' ἀρχὰς κοινοὺς ἐπιτρόπους) καὶ δὴ τῶν κατὰ τὴν κατανομὴν καὶ πώλησιν τῶν στασιδίων τοῦ γυναικωνίτου κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας τῷ 1793 ὡς καὶ τῶν δαπανῶν τῶν γενομένων ἀπὸ τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1792-20 Ὀκτωβρίου 1793 ἐν τῇ ἀνοικοδομήσει καὶ τῷ ἀνακαινισμῷ αὐτῆς [1]. Καὶ τέλος ἀπὸ τοῦ 105 φύλλου εἶναι καταγεγραμμέναι νεώτεραι πράξεις ἀπὸ τοῦ 1840-1858. Ἐνταῦθα δὲ ποιοῦμαι μόνον ἀνάλυσιν τῶν 20 πρώτων φύλλων τῶν εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νοσοκομεῖον ἀναφερομένων.

Ἐν φύλλῳ 1β.

«1723 : Μαρτίω 17 μὲ γνώμη κεινὴ τῶν χριστιανῶν ἐδιορήσθικαν διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς καὶ διὰ τὸ Ὀσπιτάλειον νέη ἐπίτρωποι ὅτε κυρίτζη Φιληππὴς Φωτεινὸς καὶ κυρίτζη Ἰωαννάκης Σκούφης καὶ κυρίτζη Παναγιώτης τοῦ Ἰωσὴφ καὶ χατζῆ Νικολάκης Καστρήτζηος ἡ ὡπείη ἀγόρασαν τὸ σπίτι καὶ τὸν τόπον

(1) Τὰς δαπάνας ταύτας καὶ τὰ πρὸς ταύτας γενόμενα δάνεια περιλαμβάνει καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. Ε' ἄνω κατάστιχον τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς τῶν ἐτῶν 1786-1793, ἱστορίαν δὲ τῶν ἀνοικοδομήσεως τῆς ἐκκλησίας ταύτης καὶ τῆς ἐγγὺς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὁ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Εὐαγγελ. Σχολῆς ἐναποκείμενος Μητροπολιτικὸς Κῶδιξ ἐν τομ. Β' σελ. 139-141. Ἡ πρώτη καθ' ὅσον οἶδα μνεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγ. Φωτεινῆς εὕρηται τῷ 1653 ἐν τῷ βιβλίῳ, Memoires du Chevalier d' Arvieux. Paris 1735, tom. I, σ. 56.

ὁποῦ εἶναι στὸν καινούριον μαχαλᾶ πλησίον τοῦ χατζῆ Θεωδορὴ ἀπὸ τὴν ἐκλαμπρωτάτη ματάμα Κόληερ Κατερήνα μπαρὸν ἕτ Ὄσπηε διὰ ἀσλ. 2000 ἤγουν δύο χηληάδες κατὰ τὸ χοτζέτηον καὶ γράμματα ὁποῦ φαίνουνταιν εἰς χεῖρας τον ἡ ὁπία πλερωμὴ νὰ γήνῃ ἀπὸ τὴν ἐλεημωσύνην τὸν χριστιανὸν ὦθεν καὶ ἐγράφθησαν κατόνομα καὶ φαίνεται ὅλη ἡ σίνχξις ὁποῦ ἔκαμαν καὶ ἔλαβαν τόσον διὰ τὸ ὁσπιτάλειον ὅσην καὶ ἀπὸ τὰ παγκάρεια τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς καὶ ἁγίου Γεωργίου».

Φυλλ. 26, (τὰ λοιπὰ δημοσιεύονται ἄνευ τῶν ἀνορθογραφιῶν).

Ἔδωσαν πρὸς ἀγορὰν τοῦ Ὀσπιταλίου ἀγορασθέντος τοῦ σπιτιοῦ καὶ τόπου ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν καινούργιον Μαχαλᾶν πλησίον τοῦ χατζῆ Θοδωρὴ ἀπὸ τὴν ἐκλαμπροτάτην Ματάμα Κόληερ Κατερῖνα μπαρὸν ἔτ Ὀσπιὲ διὰ ἀσλ. 2000.

ὁ Σμύρνης Ἀνανίας	ἀσλ.	100
ὁ μισὲρ Παντελῆς Σεβαστόπουλος		200
ὁ κυρίτζης Φιλιππὴς Φωτεινὸς		50
» Ἰωαννάκης Σκούφης		90
» Παναγιώτης τοῦ Ἰωσὴφ		100
ὁ χατζῆ Νικολάκης Καστρίτζιος		20
ὁ κυρίτζη Μανωλάκης Μαλκότζης		20
» » Ἀδάμης		30
» » Γεωργάκης καὶ Ἰωαννάκης Φωτεινοὶ		15
ὁ χατζῆ Λευθέρης καὶ χατζῆ Ζανὴς αὐτάδελφοι		25
ὁ κυρίτζη Ἰσουφάκης Μπεγλέρη		50
ὁ χατζῆ Σάββας		12
» » Γιωβάνης Καήσαρλης		40
ὁ κυρίτζης Περάκης Μαλκότζης		10
ὁ μισὲρ Μικὲς Πετρίτζης		10
ὁ χοτζᾶ Ἁγιάννης τοῦ Μουράτη		15
» Ἁγιάννης Μπαλτουτάογλου		10
οἱ Φιλιππουπολῖτες μεταξάδες		36.80
τὸ ρουφέτι τῶν Χιωτακιῶν		65.80
ὁ κυρίτζης Ἰωάννης Συριανὸς		10.—

ψυχικὸ τοῦ μακαρίτη Χιώτη Ἰωάννη Ἀπαλήρα	27.—
» χατζῆ Δημήτρη παπουτζῆ	50
ὁ κυρίτζη Κώστας τοῦ Νικολάου	15
ὁ χατζῆ Γεώργης Παπάζογλους	15
» » Ἀντώνιος Πατάκος	30
ὁ κυρίτζης Μιχαλάκης Μαρούλης	10
ἡ καντηλάφτρα Μαρού τοῦ ἁγίου Γεωργίου	15
ἡ καλογριὰ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς	71.70
ἡ περβολαριὰ χατζῆ Ἀγκεροῦ	50
ἀπὸ σύναξιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἁγίας Φωτεινῆς καὶ ἁγίου Γεωργίου	416
ἀπὸ κόνσολο φραντζέζο Μουσοῦ ντὲ Φοντενοῦ(¹) ἀσλ. 500 εἰς ζολώτες	520
ἀπὸ περβολαριὰ Ριγοῦ δανικὰ	150
	2278.100

Φυλλ. 2α.

» κατὰ τὸν κόντο τους φαίνεται πῶς ἔδοσαν τῆς Μαντάμας Κόλλνερ κλ. διὰ τὴν τιμὴν τοῦ όσπηταλίου ὁμοῦ καὶ τοῦ τόπου εἰς σὲ κοντάντα ἀσλανιὰ 1800

διὰ τὸ αὐτὸ ἐξόδιασαν εἰς τὸ χοτζέτιον τῆς κρίσης καὶ εἰς ζάρφι ἄσπραν κλ. ἀσλανιὰ 129.102

Τῆς Ῥηγοῦς περιβολαριᾶς διὰ τὸ χρέος τῶν 200 γροσῶν ὁποῦ τῆς χρεωστοῦσαν ἀσλανιὰ 50.—

εἰς τὰ 1725 Μαρτ. 7 ἔδοσαν τῶν νέων ἐπιτρόπων εἰς σὲ κοντάντα 287.42

Τοὺς ἔκαμαν χαβαλὲ νὰ λάβουν ἀπὸ τὸν Δημητράκη παραγυὸ τοῦ κυρ. Ἀδάμη ἀπὸ κηρίων λογαριασμοῦ κουσοῦρι τὰ ὁποῖα δὲν τὰ ἐλάβαμεν μὲ τὰ νὰ ἔχουν τιφικουλτὰ εἰς τὸν λογαριασμό

(¹) Περὶ τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας Gaspard de Fontenu καὶ γαμβροῦ τοῦ βαρώνου de Hochepied πρβλ. Paul Lucas, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 202-205· οὗτος διετέλεσε πρόξενος ἐν Σμύρνῃ ἀπὸ τοῦ 1707 – 1731· πρβλ. Julien Pillaut. Les Consulats du Levant I Nancy 1902.

τους καὶ τὰ περνοῦμεν ἐδῶ διὰ νὰ φαίνουνται 11 76
ἐσούμαραν τὰ ὅσα ἔδοσαν, ἤγουν σοῦμα 2,278.100

Φύλλ 26-3 ἄγραφα

» 36 καὶ 46 1725 Μαρτ. 7 διορισμὸς νέων ἐπιτρόπων εἰς *ἀνακαίνισιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ ὀσπηταλείου*, τοῦ μισὲρ Παντελῆ Σεβαστοπούλου, κυρίτζη Ἀδάμη, κυρίτζη Γεωργάκη Μουτάφογλου, χατζῆ Λευθέρη καὶ κυρίτζη Ἰωαννάκη Σιρηανοῦ καὶ τοῦ γραμματικοῦ Ἰωάννου Φωτεινοῦ εἰς οὓς παρέδοσαν οἱ παλαιοὶ ἐπίτροποι Φιλ. Φωτεινός, Ἰωάν. Σκούφης, Παναγιώτης τοῦ Ἰωσὴφ καὶ Νικ. Καστρίτζηος ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς τοὺς κατεστρωμένους ὄπισθεν ἀπὸ 17 Μαρτίου 1723—7 Μαρτίου 1725.

καὶ εἰς μετρητὰ (εἰς σὲ κοντάντα [1])	ἀσλ.	287,	ἄσπρα	42.
ἔδειξαν καθαρὸν λογαριασμὸν καὶ οἱ ἐπίτροποι τοῦ παγκαρίου τῆς ἁγίας Φωτεινῆς χατζῆ Σάββας, χατζῆ Νικολάκης, μισὲρ Μικὲς Πετρίτζης καὶ Ἰω. Φωτεινὸς *ὁποῦ ἐστάθηκαν* ἀπὸ 24 Μαρτ. 1724 ἕως σήμερον 7 Μαρτίου 1725 κατὰ τὸ δευτέρι τους καὶ παρέδοσαν περισσεύσαντα	»	62	»	34
ἔτι οἱ παγκαριώταις τοῦ ἁγ. Γεωργίου χωρὶς νὰ δείξουν λογαριασμὸν	»	161	»	60
ἔτι μία χριστιανὴ ἔδωσε διὰ τὸ ὀσπητάλιον μία ἐλεημοσύνη μυστικὴ	»	32		
ἔτι μία χριστιανὴ ἀφιέρωσεν εἰς Ἁγίαν Φωτεινὴ ἕνα κουρδουνάκι μαλαγματένιο καὶ τὸ ἐπουλήσαμε τοῦ κυρ. Ἀδάμη διὰ	»	13		
μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ μισὲρ Δημ. Μαυρογορδάτου ψυχικὸ ἀσλανιὰ διακόσια τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν πενθερό του μισὲρ Παντελῆ Σεβαστόπουλον	»	200		
	»	756	»	16
				756.16

([1]) Τὸ γρόσιον ἢ ἀσλανὶ τότε ἀντεστοίχει πρὸς 120 παράδες καλουμένους ἐνίοτε καὶ ἄσπρα,

τὴν **ἰδίαν** ἡμέραν ἔδοσεν ἔτι ὁ μισὲ Παντελ. Σεβαστόπουλος διὰ ψυχικὸ ἰδικά του διὰ τὸ ὀσπιτάλιον ἕτερα ἔξω ἀπὸ τὰ πρῶτα διακόσια	300.—
ἔδοσε ψυχικὸ εἰς τὸ ὀσπιτάλι ὁ χατζὴ Ἰω. Τάνγκας	18
» » » ὁ χατζὴ Ἰσούφης τοῦ Μπαλῆ εἰς τὸν μισεμόν του	5
ἔδοσε ψυχικὸ εἰς τὸ ὀσπιτάλι ὁ χατζὴ Μιχαῆλος μὲ τὸν σύντροφον του	12
ἔδοσε ψυχικὸ εἰς τὸ ὀσπιτάλι ὁ κυρίτζη Γεωργάκης Μουτάφογλους	10
ἔδοσε ἐλεημοσύνη ὁ Βασίλης τοῦ Μαστοράκη	50
1725 Ἰουλ. 28 ἐπήραμεν καὶ ἀπὸ τὸν πραγματευτὴ φραντζέζο μουσιοῦ Γκιουζέπ Ῥαντζιὲ ἀσλ. 700 ἀ 10 %	700
ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν χατζὴ Δημήτρη	25
» » τὸ ῥουφέτι τῶν τζοχατζήδων	30
» » τὸν κυρίτζη Μανολάκη Μαρούλη	5
» » κυρίτζη Δημητράκη Μπαχτζαλῆ	10
» » τοὺς τεζιαχτάριδες τῶν ταβερνάριδων	6.60
1726 20 Ἰανουαρ. ἀπὸ τὸ παγκάρι τῆς ἀγ. Φωτεινῆς ἀσλ. 150, ἐξ ὧν τῆς περιβολαριᾶς Ῥηγοῦς	150
1726 20 Ἰανουαρ. ἔτι ἀπὸ τὸ παγκάρι τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς σὲ δύο φορὰς	100
ψυχικὸ ἀπὸ τὸν χοτζᾶ Μαρτιρώζη Μπαχτιάλογλου	2.110
ἀπὸ τὸ τζοπάνη ποῦ ἀπέθανε καὶ ἔδοσε ὁμολογία χρεωστικὴ διὰ κληρονόμους του	92.—
ἀπὸ ἄλλο τζοπάνη ψυχικὸ διὰ χειρὸς κὺρ Ἰω. Τάνγκα	28
» σύναξι μὲ τὸ κουτὶ διὰ 7 ἑβδομάδας ἔκαμεν ὁ μισὲ Παντελῆς	35.10
ἔλαβεν ὁ μισὲρ Παντελῆς ἄσπρα τῆς ἐκκλησίας διὰ χειρὸς τοῦ κὺρ Ἀδάμη εἰς παράδες	50
ἔλαβεν ἔτι ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἄσπρα τῆς ἐκκλησ.	500.—
ἐλεημοσύνη ὁποῦ ἀφιέρωσεν ὁ φιαμέγκος Γασπάρη Λεσπόγλους [1])	50

[1]) Γράφε Lespaul.

ἐλεημοσύνη ὁποῦ ἀφιέρωσε ὁ 'Αντρέας Κάπελας 300
» » » ὁ Γιαννάκης τοῦ Χατζῆ Στάμου 5
ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὸ κάλφα τοῦ Χιντήρη τοῦ ἀμπατζῆ 25
διὰ χειρὸς τοῦ Μουτάφογλου ἄσπρα ἐσύναξεν ὁ Χ'' Λευθέρης καὶ ὁ Χ''Ζανῆς ψυχικὸ 14.60
ἀπὸ τὴν Μαρία τοῦ Ἄβραμ ποῦ ἀφιέρωσε διὰ τὸ σπιτάλι στὸ θάνατο της 48
ἀπὸ τὸ φραντζέζο μουσιοῦ Ραντζιὲ ψυχικὸ 9.90
» » βουτζᾶ τοῦ Νικολάου ψυχικὸ 3.60
» τὸν τζοχατζῆ Χ'' Κωνσταντὴ Τζολάκι ψυχικὸ 6.
διὰ χειρὸς τοῦ κυρίτζη Γ. Μουτάφογλου κουτ. σύναξις 40.30
» » 'Ιωάννου Σιριανοῦ » » 38.10
» » κὺρ 'Αδάμη 127.22

3,553.86

χρεωστεῖ τὸ σπιτάλι κατὰ τοῦτον τὸν λογαριασμὸν τοῦ μισὲρ Παντελῆς Σεβαστόπουλος 106.14

3,659.100

Φύλλ. 4 καὶ 5 χρέη καὶ ἔξοδα οἰκοδομῆς τοῦ ὀσπηταλίου

1725 Μαρτίῳ 7 δίδοντες τὸν λογαριασμὸν τοῦ ὀσπηταλίου οἱ παλαιοὶ ἐπίτροποι τῶν ἀντικρὺ νέων ἐπιτρόπων φαίνεται πῶς ἔδωσαν εἰς σὲ μετρητὰ ἀσλ. 287.42, ὅμως κατὰ τὸν κόντο τους ἔχουν καὶ χρέος ἀσλ. 646 καθὼς φαίνονται κάτωθεν κατεστρωμένα καὶ *ξεπέφτονται* τὰ ἀσλ. 287 ἄσπρα 42

μένουν πάλιν χρεῶσται ἀσλ. 358.70

τὰ ὁποῖα χρέη σημειόνομεν κατ' ὄνομα ὡς φαίνονται
διὰ παλαιὸν χρέος ἐπλήρωσαν οἱ νέοι (ἐπίτροποι) τοῦ μουσοῦ ντὲ Φοντενὼ ὁμολογία, μπάσι ζολωτῶν καὶ ἰντερέσο 540
ἐπλήρωσαν τοῦ ἁγίου Σμύρνης 'Ανανίου διὰ παρρησίαν τῆς χατζῆς 'Αγκεροὺς 15
ἐπλήρωσαν διὰ παλαιὸν χρέος τῆς χατζῆ 'Αγκεροὺς ἄφησε τῆς κόρης τῆς 'Ρηγοῦς ἕτερα διὰ ψυχικὸ 87
ἐπλήρωσεν διὰ τὸν μουκατὰ τοῦ νεροῦ ὅπου ἐχρεωστοῦσαν 4

σοῦμα 636.

διὰ τὸν τόπον ὁποῦ ἀγοράσαμεν ἀπὸ τὸν Χασὰν Τσαούσογλου ἐδόσαμεν ἀσλ.	85	
εἰς τὸ κτίριο ἐπῆγαν καντάρια ἀσβέστι 1128	188.61	
διὰ κερεστὲ εἰς ὅλο τὸ γιαπὶ	447.38	
καρφιά, ἄμμο καὶ κερέγκι	122.33	
κεραμίδια, γιμάδες καὶ κουρασάνι	71.40	
πέτρες χιώτικες διὰ σκαλοπάτια, μαλτέζικες κλ.	78.45	
μὲ χέρι τοῦ Χ'' Λευθέρη διὰ τὴ βρύσι καὶ κεντῆρι	68.41	
τοῦ ναχάση διὰ βαφὲς καὶ μεροκάματα	30.30	
μαστορικὴ καὶ ἐργατικὴ ὕλη	568.17	
μουκατὰ τοῦ νεροῦ καὶ φιαχτικὰ τοῦ δρόμου κλ.	12.30	1671.100
εἰς τὴν οἰκοδομὴ τοῦ χασνὲ καὶ εἰς ταῖς πέτραις ὁποῦ ἐστρώθησαν ὅλα	93.—	
σανίδια ὁποῦ ἐπήραμεν ἀπὸ Ἀρβανίτες καὶ ἐκάμαμεν κρεβάτια καὶ εἰς μαστορικά των	37.14	
ἔτι δύο φορὲς ἐφτιάξαμεν τὸν δρόμο τοῦ νεροῦ	15.36	
μουκατὰ τοῦ νεροῦ κτλ.	10.60	
διὰ τὸν τζερεμὲ τῶν παιδίων τῆς Ῥηγοῦς καὶ ἔξοδα τῆς κρίσης	34.90	
ἔξοδα ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Μιχαλάκης εἰς τὸν σπιταλ.	13.60	
μὲ χέρι τῶν καχαγιάδων εἰς τοὺς πτωχοὺς ὁποῦ ἔφερναν στο σπιτάλι γραπτικὸ τῆς κρίσης	176.80	
		221.100
		2,539. 80

1727 15 Μαΐου ἐπληρώσαμεν τὸν φραντζέζο μουσιοῦ.

Γα. Ῥαντζιὲ καὶ ἰντερέσσο		805. 60
τοῦ παλαιοῦ σπηταλιώτου Γεωργίου πάγα 2 μηνῶν	12	
τοῦ Σινάνη τῆς γυναίκας καὶ τοῦ ἰδίου	4. 60	
τοῦ Κυριάκου σπηταλιώτου ποῦ εἶναι τώρα ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1726-1 Ἰουν. 1727 ἁ γρ. 6 τὸν μῆνα	72.	
διὰ ἕνα καζάνι ὁποῦ ἀγοράσαμεν διὰ τὸ σπητάλι ἐδόσ.	4.	60

διὰ τὸ χοτζέτι ὁποῦ ἔβγαλεν ὁ κυρίτζης Περάκης Σκούφης διὰ τῆς Ρηγοῦς καὶ Χ'' Ἀγκεροῦς	3. 60
διὰ 1-2 πτωχούς, ὁποῦ ἐπῆγαν στὸ σπητάλι ἐδώσαμεν τῆς κρίσης γραφτικὰ	5. 40
εἰς τοὺς εὑρισκομένους πτωχοὺς τοῦ σπηταλίου ὅπου ἔτρωγαν καθημερούσιον διὰ χειρὸς Γ. Μουτάφογλου, Ἰω. Σιριανοῦ καὶ Ἀδάμη	175. 90
ζημία ἀπὸ κουρεμένους καὶ κάλπικες παράδες	31
	3,659.100

Φύλλ. 56-7 (λίαν δυσανάγνωστα)

1727 Ἰουνίου 2 διορισμὸς νέων ἐπιτρόπων τοῦ μισὲρ Τζωρτζῆ Βηδάλη, κυρίτζη Δούκα Γκιόρντελη, χατζῆ Γεωργάκη Καζάζη καὶ Δημητράκη τοῦ ποτὲ Μιχαὴλ πρὸς οὓς οἱ παλαιοὶ ἐπίτροποι παρέδωκαν ἀσλ. 106.014 ἄσπρα.

οὗτοι ἐπετρόπευσαν μέχρι τῆς 16 Μαρτίου 1729 καθ' ὃ διάστημα τὰ μὲν ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς 506 ἄσπρα 98, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 544.35.

ἐκ τῶν ἐσόδων ἀναφέρομεν τὸ ψυχικὸ τοῦ κυρίτζη Παυλῆ (πιθανώτατα τοῦ Π. Ὁμήρου, περὶ οὗ πρβλ. Δελτίον ἔνθ. ἀν. Ϛ' 167 ἐν ὑποσημειώσει) καὶ ἐκ τῶν ἐξόδων «διὰ τὸν Μοσκοβήτη σκλάβο μὲ προσταγὴν τῶν ἀρχόντων μέσον τοῦ ἰατροῦ ἀσλ. 10 καὶ φτιαστικὰ τοῦ ἀμπέλου».

Φύλλ. 76-9 (εὐαναγνωστότερα τῶν προηγουμένων)

«Σμύρνη Μαρτίου 16 ἔτους 1729 Πανδοχεῖον».

διορισμὸς νέων ἐπιτρόπων τοῦ Χατζῆ Σάββα τοῦ Ἰωσήφ, Νικολάου Κοκκίνου, κυρίτζη Μιχαλάκη Μαρούλη καὶ Χατζη Νικολῆ Καζάζη μέχρι τῆς 22 Μαρτίου 1730, καθ' ὃ χρονικὸν διάστημα τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα εἶχον ἰσοζύγιον ἀσλ. 365.94.

Φύλλ. 96-11 (λίαν δυσανάγνωστα πάλιν γράμματα γραφέντα ὑπό τινος Χίου ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν χιακῶν ἐκφράσεων).

διορισμὸς νέων ἐπιτρόπων τοῦ μισὲρ Παντελῆ Σεβαστοπούλου, Μιχ. Μαρούλη, Χατζῆ Νικολῆ Καζάζη, Παράσχου Τζαρνούλη καὶ

Δημητρίου Γιαλούση καὶ τὰ κατὰ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ.

Φυλλ. 11β. « † αψλβ′ (;) Μαΐῳ ἔδωσαν καθαρὸν λογαριασμὸν οἱ προχρηματίσαντες ἐπίτροποι τοῦ ὀσπηταλίου ὅτε κυρίτζη Μιχ. Μαρούλης καὶ ὁ μισὲρ Δημήτριος Γιαλλούσης καὶ ὁ κυρίτζη Παράσχος καὶ ὁ Χατζῆ Νικολῆς Καζάζης οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἔκαμαν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἐπακολουθήσαντα ἔξοδα ἐπερίσσευσαν καὶ ἀσλανιὰ 388 καὶ ἄσπρα 103».

(Ἰδιόγραφον τοῦ μητροπολίτου Σμύρνης Νεοφύτου ὡς ἄλλοθεν εἶναί μοι γνωστόν).

Φυλλ. 12-12β ἄγραφα.

Φυλλ. 13 ,αψμέ Ὀκτωβρίου κζ′.

»Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συνελθόντες οἱ τιμιώτατοι ἄρχοντες καὶ γέροντες τῆς πολιτείας καὶ στοχαζόμενοι ὅτι τὸ σπητάλιον ὁποῦ ἔχουσι διὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πτωχοὺς πῶς δὲν ἔχουν τὴν πρέπουσαν κυβέρνησιν καὶ περίθαλψιν ὁποῦ τοὺς πρέπει, θείῳ ζήλῳ κινηθέντες ἔκριναν εὔλογον νὰ καταστήσουν μίαν νέαν ἀδελφοσύνην διὰ μέσου τῆς ὁποίας νὰ ἠμποροῦν νὰ ἔχουν οἱ πτωχοὶ ἀσθενεῖς τὰς ἀναγκαίας των ὅλας χρείας, καὶ πρῶτον μὲν συμφωνοῦν νὰ γίνουν δώδεκα ἀδελφοὶ οἱ ὁποίοι ὑπόσχονται μὲ καλήν τους γνώμην καὶ προαίρεσιν εἰς ὅλα τὰ ἐλλείποντα τοῦ ὀσπηταλίου νὰ τὰ ἀποπληρώνουσι ἀπὸ τὸ ἰδικόν τους, καὶ κατὰ πρῶτον καταβάλει ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἀπὸ δώδεκα γρόσια τὰ ὁποῖα νὰ χρεωστῇ νὰ πληρώνῃ τὸν κάθε χρόνον καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιλοίπους χριστιανοὺς ὅσοι ἀπὸ θεῖον ζῆλον ἀγαποῦν νὰ ἔλθουν εἰς αὐτὴν τὴν ἀδελφότητα νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀδελφότητα ὅ,τι ἤθελε τὸν φωτίσῃ ὁ Θεὸς μὲ καλήν του προαίρεσιν καὶ νὰ ὀνομάζεται ἀδελφὸς ἔχωντας τὸ μνημόσυνόν του δύο φορὰς τὸν χρόνον, τῶν ψυχῶν ὅταν μνημονεύονται οἱ κεκοιμημένοι χριστιανοὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον αἰωνίως.

ἀπὸ τοὺς δώδεκα ὁποῦ εἴπαμεν ἀνωτέρω καταστρώνονται ἐνταῦθα

τὰ ὀνόματά των, ἀδελφὸς ὁ δεσπότης [Νεόφυτος]
» κυρίτζη Παναγιώτης 'Ιωσὴφ
» Γεωργάκης Ὅμηρος
» κυρίτζη Μπεγλέρης
» χατζῆ Νικόλας
» χάτζῆ Παρασκευᾶς
» κυρίτζη Παναγιωτάκης Πητακὸς
» Γεωργάκης Λυκάκης
» Δημητράκης Ζαφίρης
» Μπενζέλος Φολερὸς
» Μπενζέλος Μεταξᾶς
» χατζῆ Νικολάκης
» Κανᾶς 'Αναστάση
» σιὸρ 'Ανδρέας Χορτάτζης
» Δημήτριος Βιδάλλης
» κυρίτζη Μανολάκης Μπαλτατζὶς
» μισὲ Δημήτριος Γιαλούσης
» σιὸρ Κωνσταντῖνος Ντοτόρος,

Φυλλ. 13β-14β ἄγραφα.

Φυλλ. 15 (σελ. 29) ͵αψμέ 'Οκτωβρίου κζ'.

»'Ενταῦθα γράφονται τὰ ὀνόματα ὅσοι αὐτοπροαιρέτως ἀγαποῦν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἀδελφότητα αὐτήν,

ὁ ἀδελφὸς ὁ κυρίτζη Μάρκος, χατζῆ Σωτήρας, χατζῆ Γεωργάκης Μιχάλογλους, χατζῆ Μιχαῆλος, χατζῆ Δημητράκης Ζουρνατζόγλους [ἀνὰ ἀσλανιὰ 3],

ἔδωκεν ὁ παπᾶ Δανιὴλ γρόσια 3 τὰ ὁποῖα διὰ χειρός του θέλουν νὰ δίδονται τὸν κάθε χρόνον διὰ τὸ σπητάλιον εἰς τὴν ἀδελφότητα».

Φυλλ. 15β ἄγραφον.

Φυλλ. 16 «͵αψμέ δεκεμβρίου ιγ', ἡ ἐλεημοσύνη τῶν καζάζηδων (μεταξουργῶν) διὰ τὸ σπητάλιον τὸν καθέκαστον χρόνον νὰ τοὺς ἀξιώση ὁ Θεός.

(ἔπονται τὰ ὀνόματα) χατζῆ Γεωργάκης Μιχάλογλους, χατζῆ Μιχαήλ, Σταυρινός, Ζαχαράκης, χατζῆ Κυριακὸς Βουρλιότης, Νικόλας ἀδελφός του, Ἀναστάσης, Μπερεκέτης, Νικόλας Μοραΐτης, Παναγιώτης Μοραΐτης, Μανόλης τοῦ Βασίλη Μανολάκης τοῦ Τζαούση, Γεωργάκης Λάμπογλους, Γιαννάκης Κιαχκούλης, χατζῆ Κωσταλάς, χατζῆ Γιάννης, Σπεῖρος, Γιαννάκης τοῦ χατζῆ Ἀντώνη, Κυριακός, χατζῆ Δημήτρης Μίτζος, Μιχάλος τοῦ Μυλωνᾶ.

Φυλλ. 16β «,αψμς' σεμπτεμβρίου 16 σημειώνομεν τὰ ὅσα ἐσυνάξαμεν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς διὰ τὸ σπητάλιον,

ὁ ἀφέντης δεσπότης ἅγιος Σμύρνης, κυρίτζη Παναγιώτης τοῦ Ἰωσήφ, σιὸρ Τζόγιας τοῦ Ὁμήρου, σιὸρ Μπεγλέρης, χατζῆ Νικολής, χατζῆ Παρασκευᾶς, κυρίτζη Παναγιωτάκης Πιττακός, κυρίτζη Γεωργάκης Λυκάκης, κυρίτζη Δημ. τοῦ Ζαφείρη, κυρ. Μπενζέλος Φολερός, κυρ. Μπενζέλος Μεταξᾶς. χατζῆ Νικολάκης Χρυσογιάννης, κυρ. Καναᾶς Ἀναστασίου, κυρ. Δημητράκις τοῦ Βιδάλλε, κυρίτζη Μανολάκης Μπαλτατζῆς, κυρ. Παντελῆς Μαῦρος, χατζῆ Μανολάκης τοῦ Μαστοράκη, κὺρ χατζῆ Λευθέρης, σιὸρ Κωνσταντῖνος, Γιαννάκης Παπάζογλους, κυρίτζη Μανολάκης Φολερός, κὺρ Χ. Τζανῆς, κυράτζα Ἀγγελίνα γυνὴ τοῦ Χ Γεώργη, Τζορτζῆς Βιδάλλε, μισὲ Γιάννης Χορμοῦζος, Ἀνδρέας ἰατρὸς (δὲν ἐπλήρωσε), Κωνσταντάκης Παπάζογλους, κυρ. Μάρκος, χατζῆ Ἀνδρέας τὸ ρουφέτι τῶν τζοχατζήδων, τὸ ρεφέτι τῶν καζάζηδων, τὸ ρουφέτι τῶν χιωτῶν, ἀπὸ τὸ ρουφέτι τῶν μπογασιτζήδων Κυριακός, ψυχικὸν ἀπὸ κυράτζαν Μαροῦκαν θυγ. Χ. Τζαννῆ, ψυχικὸν τοῦ σιὸρ Διαμαντῆ λογιωτάτου [1]), Παπᾶ Δανιὴλ τὸν καθέκαστον χρόνον ἀσλ. 3, χατζῆ Δημητράκης Ναλπάντογλους ἐν ὅσῳ ζῇ, σοῦμα ἀσλ. 525, ἄσπρα 60.

Φυλλ. 17 αἰδοὺ σημειόνομεν τὰ ὅσα ἐδόσαμεν διὰ ἔξοδα τοῦ σπηταλίου, λουφέδες καὶ φαγοῦρα καὶ ἄλλα ἔξοδα νὰ κάμῃ μὲ χέρι τοῦ Μιχαλάκη καὶ ψιλὰ ἄσπρα ὁποῦ τὰ ἔφεραν ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ τοὺς ἔδωσαν

τοὺς ἔδωσαν	γρ.	388	ἄσπρ.	60
ἔχομεν εἰς τὸ πουγγὶ μέσα μετρητὰ σοῦμα		137.		
	σοῦμα	525	ἄσπρ.	60

(1) Βλέπε τὴν διαθήκην τοῦ Διαμαντῆ Ῥυσίου ἐν Παρνασσοῦ τόμ. Δ' σ. 214 κ. ἑξ.

«1746 Σεπτεμβρίου ιδ' ἔδωσαν καθαρὸν λογαριασμὸν οἱ ἐπίτροποι ὁ κυρίτζη Παναγιώτης, κυρίτζη Γεωργάκις καὶ ὁ κὺρ χατζῆ Παρασκευᾶς καὶ ἂς ἔχουν τὴν εὐχήν μας· ἔδωσαν καὶ εἰς χεῖρας τοῦ σιὸρ Μπενιζέλου γρ. 106 [ὁ Σμύρνης Νεόφυτος]».

Φυλλ. 176-186 ἄγραφα.

» 19 1746 σεπτεμβρίου 14 κάμνομεν ἀρχὴν τοῦ νέου ἀδελφάτου : ὁ δεσπότης γρ. 12 (τὰ λοιπὰ ἄγραφα)

Φύλλ. 196-206 ἄγραφα.

Ἐν Ἀθήναις Δεκεμβρίου λήγοντος 1904

Νικόλαος Κ. Χ. Κωστῆς.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Υ. τοῦ διαδόχου **Κωνσταντίνου** συγκροτεῖται ἐν Ἀθήναις διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν συνέδριον, ἐν ᾧ θὰ παραστῶσιν ἑκατοντάδες πολλαὶ σοφῶν ἀνδρῶν καὶ ἄλλων τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου προσώπων. Αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς 25 λήγουσι τῇ 31 Μαρτίου, θὰ συζητηθῶσι δὲ σπουδαιότατα ἀρχαιολογικὰ ζητήματα· 1) Περὶ τῆς ἀρχαιολογίας τῶν ἐνδόξων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης χρόνων. 2) Περὶ τῆς προϊστορικῆς καὶ Ἀνατολικῆς ἀρχαιολογίας. 3) Περὶ ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων καὶ Μουσείων. 4) Περὶ ἐπιγραφικῆς καὶ νομισματικῆς. 5) Περὶ γεωγραφίας καὶ τοπογραφίας. 6 Περὶ Βυζαντιακῆς ἀρχαιολογίας. 7) Περὶ διδασκαλίας τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἄλλων. Θὰ προταθῶσι δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν διάφοροι προτάσεις εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν συντείνουσαι. Τὰς συνεδρίας θὰ ἐπακολουθήσωσιν ἐκδρομαὶ τῶν σοφῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου εἰς πολλὰ ἔνδοξα διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν αὐτῶν σπουδαιότητα μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ πολλὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· οἷον τὰς *Μυκήνας*, τὴν *Τίρυνθα* καὶ τὸ *Ἄργος*, τὴν *Ἐπίδαυρον*, τὴν *Κόρινθον*, τὴν *Ὀλυμπίαν*, τὴν *Λευκάδα* καὶ *Ἰθάκην*, τοὺς *Δελφοὺς* καὶ τὴν Αἴγιναν. Ἀπὸ δὲ τῆς 9ης μέχρι τῆς 21 Ἀπριλίου θὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν *Σάμον*, τὴν *Κῶν*, τὰ *Δίδυμα* (Μίλητον) τὴν *Πριήνην*, τὴν *Ἔφεσον*, τὴν *Πέργαμον*, τὴν *Λέσβον* καὶ τὴν *Τρῳάδα*.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**. —*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 216*).

Τῇ 20 Μαΐου 1814 ἐκ Πίζης γράφει πρὸς τὸν Θεόφιλον εἰς Κυδωνίας ὁ Διονύσιος Καμπάνης παραπονούμενος ὅτι δὲν λαμβάνει ἀπὸ χρόνου πολλοῦ ἐπιστολὴν τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ. Ὁ Διονύσιος ἐσπούδαζεν ἐν Ἰταλίᾳ δαπάναις τοῦ Χατζῆ Ἀθανασίου Χατζῆ Γεωργίου καὶ ἄλλων πλουσίων τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεοφίλου. Προστίθησι δὲ ὅτι ἑτοιμάζουσι τὴν μεγάλην φωτοχυσίαν τοῦ ἁγίου Τανιέρη, ἥτις κατὰ τοὺς εἰδότας θὰ γένηται ἀξιόλογος.

Ἐπιστολὴ τοῦ *ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Χίου* καθηγητοῦ *Ἰωάννου Τσελεπῆ* πρὸς τὸν ἐν Κυδωνίαις διδάσκαλον Θεόφιλον Καΐρην, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὁ ζῆλος καὶ οἱ πόθοι, οἵτινες κατεῖχον τὴν ψυχὴν τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

«*Τῷ σοφωτάτῳ διδασκάλῳ τῆς ἐν Κυδωνίαις Σχολῆς κυρίῳ κυρίῳ Θεοφίλῳ.*

Σοφώτατε κ. Θεόφιλε ἐκ ψυχῆς σᾶς ἀσπάζομαι.

Ἔλαβον μὲ ἄπειρον ἀγαλλίασιν τὴν ἐπιστολήν σας, καὶ εἰς ἐμὲ εἶναι πολλὰ ἐπιθυμητὴ ἡ ἀλληλογραφία καὶ εἶναι σχεδὸν ἀναγκαία ἡ ἕνωσις τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι γυμνασίων. Καρτεροῦμεν ἤδη τὸν σοφώτατον κύριον *Βάμβαν*, ὅστις ἐπέρασεν εἰς Λιβόρνον καὶ ἐλπίζομεν

νὰ ἔλθῃ ὀγλήγορα καὶ ἔτι τὸν *Κωνσταντῖνον Βαρδαλάχον* καὶ κατὰ μικρὸν ἐδῶ θέλει συστηθῇ μία μικρὰ Οὐνιβερσιτά. Ὁ Κύριος νὰ μᾶς ἀξιώσῃ. Τὰ τῆς χημικῆς ὄργανα μᾶς ἦλθον· ἦλθον καὶ πρὸς ὑμᾶς δύο κάσσαι ἀπὸ τὸν κύριον Κοραῆ. Ἐδῶ ἀρχήνισαν νὰ συστήσωσι δημόσιον βιβλιοθήκην καὶ συναθροίζονται πανταχόθεν βιβλία. Περὶ δὲ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Χατζῆ Διαμαντῆ δὲν ἔλλειψα νὰ τὸν συστήσω πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Τοὺς ἔδειξα καὶ τὴν ἐπιστολήν σας διὰ νὰ γνωρίσωσι τίς ὁ Χατζῆ Διαμαντῆς· ὅ,τι ἠμπόρεσαν νὰ κάμωσι δὲν ἔλειψεν· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι εἶναι πάντοτε Τοῦρκοι, μάλιστα ὁ νῦν μουσελίμης ἔχει οἰκειότητα μὲ τὸν νῦν βεζύρην Κων)πόλεως· μὲ ἄκραν προσοχὴν χρειάζεται νὰ τοὺς μεταχειρίζεταί τις. Πάντοτε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις ἦτο διὰ νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν Χαντζῆ Διαμαντῆ· ἀλλὰ δόξα τῷ Ἁγίῳ Θεῷ, ὅτι ἐτελείωσε καὶ ἴσως αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως ἦτον ὁ συμφερώτερος· ὅτι καθὼς μὲ λέγει ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ κονάκι τοῦ ἀγᾶ, ἐδιαλογίζετο νὰ δώσῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Καπετὰν πασᾶν. Ἀλλοίμονον εἰς ὅποιον ἔχει νὰ κάμῃ μὲ παρομοίους ἀνθρώπους! Πλὴν ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίσῃ τοῦ Χατζῆ Διαμαντῆ μυριοπλάσια τῶν ἀδικηθέντων. Χαίρω πολλὰ εἰς τὴν ἕνωσιν καὶ ὁλοψυχίαν σας μετὰ τοῦ κυρίου Γρηγορίου· καὶ ὄντως, ἀνὴρ ἄξιος εἰς θεμελίωσιν μιᾶς Ἀκαδημίας καὶ ἂν δὲν τὸ κάμῃ ἀδικεῖ τὴν Πατρίδα. Τοὺς τρόπους ἔχετε ἐσεῖς καλήτερον ἀπὸ τοὺς Χίους.

Τὸν δὲ χαριέστατόν μου καὶ φίλτατον κύριον Γρηγόριον σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ ἀσπασθῆτε, ᾧ δώσῃ Κύριος τὰ Μαθουσάλεια ἔτη καὶ ὑμῖν. Ἔτι σᾶς παρακαλῶ μίαν φορὰν ὅπου ἀρχηνίσατε νὰ μὲ γράφετε νὰ μὴ παύσετε προστάζοντές με εἰς ὅ,τι μὲ κρίνετε ἄξιον.

1815, Ἰουνίου 15 ἐκ Χίου

Ὁ ταπεινός σας ἀδελφὸς
Ἰωάννης Τσελεπῆς

Τῇ α΄. Ἀπριλίου 1816 ὁ ***Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος*** ὁ ἐξ Οἰκονόμων πέμπει ἐκ Σμύρνης εἰς Κυδωνίας πρὸς τὸν Θεόφιλον Καΐρην τὴν κάτωθι ἀγγελίαν ποιητικῆς τέχνης αὐτοῦ χειρόγραφον ἰδίᾳ χειρὶ γεγραμμένην. Μεταξὺ δὲ τῶν ***καταγραφῶν*** (=μελλόντων νὰ κατα-

γράφωσι) τῶν συνδρομητῶν καταλέγει καὶ τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον Κύριον Θεόφιλον ἐν Κυδωνίαις.

Ἀγγελία

«Ἓν ἀπὸ τὰ ἀναγκαιότατα εἰς τὰ σχολεῖά μας διδακτικὰ βιβλία εἶναι καὶ ἡ Ποιητική. Ἡ *Ποιητικὴ* διδάσκει τοὺς νέους Ἕλληνας νὰ ἀναγινώσκωσι τοὺς παλαιοὺς ποιητάς μας, καθὼς ἡ Ῥητορικὴ τοὺς λόγους τῶν ἀθανάτων μας Ῥητόρων. Ποτὲ ὁ νέος Ἕλλην δὲν θέλει αἰσθανθῆν τὰς Ὁμηρικὰς χάριτας καὶ τὰ κάλλη τῆς Δραματοποιΐας, ἀναλόγως τῆς φιλοπονίας του, χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς ποιητικῆς τέχνης. Πλὴν τούτου, ἡ Ποιητικὴ εἶναι ἀναγκαία πρὸς ὁδηγίαν τῶν νέων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος. Πολλοὶ ἤρχισαν νὰ γράφωσι ποιήματα εἰς τὴν γλῶσσάν μας καὶ πλειότεροι, σὺν Θεῷ, εἰς τὸ ἑξῆς θέλουσι διδάσκειν τερπνῶς τοὺς ὁμογενεῖς μὲ τὴν Ποίησιν, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη φιλοσοφία. Ἀλλ' ἡ εὐφυΐα, χωρὶς τὴν διδασκαλίαν, πλανᾶται καὶ ὁ Ποιητὴς πρέπει νὰ φωτίζηται ἀπὸ τῶν ποιητικῶν κανόνων τὴν λαμπάδα. Τελευταῖον ἡ Ποιητικὴ τέχνη εἶναι προτέλεσμα καὶ προγύμνασμα διὰ τὴν Ῥητορικήν Ὁ νέος μας Ῥήτωρ εἰς τὴν Ποιητικὴν εἰμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ καθαρὰ τὰ κάλλη τοῦ λόγου μὲ τὰ ὁποῖα ἐστολίσθη ὕστερον ἡ Ῥητορική. Καὶ ὅσον ἐντελέστερα μάθῃ νὰ ἀναγινώσκῃ τὰ ἀριστουργήματα τῶν ποιητῶν μας, τόσον χαριεστέρους λόγους δύναται νὰ συντάξῃ. Ταῦτα τὰ αἴτια μὲ ἠνάγκασαν νὰ συναθροίσω Ποιητικὴν τέχνην καὶ νὰ τὴν παραδώσω δὶς ἤδη εἰς τὸ σχολεῖόν μας μὲ πολλὴν καρποφορίαν. Τοιοῦτον βιβλίον δὲν εἶχεν ἡ νεολαία μας ἕως τώρα. Ἀπὸ τοὺς παλαιούς μας διεσώθη μόνον τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ Ποιητική, ἀλλ' εἶναι κατὰ δυστυχίαν ὄχι ὁλόκληρος, ἔπειτα εἰς ὀλίγους καταληπτὴ διὰ τὸν συνεπτυγμένον χαρακτῆρα τοῦ φιλοσόφου καὶ εἰς ἀκόμη ὀλιγωτέρους γνωστὴ διὰ τὴν σπάνιν τῶν βιβλίων του. Ἀπὸ τον Ἀριστοτέλην καὶ ἄλλους νεωτέρους ἐγὼ συνέρραψα τὴν συλλογὴν τῆς Ποιητικῆς μου εἰς τὴν καλουμένην γλῶσσαν μὲ ὅσην εἰμπόρεσα σαφήνειαν. Φίλοι μου πολλοὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἐκδώσω τὸ βιβλίον διὰ τοῦ τύπου, καὶ εἰς τοῦτο προσκαλῶ τοὺς φίλους τοῦ γένους νὰ δείξωσι τὴν δυνατὴν συνδρομήν των. Τὸ βιβλίον εἶναι ἱκανῶς ὀγκῶδες, καὶ ἡ τιμή του πρέπει νὰ διορισθῇ γροσίων δέκα. Παρακαλοῦνται ὅμως οἱ συνδρομηταὶ νὰ κατα-

βάλλωσιν ἴσων γράφωσι σωμάτων τὴν τιμὴν ἐπὶ χεῖρας διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ τύπου. Προθυμίαν ἔχω, χρήματα δὲν ἔχω νὰ βοηθήσω τὸ φίλτατον γένος μου. Ἄλλοι καταβάλλουν κόπους· ἄλλοι ἂς καταβάλλωσι χρήματα πρὸς φωτισμὸν τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ κινδυνεύῃ ἡ συνδρομὴ τῶν φιλογενῶν χωρὶς ὄφελος, τοὺς ἐγγυῶνται οἱ καταγράφοντες τοὺς συνδρομητάς, ὅτι, ἂν δὲν λάβωσι τὰ βιβλία, λαμβάνουν πάλιν τὰ χρήματά των. Καταγραφεῖς τῶν συνδρομητῶν εἰς μὲν τὴν Σμύρνην εἶναι ὁ φιλόκαλος Κύριος Ἰωάννης Μαυροκορδάτος, εἰς δὲ τὴν Χίον ὁ εὐγενέστατος Κύριος Ἰωάννης Βλαστός, εἰς δὲ τὰς Κυδωνίας ὁ Σοφολογιώτατος Διδάσκαλος Κύριος Θεόφιλος. Ὑγιαίνετε φίλοι ὁμογενεῖς μου, καὶ εὐτυχεῖτε πρὸς εὐτυχίαν τῆς πατρίδος.

αωις. Ἀπριλίου α.

Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος»

Τῇ θ΄ Ἀπριλίου 1816 Σύμηθεν γράφει

ὁ *Γεώργιος Μαραβέλλης*

«Ἀδελφὲ κὺρ Θεόφιλε! Χριστὸς ἀνέστη. Εἰς ἄκρον ὑγιαίνω. Σᾶς ἐνθυμοῦμαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Σᾶς ἀγαπῶ ὑπὲρ τὸ πρῶτον. Σᾶς γράφω συνεχῶς· ἀπόκρισιν οὐ λαμβάνω: ἀπορῶ τὴν αἰτίαν: ἕνα σας δίστιχον πρός με ταύτην μου λύσει.

Ὑγιαίνοιτε
ὁ ἀδελφὸς καὶ φίλος σας
ὁ *γεώργης μαραβέλλης*

Τῇ ς΄ Μαΐου 1816 ἐκ Βιέννης γράφει πρὸς τὸν Θεόφιλον «*κατασπαζόμενος τὴν ἐλλόγιμον αὐτοῦ κορυφὴν ὁ φίλος ἔνθερμος*» **Ἄνθιμος ὁ Γαζῆς** παραπονούμενος ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν ἔλαβε γράμμα παρ᾽ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ οὐ παύεται ἐρωτῶν τοὺς ἐν Σμύρνῃ κοινοὺς φίλους τὰ κατ᾽ αὐτὸν καὶ τὰ κατὰ τὴν *Εὐανθίαν*. Παρακαλεῖ δ᾽ αὐτὸν νὰ ἐγχειρίσῃ τὸ περίκλειστον τῷ κ. Μαλῇ καὶ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ ὡς φίλος τῶν καλῶν περὶ πάντων ὅσα γράφει αὐτῷ περὶ τοῦ λεξικοῦ αὐτοῦ. Διαβιβάζει δὲ δι᾽ αὐτοῦ ἀδελφικοὺς ἀσπασμοὺς πρὸς τὸν ἐλλογιμώτατον διδάσκαλον Κύριον *Γρη-*

γόριον καὶ πρὸς τὴν ***Εὐανθίαν*** τὰς ἐκ ψυχῆς Ἑλληνικῆς εὐχὰς αὐτοῦ.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος, ὁ ἐξ Οἰκονόμων, γράφει τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1816 χαριεστάτην ἐπιστολὴν εὐχαριστῶν τῷ σεβασμιωτάτῳ διδασκάλῳ, ὡς προσφωνεῖ τὸν Θεόφιλον, διὰ τὴν συλλογὴν τῶν συνδρομητῶν πρὸς τύπωσιν τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ

Ὄναι! συνεχῶς τοὺς πονοῦντας ὠφελῶν
Αὐτός τε μοχθῶν Ἑλλάδος κλεινῆς ὕπερ

«Ἀσπάζομαι προσέτι, λέγει, ἀδελφικώτατα τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον κὺρ Γρηγόριον. Ζῆτε, ἱερὰ δυάς, καὶ ὑγιαίνοιτε πολυετῶς εἰς φωτισμὸν τοῦ γένους μας!

Ὁ διδάσκαλος Κούμας καὶ ὁ ἀδελφὸς Στέφανος σᾶς προσκυνοῦν ἀμφοτέρους μὲ πόθον ἀδελφικόν».

Τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1816 ὁ Αἴνου Ματθαῖος γράφει ἐπαινετικώτατα καὶ ἐγκωμιαστικώτατα, πρὸς ἐπιστολὰς τοῦ Θεοφίλου ἀποκρινόμενος τήνδε τὴν ἐπιστολήν:

«Τῷ Σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐν Κυδωνίαις σχολῆς κυρίῳ Θεοφίλῳ λίαν ἡμῖν ἐν Κῳ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ

Εὐχετικῶς

Εἰς τὰς Κυδωνίας

Τὴν ἐπέραστόν μοι αὐτῆς Σοφολογιότητα ἐν εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις καὶ πάσαις τῆς εἰλικρινοῦς ἐν Κῳ ἀγάπης προσαγορεύω προσρήσεσιν.

Ἐν τῇ περιηγήσει τῶν χωρίων ὧν τῆς πενιχρᾶς ἐπαρχίας μου ἔλαβον ἀσμένως πάνυ τὰ τιμαλφέστατα τῆς Σοφολογιότητός της γράμματα. Ὅσον δὲ ἐχάρην ἐπ' αὐτοῖς εἰς ὑπερβολὴν ἠσθεὶς ἀσθενὴς μὲν ὁ ἐμὸς πρὸς παράστασιν λόγος, δυνατὴ δὲ ἡ αὐτῆς σύνεσις εἰς κατανόησιν· πολλὰ γὰρ ἐμπεριεῖχε τὰ φίλτρα, καταθέλγοντα τὴν ψυχὴν καὶ ὅλον ὅλως αἰχμαλωτίζοντά με εἰς τὴν ἀγάπην της. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν ταπεινήν μου μητρόπολιν ἀπήλαυσα καὶ προσωπικῶς τὸν ἀποσταλέντα διδάσκαλον, τῶν ὑμετέρων πόνων τὸ ἀξιάγαστον ἄγαλμα, καί, σοί τε καὶ τῷ Σοφολογιωτάτῳ

διδασκάλῳ κῷ Γρηγορίῳ (ᾧ καὶ ἀποδοίης παρ' ἡμῶν τὰς ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐπευχήσεις τε καὶ προσρήσεις), λίαν ἐμοὶ ἀγαπητοῖς ἐν Κῳ καὶ περιποθήτοις, μεγίστας καθωμολόγησα χάριτας, πολλά τε καθ' ὑμῶν εἶπον ἐγκώμια, πολὺ μὲν τῆς ἀξίας ἀπολειπόμενα παρὰ τὴν ἐμὴν ἀδυναμίαν, ἐνδεικτικὰ μέντοι τῆς ἐνδομύχου χαρᾶς καὶ πινιτῆς ἐφ' ὑμῖν σωφροσύνης, ὅτι εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς καὶ παιδείας προέβητε, ὥστε καὶ ἄλλους ἀποδεικνύναι τοιούτους, ὃ τελείας μαθήσεως ὑπάρχει τεκμήριον. Ὅθεν καὶ ἐπηυξάμην ὑμῖν ὑγίειαν ἀκροτάτην καὶ ἐπὶ μακρότατον ἐν τῷ βίῳ διαμονήν, καὶ πανθ' ὅσα ἀγαθά, καὶ ὑμῖν καταθύμια, πρὸς πλειόνων ὠφέλειαν. Οὕτως οὖν ὑπόχρεως ὢν εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην παρέχομαι προθυμότατον ἐμαυτόν, εἴ τι γνωρίζετε, ὅτι δύναμαι κἀγὼ ὑμῖν νὰ γίνω χρήσιμος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν μέσῳ πολλῶν θορύβων καὶ ἀσχολιῶν κλέψας τὸν καιρόν, ὅσον ἐνδείξασθαι τὴν εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν τῆς ψυχῆς μου, ἕνεκα τῆς ἀρίστης ἐκλογῆς καὶ τῆς περὶ τὴν ἀξίωσίν μου μεθ' εἰλικρινείας ὑμῶν προθυμίας καὶ τὸ χρέος ἀφοσιώσασθαι· ἡ δὲ Σοφολογιότης ὑμῶν, ὡς ἐν λόγοις τρυφῶντες καὶ καιροῦ καὶ εὐκολίας εἰς τὸ γράφειν εὐμοιροῦντες, μὴ ἐλλίπητε, ὅταν ἐξῇ, κατευφραίνοντές με τοῖς ἐμμούσοις γράμμασι σὺν τοῖς εὐαγγελίοις τῆς ἐπεράστου μοι ἀγαθῆς ὑμῶν ὑγιείας, ἣν ὁ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν χαρίζοιτο τῇ ὑμῶν Σοφολογιότητι πανευήμερον καὶ πανεύθυμον εἰς μακραίωνας.

Τῆς ἐπεράστου μοι Σοφολογιότητός της εὐχέτης διάπυρος καὶ προθυμότατος

αωιϛ' ὀκτωβρίου Β'

ὁ Ματθαῖος
ὁ Αἴνου

Ὁ *Νεόφυτος Βάμβας* γράφει ἐκ Χίου τῇ 6 Μαρτίου 1817.

«Ἀδελφὲ Θεόφιλε.

Ὁ [σοφώτ]ατος *Κοραῆς* μὲ γράφει νὰ σοῦ στείλω ἐν σῶμα τῆς Β' ἐκδόσεως τοῦ περὶ ὑδάτων κ τ λ. τοῦ Ἱπποκράτους καὶ ἤδη ἐκτελῶ μὲ ἀδελφικὴν χαρὰν τοιαύτην παραγγελίαν, βέβαιος ὅτι θέλει εὐχαριστηθῆν ἡ σοφὴ κρίσις σου εἰς τὰς βεβαίας σκέψεις καὶ συμβουλὰς ἄλλου τῷ ὄντι Ἱπποκράτους κατὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ὑπὲρ

τῆς ἀληθείας ζῆλον. Παρακαλῶ νά με γράφῃς ἀδελφικῶς, ὅταν ἔχῃς χρείαν τινὸς τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων. Τὸν συνάδελφον καὶ συνδιδάσκαλον ἀδελφικῶς κατασπάζομαι. Ἐπεύχομαι ὑγείαν καὶ εἰς τὴν φιλόμουσον ἀδελφήν σου.

Ὑγίαινε ἀδελφέ. Ν. Β.»

Τῇ 31 Μαρτίου 1817 ἐκ Χίου γράφει

ὁ *Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος*.

«Σοφολογιώτατε Διδάσκαλε.

Εἰς τὴν ἐν Χίῳ Βιβλιοθήκην ἦλθον βιβλία τῆς αὐτόθι σχολῆς ὡς μᾶς ἔγραφον, τὰ ὁποῖα στέλλω σήμερον πρὸς τὴν Σοφολογιότητά σας εἰς δύο δέματα. Ἐπιθυμῶ νὰ λαμβάνω γράμματά σας. Τὸν Σοφολογιώτατον Διδάσκαλον Κύριον Γρηγόριον ἀσπάζομαι. Δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἂν ἐγὼ τοῦ χρεωστῶ ἀπόκρισιν ἢ ἡ Σοφολογιότης του μοῦ χρεωστεῖ! Μ' ὅλον τοῦτο ἐκ τῶν οἰκείων συμπεραίνω τὰς ἀσχολίας τῆς Σοφολογιότητός του. Φθάνει νά με ἀγαπᾶτε!

Ὑγίαινε

ὁ Κύριος Βάμβας σᾶς ἀσπάζεται

Κωνστ. Βαρδαλάχος.»

Τῇ 9 Ἀπριλίου 1817 ὁ *Ἡλιουπόλεως* **Ἄνθιμος** συνίστησι τοὺς τρεῖς ἀνεψιοὺς αὐτοῦ, τοὺς πεμπομένους εἰς τὴν ἐν Κυδωνίαις *φιλοσοφικὴν Σχολὴν χάριν μαθητεύσεως καὶ σπουδῶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν χάριν εὐρυθμίας ἠθῶν καὶ ζωῆς οὐχὶ εἰς τὴν κοινὴν χρεωστικὴν σχολαρχικὴν τοῦ Θεοφίλου ἐπίσκεψιν, ἀλλ' εἰς τὴν μερικὴν ἐνδόμυχον προαιρετικὴν φιλικὴν φροντίδα καὶ ἐπίσκεψιν*· διότι, λέγει ὁ Ἡλιουπόλεως Ἄνθιμος, *δὲν μὲ κινεῖ εἰς τοῦτο τὸ σχολαρχεῖν τῆς σοφῆς σου κορυφῆς, ἀλλ' ἡ ἀτομική σου ὕπαρξις, καὶ ἤθελε γένῃ τὸ ἴδιον τοῦτο, ἂν ὁ σοφὸς Θεόφιλος εὑρίσκετο ἰδιάζων εἰς τὰ ἴδια*».

Ὁρίζει δὲ πρὸς ζωοτροφίαν αὐτῶν κατ' ἔτος γρόσια ἑξακόσια. Πέμπει δὲ καὶ 72 ἔτι γρόσια, ἵνα δίδῃ ὁ Θεόφιλος ἑκάστῳ κατὰ Κυριακὴν ἀνὰ ἓν γρόσιον «διὰ τσέπ χαρτζιλίκι τους». Διὰ δὲ τὰ ὑποδήματα καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα καὶ χαρτὶ καὶ βιβλία παρακαλεῖ τὸν Θεόφιλον νὰ κρατῇ *ξεχωριστὸν κατάστιχον*. «Ἠξεύρων ὅμως τὰς χρη-

ματικὰς ἀνάγκας σου, ἄν ποτε στενοχωρηθῇς, καὶ ἐνδεχόμενον ἐγὼ διὰ τὰς ἐπαρχιακάς μου καθημερινὰς ἐνασχολήσεις νὰ ἐκτείνω τὴν ἐν καιρῷ ἀποστολὴν τῶν ἀναγκαίων τῶν παιδίων, τράβα πόλιτζαν εἰς εἰς τὸν ἐν Σμύρνῃ προρρηθέντα ἐπιστάτην μου ἐπ' ὀνόματί μου (Μισὲρ Λουρεντζῆν Πετροκόκκινον)..... ἐπιθυμῶ νὰ στολισθῶσιν οἱ νέοι μᾶλλον ἀπὸ χρηστοήθειαν καὶ σεμνότητα βίου παρὰ ἀπὸ σοφίαν καὶ μάθησιν..... Εὔχομαι ἐκ ψυχῆς τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον κύριον Γρηγόριον καὶ ἐρωτῶ τὴν ἀγαθήν του ὑγίειαν— ἡ ψυχή μου γνωρίζει ὑμᾶς δυάδα ἀχώριστον καὶ ψυχὰς ἡνωμένας, ἐχούσας τὸν αὐτὸν θεάρεστον πάντιμον καὶ παρὰ πάντων ἐπαινούμενον σοφώτατον ὅρον, πρὸς ὃν ἐκ παραλλήλου αἱ ψυχαὶ ἀμφοτέρων ἀδαμάστως τρέχουσιν...

εἴητε ὑγιαίνοντες καταφωτίζοντες τῷ φωτὶ τῆς μαθήσεως τὸ γένος ἡμῶν»

Τῇ 18 Ἀπριλίου 1817 ἐκ Βιένης γράφει

ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης.

«Ἐλλογιμώτατε καὶ φιλογενέστατε Κύριε Θεόφιλε.

Εἰς τὸ σχολεῖον τῶν Κυδωνιῶν εἶχα τὴν τύχην κ' ἐγὼ νὰ σπουδάσω πρὸς καιρόν, ἀφ' οὗ ἀνεχώρησα εἰς Ἰταλίαν· λυποῦμαι ὅτι δὲν ἔτυχε νὰ σὲ γνωρίσω προσωπικῶς· τὴν φήμην ἄκουσα· παρὰ πολλῶν ἐβεβαιώθην τόσον περὶ τῆς προκοπῆς σου, ὅσον καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς σου. Περίστασις δὲν ἔτυχε νὰ γνωρισθῶμεν καὶ διὰ γραμμάτων· ἦλθε τώρα· πῶς; Ἐγὼ ἐκδίδω ἓν στοιχειῶδες βιβλίον διὰ τὰ σχολεῖά μας· τὸ ἄρχισα πρὸ πολλοῦ καὶ μόλις τώρα τὸ ἐτελείωσα· Περὶ τούτου ἐξέδωκα εἴδησιν, τὴν ὁποίαν σὲ περικλείω· σ' ἐκήρυξα ἐπιστάτην εἰς σύναξιν τῶν συνδρομητῶν χωρὶς νὰ σὲ ἐρωτήσω πρότερον καὶ τὸ χειρότερον χωρὶς νὰ σὲ γνωρίζω. Ἴσως θέλεις πειραχθῇ· ζητῶ συγγνώμην. Κατάγραψε λοιπὸν ὅσους ἠμπορέσης· σύναξε καὶ τὰ χρήματα ἔμπροσθεν ἢ ὅλα ἢ μέρος,...

Βέβαιος ὅτι ὅσοι κατεγράφησαν θέλουν λάβει τὸ βιβλίον· κάμε ὅπως ἀγαπᾷς καὶ κρίνῃς συμφερώτερον· ἠμπορεῖς νὰ ἐννοηθῇς ἤτοι ἀμέσως μὲ ἐμὲ ἢ μὲ τὸν ἐν Σμύρνῃ Κ. Οἰκονόμου, δι' οὗ σὲ στέλλεται καὶ τὸ παρόν. Ἐπειδὴ τὸ βιβλίον ἐκδίδεται ὀγλήγορα, πρέ-

πει καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν νὰ φθάσουν ἐν καιρῷ διὰ νὰ τυπωθῶσι κατὰ τὴν συνήθειαν.

Τὴν ὁποίαν ἐγνώρισα ἀπὸ τὰ πρὸς τὸν Κοραῆν γράμματα καὶ τούτου πρὸς αὐτὴν ἐλλόγιμον ἀδελφήν σου χαιρέτα.

Ἄσπασαι τὸν θεῖόν σου Κύριον Σωφρόνιον, τοὺς διδασκάλους Γρηγόριον κ.λ. τὸν Παναγιώτην Ζωντανὸν καὶ τὸν υἱόν του Χ. Παρασκευᾶ Χ. Μαλῆν.

Πρόσταξε νὰ σὲ δουλεύσω εἰς ὅ,τι ἀγαπᾷς. Ὑγίαινε καὶ εὐτύχει.

Θεόκλητος Φαρμακίδης
ἐκδότης τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ».

Τῇ 14 Ἰουλίου 1817 γράφει πρὸς τὸν σοφώτατον διδάσκαλον Θεόφιλον ὁ *ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως* **Ἄνθιμος** ἐκφράζων τὴν λύπην, ὅτι παρὰ τὸν θερμὸν πόθον, ὃν ἔχει νὰ ἴδῃ αὐτόν, ἐμποδίζεται ὑπὸ τῶν μολυσμάτων τῆς πανώλους, παρακαλεῖ δ' αὐτὸν νὰ γράφῃ τὰ τῆς ὑγιείας αὐτοῦ καὶ νὰ πέμψῃ πρὸς καιρὸν εἰς Σμύρνην τὰ ἐν τῷ σχολείῳ ἐγκεκλεισμένα καὶ στενοχωρούμενα διὰ τοῦτο ἀνέψια αὐτοῦ.

Τῇ ς'. Μαΐου 1818 πέμπει τῷ Θεοφίλῳ ἀπὸ Σμύρνης **Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος** *ὁ ἐξ Οἰκονόμων* τήνδε τὴν ἐπιστολήν.

Σοφολογιώτατε Διδάσκαλε Κύριε Θεόφιλε.

Οὐΐλλιαμ Ζζῶϊτ, τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς μου, Ἄγγλον ἱερέα, ἄνδρα σοφὸν καὶ μούσης Ἑλληνικῆς ἔμπλεον, καὶ φίλον τοῦ τῶν Ἑλλήνων γένους ὑπόδεξαι φιλοφρόνως, παρακαλῶ. Τοῦ γυμνασίου σας ἡ φήμη εἵλκυσε τὸν ἄνδρα καὶ εἰς θεωρίαν τῆς πόλεώς σας. Ἐπιθυμεῖ τὴν παιδείαν τοῦ γένους καὶ τιμᾷ τοὺς πεπαιδευμένους τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀληθὴς πεπαιδευμένος· πρὸς τοιούτους φιλέλληνας σοφοὺς τῆς Εὐρώπης χρεωστοῦμεν πᾶσαν τιμήν, διὰ

τὴν ὁποίαν δεικνύουσι φιλανθρωπίαν παρηγοροῦντες φιλοσόφως τοὺς ἀπογόνους τῶν παλαιῶν αὐτῶν Διδασκάλων. Ταῦτα ἔχε παρ' ἐμοῦ μικρὰν ἀφορμὴν τῆς μετὰ τοῦ κυρίου Οὐΐλλιαμ γνωριμίας σου· ἀφ' οὗ δὲ γνωρίσῃς τὸν ἄνδρα, θέλεις βεβαιωθῆ μάλιστα τὸ παλαιὸν ἀξίωμα, ὅτι «ἀρετὴ ἀληθὴς παντὸς ἐπαίνου ἐστὶν ὑπερτέρα». ἔρρωσο.

Τὸν σοφὸν Διδάσκαλον καὶ συνεργάτην σου κύριον Γρηγόριον ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι.

αωιη Μαΐου ςη ἀπὸ Σμύρνης

ὁ φίλος σου.

Κ. Οἰκονόμος.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ῥόδου φίλοι τοῦ Συλλόγου, ὅπως ὑποδείξωσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ πίνακι ἀπαντώσας ἴσως ἀνακριβείας πρὸς διόρθωσιν. **Ὁ Σύλλογος μεγίστην θὰ ὀφείλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ χάριν.**

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου.	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Ῥόδος	3000	4200	4700	8	2	7	1	8
Τριάντα	700	225	—	1	—	1	1	4
Κρεμαστὴ	950	—	—	1	—	3	1	4
Βιλλανόβα	1100	—	—	1	—	3	1	4
Μαρυτσὰ	750	—	—	1	—	3	1	4
Παστὶς	200	—	—	1	—	1		2
Δαμματριὰ	175	—	—	1	—	1	1	3
Θολὸς 1)	125	—	—	1	—	1	—	—
Σωρονὴ	350	—	—	1	—	3	1	4
Φάναι	300	—	—	1	—	1	1	4
Καλαβάρδο	250	—	—	1	—	1	1	3
Σάλακος	375	125	—	1	—	1	1	3
Δημηλιὰ	200	—	—	1	—	1	1	3
Ἀρχίπολις	250	—	—	1	—	1	1	—
Πλατάνια	110	—	—	1	—	1	—	—
Ἀπόλλωνα	600	—	—	1	—	1	1	3
Κάντιλλος	450	—	—	1	—	2	1	4
Ἔμβωνα	750	—	—	1	—	1	1	3
Ἅγιος Ἰσίδωρος	650	—	—	1	—	2	1	4
Σιάνα	500	—	—	1	—	2		4
Μονόλιθος	375	—	—	1	—	1	1	4

1) Οἱ μαθηταὶ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς *Σωρονῆς*.
2) » » » » » » *Λίνδου*.
3) Ὑπάρχουσι καὶ δύο Νηπιαγωγεῖα προσηρτημένα εἰς τὰ Παρθεναγωγεῖα.
4) Τὸ χωρίον ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν τῆς *Χάλκης*, εἰς τὰ σχολεῖα δὲ ταύτης φοιτῶσιν οἱ μαθηταί.

ΡΟΔΟΥ

…γεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
1	280	2	10	6	260	350	200	2	2	2	15
2	80	—	—	—	—	50		1		—	
2	100	—	—	—	—	65	—	—		—	
2	75	—		—	—	45	—			—	
1	45	—	—	—	—	20	—	—		—	
1	10	—	—	—	—	8	—			—	
1	12	—	—	—	—	9	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	31	—	—	—	—	25	—	—		—	
1	23	—	—	—		25	—	—		—	
1	20	—	—	—	—	18	—	—		—	
1	16	—	—	—	—	15	—	—		—	
1	14	—	—	—	—	13	—	—		—	
1	12	—	—	—	—	10	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	36	—	—	—	—	20		—		—	
1	32	—		—	—	25	—	—			
1	25	—	—	—	—	18	—	—			
1	38	—	—	—	—	24	—				
1	55	—	—	—	—	20	—				
1	30	—	—	—	—	20	—	—			

Όνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Ἴστριος	250	10	—	1	—	1	1	3
Προφύλια	150	—	—	1	—	1	1	3
Ἀρνίθα	150	10	—	1	—	1	1	3
Ἀπολακκιὰ	400	—	—	1	—	1	1	4
Μισαναγρὲς	350	—	—	1	—	2	1	3
Καταβιὰ	500	15	—	1	—	2	1	4
Λαχανιὰ	350	—	—	1	—	3	1	5
Γιαννάδι	550	—	—	1	—	3	1	4
Βάτη	260	—	—	1	—	2	1	4
Ἀσκληπιὸ	600	—	—	1	—	2	1	4
Ἀλάερμα	425	—	—	1	—	2	1	4
Λάρδος	400	—	—	1	—	2	1	3
Λίνδος	950	75	—	2	—	4	1	4
Πυλῶνα	85	—	—	1	—	—	—	—
Κάλαθος 2)	175	—	—	1		1	—	—
Μάσαρι	500	—	—	1	—	3	1	4
Μαλῶνα	1300	—	—	2	—	3	1	5
Ἀρχάγγελος	1900	—	—	2	.	4	1	5
Ἀφάντου	1300	—	—	1	—	3	1	5
Ψίνθος	450	—	—	1		2	1	4
Καλαμῶνας	—	150	—	—	—	—	—	—
Ζγούρου	—	150	—		—	—	—	—
Καλλιθέσις	800	—	—	1	—	2	1	6
Κοσκινοῦ	1500	—	—	1	—	2	1	5
Σύμη 3)	20000	100	—	13	5	29	4	16
Νίσυρος	5000	—	—	7	—	8	3	13
Χάλκη	3500	—	—	1	3	—	1	6
Χωριὸ 4)	500	—	—	1	—	—	—	—

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
1	20	—	—	—	—	15	—	—			
1	12	—	—	—	—	15	—	—			
1	12	—	—	—	—	10		—			
1	35	—	—	—	—	18	—	—			
1	20	—	—	—	—	15	—	—			
1	50	—	—	—	—	20	—	—			
1	30	—	—	—	—	25	—	—			
2	60	—	—	—	—	30	—	—			
1	20	—	—	—	—	18	—	—			
6	45	—	—	—	—	18	—	—			
1	25	—	—	—	—	30	—	—			
1	20	—	—	—	—	15	—	—			
2	70	1	2	1	50	60	20	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	.	—	—	—	—	—	—	—			
1	45	—	—	—	-	28	—				
2	80	1	2	1	30	60	15	—			
2	160	1	2	1	25	60	15	—			
2	85	—	—	—	—	55	—	—			
1	25	—	—	—	—	15	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
3	85	—	—	—	—	75	—	—			
2	80	—	—	—	—	60	—	—			
12	800	2	8	8	800	700	300	—			
5	255	1	3	1	43	180	20	—			
3	140	1	5	2	80	150	100	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΛΑΤΑΣ

Περὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων.

Περὶ ἀρραβῶνος καὶ γάμου. Τὰ περὶ ἀρραβῶνος καὶ γάμου παρ' ἡμῖν καὶ ταῖς πέριξ χώραις ἐθιζόμενά εἰσι τὰ ἑξῆς.

Ὁ ἀρραβὼν καλεῖται παρ' ἡμῖν «*σημάδευμα*», τελεῖται δὲ κατὰ τόνδε τὸν τρόπον. Ὅτε ὁ ἐκ τῆς πατρίδος ἀποδημῶν νεανίας διατελέσῃ ἐν τῇ ξένῃ τὸ τέταρτον ἢ πέμπτον ἔτος παρὰ δὲ τοῖς ἐνδεεστέροις τὸ ἕβδομον, ἄρχονται οἱ γονεῖς αὐτοῦ νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ συζητῶσιν αὐτοβούλως περὶ μνηστείας αὐτοῦ μετά τινος νεάνιδος· ὁ δ' ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατελῶν νέος ἑκὼν ἄκων πείθεται ταῖς προτροπαῖς καὶ συστάσεσι τῶν γονέων αὐτοῦ περὶ τῆς ποιότητος τῆς ὅλως ἀγνώστου αὐτῷ μελλονύμφου, ἐρεθιζόμενος μάλιστα ἐκ τῶν ἐπαινετικῶν καὶ κολακευτικῶν ἐπιστολῶν τῶν ἑαυτοῦ γονέων, οἵτινες ἐν ἐκτάσει περιγράφουσι τὸ κάλλος, τὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἄλλα προτερήματα τῆς νεάνιδος. Ἔκτοτε αἱ μεμνηστευμέναι πλέον νεάνιδες λαμβάνουσι κατὰ διαφόρους πανηγύρεις καὶ συγγενικοὺς γάμους παρὰ τῶν γονέων τοῦ μνηστῆρος αὐτῶν ἀντὶ ἀτελευτήτων χειροφιλημάτων διάφορα δῶρα. Ὅτε δὲ προσεγγίζει ἡ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἄφιξις τοῦ μνηστῆρος, τελεῖται ὁ *μέγας ἀρραβὼν* ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς μελλονύμφου δι' ἱεροτελεστίας ἐν συγγενικῷ κύκλῳ, συντασσομένων καὶ ἐγγράφων προικώων. Καὶ κατὰ τὴν περίστασιν δὲ ταύτην παρατηρεῖται αὖθις μεγίστη περιποίησις παρὰ τῆς μεμνηστευμένης νεάνιδος πρός τε τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς. Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ νέου εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ πρώτιστον αὐτοῦ μέλημά ἐστιν, ἵνα δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ ἐπισκεφθῇ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ σύζυγον, τὴν λεγομένην ***σημαδευμένην***.

Τότε δὲ αἴρει ὁ μνηστὴρ τὸ κάλυμμα καὶ ἀποκαλύπτεται, ἂν ἔτυχεν ἀγγέλου ἢ διαβόλου, ὡς εἶπεν εὐφυής τις σατυριστής. Ἀνταλλάσσουσι δὲ τότε ἀμοιβαίως ἡ μὲν ποτήριον ὕδατος, ὁ δὲ φλωρίον, μετ' ἄλλας δέ τινας περιποιήσεις ἀπέρχεται ὁ νέος εἰς τὰ ἴδια.

Μίαν δ' ἑβδομάδα πρὸ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου ἄρχονται αἱ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τελούμεναι ἐφεσπερίδες, καθ' ἃς καλοῦνται πάντες οἱ κάτοικοι διὰ τῶν λεγομένων *καλετσήδων* τοῦτο δὲ καλεῖται *προκάλια*. Κατὰ τὰς ἑσπερίδας ταύτας συγκροτοῦνται χοροί, εἰς δὲ τὰς χορευούσας νεάνιδας δίδοται ὁ ἁρμόδιος ἦχος διὰ *σείστρων* (ντεφίων), ἅτινα κρούουσι ῥυθμικῶς νεάνιδες. Τὴν Παρασκευὴν γίνονται τὰ συνήθη *ξυραφίσματα*, εἰς ἃ προσκαλοῦνται πάντες νέοι τε καὶ γέροντες, ἐν ᾠδαῖς δὲ καὶ ὀργάνοις λούεται ὁ γαμβρὸς καὶ πάντες οἱ προσκεκλημένοι ὑπὸ γενναίως ἀμοιβομένου κουρέως. Τῷ δὲ Σαββάτῳ ὁ γαμβρὸς μετὰ πάσης τῆς συγγενικῆς αὐτοῦ συνοδείας πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μελλονύμφου, προπορευομένου τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἢ ἐπιτρόπου τινός, ἐὰν ᾖ ὀρφανὸς πατρός, ἔνθα μετὰ μικρὰν θρησκευτικὴν ἱεροτελεστίαν προσφέρει τῇ νύμφῃ ἡ πενθερὰ τὰ νενομισμένα δῶρα, ἐν οἷς πρωτεύει μεγάλη λαμπὰς κεκοσμημένη διὰ διαφόρων ποικιλοχρόων ταινιῶν καὶ τεχνητῶν ἀνθέων κίτρου, χρυσοῦν δακτυλίδιον, ζώνη καὶ μανδύλιον μεταξωτὰ καὶ ἀνθοδέσμαι, αἱ δὲ ἀκολουθοῦσαι τὴν πενθερὰν συγγενεῖς δωροῦνται τῇ νύμφῃ ἀνὰ μίαν ἀνθοδέσμην καὶ ἕτερά τινα μικρᾶς ἀξίας δῶρα, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ γαμβρὸς προσφέρει δῶρα τῇ νύμφῃ, ἥτις δέχεται ταῦτα διὰ ἀδιακόπων γονυκλισιῶν καὶ χειροφιλημάτων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἄγεται ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ψάλλοντος τοῦ ἱερέως τὸ *Ἄξιον ἐστὶν* κτλ., καὶ μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ἀπέρχεται μετὰ πολλοῦ πλήθους εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἄρχονται τότε τὰ τῇ περιστάσει κατάλληλα ᾄσματα, παρατεινόμενα μέχρι τῆς τετάρτης ὥρας τῆς νυκτὸς τουρκιστί, ὅτε διδο-

μένου τοῦ συνθήματος παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ γαμβροῦ διαλύεται ἡ ὁμήγυρις.

Τῇ δὲ Κυριακῇ λίαν πρωῒ ὁ μὲν γαμβρὸς μεταβαίνει μετὰ τοῦ παρανύμφου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ δὲ συγγενικὴ συνοδεία αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἣν καὶ εὑρίσκουσι καθημένην ἐπὶ ἐδωλίου καὶ μοιρολογοῦσαν μοιρολογήματα ἀρχόμενα ὧδε.

Χάραξεν ἡ ἀνατολὴ καὶ φάνηκεν ἡ δύσις....

ἄρχισε γλῶσσά μου πικρὴ χείλη φαρμακεμένα...

Μετὰ ταῦτα προσποιουμένη τὴν πρὸς γάμον ἀπροθυμίαν αὐτῆς ἐγείρεται μετὰ θρήνων καὶ κοπετῶν καὶ ἐνδυομένη τὰ ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ προσφερόμενα νυμφικὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, τὸ δὲ πρόσωπον κεκαλυμμένον ἔχουσα διὰ διαφανοῦς πέπλου (κιβράκι) ὁδηγεῖται μετὰ βαΐων καὶ κλάδων κρατουμένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑπὸ νεανίδων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ δὲ τὴν τελετὴν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου συγκρατούμενοι οἱ νυμφίοι διὰ τῶν χειρῶν ἐπιστρέφουσι μεθ' ἁπάσης τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ προπορευομένων παίδων ᾀδόντων ᾄσματα κατάλληλα. Ἀφικόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν περιρραίνονται διὰ νομισμάτων καὶ κόκκων σίτου ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ψάλλοντος «Τὴν ὡραιότητα τῆς παρθενίας σου», εἰς σημεῖον ὅτι ὁ οἶκος αὐτῶν ἔσται πλήρης σίτου καὶ εὐτυχίας. Ἐν τῷ μεταξὺ περιάγεται δίσκος μετὰ ποτῶν, τῇ δὲ νύμφῃ, μετὰ τὴν λῆψιν τῶν *μεγάλων δώρων* δίδοται βρέφος συγγενικὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, μεθ' οὗ αὕτη ὀφείλει ἵνα δι' ὁρμητικῆς ὠθήσεως ἀνοίξασα τὴν αὐλαίαν θύραν εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον. Τότε οἱ καλετσῆδες προσκαλοῦσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ τοὺς κεκλημένους, ἔνθα παρατίθεται αὐτοῖς εὐωχία πλουσία, ἐν ἰδιαιτέρᾳ δὲ αἰθούσῃ τοῖς ἀναδόχοις καὶ πάσῃ τῇ συγγενείᾳ, ἐν ᾗ παρίσταται σεμνοπρεπῶς κεκαλυμμένη ἡ νεόνυμφος, ἥτις διαρκῶς μέχρι τῆς ἀπελεύσεως τῶν συγγενῶν ποιεῖται προσκυνήσεις ἐκτελοῦσα οὕτω τὸ τοῦ βαθυτάτου αὐτῆς σεβασμοῦ δηλωτικὸν καθῆκον ὅπερ καλεῖται *νηφιώτ*. Εὐτυχῶς τὸ ἔθιμον τοῦτο τὸ ἀηδὲς καὶ κοπιῶδες ὁσημέραι ἐκλείπει.

Μετὰ τὴν πανήμερον εὐωχίαν ἀπέρχονται πάντες καὶ πᾶσαι εἰς τὰ ἴδια, ἀφοῦ αὖθις ἡ νύμφη ἀσπασθῇ ἑνὸς ἑκάστου τὴν χεῖρα. Τὸ

χειροφίλημα τοῦτο, τὸ κάλυμμα ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἡ σιωπὴ πρὸ τῶν γονέων καὶ πρεσβυτέρων διαρκεῖ ἐπὶ πέντε καὶ ἓξ μῆνας. Τὴν δ' ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς λαμβάνουσι χώραν πλεῖστα ἀστεῖα μέχρις οὗ ἡ νύμφη εἰσέλθῃ εἰς τὸν νυμφικὸν κοιτῶνα, ἐκ τούτου δ' ἐξέρχεται τὴν πρωΐαν τῆν Τετάρτης, ἀφοῦ λάβῃ ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὴν ἐπὶ τούτῳ εὐχήν.

Τὴν δὲ ἀμέσως ἑπομένην Κυριακὴν περὶ μεσημβρίαν ἄρχεται ἡ καλουμένη **ἀντίχαρα** διὰ τῆς κρούσεως τῶν σείστρων, ἡ δὲ νύμφη μετὰ τῆς ἀναδόχου συγχορεύουσα ῥαντίζει τὸ συνηγμένον πλῆθος διὰ σίτου, ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου προσφερομένου, μέχρις οὗ φθάσωσιν οἱ συγγενεῖς αὐτῆς κομίζοντες μετὰ τῶν ἄλλων προικώων καὶ ὑδρίαν πεποικιλμένην διὰ ποικιλοχρόμων ταινιῶν, φερουσῶν χαλκίνους ἀστερίσκους, ἣν ὑδρίαν λαβοῦσα ἡ νύμφη ἀπέρχεται ἐν πομπῇ εἰς παρακειμένην πηγήν, ἐξ ἧς ἀντλεῖ μετὰ σπουδῆς ὕδωρ καὶ πληρώσασα τὴν ὑδρίαν ἰδίαις χερσὶν ἐπανακάμπτει εἰς τὸν νέον αὐτῆς οἶκον ἐν μέσῳ χαριεντισμῶν καὶ θορύβου. Ὁ δὲ γαμβρὸς ὄπισθεν κεκλεισμένης θύρας ἀναμένων δὲν ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδον εἰς τὴν νύμφην μέχρις οὗ λάβῃ δῶρά τινα, ἡ δὲ νύμφη τότε εἰσερχομένη ῥίπτει κατὰ γῆς τὴν ὑδρίαν καὶ συντρίβει αὐτὴν ὑποδεικνύουσα διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὅτι καταισχυνθήσονται οἱ διαβάλλοντες αὐτήν. Τὸ δὲ πλῆθος εὐωχούμενον καὶ διασκεδάζον ἄχρι λύχνων ἀφὰς ἀπέρχεται εἰς τὰ ἴδια καὶ δίδωσι πέρας εἰς τὴν τελετὴν τοῦ γάμου.

Ἡ συνήθης ἐνδυμασία τῆς τε νύμφης καὶ τῶν λοιπῶν γυναικῶν τῆς Ζήλης καὶ τῶν πέριξ εἶναι τὰ καλούμενα **ἐντεριά**, ἅπερ ὁσημέραι ἐκλείπουσι, ὡς τελείως ἤδη ἐξέλιπον ἀπὸ Νεαπόλεως καὶ Συνασοῦ, ἀντικαθιστάμενα διὰ τῶν φουστανίων ἅτινά εἰσι οὐ μόνον κομψὰ καὶ σεμνὰ ἀλλὰ καὶ λίαν οἰκονομικά.

Θρησκευτικαὶ πανηγύρεις. Ἑκάστη κώμη καὶ κωμόπολις τῶν μερῶν ἡμῶν ἔχει ἰδιαζούσας τινὰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις, καθ' ἃς προσέρχονται πλεῖστοι ἐκ τῶν πέριξ προσκυνηταί, οἵτινες διέρχονται τὴν ἡμέραν διασκεδάζοντες καὶ εὐωχούμενοι. Τοιαῦται πανηγύρεις τελοῦνται κατὰ τὰς ἑξῆς ἑορτάς, ἐν Ζήλῃ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ τῶν ΙΒ Ἀποστόλων, ἐν Συνασῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς Θεοτόκου τῆς καλουμένης Σηλυμβριανῆς, ἐν Ἀνα-

κοῦ τῶν Εἰσοδίων καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνης, ἐν Μαλακοπῇ τῶν Ἀρχιστρατήγων καὶ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, ἐν Μισθὶ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἐν Νάξῳ τῆς Ἁγίας Μακρίνης (25 Ἰαν.), ἐν Ζαλέλᾳ τῶν Ἀρχιστρατήγων, ἐν Νεαπόλει τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐν Ἀραβισῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΗΜΩΝΑΚΤΟΣ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

Δημῶναξ ὁ Κύπριος, φιλόσοφος τῆς κυνικῆς αἱρέσεως, ἀκμάσας περὶ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ β' μ. Χ. αἰῶνος, πολλὰ εὐστόχως ἅμα καὶ ἀστείως ἐν διαφόροις περιστάσεσιν εἶπεν.

Ἐρωτηθείς ποτε τίς ἐστιν ὁ εὐδαίμων; εἶπεν, ὁ ἐλεύθερος. Ἀλλ' ἐλεύθεροι πολλοὶ ὑπάρχουσιν, ἀντεῖπεν ὁ ἐρωτήσας. Ἀλλ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Δημώναξ, ἐλεύθερον νομίζω τὸν μήτε ἐλπίζοντά τι μήτε φοβούμενον. Καὶ πῶς θὰ ἠδύνατό τις τοῦτο, ἀφοῦ ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῷ φόβῳ καὶ τῇ ἐλπίδι ἐσμὲν δεδουλωμένοι; Καὶ ὅμως, εἶπεν, ἐὰν κατανοήσῃς τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, θὰ εὕρῃς ὅτι ταῦτα οὔτε ἐλπίδος οὔτε φόβου ἄξιά εἰσιν, διότι θὰ παύσωνται πάντως καὶ τὰ ἀνιαρὰ καὶ τὰ ἡδέα.

Ἰδὼν δέ ποτε δύο τινὰς φιλοσόφους ἐρίζοντας ἐν συζητήσει ὡς ἀπαίδευτοι καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον εἶπεν, «οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμέλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι;»

Ἠρώτησέ τις τὸν Δημώνακτα πρὸς χλευασμὸν «εἰ χιλίας μνᾶς ξύλων καύσαιμι, ὦ Δημῶναξ, πόσαι μναῖ ἂν καπνοῦ γένοιντο;» «στῆσον (ζύγισον) εἶπε τὴν σποδὸν καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν καπνός ἐστιν».

ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

πρώην Γυμνασιάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Διδακτική. Τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχον τέλειον καὶ ἐκτενὲς Ἐγχειρίδιον Διδακτικῆς ἐκ 395 σελίδων μετὰ προλόγου καὶ Εἰσαγωγῆς. Πραγματεύεται μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ σαφηνείας τὴν διδασκαλίαν πάντων τῶν μαθημάτων ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν κατὰ πᾶν βῆμα μετὰ ζωηροῦ διαφέροντος τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκπαιδεύσει γιγνόμενα. Εἰσάγει νέας καὶ πρακτικωτάτας μεθόδους διδασκαλίας εἰς τὰ πλεῖστα τῶν μαθημάτων. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε χρήσιμον εἰς ἅπαν τὸ διδάσκον προσωπικὸν ἔν τε τῇ κατωτέρᾳ καὶ μέσῃ ἐκπαιδεύσει. Τιμᾶται δρ. 5.—

Παιδαγωγική. Μετὰ καθαρᾶς διανοίας καὶ λίαν πρακτικοῦ πνεύματος συντεταγμένη ἐφαρμόζει τὰς ἀρχὰς τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῶν βοηθητικῶν αὐτῇ ἐπιστημῶν, καὶ δὴ τῆς Ψυχολογίας καὶ Λογικῆς, εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν διαφόρων ἐκφάνσεων καὶ δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Ὑποδεικνύει τὰ ἐλαττώματα καὶ προτερήματα τῆς ψυχῆς ταύτης, καὶ συγχρόνως τὸν τρόπον τῆς διαπαιδαγωγήσεως αὐτῆς. Ἐξεδόθη ἤδη τὸ α' βιβλίον αὐτῆς καὶ τιμᾶται δρ. 2.50

Ἡ μεταρρύθμισις τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Περιέχει τὰς ὑγιεῖς ἀρχάς, ἐφ' ὧν πρέπει νὰ βασισθῇ πᾶσα μεταρρύθμισις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος, καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς Πρακτικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τιμᾶται δρ. 1.50

Περὶ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὑποδεικνύει ἅπαντα τὰ εἴδη τῆς Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν τρόπον τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι. Τιμᾶται δρ. 1.20

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ὁ ἰατρὸς **Κωνστ. Γ. Λαμέρας** εἰδικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὴν Γυναικολογίαν σπουδάσας θεραπεύει διὰ τῶν νεωτάτων μεθόδων τὰ νοσήματα τῶν Γυναικῶν.

Ὁμιλεῖται πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἡ *Γαλλική*, *Ἀγγλική*, *Ἰταλικὴ* καὶ *Τουρκική*.

Ὁδὸς Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀριθ. 24α.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «**Ξενοφάνους**» ὅπως φροντίσωσι περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα καὶ πίνακες τῶν περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

1, Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ — ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΖΙΚΗΝΟΙ ΛΟΓΙΟΙ ΑΝΔΡΕΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ι. ΚΥΖΙΚΗΝΟΣ

Ὁ ἀοίδιμος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴς Α. Ι. Κυζικηνὸς κατήγετο ἐκ Πανόρμου τῆς Κυζίκου, γεννηθεὶς τῷ 1825· ἀπέθανε τῇ 23 Φεβρουαρίου 1900. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωάννης σοφὸς καὶ ἀγαπητότατος διδάσκαλος τῶν οἴκων τῶν Βογιάρων, καθηγητὴς δὲ τῆς ἐν Ξηροκρήνῃ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ στενώτατος φίλος τοῦ Ζαρίφη τῶν τότε χρόνων Κωνσταντίνου Ἰπλιξῆ καὶ τοῦ Ἰακώβου Ἀργυροπούλου, πατρὸς τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ τοῦ Ὀθωνείου Πανεπιστημίου Περικλέους Ἀργυροπούλου στερηθεὶς πρότερον τῆς ἀγαπητῆς συζύγου ἀπέθανε καὶ αὐτὸς τῷ 1829, προώρως καταλιπὼν τὸν Ἀθανάσιον τετραετῆ ὀρφανὸν μετὰ δύο μικροτέρων θηλέων ἀδελφῶν. Ὁ φιλάνθρωπος Κ. Ἰπλιξῆς παρέλαβε τὰ ὀρφανὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐμερίμνησε περὶ αὐτῶν ὡς πατήρ.

Τὸν Κ. Ἰπλιξῆν εὑρίσκομεν ἐν τῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου χρυσοῖς γράμμασιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κ. Ἰωνίδην. Ἡ φιλομουσία καὶ φιλανθρωπία τοῦ ἀνδρὸς ἀπέβη ἀνυπέρβλητον παράδειγμα. Ἄπειροι ἦσαν αἱ πρὸς δυστυχεῖς ἰδιώτας εὐεργεσίαι αὐτοῦ, ἃς ἐφρόντιζε παντὶ σθένει ν' ἀποκρύπτῃ ἢ ἀποκαλυπτομένας νὰ σμικρύνῃ. Ὁ πρὸς τὰ πάτρια δὲ ζῆλος ἀγαστότατος. Ὅτε τῷ 1807 ἐκάη ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς τῶν ὀρθοδόξων, αὐτὸς ὑπῆρξε τὸ δραστηριώτατον μέλος τῆς ἐπιτροπείας, ἥτις ἐσχηματίσθη πρὸς συλλογὴν χρημάτων διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ δοὺς καὶ ἐξ ἰδίων μεγάλα ποσά. Ἐφρόντισε δὲ νὰ σταλῇ καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀρχιτέκτων Κομνηνὸς πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ. Ἵδρυε σχολεῖα

ἢ ὑπάρχοντα διετήρει ἰδίαις δαπάναις. Τὴν μέχρι τοῦδε σωζομένην σχολὴν τοῦ ἐν Βοσπόρῳ Νεοχωρίου ἵδρυσε καὶ ἐπροικοδότησεν ὁ Ἰπληξῆς. Ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ τῆς Ἄνδρου, ὃ ἵδρυσε καὶ διηύθυνεν ὁ Θεόφιλος Καΐρης διετήρει πολλὰ ὀρφανά. Τοιοῦτος δ' ὢν ὁ Ἰπληξῆς δὲν ἐκαυχᾶτο διὰ τὰς γενναίας αὐτοῦ πράξεις, ἀλλ' ἀπέκρυπτεν ἢ ἐσμίκρυνεν αὐτὰς ἐπιμελῶς. Τοῦτο δὲ μόνον κατακόρως συνείθιζε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ, ὅτι ἀπὸ σμικρῶν καὶ μηδαμινῶν κατώρθωσε νὰ γένηται ἀρχηγὸς τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Κ)πόλει ἐμπορικῶν οἴκου. Καὶ τῷ ὄντι, τοῦ σταδίου αὐτοῦ ἤρξατο ἀπὸ *πετροκόπου* λαμβάνων ἡμερομίσθιον *δύο παράδες* τὴν ἡμέραν.

Οὗτος ὁ φιλάνθρωπος καὶ φιλόμουσος ἀνὴρ εἰσήγαγε τὸν τετραετῆ Ἀθανάσιον εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν τότε ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν τοῦ Νεοχωρίου, ὁπόθεν μετὰ τριετῆ σπουδὴν ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ τότε ἱδρυθὲν ὀρφανοτροφεῖον τῆς Ἄνδρου, ἔνθα ὁ Ἀθανάσιος ἐσπούδασε πενταετίαν ὅλην σφόδρα ὑπὸ τοῦ φίλου τῶν ὀρφανῶν διευθυντοῦ Θεοφίλου Καΐρου ἀγαπώμενος διά τε τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ὁ ἀοίδιμος Ἰπληξῆς ἔπεμψε τὸν Ἀθανάσιον εἰς Ἀθήνας πρὸς περαιτέρω σπουδὴν συστήσας αὐτὸν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ὡς δικηγόρον· ἐκ τῶν πρώτων καὶ καθηγητὴν τοῦ τότε συστηθέντος Πανεπιστημίου ἐγκατασταθέντα ***Περικλέα Ἀργυρόπουλον***, υἱὸν τοῦ Ἰακώβου Ἀργυροπούλου, οὗ οὐ μόνον στενώτατος πατρικὸς φίλος, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλος ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀθανασίου Ἰωάννης Κυζικηνός. Ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τετραετίαν σπουδάσας ὁ Ἀθανάσιος ἀπεπεράτωσε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ ἠκροάσατο ἐπὶ δύο ἔτη καὶ τῶν μαθηματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου παραδόσεων, περὶ ἃ ὅλως ἰδίαν εἶχε κλίσιν καὶ εὐφυΐαν. Μετὰ τὰ 4 ταῦτα ἔτη, καθ' ἃ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένος τῶν στενοχωριῶν τῆς πενίας καὶ ὀρφανίας, ὧν ἕνεκα καὶ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδάς, μετέβη εἰς Λονδῖνον ὡς παιδαγωγὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐκεῖ τότε μεγαλεμπόρου ***Ἀλεξάνδρου Ἰωνίδου***, πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Κωνσταντίνου Ἰπληξῆ. Μετὰ ἓν ἔτος μετέβη εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐπὶ δύο ἔτη διὰ τῶν ἰδίων οἰκονομιῶν καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰωνίδου ἠδυνήθη νὰ συνεχίσῃ τὰς μαθηματικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Σορβώνης. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ διατρίβῃ ἐν Παρισίοις

ἐλλείψει πόρων μετέβη εἰς Μασσαλίαν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐμπορικὸν οἶκον τοῦ *Κωνσταντίνου Βαρσαμῆ* ὡς διπλογράφος. Ἐνταῦθα ἔχων ἱκανὸν καιρὸν νὰ ἐργάζηται καὶ κατ' ἰδίαν ἐμελέτησε τὴν σειρὰν τῆς ἐπιστήμης καὶ μεταβὰς δὶς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Grenoble ὑπέστη ἐξετάσεις καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ ἀπολυτηρίου τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν (baccalaureat es-sciences mathématiques), τὸ δὲ δεύτερον τὸ δίπλωμα τοῦ προλύτου τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν (licencié es-sciences mathématiques.

Ἐπανερχόμενος δ' εἰς τὴν Ἑλλάδα μετέβαλε σκοπὸν τῇ παρακλήσει τοῦ Ἀλ. Ἰωνίδου καὶ μετέβη εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας ὡς καθηγητὴς ἰδιωτικοῦ Λυκείου, ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων οἰκοτρόφων ἐσπούδαζον καὶ ἑλληνόπαιδες περὶ τοὺς 12, ἐξ ὧν δύο υἱοὶ καὶ δύο ἀνεψιοὶ τοῦ εἰρημένου Ἀλ. Ἰωνίδου.

Ἐνταῦθα ἐπὶ 4 ἔτη ἐδίδασκε μαθηματικὰ καὶ ἑλληνικά, ἠσχολεῖτο δὲ συγχρόνως καὶ περὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην ἀνεξαρτήτως τῆς διδασκαλίας.

Ὁπόσον τὰ παραδείγματα τοῦ γένους καὶ τῶν προγόνων συμβάλλονται εἰς μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς ἐμαρτύρει ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς λέγων, ὅτι ἐν τῷ περιπετειώδει καὶ στερήσεων μεστῷ μαθητικῷ αὐτοῦ βίῳ, ἀείποτε ἐκέντριζεν αὐτὸν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἀγῶνος ἡ φιλοτιμία, ἵνα φανῇ ἀντάξιος τῶν μαθηματικῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀρχαίας Κυζίκου. «Ἀείποτε, ἔλεγε, τὸ ὄνομα Ἀπολλοδώρου τοῦ Κυζικηνοῦ, ὅστις καίπερ ξένος ἠξιώθη νὰ ἐκλεχθῇ πολλάκις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, μὲ ἐπλήρου φιλοτιμίας καὶ δυνάμεως, τὰ δὲ ὀνόματα τῶν Κυζικηνῶν μαθηματικῶν Ἀθηναίου, Ἑλίκωνος, Εὐδόξου, Καλλίπου, παρίστων εἰς τὴν φαντασίαν μου τὰ μαθηματικὰ ὡς ἐπιστήμην οὕτως εἰπεῖν οἰκείαν καὶ οἰκογενειακήν μου».

Ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα διωρίσθη εὐθὺς καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν τοῦ ἐν Τριπόλει γυμνασίου ὑπὸ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Παναγιώτου Βάρβογλη, πρὸς ὃν θερμῶς εἶχε συσταθῇ ὑπὸ τοῦ Περικλέους Ἀργυροπούλου. Μετὰ ἓν δὲ ἔτος μετέβη εἰς τὸ ἕτερον τῶν δύο τότε ἐν Ἀθήναις γυμνασίων καὶ διετέλεσε διδάσκων ἐπὶ 19 ἔτη, κατὰ Ἰανουάριον δὲ τοῦ 1872 προὐβιβάσθη εἰς τακτικὸν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπι-

στηρίῳ, ἐν ᾧ ἐδίδασκε μέχρις ἑνὸς ἔτους, πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅτε τεσσαρακονταετίαν διδασκαλίας συμπληρώσας ἀπεσύρθη. Ὁ ἀοίδιμος ἐξέδωκε θεωρητικὴν ἀριθμητικὴν καὶ στοιχειώδη ἄλγεβραν πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων. Ἐν τῇ ἀλγέβρᾳ ἐξέθηκε κατ' ἴδιον τρόπον τὴν θεωρίαν τῶν θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν, οὓς περιληπτικῶς, ἀπεκάλεσεν *ἀλγεβρικοὺς ἀριθμοὺς* εὑρεθεὶς ὅλως κατὰ τύχην σύμφωνος ὡς πρὸς τὸ ὄνομα πρὸς Γερμανοὺς συγγραφεῖς. Πρὸς δὲ τούτοις ἔχει καὶ πρόλογον, ἐν ᾧ ἐξέθηκε μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ἢ ὅσον τέως ἐγίνετο, τὰ περὶ *ἀσυμμέτρων ἀριθμῶν*.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδίδαξε σειρὰν ὁλόκληρον τῆς ἐπιστήμης· ἤτοι ἀνωτέραν Ἄλγεβραν, ἀναλυτικὴν γεωμετρίαν, δισδιάστατον καὶ τρισδιάστατον, διαφορικὸν λογισμόν, ὁλοκληρωτικὸν λογισμὸν καὶ μηχανικήν. Μετεχειρίζετο δὲ πρὸς διδασκαλίαν τὰ τότε νεώτατα καὶ τελειότατα ἐν τῇ Γαλλικῇ μαθηματικῇ φιλολογίᾳ, δῆλα δὴ τὴν νεωτέραν ἄλγεβραν τοῦ A. Saurent, ἀναλυτικὴν γεωμετρίαν δισδιάστατον καὶ τρισδιάστατον τῶν Briot et Bougnot, διαφορικὸν καὶ ὁλοκληρωτικὸν λογισμὸν τοῦ Sterret καὶ μηχανικὴν τοῦ Sturm.

Ἐπ' ἐσχάτων δ' ἐδίδαξε τὴν ἀνωτέραν ἄλγεβραν καὶ κατὰ τὸ κείμενον τοῦ Briot. Κατὰ τὸ 1882—3 διετέλεσε κοσμήτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἐν δὲ τοῖς προσωπικοῖς ζητήμασι τῆς σχολῆς διετήρησεν ἀείποτε ἀνεξάρτητον τὴν ἑαυτοῦ ψῆφον.

Ὁ βίος τοῦ ἀοιδίμου εἶνε λαμπρὸν παράδειγμα διὰ ποίων ἀτρύτων μόχθων καὶ ἀφορήτων δυσχερειῶν παρεσκευάζοντο πρότερον καὶ νῦν ἔτι οἱ μύσται τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Ὁ ἀοίδιμος σωματικῆς εὐεξίας σπάνιον παράδειγμα ὢν ἀπεσύρθη τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας, ὅπως τὸν ὑπολειπόμενον τοῦ βίου χρόνον δαπανήσῃ εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ συγγραφάς, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐματαίωσε τοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς τὰς προαιρέσεις. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη λυπουμένη σφόδρα διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην θὰ εὐγνωμονῇ αὐτῷ αἰωνίως διὰ τὴν τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐνθουσιώδη καὶ γόνιμον διδασκαλίαν. Ὁ θάνατος ἐπῆλθεν εἰς τὸν θαλερὸν πρεσβύτην ἀπρόοπτος· ἐπιστρέψας ἐκ τοῦ συνήθους αὐτῷ καὶ ἀγαπητοῦ ὑπὸ τὰς πεπερέας περιπάτου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν αἰφνιδίως.

Ὁ οἰκογενειακὸς βίος τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ ὑπῆρξε πρότυπον

χρηστότητος καὶ ἀξιοπρεπείας. Ἀπερχόμενος δὲ κατέλιπεν σύζυγον καὶ τρία τέκνα, δύο θήλεα καὶ ἓν ἄρρεν.

Ἡ κηδεία τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ ἐγένετο σεμνοτάτη. Ἡ σύγκλητος καὶ ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου κατέθεσαν διὰ τῶν καθηγητῶν *Τιμ. Ἀργυροπούλου* καὶ *Σπ. Λάμπρου* στεφάνους. Τὴν κηδείαν συνώδευε καὶ στρατιωτικὴ μουσική, τὸ ἄνθος δὲ τῶν παρ' ἡμῖν πεπαιδευμένων προέπεμπον τὸν σοφὸν καθηγητὴν εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἐν τῷ ναῷ ἐπικήδειον ἐξεφώνισεν ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας κ. Δ. Κοκίδης ἐπαινέσας τὸν μεταστάντα ὡς διδάσκαλον καὶ οἰκογενειάρχην· ἐπὶ τοῦ τάφου ἀπέτεινε συγκινητικοὺς λόγους πρὸς τὸν σεβαστὸν διδάσκαλον ὁ κ. *Ἰωάννης Ν. Χατζηδάκης*, συγκινηθεὶς αὐτὸς καὶ συγκινήσας τοὺς ἀκροατὰς εἰς δάκρυα.

Προσφώνησις Τιμολέοντος Ἀργυροπούλου.

Συγκλητικοῦ κατατιθέντος στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ ἐντολῇ τῆς Ἀκαδημιακῆς Συγκλήτου.

«Πολύκλαυστε συνάδελφε καὶ σεβαστὲ διδάσκαλε! Ἐντεταλμένος ὑπὸ τῆς Συγκλήτου τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου τοῦ διὰ τοῦ θανάτου σου στερηθέντος ἐπιφανεστάτου αὐτοῦ μέλους προσέρχομαι ὑπείκων εἰς τὴν τιμῶσάν με ἐντολὴν καὶ εἰς τὴν φωνὴν τῆς εὐγνώμονος καρδίας μου, ὅπως καταθέσω ἐπὶ τῆς σεπτῆς σοροῦ σου τὸν στέφανον τοῦτον, καί σοι ἐκφράσω τὸ βαθύτατον ἄλγος καὶ τὴν ἀνέκφραστον ὀδύνην, ἣν πάντες οἱ συνάδελφοί σου καὶ οἱ μαθηταί σου ᾐσθάνθησαν ἀπολέσαντες διαπρεπῆ καὶ ἔξοχον ἐπιστήμονα. Ἅπαντες θέλομεν διατηρῇ τὴν ἱερὰν μνήμην σου ζῶσαν καὶ ἀκμαίαν ὡς πλήρης ἀκμῆς καὶ ἀρετῆς διέρρευσεν ὁ βίος σου».

Προσφώνησις Σπυρίδωνος Λάμπρου.

Κοσμήτορος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, κατατιθέντος στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ ἐντολῇ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

«Συγκεκινημένος ἐπιτελῶ τὸ θλιβερὸν καθῆκον, ὅπερ ἀνέθηκέ μοι ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, οὗ ἐπὶ ἔτη μακρὰ ὑπῆρξες ὀτρηρὸς ἐργάτης καὶ σέμνωμα. Ὁ στέφανος, ὃν κατα-

θέτω ἐπὶ τῆς σοροῦ σου τῆς πολυτίμου ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων σου, ὧν πολλοὶ ὑπῆρξαν μαθηταὶ σοῦ τοῦ διδασκάλου δύο γενεῶν, ἔστω μαρτύριον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ, μεθ' οὗ οἱ συνάδελφοί σου παρηκολούθουν πάντοτε τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν καὶ τοῦ καθήκοντος τὴν ἐνδελεχῆ ἐκπλήρωσιν καὶ τοῦ ἤθους τὸ ἀστόν, ἔστω τεκμήριον μικρὸν τῆς στοργῆς, ἥτις θὰ σὲ παρακολουθήσῃ καὶ πέρα τοῦ τάφου, ἔστω δεῖγμα ἀνεπαρκὲς τοῦ βαθέος πένθους, ὅπερ αἰσθανόμεθα πάντες ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ σου, ἀλλ' ἔστω καὶ παραμυθία τῶν τεθλιμμένων σου οἰκείων, πειθομένων, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἐπιστήμη θὰ διατηρήσῃ ἐσαεὶ ἀλησμόνητον τὴν μνήμην σου»...

(Ἕπεται συνέχεια)

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ Βον

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Μητροπόλεως Ἀγκύρας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄχρι σήμερον.

Η'. (VIII) ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ τὸ δον (351-364 μ. Χ.).

Παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου (Β. 9 κ. 29) μανθάνομεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος «ἐξελαύνεσθαι ἐκέλευεν τοὺς διὰ Σαρδικῆς συνόδου καθόδου τυχόντας ἐπισκόπους. . . . . καὶ Μαρκέλλου ἐκβληθέντος Βασίλειος τῆς Ἀγκυρογαλατίας προΐσταται αὖθις» ὁ Βασίλειος παρευρέθη ἐν τῇ ἐν Σιρμίῳ συγκροτηθείσῃ συνόδῳ, τῷ 347

μ. Χ., ὅπου καὶ σφοδρῶς κατεπολέμησε τὸν αἱρεσιάρχην Φωτεινόν, ἐπίσκοπον Σιρμίου 1). Ἐπὶ Βασιλείου Ἀγκύρας συνεκροτήθη καὶ ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ β′ τοπικὴ σύνοδος (358 μ. Χ.). Τῷ 359 παρέστη ἐν τῇ ἐν Σελευκίᾳ συνόδῳ καὶ εἶτα ἀπελθὼν εἰς βασιλεύουσαν, «σὺν παρρησίᾳ τὸν βασιλέα διήλεγξεν, ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς ἐπιβουλεύοντα δόγμασιν· ὁ δὲ χαλαιπήνας, σιγῆσαι τὸν Βασίλειον διέταξε, ὡς ζάλης αἴτιον ταῖς ἐκκλησίαις γενόμενον»2). Καθαιρεῖται τῷ 360 ἢ 361 μ. Χ. ἐπὶ Κωνσταντίου ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Ἀκάκιον καὶ Εὐδόξιον δι' αἰτίας προσαφθείσας αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων 3) καὶ εἰς Ἰλλυριοὺς ὑπερορίζεται 4). Ἐκεῖθεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔγραψε τῷ 363 μ. Χ. τῷ αὐτοκράτορι Ἰοβιανῷ βιβλίον μετὰ τοῦ Σιλβανοῦ Ταρσοῦ ἀξιῶν «ἐξωθεῖσθαι μὲν τῶν ἐκκλησιῶν τούς τ' ἀνόμοιον δογματίζοντας, ἑαυτοὺς δὲ ἀντεισάγεσθαι» 5). Ἀπέθανε τῷ 364 μ. Χ. ἐπὶ Ἰοβιανοῦ 6).

Θ′. (IX) ΑΘΑΣΙΟΣ (363-373 μ. Χ.).

Υἱὸς Ἀθανασίου, πρὸς ὃν ὁ Μέγας Βασίλειος ἔχει τὴν ΚΘ′ αὐτοῦ ἐπιστολήν. Κατὰ τὸν Φιλοστόργιον (Βιβλ. V κ. 1ον): Ἀκάκιος, ἀνατρέχων ἐπὶ τὴν Καισάρειαν καθίστησιν τῇ Ἀγκύρᾳ Ἀθα-

1) Σωκράτ. Ἐ. ἱ. βιβλ. II κ. 29 καὶ 30. Σωζομενοῦ Ἐκ. ἱστ. βιβλ. IV κ. 6ον. Νικηφ. Καλλ. β. IX κ. 31. Ἐπιφαν. Πανάρ. 51 βιβλ. III τόμ. Αος. Ἀθανασ. βιβλ. περὶ Συνοδικ. σ. 900. Hilarius Lib. de Synodis σ. 609. Harduini Coll. τόμ. Αος σ. 702.

2) Θεοδωρ. Κύρου Ἑρμ. πρὸς Γαλάτας βιβλ. Βον κ. 23.

3) Νικ. Κ. β. IX κ′, με′. Σωκρ. Ἐκ. ἱ. β. II κ. μβ. Σωζομ. βιβλ. 4ον κ′, κδ′.

4) Φιλοστοργ. Ἐκ. ἱ. β. V κ. 1ον.

5) Σωκρ. β. III κ. κε′. Σωζ. βιβλ. 6ον κ. 4ον.

6) Βιβλιογ.: Tillemont. Mem. eccl. tom. VI καὶ VIII. D. Ceillier Hist. des aut. sac. et Eccl. tom. VI σ. 18. Diction. de Patrol. par A. Sevestre σ. 701. Dict. de l'hist. de l' égl. par Guérin σ. 1207. Baronius in Annal. Hermant Vie d. St. Athanase. Dict. L. Moréri 1674-1740 ἐν λ. Βασίλειος.

νάσιον ἀντὶ Βασιλείου 1). Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸ α' βιβλίον κατὰ Εὐνομίου σελ. 292 ἐκφράζεται περὶ αὐτοῦ ὡς φιλαλήθους «Τὰ γὰρ κατὰ τὸν Ἀέτιον τοῦτον Ἀθανασίου ποτὲ τοῦ Γαλατῶν ἐπισκόπου λέγοντος ἤκουσα, ἀνδρὸς οὐκ ἄν τι πρὸ τῆς ἀληθείας προτιμήσαντος». Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔχει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν 2). Τῷ 363 μ. Χ. ὑπέγραψε διὰ Ὀρφίτου καὶ Ἀετίου, πρεσβυτέρων τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ἐπιστολὴν τῷ αὐτοκράτορι Ἰοβιανῷ 3). Τῷ 367 μ. Χ. ἢ 372 κατ' ἄλλους παρευρέθη ἐν τῇ ἐν Τυάνοις συνόδῳ 4). Τῷ 373 μ. Χ. ἀπέθανε, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς κθ' ἐπιστολῆς Βασιλείου τοῦ Μεγάλου τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀγκύρας «πέπτωκεν ἀνὴρ στύλος τῷ ὄντι καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας».

Γ'. (Χ) . . . .

Ὁ διάδοχος τοῦ Ἀθανασίου εἶνε ἄγνωστος. Παρὰ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου μανθάνομεν ὅτι ἡ ἐκκλησία Ἀγκύρας μετὰ τὸν θάνατον Ἀθανασίου ἐχήρευσεν ἐπί τινα καιρὸν «τέως δὲ ἡ Νεοκαισάρεια καὶ ἡ Ἄγκυρα ἔδοξαν ἔχειν διαδόχους τῶν ἀπελθόντων καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἡσυχάζουσιν (ἐπιστολὴ Λ'). Τῷ 375 μ. Χ. οἱ Ἀρειανοὶ συνεκρότησαν σύνοδον ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν Δημοσθένους βικαρίου, ἐν ᾗ καθῄρεσαν μὲν Ὕψιν τὸν Παρνασσοῦ ἐπίσκοπον, ἀντικατέστησαν δὲ τὸν Ἐκδίκιον. Γρηγόριος ὁ Νύσσης κατηγορήθη ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ, ὡς διαστρέψας χρήματα τῆς Ἐκκλησίας παρὰ τοῦ προκατόχου του καταλειφθέντα καὶ ὡς παρὰ τοὺς κανόνας χειροτονηθείς 5). Τὴν κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα χηρείαν τοῦ θρόνου ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ β' Οἰκουμενικὴ ἐν Κων)πόλει Σύνοδος (381), ἧς ἐν τοῖς πρακτικοῖς οὐδεὶς ἀναφέρεται Ἀγκύρας.

1) Σωζομ. Ἐκ. Ἱ. β. IV κ. κε'.

2) ΚΕ' Migue σ. 299-300.

3) Σωκρ. βιβλ. III κ. κε'. Στ. Μιλία Συν. τ. Αος σ. 267.

4) Σωζ. β. VI κ. 12.

5) Πρβλ. Ἐπιστολὴ Βασιλ. 235 (ἢ 264 ἄλλως) καὶ 226 ἢ (73). Mansi 1901 tom. III σ. 501. Harduini vol. II σ. 763. Dict. des conciles 2 vol. 1846 ἐν λέξει Ancyre.

ΙΑʹ. (XI) ΑΡΑΒΙΑΝΟΣ (390-400 μ. Χ.)

Τῷ 394 μ. Χ. παρευρέθη ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει ἐπὶ Νεκταρίου συγκροτηθείσῃ συνόδῳ 1). Ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτῆς φέρεται ἐν τοῖς πρώτοις ὁ Ἀραβιανὸς ὡμιλήσας. Τῷ 400 μ. Χ. παρευρέθη ἐν τῇ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν Κων)πόλει μηνὶ 9)βρίῳ συγκροτηθείσῃ συνόδῳ 2).

ΙΒʹ. (XII) ΛΕΟΝΤΙΟΣ (401-430 μ. Χ.).

Μοναχὸς τὸ πρὶν εὐδοκιμώτατος 3) καὶ ὡς ἐπίσκοπος πολλοῖς εἴδεσιν ἀρετῆς λαμπρυνόμενος 4). Ἀφήρεσε παρὰ τῶν Ναυατιανῶν τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ Ἐκκλησίαν (Σωκρ. Β. VI κ. 22). Τῷ 404 μ. Χ. παρέστη ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει κατ' ἀπαίτησιν τῆς Εὐδοξίας συγκροτηθείσῃ συνόδῳ, ἥτις ἐλογίσατο τῷ Χρυσορρήμονι ἔγκλημα, ὅτι καθαιρεθεὶς ὑπὸ συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, ἀνέλαβε τὸν θρόνον καὶ αὖθις πρὶν ἀθωωθῇ ὑπ' αὐτῆς 5). Δεινὸς ἀντίπαλος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὅστις ἔπαθε τὰ πάνδεινα κατὰ τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ ἐν Γαλατίᾳ ἕνεκα τῆς ἔχθρας αὐτοῦ 6). Σισίνιος ὁ πατριάρχης ἔχει διάλογον πρὸς αὐτόν, πλήρη πνεύματος καὶ χάριτος. Τὸν Λεόντιον (ἢ Λέοντα) ἀναφέρει καὶ ὁ ἅγιος Νείλου εἰς τὸ περὶ Θεοδώρου βιβλίον αὐτοῦ.

ΙΓʹ. (XIII) ΘΕΟΔΟΤΟΣ (431-442 μ. Χ).

Ἀνὴρ ἐμπειρότατος περὶ τὰ θεῖα γράμματα, ὡς τὸν ἀποκαλεῖ

1) Σύνταγμα κανόνων Ράλλη τόμ. Γος σ. 625. Mansi 1901 3 τόμ. σ. 851-852.

2) Παλλαδ. ἐν βίῳ Χρυσοστόμου σ. 125 καὶ Μανθ. Γεδεὼν Πίνακες πατριαρχικοί.

3) Σωζ. β. VI κ. 34. Νικ. Κ. β. XI κ. μαʹ.

4) Θεοδωρ. Ἑρμ. πρὸς Γαλ. βιβλ. V κ. ΚΖʹ.

5) Σωκρ. β. VI κ. 18. Μ. Γεδεὼν Π. Π. σ. 150. Mansi γος τόμ. σελ. 1158.

6) A. Thierry St. Jean. Chrysostome et l' imperatrice Eudoxie. Paris 1872.

Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ πρὸς αὐτοκράτορα Θεοδόσιον ἀπολογητικῷ αὐτοῦ. Κακῶς ὑπὸ Γενναδίου καὶ Ὀνωρίου 1) καλεῖται Θεόδωρος. Σωφρόνιος ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τῇ πρὸς Φώτιον ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ἅγιον. Παρευρέθη ἐν τῇ γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῇ συνόδῳ (431 μ. Χ.) 2). Ἀπέθανε ὡρισμένως πρὸ τοῦ 446 μ. Χ., καθ' ὃ ὁ πατριάρχης Πρόκλος ἀπεβίωσε· διότι ὁ διάδοχος αὐτοῦ Εὐσέβιος ἐχειροτονήθη ὑπὸ Πρόκλου κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον 3). Ἡ μνήμη αὐτοῦ γεραίρεται ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῇ 6ῃ Ἀπριλίου 4).

1) De viris illustr. κ. 55. Honor. Aug. de Script. eccl. β. II κ. 54.

2) Εὐαγγρ. Σχ. Ἐκ. l. 6. Αον κ. δ'. Φωτίου βιβλιοθήκη κώδ. 231. Baluze N. C. Conc. 1707 σ. 1444. Dupin Bibl. des aut. Eccl. du V siécle.

3) Concil Chalc. πράξ. 16 tom. IV conc. σ. 1756.

4) Acta Sanctorum 1675 vol. I σ. 531. Canisius Menologium 1583 σ. 89. Petrus de Natalibus Lyon 1534 4° β. IV κ 34.

Συγγράμματα αὐτοῦ:

α) Ἑρμηνεία εἰς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων 318 πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐν παραγράφοις κδ', δημοσιευθεῖσα τὸ α' ἐν Ῥώμῃ τῷ 1669 ἐκ τοῦ κώδικος τῆς βιβλιοθήκης Barberinae ὑπὸ Lucas Holstenius (Theod. Exp. in Symb. Micaenorum) Ἡ β' ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Παρισίοις τῷ 167, μ. Χ. ὑπὸ Franc. Combesis. (Patrol. Graecae Migne vol. 77 1859 σελ. 1314-1318).

β) ΟΜΙΛΙΑΙ ἕξ: 1η) ἐν ἡμέρᾳ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ (Migne αὐτόθι σ. 1350) Σπ. Μιλία Συνοδικὰ τόμ. Αος σ. 591-595) (Σ. Λάμπρου Κατ. τ. Αος σ. 67 κώδ. 751. 49 Χαρτ.) (Harduini Coll. conc. Paris τόμ. Αος σ. 1644-1653) κεφ. ιδ'.

2α) Λόγος εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος (Migne σ. 1369-1370) (Σπ. Μιλία σ. 595) (Harduin. σ. 1653-1664) κεφ. ιδ'.

3η) Ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ πρὸς Νεστόριον ἐν ἡμέρᾳ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ (4 7)βρίου) (Migne σ. 1385-1386) (Μιλία σ. 600-608) (Hardiuni σ. 1665 1668) κεφάλ. ε'.

4η) Εἰς ἁγίαν Θεοτόκον καὶ Συμεῶνα (Migne σ. 1389-1390) κεφ. ιδ'.

5η) Λατινιστὶ εἰς Χριστοῦ γέννησιν (Migne).

6η) » » εἰς τὴν ἁγίαν Μαρίαν,

ΙΔ'. (XIV) ΕΥΣΕΒΙΟΣ (442-458 μ. Χ.).

Παρευρέθη ἐν τῇ τῷ 448 μ Χ. κατὰ Εὐτυχίου συγκροτηθείσῃ ἐν Κων)πόλει συνόδῳ καὶ τῇ τῷ 449 μ. Χ. ὑπὲρ αὐτοῦ. Κάτωθεν τῶν πρακτικῶν τῆς 4ης ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμενικῆς συνόδου (451 μ. χ.) φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ 1). Θεοδώρητος ὁ Κύρου ἐν τῇ 57 αὐτοῦ ἐπιστολῇ ἀναφέρει ἐπιστολὰς κομισθείσας αὐτῷ διὰ Κυπριανοῦ Ἀφρικανοῦ «τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας Εὐσεβίου, ὃς τὸ Γαλατῶν ἔθνος ἰθύνει σοφῶς». Πρὸς Εὐσέβιον φέρονται δύο ἐπιστολαὶ Θεοδωρήτου ἡ ΠΒ' (82) καὶ ΡΘ' (109), γραφεῖσαι τῷ 443 καὶ 445 2), καὶ ἑτέρα δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Σακκελίωνος (Ἀθήνησιν αωπε') μετὰ τῶν ἐπιστολῶν Θεοδωρήτου, ἡ Βα.

ΙΕ'. (XV) ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (458—).

Ἐν σελ. 689 τόμ. Βῳ τοῦ Harduini C. Conc. φέρεται «Codex encyclius Fpistolarum-interp. Epiphanio Scholastico» K. XI. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ εὕρηται λατινιστὶ «Ἐπιστολὴ Λέοντος αὐτοκράτορος πρὸς Ἀνατόλιον Κων)πόλεως, ἧς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ὑπάρχει παρὰ Εὐαγρίῳ βιβλ. II κ. 9. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀντίτυπα τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ἀπεστάλησαν εἰς πολλοὺς Μητρο-

γ) Ἑρμηνείας δύο: 1η εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν (Λάμπρου Καταλ. τ. Βος σ. 99 κώδ. 4491. 371).
2η εἰς τοὺς Ψαλμοὺς Λάμπρου Καταλ. τ. Αος σ. 178 κώδ 2086. 73)

δ) Σχόλια εἰς τὴν Ὀκτάτευχον.

ε) Ἀποσπάσματα τρία (acta apostol. Catena Crameri Oxon. 1738 Migne σ. 1431-1432· ὁ Combesis ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ συγγράμματός του ἀναφέρει ὅτι εἶχε ἀνὰ χεῖρας κα ἄλλα ἔργα Θεοδότου Ἀγκύρας (πρβ. Diction. de Patrologie A. Sevestre 5 vol. Paris 1851-1855 τόμ. 4ος σελ. 1606). Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας ποιεῖται μνείαν ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς Μαξιμιανὸν Κων)πόλεως καὶ Φίρμον Καισαρείας.

1) Εὐαγρ. Σχ. Ἐκλ.. Ι. β. II κ. 18. Mansi τόμ. VI σ. 565. Harduini II v. σ. 56.

2) Migne v. 83 σ. 1264.

πολίτας, ἐν οἷς καὶ Ἀναστασίῳ Ἀγκύρας, ὅστις καὶ σύνοδον τοπικὴν τῷ 458 μ. Χ. προσεκάλεσεν. Ἐν αὐτῇ δὲ συνετάχθη καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῶν ἐπισκόπων τῆς α' Γαλατίας πρὸς αὐτοκράτορα Λέοντα, ἧς κάτωθεν φέρονται αἱ ἑξῆς ὑπογραφαί: «Ἀναστάσιος Ἀγκύρας, Ἰουλιανὸς Ταβίας, Προκλιανὸς Ἰουλιουπόλεως, Ἐπιφάνιος Ἀσπόνης, Ἀρμάτιος Μνίζου, Δανιὴλ Κίννης καὶ Εὐφράσιος Λαγανείας» 1). Τῷ 459 ἢ 460 μ. Χ. ὁ Ἀναστάσιος παρεκάθισεν ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει ἐπὶ αὐτοκράτορος Λέοντος καὶ πατριάρχου Γενναδίου συγκληθείσῃ συνόδῳ, ἐν ᾗ καὶ ὑπέγραψε τὴν ἐγκύκλιον περὶ Σιμωνιακῶν 2).

ΙϚ'. (XVI) ΔΩΡΟΘΕΟΣ ὁ Α' (513 μ. Χ.).

Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει ὁ κόμης Marcellinus ἐν τῷ «v. c. Chronicon» 3) τὰ ἑξῆς: «A. C. 513 ind. vi Clementino et Probo coss.» «Δωρόθεος, σεβάσμιος προεστὼς τῆς Ἀγκυρανῶν ἐκκλησίας, ἀντίπαλος παντοτεινὸς τοῦ πρίγκηπος Ἀναστασίου, διὰ μόνην τὴν τῶν ὀρθοδόξων πίστιν, τέλος τοῦ ζῆν, ὅπερ ἔμοιγε, ὑπὸ Καίσαρος κατ' αὐτοῦ ὡς ἀντιπροσώπῳ σταλέντι, εἶχε ὁ αὐτὸς προείπει, ἔσχε ἐν τῷ λεχθέντι χρόνῳ».....

Οὐδὲν πλέον περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν.

ΙΖ'. (XVII) ΕΛΠΙΔΙΟΣ (536 μ. Χ.).

Ἦν παρὼν ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει τῷ 536 μ. Χ. ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου συγκροτηθείσῃ συνόδῳ, ἥτις ἐκ 52 ἐπισκόπων καὶ ἰσαρίθμων μοναχῶν συγκειμένη, κατεδίκασε τὸν πρώην Κων)πόλεως

1) Hard. v. II σ. 761-761. Baluze N. C. C. σ. 1707 6.

2) Συνταγ. καν. Ῥάλλη τ. Δ. σ. 368. Μιλία Συνοδ. τ. β. σ 241. Συνεκδ. Ἱεροκλ. ἐκδ. Partley 1866 Berlin σ. 325. Seuncl. Jur. Craeco-Roman. 1596 τόμ. Αος σελ. 190. Hard. Conc. τ. II σ. 784.

3) Παρὰ Migne Patr. Lat. vol. VI σ. 918-947.

Ἄνθιμον 3). Ἴσως εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται καὶ μία ἐπιγραφή, ἣν ἀντέγραψα πρῶτος ἐν Ἀγκύρᾳ 4).

ΙΗ'. (XVIII) ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΣ (537 μ. Χ.).

Μετὰ τὸ 11ον ἔτος τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τῷ 537 μ. Χ. «Δομετιανός τε ὁ Μαρτυρίου ἡγούμενος (=Μονὴ ἐν Παλαιστίνῃ) καὶ Θεόδωρος ὁ ἐπίκλην Ἀσκιδᾶς, ἀμφότεροι τῆς Ὠριγένους λύμης μετασχόντες εἰς κόρον, ἐπὶ Κων)πολιν ἀνέπλευσαν· καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προσποιούμενοι ἀγωνίζεσθαι, καὶ διὰ παραθέσεως (=συστάσεως) Λεοντίου προσκολλῶνται τῷ πάπᾳ Εὐσεβίῳ καὶ διὰ τούτου τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ· καὶ τῇ τῆς ὑποκρίσεως περιουσίᾳ τὴν κακοδοξίαν ἐπισκιάσαντες, καὶ πρώτης παρρησίας ἐν τῷ παλατίῳ μετασχόντες, ὁ μὲν ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΣ τῆς Γαλατῶν χώρας τὴν ἱεραρχίαν παρέλαβεν» 1). Ὁ Δομετιανὸς ἠναγκάσθη νὰ ὑπογράψῃ ἐν Κων)πόλει ἴδικτον, ἐκδοθὲν ὑπὸ βασιλέως κατὰ τῶν Ὠριγένους δογμάτων μετὰ τοῦ πατριάρχου Μηνᾶ Κων)πόλεως καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου 2).

ΙΘ'. (XIX) ΔΩΡΟΘΕΟΣ Β' (553 μ. Χ.).

Ἐν τῇ 5ῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ ἐν Κων)πόλει συγκροτηθείσῃ (553) ἀναφέρεται Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Ταβίας, ὡς ἀντιπρόσωπος Δωροθέου Ἀγκύρας.

1) Μ. Γεδεὼν Πατρ. Πίνακες σ. 225 καὶ Μιλία Συνοδικὰ Paris 1761 τόμ. Βος σελ. 257.

2) Βιβλιοθ. Ἀρρεναγ. Ἀγκύρα.

3) Βίος ἁγίου Σάββα ὑπὸ Κυρίλλου Σκυθοπολιτάνου ἐν σελ. 361 τοῦ Ecclesiae Graecae Monumenta tom. III Cotelerius Luteciae 1686.

4) Ibidem. Facundus Hermianenis ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ: pro defensione trium Capitulorum consili Chalcedonensis Lib. XII παρὰ Patr. Lat. v. 67 Migne ἐν βιβλίῳ Αῳ κεφαλ. II καὶ βιβλ. IV κεφ. IV. Περὶ αὐτοῦ ἴδε ἐπίσης: Walch. Ketzerhist Bd. VII S. 651 ff.

Κ'. (XX) ΦΡΟΝΤΙΝΟΣ ἢ ΦΡΟΝΤΙΝΙΑΝΟΣ (562 μ. Χ.)

Ὁ Victor Tununensis ἐν τῷ «Chronicon Migne P. L. v. 68 σελ, 961-962» γράφει τὰ ἑξῆς «Post consulatum Basilii v. c. anno 22 (A 562) Frontinianus Salonensis episcopus de exsilio Antinoensi Ancyram Galatiae transmutatur».

ΚΑ'. (XXI) ΠΑΥΛΟΣ (582 μ. Χ.).

Ἐπὶ αὐτοκράτορος Τιβερίου Βου (582) ἤκμασε ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Συνεώτης, ἐκλεγεὶς παρὰ Παύλου ἐπισκόπου Ἀγκύρας 1). Μία ἐπιγραφὴ ἀντιγραφεῖσα ὑπὸ Ramsay κατὰ τὸ εἰς Γαλατίαν ταξείδιόν του φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ 2).

ΚΒ'. (XXII) ΠΛΑΤΩΝ (680 μ. Χ.).

Παρευρέθη ἐν τῇ 6ῃ ἐν Κων)πόλει συνόδῳ (680) 3)· ὁ Πλάτων παρευρέθη καὶ ἐν συνόδῳ ἐν Ῥώμῃ συγκροτηθείσῃ μετὰ τοῦ Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων, ὡς φέρεται ἐν βίῳ Γρηγορίου (23 9)βρίου Μηνολόγιον).

ΚΓ'. (XXIII) ΣΤΕΦΑΝΟΣ ὁ Αος (692).

Ἦν παρὼν ἐν τῇ Πενθέκτῃ, τῇ ἐν Κων)πόλει τῷ 692 μ. Χ. συγκροτηθείσῃ 4).

ΚΔ'. (XXIV) ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Βος (787 μ. Χ.).

Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ Diction. de l' hist. de l' église σελ. 1212 ὁ ἐπίσκοπος οὗτος ἦν εἰκονομάχος καὶ ἠρνήθη τὰς πλάνας

1) Βίος Θεοδ. Συκ. εἰς Μνημεῖα ἁγιολογικὰ Θεοφ. Ἰωάννου Βενετίᾳ 1884 σελ. 361-494.
2) Bullet. de Corr. Hellen. 1883 σελ. 15.
3) Συνοδ. Μιλία σ. 601.
4) Σπ. Μ·λία Συνοδικὰ τόμ. Βος σ. 698.

αὐτοῦ ἐν τῇ βᾳ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Ἐν σελ. 1007 τοῦ Man i τόμος 12ος γέγραπται «Ὑπόμνημα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου-τὸ βον (787 μ. Χ.), πρᾶξις πρώτη....... Τούτων οὕτω πραχθέντων, παρήχθη Βασίλειος Ἀγκύρας, Θεόδωρος ὁ Μύρων, καὶ Θεοδόσιος Ἀμορίου.... καὶ στάντων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἁγίας συνόδου· Βασίλειος Ἀγκύρας εἶπεν «..... προσῆλθον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγὼ ὁ ἔσχατος ὑμῶν δοῦλος» καὶ παρακατιὼν «τὴν παροῦσαν ἔγγραφον ὁμολογίαν προσάγω καὶ συγγνώμην ἐξαιτοῦμαι παρὰ τῆς θεοσυλλέκτου ὑμῶν Μακαριότητος......» Μετὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ τῶν τριῶν, πρὸς οὓς ἰδιαιτέρως ὁ Ταράσιος ἀπήντησεν, ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε «ἀρέσκει πᾶσιν ἡμῖν καὶ ἐκελεύσθησαν ὁ Βασίλειος Ἀγκύρας...... καθίσαι εἰς τοὺς βαθμοὺς καὶ εἰς τὰς καθέδρας αὐτῶν». Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ λείπει ἀπὸ τῶν πρακτικῶν τῆς α΄ τάξεως, καὶ φέρεται εἰς τὰς λοιπὰς τάξεις ὡς δ΄ τὴν τάξιν 1).

ΚΕ΄. (XXV) ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ (869 μ. Χ.).

Παρεκάθισεν ἐν τῇ ἐπὶ Ἰγνατίου Πατριάρχου τῷ 869 μ. Χ. συγκροτηθείσῃ συνόδῳ.

ΚϚ΄. (XXVI) ΔΑΝΙΗΛ (879 μ. Χ.)

Ἀναφέρεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Κων)πόλει τῷ 879 συγκροτηθείσης συνόδου 2).

ΚΖ΄ (XXVII) ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ (885 μ. Χ.).

Ἐν ἐπιστολῇ Στεφάνου Εου πάπα, δι' ἧς ἀπήντα οὗτος πρὸς τὸν Νεοκαισαρείας Στυλιανὸν Μάππαν, ἀναφέρεται Θεοφύλακτος μητροπολίτης Ἀγκύρας 3)

1) Συνοδικὰ Μιλία τόμ. Βος σ. 723.

2) Synodi Photianae sub Johan VIII Παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου βιβλ. 14 κ. 39 μανθάνομεν ὅτι ὁ Δανιὴλ μετετέθη ἐκ Νικοπόλεως τῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἴδε καὶ πρβλ. Σύνταγμα καν. Ράλλη τόμ. Γ' σ. 391 Jur. Graeco-Rom. σ. 294.

3) Mansi C. 16 σ. 425-441.

ΚΗ΄. (XXVIII) ΙΩΑΝΝΗΣ (997 μ. Χ.)

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ εὕρηται κάτωθεν Διατάξεως ΣΙΣΙΝΙΟΥ Πατριάρχου περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφας δύο, τῇ κα΄ Φεβρουαρίου ἐν ἔτει σφε΄ 1).

ΚΘ΄. (XXIX) ΜΙΧΑΗΛ ὁ Αος (1032).

Τῷ 1032 ἐπὶ Ῥωμανοῦ Ἀργυροπούλου ἀναφέρεται (παρὰ Ἰωάν. Σκυλίτζῃ Ἱστορ. Βυζαντιν. καὶ Κεδρηνῷ Ἱστοριῶν σύνοψις σ. 780(«Μιχαὴλ τῆς Ἀγκύρας τὴν Ἐκκλησίαν πηδαλιουχῶν».

Λ΄. (XXX) ΝΙΚΟΛΑΟΣ (1043 μ. Χ.).

Ἐπὶ Πατριάρχου Ἀλεξίου (1025-1043) ἐξεδόθη ὑπόμνημα αὐτοῦ περὶ Γάμου Ζου βαθμοῦ 2).

ΛΑ΄. (XXXI) ΜΙΧΑΗΛ Βος (1058 μ. Χ.).

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ φέρεται παρὰ Νικηφ. Κ. Βου 14 κ. 39 «Μιχαὴλ τις Ἀμασείας σχολάζων τὴν Ἄγκυραν ἔλαβεν» 3).

1) Ράλλη Σύνταγμα τόμ. Ε΄ σ. 11 καὶ Jur. Graeco-Roman βιβλ. III σ. 197.
2) Σ. Ράλλη τόμ Ε΄ σ. 36.
3) Συνταγ. καν. Ράλλη τόμ. Ε΄ 391. Jur. Craeco-Rom. σ. 294.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**.—*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 216*).

Ὁ ἐν Σμύρνῃ δρῶν τρόφιμος τῆς ἐν Κυδωνίαις Σχολῆς *Δωρόθεος* μαθὼν ὅτι ἀποχωροῦσιν οἱ διδάσκαλοι καὶ φοβηθεὶς διάλυσιν τῆς Σχολῆς ἔγραφε τῇ 18 Μαΐου 1818 πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ διδασκάλους τὴν ἑπομένην λαμπρὰν ἐπιστολήν.

«**Τοῖς σεβαστοῖς μοι διδασκάλοις.**

Εὐεργετικώτατοί μοι διδάσκαλοι. Οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ ἐν ᾗ κατοικεῖτε πόλει οὔτε ἄλλος τις τῶν ὅσοι πτωχοὶ πρὸς ὑμᾶς ἐλθόντες ἐπλούτησαν, γυμνοὶ καὶ ἐνεδύθησαν, νήστεις καὶ ἐχορτάσθησαν, πεπηρωμένοι τοὺς τοῦ νοὸς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνέβλεψαν τῷ παρ' ὑμῖν τῆς παιδείας φωτὶ ἐλλαμφθέντες, καὶ ἂν θελήσωμεν ἀχαριστοῦντες, ὃ μὴ γένοιτο ! νὰ σᾶς ἀποβάλωμεν τῆς μνήμης, δὲν δυνάμεθα ἔχοντες κριτὴν ἀδέκαστον τὴν συνείδησιν, ἥτις ἱερὰ οὖσα δὲν παύει οὐδέποτε ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλέγχῃ, καὶ τόσον περισσότερον, ὅσον πολλαὶ καὶ δυσπλήρωτοί εἰσιν αἱ προτελεσθεῖσαι χάριτες. Εἰλικρινέστατοί μοι διδάσκαλοι ! ἡ ἀμέλειά μου εἰς τὸ νὰ σᾶς γράφω συνεχῶς, ὅτι ἐστάθη μεγίστη, καὶ σχεδὸν κατηγόρησεν ἂν ἐναντίον μου ἀχαριστίαν, τὸ ὁμολογῶ.Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, μόνον κατὰ τοῦτο κατηγορούμενος ἂς μὴ ἀδικηθῶ, ἢ τοὐλάχιστον ἀπὸ ὑμᾶς, οἵτινες ἔχοντες ἐπιστασίαν μαθητῶν καὶ παραδόσεις μαθημάτων ἠξεύρετε καλῶς, ὅτι τὸ ὑπούργημα καὶ τὴν πρὸς τὰ βρώματα ἔφεσιν ἀπαιτεῖ καὶ τὴν

ἡδύτητα τοῦ ὕπνου προαρπάζει καὶ τὸν νοῦν ἀείποτε ταραττόμενον καὶ κυματούμενον θέλει, ἄλλως τε ἐὰν λάβῃ σύνοικον καὶ τὴν ἔκ τινων πολιτικῶν κατατεθεῖσαν μέριμναν, ἥτις φιλεῖ τὰ πολλὰ προσγίνεσθαι ἐν ταῖς τοιαύταις καιρικαῖς περιστάσεσι.... Ἀρθήτω λοιπόν, ἀρθήτω, παρακαλῶ, πᾶσα ὑπόνοια καὶ πᾶσα ψυχικὴ ταραχή, εἴποτε συνέβη περὶ τοῦ μαθητοῦ, ὅτι σᾶς ἠρνήθη, ὅτι δὲν σᾶς ἀγαπᾷ, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸ χρέος τῆς ἐνεργείᾳ λογικότητος, ἧς τινος αἰτία ὑμεῖς! ὑμεῖς! καὶ οὐδεὶς ἄλλος! τοῦτο ἀνακυκλοῖ ὁσημέραι ὁ νοῦς, αὐτὰ ταῦτα ὁμολογεῖ ἡ γλῶσσα, αὐτὰ φρονεῖ ἡ συνείδησις, οὐ μόνον ἀνέκαθεν καὶ χθὲς καὶ σήμερον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὅσῳ τὸν περίγειον τουτονὶ ἀναπνέει Δωρόθεος ἀέρα. Καὶ τοῦτο ἀπέκειτο βέβαια τῇ μοχθηρᾷ μου ζωῇ παρ' ἐλπίδα μαθεῖν, ὅτι οἱ διδάσκαλοί μου ἀναχωροῦσι! ἡ σχολὴ μένει χηρεύουσα, οἱ μαθηταὶ ἀπροστάτευτοι! οἴμοι! ποῦ εἰσιν οἱ θρηνητικώτατοι τῶν Προφητῶν νὰ κλαύσωσι τὴν δυστυχίαν τῶν ἀπορφανησθησομένων μαθητῶν; τὴν ἀθλιότητα τῶν Κυδωνιῶν; τὴν ἔλλειψιν τῶν φώτων καὶ ἐν γένει τὴν δυσπραγίαν τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν γένους; Ναί, γλυκύτατοί μου διδάσκαλοι, εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἕκαστον τῶν ὄντων ὑπόκειται εἰς παρακμήν· ἀλλ' ἡ παρακμὴ αὐτῆς τῆς δυστυχοῦς σχολῆς πανταχόθεν ἐξεταζομένη εὑρίσκεται ὅτι εἶναι ἄδικος καὶ ἑπομένως ἀνυπόφορος, καθ' ὅτι μόλις ἤκμασε καὶ πρὸ καιροῦ παρακμάζει! Ἐν ᾧ δὲ περιεμένομεν τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν διδασκάλων... τὴν εἴσοδον καὶ ἄλλων διαλέκτων, ὡς ἄλλον κεραυνὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ὄντως φιλογενῶν κατενεχθεῖσαν βλέπομεν τὴν παρ' ἐλπίδα στέρησιν καὶ τῶν οὓς εἴχομεν, καὶ ἐφ' οἷς ἠλπίζομεν, καὶ τὴν εἰς τὰ κρείττω πρόοδον τῆς σχολῆς παρρησίᾳ αὐτοῖς ὡμολογοῦμεν! καὶ τὸ χείριστον, ὅτι παρακμάζει ἡ στερουμένη τοιούτων διδασκάλων, τῶν ὁποίων ἔκ τινος φυσικῆς, ἵνα οὕτως εἴπω, καλοκαγαθίας ἀκιβδηλότατά τε καὶ ἀπαραμειώτου φιλογενείας τοσαῦτα ἀπεκπεμπόμενα φαίνονται φωτεινὰ σημεῖα....ὧν ποῖον πρῶτον νὰ εἴπω καὶ ποῖον τελευταῖον ἀπορῶ· ἐπειδὴ καταλαμβάνω ὅτι τοῦτο νικᾷ τὴν ἐμὴν δύναμιν. Καθότι, ἐὰν ἀρχίσω ἀπὸ τὴν πρὸς Θεὸν εὐλάβειάν σας, ἡ πρὸς τὸν πλησίον σας ἀγάπη δὲν εἶναι κατωτέρα· ἐὰν ἐξ αὐτῆς, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν γένους καθημερινοὺς κόπους σας δὲν εὑρίσκω ὑποδεεστέρους· ἐὰν ἐξ αὐτῶν, πάλιν ἔχω τὴν ἐκ τῆς καθημερινῆς ὑμῶν

διδαχῆς προστιθεμένην ὠφέλειαν, ἥτις σχεδὸν ἐκ θηρίων (ἄς μοι συγχωρηθῇ καὶ σμικρὰ ψυχρολογία) μετέβαλεν εἰς ἀνθρώπους τούς, ἐν ᾗ κατοικεῖτε, πόλεως κατοίκους! ὥστε ἀκριβῶς ἐξεταζόμενοι δὲν εὑρίσκεσθε ἄλλο τι εἰ μὴ ὑπόστασίς τις, ἐν ᾗ συνδραμοῦσαι αἱ γενικαὶ ἀρεταὶ ἀπέδειξαν κανόνα τινὰ τοῖς λοιποῖς διδασκάλοις, τὸν ὁποῖον, ἐὰν δὲν λάβωσιν ὡς ἀρχικήν τινα εὐθύτητα, δὲν ἤθελον ἴσως διευθετήσει τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἀλλὰ θέλουσιν ἕξει εἴδωλα διδασκάλων καὶ ὄχι συσωματωμένην τινὰ καὶ ζῶσαν οὐσίαν.

Ταῦτα, πανσέβαστοί μοι διδάσκαλοι, λέγω πρὸς ὑμᾶς, ὄχι κατά τινα τρόπον πολιτικόν, οὐδ' ὡς χρέος τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον ἐκπληρῶν, ἀλλ' ὡς φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ὅταν τὸ κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν διαφθεντευθεὶς τὶ δὲ ἀναγκαίως ἔξω τὴν γλῶτταν ὄχι σύμφωνον τῇ συνειδήσει! Καὶ ἐὰν ἤμην ἐν Κυδωνίαις, μ' ὅλην τὴν σμικρότητα τοῦ ὑποκειμένου μου, δὲν ἤθελον λείψει ἀπὸ τοῦ νὰ κάμω τὸ χρέος μου καὶ ἐπ' ἄμβωνος ν' ἀποδείξω ὁποίων ἀνθρώπων σήμερον στεροῦνται οἱ ἄθλιοι, μ' ὅλον ὅτι ἡ ἀπόκρισις αὐτῶν ἠδύνατο νὰ ἦναι, τὸ κακὸν εἶναι ἐκ μέρους τῶν διδασκάλων· αἰωνίως ὅμως τὸ νὰ λέγῃ τὸ ῥῆμα «θέλω» ἐὰν δὲν ἔχῃ σύμφωνα τἀποτελέσματα δὲν θέλει δικαιολογηθῇ.

Δέομαι λοιπὸν καὶ παρακαλῶ, φιλογενεῖς διδάσκαλοι, ἂν αἱ διαφοραὶ περὶ σμικρῶν πραγμάτων, μὴ θελήσητε νὰ προξενήσητε τοσαύτην ζημίαν εἰς τὴν δυστυχῆ ταύτην σχολήν· ἂς μὴ πληρωθῇ τοὐλάχιστον εἰς τὰς ἡμέρας σας τὸ πάλαι ποτὲ λεγόμενον, ὅτι θέλει ἀποκατασταθῆ ὄχι πλέον σχολεῖον ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ χαμαιτυπεῖον! καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ ἔλλειψις ἡμῶν θέλει δώσει τὴν περίστασιν παντὸς κακοῦ! «Πολλοὶ γὰρ εἰσὶ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί». Πολλοὶ ἐπαγγέλλονται τὸν διδάσκαλον, ὀλίγιστοι ὅμως ἐφάνησαν, οἱ πλείονες δὲ τούτων (ὧν πρῶτος ἐγὼ) φθορεῖς τῆς νεολαίας, ναυάγιον τῆς πατρίδος, μάχαιρα τῶν πολιτῶν· καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ λύκοι ὑπὸ τῷ προβατίῳ δέρματι.

Αὕτη μου ἡ ἐπιστολή, δὲν εἶμαι ἀναίσθητος, ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενόν μου, ὅτι εἰμὶ μαθητής· οὔτε εἰς τὰ σοφά σας ὑποδείγματα, ὅτι ἐστὲ διδάσκαλοι· ἀλλὰ τί ἔπρεπέ μοι νὰ κάμω; νὰ μὴν εἴπω τὸ δοκοῦν; νὰ μὴ προσφέρω κἂν τὸν διὰ λόγου ἔρα-

νον εἰς τὸ γένος μου; ὄχι, ὄχι, περιπόθητοί μοι διδάσκαλοι! ἐγὼ δὲν συμβουλεύω, ἀλλὰ παρακαλῶ. Ἀλλὰ τί τάχα; δὲν σᾶς παρεκάλεσαν πολὺ ἀνώτερα ὑποκείμενα...ὅλοι οἱ προὔχοντες· ὅλοι οἱ πατριῶται; ἔστω· ἀλλ' ἂν εἷς τῶν παρακαλούντων ἀριθμηθῶ καὶ ἐγώ, τίνα ἔβλαψα; οὐδένα· πολλοὶ πολλάκις ἔρχονται ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ γίνονται υἱοὶ τῆς βασιλείας, οἱ δὲ γνήσιοι τοῦ νυμφῶνος ἐκβάλλονται ἔξω. Πολλοὶ καὶ πολλάκις καὶ διὰ δώρων ἐπάσχισαν νὰ καταπείσωσι βασιλεῖς, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν· σμικροὶ ὅμως ἄνθρωποι ἐπέτυχον τοῦ ποθουμένου. Εἴθε νὰ συμβῇ τοῦτο καὶ εἰς ἐμέ· ὢ πόσον δὲν ἤθελον ἀποκατασταθῆν ἀπὸ δυστυχοῦς εὐτυχής! ὢ πόσην συνεισφορὰν δὲν συνεισέφερα εἰς τὴν πτωχίαν τῶν Κυδωνιῶν· εἴθε, εἴθε, εἴθε... Εὐτελής εἰμι ἄνθρωπος, φίλτατοι, ἔχω ὅμως πρῶτον τὴν θείαν ἀντίληψιν, εἶτα τὰς ἱερὰς ἡμῶν εὐχάς, δι' ὧν τοσοῦτον περιετειχίσθην, ὥστε νομίζω ἐμαυτὸν ἀνώτερον πάντων τῶν πολεμίων· μηχαναί, ἐνέδραι, λόχοι μυριάνθρωποι, συμμαχίαι πανταχόθεν.!... ἀλλ' ἅπαντα ἱστὸς ἀράχνης, σκιαί, πομφόλυγες καὶ μηδὲν ὑγιές. Ἔχω τὴν θείαν βοήθειαν, ἔχω τὰς εὐχάς σας, ἔμαθον ν' ἀντέχω· ἀλλὰ πόθεν; οὐκ ἀλλαχόθεν, εἰμὴ παρ' ὑμῶν. Ἔπειτα ὑμεῖς οἱ τόσον γενναῖοι, τὰ ὑποδείγματα τῆς ἀνοχῆς, τῆς ἀνδρείας, τῆς ὑπομονῆς, τόσον ὀλιγόψυχοι εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν; Σμικρὰ εἴδησις τῶν πολεμίων σᾶς ἁρπάζει εὐθὺς τὰ τρόπαια; Ποῦ ἡ παρουσία αὐτῶν; ποῦ αἱ παρασκευαί; τὰ ὅπλα, ὁ στρατός, αἱ πρὸς τὰ τείχη σας προσβολαί......; ἀκόμη δὲν φαίνονται· τί λοιπὸν τοσοῦτον ἐταράχθητε; μή, μὴ δι' ἀγάπην Θεοῦ! ἀνδρίζεσθε, κραταιούσθωσαν ὑμῶν αἱ καρδίαι· μὴ θελήσητε νὰ προξενήσητε χαρὰν εἰς πολλοὺς Πριάμους καὶ εἰς πολλοὺς παῖδας αὐτῶν! εἰς τὴν μοχθηρὰν καὶ διεστραμμένην γενεάν! εἰς τοὺς γόνους τοῦ διαβόλου! εἰς τοὺς βδελυροὺς κακελευθέρους, οἵτινες ἀναλυόμενοι ἄλλο δὲν ἀποδεικνύονται εἰ μὴ ὑποζύγια τῶν ἀσέμνων παθῶν καὶ ἀνδράποδα τῶν ὅσοι ἐπάραντες αὐτοὺς διὰ τῆς κολακείας ἀνεβίβασαν ὑπεράνω τῶν νεφελῶν, καὶ φαντάζονται ὅτι εἰσὶν ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου μόλις εἰς τὴν ὁδὸν ἐμβῆκαν, ἀλλ' ἔχοντες ἐνδόμυχον τὴν ἐκ τῆς κακῆς ἀγωγῆς μοχθηρίαν, εὑρόντες δὲ συναγωνιζομένην καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς φιλοσοφίαν ἀποκατεστάθησαν Τραγέλαφοι, διπλωματικοί, ἐκτρώ-

μκτα τῆς φύσεως καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον κατάλληλον! Ἐπαγγέλονται τὴν φιλογένειαν, ἐν ᾧ εἰσι πραγματικοὶ ἐχθροὶ τοῦ γένους· τὴν ἐλευθεριότητα, ἐν ᾧ εἰσι φιλαργυρώτεροι καὶ πλέον αἰσχροκερδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν Ἰουδαίων· καὶ τὸ ἄδικον ὠνοματοθετήθη ὑπ' αὐτῶν καπατζιτά· τὸν πατριωτισμόν, ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη ὄχι μόνον τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ξένων γαιῶν, εἶναι ἡ μόνη ταραχὴ καὶ ἀνησυχία τοῦ πνεύματός των (πένθιμον ἔχουσιν ἡμέραν, καθ' ἣν δὲν προσβάλλει εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν τοιούτων τραγικόν τι καινόν)· συνδρομὴν εἰς βιβλία καὶ πτωχοὺς μαθητάς, ἐν ᾧ ὄχι μόνον μακρὰν ἀπέχουσι τῶν τοιούτων καλῶν, ἀλλ' ἐάν τις, κατὰ δυστυχίαν, τῶν ὄντως τοιούτων συνδρομητῶν ἤθελε τοῖς ἐμπιστευθῆν, ἀπομακρυνθήσεται βέβαια εἰς τὸ ἑξῆς ἑνὸς τοιούτου, καθότι καὶ τὸ ἀργύριον ἔχασε, καὶ τὸν μισθὸν δὲν ἐκέρδισεν.

Εἷς τῶν τοιούτων φιλογενῶν ὑπῆρξε καί τις, διὰ τὰς πυκνὰς τοῦ ὁποίου παρακινήσεις ἀφῆκεν ὁ ἡμέτερος συνάδελφος τὴν σχολήν μας καὶ ἐπέρασεν εἰς τὴν ἐν Πάτμῳ ἀγνοῶν ὅτι αἱ φιλικαὶ παρακινήσεις μᾶλλον ἀπέβαινον εἰς γύμνωσιν τῆς ἰδικῆς μας ἢ εἰς στολισμὸν τῆς Πατμίας. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ καὶ εὐχαριστία τοῖς διδασκάλοις μου· ναὶ μὲν κόποι ἀντὶ τῶν κόπων τῆς ἀδυναμίας τοῦ Δωροθέου προσετέθησαν ὄχι ὅμως ζημία παραμικρὰ ὡς ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ ἀδελφοῦ. Μ' ὅλον τοῦτο μία καλὴ ἐπιστασία ἐναρέτων τινῶν ἀνδρῶν ἰάσοιτ' ἂν καὶ τουτὶ τὸ μικρὸν νοσημάτιον, ὥς γ' ἐμαυτὸν πείθω. Ἔλπισον ἐπὶ Κύριον καὶ αὐτός σε διαθρέψει· ἐπὶ Κύριον, τὸν ἰώμενον τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, καὶ δεσμεύοντα τὰ συντρίμματα αὐτῶν· εἶεν. Εἰ δέ δεῖ τι μνησθῆναι καὶ περὶ μαθημάτων· πῶς γὰρ οὔ, ἀναγκαίας οὔσης μιᾶς τοιαύτης πληροφορίας τοῖς ἐμοῖς διδασκάλοις; τοῖς δηλοποιοῦμεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν φυσικῶν ἐν τῷ μηχανικῷ διατρίβομεν μέρει κατὰ τὸ περὶ ἤχου, ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ περὶ τριγωνομετρίας, κατὰ τὰ σφαιρικὰ τρίγωνα· ὁμολογοῦμεν ὅτι βαίνομεν βραδέως πολλὰ ἢ ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος κὺρ Θεόφιλος (ταυτοχρόνως γὰρ ἠρξάμεθα τῆς φυσικῆς), ἀλλ' εἰς ἡμᾶς ὁ χρόνος δὲν προξενεῖ τι κακόν, ὅσον προξενεῖ καλὸν ἡ ἀσφάλεια. Ταῦτα μὲν ἐκ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν, ἴσως καὶ μὲ

δυσαρέσκειάν σας διὰ τὴν πολυλογίαν μου, αἱ δὲ εὐχαὶ ὑμῶν εἴησάν μοι ἀρωγοὶ διὰ βίου.

28 Μαΐου : 1818 : Ἐκ Σμύρνης

Τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Σοφολογιότητος ὁ κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα ὑποκλινὴς καὶ τῶν προσταγῶν ἐξηρτημένος.

Ὁ μαθητὴς **Δωρόθεος»**

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ προσέθηκεν ὁ Δωρόθεος καὶ τάδε·

«Τόσον ἐσμὲν ἐστερημένοι νέων, ὄχι μόνον βεβαίων ἀλλὰ καὶ μὴ τοιούτων, ὥστε, ἕως νὰ φθάσῃ ὁ Κοριέρης καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὴν ἔριδα τῶν πεπαιδευμένων (οὕτως ὀνομάζω Ἑρμῆν τὸν λόγιον), μεγάλως ἀνησυχάζομεν ὑποπτευόμενοι μήπως ἄγουσιν εἰρήνην.

Τὸν Σοφολογιώτατον διδάσκαλον κὺρ *Εὐστράτιον* ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς· ὅτι μὲν ἔπρεπε κατὰ μέρος νὰ τῷ γράψω, τὸ αἰσθάνομαι, θέλω ὅμως ἐκτελέσειν τὸ χρέος μου εἰς ἄλλον καιρὸν καὶ ἂς ἔχω τὴν ἀδελφικὴν συγγνώμην. Τὸν ἐλλογιμώτατον κὺρ *Ἐμμανουὴλ Κύπριον* ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ κατασπάζομαι, καὶ ὁποιονδήποτε ἄλλον ἐκ τῶν μαθητῶν ἴδητε φίλον μοι. Τὸν εὐγενέστατον κὺρ *Ἰωάννην*, γαμβρὸν τοῦ κὺρ *χατζῆ Ἀθανασίου*, καὶ υἱοὺς αὐτοῦ ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Τὸν μουσικολογιώτατον κὺρ *Σαπφύριον* ἀσπάζομαι ὡς εἰκός, οὗτινος τὸν ἀδελφὸν ἔχω ἐν τῇ σχολῇ, ἐξακολουθοῦντα μάθημα. Τὴν ἐλλογιμωτάτην *Εὐανθίαν* εὔχομαι ἀπὸ ψυχῆς, ἧς τινος αἱ ὁσημέραι ἐπιδόσεις μεγάλην μοι προξενοῦσι τὴν εὐχαρίστησιν».

(Ἕπεται συνέχεια)

ΤΟ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ

ΗΤΟΙ

Μελέται θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαί, εἰκονίζουσαι τὸν θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς ὡς ἐν κατόπτρῳ ἰνδαλματίζουσαι· ὑπὸ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑ, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, διευθυντοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς. Ἐν Ἀθήναις 1905.

Τοιαύτην ἐπιγραφὴν φέρει τὸ νέον βιβλίον, ὃ δωρεῖται τῷ Ἑλληνικῷ δημοσίῳ ὁ σεβασμιώτατος συγγραφεὺς ἅγιος Πενταπόλεως κύριος *Νεκτάριος ὁ Κεφαλᾶς*, οὗ ἡ φιλοπονία καὶ ὁ πόθος πρὸς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Γένους εἰσὶν ἄκρου σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ἄξια. Ἀνατίθησι δὲ τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ φιλοπόνημα ὡς εὐσεβὲς ἀνάθημα τοῖς Μεγάλοις τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐεργέταις **Μάνθῳ** καὶ **Γεωργίῳ** *τοῖς Ῥιζάραις*, ὧν τὸ σεμνὸν καὶ εὐεργετικώτατον ἵδρυμα πλέον τῆς δεκαετηρίδος ἀξίως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προορισμοῦ διευθύνει.

Ἀφορμώμενος ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς ἀρχῆς, ὅτι ῥίζα πάσης θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ τὸ *«γνῶθι σαυτόν»*, πάσης δὲ πλημμελείας καὶ κακίας ἡ *ἄγνοια ἑαυτοῦ*, γινώσκων δ' ὅτι τὸ ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι πάντων χαλεπώτατόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαιότατον ὂν συντόνου τῆς φροντίδος καὶ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας δεῖται, ἀνέλαβε φιλοτίμως ἔργον ὁσιώτατον καὶ εὐγενέστατον νὰ ὁμαλίσῃ πως τὴν πρὸς αὐτεπιγνωσίαν δυσχερεστάτην ὁδὸν διὰ τῆς ψυχολογικῆς καὶ ἠθικῆς ἐξετάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζωηροῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν ἐναρέτων καὶ ἐμπαθῶν ἕξεων αὐτοῦ. Διὸ συνέταξε μελέτας ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἐν εἴδει εἰκόνων καὶ χαρακτήρων περιγράψας ἀκριβέστερον ἑκάστης ἀρετῆς καὶ κακίας τὸν χαρακτῆρα.

Καὶ **πρῶτον** μὲν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ***θρησκευτικαὶ μελέται*** περιγράφει τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς ἀναγομένους εἰς τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, διαιρεῖ δ' αὐτὰς εἰς τρεῖς τάξεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν θρησκευτικῶν ἀρετῶν, τῆς *πίστεως* τῆς ***ἐλπίδος*** καὶ τῆς ***ἀγάπης***. Καὶ ἐν μὲν τῇ α' τάξει τάττει τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν, τοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, ἐν δὲ τῇ β' τοὺς εἰς τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν, ἐν δὲ τῇ γ' τοὺς εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν.

Δεύτερον δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ***'Ηθικαὶ μελέται*** περιγράφει τοὺς χαρακτῆρας τοὺς ἀναγομένους εἰς τὸ ἠθικὸν συναίσθημα, διαιρεῖ δ' αὐτὰς εἰς δύο τάξεις, εἰς χαρακτῆρας ἠθικῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν εἰς τὸν ***ἠθικὸν νόμον*** ἀναφερομένας καὶ εἰς χαρακτῆρας ἠθικῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν ἀναγομένας εἰς τὰς ψυχικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις, ἤτοι τὸ *γνωστικόν*, τὸ *θυμικὸν* καὶ τὸ ***ἐπιθυμητικόν*** Ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τούτων πραγματεύεται περὶ ἠθικοῦ νόμου καὶ ἠθικῶν χαρακτήρων καὶ εἰκόνων, ἀναγομένων εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει τάττει τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὸ ***γνωστικόν***, τὸ ***θυμικὸν*** (βουλητικὸν καὶ συναισθητικὸν) καὶ τὸ ***ἐπιθυμητικόν***.

Ὁ σεβασμιώτατος ἱεράρχης περιγράφει ὑπὲρ τοὺς ***διακοσίους*** θρησκευτικοὺς καὶ ἠθικοὺς χαρακτῆρας καὶ εἰκόνας.

«Ὁ ἀναγνώστης, λέγει ὁ σεβασμιώτατος συγγραφεύς, μελετῶν τοὺς διαφόρους θρησκευτικοὺς καὶ ἠθικοὺς χαρακτῆρας μελετᾷ συγχρόνως καὶ ἑαυτόν, ἐξετάζει ἑαυτὸν μετ' ἀκριβείας καὶ καθορᾷ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν εἰκόνα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἀνακαλύπτει τὰ πάθη αὐτῆς, τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, κατανοεῖ τὸ δυσειδὲς αὐτοῦ, ἀποστρέφεται αὐτὸν καὶ ἐπιμελεῖται τῆς θεραπείας τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς.

Ἡ χάρις τῶν ἀρετῶν ἑλκύνει τὴν καρδίαν τοῦ ἀναγινώσκοντος πρὸς αὐτάς, τὸ δὲ ἄφθιτον αὐτῶν κάλλος κατακυριεύει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Διὰ τῆς μελέτης ταύτης ὁ ἀναγινώσκων ποδηγετούμενος καὶ ἀεὶ μᾶλλον προκόπτων ἐν τῇ ἀρετῇ τελειοῦται καὶ ἀποβαίνει ἀληθῶς εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα Θεοῦ».

Αὕτη ἐστὶν ἡ εὐσεβὴς πρόθεσις τῆς συγγραφῆς «***Γνῶθι σαὐτόν***».

Παράσχωμεν δὲ νῦν τῷ ἀναγνώστῃ καὶ δείγματά τινα τοῦ περιεχομένου αὐτῆς.

§ 1. Ἡ εἰκὼν τῆς ἐλπίδος.

Ἐλπὶς τερπνὸν ἄκουσμα, πλῆρες εὐφροσύνης, πλῆρες παντοίων ἀγαθῶν! Πόσον θαυμαστὴ ἀληθῶς ἡ δύναμίς σου! πόσον θαυματοποιὸς ἡ ἐνέργειά σου! Εἶσαι ἀληθῶς ὡραία ὡς θυγάτηρ τοῦ οὐρανοῦ! Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὰ κάλλη σου: Τίς ἰσχύει νὰ ἱστορήσῃ τὰς εὐεργεσίας σου; Ἡ δύναμίς σου εἶνε ὁ στῦλος ὁ ὑποβαστάζων τὰς τεθλιμμένας ψυχάς, ἡ δὲ ἐνέργειά σου φέρει τὸ κράτος τῆς βασιλείας τῶν ἀγαθῶν Εἶσαι δῶρον Θεοῦ ἀναφαίρετον, διότι συνεπλάσθης τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐνισχύῃς αὐτὸν ἐν ταῖς τοῦ βίου δοκιμασίαις, καὶ ἀναδεικνύῃς αὐτὸν ἀνώτερον τῶν περιστάσεων καὶ ἀήττητον ἀγωνιστήν. Ἐδόθης, ὅπως βραβεύῃς αὐτῷ τὴν νίκην καὶ κατακοσμῇς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀμαραντίνοις στεφάνοις. Ἐδόθης αὐτῷ ἔμφυτος, ὅπως ἀγάγῃς εἰς τὴν τελειότητα, ὅπως ἀνυψοῖς αὐτὸν πρὸς Θεόν, καὶ ἐξάγῃς τοῦ χάους, εἰς ὃ οὗτος θὰ περιέπιπτεν ἄνευ σοῦ. Ἐδόθης αὐτῷ ὁδηγὸς καὶ κυβερνήτης, ὅπως διευθύνῃς τὰς πορείας αὐτοῦ ἐν τῷ πολυκυμάντῳ τοῦ βίου πελάγει, τῷ ὑπὸ ζοφεροῦ σκότους πολλάκις καλυπτομένῳ καὶ ὑπὸ παντοίων ἀνέμων ταρασσομένῳ καὶ δι' ἀλλεπαλλήλων κυμάτων τῷ ποντοποροῦντι ἢ κλυδωνιζομένῳ σκάφει ἀπειλοῦντι καταποντισμόν.

Ὢ! τί ὡραιότερον τῆς ἐλπίδος; τί ταύτης λαμπρότερον, ἢ ἁγιώτερον, ἢ πολυτιμότερον, ἢ μεγαλείτερον, ἢ ἀγαθώτερον; Ἀληθῶς οὐδέν!

Ἰδοὺ ἀσθενής τις ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἀνίατα πάσχων, καὶ ἐν ᾧ ὑπὸ πάντων ἐγκατελείφθη, μόνη ἡ ἐλπὶς παρὰ τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ ἀδιαλείπτως παρακαθημένη παραμυθεῖται, ἐνισχύει, καὶ παρηγορεῖ τὸν δεινῶς πάσχοντα, καὶ ἀνακουφίζει αὐτοῦ τὰ δεινά.

Ἡ ἐλπὶς τονίζει τὰς δειλὰς καρδίας καὶ ἀποδεικνύει κρατερὰς καὶ ἀνδρείας, ἵνα ἀντιμετωπίσωσι τὰς συμφοράς. Ἡ ἐλπὶς πρὸς τὸν Θεὸν ζωογονεῖ τὸν ἤδη ἐκ τοῦ καμάτου ἀπαυδήσαντα καὶ διὰ νέων δυνάμεων τονίζει τὰ ἀτονήσαντα νεῦρα αὐτοῦ. Ἡ ἐλπὶς πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδιώκει τον ζοφερὸν καὶ φρικώδη ἀπελπισμὸν καὶ ἐπισπᾷ-

ται τὸ θεῖον ἔλεος καὶ τὴν σωτηρίαν. Ἡ ἐλπὶς πρὸς τὸν Θεὸν ῥύεται τοὺς παραπεσόντας. Ἡ ἐλπὶς πρὸς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀνορθοῖ τοὺς κατερραγμένους· αὕτη λύει τὰ δεσμὰ τῶν πεπεδημένων. Ἡ ἐλπὶς αὐγάζει ὡς ῥοδοδάκτυλος ἠὼς ἐν τῷ ἠθικῷ στερεώματι, καὶ φωτίζει τὰς ὑπὸ τοῦ ζόφου ἐσκοτισμένας ἡμέρας τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς καὶ καρδίας· αὕτη ἐπιχέει βάλσαμον παρηγορίας ἐπὶ τὰ τραύματα τῆς πενθούσης καρδίας· αὕτη ἐπιλαμβάνεται τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀντιλαμβάνεται τῆς χήρας. Ἡ ἐλπὶς τῆς ἀνταποδόσεως στηρίζει τὸν ἀδικούμενον καὶ ἀνακουφίζει τὸν καταδυναστευόμενον. Ἡ ἐλπὶς ἐνισχύει τοὺς γέροντας, ὅπως φέρωσιν ἀγογγύστως τὸ βάρος τοῦ γήρατος· αὕτη παραθαρρύνει τὰς ἐγκαταλελειμμένας παρθένους, ὅπως ζήσωσιν ἐν σωφροσύνῃ, τοὺς νέους ὅπως ἀναδειχθῶσιν ἀγαθοὶ ἄνδρες. Αὕτη ἀποσμήχει τὰ θαλερὰ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν δυστυχῶν. Ἡ ἐλπὶς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν καθίστησιν ἀνώδυνον τὸν θάνατον τῷ βαδίζοντι πρὸς αὐτόν· αὕτη καὶ τὸν τὰ λοίσθια πνέοντα παρηγορεῖ, καὶ τὸν ἀνδρείως μαχόμενον ἐνισχύει καὶ τὸν εἰς θάνατον καταδικαζόμενον παραμυθεῖται, καὶ τὸν ἐλεεινῶς ζῶντα ὑποστηρίζει καὶ τὸν ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τοῦ δικαίου, ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, καθίστησιν ἀνένδοτον καὶ ἀήττητον.

Ἡ ἐλπὶς εἶναι ἡ πρόοδος, ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ προαγωγή. Ἐὰν ἄρῃς τὴν ἐλπίδα ἐκ τοῦ κόσμου, ὁ κόσμος θὰ ἐξηφανίζετο. Ἡ ἐλπὶς εἶναι ἡ δημιουργὸς δύναμις πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἐλπὶς ὁδηγεῖ τὸν σοφὸν καὶ ἐπιστήμονα εἰς τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ καὶ ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς μυρίους πόνους καὶ ἀγῶνας. Ἡ ἐλπὶς ἐπιβιβάζει τοὺς ναυτιλλομένους ἐπὶ σχεδίας ξυλίνης, ὅπως διαπλεύσωσι τὸν μέλανα πόντον. Ἡ ἐλπὶς κινεῖ τοὺς πάντας εἰς τὰς παντοίας αὐτῶν ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἐλπὶς τρέφει καὶ ζωογονεῖ. Ἡ ἐλπὶς ἀναγεννᾷ τὸν ἐκ τῆς ἁμαρτίας διαφθαρέντα ἄνθρωπον καὶ ἀναδεικνύει ἀληθῶς ἐνάρετον καὶ χρηστὸν ἄνδρα.

Μέγα ὄντως ἡ ἐλπὶς καὶ θεῖον δῶρον! διότι αὕτη μόνη κρατύνει τὰ πάντα, καλλωπίζει τὰ πάντα, τελειοῖ τὰ πάντα, ἐξασφαλίζει τὰ πάντα καὶ προάγει τὰ πάντα.

Ἐρωτήσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ αὕτη ἐνὶ στόματι θέλει ἀπαντήσῃ ὅτι ἡ εἰς Θεὸν ἐλπὶς ὑποσχομένη τὴν αἰωνιότητα, ἔσωσε

τὴν ἀνθρωπότητα ὁδηγήσασα ἀσφαλῶς κατὰ τὸ μακραίωνον τοῦ βίου αὐτῆς στάδιον. Οἱ ἥρωες, οἱ μάρτυρες τῆς πίστεως, τῆς ἐλευθερίας, τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ὠφελίμου, τοῦ δικαίου καὶ ἐν γένει πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες οἱ τὴν ἀνθρωπότητα εὐεργετήσαντες, οἱ ἑαυτοὺς θύματα ἱερὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἀρετῆς προσενεγκόντες ὡδηγήθησαν, ὡς ὑπὸ ἱεροφάντορος καὶ ἀρχιθύτου, ὑπὸ τῆς ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, τὸν αἰώνιον, τὸν χαριζόμενον τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Μακάριος ἀληθῶς ὁ ἐλπίζων ἐπὶ τὸν Κύριον!

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει περὶ τῆς ἐλπίδος ταῦτα· «Ἄγκυρα ἀσφαλὴς ἡ ἐλπίς, ὑπόθεσις τῆς ἡμετέρας ζωῆς, χειραγωγὸς τῆς πρὸς οὐρανὸν φερούσης ὁδοῦ, σωτηρία τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν. Μεγάλη τῆς ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδος ἡ δύναμις· φρούριον ἀχείρωτον, τεῖχος ἄμαχον, συμμαχία ἀκαταγώνιστος, λιμὴν εὔδιος, πύργος ἀκαταμάχητος, ὅπλον ἀήττητον, δύναμις ἄμαχος καὶ ἐκ τῶν ἀπόρων εὑρίσκουσα πόρον.» Καὶ ἀλλαχοῦ· «Ἡ εἰς τὸ θεῖον ἐλπὶς πύργος ἐστὶν ἀρραγής, οὐ τὴν λύσιν μόνον ἐπαγγελόμενος τῶν δεινῶν ἀλλ' οὐδὲ παρόντων αὐτῶν παρατάττεσθαι συγχωρῶν.»

Ὦ θεία ἐλπίς, μέγας σου ὁ αἶνος καὶ μεγάλη σου ἡ ἰσχύς!

§ 14. Περὶ ἰσχυρογνωμοσύνης.

Ἰσχυρογνωμοσύνη ἡ ἰσχυρὰ ἡ ἀμετάτρεπτος γνώμη τοῦ ἰσχυρογνώμονος. Ὁ ἰσχυρογνώμων εἶνε ἰδιογνώμων καὶ ἀγωνίζεται μετὰ σφοδρότητος πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἰδίας γνώμης τῆς πάντοτε ἀνοήτου καὶ μωρᾶς· εἶναι ἀμαθὴς καὶ ἄγροικος. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει· «Εἰσὶν ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι» (Ἠθικὰ Νικομάχ.).

Οἱ ἰσχυρογνώμονές εἰσι πεφυσιωμένοι, φιλόνικοι, ἀμετάπειστοι, ἀνένδοτοι, ἐριστικοί, ἐγωϊσταί, καὶ φιλόδοξοι. Ἐπιμένουσι πρὸς τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἰδίας γνώμης ἐναντίον τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πραγματικοῦ συμφέροντος. Οὐ φροντίζουσι περὶ τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ὀρθοῦ, τοῦ δικαίου, ἀντιλέγουσι πρὸς πάντας ὁμοίως, ὀρθῶς δὲ ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει. Ὁ ἰσχυρογνώμων δὲν δύναται νὰ προσκτήσηται φίλον διότι ἀπωθεῖται ὑπὸ πάντων. Ὡς μέλος συλλόγου καθίσταται ἀφό-

ρητος καὶ ματαιοῖ διὰ τοῦ πείσματος αὐτοῦ τὰς συνδιασκέψεις. Ὡς συνέταιρος εἶναι ἀσυμβίβαστος, ὡς σύζυγος εἶνε τυραννικὸς καὶ ὡς ἄρχων λίαν ἐπιβλαβής, διότι οὐδένα δέχεται σύμβουλον. Ὁ ἰσχυρογνώμων περιπίπτει εἰς πολλὰ κακὰ καὶ πολλὰς ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη ποτίζει αὐτὸν πικρίας.

§ 25. Περὶ φθόνου.

Ὁ φθόνος εἶνε πάθος ψυχῆς μοχθηρᾶς, τηκομένης ἐπὶ τῇ εὐπραγίᾳ τοῦ πλησίον· εἶναι λύπη ἐπὶ ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, εἶναι νέμεσις περὶ τὰ ἀλλότρια ἀγαθά. Ὁ φθόνος εἶναι ῥίζα πάντων τῶν κακῶν, πηγὴ παντὸς εἴδους συμφορᾶς, καὶ φυτώριον ἀνοσιουργημάτων. Ὁ φθόνος τὸν Ἑωσφόρον ἐσκότισεν. Ὁ φθόνος εἶναι τῶν παθῶν ἁπάντων τὸ ἀδικώτατον ἅμα καὶ δικαιότατον· τὸ μὲν ὅτι πᾶσι διοχλεῖ τοῖς καλοῖς, τὸ δὲ ὅτι τήκει τοὺς ἔχοντας· ὥσπερ ὁ ἰὸς διαφθείρει τὸν σίδηρον, ὁ φθόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν ψυχὴν ἐξανκλίσκει. Ὁ φθόνος πρῶτον φθείρει τὸν ἔχοντα καὶ εἶτα τὸν φθονούμενον· πρῶτον ἐξανκλίσκει τὴν ὠδίνουσαν αὐτὸν ψυχήν, ὡς ἡ ἔχιδνα τὴν κυήσασαν αὐτὴν γαστέρα καταδαπανᾷ, καὶ εἶτα τόν φθονούμενον δάκνει· μόνος ὁ φθόνος οὐκ ἔχει πρόφασιν, διὸ οὐδὲ συγγνώμης τυγχάνει. Ὁ φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον. Οὐδὲν πάθος ὀλεθριώτερον τοῦ φθόνου, διότι διαφθείρει τὰς ψυχὰς ἐμφυόμενον ἐν αὐταῖς. Ὁ φθόνος διδάσκει τὸν φόνον. Ὡς ἀπόλοιτο ἐξ ἀνθρώπων ὁ φθόνος. Ὦ φθόνε, ῥίζα θανάτου, ἡ πολύπλοκος νόσος, καρδίας ὀξύτατε ἧλε· οὐδὲν ὀξύτερον κεντεῖ, ὡς σὺ τιτρώσκεις τὴν ἔχουσάν σε καρδίαν. Μέγα κακὸν ὁ φθόνος· οὗτος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς ἀμαυροῖ καὶ σκότος βαθὺ περὶ αὐτὴν ἐπιχέει· οὗτος τὴν αἴσθησιν αὐτῆς εἰς ἀναισθησίαν φέρει· οὗτος τὴν καρδίαν ἐσκλήρυνε καὶ εἰς πώρωσιν ἤγαγεν· οὗτος τελείως τὸν ἄνθρωπον διέφθειρεν. Οὐχ οὕτως εἴωθε τρώγειν ἐγκαθήμενος εἰς ξύλον καὶ ἔριον ὁ σὴς καὶ ὁ σκώληξ, ὡς ὁ τοῦ φθόνου πυρετὸς κατεσθίει τὰ ὀστᾶ τῶν φθονερῶν, καὶ λυμαίνεται τὴν τῆς ψυχῆς σωφροσύνην.

Ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει· «Τί ἂν γένοιτο τῆς νόσου ταύτης ὀλεθριώτερον; φθορὰ τῆς ζωῆς, λύμη τῆς φύσεως, ἔχθρα τῶν παρὰ Θεοῦ δεδομένων ἡμῖν, ἐναντίωσις πρὸς Θεόν, κακὸν ἀφόρητον, ὄφεως

δίδαγμα, δαιμόνων εὕρημα, ἐχθροῦ ἐπισπορά, ἀρραβὼν κολάσεως, ἐμπόδιον εὐσεβείας, ὁδὸς ἐπὶ γέενναν, στέρησις βασιλείας οὐρανῶν».

Ὁ δὲ Χρυστόστομος λέγει· «Τοῦτο διάβολον ἐξ ἀνθρώπου ποιεῖ· τοῦτο δαίμονα ἄγριον ἀπεργάζεται· οὕτως ὁ πρῶτος φόνος ἐγένετο· οὕτως ἡ φύσις ἠγνοήθη· οὕτως ἡ γῆ ἐμολύνθη· φθόνου πάθος οὐδὲν ὀλεθριώτερον ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐμφύεται· ὃς ἐλάχιστα λυπῶν τοὺς ἔξωθεν, πρῶτον κακὸν καὶ οἰκεῖόν ἐστι τῷ κεκτημένῳ».

§ 7. Περὶ φιλίας.

Φιλία εἶναι ἀγάπη ὑγιαινούσης ψυχῆς πρὸς ψυχὴν ὑγιαίνουσαν. Ἡ φιλία ὡς ἀπόρροια ὑγιαινούνης ψυχῆς εἶναι ἱερά, ἁγνή, ἀκεραία, πιστή, σταθερά, εἰλικρινής, παρρησιαστική, ἀληθής, αἰωνία. Ἡ φιλία εἶναι ἀρετή, διότι ἑδράζεται ἐπὶ τοῦ ἤθους καὶ τῆς εὐαγωγίας τῆς ὑγιαινούσης ψυχῆς, διὸ καὶ μετὰ μόνης τῆς ἀρετῆς συνάπτεται καὶ ταύτης γίνεται ἐραστὴς καὶ ταύτην ἐγκολποῦται καὶ μετ' αὐτῆς παραμένει εἰς τὸ διηνεκές. Ἡ φιλία ὡς ἀρετὴ ἕλκεται ὑπὸ τοῦ ὁμοίου καὶ ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν συγγενῶν ἀρετῶν. Ἡ φιλία εἶναι σύνδεσμος δύο ὁμοίων ψυχῶν. Ἡ φιλία εἶναι πάθος ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔρωτι σφοδρῷ τοὺς φιλουμένους συνδέον, καὶ εἰς ἓν συνάψαι τῷ πόθῳ τὰ τῇ φύσει διεστῶτα ἔχον ὁρμήν. Ἡ φιλία ἔχει βέβαιον τὸ ἦθος καὶ ἀμετάπτωτον. Ἡ φιλία εἶναι ἡδυπάθειά τις ἠθικὴ καθηδύνουσα τὴν ψυχήν. Ἡ φιλία πάντα ὑπομένει καὶ πάσχουσα καὶ ἀκούουσα. Ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε· «Φιλία ἐστὶ μία ψυχὴ ἐν δυσὶ σώμασιν ἐνοικοῦσα». Ἡ φιλία εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς ἀγάπης τῆς συγγενείας· διότι ἡ μὲν συγγενικὴ ἀγάπη ἀνάγκης εἶναι ἔργον, ἡ δὲ φιλία προαιρέσεως. Ἡ φιλία ὑπαγορεύει εὐλάβειαν πρὸς τὰ ἱερὰ τῶν φίλων, ἁγνότητα εἰς τὴν πολιτείαν, ἀκεραιότητα εἰς τὰ ἤθη, πίστιν εἰς τὸν χαρακτῆρα, σταθερότητα εἰς τὰς ἀποφάσεις, εἰλικρίνειαν εἰς τοὺς λόγους, παρρησίαν εἰς τὸ ἀνακοινοῦν τὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ λέγειν τὴν ἀλήθειαν. Ἡ φιλία εἶναι τὸ ἔρεισμα τῆς ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίας δύο ἀγαθῶν ἀνθρώπων, διότι μόνον μεταξὺ ἀγαθῶν ἀνθρώπων ἡ ἀληθὴς φιλία πέφυκεν ἀναπτύσσεσθαι. Ὁ Πλάτων λέγει· «Φιλία, ὁμόνοια ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων, προαίρεσις βίου τοῦ αὐ-

τοῦ, ὁμοδοξία περὶ προαιρέσεως καὶ πράξεως, ὁμόνοια περὶ βίου κοινωνία μετ' εὐνοίας, κοινωνία τοῦ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν».

Τρία εἰσὶ τὰ εἴδη τῆς φιλίας· τὸ κατ' ἀρετήν, τὸ κατ' ἀμοιβήν, τὸ ἐκ συνηθείας· ἄριστον δὲ τὸ κατ' ἀρετήν· στερρὰ γὰρ ἡ τῆς ἀρετῆς ἀγάπη.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

— Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. *Γρηγόριος Ὀλύμπιος*, ἐφημέριος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἐν **Σμύρνῃ**, προσήνεγκεν ὑπὲρ τοῦ ἀνεγειρομένου Παρθεναγωγείου τοῦ Ἁγ. Τρύφωνος μίαν ὀθωμανικὴν λίραν.

— Οἱ ἐν **Δαμασκῷ** Ἕλληνες, προέβησαν εἰς φιλογενῆ καὶ φιλοπρόοδον ἀπόφασιν, εἰς τὴν ἵδρυσιν δῆλον ὅτι Ἑλληνικῆς Σχολῆς πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων αὐτῶν, διότι ἐν τοῖς ἐν Δαμασκῷ Ρωσσοαραβικοῖς Σχολείοις κατηργήθη ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

— Ἐν **Μαγνησίᾳ** μετήλλαξε βίον σεβαστὴ καὶ ἐνάρετος πρεσβύτης ἡ *Μαρία Σουβατσόγλου* καταλιποῦσα ἅπασαν τὴν ἑαυτῆς περιουσίαν ὑπὲρ τῶν Σχολείων τῆς Μαγνησίας.

— Ὁ ἐν **Ἁγιάσῳ** τῆς Λέσβου φιλογενὴς καὶ φιλάνθρωπος ὁμογενὴς κ. *Παναγ. Γ. Σπανουδέλης* ἐδωρήσατο τῇ κοινότητι ἀπὸ τοῦδε μὲν τὸ ἓν τρίτον τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος τοῦ μηχανικοῦ ἐλαιοτριβείου αὐτοῦ, μετὰ θάνατον δὲ τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦτο. Ἡ κοινότης εὐγνωμονοῦσα ἀνέγραψεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν Μεγάλων αὐτῆς Εὐεργετῶν.

— Ἐν **Ἀχμετλῇ** συνέστη τῇ εὐγενεῖ πρωτοβουλίᾳ τῆς Σεβαστῆς Δημογεροντίας καὶ τοῦ διδασκάλου κ. *Παρίση* ἀγαθοεργὸς

ἀδελφότης «Ὁμόνοια» ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ ἀνέγερσις Παρθεναγωγείου.

— Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης προσήνεγκον ὑπὲρ αὐτῆς διάφοροι ὁμογενεῖς γρ. 5,879.

— Ἀνώνυμος προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς ἀστικῆς Σχολῆς τῆς συντηρουμένης ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας **Σμύρνης** 1 εἰκοσσάφραγκον καὶ μετζήτια 4.

— Ὑπὲρ τῶν Σχολείων **Ἐνόπης** προσήνεγκον οἱ κ, κ. *Ζαχ. Κιοκπάσογλου* 1)2 20φρ. ὁ *Στ. Μιχαηλίδης* καὶ *Σταματ Ψυλοπάτης* καὶ *Κωνστ. Βερκέτης* ἀνὰ 1 μετζήτιον.

— Ὑπὸ ἐκτάτου ἐπιτυχίας ἐστέφθη ἡ ἐν τῷ Ὠδείῳ **Κωνσταντινουπόλεως** δοθεῖσα θεατρικὴ παράστασις ὑπὸ τοῦ θιάσου Βερώνη ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς **Ἰνασοῦ** τῆς Καππαδοκίας. Τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἑλληνοπρεποῦς ταύτης κοινότητος ἀνελλιπῶς καὶ μεθοδικῶς λειτουργοῦντα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Παιδείας ἀνὰ τὰς ξενογλώσσους καὶ διψώσας παιδείας ὁμογενεῖς κοινότητας τῆς Καππαδοκίας.

— Ἐν **Μαγνησίᾳ** ἀπεβίωσε καὶ σεμνοπρεπῶς καὶ δημοτελῶς ἐκηδεύθη γηραιὸς καὶ φιλογενέστατος ἀνὴρ ὁ *Ν. Νακέλης*. Διὰ διαθήκης αὐτοῦ ὁ ἀοίδιμος κληροδοτεῖ τῇ ὁμογενεῖ κοινότητι 400 μὲν λίρας πρὸς ἀνέγερσιν Παρθεναγωγείου, ἓν κτῆμα δὲ ἀξίας 200 λιρῶν πρὸς τὸ Νοσοκομεῖον τῆς ὀρθοδόξου ἐν Μαγνησίᾳ κοινότητος.

— Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1903—1904 ἐδαπανήθησαν ἐν **Κύπρῳ** ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεω 5,761 λ. στ. Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ἐν Κύπρῳ ὑπάρχουσι 287 μετὰ μαθητῶν 19, 111. Τῷ 1901 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων Κύπρου ἀνήρχετο εἰς 237,022 ὧν 175,595 Ἕλληνες, 51,309 ὀθωμανοὶ καὶ 118 Ἰουδαῖοι.

— Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιδημοῦντες Μαρμαρινοὶ συνέστησαν ἀδελφότητα ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι» σκοπὸν ἔχουσαν τὴν συντήρησιν Παρθεναγωγείου ἐν **Μαρμαρᾶ** (Προικοννήσῳ).

— Ἐν **Κασαμπᾶ** συνέστη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ῥέκτου καὶ φιλοπροόδου καὶ δημοφιλοῦς ἰατροῦ κ. *Κ. Παπαλεξίου* ἀδελφότης ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ «Πρόοδος» πρὸς ἀνέγεσιν Ἀρρεναγωγείου καὶ Παρθεναγωγείου. Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἀνῆλθον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τριακόσια, καταβάλλοντα ἓν γρόσιον καθ' ἑβδομάδα. Μετεκλήθη

δὲ καὶ γεωμέτρης ἐκ Σμύρνης, ὅστις κατήρτισε τὰ κατάλληλα σχέδια, ἅτινα ἀποστέλλονται προσεχῶς τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἁγίῳ Ἐφέσου εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς λῆψιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἀδείας.

— Συνέστη ὡσαύτως ἐν τῇ αὐτῇ Κοινότητι ἐπιτροπεία ἐκ Κυριῶν, ἥτις περισυλλέγει ἐργόχειρα καὶ ἄλλα διάφορα πράγματα, δι' ὧν θὰ διοργανωθῇ λαχεῖον ὑπὲρ τῶν Σχολείων.

— Ὁ ἐπίτιμος Πρόεδρος καὶ Μέγας εὐεργέτης τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν καὶ χορηγὸς τοῦ «Ξενοφάνους» κ. *Ι. Γ. Πεσμαζόγλου* κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐν Σμύρνῃ διαμονὴν προσήνεγκεν 25 λ. τ. ὑπὲρ τοῦ φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου Σμύρνης. Ἑτέρας δὲ 25 λ. προσήνεγκεν ὁ εὐεργετικώτατος ἀνὴρ εἰς τὴν ἀγαθοεργὸν ἀδελφότητα τῶν Κυριῶν Σμύρνης. Κατὰ δὲ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ προσήνεγκεν 100 μὲν λίρας τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ ἑτέρας 100 τῷ Α. Ε. τῷ Νομάρχῃ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν.

— Ἐν **Χαλκηδόνι** μετὰ μεγίστης διεξήχθη λαμπρότητος ἡ ὑπὲρ τῶν Σχολείων δοθεῖσα χορευτικὴ ἑσπερίς. Ἡ Ἐφορεία ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας τοῖς κ. Μ. Ἡλιοῦ ἰατρῷ, Χ. Θερμαΐδῃ ἐφ., Θ. Φωτιάδῃ, Καλλίᾳ βέῃ, Ξ. Ἀντίπᾳ καὶ Ε. Ἐλευθεροπούλῳ, οἵτινες ὡς ἐν παντὶ ἀγαθῷ ἔργῳ οὕτω καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τῆς ἑσπερίδος.

— Ὁ ἐν Ῥωσσίᾳ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐγκατεστημένος καὶ πρό τινων ἐτῶν ἀποβιώσας ἀοίδιμος *Ι. Κυριακίδης* διὰ διαθήκης αὐτοῦ ἐκληροδότησε πᾶσαν τὴν ἀκίνητον αὐτοῦ ἐν Νοβορωσίσκῃ περιουσίαν εἰς τὸ **Φροντιστήριον** τῆς **Τραπεζοῦντος** ἐξασφαλίσας οὕτω, εἰς τὸ πολύτιμον τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καθίδρυμα εἰσόδημα ἐτήσιον 480 περίπου ὀθωμανικῶν λιρῶν, ὅπερ διὰ καταλλήλου διασκευῆς καὶ διαρρυθμίσεως τῶν κτιρίων τοῦ κληροδοτήματος δύναται, κατὰ τοὺς εἰδότας, νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολύ. Πάνδημον ἐπιμνημόσυνον τελετὴν ἐτέλεσεν ἡ εὐγνωμονοῦσα κοινότης τῆς Τραπεζοῦντος ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ὁ δὲ γυμνασιάρχης κ. *Ν. Λιθοξόος* λίαν καταλλήλως ἐξύμνησε τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ ἀοιδίμου Ι. Κυριακίδου, ὃν ἡ Κοινότης ἀνέγραψεν ἐν τῇ στήλῃ τῶν Μεγάλων αὐτῆς Εὐεργετῶν.

— Ἐν **Πανόρμῳ** τῆς Κυζίκου ἐδόθη ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν θεατρικὴ παράστασις ὑπὲρ τῶν Σχολείων, ἥτις ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

— Ἐν **Βουτζᾷ** ἱδρύθη θρησκευτικὴ ἀδελφότης ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι,» ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ διάδοσις τῶν σωτηρίων ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, ἡ ὑποστήριξις τοῦ Παρθεναγωγείου καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἀποστολὴ τῶν ἀπόρων κορασίων τῶν φοιτώντων ἐν ξέναις σχολαῖς. Ἐν Βουτζᾷ, ὡς γνωστόν, ἀπὸ δύο ἐτῶν λειτουργεῖ λίαν ἐπιτυχῶς καὶ ἕτερον ἐκπαιδευτικὸν σωματεῖον «ἡ Πνευματικὴ ἀνάπτυξις» οὗτινος σκοπὸς εἶναι ἡ ὑποστήριξις τοῦ Ἀρρεναγωγείου καὶ ἡ συντήρησις Σχολείου ἐν Ποντικοχωρίῳ.

— Ἐν **Ἰκονίῳ** ἱδρύθη ἀδελφότης ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ «Ἅγιος Ἀμφιλόχιος» ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ φιλοπροόδου Διευθυντοῦ τῶν Σχολείων κ. *Ι. Κολόμβου* οὗτινος σκοπός ἐστιν ἡ τῶν ἐνδεῶν μαθητῶν ἀρωγὴ πρὸς συνέχισιν τῶν μαθημάτων αὐτῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ νέων πρὸς τελειοποίησιν ἐν τῷ τῆς Πάτμου Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἀποκαλύψεως.

— Ἐν **Ἀτταλείᾳ**, διὰ τῶν πολυτίμων ἐνεργειῶν τοῦ Σεβασμ. ἁγίου Πισιδίας κ. *Γερασίμου* καὶ τῶν φιλοπροόδων καὶ παντὸς ἐπαίνου ἀξιωτάτων ἐφόρων τῆς Κοινότητος ἠγέρθη ἐκ βάθρων καλλιθέμεθλον καὶ ὑψιρεφὲς Παρθεναγωγεῖον.—Εὖγε τοῖς Ἀτταλεῦσι! Τὴν εἰκόνα τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου τῆς θηλείας παιδεύσεως φάρου θέλομεν δημοσιεύσῃ προσεχῶς ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*».

— Ἐν **Καστελλορίζῳ** τῆς Ἐπαρχίας Πισιδίας ἀπεπερατώθη ἡ δαπάναις τοῦ φιλοπροόδου καὶ φιλογενεστάτου κ. *Λουκᾶ Σαντραπὲ* εὐρυτάτη καὶ μεγαλοπρεπὴς Σχολὴ κληθεῖσα *Σαντραπία Ἀστικὴ Σχολή*. Τὴν εἰκόνα τῆς Σχολῆς ταύτης ὡς καὶ τὴν τοῦ χορηγοῦ κ. Λουκᾶ Σαντραπέ, εὐεργέτου τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀνατολῆς» θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐν τῷ «Ξενοφάνει».

ΣΑΒΒΑ ΧΩΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΛΑΤΑΣ

(*Συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει*)

Χοροὶ καὶ ᾄσματα

Κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας ὡς καὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, τὴν ἑορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τὴν τοῦ Θωμᾶ γίνονται χοροὶ ἑλικοειδεῖς καθ' οὓς ᾄδονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ κατωτέρω ᾄσματα.

Α'.

Ἤρταν ἑορταὶ ἦρταν ἑορταὶ καὶ τοῦ σαγιασοῦ 1) 'μέραι
ἦρτεν καὶ κόρη νὰ 'μβῇ στὴν ἐκκλησίτσα
ἀκλοθοῦσαν την τρακόσια παλληκάρια
ξένος πῆρεν την καὶ σέμην 2) 'ς περιβόλι
τὴν ἐφίλανε τ' ἄστρα οὖλ' ἀρματοῦσαν,
τὴν ἐτσίμπανεν τὸ φέγγος ἐκρυβόταν.
Ἔλα κοράσια ἐλ' ἂς ρωτηθοῦμεν.
Πές μου 3) κοράσια πές μου πὰ ποῦ γένος εἶσαι;
—Ἂς τοὺς δυνατοὺς καὶ ἂς τοὺς βαρυγρωνάτους 4)
Μάννα δὲν ἔχω καὶ κύρην κ' ἐ' γνωρίζω
ἀδελφὸν ἔχω ς' ἑκατὸν καράβια 'πάνω
εἶναι Βοΐβοδας, εἶναι καραβοκύρης,
λὲν καὶ τ' ὄνοματ' Λουκᾶν Καβαλαρίτσην.
—Δόξασ' καὶ Θεὸς πάντα 'μάρτια δὲν ποῖκα 5)

1) Ἁγιασμοῦ. 2) Εἰσῆλθεν. 3) Λέξον μοι. 4) Ἐκ διασήμου. 5) Αμάρτημα οὐ πεποίηκα.

ἂν ἐφίλησα, ἂν εἶν ἡ ξενιτειά μου
ἂν ἐτσίμπισα πάντα τ' ἀδέλφια παίζουν.

Β'.

Σήρας 1) κόρη τὸν 'γέννησε καὶ λέγουν τον Πορφύρι
στὰ 'σίδηρα τὸν γέννησε στὰ μάρμαρα τὸν ἄρδευσεν
στὰ δύο πιάνει τὸ σπαθὶ στὰ τρία τὸ κλοντάρι
στὰ τρία καὶ στὰ τέσσαρα τὸ μαῦρο του γαλιεύει.
'Ως τ' ἄκουσεν ὁ Βασιλῆὰς πολὺ τοῦτον ὠργίσθη
γαλίκευουν τ' ἀσκέρια του καὶ πέφτουνε σταῖς στράταις
—ἀκούει τὰ καὶ Πορφύρις ἀρνιοῦ βοσκὸς 'γενοῦ τοι,
καὶ ἔβγαινε σὲ στράταις, νὰ ἔλθουν νὰ τὸν πιάσωσι,
τ' ἀρτὰν ὀμπρὸς ἐπέρασαν, καὶ τὰ 'πίσω δὲν συφτάσανε·
'στάθην ἕνας τυφλὸ—κουτσὸς 'στάθην καὶ ἀρωτᾷ τον.
—'Εδῶ Πορφύρις ποιὸς εἶναι Πορφύρις ποῖος 'να ;
—Τὸ ποιὸ Πορφύρι κρεύετε τὸ ποιὸ Πορφύρι ῥωτᾶτε ;
—Τῆς Σῆρας τὸν υἱὸν κρεύομεν τοῦ Σάλλαντας τὸ (ἐ) γγόνι.
—Σῆρας υἱὸς ἐγὼ 'μαι τοῦ Σάλλαντας τὸ (ἐ) γγόνι
τ' ἀρτὰν ὀμπρὸς γυρίστανε τὰ πίσω κ' ἐ' συφτάνουν 2).
Δεξιὰ ἂν 'βρουν πιάνουντο ζευριᾶ ἂν εὕρουν δένουν το.
—"Οπου ν' ἀπάτε ἀμτε με 3) στὴ Δύσι μή με πένετε 4).
'Στὴ Δύσιν ἔχω τὴν μάννα μου κλαίει καὶ ἀναστενάζει,
ἔχω κι'μιὰ ξάνθ' ἀδελφὴ κλαίει κι' ἀναπικροῦται.
—Τὸν τὸ εἶδεν ἡ μάννα του κλαίει καὶ τσιμουδιέται 5).
—Τὸν τὸ εἶδεν ἡ ἀδελφή τ' κλαίει καὶ μυριολογάει.
—Τί κλαῖς τί κλαῖς μανίτσα, τί κλαῖς κι' ἀναστενάζεις ;
Τί κλαῖς τί κλαῖς ἐ ἀδελφήμ' καὶ τί ἀναπικροῦσαι ;
"Ας ἀστήσω ἐτα τὸ βουϊνὶ 6) ἐλᾶτ' τρανᾶτ' 7) κατόψα μου 8).
Τὰ θαύματα τοῦ Πορφύρι σας
"Αϊσαν 9) ἐκεῖνο τὸ βουϊνὶ καὶ τράντσανε 10) κατόψα τ'

1) Χήρας. 2) Δὲν προφθάνουσι. 3) 'Υπαγετέ με. 4) Μή με ὑπάγετε. 5) Σπαράσσεται. 6) Τοῦτο τὸ βουνόν. 7) Παρατηρήσατε. 8) "Οπισθέν μου. 9) Διεπέρασαν. 10) 'Εθεώρησαν.

ζευρὰ 1) ηὗρὲν ἔκρουσε 2) δεξιὰ εὗρεν καὶ 'θέρσεν 3)·
ἑφτὰ βορτόνια 4) φόρτωσεν ὠτίτσα 5) καὶ μυτίτσα 6).

Γ'.

Τὸ Μάϊ ἀμπέλια φύτεψεν τὸ Μάϊν ἐπανδρεύθην.
Τὸ Μάϊν ἐξενίτευσεν κι' ὡς σαράντα χρόνους·
τὴν Νύμφην μου τὴν πείρανε καὶ στὴν βλόγησι τὴν πήγανε·
παγὲν κ' ἐκείνου γέροντας 7) ἂς τοῦ καρδιοῦ του τὸν πόνον
τ' ἀμπέλι κορμοκόφτει.
—Καλὴ μέρα σὲ γέροντα 8).—Καλῶς τὸ παλληκάρι
—Ετὸ τ' ἀμπέλι τίνους 9) 'ναι καὶ σὺ τὸ κορμοκόφτεις ;
—Ετὸ τ' ἀμπέλ' εἶν' τοῦ υἱοῦ μ' τοῦ υἱοῦμ' τοῦ Κωνσταντίνου.
Τὸ Μάϊ ἀμπέλια φύτεψεν τὸ Μάϊν ἐπανδρεύθην,
Τὸν Μάϊν ἐξενύτευσεν κι' ὡς σχράντα χρόνους·
Σήμερον τρίτη τρία καὶ πέμπτη πέντε 'μέραι
ὡς πείρανε τὴν Νύμφη μου, καὶ στ'ὴν βλόγησι τὴν πήγανε.
—Ἂν νὰ σὲ 'πῶ βρὲ γέροντα, νὰ πάγω νὰ συφτάνω ;
—Ἂν ποίκης 10) τὸ μαῦρο σου πουλὶ καὶ ἄγορο 11) χελιδόνι.
παγένεις καὶ συφτάνεις ποτὲ τὴν εὐλογίζουν.
—Στὰ νὰ σὲ πῶ βρὲ γέροντα, σὲ κλησιὰ τὴν πῆγαν ;
—Σ' τὴ μικρὴ κλησίτσα, στὸν Ἅγιον Κωνσταντίνο.
Ποῖκεν τὸ μαῦρο του πουλὶ κι' ἄγορο χελιδόνι.
πῆγεν πῆγεν καὶ γόντισεν 12) 'ς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν θύραν.
—Καλὴ 'μέρα σας ἄρχοντες, μετάνοια σας παπάδες.
—Καλῶς τὸ παλληκάρι.....
κατέβα ἀπ' τὸ μαῦρο σου καὶ κάθισε στὸ σκαμνί,
μαῦρος ἂς κόψῃ τὴν ταγὴ τ' κ' ἠμεῖς ἂς φάμ' ἂς πιοῦμεν.
Πέρνει κ' ἐκεῖν' ἐνιο-γαμβρὸς 13) γιομὸν 14) καυχὶ τὸν δίνει.

1) Ἀριστερά, 2) ἔκοψε, 3) ἐθέρισε, 4) ἡμιόνους, 5) ὦτα, 6) ῥίνας 7) πατὴρ τοῦ ἀπολωλότος υἱοῦ, 8) λέγει ὁ υἱός, 9) τίνος ; 10) ἐὰν ποιήσῃς, 11) νέον καὶ ταχύπτερον, 12) ἀκούμβησεν, 13) νεόνυμφος, 14) πλῆρες.

—Σ' ἐμᾶς ὁ νόμος δὲν ὁρίζῃ νὰ κερνάῃ ὁ βασιλῃᾶς 1)
σὲ μᾶς ὁ νόμος μας ὁρίζ' ἐνιόνυμφη κεράνει.
Πέρνει τότε ἐνιόνυμφη γιομὸν καυκὶ τὸν δίνει.
Καὶ πέρνει τὸ καυκίτσι του, καὶ ῥίφτει τὸ δαχτυλίδι του 2)
τὸ πρῶτο τ' ἀρραβῶνα·
Ἄλλος κανεὶς δὲν λάλησε ἐνιόνυμφη ἐλάλησεν·
ἂς τὰ στακνάδια 'πκάτω 3).
Ετὸ καλὸς τομόνα 'ναι, καλός μου Κωνσταντῖνος
ἐτὸ εἶναι τὸ μὸν τὸ πρῶτο μ' ἀρραβῶνα.
—Δὲν κλαίω χίλια πρόβατα, καὶ πεντάσια ἀρνίτσα (ὁ νεόνυμφος),
δὲν κρέμασα ἀλχνιὰ παστοὺς 4) σὲ νύφ' καμαρωμένην.
—Δὲν κλαίω χίλια πρόβατα καὶ πεντάσια ἀρνίτσια (ὁ ἀληθὴς ἀνήρ)
μόν' κλαίω τ' ἀμπελιοῦ μ' καρπό, χιλιῶν λιτρῶν πιθάρι.

. . . .

Δ'.

Ἐννιὰ μαστῶροι ἔχτιναν 5), 'ς τὴν Ἄδανα γιοφύρι.
Ὀλημεριῶς τὴν ἔχτιναν ὀληνυκτὰ χαλοῦσεν
καὶ κάτσαν 6) καὶ τζακίστανε 7), καὶ κάντε καὶ τζακιένται.
Τὸ τζάκι 8) τίνα ἔπεσεν, ς' τὸν ὄλιον 9) τὸν Γιαννάκη.
—Γιαννάκη μ' θέκνεις τὴν καλῆς, εἰ δὲ τὴν κεφαλήν σου,
—Κ' ἐγὼ διὰ τὴν Καλάνα μου, τὴν κεφαλήν μου θέκνω 10).
—Γιαννάκη μ' μετανούεσε 11), Γιαννάκη μ' μετανοῦσε,
κουρβᾶς κοραΐς 12) εὑρίσκονται καὶ κεφαλὴ δὲν βρισκέται.
Χαπάριτζιν τὴν ἔστειλε μὲ τοῦ πουλιοῦ τὴν γλῶσσαν.
Ἀργ' ἂς λουστῇ καλάνα μου ἀργ' ἂς πλυθῇ καλή μου.
Ἀργ' ἂς φέρ' τὸ γεῦμα μου, γευμά μ' τὸ μεσμερνό μου 13).
Καλάνα ἀναγροίκητη ἂς τοῦ πουλιοῦ τὴν γλῶσσαν·

1) Ὁ νεογαμβρός, 2) τὸ δακτυλίδιόν του, 3) ὑπὸ τὰ νυμφικὰ καλύμματα, 4) δὲν εἰσῆλθον εἰσέτι εἰς ἐρυθρὰν παστάδα, 5) ἔκτιζον, 6) ἐκάθισαν, 7) ἐπλήρωσαν, 8) ὁ κλῆρος, 9) εἰς τὸν ὡραῖον, 10 τίθημι, 11) μετανόησον, 12) ξένων θυγατέρες, 13) τὸ μεσημβρινόν μου.

ἀψὰ λουστὴν ἀψὰ πλυθήν, ἀψὰ 'φερὲ τὸ γεῦμα τ'
ἄμ τὴν εἶδεν Γιαννάκης τὸν δλιον κοῦπα 1) πέφτει·
—Τί κλαῖς τί κλαῖς Γιαννάκη μου κ' ἦσαι τὸν δλιον κοῦπα;
—'Εκιὰ 'ς τὸ μυριὸ χάλασμα καὶ 'δῶ 'ς τὸ Τερτερένι
ἔπεσε τὸ δακτυλίδι μου τὸ πρῶτον μ' ἀρραβῶνα.
καὶ δπ' καταβῆ καὶ βγάλει το τὸ νὰ τὸ 'χοῦμεν 'ντάμα.
'Ανακουμπώθη 2) ἀψούτζικα 3) καμάρωσε καὶ ζώσθη.
σὰν τὸ περδίκι πλουμισμέν' παίζει καὶ καταβαίνει·
σὰν γύρισε καὶ τράνησεν ἀπ' κάτω σκοτεινὰ κοῦτον,
σὰν ὥρθωσε καὶ τράνησεν ἀρχήνσεν καὶ νὰ λέγῃ·
'Ως τρόμαξαν τὰ γόνατάμ' νὰ τρέμῃ τὸ γιοφύρι·
ὡς κονδυλοῦν τὰ δάκρυά μ' ἂς κονδυλοῦν διαβάται.
Στεκὰ στεκὰ Γιαννάκη μ' στεκὰ σὲ παραγγέλω,
παιδὶ ἐχοῦμεν 'ς τὸ νανοῦδ' ἀμέρωτο 4) καὶ κλαίει·
παιδὶ ἂν ἦν 'μερώνουν το καὶ ἂν κλαίει πάλαι 'μερώνει.
Χαίφην 5) σὲ Καλάνα μου, Χαίφην ς' τοσὸν τὰ νιάτα σ' 6).
. . . . . . ς' τὴν Ἄδανα γιοφύρι.

Ε'.

Κάτω ς' τὸν 'Αγιὸ Χριστὸ Θεόδουλον
Πολλὰ καστρὰ ντελλέστα 7) μικρὰ μεγάλα·
σὰν τῆς Μαροῦς τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα·
ἄνοιξε Μαροῦ μ' ἄνοιξε νὰ 'μπῆ ξένος
ἄνοιξε καὶ ἡ Μαροῦ σέμανε 8) ξενοὶ
ς' τὸν ξένον καταπόδι σίλι' 9) σέμανε,
καὶ τὴν Μαροῦ τὴν πιάσανε ἀπ' τὰ μάλλια της
σίλι' τὴν παρεκάλναν 10) δώδεκα χρόνους·
καὶ δὲν πόρ' νὰ τὴν πάρουνε κ' οὖλ ἀφίνουντο·
ξανθά, ξανθά, κοράσια ἂς εἶναι σκλάβαι σου,
γιαγάννια 11) παληκάρια ἂς εἶναι δοῦλοι σου,

1) Πρῆνης, 2) ἠπατήθη, 3) λίαν ταχέως, 4) ἀτιθάσσιστον, 5) ἀλλοίμονον, 6) εἰς τὴν ἄωρον ἡλικίαν σου, 7) περιῆλθον, 8) εἰσῆλθον, 9) χίλιοι, 10) παρεκάλουν, 11) πεζοί.

καὶ τὴν Μαροῦ τὴν λέν' ἂς εἶμαι καλός σου,
διπλὸν τριπλὸν χτισμένον καὶ παράδεισος,
ἀσῆμεν καρφωμένον μολυβδόχρυσος.

ΣΤ΄.

Ἐννιὰ ἀγγέλοι κατέβανε, καὶ δώδεκα ἀρχαγγέλοι·
κατέβαν καὶ τζακίστανε ς' τοῦ Κωνσταντίν' τὰ σώμια 1)
παππάδες ἐσεῖς ψάλλετε διάκοι ἀνακρωστᾶται 2)
ἂς παγ' 'ἂς διῶ τὴν μάννα μου χαροῦ καἴτια 3) ἔχει
Πῆγεν ηὑρὲν τὴν μάννά του χαροῦ καἴτια εἶχε.
Μάννα ῥίψε τὸ στρῶμα μου ψιλὰ τὴν προσκεφαλάδα μ'
φέρε μου καὶ τὸν ἀδελφόν μ' ποῦ παρομοιάζ' ἐμένα,
ἂς φορέση τ' αἴφόρι μου 4) ἂς ζωσθῇ τὴν ζωστρήν μου·
ἂς καλικέψ' τὸ μαῦρο μου καὶ ς' τὴν χαρὰ ἂς πάγῃ.
Ἐφόρεσε τὸ φόρεματ' ἐζώσθη τὴν ζωστρήν του.
καλίκεψε τὸ μαῦρο τ' καὶ ς' τὴν χαρὰν παγένει.
Ἐλάλησε ἐνιόνυμφη ὡμίλησε καὶ εἶπε·
Τ' αἴφὸρ τοῦ Κωνσταντὶ εἶναι ζωστὴ τοῦ Κωνσταντᾶ 'ναι.
Τὸ σείσιμο τὸ γύρισμα δὲν 'μοιάζ τοῦ Κωνσταντίνου·
πῆγαν πῆγαν καὶ στάθανε ς' τῆς μάννας του τὴν θύραν,
πῆγεν ηὑρὲν τὴν μάννα του ς' τὸ κατέφλο 5) καὶ κλαίει.
Τί κλαῖς, τί κλαῖς μανίτζα μου κ' εἶσαι βαρειακλαιμένη;
κλαίω τὴν νύμφη μ' τὴν καλὴν τὴν μικρὰν φεγγαρίνα
'ποῦ τὴν ἀφήκαμ' σὲ δύο στραταῖς, σὲ πέντε δρόμους μέσα.

Τὰ ᾄσματα τέταρτον καὶ πέμπτον εἰσὶν ἐμφανῶς ἐλλειπῆ· ἐὰν ἀλλαχοῦ τῆς Καππαδοκίας ἀπαντῶσι ταῦτα ἀκέραια παρακαλοῦμεν τοὺς εἰδότας ὅπως πέμψωσιν ἡμῖν ταῦτα συμπεπληρωμένα.

1) Ὤμους, 2) ἀκρωασθῆτε, 3) προετοιμασίας, 4) προσκεφάλαιον, 5) νυμφικὸν ἔνδυμα, 6) κατώφλιον.

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		'Αρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Λιμὴν Βαθέος (α)	5200	200	200	4	—	6	3	13
Βαθὺ	5116	—	—	8	—	8	1	6
Παλαιόκαστρον	994	—	—	2	—	2	1	4
Βουρλιῶται	1869	—	—	2	—	4	1	5
Ἅγ. Κωνσταντῖνος	200	—	—	1	—	1	1	4
Αὐλάκια	138	—	—	1	—	1	—	—
Ὅρμος ἁγ. Κων)τίν.	350	—	—	1	—	1	—	—
Μανωλάται	450	—	—	1	—	2	1	4
Βαλεοντάδαι	66	—	—	1	—	1	—	—
Μαργαρῖται	89	—	—	1	—	1	—	—
Νενέδες	848	—	—	1	—	2	1	4
Σταυρινίδαι	307	—	—	1	—	1	1	4
Χώρα	2026	—	—	4	—	7	1	5
Μυτιληνιοὶ	4515	—	—	5	—	10	1	7
Τιγάνι	1530	—	—	1	—	2	1	4
Κουμαραδέοι	370	—	—	1	—	1	1	4
Μύλοι	399	—	—	1	—	2	1	4
Κοκκάρι	1291	—	—	2	—	3	1	4
Μαυρατζέοι	778	—	—	1	—	2	1	4
Παγώνδας	2511	—	—	3	—	5	1	5
Πύργος	2320	—	—	1	—	4	1	5
Ἀρβανίται	597	—	—	1	—	2	1	4

(α) Τὸ ἓν τῶν ἀρρεναγωγείων ἐστὶν γυμνάσιον πλῆρες ἀνεγνωρισμένον. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ μετὰ πέντε διδασκ. ἑξήκοντα μαθητῶν καὶ δαπάνης 1200 λιρῶν.

ΣΑΜΟΥ

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		*Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι*	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	**Τουρκικά**	**Προσηλυτιστικά**
20	553	1	8	8	310	1370	345	—	2	—	12
6	351	1	4	2	190	200	75	—		—	
1	45	—	—	—	30	—	—	—		—	
4	175	1	4	1	45	195	28	—		—	
2	81	—	—	—	—	28	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	40	—	—	—	—	28	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	99	—	—	—	—	28	—	—		—	
1	28	—	—	—	—	28	—	—		—	
3	170	1	4	1	103	95	28	—		—	
7	349	1	4	3	155	325	110	—		—	
2	133	1	4	1	80	55	28	—		—	
1	37	—	—	—	—	28	—	—		—	
1	37	—	—	—	—	28	—	—		—	
2	90	1	4	1	80	55	28	—		—	
1	47	—	—	—	—	28	—	—		—	
3	148	1	4	1	134	68	28	—		—	
3	196	1	4	1	82	68	28	—		—	
1	53	—	—	—	—	28	—	—		—	

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Κάτω Ἀρβανῖται(α)	273	—	—	1	—	1	—	—
Νέον Καρλόβασι	4066	—	—	4	—	6	2	10
Ὅρμος Καρλοβασίου	—	—	—	1	—	1	1	4
Μεσαῖον Καρλόβασι	1200	—	—	3	—	3	1	4
Παλαιὸν Καρλόβασι	995	—	—	2	—	2	1	4
Λιμὴν Καρλοβασίου	59	—	—	1	—	1	1	—
Λέκκα	1099	—	—	1	—	4	—	4
Τσουρλαῖοι	120	—	—	1	—	1	1	—
Καστανέα	700	—	—	1	—	2	—	4
Κοσμαδαῖοι	224	—	—	1	—	1	1	4
Σουρῆδες	94	—	—	1	—	1	—	—
Κοντέηκα	575	—	—	1	—	2	1	4
Κοντακέϊκα	1274	—	—	1	—	2	1	4
Φοῦρνοι	792	—	—	2	—	2	1	4
Πλάτανος	1018	—	—	2	—	3	1	4
Ἅγ. Θεόδωρος	152	—	—	1	—	1	1	4
Μαραθόκαμπος	3276	—	—	5	—	6	1	7
Λιμὴν Μαραθοκάμ.	226	—	—	—	—	—	—	—
Σεβαστέϊκα	46	—	—	—	—	—	—	—
Σακουλέϊκα	117	—	—	1	—	1	—	—
Πλάκα	32	—	—	—	—	—	—	—
Ἁγ. Κυριακὴ	61	—	—	—	—	—	—	—
Καραμοῦλα	39	—	—	—	—	—	—	—
Κουμέϊκα	1355	—	—	1	—	3	1	4
Νεοχώριον	467	—	—	1	—	2	1	4
Σκουρέϊκα	546	—	—	1	—	2	1	4
Σπαθαραῖοι	1283	—	—	1	—	3	1	4
Καλαμπάκ-Τασὶ	485	—	—	1	—	2	1	4
Δρακαῖοι	273	—	—	1	—	2	1	4

(α) Τὸ ἓν τῶν ἀρρεναγωγείων εἶναι ἐμπορικὴ σχολή.

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
—	—	—	—	—	—	—	—				
13	433	1	7	6	240	860	240	—			
1	40	—	—	—	—	28	—	—			
2	100	—	—	—	53	55	—	—			
2	110	—	—	—	—	55	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
2	99	—	—	—	—	55	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	55	—	—	—	—	28	—	—			
1	50	—	—	—	—	28	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	50	—	—	—	—	28	—	—			
1	73	—	—	—	—	55	—	—			
1	60	—	—	—	—	28	—	—			
2	85	—	—	—	—	55	—	—			
1	30	—	—	—	—	28	—	—			
6	313	1	5	4	105	255	140	-			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	..	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
2	87	1	4	1	38	55	28	—			
1	35	—	—	—	—	28	—	—			
1	55	—	—	—	—	28	—	—			
2	94	1	4	1	55	55	28	-			
1	35	—	—	—	—	28	—	—			
1	20	—	—	—	—	28	—	—			

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

(Φοιτητὴς τῆς Ἰατρικῆς ἐκ Κοτυαίου ἐτῶν 25)

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν πολλὰς καὶ βαρείας ὑπέστη θλίψεις.

Δεινὴ συμφορὰ ἐπέσκηψεν εἰς τὴν ὀρθόδοξον Κοινότητα Μερζιφουνίου (ἰδὲ Ξενοφάνη Τομ. Β' σελ. 39), ἀποτεφρωθέντων ὑπὸ παναλεθρίου πυρκαϊᾶς τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων, Ἐκκλησίας καὶ Σχολείων, ἐξ ὧν καὶ μόνων παρηγορίαν καὶ ἐλπίδας ἤντλουν οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι Μερζιφουνίου ἐν τῷ διεξαγομένῳ σκληρῷ αὐτῶν ἀγῶνι πρὸς διάσωσιν τῶν ὑψίστων καὶ τιμαλφεστάτων τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθῶν, τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ παιδείας, παλαίοντες πτωχοὶ αὐτοὶ καὶ ἀδύνατοι καὶ πανταχόθεν ἐγκαταλελειμμένοι πρὸς πλουσιωτάτους πανισχύρους καὶ διὰ τῶν τελειοτάτων μεθόδων καὶ ἐπινοημάτων τῆς προσηλυτιστικῆς τέχνης ὡπλισμένους προσηλυτιστὰς τοῦ νέου κόσμου.

Μετ' οὐ πολὺ ἄλλη οὐχὶ σμικρὰ συμφορὰ ἠγγέλλετο ἡμῖν, ἡ πυρκαϊὰ τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ *Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεώτα.*

Τρίτη τις ἐπίσης δεινὴ ἐν ταῖς παρούσαις δειναῖς τοῦ Γένους περιστάσεσιν ἐπέσκηψεν, ἡ διὰ πυρκαϊᾶς ὡσαύτως ἀποτέφρωσις σπουδαίου μέρους τῆς ἐν *Χάλκῃ Ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς Σχολῆς*, τοῦ μοναδικοῦ τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους φυτωρίου, εἰς ὃ ὀφείλει ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία πᾶν ὅ,τι σεμνὸν καὶ τίμιον καὶ εὐγενὲς ἐν τῷ ἐμπορικῷ κλάδῳ κέκτηται.

Τετάρτη κατ' οὐδὲν τῶν τριῶν εἰρημένων ὑποδεεστέρα συμφορὰ ἔπληξε καιρίως τὸν Σύλλογον ἡμῶν ἡ τὴν νύκτα τῆς 13 πρὸς τὴν 14 Ἰανουαρίου ἐπελθοῦσα ἀποτέφρωσις τῆς *Ἑλληνικῆς Σχολῆς* Κερασοῦντος καὶ τῆς *σπουδαίας αὐτῆς βιβλιοθήκης*, ἐφ' οἷς ἐσεμνύνετο ἡ σε-

μνοτάτη καὶ καλλιπρεπεστάτη τοῦ Πόντου νύμφη *Κερασοῦς*, ἣν τὰ φιλότιμα καὶ φιλόκαλα τέκνα αὐτῆς μεγαλοπρεπῶς ἐκαλλώπισαν δι' ἱδρυμάτων μορφώσεως, ἀξίων τῆς εὐγενείας καὶ φιλοτιμίας αὐτῶν.

Ἀπὸ δὲ τῆς χθὲς (παρασκευῇ 11 Μαρτίου) θρηνοῦμεν ἀλλοειδοῦς συμφορὰν πολλῷ τῶν εἰρημένων μείζονα καὶ ἀνεπανόρθωτον. Θρηνοῦμεν τὸν θάνατον νέου ἐπιστήμονος, πολλὰς καὶ μεγίστας παρασχόντος ἐλπίδας, ὅτι οὐ μόνον ὡς μύστης τῆς φιλανθρώπου τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνης πολλῶν πασχόντων σωμάτων καὶ τεθλιμμένων ψυχῶν θὰ ἐγίνετο σωτὴρ καὶ παραμυθία καὶ αὐτῆς τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης θὰ καθίστατο ἐπίζηλον κόσμημα, ἀλλὰ καὶ ὡς κοινωνικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἄνθρωπος θὰ ἀπέβαινε τὸ ἀγλάϊσμα τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος *Κοτυαίου* διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς μεγάλας ὑπηρεσίας αὐτοῦ. Ὁ ἀφ' ἡμῶν μεταστὰς ἐν τῷ τέλει τοῦ πολυέλπιδος σταδίου τῆς ἑαυτοῦ ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ζωογόνων σπερμάτων μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, εἶνε ὁ ἀγαπητότατος μὲν πᾶσι τοῖς γνωρίσασιν αὐτὸν γενόμενος, τιμιώτατον δὲ καὶ προσφιλέστατον μέλος τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Κοτυαίου καὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὢν **Χαραλάμπης Συμεωνίδης** φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς, οὗ τὴν ἀπώλειαν θεωροῦμεν συμφορὰν ἀσυγκρίτως μείζονα τῶν εἰρημένων ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἐπελθουσῶν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι Μικρᾷ Ἀσίᾳ συμφορῶν. Διότι τοὺς μὲν ἀποτεφρωθέντας ναοὺς ἡ εὐσέβεια τῶν προτύπων παραδειγμάτων εὐσεβείας ὄντων Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καλλίονας καὶ μεγαλοπρεπεστέρους θὰ ἀνεγείρῃ, τὰ δὲ καιρίως βλαβέντα ἢ παντελῶς εἰς τέφραν καὶ σποδὸν μεταβληθέντα ἐκπαιδευτήρια θ' ἀναγεννηθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐλευθεριότητος τῶν φύσει φιλομαθῶν καὶ τῆς προόδου θερμουργοτάτων ἐραστῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς τέφρας αὐτῶν, ὡς ὁ μυθολογούμενος φοῖνιξ, πολλῷ τῶν καταστραφέντων λαμπρότερα καὶ σφριγηλωτέραν καὶ σκοπιμωτέραν ἐν ἑαυτοῖς ζωὴν ἐγκλείοντα. Ἀλλὰ τὴν οὕτω πρὸ ὥρας ἀποσβεσθεῖσαν ἀνεκτίμητον ὕπαρξιν νεαρωτάτου ἐπιστήμονος ἀνδρὸς τίς δύναται ν' ἀποκαταστήσῃ; Οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἐλευθεριότης, οὔτε θερμουργὸς ζῆλος καὶ προθυμία οὔτε τέχνη οὔτ' ἐπιστήμη, οὔτ' αὐτὴ ἡ πανσθενὴς φύσις δύναται ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὸν βίον ζωὴν ἀποσβεσθεῖσαν. Διὰ τοῦτο πᾶσα πρὸς ἀνύψωσιν τῆς

ἀνθρωπίνης φύσεως ἱκανὴ ζωὴ παρὰ τὸν καιρὸν ἐξαφανιζομένη εἶνε ἀναντικατάστατος ζημία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ ἐν τῇ ἀνθούσῃ ἡλικίᾳ τὸν βίον μεταλλάξας Χαραλάμπης Συμεωνίδης εὐγενὴς βλαστὸς ἐγκρίτου καὶ ἐν παντὶ ἀγαθῷ πρωταγωνιστοῦντος οἴκου ἐν Κοτυαίῳ, παρέσχεν ἐν τῷ βραχεῖ αὐτοῦ βίῳ τρανώτατα δείγματα ψυχῆς εὐγενεστάτων συναισθημάτων ἐμπλέου καὶ διανοίας μεγάλα καὶ ὑψηλὰ φρονούσης. Ἐν τοῖς φοιτητικοῖς ἑδωλίοις ἔτι καθήμενος ἐφρόνει ὡς ἀνὴρ πολύπειρος καὶ ἐφρόντιζε καὶ ἐνήργει ὑπὲρ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ πατρίδος μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἐπιβάλλοντος τὸν σεβασμὸν εἰς τοὺς ἀκροωμένους αὐτοῦ καὶ συναρπάζοντος αὐτοὺς καὶ καθιστάντος ὁμοζήλους καὶ συνεργοὺς εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ πόθων. Οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ δὲν θὰ λησμονήσωσι τὴν φλογερὰν πρός τε τὴν στενωτέραν πατρίδα αὐτοῦ, τὸ Κοτύαιον, καὶ τὴν εὐρυτέραν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἀγάπην, ἥτις παρεῖχεν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιβολὴν καὶ πειστικότητα ἰσχυράν. Περιγράφων τὴν προτέραν ἀκμὴν καὶ τὸ κοινωνικὸν ἀξίωμα ἐν τοῖς συνοίκοις λαοῖς τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Κοτυαίου πρὸς τὴν νῦν αὐτῆς κατάστασιν καὶ παριστὰς τὴν ἀντίθεσιν καὶ τὸ προσδοκώμενον ζοφερὸν μέλλον, ἂν ἡ κατάστασις αὕτη παραταθῇ, ἐκέρδησε πάντας τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, ὥστε νὰ θεωρῶσι καὶ αὐτοὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὑπὲρ ἧς συνηγόρει ὁ Χ. Συμεωνίδης, ὡς ἰδίαν ὑπόθεσιν. Δύναμιν δ' ἀντλήσας διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συλλόγου, ἵνα προσλάβῃ ὑπότροφον ἐκ Κοτυαίου καὶ ἐκπαιδεύσῃ αὐτὸν ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς ὡς διδάσκαλος, μετὰ ταῦτα δὲ ὡς ἱερεὺς ἔγγαμος, κατώρθωσε μεταβὰς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ νὰ σταλῶσι δύο ἔτι νέοι εἰς τὸ ἐν Πάτμῳ ἱεροδιδασκαλεῖον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ τέσσαρες ἄλλοι εἰς τὸ ἐν Τσοτυλίῳ Γυμνάσιον. Οὕτω δ' ἐξησφάλιζε τά τε σχολεῖα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος διὰ λειτουργῶν πολιτῶν αὐτοῦ, ἐκλελεγμένων ἐκ τῶν ἀρίστων κατά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν νέων καὶ πρὸς εἰδικὸν σκοπὸν μεμορφωμένων. Ἡ αὐτὴ μέθοδος θὰ ἐξετείνετο καὶ πρὸς μόρφωσιν ἰθαγενῶν διδασκαλισσῶν, νηπιαγωγῶν καὶ παρθεναγωγῶν. Δὲν θὰ λησμονήσῃ τὸ προεδρεῖον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου μεθ' οἵας χαρᾶς ἤγαγεν ἐκ Κοτυαίου εἰς τὸν Σύλλογον θριαμβευτικῶς περὶ τὰς ἀρχὰς παρελθόντος

Σεπτεμβρίου τὸν ὑπότροφον τοῦ Συλλόγου, ἵνα εἰσαγάγωμεν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥιζάρειον Σχολήν. Παραδοὺς ἡμῖν τὸν μαθητὴν ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς Πόρον. Ἠσθάνετο, φαίνεται, ὡς ἰατρὸς ὅτι εἶχεν ἀνάγκην ὑγιεινοτέρου κλίματος τοῦ τῶν Ἀθηνῶν. Δυστυχῶς ἐκεῖθεν μετὰ δύο μῆνας ἐπιστρέψας, εἰσῆλθεν εἰς τὸν «Εὐαγγελισμὸν» πρὸς θεραπείαν. Ὁ σεβασμιώτατος ἅγιος Ἀγκύρας *Σωφρόνιος* διαβλέπων ἐν τῷ 25ετεῖ νεαρῷ ἐπιστήμονι ἰσχυρὸν ἐπίκουρον εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ πατρικὰς φροντίδας καὶ ἐνεργείας ἠγάπα καὶ ἐξετίμα τὸν Χ. Συμεωνίδην, λίαν δ᾽ ἀνησύχει περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, διὸ γράφων ἡμῖν εὐχαρίστει μὲν ἡμῖν διὰ τὴν πρὸς τὸν ἀσθενῆ στοργὴν ἡμῶν παρεκάλει δὲ ἵνα ἀντὶ πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ ἀδελφῶν παριστώμεθα αὐτῷ. Ἐκ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐξῆλθε χθὲς ὁ εὐγενὴς καὶ πολυτιμότατος νεαρὸς ἐπιστήμων οὐχὶ ὅπως συνεχίσῃ τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ στάδιον καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῆς κοινωνίας εὐγενεῖς αὐτοῦ προσπαθείας, ἀλλ᾽ ἵνα κοιμηθῇ ἐν τῷ φιλοξένῳ κοιμητηρίῳ τῶν Ἀθηνῶν τὸν αἰώνιον ὕπνον.

Χαῖρε, ἱερὰ καὶ προσφιλεστάτη ψυχή, σὺ μὲν ἀπέλιπες ἡμᾶς καὶ δὲν θὰ παρέχῃς πλέον τὴν ἐνθουσιώδη ἐπικουρίαν σου ἐν τῷ δυσχερεστάτῳ ἀγῶνι, ὃν ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνυψώσεως τῆς πατρίδος πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης ἀγωνιζόμεθα, ἀλλ᾽ ἡ δρᾶσίς σου, τὸ παράδειγμά σου, αἱ πράξεις σου θὰ ζῶσιν ἀεὶ καὶ θὰ διατελῶσιν ὄντα γονιμώτατα σπέρματα εἰς παραγωγὴν ὁμοίων σοι εὐγενῶν καὶ πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ὀργώντων χαρακτήρων.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη προσφιλέστατε **Χαράλαμπε Συμεωνίδη.**

ΤΟ ΕΝ ΠΑΤΜΩ͵ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ

Τὸ λαμπρὸν τοῦτο παιδαγωγικὸν καὶ θεολογικὸν ἵδρυμα, ὅπερ προορισμὸν ἔχει νὰ παρασκευάσῃ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐμπείρους τῆς νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου διδασκάλους καὶ μέλλοντας ἱερεῖς ὡς οἷόν τε ἄριστα πρὸς τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν σκοπὸν προπαρεσκευασμένους, ἀναπτύσσεται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς ἀξίως πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

Μετὰ χαρᾶς ἀγγέλλομεν ὅτι ὡς καθηγητὴς τῶν Παιδαγωγικῶν μαθημάτων προσελήφθη ἀνὴρ γενικῆς ἀπολαύων ἐκτιμήσεως διὰ τὴν παιδαγωγικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ ἐμπειρίαν ὁ κ. *Α. Χαροκόπος*. Ὁ πολύπειρος οὗτος ἀνὴρ ὑπηρέτησεν εἰς τὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν δημοτικῶν ἡμῶν διδασκάλων ὡς εἴπερ τις καὶ ἄλλος. Ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Σάμῳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη περὶ τὴν μόρφωσιν δημοδιδασκάλων ἀσχοληθεὶς παρεσκεύασε στρατιὰν ὅλην νεαρῶν δημοδιδασκάλων οἵτινες διακρίνονται νῦν ἐπὶ εὐδοκιμήσει ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν.

Ἡ πρόσληψις τοῦ κ. Α. Χαροκόπου ὡς καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἀποκαλύψεως συμπληροῖ ἄριστα καὶ τὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀρτίως συγκροτουμένων τροφίμων αὐτοῦ.

Ἔχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ κ. Α. Χαροκόπος τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμὸν τὸν ἀείποτε πληροῦντα τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας θὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς νῦν ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ μαθητὰς αὐτοῦ ὡς μετέδιδε τοῦτον καὶ εἰς τοὺς μέχρι τοῦδε εὐτυχήσαντας νὰ ἔχωσιν αὐτὸν διδάσκαλον.

Ἀποβλέποντες δὲ πρὸς τὸν ἀληθῆ παιδαγωγικοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρα τοῦ κ. Α. Χαροκόπου χαίρομεν ὅτι οἱ ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ καθηγηταὶ θὰ εὕρωσιν ἐν αὐτῷ συνάδελφον μὲν σοφὸν καὶ σεβαστὸν φίλον δὲ εἰλικρινέστατον, δι' οὗ ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἁρμονία ἔτι μᾶλλον θὰ παγιωθῇ καὶ θὰ τελειωθῇ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν φιλοπόνων καὶ ἀρίστων αὐτῶν ἐργασιῶν θὰ ἀναδειχθῶσι πολλῷ κρείττονα καὶ τελειότερα.

ΚΛΙΝΙΚΗ
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

ΙΩ. Γ. ΧΡΥΣΟΣΠΑΘΗΣ ΙΑΤΡΟΣ

Ἐπὶ 12ετίαν ἐν Γερμανίᾳ, Παρισίοις καὶ Βιέννῃ ἐν τῇ *Χειρουργικῇ*, *Ὀρθοπεδικῇ* καὶ *Γυναικολογίᾳ* ἀσκηθεὶς καὶ ἄρτι ἐξ Εὐρώπης ἐπανακάμψας, ἐφαρμόζει ἐν τῇ τελείᾳ *ὀρθοπεδικῇ χειρουργικῇ κλινικῇ του* (*Συσκευὴ Ραΐντγκεν* μήκους σπινθῆρος 1)2 μέτρου, νῦν κομισθὲν *Μηχάνημα κατὰ τῆς Σκολιώσεως*, *Θεραπευτικοὶ Κινητῆρες*, *Εὐθυντῆρες*, *Ὀρθοπεδικὴ τράπεζα*, *Ἠλεκτρισμοί*, *Μηχάνημα διὰ Θερμοαεροθεραπείαν*, *τέλειον* Ὀρθοπεδικὸν *Γυμναστήριον*, *Μαλάξεις δι' ἠλεκτρισμοῦ κλ. Δωμάτια δι' ἀσθενεῖς*), τὰς νεωτάτας καὶ ἀποτελεσματικωτάτας μεθόδους κατὰ τῆς *Χωλότητος* οἱασδήποτε φύσεως, *Ῥαχίτιδος*, Παραλύσεων, *Στρεβλώσεων* τῶν ἄκρων, ῥάχεως καὶ κεφαλῆς, *Καταγμάτων* καὶ *Ἐξαρθρωμάτων* προσφάτων ἢ κακῶς ἰαθέντων, *Ῥευματισμῶν* χρονίων, *Ἀρθρίτιδος*, *Δυσμορφιῶν ῥινός*, *Κηλῶν*, κλπ. ὀρθοπεδικῶν καὶ χειρουργικῶν νοσημάτων.

Ἐν ἰδίῳ *Ἀκτινοθεραπευτικῷ* ἐργαστηρίῳ *φωτογραφίζονται ἅπασαι αἱ παθήσεις τῶν ὀστῶν*, *ἐσωτερικῶν ὀργάνων*, *λίθοι κύστεως*, *νεφρῶν*, *χολόλιθοι*, *ξένα σώματα ἐν τῷ σώματι*, καὶ *θεραπεύονται* δι' ἀκτίνων Ραΐντγεν ἀνωδύνως, *χρόνιαι πληγαὶ καὶ νοσήματα* τοῦ *δέρματος*, *ὄγκοι*, *λευχαιμίαι*,, ἡ *ὑπερτρίχωσις* τοῦ προσώπου, *ἀκροχορδῶνες* (ἐληές) κλ.

Ἐν τελείῳ Ὀρθοπεδικῷ Ἐργοστασίῳ κατασκευάζονται ὑπὸ Γερμανοῦ μηχανουργοῦ καὶ ὑπὸ ἰατρικὴν ἐποπτείαν Ὀρθοπεδικὰ μηχανήματα παντὸς εἴδους. Κορσέδες ὀρθοπεδικοί, Τεχνητὰ μέλη, Ἐπίδεσμοι, Ἐπιδιορθώσεις κλ.

Παραγγελίαι μηχανημάτων γίνονται τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ ἰατροῦ ἄνευ ἰατρικῆς πληρωμῆς.

Ὧραι ἐπισκέψεως 3—5 μ. μ.

ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ἀρ. 10

Πλατεῖα Ὁμονοίας.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

πρώην Γυμνασιάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Διδακτική. Τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχον τέλειον καὶ ἐκτενὲς Ἐγχειρίδιον Διδακτικῆς ἐκ 395 σελίδων μετὰ προλόγου καὶ Εἰσαγωγῆς. Πραγματεύεται μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ σαφηνείας τὴν διδασκαλίαν πάντων τῶν μαθημάτων ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν κατὰ πᾶν βῆμα μετὰ ζωηροῦ διαφέροντος τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκπαιδεύσει γιγνόμενα. Εἰσάγει νέας καὶ πρακτικωτάτας μεθόδους διδασκαλίας εἰς τὰ πλεῖστα τῶν μαθημάτων. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε χρήσιμον εἰς ἅπαν τὸ διδάσκον προσωπικὸν ἔν τε τῇ κατωτέρᾳ καὶ μέσῃ ἐκπαιδεύσει. Τιμᾶται δρ. 5.—

Παιδαγωγική. Μετὰ καθαρᾶς διανοίας καὶ λίαν πρακτικοῦ πνεύματος συντεταγμένη ἐφαρμόζει τὰς ἀρχὰς τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῶν βοηθητικῶν αὐτῇ ἐπιστημῶν, καὶ δὴ τῆς Ψυχολογίας καὶ Λογικῆς, εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν διαφόρων ἐκφάνσεων καὶ δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Ὑποδεικνύει τὰ ἐλαττώματα καὶ προτερήματα τῆς ψυχῆς ταύτης, καὶ συγχρόνως τὸν τρόπον τῆς διαπαιδαγωγήσεως αὐτῆς. Ἐξεδόθη ἤδη τὸ α' βιβλίον αὐτῆς καὶ τιμᾶται δρ. 2.50

Ἡ μεταρρύθμισις τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Περιέχει τὰς ὑγιεῖς ἀρχάς, ἐφ' ὧν πρέπει νὰ βασισθῇ πᾶσα μεταρρύθμισις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος, καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς Πρακτικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τιμᾶται δρ. 1.50

Περὶ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὑποδεικνύει ἅπαντα τὰ εἴδη τῆς Τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν τρόπον τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι. Τιμᾶται δρ. 1.20

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ὁ ἰατρὸς **Κωνστ. Γ. Λαμέρας** εἰδικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὴν Γυναικολογίαν σπουδάσας θεραπεύει διὰ τῶν νεωτάτων μεθόδων τὰ νοσήματα τῶν Γυναικῶν.

Ὁμιλεῖται πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἡ *Γαλλική*, *Ἀγγλική*, *Ἰταλικὴ* καὶ *Τουρκική*.

Ὁδὸς Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀριθ. 24α.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «**Ξενοφάνους**» ὅπως φροντίσωσι περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, **ὁδὸς** Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται **φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ** ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΟΓΔΟΟΝ—ΜΑΪΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΡΥΣΙΣ

παραρτήματος τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς» ἐν Καΐρῳ.

Μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως εὐαγγελιζόμεθα πᾶσι τοῖς Μικρασιάταις τὴν ὑπὲρ τῆς κοιτίδος τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπιστήμης πρᾶξιν τῶν ἐν Καΐρῳ εὐγενῶν καὶ φιλομούσων τέκνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τεκμηριοῦσαν τὴν εὐγενῆ αὐτῶν καταγωγὴν ἀπὸ τῆς μεγάλης καὶ ἐνδόξου ἐκείνης χώρας.

Οἱ ἐν Καΐρῳ Μικρασιᾶται βαρέως φέροντες τὴν ἀντίθεσιν τῆς σημερινῆς κατὰ πᾶσαν σχέσιν ὑποδεοῦς καταστάσεως τῆς ἑαυτῶν ἐνδόξου πατρίδος ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας χώρας ἐπιγενεστέρας ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ τῷ πολιτισμῷ καθόλου, δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ ἐκδηλώσωσι τὸν ἑαυτῶν πόνον ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ καὶ τὸν σφοδρὸν αὐτῶν πόθον πρὸς βελτίωσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο μετὰ συγκινήσεως παρακολουθοῦντες τοὺς δεκατετραετεῖς ἀγῶνας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ παιδευτικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὀρθοδόξων κοινοτήτων ἐμελέτησαν τίνι τρόπῳ ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν ὡς οἷόν τε ἀποτελεσματικώτερον ἀρωγοὶ πρὸς τὸ ἱερὸν καὶ ὑψηλὸν ἔργον αὐτοῦ, εὗρον δὲ καταλληλότερον τρόπον ἐπικουρίας τὴν ἐν Καΐρῳ ἵδρυσιν παραρτήματος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ἵνα δι' αὐτοῦ συνεκτικώτερον καὶ δραστικώτερον συντελέσωσιν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος.

Ἡ ἐν Καΐρῳ εὐγενὴς Μικρασιατικὴ παροικία, ἣν περικοσμοῦσιν ἄνδρες οὐ μόνον ἐν ταῖς ἰδίαις πατρίσιν εὐερ-

γέται καὶ ἀναστηλωταὶ τῆς πεπτωκυίας θρησκευτικῆς καὶ διανοητικῆς μορφώσεως ὄντες, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ γενικῆς ὠφελείας καὶ προόδου ζητήματι ἐν τοῖς πρώτοις ἀναφαινόμενοι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ σκεφθῇ καὶ περὶ τῆς γενικωτέρας πατρίδος Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἄνδρες οἷοί εἰσιν ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ φιλογενέταστος **Νικόλαος Τσιγαδᾶ** πασσᾶς, ὁ φιλομουσότατος **Λουκᾶς Σαντραπές**, οἱ ἐρασταὶ τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ παιδείας **Καζοῦλαι**, **Νικολαΐδαι**, **Χορέμαι** καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι Μικρασιᾶται, τὰ ἀγλαΐσματα καὶ σεμνώματα οὐ μόνον τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Μικρασιατῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ Γένους καθόλου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περιορισθῶσι μόνον εἰς τὴν κατακόσμησιν τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν πατρίδων διὰ περικαλλεστάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, δόξαν περιποιούντων οὐ μόνον τῇ στενῇ αὐτῶν πατρίδι, ἀλλὰ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ φυλῇ καθόλου.

Περὶ τοὺς μεγαθύμους καὶ ἐλευθεριωτάτους τούτους ἄνδρας οἱ λοιποὶ Μικρασιᾶται συγκεντρούμενοι νῦν θὰ ἁμιλλῶνται νὰ βαδίζωσιν κατὰ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἕκαστος πρὸς τὰ ἴχνη ἐκείνων· οὐδεμία δὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἐν Καΐρῳ ἱδρυθὲν παράρτημα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου θὰ ἀποβῇ εὐεργετικώτατον εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνύψωσιν τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἡ χαρὰ ἡμῶν ἐπὶ τῷ σπουδαίῳ καὶ εὐέλπιδι τούτῳ γεγονότι εἶνε ἀληθῶς ἀπερίγραπτος.

Ἡ συναίσθησις ὅτι οἱ ἐν Καΐρῳ ἀδελφοὶ ἡμῶν τὸν αὐτὸν ἡμῖν δόλιχον ἀγωνίζονται, θὰ πολλαπλασιάσῃ εἰς μέγιστον βαθμὸν καὶ τὰς ἡμετέρας ἐνταῦθα ἐνεργείας.

Χαιρετίζοντες τοὺς νέους ἡμῶν συναγωνιστὰς χαιρετισμὸν ἐγκαρδιώτατον παρακελευόμεθα αὐτοῖς τὸ τοῦ ἀθανάτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ποιητοῦ:

«Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχοι ἔμμεναι ἄλλων.»

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐν Καΐρῳ Συλλόγου τῶν Μικρα-

-σιατῶν «Ἀνατολῆς» συνεκροτήθη ὑπὸ τῶν ἑξῆς εὐγενεστάτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τέκνων.

Πρόεδρος
ΕΠ. ΡΑΪΣΣΗΣ

Ἀντιπρόεδροι
Ἀντ. Μιχαηλίδης
Στ. Βραχάλης

Ταμίας
Χρ. Τσιβιλῆς

Γεν. Γραμματεὺς
Π. Ἀλφιέρης

Εἰδικὸς Γραμματεὺς
Κ. Σπανίδης.

Οἱ Σύμβουλοι

Ἀντ. Ἀναγνωστόπουλος, Γ. Χατζῆ-Βασιλείου, Κ. Ἀναστασιάδης, Μ. Κουτούζης, Ι. Ζάγορας, Ἡρ. Κ. Ἀποστόλου, Π. Ῥαΐσσης, Ν. Γεωργιάδης, Στ. Εὐσταθιάδης.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἅμα καταρτισθὲν ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ ἡμῖν τὴν ἵδρυσιν τοῦ παραρτήματος διὰ τοῦδε τοῦ ἐγγράφου.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ
Η "ΑΝΑΤΟΛΗ"
ΕΝ ΚΑΪΡΩ

Ἀριθ. Πρωτ. 1.

Ἐν Καΐρῳ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1905.

Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ Κυρίῳ Μαργαρίτῃ Εὐαγγελίδῃ, Προέδρῳ τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς».

Εἰς Ἀθήνας

Ἀξιότιμε Κύριε,

Οἱ ἐνταῦθα Μικρασιᾶται κατανοοῦντες τοὺς πλείστους καὶ ποικίλους κινδύνους καὶ τὰς πολλαπλᾶς ἀνάγκας, ὑφ' ὧν ἐπαπειλεῖται καὶ κατατρύχεται ἡ τρισένδοξος καὶ πολυπαθὴς ἡμῶν ἰδιαιτέρα πατρὶς Μικρὰ Ἀσία, βλέποντες δ' ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν δεξιὰν Ὑμῶν προεδρίαν Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ἡ «*Ἀνατολὴ*» ἐρ-

ρωμένως καὶ λελογισμένως ἀγωνίζεται νὰ θεραπεύσῃ τὰς πολυπληθεῖς καὶ κατεπειγούσας τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀνάγκας ἐφιλοτιμήθημεν καὶ ἡμεῖς νὰ συναγωνισθῶμεν μεθ' Ὑμῶν τὸν εὐγενῆ, τὸν ἱερὸν καὶ τὸν ἐθνικὸν τοῦτον ἀγῶνα. Πρὸς τοῦτο ἱδρύσαμεν ἐνταῦθα Σύλλογον τῶν Μικρασιατῶν. Τούτου τὸν κανονισμὸν ἀποστέλλοντες Ὑμῖν ἐλπίζομεν ὅτι θὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ ἀναγνωρίσητε τὸν ἡμέτερον ἀρτισύστατον Σύλλογον *παράρτημα* τοῦ Ὑμετέρου καὶ παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς νὰ ἐνεργήσητε τὰ δέοντα, ἵνα ἀναγνωρισθῇ καὶ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ὁ ἡμέτερος Σύλλογος νομικὸν πρόσωπον.

Οὕτως ἀμφότεροι οἱ Σύλλογοι, ὡς φωτοβόλος συνωρὶς διευθυνομένη ὑπὸ στιβαρᾶς καὶ δεξιᾶς χειρός, οἵα ἡ Ὑμετέρα, θὰ σύρωσι τὸ ἅρμα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ θὰ προσπαθήσωσι νὰ διαλύσωσι τὴν ἀχλὺν τῆς ἀμαθείας τῶν ὁμαίμων ἀδελφῶν ἡμῶν Μικρασιατῶν καὶ θὰ ἐπιτύχωσι τάχιον τοῦ κοινοῦ αὐτῶν σκοποῦ.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς Ὑμᾶς ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως, μεθ' ὧν διατελοῦμεν ὅλως πρόθυμοι.

Ὁ Πρόεδρος — *Ὁ Γεν. Γραμματεὺς*
Ε. ΡΑΐΣΣΗΣ — Π. **Ἀλφιέρης**

Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἀρτισυστάτου Συλλόγου καταχωρίζομεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτατα ἄρθρα :

Ἄρθρον 1. Ἱδρύεται ἐν Καΐρῳ Ἑλληνικὸς Σύλλογος ὑπὸ τὸ ὄνομα Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ἢ «ΑΝΑΤΟΛΗ», οὗ σκοπὸς εἶναι α) ἡ ὑποστήριξις τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀπόρων Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ β) ἡ κατὰ τὸ ἐνὸν προσωρινὴ περίθαλψις τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀπόρων Μικρασιατῶν.

Ἄρθρον 2. Πόροι τοῦ Συλλόγου εἶναι οἱ ἐκ συνδρομῶν, δωρεῶν, κληροδοτημάτων προερχόμενοι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθελον προκύψει ἐκ τῶν μέσων, ἅτινα ἑκάστοτε τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἤθελεν ἐγκρίνει.

Ἄρθρον 3. Ὁ Σύλλογος ἀποτελεῖται ἐκ Τακτικῶν, Ἀρωγῶν καὶ Ἐπιτίμων μελῶν.

Τακτικὰ εἶναι πάντες οἱ διαμένοντες ἐν Καΐρῳ καὶ τοῖς περιχώροις αὐτοῦ Μικρασιᾶται καὶ ἐγγραφέντες μέλη τοῦ Συλλόγου.

Ἀρωγὰ εἶναι πάντες οἱ Μικρασιᾶται οἱ ἐν τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ διαμένοντες καὶ πάντες οἱ ὁμογενεῖς ἢ ξένοι ἐγγεγραμμένοι μέλη τοῦ Συλλόγου.

Ἐπίτιμα δὲ μέλη ὅσα τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἤθελεν ἀνακηρύξει.

Ἄρθρον 4. Τὰ τακτικὰ μέλη καταβάλλουσιν ὡς καὶ τὰ ἀρωγὰ μηνιαίαν συνδρομὴν Γρ. Δ. πέντε (ἀριθ. 5), ὡς κατώτατον ὅρον, πληρωνομένην κατὰ τριμηνίαν ἔναντι διπλοτύπου ἀποδείξεως, φερούσης τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Προέδρου, τοῦ Ταμίου, τοῦ Γραμματέως καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 5. Τὰ μὴ καταβαλόντα τὴν συνδρομὴν αὐτῶν μέλη οὔτε ἐκλέξιμα εἶναι, οὔτε δικαίωμα ψήφου ἔχουσιν ἐν ταῖς γεν. συνελεύσεσιν.

Ἄρθρον 6. Μέλος τοῦ Συλλόγου δύναται νὰ ἐγγραφῇ πᾶς ἐν Αἰγύπτῳ ὁμογενὴς ἢ ξένος, ὃν ἤθελεν ἐγκρίνει διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ κατὰ πλειονοψηφίαν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ὅπερ δικαιοῦται νὰ προβαίνῃ καὶ εἰς τὴν διαγραφὴν οἱουδήποτε μέλους, ἐναντίον τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Συλλόγου ἐργαζομένου.

Ἄρθρον 7. Τὰ πρὸς ἐγγραφὴν μέλη δέον νὰ προταθῶσιν ἐγγράφως ὑπὸ δύο τοὐλάχιστον παλαιῶν μελῶν.

Ἄρθρον 8. Ὁ Σύλλογος διοικεῖται ὑπὸ Συμβουλίου δεκαπενταμελοῦς, ἐκλεγομένου κατὰ διετίαν ἐν γενικῇ συνελεύσει τῶν μελῶν· ἀπαρτίζεται δὲ ὑπὸ ἑνὸς Προέδρου, δύο Ἀντιπροέδρων, ἑνὸς Ταμίου, ἑνὸς Γενικοῦ Γραμματέως, ἑνὸς Εἰδικοῦ Γραμματέως καὶ ἐννέα Συμβούλων.

Ἄρθρον 19. Ἐκ τῶν εἰσπράξεων, ἀφοῦ ἀφαιρεθῶσι τὰ τακτικὰ ἔξοδα τοῦ Συλλόγου καὶ ὅσα ἐκτάκτως ἤθελον ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποστέλλεται εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ὁμώνυμον Σύλλογον τῶν Μικρασιατῶν, οὗτινος κηρρύσσεται ὁ ἡμέτερος παράρτημα, τὸ $^1/_2$ μέχρις οὗ σχηματισθῇ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον Λίρ. Στερλ. 100, τὰ $^2/_3$ μέχρις οὗ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀνέλθῃ εἰς

Λίρ. Στερλ. 200 καὶ τὰ $^{3}/_{4}$, ὅταν τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ὑπερβῇ τὸ ποσὸν τοῦτο.

Ἄρθρον 27. Κατὰ τὰς γενικὰς συνελεύσεις δύναται νὰ παρευρίσκηται πᾶς Μικρασιάτης, δικαίωμα ὅμως ψήφου ἔχουσιν οἱ ἐγγραφέντες τρεῖς μῆνας τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς συγκλήσεως καὶ καταβαλόντες τὴν συνδρομὴν αὐτῶν Μικρασιᾶται.

Ἄρθρον 28. Ὁ Σύλλογος ἔχει σφραγῖδα, φέρουσαν πέριξ μὲν τὴν ἐπιγραφήν, Σύλλογος Μικρασιατῶν ἡ «ΑΝΑΤΟΛΗ» ἐν Καΐρῳ, 1905, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἥλιον ἀνατέλλοντα ἐπὶ ὀρέων.

Ἄρθρον 29. Οἱ δωρούμενοι τῷ Συλλόγῳ Γρ. Διατ. 1000—3.000 ἀναγράφονται Δωρηταί, οἱ Γ. Δ. 3000—6000 Μεγάλοι Δωρηταί, οἱ Γρ. Διατ. 6000—10000 Εὐεργέται καὶ οἱ ἄνω τῶν 10000 Γρ. Διατ. Μεγάλοι Εὐεργέται.

Ἄρθρον 30. Ὁ Σύλλογος ἑορτάζει τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ἑορτὴ τελεῖται ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὅπερ ἐκλέγει καὶ εἰδικὴν πρὸς τοῦτο Ἐπιτροπεῖαν.

Ἄρθρον 32. Ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ Συλλόγου ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις ὁμωνύμου Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν.

ΣΑΒΒΑ ΧΩΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΗΛΗΣ ἢ ΣΥΛΑΤΑΣ

(*Συνέχεια σελίδος 327*)

Αἴσιοι καὶ ἀπαίσιοι οἰωνοὶ καὶ δυσειδαιμονίαι.

Αὗται τοσοῦτον ἐπικρατοῦσι παρ' ἡμῖν ὅσον καὶ ἐν ἄλλοις τόποις. Τοιαῦταί δ' εἰσι: τὰ φαντάσματα, οἱ βρυκόλακες, τὰ ὄνειρα. ἡ μαγία, ἡ γοητεία, αἱ τῶν κυνῶν ὑλακαὶ ἐν καιρῷ νυκτός, αἵτινες θεωροῦνται ὡς προμηνύματα δῆθεν ἀσθενήσοντός τινος, τὸ παράκαιρον

λάλημα τῶν ἀλεκτόρων, τὸ παρὰ φύσιν λάλημα τῆς ὄρνιθος, ἡ πένθιμος τῆς γλαυκὸς φωνὴ ἐπὶ δώματος, ἥτις ὑπολαμβάνεται ὡς οἰωνὸς θανάτου ἢ δυστυχίας τοῦ οἴκου, ἐφ' οὗ ἐπικάθεται ἡ γλαῦξ, ἡ πτῶσις εἰκόνος ἀπὸ τοῦ εἰκονοστασίου, τὸ πήδημα γαλῆς ὑπεράνω τοῦ ὑπνώττοντος, ὁ παλμὸς τῶν βλεφάρων, ὁ πταρμός, ἡ βοὴ τῶν ὤτων, ἡ πρὸ τοῦ ὁδεύοντος διέλασις λαγωοῦ ἢ ὄφεως ἢ ἄλλου τινὸς ζῴου ἐκλαμβάνοντα ὡς προφητικὰ σημεῖα, τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν αἴσια, πλεῖστα δὲ ἀπαίσια.

Τούτων ἁπάντων ὑπερτερεῖ ἡ βασκανία, τὸ *'μμάτιασμα*, ἥτις συμβαίνει εἰς εὔμορφα ὑπομάζια νήπια, ὅταν ἀνήρ τις ἢ γυνὴ κατὰ πρῶτον ἴδῃ αὐτὰ ἢ ἀσπασθῇ· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ προσπτύσῃ αὐτὰ ἀναφωνῶν *Μάσσαλαχ*. Ἐὰν μὴ πράξῃ τοῦτο, τὸ δὲ νήπιον νοσήσῃ, οἱ γονεῖς σπεύδουσι νὰ κλέψωσί τι ἀπὸ τοῦ *'μματιάσαντος* καὶ δι' αὐτοῦ θυμιάσωσι τὸ τέκνον αὐτῶν. Ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο μὴ ἀναλάβῃ, προσκαλεῖται ὁ ἱερεύς, ὅστις ἀναγινώσκει ἐπ' αὐτοῦ τὰς εὐχὰς τῆς βασκανίας. Τὸ αὐτὸ γίνεται πολλάκις καὶ εἰς τὰ ζῷα, εἰς ἃ προσκαλούμενος ὁ ἱερεύς, συχνάκις δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν Ὀθωμανῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, γράφει μυστικήν τινα σύντομον εὐχὴν ἐπὶ ᾠοῦ, δι' οὗ τύπτων τὸ μέτωπον τοῦ ζῴου λέγει καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ εὐχήν.

Ὅταν δέ τις τῶν πολιτῶν ἀποδημήσῃ εἰς μεμακρυσμένον τόπον, ὑποκλέπτουσιν οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ ἐκ τῶν ὁδοιπορικῶν αὐτοῦ ἐφοδίων δύο ἢ τρία δίπυρα καὶ ἀναρτῶσιν αὐτὰ ἀπὸ τῆς στέγης τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, ἄχρις οὗ, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, ἐπιστρέψας οἴκαδε ὑγιὴς ἀξιωθῇ νὰ φάγῃ αὐτά.

Ἡ ἐμφάνισις κομήτου, αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης θεωροῦνται ἀπαίσιαι, μάλιστα δὲ τῆς σελήνης, ὅτε καὶ πυροβολοῦσιν οἱ κάτοικοι. Διὰ κωδωνοκρουσιῶν δὲ συνάγεται τὸ πλῆθος ἐν τῷ ναῷ καὶ ψάλλεται παράκλησις ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἵνα ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς προσημαινομένης συμφορᾶς.

Τὰ τοιαῦτα ὁσημέραι ἐκλείπουσιν εὐτυχῶς.

Περαίνοντες ἐνταῦθα τὴν περὶ Ζήλης πραγματείαν ἡμῶν καθῆκον ἱερὸν ἡγούμεθα νὰ καταχωρίσωμεν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν σεβαστῶν καὶ εὐγνωμοσύνης μεγίστης ἀξίων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐδίδαξαν τὴν νεότητα τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Ἐδίδαξαν δὲ ἀπὸ τοῦ 1860—1894 οἱ ἑξῆς :

Αος. Ὁ ἐκ τῆς Μουταλάσκης τῆς Καππαδοκίας κ. *Γαβριήλ.*

Βος. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐξ Ὑοζκάτης, ὁρμωμένου ἱερέως αἰδεσιμωτάτου κ. παπᾶ Θεοδώρου κ. *Βασίλειος.*

Γος. Ὁ ἐκ Πόρου τοῦ Ἰκονίου *Ἰωάννης.*

Δος. Ὁ ἐκ Ζκλέλκς (Τζαμὴλ) τῆς Καππαδοκίας κ. *Χαδζῆ Φώτιος.*

Εος. Ὁ ἐκ Προκοπίου τῆς Καππαδοκίας πανοσιώτατος κ. παπᾶ *Διονύσιος.*

ΣΤος. Ὁ ἐξ Ἰνδζεσοῦ τῆς Καππαδοκίας κ. *Ἰσαάκιος.*

Ζος. Ὁ ἐκ τῆς ἡμετέρας χώρας κ. *Ἰωάννης Χ'' Σταύρου,* νῦν δὲ ἱερεὺς ἐνταῦθα.

Ηος. Ὁ ἐκ τῆς Νεαπόλεως κ. παπᾶ *Λάζαρος Βραχιόνας.*

Θος. Ὁ ἐκ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας κ. *Ἰωάννης.*

Ιος. Ὁ ἐκ τῆς πλησιοχώρου Ἀνακοῦς κ. *Εὐστάθιος Σ. Πλατωνίδης.*

ΙΑος Ὁ ἐκ τῆς ἡμετέρας χώρας πανοσιώτατος κ. παπᾶ *Μακάριος.*

Μετὰ δὲ τὸν Μακάριον 12ος ἔρχεται ὁ τοῦ πονηματίου τούτου φιλοπονώτατος καὶ φιλόπατρις συγγραφεὺς κ. **Σάββας Βασιλειάδης ἢ Χωλόπουλος,** ὅστις ἐπὶ δεκαπέντε συναπτὰ ἔτη ἐδίδαξεν ἐν Ζήλῃ καὶ εἰς ὃν ἡ πατρὶς αὐτοῦ ὀφείλει αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην διά τε τὴν μεγάλην αὐτοῦ στοργὴν πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων αὐτῆς, ὁ δὲ «*Ξενοφάνης*» καὶ οἱ ἀναγνῶσται αὐτοῦ καταστέφουσιν αὐτὸν δι' εἰλικρινῶν ἐπαίνων, διότι διέσωσεν ἡμῖν τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἥτις ἀποτελεῖ σπουδαιότατον μέρος τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς μεγάλης πατρίδος Μικρᾶς Ἀσίας.

ΤΕΛΟΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**. —*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 216*).

Τῇ 30 Αὐγούστου 1818 ἐκ Σμύρνης γράφει ὁ Δημήτρις Ζέϊς εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ὅτι ὁ γλυκύτατός του ἀδελφὸς καὶ καλὸς διδάσκαλος *Θεόφιλος* ἔφθασεν εἰς Κυδωνίας καὶ εὑρίσκεται νῦν μετὰ τῆς γλυκυτάτης αὐτοῦ μητρός, ἀδελφῶν καὶ τῆς φιλτάτης Εὐανθίας. Πολὺ δ' εὐχαριστήθη «*ὅτι τὸ ταξείδιόν του ἦτο τόσο μικρὸν καὶ ὄχι καθὼς ἐνόμιζεν ἡ σοφολογιότης του καὶ ἡμεῖς. Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, ὁποῦ δὲν ἐμάκρυνεν ἀπὸ κοντά μας*».

Τῇ 20 Φεβρουαρίου 1819 γράφει ἐξ Ἀγχιάλου πρὸς τὸν *Σωφρόνιον*, προεστῶτα τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Κυδωνίαις, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ **Γρηγόριος ἱεροδιάκονος Ῥοΐδης**, ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ λέγει «Τοὺς ἁγίους διδασκάλους Θεόφιλον, Γρηγόριον, Εὐστράτιον, Γρηγόριον ταπεινῶς προσκυνῶ, εἰς τοὺς ὁποίους ἔπεμψα ἕνα μαθητὴν Σωζουπολίτην, Ἰωάννην Κωνσταντινίδην λεγόμενον, τώρα δὲ ἑτοιμάζω νὰ πέμψω καὶ ἄλλον ἕνα μαθητὴν Σωζουπολίτην, Γεώργιον Ἀνδρεάδην λεγόμενον, καὶ μετ' ὀλίγον ἐλπίζω ὅτι θέλω πέμψει καὶ ἄλλους· διότι καθ' ἑκάστην δὲν παύω ἀπὸ τοῦ νὰ κηρύττω καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν σοφίαν τῶν Διδασκάλων καὶ τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ τὰ καλὰ προτερήματα τῆς σχολῆς πληρῶν τὸ χρέος μου καὶ κηρύττων τὴν ἀλήθειαν...... ἐξεφώνησα τὴν κυριακὴν τῆς τυρινῆς τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως λόγον, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγινε μονοεκκλησία καὶ συνῆλθε λαὸς πλεῖ-

στος ὡς καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου. Τὸν κ. Μακάριον Δαπόντε καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς *τοὺς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σχολῇ φιλοσοφοῦντας* προσκυνῶ...»

Πρὸς τοῦτον σῴζεται τοῦ Θεοφίλου ἥδε ἡ ἐπιστολὴ ἀχρονολόγητος.

«*Τῷ σοφολογιωτάτῳ κυρίῳ* **Γρηγορίῳ Ῥοΐδῃ** *τῷ ἐξ Ἄνδρου, τῷ ὡς ἀδελφῷ μοι περιποθήτῳ* *εἰς Ἀγχίαλον*.

Περιπόθητε ἀδελφέ,

Τὰ περὶ ἡμᾶς πάντα θέλεις μάθει παρὰ τοῦ σοφολογιωτάτου κυρίου Σαμουήλ, ὅστις ἔρχεται διὰ νὰ σχολαρχήσῃ εἰς Σωζούπολιν. Χαίρω διότι ἡ πόλις αὕτη ἠξιώθη διδασκάλου καὶ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου. Χαίρω δὲ πρὸς τούτοις διότι ἀμφότεροι ἔχετε κατὰ τὸ παρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀποβάλλητε διὰ τῆς ἀδελφικῆς συναναστροφῆς μέρος τῆς πικρίας τῆς καταπίκρου ξενιτείας. Εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι ὁ ἀγαπητός μοι Γρηγόριος, ὡς γινώσκων ἱκανῶς τὸν χαρακτῆρα τῶν Σωζουπολιτῶν, δὲν θέλει λείψει νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὰ δέοντα τὴν αὐτοῦ σοφολογιότητα. Ὁ θεῖος καὶ πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ ὡς εἰκὸς προσαγορεύουσιν.

Ἔρρωσο
ὁ ὡς ἀδελφὸς **Θεόφιλος**».

Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔνθους καὶ εὐγνωμοσύνης πλήρης ἀποκρινόμενος ὁ ἱεροδ. Γρηγόριος Ῥοΐδης ὁμολογεῖ μεγάλας τὰς χάριτας τῷ φιλοσοφωτάτῳ καθηγητῇ καὶ διότι παρ' αὐτοῦ τὸ εὖ εἶναι ἔλαβεν καὶ διότι οὐκ ἐπελάθετο αὐτοῦ μακρὰν διατρίβοντος, καὶ ἀπόντος μὲν σωματικῶς, παρόντος δὲ ἀεὶ πνευματικῶς· αὢ τί ἔπαθον, ἀναφωνεῖ, ἀξιωθεὶς σεβασμιοποθήτου καὶ εὐχετικοῦ μοι γράμματος, ὅπερ ἔλαβον χαιρούσῃ ψυχῇ καὶ τρεμούσῃ χειρὶ καὶ εὐχαρίστησα μεγάλως τῷ κηδεμόνι Θεῷ τῷ οἰκονομήσαντι μαθεῖν περὶ ὑμῶν καὶ χαρῆναι καὶ ἀναπτυχθῆναι. Ὅθεν κἀγὼ γράφων προσκυνῶ δουλικῶς τὴν ὑμετέραν σεβασμιοπόθητόν μοι σοφολογιότητα ἀσπαζόμενος πανευλαβῶς τὴν σὴν ἁγίαν μοι δεξιάν. Ὁμοίως προσκυνῶ καὶ τὸν σοφώτατον διδάσκαλον κύριον Γρηγόριον καὶ κύριον Εὐστράτιον καὶ κύριον Γρηγόριον»...

Τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1819 γράφει ἐκ Σμύρνης ὁ *Οὐΐλλιαμ Τζώιτ* ἑλληνιστὶ πρὸς τοὺς σοφολογιωτάτους καὶ ἐξαιρετωτάτους διδασκάλους τῆς σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν, ὅτι τὸ παρελθὸν ἔτος ἔπεμψεν εἰς Κυδωνίας βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς διαφόρους γλώσσας μεταπεφρασμένα καὶ ἀγνοεῖ τὴν τύχην αὐτῶν, πέμπει δὲ νῦν καὶ ἄλλα, ἅπερ ὥς τι περίεργον πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ περιφήμου σχολείου τῶν Κυδωνιῶν. Ἐξ αὐτῶν δύνανται, λέγει, νὰ ἴδωσι, νὰ ἐπιδείξωσι δὲ καὶ ἄλλοις, ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν ἁγιογραφικῶν ἑταιρειῶν εἶνε ἀξιολογώτατος καὶ διὰ τῆς διαδόσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν προεβίβασαν πᾶν γένος ἀνθρώπων. Λυπεῖται ὅτι τὴν ἐν Μόσχᾳ ἔκδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τοὺς Ο΄, περὶ ἧς ὡμίλησαν τὸ παρελθὸν ἔτος, οὔπω ἔλαβεν. Ἐσχάτως ἐν Κερκύρᾳ συνέστησαν Ἰονικὴν Ἁγιογραφικὴν Ἑταιρείαν, ἣν ὑπερασπίζει ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Βαρῶνος *Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης*, ἄκρος μου φίλος, λέγει ὁ Οὐΐλλιαμ Τζώιττ.

Τῇ 29 Σ)βρίου 1819 ἐκ Σμύρνης ὁ Μιχ. Εὐμορφόπουλος συστάσει τοῦ ἁγίου Οἰκονόμου ἐπιβαρύνει τὸν Θεόφιλον καὶ Γρηγόριον τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς διά τινος μαθητοῦ τῆς Σχολῆς πνευματικοῦ ἁγιορήτου Ξηροποταμινοῦ Πελοποννησίου Ἰωάσαφ γενομένους συνδρομητὰς 102 σώματα Συναξαριστῶν, ἕνα τόμον ἑρμηνείας τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, μίαν χαλκογραφίαν μετὰ τῶν 24 οἴκων τῆς Θεοτόκου. Ἐκδόται τῶν βιβλίων τούτων φέρονται ἐν τῇ ἐπιστολῇ οἱ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι κ. Στέφανος καὶ Νεόφυτος Σκουρταῖοι. Ἡ ἑρμηνεία ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τόμων, ὧν ὁ εἷς ἦτο ἐκδεδομένος, οἱ δὲ ὑπολοιπόμενοι δύο ἔμελλον νὰ περατωθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου.

Τῇ 5 Νοεμβρίου 1819 ἐπιστέλλει ὁ Μιχαὴλ Πολέμης ἐκ Σμύρνης τῷ σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ Κυρίῳ Κὺρ Θεοφίλῳ, διδασκάλῳ τῆς Μεγάλης Σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν εἰς Κυδωνίας. Βεβαιοῖ ὅτι ἔλαβε τὴν ἀπὸ 27 παρελθόντος ἐπιστολὴν αὐτοῦ καὶ ἠγόρασε τὰ παραγγελθέντα βιβλία παρὰ τῶν κ. Σεκιάρη καὶ Ἀργέντη.

Τῇ 23 Φεβρουαρίου 1820 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σωζουαγαθουπόλεως ἐξάδελφος τοῦ Θεοφίλου καὶ οἱ ἐπίτροποι *παλάσις στεφάνου* καὶ *δημητράκης στεφάνου* ζητοῦσι παρ᾽ αὐτοῦ διδάσκαλον τῆς ἐπαρχίας.

ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἱκανὸν καὶ δόκιμον τὰ ἤθη· ὡς τοιοῦτον δὲ συνιστῶσιν οἱ παρὰ τῷ Θεοφίλῳ σπουδάζοντες δύο ἐπαρχιῶται αὐτοῦ Σωζουπολῖται Γεώργιος καὶ Ἰωάννης ἕνα μαθητὴν τοῦ Θεοφίλου Ἀκάκιον. Ἂν ἐγκρίνῃ τοῦτον ἡ σοφολογιότης του ἢ ἂν ἐκλέξῃ ἄλλον ἀνώτερον τοῦ Ἀκακίου, θὰ ὑποχρεώσῃ αὐτοὺς μεγάλως.

Τῇ 29 Φευρουαρίου 1820 ἐκ Σμύρνης ὁ Κ. Βίλλιαμσον, ἱερεὺς Βρεττανός, γράφει πρὸς τὸν διδάσκαλον τῆς ἐν Κυδωνίαις Ἑλληνικῆς σχολῆς, ὅτι ἔπεμψε διὰ τοῦ Ἄγγλου προξένου Ἰακώβου Πεταλᾶ δῶρα εἰς τὴν Σχολὴν αὐτοῦ δέσμην μεγάλην βιβλίων διαφόρων καὶ τὰ ἑκατὸν γρόσια, τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν αὐτοῦ, καὶ παρακαλεῖ νὰ γράψῃ αὐτῷ τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀποσταλέντων χρημάτων καὶ βιβλίων. Ἀποστέλλει προσέτι καὶ ἓν κιβώτιον πλῆρες σωμάτων τῆς Νέας Διαθήκης, ἵνα πωλήσῃ αὐτὰ ὁ Θεόφιλος ἀντὶ 8 γροσίων ἕκαστον.

Ἀγγέλλει πρὸς τούτοις ὅτι μέλλει νὰ στείλῃ νέον τινὰ Ἄγγλον ὑπότροφον τῆς σχολῆς, ἵνα μάθῃ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ παρακαλεῖ νὰ ὁρίσῃ ὁ Θεόφιλος τὴν ἀναγκαίαν ἐτησίαν δαπάνην αὐτοῦ.

Παρακαλεῖ προσέτι νὰ πληροφορήσῃ αὐτὸν μέχρι τίνος ποσοῦ θ' ἀνέλθῃ ἡ δαπάνη, ἂν τὰ πεμπόμενα φυλλάδια τυπωθῶσιν εἰς χίλια ἀντίτυπα ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῶν Κυδωνιῶν.

Ἀσπάζεται καὶ τὸν συνεργάτην τοῦ Θεοφίλου ἐν τῇ διδασκαλίᾳ Γρηγόριον καὶ τὸν ἀρχιερέα.

Ἐπιπροστίθησι δε γαλλιστὶ πλὴν ἄλλων καὶ ὅτι, ἐὰν μαθηταί τινες ἔχωσι πρὸς πώλησιν Medailles d'or ou d' argent, ὁ *Βρεττανὸς* Πρόξενος ἔχει ἐντολὴν ν' ἀγοράσῃ αὐτὰ ἀντὶ πάσης τιμῆς.

Τῇ 30 Αὐγούστου 1820 οἱ ἐκδόται νεοελληνικῆς ἐφημερίδος ἐν Παρισίοις προτιθέμενοι νὰ γράφωσιν αὐτὴν ἐν ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους μαθητὰς παρακαλοῦσι τοὺς ἐν Κυδωνίαις διδασκάλους νὰ παρέχωσι τὴν συνεργασίαν αὐτῶν.

Τῇ 8 Μαρτίου 1820 γράφει ἐκ Σμύρνης ὁ **Κ. Οἰκονόμος.**

«Σοφὲ διδάσκαλε καὶ πολυπόθητε φίλε μου,

Παρὰ τοῦ κυρίου Δανιὴλ Ἀμμονίτου λάβε ἓν κιβώτιον μὲ 20 σώματα τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Θεοκλήτου, τὰ ὁποῖα εἶναι συνδρομὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου σας. Ἡ συνδρομὴ ὅλη εἶναι 35 σωμάτων, ὡς φαίνεται εἰς τὸν κατάλογον, ἀλλ' ἐκράτησα τὰ 15 διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μας καὶ διὰ νὰ σᾶς ἀνακουφίσω τὸ βάρος τῆς διανομῆς. Τὰ χρήματα τῆς τιμῆς τῶν 20 σωμάτων σᾶς παρακαλεῖ ὁ ἐκδότης κἀγὼ μετ' αὐτοῦ νὰ συναχθῶσι καὶ νὰ σταλθῶσιν ὅσον τάχιστα· διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει χρείαν δαπάνης μεγάλην. Ἀσπάζομαι τὸν σοφὸν διδάσκαλον κὺρ Γρηγόριον. Τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης σας ἔχω τὴν φροντίδα νὰ τὰ στείλω ἐν καιρῷ. Ὑγιαίνετε, φίλοι καὶ ἀγωνίζεσθε πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος.

Εἰς τὴν σοφὴν Εὐανθίαν εὔχομαι ὑγείαν καὶ ἐπίδοσιν εἰς τὴν μετὰ τῶν Μουσῶν ὁμιλίαν της.

Κ. Οἰκονόμος».

Τῇ 15 Ἰουνίου 1820 γράφει *τζεσμέθεν*, ἤτοι ἀπὸ Κρήνης, ὁ *ἐπίσκοπος Κρήνης* **Ἰγνάτιος** πρὸς τὸν πανοσιώτατον ἅγιον Σύγγελον κὺρ Σωφρόνιον εἰς Κυδωνίας ὅτι, ἐπειδὴ *ακατεστράφη ἡ ἐν Σμύρνῃ Σχολή*, ἐν ᾗ ἐσπούδαζεν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ *Ἀντώνιος*, ἵνα μὴ μένῃ ἀτελὴς τῶν μαθημάτων καὶ χάσῃ τοὺς κόπους αὐτοῦ, στέλλει αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Κυδωνίαις Ἑλληνομουσεῖον μετὰ συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους, ἐπιστάτην δὲ καὶ ἐπιθεωρητὴν τῶν πράξεων τοῦ ὁδηγοῦ χρείαν ἔχοντος ἀνεψιοῦ καὶ σύμβουλον τῶν τοπικῶν ἠθῶν καὶ ἐθῶν ὁρίζει τὴν πανοσιότητά του, ἣν παρακαλεῖ ὅπως παραλαβοῦσα αὐτὸν συστήσῃ προσωπικῶς πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ γένηται Μέντωρ αὐτοῦ εἰς ὅσα ἤθελεν ἐγκρίνῃ ἐπωφελῆ εἰς αὐτόν.

Τὴν φιλόσοφον ἀνεψιάν σου Εὐανθίαν διὰ σοῦ εὔχομαι ὁλοψύχως».

Πρὸς τὸν αὐτὸν πανοσολογιώτατον ἅγιον Σύγγελον κ. Σωφρόνιον τὸν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου «*προεστεύοντα*» ἐν Κυδωνίαις γράφει ὁ Νεόφυτος Καμπάνης τῇ 30 Μαΐου 1820 περὶ

χρηματικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων προστιθείς: «πάντας τοὺς περὶ τὴν πανοσιολογιότητά της προσκυνῶ, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλόν μου κὺρ Θεόφιλον. Παρακαλῶ νά μοι στείλῃ δύο σώματα γραμματικῶν τοῦ διδασκάλου κὺρ Γρηγορίου».

Ὁ αὐτὸς Νεόφυτος Καμπάνης τῇ 9 Ἰουνίου 1820 γράφει ἐκ Κ᾽πόλεως, ὅθεν ἔγραψε καὶ τὴν προτέραν ἐπιστολήν, πρὸς τὸν αὐτὸν πανοσιώτατον ἅγιον Σύγγελον κ. Σωφρόνιον, τὸν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Κυδωνίαις διατρίβοντα περὶ τῆς αὐτῆς χρηματικῆς ὑποθέσεως. Λέγει δὲ ὅτι ὁ κὺρ Ἀμφιλόχιος μέλλει αὔριον νὰ συστήσῃ πρὸς τὴν πανοσιότητά του ἕνα μαθητήν, δι' οὗ θὰ πέμψῃ καὶ τὴν παροῦσαν. «Πάντας τοὺς περὶ τὴν πανοσιότητά της, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν σοφώτατόν μας διδάσκαλον κὺρ Θεόφιλον ἐκ ψυχῆς προσκυνῶ· ἅς με στείλῃ, ὡς τὴν προέγραφον, δύο σώματα γραμματικῶν τοῦ διδασκάλου κὺρ Γρηγορίου, ὃν ἐκ ψυχῆς προσκυνῶ...»

Τῇ 15 Αὐγούστου 1820 ἀπὸ Βιέννης οἱ ἀδελφοὶ **Καπετανάκη** γράφουσι πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους καθηγητὰς Κυρίους Γρηγόριον καὶ Φιλόθεον (ἀντὶ Θεόφιλον κατὰ σύγχυσιν τοῦ ὀνόματος· διότι ἐν τῇ ὑπογραφῇ ὑπάρχει: Τοῖς σοφωτάτοις διδασκάλοις τοῦ ἐν Κυδωνίαις Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου κυρίοις Γρηγορίῳ Σαράφῃ καὶ ***Φιλοθέῳ τῷ Ἀνδρίῳ*** εἰς Κυδωνίας τῆς Ἀσίας).

«Τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν μετὰ τῆς χωρογραφίας τῆς Λέσβου ἐδεξάμεθα ἐγκαίρως καὶ ὁμολογοῦμεν τῷ ἐκθέτῃ αὐτῆς καὶ ὑμῖν τοῖς συνεργοῖς χάριτας· διότι ηὐξήθησαν ὁπωσοῦν διὰ ταύτης τὰ νεώτερα γεωγραφικὰ τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος. Μαθόντες δὲ παρὰ φίλου ὅτι ὁ κὺρ Φιλόθεος (γρ. Θεόφιλος) περιῆλθε πολλάκις τὴν Ἄνδρον ἐτολμήσαμεν νὰ ἐνοχλήσωμεν καὶ τὴν σοφολογιότητά του, ἵνα ἐκθέσῃ τὰ γεωγραφικὰ αὐτῆς τὰ νέωτερα καὶ εἴ τι τῶν ἀρχαίων παρετήρησεν. Ἐπιθυμητὴ εἶναι ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκρίβεια, ἀλλ᾽ὅταν οἱ τρόποι δὲν συντρέχωσιν εἰς ἐξιχνίασιν αὐτῆς, πρέπει νὰ ἐξαρκώμεθα καὶ εἰς τὰ ἐφικτά. Εἰς εὐχερεστέραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου σᾶς πέμπομεν καὶ τὸ ἔγκλειστον τῆς Ἄνδρου πινακίδιον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις κὺρ Φιλόθεε (Θεόφιλε) σημειώσατε καὶ τὰς παραδόσεις τῶν Ἀνδρίων περὶ τῶν νῦν ἐνοικούντων ἐν τῇ Ἄνδρῳ

Ἀλβανῶν, πόθεν καὶ πότε ἦλθον. Πέμψατε δὲ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τὰ γεωγραφικὰ ταῦτα πρὸς τὸν ἐν Κ)πόλει Ἰωάννην Πολυχρονιάδην γράφοντες αὐτῷ νὰ μᾶς τὰ στείλῃ διὰ τῆς πόστας — εἴπατε τὰς προσρήσεις ἐμοῦ τοῖς φίλοις Χατζῇ Μαλῇ καὶ Κωνσταντίνῳ Δόμπρᾳ, ὅστις ὑπολαμβάνομεν ὅτι ζῇ ἐν Κυδωνίαις καὶ ὅτι κατώρθωσε τὸν περὶ τῆς τυπογραφίας σκοπόν του.

Ὑγιαίνετε εἰς εὐδαιμονίαν τῶν ὁμογενῶν.

ἀπὸ Βιέννης Ἀδελφοὶ Καπετανάκη.
τῇ 15 Αὐγούστου 1820».

Τῇ ϛ' Σ/βρίου 1820 ἐγράφη πρὸς τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον κύριον κύριον Θεόφιλον, τὸν ἐν Χριστῷ λίαν ἀγαπητὸν καὶ περιπόθητον προσκυνητῶς εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Κυδωνιῶν ὑπὸ τοῦ *ὡς ἀδελφοῦ Φιλοθέου* ὑπογεγραμμένη ἐπιστολὴ δικαιολογοῦσα τὴν σιωπὴν τοῦ γράφοντος, ὅστις ὅμως διὰ ζώσης φωνῆς δὲν ἐπαύετο ἐρωτῶν τὰ κατὰ τὴν σοφολογιότητά του καὶ μανθάνων μετὰ χαρᾶς καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας ὅτι ὑγιαίνει καὶ ὅτι ἡ φήμη αὐτοῦ ἀεὶ ἐπὶ τὰ πρόσω ἔτι μᾶλλον χωρεῖ πρὸς κοινὸν ὄφελος τοῦ πάλαι ποτὲ ἐνδόξου νῦν δὲ πεπτωκότος Γένους. Δι' ἓν δὲ μόνον λυπεῖται, ὅτι στερεῖται τῆς γλυκείας καὶ ἐπωφελοῦς αὐτῷ συναναστροφῆς της, μᾶλλον δὲ τῆς ἀκροάσεως τοῦ συστήματός της· διὸ καὶ παρακαλεῖ τὴν σοφολογιότητά του ν' ἀξιοῖ αὐτὸν ἐνίοτε γραμμάτων δηλωτικῶν τῆς ποθητῆς αὐτῷ ἀγαθῆς ὑγείας αὐτῆς καὶ νὰ βοηθῇ αὐτῷ αδιὰ τῶν εὐμεθόδων συμβουλῶν της καὶ διά τινων νεωτέρων καὶ εὐμεθοδεστάτων βιβλίων πρὸς τὴν βελτίωσιν καὶ ταχεῖαν ἐπίδοσιν τῶν ἐδῶ (ποῦ;) μαθηταρίων μου· ἔμαθον τὸν ἀναχωρισμὸν τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου κὺρ Γρηγορίου καὶ ἐλυπήθην· εὔχομαι ὅμως, εἰ καὶ ἀναξίως, ταχεῖαν τὴν ἐπάνοδον ἐπὶ τὰ ἴδια· καὶ ὅταν ἔλθῃ, παρακαλῶ, νὰ προσφέρῃ τὰς παρ' ἐμοῦ πρὸς τὴν σοφολογιότητά του ταπεινὰς προσκυνήσεις..... ἀσπασμοὺς δὲ καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον κὺρ Εὐστράτιον. Τὴν δὲ σοφολογιότητά της ἀναπροσκυνῶν καὶ ἀναπαρακαλῶν νὰ μ' ἔχῃ ὑπὸ τὴν εὔνοιάν της μένω εἰς τὰς προσταγάς της ὅλως προθυμότατος.

Ὁ ὡς ἀδελφός της **Φιλόθεος».**

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Μεγάτιμον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τέκνον, οὗτινος ἡ πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐλευθεριότης καὶ ὁ θερμὸς ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς αὐτῆς ἀνυψώσεως ζῆλος δι' ἔργων ἐπιφανεστάτων ἑκάστοτε ἐκδηλοῦται, παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις καὶ θελήσαν νὰ παραθαρρύνῃ τὰ μέλη τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εἰς τὸ εὐσεβὲς αὐτῶν ἔργον, ἀπέστειλεν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου δραχμὰς πεντακοσίας.

Τὴν δωρεὰν ταύτην τοῦ φιλογενεστάτου συμπατριώτου αὐτῶν μαθόντα ἐν τῇ τελευταίᾳ γενικῇ συνεδρίᾳ τὰ μέλη ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ἐν ἀνευφημίαις *Εὐεργέτην* τοῦ Συλλόγου καὶ ἔδοσαν τῷ Προεδρείῳ ἐντολήν, ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ταύτην προσηκόντως, ἀναγράψῃ τὸ μεγάτιμον αὐτοῦ ὄνομα ἐν τῷ πίνακι τῶν Εὐεργετῶν καὶ πέμψῃ αὐτῷ τὸ τοῦ Εὐεργέτου δίπλωμα.

....

Ἕτερον ὁμοίως εὐγενὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τέκνον, ὁ διακεκριμένος ἰατρὸς Ν. Λ., παρακολουθῶν ἐκ τοῦ σύνεγγυς μετὰ προσοχῆς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου θερμὴν συγχαρητικὴν ἅμα καὶ προτρεπτικὴν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐκχέει τὰς φιλομούσους καὶ φιλοπάτριδας τῆς εὐγενοῦς ψυχῆς αὐτοῦ διαθέσεις, συγχαίρει τῷ Συλλόγῳ διὰ τὰ εὐτυχῆ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἀποτελέσματα καὶ πάνυ μετριοφρόνως παρακαλεῖ νὰ γένηται ὑπὸ τοῦ ταμίου τοῦ Συλλόγου εὐπρόσδεκτος ἡ ἐκ 40 φρ. χρ. δωρεὰ αὐτοῦ. Καὶ πρὸς τὸ φιλόπατρι καὶ φιλοπρόοδον τοῦτο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τέκνον ἐκφράζει ὁ Σύλλογος τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΥ
ΕΝ ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

Οἱ τοῦ Ξενοφάνους ἀναγνῶσται μετὰ συντόνου προσοχῆς θὰ ἀναγνώσωσι, δὲν ἀμφιβάλλομεν, τὸ ἑπόμενον σπουδαιότατον Ὑπόμνημα, ὅπερ ἔγκριτος ἐν Σμύρνῃ ὁμογενὴς ἔγραψε κατ' αἴτησιν σπουδαίων ἐν Γαλλίᾳ προσώπων, ἐπιδιωκόντων τὴν τῆς παιδείας ἐκλαΐκευσιν.

Εὐγενέστατοι φίλοι,

Ὅπως εὐχαριστήσω καλῶς τὴν περιέργειαν ὑμῶν, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀναδράμω εἰς χρόνους κάπως ἀφεστῶτας ἡμῶν, νὰ ἐνδιατρίψω δὲ περισσότερον περὶ τῶν σχολείων. Ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης μου ἡλικίας ἀείποτ' ἐκίνησε τὴν περιέργειάν μου τὸ δυσμενὲς ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ, ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν, διέπει πάντοτε τὰς σχέσεις τῶν ἐν Σμύρνῃ Καθολικῶν, σχετικῶς ὀλίγων, ἀπέναντι τῶν Ὀρθοδόξων, τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν μέγαν χριστιανικὸν ὄγκον τῆς πόλεως. Τὸ ἐχθρικὸν αὐτὸ πνεῦμα ἐνέπνευσε πάντοτε ὁ καθολικὸς κλῆρος· ὅ,τι δ' ἐν Σμύρνῃ γίνεται, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ ἐν Τουρκίᾳ. Ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑπτανήσῳ αἱ σχέσεις εἶνε ἀγαθώτεραι, εἴς τινας μάλιστα νήσους Ἑλληνικὰς αἱ σχέσεις εἶνε καθόλου ἐγκάρδιοι καὶ οἱ Καθολικοὶ κατ' ἔτος ἑορτάζουσι τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων. Καὶ ὅμως οἱ ἴδιοι Καθολικοὶ νησιῶται Ἕλληνες ἐρχόμενοι εἰς Τουρκίαν μετὰ βραχεῖαν πάροδον χρόνου γίνονται φανατικοί· καὶ τῶν Εὐρωπαίων οὐχὶ ὀλίγοι δυσκόλως δύνανται νὰ ἀποφύγωσι τοῦτο. Τὸ αἴτιον ἀποδοτέον α') εἰς τὸ ἀνεξίθρησκον τῶν Ὀθωμανῶν, ἀδιαφορούντων εἰς τὰ φορῶντα εἰς τὰς σχέσεις τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, καὶ β') εἰς τὸ ὅτι ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ εἰς τἆλλα

τοῦ Αἵμου κράτη, τὰ σχολεῖα πάντα ὑπόκεινται εἰς τὸν κυβερνητικὸν ἔλεγχον. Ὁ καθολικὸς ἐν Τουρκίᾳ κλῆρος ἠρύσατο πάντοτε δύναμιν μεγάλην ἐκ τῆς ἀνεγνωρισμένης προστατρίας αὐτοῦ, τῆς ἐπισήμου Γαλλίας, ἣν ὅμως δύναμιν ἐξήσκησε συχνὰ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην, ἀλλὰ πρὸς ἔχθραν καὶ μῖσος. Ἵνα δὲ νοηθῶ καλῶς, ὀφείλω νὰ διηγηθῶ ὑμῖν πρῶτον, κατὰ τὸ δυνατὸν συντόμως, ὅσα γνωρίζω περὶ τῶν ἐν Σμύρνῃ σχολείων τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ τῶν ξένων, κυρίως δὲ τῶν Παρθεναγωγείων.

Πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν μόνη σχολὴ δημοσία Ἑλληνική, ἀληθῶς ἀξία λόγου, ἦτο ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ διὰ τὰ ἄρρενα, διὰ δὲ τὰ θήλεα οὐδεμία ὑπῆρχεν ἄλλη ἐκτὸς ὀλίγων ἰδιωτικῶν, ἔνθα μόνη σπουδὴ ἦτο ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή. Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα ἐδιδάσκετο τότε ἐν μόνῃ τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ. Μεταξὺ τοῦ 1837 καὶ 1840 ἀνιδρύθη καὶ δημόσιον Παρθεναγωγεῖον, περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον συνέστησαν Παρθεναγωγεῖον αἱ Γαλλίδες Ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους (Soeurs de Charité). Ἔκτοτε ὅμως ἀρρένων καὶ θηλέων Ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐπολλαπλασιάζοντο παραλλήλως, περὶ δὲ τὸ ἔτος 1860 ἐν ἅπασι τούτοις τὸ μάθημα τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὑπῆρξεν ὑποχρεωτικόν.

Ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν μέγας εὐεργετικὸς φάρος, οἱ δ' ἐξ αὐτῆς μαθηταὶ ἐξεπαιδεύθησαν ἀείποτ' ἐπιστημονικώτερον καὶ φιλολογικώτερον ἢ οἱ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Καθολικῆς Προπαγάνδας. Ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ ἤρξατο τῶν σπουδῶν αὐτοῦ καὶ ὁ Κοραῆς. Ἀλλὰ σήμερον θ' ἀπασχολήσω ὑμᾶς κυρίως μόνον περὶ τῶν ἐν Σμύρνῃ Παρθεναγωγείων, Ἑλληνικῶν τε καὶ ξένων.

Κατ' ἀρχάς, ὡς εἶπον, δὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ ἓν μόνον δημόσιον Παρθεναγωγεῖον μετὰ προγράμματος λίαν περιωρισμένου, εἰς αὐτὸ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ φοιτήσωσιν αἱ κόραι καὶ τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχοτάτων Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τοῦ μειονεκτήματος τούτου καὶ ἐκ πολλῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν πολλοὶ τῶν εὐπόρων Σμυρναίων εἰσῆγον τὰς θυγατέρας αὐτῶν εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον τῶν Ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους (Soeurs de Charité) ἐξωτερικὰς ἢ οἰκοτρόφους· τῷ δὲ παραδείγματι τούτῳ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν νήσων.

Τοιούτῳ τρόπῳ ἀπεσοβήθη μέν, ὡς ἐσκέπτοντο οἱ ἐκ τῶν Ἑλλήνων προτιμήσαντες τὰ ξένα σχολεῖα, ἓν κακόν, προέκυψαν δ' ὅμως ἄλλα πολλῷ μείζονα, διότι ἔνθεν μὲν παρημελοῦντο αἱ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σπουδαὶ τῶν Ἑλληνίδων, ἀντὶ δὲ τοῦ ψιττακισμοῦ ὀλίγων Γαλλικῶν ἔμενον ἀμαθέσταται περὶ τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν, ἔνθεν δὲ αἱ μαθήτριαι ὑφίσταντο ἄλλας ταπεινώσεις, ἠναγκασμέναι οὖσαι νὰ γονυπετῶσι δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας εἰς ἀτελευτήτους προσευχὰς καὶ ν' ἀκούωσι συχνότατα τοὺς ὑπαινιγμούς, ὅτι εἶνε σχισματικαὶ καὶ κολασμέναι καὶ ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοθι ὑπάρχει σωτηρία, εἰμὴ ἐν τῇ Καθολικῇ Ῥωμάνᾳ Ἐκκλησίᾳ.

Μερικαὶ τῶν Ἑλληνίδων κορῶν—εὐτυχῶς ὀλίγαι—γενόμεναι κάτοχοι τῆς Γαλλικῆς ἐνόμισαν διὰ τοῦτο καὶ μόνον ὅτι ἐγένοντο εὐγενέστεραι ἑαυτῶν καὶ περιεφρόνουν πᾶν ὅ,τι ἐθνικὸν καὶ πάτριον.

Ἕνεκεν τῶν ἀτόπων τούτων ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ συσταθῇ ἰδιωτικὸν Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον, ἐν ᾧ ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς νὰ διδάσκηται ἐν εὐρείᾳ κλίμακι καὶ ἡ Γαλλική, ἀλλ' ἀπέτυχεν.

Τότε ἦλθον εἰς Σμύρνην αἱ Πρωσσίδες Διακόνισσαι (Diaconesses Prussiennes), αἵτινες συνέστησαν μέγα Παρθεναγωγεῖον μετ' οἰκοτροφείου, Γερμανίδες δὲ Διαμαρτυρόμεναι αὗται, ἐννοήσασαι τὴν ἀδυναμίαν τῶν Σμυρναίων πρὸς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἔθεντο κατὰ μέρος τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν καί, ὅπως ἐπιτύχωσι, συνέταξαν πρόγραμμα, βάσιν ἔχον τὴν Γαλλικὴν καὶ οὐχὶ τὴν Γερμανικήν.

Τότε πᾶσαι αἱ Ἑλληνίδες ἀφῆκαν τὰ σχολεῖα τῶν Ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους καὶ κατέφυγον εἰς τὸ τῶν Διακονισσῶν, διότι οἱ Διαμαρτυρόμενοι δὲν ἔχουσι τὰς ἰδέας τῆς μισαλλοδοξίας, ἃς ἔχουσιν οἱ Καθολικοὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Ἑκατοντάδες ἐξωτερικῶν καὶ οἰκοτρόφων Ἑλληνίδων ἐπλούτισαν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὰς Διακονίσσας, αἵτινες ὅμως διὰ τοῦτο νομίσασαι ἑαυτὰς ἀναποφεύκτους ἐγένοντο ὑπεροπτικαὶ καὶ συχνότατα ἐπίκραινον τὰς Ἑλληνίδας μαθητρίας διὰ λόγων περιφρονητικῶν περὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν. Ὅσῳ δ' ἐγίνοντο πλουσιώτεραι, τόσῳ περιέστελλον τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὥστε τὸ μάθημα αὐτὸ κατήντησε νὰ ὑπάρχῃ μόνον πρὸς τὸ θεαθῆναι.

Κατὰ τὸ 1881 ὁ σεισμὸς καταστρέψας τὰς πόλεις τῆς νήσου Χίου καὶ τὰς ἀντικρὺ αὐτῆς ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἐγένετο αἰτία πολλὰ

ὀρφανὰ παιδία νὰ μείνωσιν εἰς τοὺς δρόμους. Τότε αἱ πρὸς προσηλυτισμὸν πολλαχόθεν προσπάθειαι ἐξεδηλώθησαν ἀναφανδόν. Ἦτο καιρὸς νὰ πράξωσί τι οἱ Σμυρναῖοι, ὀλίγοι δὲ φίλοι τὰ μὲν δυστυχῆ παιδία ἀπέσπασαν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν προσηλυτιστῶν, ἀνήγειραν δὲ τὸ Ὁμήρειον, μέγα Παρθεναγωγεῖον μετ' Οἰκοτροφείου, ἐντὸς δὲ μιᾶς δεκαετίας ἀνιδρύθησαν ἓξ ἄλλα ἰδιωτικὰ Παρθεναγωγεῖα μετ' Οἰκοτροφείων. Ἀλλὰ μόνον τὸ Ὁμήρειον ἀποσπᾶσαν τὰς Ἑλληνίδας ἤρκεσεν, ἵνα περιαγάγῃ τὸ τῶν Διακονισσῶν Πρωσσίδων ἐντὸς τριῶν τεσσάρων ἐτῶν εἰς τελείαν παρακμήν· σήμερον δὲ εἶνε ἁπλῶς Γερμανικόν.

Ἐν Σμύρνῃ ὑπάρχει ὁ μέγας ἔρως πρὸς τὰς ξένας γλώσσας, κατὰ προτίμησιν ὅμως πάσης ἄλλης πρὸς τὴν Γαλλικήν. Ἄνευ τῆς Γαλλικῆς δὲν εἶνε καθ' ἡμᾶς τελεία ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων ἡμῶν· ἡ ἀγάπη δ' αὕτη φθάνει μέχρι τοῦ ἀτόπου, διότι εἰσήχθη ἡ Γαλλικὴ καὶ εἰς σχολεῖα τῆς δημοτικῆς τοῦ λαοῦ παιδεύσεως, ἐν οἷς καὶ διὰ λόγους κοινωνικοὺς καὶ διὰ τὸ λίαν περιωρισμένον τοῦ προγράμματος οὐδεμία ξένη γλῶσσα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ, ἡ δ' εἰσαγωγὴ τῆς Γαλλικῆς κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην οὐ μόνον δὲν εἶνε ὠφέλιμος, ἀλλά, θαρρούντως λέγω, ἐπιβλαβής. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε τὸ γεγονὸς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ κατάδηλον ποιεῖ τὴν ἀγάπην ἡμῶν πρὸς τὴν γλῶσσαν ταύτην.

Τὸ Ὁμήρειον ἀπὸ μικροῦ ἀρξάμενον ηὐξήθη ταχέως καὶ ἐστερεώθη, διότι, χωρὶς κατ' οὐδὲν νὰ μειωθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐδόθη μόνον εὐκαιρία περισσοτέρα πρὸς τὸ ὁμιλεῖν τὴν Γαλλικήν, διά τινα δὲ μαθήματα, ἅτινα ἄνευ ζημίας δύνανται νὰ διδαχθῶσι γαλλιστί, ἐδόθη ἡ προτίμησις εἰς τὴν Γαλλικήν, ἀντὶ τῆς Ἑλληνικῆς.

Αἱ ἐν τῷ Ὁμηρείῳ Γαλλίδες διδάσκαλοι, ξέναι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, κατέφευγον εἰς τὰς Soeurs de Gharité, διὰ τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα αὐτῶν, εἶνε δὲ φυσικώτατον ὅτι εὑρίσκουσι μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν, ἀναπολοῦσαν αὐταῖς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα.

Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ Καλογραῖαι ἐνόμισαν καθῆκον νὰ γνωρίζωσιν εἰς τὰς νέας ταύτας Γαλλίδας ὅτι ἐργαζόμεναι ἐν σχολείῳ σχισματικῶν, κολασμένων, εἶνε καὶ αὐταὶ κολασμέναι καὶ δὲν θὰ ἴδωσι Θεοῦ πρόσωπον. Αἱ περισσότεραι—θὰ εἶνε δὲ ἄδικον νὰ εἴπω πᾶσαι—

ἐνῷ εἰσήρχοντο εὔθυμοι καὶ ἀγαθαὶ εἰς τὸ Ὁμήρειον, μετὰ ἓξ ἑπτὰ μῆνας ἤρχιζον νὰ γίνωνται δύσκολοι, τινὲς δ' αὐτῶν κατήντων ἀφόρητοι, οἱ δὲ διοικοῦντες τὸ Ὁμήρειον πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν μεγάλων ἐξόδων, ὅσα συνεπάγεται ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ Γαλλίδων, προσκαλουμένων ἀπὸ τόσον μακράν, προσεπάθουν διὰ καλῶν τρόπων νὰ ἐξευμενίσωσιν αὐτάς, ἀλλὰ δὲν ἐπετύγχανον πάντοτε. Τὰ συμβόλαια αὐτῶν εἶνε τριετῆ, ἀλλά τινες ἔτυχε νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸ σχολεῖον κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου ἔτους. Ἔτυχε καὶ τὸ Γαλλικὸν Προξενεῖον ν' ἀποδώσῃ δικαιοσύνην ἐναντίον δυστροπούσης Γαλλίδος διδασκαλίσσης. Αἱ καλαὶ Καλογραῖαι ἐφρόντιζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νὰ προμηθεύωσιν αὐταῖς θέσεις διδασκαλίσσης ἐν οἰκίαις Δυτικῶν, αἱ δὲ διδάσκαλοι ἄφινον τὸ Ὁμήρειον, ἵνα μὴ κολασθῶσι. Ἡ κυρία F., γνωστῆς οἰκογενείας Δυτικῆς ἐν Σμύρνῃ, γελῶσα εἶπεν ἡμῖν ὅτι τὸ Ὁμήρειον πολλὰς παρέσχεν εὐκολίας εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν Καθολικῶν. Οὐδέποτε, φαίνεται, ἐσκέφθησαν ὅτι αἱ μεσιτικαὶ ἐνέργειαι αὐτῶν ἦσαν καθαραὶ ἀδικίαι, ὅτι δὲ αἱ ἀδικίαι εἶνε ἁμαρτίαι βλαβεραὶ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τῶν Χριστιανῶν.

Μίαν νεαρωτάτην Οὐγγρίδα, διδάσκαλον τοῦ κλειδοκυμβάλου ἐν τῷ Ὁμηρείῳ, Διαμαρτυρομένην, τὴν δεσποινίδα A de H., ἔπεισαν νὰ ἐξομώσῃ τὴν θρησκείαν αὐτῆς καὶ νὰ γίνῃ καθολική, τοῦτο δ' ἐλύπησεν ὑπερβαλλόντως τοὺς διοικοῦντας τὸ σχολεῖον, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ὑποθέσωσιν οἱ γονεῖς τῆς νέας ὅτι ἡ ἐξόμωσις ἐγένετο τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν, ἢ κἂν τῇ ἀνοχῇ αὐτῶν. Ἐφέτος ἡ δεσποινὶς L. D. Γαλλὶς διδάσκαλος, νεωστὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὸ Ὁμήρειον, μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν μιᾶς Καλογραίας τοῦ σχολείου τῶν «Καλογραιῶν Παναγίας τῆς Σιωνίτιδος» (Institut de Notre Dame de Sion), ἡ δὲ ἀγαθὴ Καλογραῖα ἀπεριφράστως ἐξέφρασεν αὐτῇ τὴν μεγάλην ἔκπληξιν αὐτῆς, πῶς ἀπεφάσισε νὰ ὑπηρετήσῃ ἐντὸς σχολείου σχισματικῶν καὶ ἄλλα πολλά, οὐχὶ βεβαίως κολακευτικὰ πρὸς τὸ Ὁμήρειον. Εὐτυχῶς αἱ ἐπίβουλοι παρατηρήσεις δὲν εὗρον εὐήκοα ὦτα. Ἑτέρα Γαλλίς, καὶ αὐτὴ ἐφέτος εἰσελθοῦσα εἰς τὸ Ὁμήρειον, ἡ δεσποινὶς M. de B., ἢ διότι πράγματι ἠσθένησεν ἢ διότι προσεποιήθη τὴν ἀσθενῆ μετέβη ἐπί τινας ἡμέρας εἰς τὸ Γαλλικὸν νοσοκομεῖον, ἐξελθοῦσα δ' αὐτοῦ εὕρηται τώρα διδάσκουσα ἐν οἰκίᾳ καθολικῇ, χωρὶς

νὰ τῇ δοθῇ αἰτία ἐλαχίστου παραπόνου ἢ νὰ διατυπώσῃ αὐτὴ παράπονον. Ὁ Γαλλικὸς ἐν Παρισίοις Σύνδεσμος (Alliance Française), πρὸς ὃν ἡ Διοίκησις τοῦ Ὁμηρείου χρεωστεῖ πολλὰς χάριτας δι' ἣν ἐπεδαψίλευσεν αὐτῷ εὔνοιαν, καὶ διότι ἀπὸ εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος καὶ προθυμίας προυμήθευσεν αὐτῷ διδασκαλίσσας Γαλλίδας, αὐτὸς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ποσάκις ἡ Διοίκησις τοῦ Σχολείου ἔγραψε παρακαλοῦσα νὰ δοθῇ προτίμησις, εἰ δυνατόν, εἰς νέας Διαμαρτυρομένας ἢ Ἰσραηλίτιδας. Εὐτυχῶς ὁ κύριος Foncin καὶ ἄλλοι τῆς Alliance Française ἐγνώρισάν τινας τῶν διοικούντων τὸ Ὁμήρειον, ἵνα μή ποτε ὑπάρξῃ φόβος νὰ παρανοήσωσιν αὐτοὺς ὡς ἀγομένους ὑπὸ ταπεινῶν ἰδεῶν μισαλλοδοξίας. Ἐν τῷ Ὁμηρείῳ ἐδιδάχθησαν οὐ μόνον Ἑλληνίδες, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαῖαι καὶ Ἀρμένιαι καὶ Διαμαρτυρόμεναι, τὸ δὲ περίεργον, μοναδικὸν ἴσως, καὶ Ὀθωμανίδες κόραι, τόσον ἀπόλυτος εἶνε ἡ πίστις τοῦ Δημοσίου, ὅτι ἄκρος σεβασμὸς ἐν αὐτῷ βασιλεύει πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν μαθητριῶν.

Ἡ Σμύρνη εἶνε μὲν πόλις Τουρκική, ἀλλ' ἡ γλῶσσα πάντων εἶνε ἡ Ἑλληνική. Οἱ ξένοι σπουδάζουσι τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας, ἀλλ' εἴτ' ἐσπούδασαν εἴτε μὴ τὴν Ἑλληνικήν, ὅταν αὐτοὶ σκέπτωνται καθ' ἑαυτούς, σκέπτονται ἑλληνιστί. Αἱ ὑποθέσεις διεξάγονται ἑλληνιστὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ νεωστὶ ἐρχόμενοι, ἑκόντες ἄκοντες ἀναγκάζονται νὰ μάθωσιν αὐτὴν συντόμως, ἂν θέλωσι νὰ ὑπηρετηθῶσι καλῶς ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῶν, διότι οἱ ὑπηρέται αὐτῶν δὲν γνωρίζουσιν ἄλλην γλῶσσαν. Τὰ τέκνα τῶν νεηλύδων τούτων ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν ὡς οἱ Ἑλληνόπαιδες. Εὔκολον εἶνε νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πολλοὶ τῶν Καθολικῶν ἔχοντες σχέσεις ἐμπορικὰς καὶ ἀλληλογραφίαν πρὸς τὰς νήσους καὶ τὰς πόλεις τοῦ Ἐσωτερικοῦ ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὠφέλειαν νὰ εἰσαγάγωσι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἀπέτυχον, ὀλίγιστοι δ' ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔσχον τὴν δύναμιν νὰ ἐπιμείνωσι καὶ νὰ ἐπιτύχωσιν. Ὁσάκις ὁ πατὴρ ἤθελεν ἀποφασίσει τοῦτο, ἡ μήτηρ ἔπρεπε νὰ ἐξομολογηθῇ τοῦτο εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτῆς, οὗτος δὲ ἀπειλῶν δι' ὅλων τῶν βασάνων τῆς κολάσεως τὴν δυστυχῆ γυναῖκα εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, διὰ δὲ τῆς στερήσεως τῆς θείας μεταλήψεως εἰς τὴν παροῦσαν, καθί-

στα αὐτὴν παράφρονα ὑπὸ τοῦ φόβου. Ὁ σύζυγος ἀνθίστατο πολλάκις, ἀλλ' ἤθελε καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ οἴκου· ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ἐνέδιδε καὶ ὁ υἱὸς δὲν εἰσήρχετο εἰς τὸ σχολεῖον τῶν σχισματικῶν. Ἔχομεν δὲ καὶ παραδείγματα ὅτι εἰσῆλθον μὲν νέοι καθολικοὶ εἰς Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἀλλ' ὅτι ἀπέσυραν αὐτοὺς οἱ γονεῖς μετὰ μίαν ἢ δύο ἑβδομάδας, διότι ἄλλως ἡ εἰρήνη δὲν θὰ εἰσήρχετο εἰς τὸν οἶκον.

Ὁ καθολικὸς κλῆρος μένει τραχὺς καὶ ἄκαμπτος καὶ ἐν τοῖς μικροῖς καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις· ἀγνοεῖ ὁλοτελῶς ὅτι καθ' ὃν ζῶμεν χρόνον οὔτ' ἔχουσιν οὔτε πρέπει νὰ ἔχωσι πέρασιν αἱ θρησκευτικαὶ ἀντιπάθειαι, μόνον δὲ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς πρὸς τὰς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων πρέπει νὰ πρυτανεύῃ. Ἔχομεν παραδείγματα ὅτι ἀποθανόντας ἀρχιεπισκόπους ξένου δόγματος δὲν ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ κηδευομένους διὰ τῆς παρουσίας ἀντιπροσώπου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν νέον σοφὸν Διαμαρτυρόμενον, ἀποθανόντα ἐν Κύπρῳ ἐκ καταπτώσεως λίθων ἐν ἀρχαιολογικῇ ἀνασκαφῇ, προσκληθεὶς νὰ κηδεύσῃ ἠρνήθη ἀπολύτως, τοῦτο δ' ἐλύπησε πάντας, ὁ δὲ τῆς πόλεως ὀρθόδοξος πληθυσμὸς οἰκτείρων τὸν δυστυχῆ μάρτυρα τῆς ἐπιστήμης ἀθρόος προσῆλθε καὶ δημοτελῶς ἐκήδευσεν.

Πρὸ ἐτῶν τινων ἀπέθανεν ἐν Μυτιλήνῃ ὁ καθολικὸς ἰατρὸς καὶ ὑποπρόξενος τῆς Αὐστροουγγαρίας Théodose Bargigli, ὁ δὲ ὀρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς νήσου, ἅτε φίλος τυγχάνων αὐτοῦ καὶ προσκληθεὶς μετέβη, ἵνα τὸ τελευταῖον ἴδῃ τὸν μεταστάντα καὶ παρηγορήσῃ τὴν πενθοῦσαν αὐτοῦ οἰκογένειαν· ἐκεῖ δὲ παρεκλήθη θερμῶς, ἵνα καὶ τὴν ἐπιοῦσαν συνοδεύσῃ μετὰ τῶν Δημογερόντων τὴν κηδείαν. Συσκέψεως γενομένης ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ἀπεφασίσθη, ὅπως παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων ἀποδοθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν μείζων τιμὴ τῷ νεκρῷ καὶ δι' ἄλλους λόγους, καὶ διότι ὡς ἰατρὸς ἐφάνη πάντοτε βοηθητικὸς καὶ φιλάνθρωπος πρὸς τοὺς πτωχούς. Τὴν ἑπομένην ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, οἱ Δημογέροντες καὶ πάντες τῆς πόλεως οἱ προύχοντες μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποθανόντος, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ὑποπρόξενοι, καθολικοὶ καὶ οὗτοι, ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς. Ἀλλ' ὁ καθολικὸς ἱερεὺς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον, ἐὰν μὴ ἀπεχώρει πρότερον τῆς οἰκίας ὁ μισητὸς ὀρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος. Οὐδεμία παρατήρησις τῶν παρόντων ἐπισήμων προσώπων ἠδυνήθη νὰ κάμψῃ αὐτόν, αἱ δὲ τῶν

συγγενῶν παρακλήσεις πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας ὑπείκων εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ φανατικοῦ καθολικοῦ ἱερέως ἐξηρέθησαν τοῦτον τόσον πολύ, ὥστ' ἐγκατέλιπε καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὸν νεκρὸν ἀδιαφορῶν, ἂν θὰ ἔμενεν ἀκήδευτος. Τότε συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ τὸ προξενικὸν σῶμα παρεκάλεσαν τὸν ὀρθόδοξον Ἀρχιεπίσκοπον ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν κηδείαν. Οὕτω δὲ καὶ ἐγένετο. Ἡ πόλις ὁλόκληρος, χιλιάδες ἀνθρώπων — ἐννοῶ Ὀρθοδόξων, διότι οἱ Καθολικοὶ ἐν Μυτιλήνῃ εἶνε ὀλίγαι δεκάδες — ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς συνώδευσαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἔθαψαν μετὰ πάσης τιμῆς τὸν νεκρόν. Ὁ δ' Ἀρχιερεὺς ἐξεφώνησεν αὐτοσχέδιον ἀδελφοπρεπῆ λόγον. — Ἡ ἀγανάκτησις καὶ ἡ λύπη ἐν τῇ ψυχῇ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀποθανόντος ὑπῆρξε τοσαύτη, ὥστε νὰ δηλώσῃ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν αὐτῆς νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἐχρειάσθη πολὺς κόπος, ἵνα οὗτος πείσῃ αὐτὴν ὅτι ὡς ἔντιμος καὶ εὐγενὴς κόρη χρεωστεῖ νὰ μείνῃ ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν πατέρων αὐτῆς, ὅτι τὴν θρησκείαν δὲν ἀλλάσσουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐκ πεισμονῆς ἢ διότι εἷς ἱερεὺς αὐτὸς ἑαυτὸν ἀδικῶν καὶ κακῶς ἐσκέφθη καὶ κακῶς ἔπραξεν, ἀλλὰ μόνον ἐκ πεποιθήσεως, λόγον ἐχούσης τὴν ἀκριβεστάτην ἐξέτασιν καὶ πλήρη γνῶσιν τῶν αἰτίων, ἅτινα χωρίζουσι τὴν Ὀρθόδοξον ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα πάντα δὲν εἶνε τῆς ἰδικῆς της σφαίρας. — Τὸ σκάνδαλον ὑπῆρξε μέγα καὶ ἡ ἀποδοκιμασία ἀνάλογος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ ἀλλογλώσσου τύπου καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Σμύρνῃ. Ἡμεῖς κατέχομεν πιστὴν τὴν διήγησιν ἐκ στόματος αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τότε Ἀρχιεπισκόπου Μυτιλήνης, ἀφοῦ δὲ τὸ γεγονὸς ἐγένετο αἰτία τοσούτου θορύβου, πιστεύομεν ὅτι κατ' οὐδὲν θέλομεν προσκρούσει, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ὁ κατὰ Χριστὸν καλὸς ἐκεῖνος ποιμήν, ὁ ἀνεξίθρησκος τοῦ Θεοῦ ἱερεύς, ὁ εἰρήνην διδάξας, οὐχὶ δὲ μῖσος καὶ ἀλλαξοπιστίαν, ἦτο ὁ κατόπιν γενόμενος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος ὁ Ε΄.

Ἐν τοῖς Καθολικοῖς κληρικοῖς σχολείοις ὁ ξένου δόγματος μαθητὴς ἢ μαθήτρια χρεωστεῖ πολλάκις τῆς ἡμέρας νὰ γονυπετῇ καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι περιστάσεις, καθ' ἃς αἱ ἀπαιτήσεις φθάνουσι μέχρι τοῦ γελοίου. Ἐγεννήθη σκάνδαλον ἐν Σμύρνῃ διότι παρὰ Μωαμεθανοῦ, υἱοῦ Τούρκου

ὑπαλλήλου, ἀπήτησαν οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ νὰ μὴ φορῇ φέσιον κατὰ τὰς ὥρας τῆς παραδόσεως, ἐνῷ εἶνε γνωστὸν ὅτι καὶ ἐν τῷ τεμένει αὐτῷ οἱ Μουσουλμάνοι προσεύχονται κεκαλυμμένοι. Ἔχονται δὲ τοσοῦτον στερρῶς τοῦ ἐθίμου, ὥστε ἡ ἐθιμοταξία δὲν ὑποχρεοῖ αὐτοὺς μηδ' ἐνώπιον βασιλέων ν' ἀποκαλύπτωνται.

Ἐπιστέφουσι ταῦτα πάντα αἱ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξομώσεις κορασίων, τὸ δὲ χειρότερον ἡ φυγάδευσις αὐτῶν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως μὴ δυνηθῶσιν οἱ γονεῖς τῆς ἐξομωσάσης κόρης νὰ παραλάβωσιν αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας καὶ χαθῇ οὕτω μία ψυχή, ἣν ηὐτύχησαν αἱ εὐσεβεῖς Καλογραῖαι νὰ σώσωσι! Πρὸ δύο ἐτῶν ὁ πατὴρ τῆς δεσποινίδος Κ., νέας Ἑλληνίδος, ἐξομωσάσης ἐν τῷ σχολείῳ τῶν καλογραιῶν τοῦ Βουζᾶ—χωρίου ὀλίγα λεπτὰ σιδηροδρομικῶς ἀπέχοντος τῆς Σμύρνης — θὰ ἔπνιγε κυριολεκτικῶς ἐν τῇ πολλῇ αὐτοῦ ὀργῇ, ἐὰν μὴ ἐκώλυον αὐτὸν οἱ παρατυχόντες, τὸν εὐσεβῆ (!) καθολικὸν χριστιανόν, ὅστις ἐφρόντισε νὰ φυγαδεύσῃ αὐτήν. Τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ ἑκατοντάδων καὶ προυξένησε μέγα σκάνδαλον. Ἡ ἐξόμωσις δύο ἀδελφῶν Ῥουμανίδων ἐν Βουκουρεστίῳ ἔχει, τῇ ἀληθείᾳ, πολὺ τὸ τραγικόν, διότι αἱ Καλογραῖαι ἐπέτυχον οὐ μόνον νὰ καταπείσωσι αὐτὰς νὰ ἐξομώσωσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμπνεύσωσιν αὐταῖς ἀποστροφὴν κατὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, οὓς παρουσιασθέντας, εἶπον, ὅτι, οὔτε γνωρίζουσιν οὔτε θέλουσι νὰ γνωρίσωσι. Τὸ σκάνδαλον ὑπῆρξεν μέγα, προεκάλεσε δὲ ἀνακρίσεις καὶ δίκην καὶ καταδίκην, ταῦτα δ' ἐγνώσθησαν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Κυρίως, κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἡ φροντὶς τῆς ἐμπνεύσεως μίσους ἦτο ἀναγκαία, διότι ἄλλως δὲν θὰ περιήρχετο εὐκόλως εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ τάγματος ἡ μεγάλη περιουσία τῶν Ῥουμανίδων αὐτῶν κορῶν. Αἱ καλογραῖαι καλῶς γνωρίζουσιν ὅτι ἔμπνευσις μίσους καὶ ἀποστροφῆς πρὸς μητέρα καὶ ἀδελφοὺς εἶνε ἁμάρτημα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγκλημα ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπίσης γνωρίζουσιν ὅτι τὰ χρήματα εἶνε δύναμις μεγάλη, ἀναγκαία εἰς τὸ τάγμα, καὶ ὅτι, ὁ σκοπὸς καθαγιάζει τὰ μέσα.

Παραδείγματα ἐξομώσεων, ὅσῳ σκανδαλώδη ἄλλο τόσον σκληρὰ εἰς τὰς οἰκογενείας, αἵτινες στεροῦνται τῶν τέκνων αὐτῶν, εἶνε συχνότατα, γνωστὰ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν, εἶνε δὲ ἀπορίας ἄξιον,

πῶς μόνος ἐν Σμύρνῃ ὁ Πρόξενος τῆς Γαλλίας κύριος Blanc ἀγνοεῖ αὐτὰ καὶ διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν.

Εὑρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μνημονεύσω τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Blanc, διότι οὗτος κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην λογοδοσίαν ἐν Σμύρνῃ τῆς Alliance Française λαβὼν τὸν λόγον, ὡς ἐπίτιμος Πρόεδρος, ἐξ ἀφορμῆς δὲ ἄρθρων ἐφημερίδος ἐκδιδομένης ἐν Σάμῳ, ἥτις ἀκριβῶς μετ' ἀγανακτήσεως ὡμίλησε περὶ τῶν καθολικῶν κληρικῶν σχολείων, δριμέως ἀπέκρουσε τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐξομώσεων αὐτῶν, τῶν χαλκευομένων ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ κλήρου, κυρίως ὑπὸ τῶν Καλογραιῶν, ἐξέφρασε δὲ καὶ ἄλλας πικρὰς παρατηρήσεις. Ἀλλὰ πρὶν προσθέσω τι περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι ὁ κ. Blanc καίπερ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν διορισθεὶς Πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Σμύρνῃ ἐδυνήθη νὰ κερδήσῃ δικαίως τὴν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην πάντων τῶν Ἑλλήνων· λέγων δ' Ἕλληνας ἐννοῶ τοὺς Ὀρθοδόξους, εἴτε ὑπηκόους ὄντας τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, εἴτε τοῦ Σουλτάνου, εἴτε ἄλλων κρατῶν ὑφ' οἱανδήτινα σημαίαν ἐτάχθησαν, ὅτε ἡ πρὸ αἰώνων θύελλα ἐσκόρπισεν αὐτοὺς ἐφ' ὅλης τῆς γῆς· διὰ τοῦτο ἡ προσβολὴ ἐξέπληξεν αὐτοὺς τόσῳ πλέον, ὅσῳ καὶ ἄδικος καὶ ἀπροσδόκητος ἦτο. Μὴ δυνάμενοι νὰ θέσωμεν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον εἰς ἀμφιβολίαν τὴν ἀγαθὴν πίστιν τοῦ κυρίου Blanc πιστεύομεν εἰλικρινῶς ὅτι, ὡς εἶπεν, ἀγνοεῖ τὰς ἐξομώσεις ταύτας, προσθέτομεν ὅμως ὅτι ἔπρεπεν, ἀκριβῶς διότι εἶνε Πρόξενος τῆς Γαλλίας, νὰ γνωρίζῃ πράγματα τοῖς πᾶσι γνωστά, ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ ἀγνοῇ τὰς ἐξομώσεις καὶ τὸ δυσμενὲς πνεῦμα, ὅπερ ὁ καθολικὸς κλῆρος ἐμπνέει εἰς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐναντίον παντὸς ἄλλου δόγματος, ὅτι δὲ μάλιστα εἰς τὸν κλῆρον τοῦτον καὶ εἰς τὰ σχολεῖα αὐτοῦ ἐλλείπει ἡ ἀνεξιθρησκεία καὶ τὸ σέβας, ἅτινα ἐπεκαλέσθη ὁμιλῶν περὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τῶν ἄλλων. Τὰ καθολικὰ κληρικὰ σχολεῖα εἶνε ἐλεύθερος νὰ νομίζῃ ἄριστα, ἀλλά, διότι εἶνε ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν αὐτοῦ, δὲν ἐπαύσαντο διὰ τοῦτο ὄντα κληρικά. Ταῦτα δὲ ἡ πατρὶς αὐτοῦ κατεδίκασεν ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὸν Γαλλικὸν πατριωτισμὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Γαλλίας ἐπιδιώκεται ἡ ἐκλαΐκευσις τῆς ἐκπαιδεύσεως. Καταδικάζει ἡμᾶς ὁ κ. Blanc, διότι παρ' ἡμῖν εὑρίσκονται ἄνθρωποι ὑποδεικνύοντες τοὺς ἐκ

τῶν σχολείων τούτων κινδύνους, ἐνῷ ὁ καθολικός κλῆρος διδάσκει ἀποστροφὴν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ ἐν Σμύρνῃ Ἕλληνες ἐλυπήθησαν δι' ἑτέραν πικρὰν καὶ προσβλητικὴν ἔκφρασιν, ἣν λογικῶς ἐνόμισαν ἀποδιδομένην εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ὁ δὲ κύριος Blanc ἐδικαιολογήθη ὅτι ἐνόει τοὺς νησιώτας. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο, μοὶ φαίνεται, σκέπτεται οὐχὶ ὀρθῶς, διότι οἱ Σάμιοι εἶνε Ἕλληνες αὐτόνομοι ὑπὸ τὴν Τουρκίαν καί, ἂν πρὸς στιγμὴν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Σαμιακὴ ἐφημερὶς ἀδίκως ἔγραψε, πάλιν δὲν ἦτο δίκαιον νὰ καταστήσῃ συνυπεύθυνον ὁλόκληρον τὸν λαὸν τῆς Σάμου. Ὁ κ. Blanc ἐν τῇ ἀπείρῳ ἀγάπῃ αὐτοῦ πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν ὡραίαν αὐτῆς γλῶσσαν ἐλησμόνησε πρὸς στιγμὴν ἑαυτὸν καὶ ὡμίλησεν οὐχὶ δικαίως, ἀλλ' ἡμεῖς ἀποβλέποντες εἰς τὸ ἐλατήριον, οὗ ἕνεκεν ὡμίλησεν ὡς ὡμίλησε, δὲν θὰ παύσωμεν ἀγαπῶντες καὶ ἐκτιμῶντες αὐτόν, ἀφοῦ μάλιστα πάνυ εὐγενῶς καὶ προθύμως ἔσπευσε νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις. Χρεωστοῦμεν προσέτι νὰ διαβεβαιώσωμεν αὐτόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐάν τε Σάμιοι ἢ Μυτιληναῖοι ὦσιν, ἐάν τε ὑπήκοοι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἢ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἢ ἄλλης δυνάμεως, ἔχουσι πάντες πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς ἐθνικῆς ὁμογενείας καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς πηγαζούσης ἀλληλεγγύης, διὰ τοῦτο δ' ἔχουσι κοινὰς τὰς χαρὰς καὶ τὰς λύπας, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες οὐδέποτ' ἐφάνησαν ἐπιλήσμονες τῆς πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας αὐτοὺς εὐγνωμοσύνης, πολὺ δ' ὀλιγώτερον πρὸς τὴν ἱπποτικὴν Γαλλίαν.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ὁ σεβαστὸς πρόεδρος τοῦ «Ὁμηρείου» κ. *Δ. Μαρκόπουλος* ἀντιπροσωπεύων μετὰ τοῦ ἡμετέρου Προέδρου κ. *Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου* τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο τῆς Σμύρνης Παρθεναγωγεῖον καὶ Διδασκαλεῖον Θηλέων ἐν τῷ συγκροτηθέντι ἐκπαιδευτικῷ συνεδρίῳ (ἰδὲ «Ξενοφάνους» τόμ. Αον σελ. 517) ὑπέβαλε τὸ ἑπόμενον ὑπόμνημα, ὅπερ διὰ τὰς ἐν αὐτῷ συντόνου προσοχῆς ἀξίας παρατηρήσεις καταχωρίζομεν ἐν ταῖς σελίσι τοῦ «Ξενοφάνους» πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν καὶ μελέτην.

«Ἔχομεν ἀνάγκην ἀπόλυτον μεθόδου, δι' ἧς μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς ἐκμανθάνονται ὑπὸ τῆς μαθητιώσης νεότητος, αἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν γλῶσσαι, νὰ διδάσκηται καὶ ἡ Ἑλληνική.

Ἐν τῇ συνοπτικῇ ἀφηγήσει, ἣν ἔδωκα ὑμῖν (τῷ προεδρείῳ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Συνεδρίου) περὶ τῆς ἱδρύσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ὁμηρείου, εἶπον ὀλίγιστα περὶ τοῦ ἰδίου θέματος, περὶ οὗ διαλαμβάνει καὶ τὸ παρὸν ὑπόμνημα. Εἶπον ἐκεῖ ὅτι εἷς τῶν κυριωτάτων λόγων, τῶν ἐπιβαλόντων τοῖς Σμυρναίοις τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ὁμηρείου, ὑπῆρξεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκμαθήσεως ξένων γλωσσῶν, ἄνευ θυσίας τῆς μητρικῆς τῶν Ἑλληνίδων γλώσσης. Καὶ πρὸς τοὺς διοικοῦντας τὸ Ὁμήρειον καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν μαθητριῶν τὸ ζήτημα ὑπῆρξε καθαρῶς ζήτημα χρηματικόν. Οἱ μὲν διοικοῦντες εἰσήγαγον Γαλλίδας πλείονας ἢ ὅσαι εἶνε ἀνάγκη, καὶ ἐπέβαλον ταῖς μαθητρίαις, ὅσον εἶνε δυνατόν, ὑποχρεωτικὸν τὸ γαλλιστὶ συνομιλεῖν κατὰ τὰς ὥρας τῆς τραπέζης, τῶν διαλειμμάτων καὶ πάσης ἄλλης εὐκαιρίας ἔξω τῶν τάξεων, οἱ δὲ γονεῖς ἐπλήρωσαν τίμημα εἰσιτηρίου ὡρισμένον, τὸ ὁποῖον, κατὰ μέγα μέρος, θὰ ἐδύναντο ν' ἀπο-

φύγωσιν εἰσάγοντες τὰς θυγατέρας αὐτῶν εἰς τἄλλα σχολεῖα τῆς Κοινότητος, ἅτινα ὑπολαμβάνω καλῶς διωργανωμένα πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν θυγατέρων ἡμῶν εἰς τὸ κατὰ τὸ δυνατὸν ὀρθῶς ὁμιλεῖν καὶ γράφειν τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν.

Ἀλλὰ προκειμένου περὶ ἐκπαιδεύσεως, τὸ ζήτημα τῶν ξένων γλωσσῶν, ἄνευ ζημίας τῆς Ἑλληνικῆς, δὲν ἐλύθη, διότι οἱ εὐποροῦντες ἐν Σμύρνῃ ἢ ἀλλαχοῦ δύνανται νὰ ἐξοδεύσωσι διὰ τὰς κόρας αὐτῶν πλείονα ἢ ὅσα οἱ πολλοί; οἱ μὴ εὐποροῦντες. Τὸ ζήτημα ἔχει ὡς πρὸς τοὺς Ἕλληνας γενικὸν χαρακτῆρα, ἐνδιαφέρει δ' αὐτούς, κατ' ἐξοχὴν ἐμπόρους ὄντας, πολὺ πλέον διὰ τἄῤῥενα ἢ διὰ τὰ θήλεα. Φίλος, μεθ' οὗ συνεταξείδευον πρό τινος καιροῦ, μετερχόμενος ἐν εὐρεῖ κύκλῳ τὸ ἐμπόριον τῶν φαρμάκων μοὶ εἶπεν ὅτι προσέλαβεν εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ συνέταιρον νέον ἐλάχιστα ἔχοντα κεφάλαια χρηματικά, ἀλλὰ καταβαλόντα εἰς τὴν εταιρείαν τὸ μέγιστον κεφάλαιον τῆς καλῆς κατοχῆς τεσσάρων ξένων γλωσσῶν, δι' ὧν δύναται γράφων ἀπ' εὐθείας νὰ ζητῇ ἄνευ διαμέσων, δυναμένων ν' ἀποῤῥοφήσωσι τὸ πολὺ τοῦ κέρδους αὐτοῦ, ἐξ Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας τὰ χρήσιμα εἰς αὐτὸν χημικὰ προϊόντα.

Διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἐβραχύνθησαν αἱ ἀποστάσεις εἰς βαθμὸν καταπληκτικόν, ἐνῷ δὲ πρότερον μόνον τὰ πλουσιώτατα προϊόντα, οἷον τὸ ῥοδέλαιον, τὸ ὄπιον, ἡ σκαμονέα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἠδύναντο νὰ σταλῶσιν εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς, σήμερον καὶ προϊόντα μικρᾶς ἀξίας δύνανται ἐπικερδῶς νὰ ὑποστῶσι τὰ μέγιστα τῶν ταξειδίων. Στέλλομεν ξηροὺς καρποὺς εἰς τὴν Αὐστραλίαν δι' ἀτμήρους πλοῦ 35 ἡμερῶν, ἐκομίσαμεν δὲ μετὰ κέρδους σησάμια ἐκ τῆς Ἰνδικῆς καὶ ἄλευρα ἐκ τῆς Καλλιφορνίας, καὶ ταῦτα ἐνῷ παρ' ἡμῖν αἱ τιμαὶ ἦσαν μετρίως ὑψωμέναι, πολὺ μετριώτεραι ἐκείνων, ἃς εἴχομεν γνωρίσει πρὸ τῆς διώρυχος τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Τὸ τοῦ Σουὲζ ἄνοιγμα ἐτροποποίησεν εἰς ἀκατανόητον βαθμὸν τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς τοῦ κόσμου, ἐὰν δ' ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ ὑστερήσωμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἄλλοι λαοί, πολλῷ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὑποδεέστεροι ἡμῶν, θέλουσι μᾶς παραγκωνίσει.

Ἀλλὰ θὰ εἴπωσιν ἴσως πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν, τί παθὼν ἐγώ, προκειμένου περὶ ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων, ὁμιλῶ περὶ ἐμπορίου; Τούτοις ἀπαντῶ ὅτι ἀπατῶνται καὶ ὅτι τὸ θέμα μου εἶνε καθαρῶς

ἐκπαιδευτικόν. Πάντες γνωρίζομεν ὅτι ὁ Ἕλλην ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον διεκρίθη ὡς ἔμπορος καὶ ὡς ναυτίλος, ἀπὸ δὲ τῆς φοβερᾶς τοῦ Ἔθνους καταστροφῆς διέσωσε ναυάγιά τινα, διότι ἐμπορευόμενος καὶ ναυτιλλόμενος ἐκέρδισε πλούτη καὶ ἐγνώρισεν ἄλλας χώρας εὐτυχεῖς, ὧν ζηλεύσας τὴν εὐτυχίαν ἐκτήσατο καὶ αὐτὸς διὰ μεγάλων θυσιῶν μικρὸν αὐτῆς μέρος. Τὸ θέμα μου ἀποδείκνυται ἔτι πλέον καθαρῶς ἐκπαιδευτικόν, ἐὰν εἴπω ὅτι οἱ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνόπαιδες ἀποφοιτῶντες τῆς Εὐαγγελλικῆς Σχολῆς, πολλῷ ἐκτενέστερον ἐχούσης πρόγραμμα ἢ τὰ ἐν Ἑλλάδι Γυμνάσια, οἵτινες εἶνε ἐκ τῶν ἄριστα κατηρτισμένων, τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἐκμάθησιν ἐπιστήμης τινὸς ὅτι οἱ ἴδιοι αὐτοὶ μαθηταί, ὅταν ἀντὶ ἐπιστήμης θελήσωσιν ὡς ὑπάλληλοι εἰς οἱονδήποτε ἄλλον κλάδον νὰ ἐπιζητήσωσι τὴν ἐν τῷ βίῳ σταδιοδρομίαν καὶ πρόοδον, ὅτι εὑρίσκονται ἐν πολλῷ ἥττονι θέσει ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς νέους τῶν ἄλλων συνοίκων λαῶν. Οἱ ἡμέτεροι κατέτριψαν ἔτη μακρὰ εἰς τὴν σπουδὴν ποικίλου προγράμματος, διήκουσαν Θουκυδίδην, Ὅμηρον, Τραγικοὺς καὶ Πίνδαρον καὶ ἐδυνήθησαν σπουδάζοντες τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν νὰ γράφωσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καλῶς τὴν νεωτέραν. Παρεδόθησαν καὶ ὀλίγα γαλλικὰ καὶ ὀλίγιστα ἀγγλικά, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἱκανοὶ νὰ γράψωσι οὐδὲ δέκα γραμμὰς εἰς τὰς γλώσσας ταύτας ἢ νὰ διαλεχθῶσιν ἐν αὐταῖς εὐχερῶς, ἐκτὸς ἐὰν φοιτήσωσιν εἰς εὐρωπαϊκὰς τῆς πόλεως ἡμῶν σχολάς· ἀλλὰ πόσοι ἔχουσι τὰ μέσα νὰ πράξωσι τοῦτο; ἀλλ' εἰς πόσους ἔμεινεν ὁ ἐπαρκὴς χρόνος ἵνα δύνωνται νὰ θυσιάσωσι τοὐλάχιστον ἄλλα δύο ἔτη πρὸς ἐκμάθησιν, ὁπωσοῦν καλήν, μιᾶς ξένης γλώσσης ;

Οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται προσλαμβάνονται παρ' ἡμῖν κατὰ προτίμησιν ὡς ὑπάλληλοι σιδηροδρόμων, τραπεζῶν καὶ μεγάλων ἐμπορικῶν ξένων καταστημάτων. Ἕλληνες δὲ διερμηνεῖς, δι' ἔλλειψιν γλωσσομαθῶν νέων παρ' ἡμῖν, εἶνε ὀλίγιστοι. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἐν Σμύρνῃ μεγίστου τραπεζιτικοῦ καταστήματος, πρὸς ὃν μετὰ φιλικοῦ θάῤῥους παρετήρησα ὅτι παραμελεῖται ἡ πρόσληψις τῶν Ἑλλήνων ὡς ὑπαλλήλων, ὅτι δὲ τοῦτο λυπεῖ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, μοὶ εἶπε, πιστεύω δὲ εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅτι ***τοὺς Ἕλληνας θεωρεῖ καὶ νοήμονας καὶ ἱκανούς, ἀλλ'***

ὅτι ἔχει ἀνάγκην ὑπαλλήλων κατόχων τῆς Γαλλικῆς καὶ ἄλλων ξένων γλωσσῶν, ὧν οἱ Ἕλληνες εἶνε **ἀστοιχείωτοι**. Τὸ κατάστημα τῶν Ἀδελφῶν Ῥάλλη, τὸ πρῶτον ἐμπορικὸν ὅλου τοῦ κόσμου, τὸ σέμνωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, στρατολογεῖ καθ' ἑκατοντάδας τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ ἐξ Ἑλληνοπαίδων· ἀλλ' ἐγώ, ὅστις ἐγνώρισα πολλοὺς αὐτῶν, δύναμαι ἀσφαλῶς νὰ εἴπω ὁποίας δυσκολίας θ' ἀπαντῶσιν ἕως ὅτου δυνηθῶσι νὰ καταρτίσωσιν αὐτοὺς γλωσσικῶς ἱκανοὺς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν. Ἀλλ' οἱ Ἀδελφοὶ Ῥάλλη, ἂν μὴ διέφλεγεν αὐτοὺς αἴσθημα φιλογενείας, θὰ ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσι μεγάλας χρηματικὰς θυσίας προσλαμβάνοντες ἀντὶ τῶν Ἑλλήνων ὑπαλλήλους Εὐρωπαίους, ἑτοίμους πρὸς ἐργασίαν.

Καὶ τὸ Ἑλληνικὸν δικηγορικὸν σῶμα, τὸ τόσον πολυπληθὲς ἐν Τουρκίᾳ, ἀμαθὲς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς Γαλλικῆς θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην πολὺ ταχέως νὰ περιορισθῇ εἰς μόνας τὰς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς προξενείοις δίκας, ἐνῷ οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἄλλοι ἐπιτυχῶς παραγκωνίζουσιν αὐτό, καίτοι ἐπιστημονικῶς εἶνε ἧττον κατηρτισμένοι, καίτοι ἔνιοι αὐτῶν εἶνε ἁπλῶς πρακτικοί. Ἂν ὑπῆρξεν ἐν Ἑλλάδι σφάλμα μέγιστον, τοῦτο εἶνε ὅτι δὲν ἐλήφθη σπουδαίως πρόνοια συστάσεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἕδρας τῆς Τουρκικῆς γλώσσης, ἥτις νὰ ἐπιβληθῇ ὑποχρεωτικῶς εἰς κατηγορίας τινὰς ὑπαλλήλων, καὶ ἑτέρα ἕδρα τοῦ Ὀθωμανικοῦ Δικαίου, καὶ ταῦτα ἐνῷ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐν Τουρκίᾳ ὁμοφύλους καὶ ὁμοδόξους πολὺ πλείονας ἢ ὅσους τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, συμφέροντα δὲ μετὰ τῆς Τουρκίας ναυτικά, ἐμπορικὰ καὶ ἄλλα παντοῖα, τοσαῦτα, ὅσα μετ' οὐδενὸς ἄλλου μέρους τοῦ κόσμου.

Ἐκ τῶν λεχθέντων συνάγεται ὅτι διὰ τὸ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διὰ τοὺς μὴ προτιθεμένους νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐκμάθησιν ἐπιστήμης τινός, εἶνε ἀνάγκη νέας μεθόδου διδασκαλίας, καθιστάσης εὐχερεστέραν καὶ ἀπονωτέραν τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ἡμῶν. Τοιαύτη δὲ θὰ καθίστατο, καθ' ἡμᾶς, ἡ διδασκαλία, ἐὰν ἐν τοῖς πλήρεσι δημοτικοῖς ἡμῶν σχολείοις ἐδιδάσκετο ἡ καθαρεύουσα γλῶσσα ἡμῶν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν δοκίμως ἐν ταύτῃ γραψάντων. Ἂς δοθῶσι τοῖς μαθηταῖς τῆς κατωτέρας παιδεύσεως παραφράσεις, παρ' ἀνδρῶν ἱκανῶν φιλοπονηθεῖσαι, τῶν Ἑλληνικῶν ἀρι-

στουργημάτων ἐν πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ λόγῳ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἵνα δύνωνται οὕτως οἱ νέοι νὰ ἐκμανθάνωσι τὴν μητρικὴν γλῶσσαν μεθ' ὅσης εὐχερείας σπουδάζουσι τὰς ἰδίας γλώσσας οἱ ἄλλοι προηγμένοι ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῷ πολιτισμῷ λαοί. Οὕτω δὲ θὰ οἰκονομηθῇ χρόνος ἐπαρκὴς πρὸς σπουδὴν νεωτέρων γλωσσῶν καὶ πρὸς κτῆσιν ποικίλων ἄλλων γνώσεων, ἀναγκαίων εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, ὧν ἄνευ οὐδεμία πρόοδος εἶνε ἡμῖν δυνατή. Διὰ μεθόδου νέας ἀπονώτερον καὶ εὐχερέστερον μανθάνοντες τὴν γλῶσσαν ἡμῶν θὰ δυνηθῶμεν, ὡς φρονῶ, ν' ἀπαλλαγῶμεν τοῦ ἀποτροπαίου θεάματος τῆς τῶν Μαλλιαρῶν γλώσσης, ἥτις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἔθνους ἐμποιεῖ ἀποστροφὴν καὶ βδελυγμίαν εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως τὸν ἐκτὸς τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνικὸν κόσμον.

Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐξέρχονται ἐγκρατεῖς τῆς γλώσσης αὐτῶν καὶ μιᾶς ἐπιστήμης εἰς ἡλικίαν δεκαοκτὼ ἕως εἴκοσιν ἐτῶν, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἐξερχόμεθα τοῦ Γυμνασίου, ἀλλ' οὐχὶ τελείως ἐγκρατεῖς οὐδὲ τῆς ἀρχαίας τοὐλάχιστον Ἑλληνικῆς.

Ἐάν ποτε τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως διακανονισθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λογίας νεοελληνικῆς, ἀναποφεύκτως δὲ οὕτω γενήσεται καὶ ἐν οὐ μακρῷ μέλλοντι, τότε τὰ μεγάλα κέντρα, οἷα ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Σμύρνη, ἡ Θεσσαλονίκη, τὰ Ἰωάννινα, ἴσως καὶ ἄλλαι πόλεις θὰ ἔχωσιν ἀνάγκην τάξεων πλειόνων, ὡς ὅμως καὶ νῦν γίνεται, ἵνα οἱ βουλόμενοι εὑρίσκωσιν ἐν αὐταῖς εὐρυτέραν φιλολογικὴν μόρφωσιν περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν, διότι, μὴ ὑπάρχοντος Πανεπιστημίου ἐν αὐταῖς, τὰ Γυμνάσια εἶνε εἶδος Ἀκαδημειῶν καὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι κύκλον μαθημάτων εὐρύτερον.

Ἀλλὰ καὶ ἂν αἱ σκέψεις μου κριθῶσι τολμηραὶ ἢ ἀνεφάρμοστοι, ὅμως εἶνε βεβαιότατον, ὡς παρὰ πάντων ἀνομολογούμενον, ὅτι τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχουσι πλημμελῶς παρ' ἡμῖν καὶ χρῄζουσι ταχείας τῆς διορθώσεως. Ἐγὼ ἔθεσα τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ τύπου τῶν ἥλων, τοῖς δ' ἁρμοδίοις ἀπόκειται νὰ εὕρωσι τὰ πρὸς θεραπείαν φάρμακα. Ὡμίλησα κυρίως περὶ τοῦ μαθητοῦ καὶ τοῦ ὀργάνου, δι' οὗ διδαχθήσεται οὗτος, ἐνῷ ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὑποκείμενον σκέψεως περὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὑπῆρξεν ὁ παιδαγωγὸς μόνος.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ὁμηρείου
Δ. Μαρκόπουλος.

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

(Συνέχεια σελίδος 304)

ΜΕΡΟΣ Βον

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Μητροπόλεως Ἀγκύρας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄχρι σήμερον.

ΛΒ'. (XXXII) . . . . (1067).

Ἐν Jur. Graeco-rom. Bibl. 3 σελ. 211 φέρονται τὰ ἑξῆς: «Τῷ Μ. 6574 (1067) Ἀπρ. 2· ἰνδ. δ', ὁ πατριάρχης Ἰωάννης Ξιφιλῖνος συνεκάλεσε συνεδρίαν, ἐν ᾗ παρῆν ὁ Ἀγκύρας».

Περὶ τοῦ αὐτοῦ θὰ πρόκειται βεβαίως καὶ ἐν σελ. 51 τόμ. Ε'. τῶν Συνταγ. κανόνων Ῥάλλη «Ἰωάννου περὶ μνηστείας συνεδριαζόντων Ἀγκύρας κτλ. μηνὶ Ἀπριλίῳ κϛ'. ἔτους ͵ϛφοδ'».

ΛΓ'. (XXIII) ΝΙΚΗΤΑΣ (1087 μ. Χ.—1099).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ εὕρηται κάτωθεν τῶν Διατάξεων Νικολάου Γραμματικοῦ (1084-1111) περὶ τῶν κανονικῶν 1). Ἐπίσης καὶ

1) Σ. Ῥάλλη τόμ. Β' σ. 60. Jur. Graecorom βιβλ. III σ. 264.

ἐν ἐπιστολῇ Νικολάου πατριάρχου 1). Ἐν σελίδι 27 τοῦ 4 βιβλ. τοῦ Jur. Graecorom, ὑπάρχει «Θεοφυλάκτου Ἀχρίδος ἐπιστολὴ πρὸς μητροπολίτην Ἀγκύρας».

ΛΔ'. (XXXIV) .... (1140—1143 μ. Χ).

Τῷ 1140 μ. Χ. ἐπὶ Ἰωάννου Κομνηνοῦ καὶ πατριάρχου Λέοντος Στυππῆ συνῆλθεν ἐν Κων)πόλει σύνοδος ἐκ 15 Μητροπολιτῶν καὶ 2 Ἀρχιεπισκόπων κατὰ Κωνσταντίνου Χρυσομάλλου, ἐν ᾗ ἦν παρὼν ὁ Ἀγκύρας 2). Ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ (1143—1180 μ. Χ.) καὶ πατριάρχου Μιχαὴλ Ὀξείτου ὁ Ἀγκύρας ἀναφέρεται εἰς συνεδρίασίν τινα 3). Εἰς τρία σημειώματα συνταχθέντα τῷ 1143 μ. Χ. καὶ δημοσιευθέντα εἰς Σύνταγμα καν. Ῥάλλη τόμ. Ε' σ. 83, 85, 88 ἀναφέρεται συνεδριάζων ὁ Ἀγκύρας.

ΛΕ'. (XXXV) ΣΤΕΦΑΝΟΣ Β'. (1157 μ. Χ.).

Τῷ 6684, ἰνδ. 4η, μηνὶ Ἰανουαρίῳ (1157) ὁ πατριάρχης Λουκᾶς Χρυσοβέργης ἔσχε σύνοδον κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Σωτηρίχου Παντευγένου, ἐν ᾗ παρῆν ὁ Ἀγκύρας Στέφανος 4).

ΛΣΤ'. (XXXVI) ΓΕΩΡΓΙΟΣ (1193).

Ἐν σελ. 419 τοῦ Δελτίου Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. ἑταιρ. 1892-3 ὑπάρχει «Γεωργίου Ξιφιλίνου πατριάρχου Συνοδικαὶ ΔΙΑΓΝΩΣΕΙΣ Α' περὶ Σταυροπηγίων Πατριαρχικῶν. Μηνὶ 9)βρίῳ κζ' ἡμέρᾳ, ἰνδ. ι' (1192) συνεδριαζόντων Γεωργίου Ἀγκύρας».

ΛΖ'. (XXXVII) ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ (1227).

Ἀναφέρεται εἰς συνοδικὴν πρᾶξιν Γερμανοῦ τοῦ Β'. περὶ τῆς

1) Μ. Γεδεὼν Π. Πατρ. Σ. Ῥάλλη τ. Ε' σ. 71.

2) Γεδεὼν Π. Πατρ. Allat. de Consessione Β. II κ. 2. Σύνταγμα καν. Ῥάλλη τόμ. 5ος σελ. 72.

3) L. Allat. βιβλ. 3 κ. 12.

4) Allat. Vind. Syn. Ephes. σ. 583.

μητροπόλεως Μελιτινῆς 1). Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου συνῆλθεν ἐν Μυσίᾳ σύνοδος τῷ 1232, ἐν ᾗ παρίστατο Χριστοφόρος Ἀγκύρας 2). Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας ὑπὸ Μηλιαράκη σ. 293 φέρεται «Γερμανὸς Β' ἀπήντησεν πρὸς τὸν Μανουὴλ Δούκα δι' ἐπιστολῆς, ἔστειλε δ' αὐτῷ τὸν μητροπολίτην Ἀγκύρας Χριστοφόρον». Περὶ Χριστοφόρου ὁ πατριάρχης Γερμανὸς Β' λέγει τὰ ἑξῆς «ἀνὴρ θεοφιλής, πρᾳότητος ἀπεικόνισμα, ἄκακος, εὐθύς, ἁπλοῦς, ἐπισκοπῆς θείας διηνεκῶς ἀξιούμενος» 3).

ΛΗ'. (XXXVIII) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ Α'. (1261 μ. Χ.).

Γρηγόριος ὁ Ἀγκύρας ἔζη, καθ' ὃν καιρὸν ἐστέφθη Μανουὴλ Η'. ὁ Παλαιολόγος (1260—1263) 4).

ΛΘ'. (XXXIX) ΒΑΒΥΛΑΣ (1290).

Παρὰ Γεωργίου Παχυμέρη 5) μανθάνομεν ὅτι Ἀγκύρας ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου ἦτο ὁ Βαβύλας.

Μ'. (XL) ....

Λέων ὁ Ἀλλάτιος ἐν σελ. 662 καὶ 702 γράφει «exercitationum contra Creigthonum Anglum anno 1099 synodum cerebratam ait contra Mediensem et Ancyranam metropolitas, quorum nomina omissit 6).

ΜΑ'. (XLI) ....

Ἐν σελ. 121 τόμ. Ε' τοῦ Συντάγμ. Ῥάλλη φέρεται «Ἀθανα-

1) Ἀνάλεκτ. Ἱεροσολ. βιβλ. τόμ. Δ' σ. 117 κωδ. 36.
2) Mansi t. XXII σ. 245 καὶ P. Lambec. Bibl. Caes. Vindob. 1671 βιβλ. V κωδ. 241 Quarto (4°) σελ. 144.
3) Lambec. ἀνωτέρω Tertio à fol 139 p. 2—144 p. 2.
4) Γεωρ. Παχυμέρη ἱστ. Μιχαὴλ βιβλ. 2 κ. 3ον.
5) Ἱστ. Ἀνδρον. Παλαιολόγου. Migne P. G. βιβλ. V κ. γ. σ. 414.
6) Παρὰ Le Quien Oriens christianus.

σίου Α'. πατριάρχου (1289—1311) Νεαρὰ άγ. Πατριάρχ. καὶ τῶν ἀρχιερέων, ἐν οἷς καὶ ὁ 'Αγκύρας».

ΜΒ'. (XLII) ΜΑΚΑΡΙΟΣ (1420).

Μακάριος ὁ ἀντιρρητικός, συγγραφεὺς τοῦ κατὰ τῆς τῶν Λατίνων κακοδοξίας, Βαρλαὰμ καὶ 'Ακινδύνου, περιωνύμου συγγράμματος ἀνωνύμως ἐν 'Ιασίῳ τῷ 1692 ὑπὸ Δοσιθέου πατριάρχου 'Ιεροσολύμων ἐκδοθεῖσα. Τὸ πόνημα πῇ μὲν φέρεται εἰς 100, πῇ δὲ εἰς 120 κεφάλαια διακεκριμένον 1). Λέων ὁ 'Αλλάτιος μέμνηται τοῦ συγγράμματος τοῦ Μακαρίου μετ' ἀποστροφῆς χαρακτηρίζων ἀδίκως τὸν συγγραφέα βωμολόχον καὶ συκοφάντην, ἂν καὶ πολλὰ αὐτοῦ ἀποσπάσματα ἐχρησιμοποίησε πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεως αὐτοῦ 2). Παρὰ τοῦ Μακαρίου φαίνεται ὅτι ὑπέγραψεν εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον ὁ Κυζίκου Μητροφάνης ἐπέχων τὸν τόπον 'Αγκύρας (1438) (Mansi 1901).

ΜΓ'. (XLIII) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (1455).

'Επὶ αὐτοκράτορος 'Ιωάννου Παλαιολόγου Β' καὶ πατριάρχου 'Αθανασίου Β' (1450—1455) συνεκροτήθη ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας σύνοδος, ἐν ᾗ παρῆν ὁ 'Αγκύρας Κωνσταντῖνος 3).

ΜΔ'. (XLIV) . . . . (1467).

'Εν σελ. 652 τόμ. Β' 1885 τοῦ Δελτίου ἱστορ. καὶ ἐθν. 'Ετ. εἰς Σιγίλλιον Διονυσίου (1467—1468) πατριάρχου ἀναφέρεται «συνεδριαζόντων τοῦ 'Αγκύρας».

1) Καταλ. Λάμπρου τόμ. Αος σ. 356 κωδ. 3722, 188. P. Lambec. Comment. Vindob. 1672 σ. 223 cod. 176. Πρβλ. 'Ιερ. βιβλ. τ. Α' σ. 196 κωδ. 111, 11. Α. Δημητρακοπούλου 'Ορθόδοξος 'Ελλὰς σ. 88. Κ. Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθ. τόμος Αος σ. 275.

2) L All. de Eccles. occident. et Orientale perpet. consessione βιβλ. III, Coloniae 1648. βιβλ. II κ. 18 σ. 865-866.

3) Allat. de Cons. addenda 1388 VIII.

ΜΕ'. (XLV) ΓΕΡΜΑΝΟΣ.

Ὁ Νικόλαος Παπαδόπουλος Κρὴς (1645—1740) ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ 1) ἀναφέρει τὸν Γερμανὸν ὡς συγγραφέα.

ΜΣΤ'. (XLVI) ΣΑΒΒΑΚΙΟΣ (1596).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ φέρεται ὡς γ' κάτωθεν σιγιλλιώδους μεμβρανίνου γράμματος τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ Α' μηνὶ Ἀπριλίῳ, ἰνδικτ. Θ'. 2).

ΜΖ'. (XLVII) ΑΡΣΕΝΙΟΣ (1610 μ. Χ.).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ φέρεται ὡς τρίτη μεταξὺ τῶν προσυπογραψάντων τὸ συνοδικὸν συγχωρητικὸν γράμμα Νεοφύτου Β' Κων)πόλεως περὶ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ μητροπολίτου Μυτιλήνης Παϊσίου «Μηνὶ Αὐγούστῳ 22, Ἰνδ. η', ἔτους 7118=1610 3).

ΜΗ'. (XLVIII) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ Β' (1617).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ φέρεται κάτωθεν 22 ἐγγράφου (Πρᾶξις ἀκυρώσεως μεταθέσεως ἀρχιερέως), συνοδικοῦ γράμματος Τιμοθέου πατριάρχου μηνὶ 9)βρίῳ, ἰνδ. ιε' (1617) 4).

ΜΘ'. (XLVIIII) ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (1636—1643).

Ἐπὶ χάρτου Κυρίλλου Β' τοῦ ἐκ Βερροίας γράμμα συνοδικὸν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἤδη ἀποβιώσαντος πρώην Μυτιλήνης Κωσταντίου, μηνὶ Ἀπριλίῳ, ἰνδ. δ'. (1636), φέρεται ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ Λαυρέντιος 5).

1) Proenotiones Mystagogicae ex juro canonico. Patavii τῷ 1696 Resp. VI set. VII.

2) Κωδ. 259, 2 : Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. Π. Κεραμέως Ἑλλ. Φ. Συλλ. τ. 17. 1882—1883 σελ. 120—121.

3) Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου Παραρτ. ΙΗ' τόμου, σ. 173 ἀριθ. 21 τῶν πρωτοτύπων ἐγγράφων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς μονῆς Λειμῶνος.

4) Ἀναλεκτ. Ἱερ. βιβλ. Παπ. Κερ. τόμ. Δος σελ. 92.

5) Παραρτ. Ἑλλ. Φιλ. Σ. ΙΗ'. τόμου σ. 176. ἀριθ. 26.

Ἐν ἐπιστολῇ Παρθενίου πατριάρχου Κων)πόλεως τῷ 1643 πρὸς Πέτρον Μογίλαν Κιέβου φέρεται ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ 1).

Ν'. (L) ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (1668 μ. Χ.).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ εὕρηται κάτωθεν ἀγγελτικοῦ Μεθοδίου Γ'. Κων)πόλεως, δεδημοσιευμένου ὑπ' ἀριθ. 123 τοῦ 276 τεύχους τῆς Ἱερ. Βιβλιοθήκης τόμ. Αος σελ. 347.

ΝΑ'. (LI) ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (1679).

Ὁ Le Quien γράφει «Νέος πατριάρχης Κων)πόλεως Ἀθανάσιος Δ' προσκληθεὶς ἐκ τῆς Ἀγκυρανῶν ἕδρας». Οὐδαμοῦ ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν τὴν γνώμην ταύτην.

ΝΒ'. (LII) ΜΑΚΑΡΙΟΣ.

Ἐν σελ. 468 (1892) τοῦ Δελτίου τῆς Ἱσ. καὶ Ἐθν. Ἑτ. ὁ Παπαδόπουλος εδημοσίευσε κείμενον, εὑρισκόμενον ἐν τῷ 487 κώδικι τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ πατριαρχικῆς Συλλογῆς. «Τακτικὸν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλ. τῆς Ἀνατολῆς καὶ κατάλογος Ἀρχιερέων, ἀκμασάντων ἐν αὐταῖς μεταξὺ ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνος (1650—1750)» 4ος ὁ Ἀγκύρας ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ.

ΝΓ'. (LIII) ΙΩΑΚΕΙΜ (1698).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ εὕρηται ἐν σιγιλλίῳ Καλλινίκου Β' Κων)πόλεως, ἐκδοθέντι τῷ 1870 ἐν Ἀθήναις ὑπὸ Π. Τριανταφυλλίδου σελ. 137-139. Τὸ σιγίλλιον ὑπάρχει καὶ ὑπ' ἀριθ. 51 τοῦ 124 Κώδικος ἐν τόμ. Αω σελ. 214 τῶν Ἀναλέκτων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης.

ΝΔ'. (LIV) ΜΕΛΕΤΙΟΣ (1713).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ εὕρηται «ἐπὶ χάρτου Κυρίλλου Δ' Κων)πόλεως συνοδικὴ ἐπιστολὴ περὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος Ἀνθίμου μητροπολίτου Ἰκονίου μηνὶ Μαΐῳ, ἰνδ. 6, ἔτους 1713 2).

1) Consess. Orthod. Eccles. orient.
2) Ἀρθ. 28 σ. 175. Παράρτημα τοῦ ΙΗ' τόμου 1888.

ΝΕ'. (LV) ΝΕΟΦΥΤΟΣ (1720 μ. Χ.).

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ φέρεται ἐν πράξει ἀρχιερέως Ἱερεμίου Γ' Κων)-πόλεως μηνὶ Φεβρουαρίῳ ιγ' ἰνδ., εὑρισκομένῃ ὑπ' ἀρθ. 124 τόμου Αου σελ. 205 τῆς Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκης.

ΝΣΤ'. LVI) ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ (1809) (1794—1809 μ. Χ.).

Ἐπὶ ἐπιγραφῆς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Ἀγκύρας ἁγίου Νικολάου εἶνε γεγραμμένον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ 309 στίχου τῆς διὰ πολιτικῶν ὁμοιοκαταλήκτων στίχων διηγήσεως Προκοπίου Ναζιανζηνοῦ περὶ τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ πυρκαϊᾶς 1) μανθάνομεν ὅτι κατήγετο ἐκ Χίου. Ὑπέγραψεν ἐν σιγιλλίῳ Γερασίμου πατριάρχου, δημοσιευθέντι ὑπὸ Β. Μυστακίδου ἐν τῷ Βῳ τόμῳ σελ. 84 τοῦ Δελτίου τῆς Ἐθν. καὶ Ἱστ. Ἑτ. τοῦ 1885· Ἐπίσης ἐν ἑτέρῳ σιγιλλίῳ (αὐτόθι σελ. 627—629). Ἀναφέρεται ὡς συνοδικὸς ἐν συνοδικῷ γράμματι Καλλινίκου πατριάρχου (1801—1866) μηνὶ Ἰουνίῳ ἰνδ. 7', αωδ' (1804) 2). Ὑπέγραψεν ἐπίσης ἐπιστολὴν τῆς ἱερᾶς συνόδου πρὸς Γρηγόριον πατριάρχην πρώην Κων)πόλεως, Μαΐου ιε'. αωε' (1805) 3).

ΝΖ'. (LVII) ΜΕΘΟΔΙΟΣ (1819).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ φέρεται κάτωθεν ἐγκυκλίων δύο Γρηγορίου τοῦ Ε' 4) καὶ κάτωθεν ἐγγράφου, συνταχθέντος τῷ αωιθ' κατὰ μῆνα Ἰανουάριον καὶ δημοσιευθέντος ὑπὸ Γ. Πουρναρᾶ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς μητροπόλεως Θεραπείων 5).

ΝΗ'. (LVIII) ΜΕΛΕΤΙΟΣ (1820—1855 μ. Χ.).

Ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ φέρεται κάτωθεν σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Κων)πόλεως, συνταχθέντος ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωκ' κατὰ Ἰανουάριον καὶ δημοσιευθέντος ὑπὸ

1) Ἱερ. Βιβλ. τ. 3 σ. 344.
2) Π. Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. τόμ. ΙΓ'. 1878—79 σελ. 203.
3) Φιλ. Ἑλλ. Συλλ. τόμ. ΙΓ'. 1878—79 σ. 233.
4) Δελτ. Ἐθν. καὶ ἱστορ. Ἑταιρ. 1892 σ. 271—275. Βα ἐγκύκλιος.
5) Ἡμερολ. Ἀνατολῆς Α. Παλαιολόγου 1885 σελ. 155.

Γ. Πουρναρᾶ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς μητροπ. Θεραπείων 1). Τάξις τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ ϛ'· (1853—1855) ἀναφέρει Μελέτιον ὡς ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πάσης Γαλατίας 2).

ΝΘ'. (LIX) ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ (1855).

Ἐκ Φλαβιανῶν (Ζινδζῆ-δερὲ) τῆς Καισχρείας ὁρμώμενος ἐσπούδασεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐν Κων)πόλει εὑρισκόμενος ἐχειροτονήθη ἀρχιερεὺς τιτουλάριος μετὰ τοῦ τίτλου Δεκαπόλεως καὶ ἐστάλη ὡς βοηθὸς τῷ γηραιῷ μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας Κυρίλλῳ. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς πρωτεύουσαν ἐπιστρέψας ἐστάλη παρὰ τοῦ Καισχρείας Παϊσίου ὡς ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ τῷ 1850. Τῷ 1852 εἰς Κων)πολιν προσκληθεὶς διωρίσθη Κασσανδρείας μετ' οὐ πολὺ δὲ Ἀγκύρας. Ἀπεβίωσε μετ' ὀλίγον ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ 3).

Ξ'. (LX) ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (1874—1899).

Ἐκ Μουταλάσκης τῆς Καισχρείας, σπουδάσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Τῷ 1844 ἐχειροτονήθη ἱεροδιάκονος παρὰ τοῦ Καισαρείας Παϊσίου καὶ διῴκει μόνος τὴν ἐπαρχίαν (τοῦ Παϊσίου ἐν Κων)πόλει διαμένοντος) μέχρι τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀφίξεως τοῦ Ναζιανζοῦ Λεοντίου. Τῷ 1852, τοῦ Λεοντίου εἰς Νεοκαισάρειαν μετατεθέντος, ἐχειροτονήθη Ναζιανζοῦ ἐν Κων)πόλει καὶ ἐστάλη εἰς Καισάρειαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καισαρείας Παϊσίου (1871 30 Ἰανουαρίου) προσκληθεὶς διὰ συνοδικῆς ἐπιστολῆς εἰς Κων)πολιν διορίζεται Χαλεπίου. Ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ πλέον ἢ ἅπαξ ἀσθενήσας ἐζήτησε παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τὴν μετάθεσιν αὐτοῦ, ἥτις καὶ ἐγένετο, εἰς Ἄγκυραν. Κρήνη ἐν Δικμὲν (ἐξοχῇ Ἀγκύρας) ἐκτίσθη ἐπιστασίᾳ αὐτοῦ τῷ 1887, 1 Μαΐου, καὶ φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

ΞΑ'. (LXI) ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σακόπουλος (1899—1902).

Ἐγεννήθη ἐν Σινώπῃ, ἔνθα καὶ τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ σπου-

1) Ἡμ. Ἀν. 1885 σελ. 126.
2) Συντ. καν. Ῥάλλη τόμ. Ε'. σελ. 513.
3) Πρβ. Α. Λεβίδου Ἐκκλ. ἱστ. 1885 σελ. 200.

δας έποιήσατο, έλθὼν δ' εἰς βασιλεύουσαν εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν σχολήν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1886. Διωρίσθη ἀρχιδιάκονος τῆς μητροπόλεως Σμύρνης καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ καὶ τῷ Κεντρικῷ Παρθεναγωγείῳ. Τῷ 1889 διωρίσθη προϊστάμενος τῆς ἐν Στεφανουπόλει τῆς Αὐστρίας ὀρθοδόξου κοινότητος μέχρι τοῦ ἔτους 1891, ὁπότε διωρίσθη Ἀμισοῦ, ἐν ᾗ διέμεινε ἐπὶ διετίαν. Τῷ 1893 γίνεται ἐπίσκοπος Κίτρους, τῷ δὲ 1896 Βοδενῶν. Τῇ 1 Μαΐου τοῦ 1899 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀγκύρας 1).

ΞΒ'. (LXII) ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ (1902— . . . .)

Ὁ Σωφρόνιος Νηστόπουλος ἐγεννήθη ἐν Σινώπῃ τῷ 1854. Τῷ 1878 τῆς Θεολογικῆς ἐν Χάλκῃ ἀποφοιτήσας ἐχρημάτισεν ἱεροκήρυξ καὶ διδάσκαλος ἐν ἐπαρχίαις τισὶν τοῦ Πόντου. Τῷ 1886 προσελήφθη ὡς βοηθὸς τοῦ μητροπολίτου Ἀμασείας Σωφρονίου. Μετὰ πενταετίαν ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς συνόδου τῆς Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου καὶ Γαλατίστης καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1900 μητροπολίτης Τιβεριουπόλεως καὶ Στρωμνίτσης. Τῷ 1902 ἀντήλλαξε μετὰ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Νικολάου τὸν θρόνον Ἀγκύρας, ὃν καὶ κλεΐζει ἄχρι σήμερον. Διακρίνεται ἐπὶ βαθείᾳ γνώσει τῆς Τουρκικῆς.

Τέλος τῶν Μητροπολιτῶν.

Μάρτυρες καὶ ὁμολογηταὶ ἐν Ἀγκύρᾳ.

(*ἐκ τοῦ Μηναίου*)

22 8)βρίου	ΣΩΚΡΑΤΗΣ	πρεσβύτερος ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Ἀλ. Σευήρου (222—235). (**Acta Sanctorum V,58. X, 9**)
22 »	ΜΕΛΑΣΙΠΠΟΣ ΚΑΣΣΙΝΑ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Μάρτυρες ἐπὶ Ἰουλιανοῦ παραβάτου (353—363) καὶ δουκὸς Ἀγριππίνου τῷ 362. (**Dictionn. hagiographique σελ. 215**).

1) Φάρος Ἀνατολῆς Ι. Σακελλαρίδου 1902 σελ. 108.

18 9)βρίου ΠΛΑΤΩΝ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Γαλερίου τῷ 306 μ. Χ. ἢ κατ' ἄλλους ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τῷ 296 μ. Χ.
(Acta Sanctorum 32 vol. 226). (Diction. Hagiog. Migne σ. 781).

29 » ΦΙΛΟΥΜΕΝΟΣ: Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ τῷ 270 μ. Χ.

10 10)βρίου ΓΕΜΕΛΛΟΣ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ ἐκ τῆς ἐνορίας Κλιμαξινῆς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τῷ 362 μ. Χ.

2 Ἰανουαρ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ : Μάρτυς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τῷ 361 μ. Χ. ἐξ Ἀγκύρας.
(Acta Sanctorum Vol. A, 83).

23 » ΚΛΗΜΗΣ : Βίον αὐτοῦ ἴδε ἔμπροσθεν.

23 » ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ: Ἐκ Ῥώμης μαρτυρήσας ἐν Ἀγκύρᾳ τῷ 308 μ. Χ.

23 » ΧΑΡΙΤΩΝ καὶ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Διάκονοι συναθλήσαντες τῷ Κλήμεντι.
(Acta Sanctorum II, 458 III, 71).

22 Μαρτίου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ἱερομάρτυς πρεσβύτερος ἐν Ἀγκύρᾳ τῷ 362 μ. Χ. ἐπὶ Ἰουλιανοῦ.

Περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ ἴδε Π. Κερ. Β. Ἱερ. κωδ. 557, Κατάλογον Λάμπρου τόμ. Α' σ. 334 κωδ. 3679, 145. Σωζομ. Β, V κ. 11, Acta Sanctorum III, 379, Γρηγορ. Ναζιανζοῦ Λογ. 21, Tillemont. V, VII M. Eccl. Lebeau et Ameilhon Paris τ. 3ος σ. 194.

18 Μαΐου ΤΕΚΟΥΣΑ, ΦΑΕΙΝΗ, ΙΟΥΛΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, ΕΥΦΡΑΣΙΑ, ΘΕΟΔΟΤΗ ΚΛΑΥΔΙΑ, ΜΑΤΡΩΝΑ Ἐμαρτύρησαν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τῷ 303 μ.Χ. C Act. Sanct. IV, 147, 149. Diction. hagiographiq. σ. 303, vol. VII σ. 1090.

18 » ΘΕΟΔΟΤΟΣ ὁ ΚΑΠΗΛΟΣ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τῷ 303 μ. Χ. Ὡς παρὰ Νείλου (Βιβλ. Βατ. κωδ. 665) μανθάνομεν τὸ σῶμα αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς Μάλω ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Φρόντων (Acta Sanct. V, 17. IV, 147 Dict. hag. V, II σ. 1119)

28 Ἰουλίου ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ (Acta Sanctorum V, 33. VI, 546. 16 Κωδ. σ.43 Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκης Π. Κεραμέως).

Μάρτυρες ἐν Ἀγκύρᾳ ἀναφερόμενοι μόνον ἐν τῷ Acta Sanctorum Bollandistes (1643—1867 fol° Volumes 60).

4 7)βρίου VITALICA, — ΡΟΥΦΙΝΟΣ, — ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ,— ΜΑΓΝΟΣ ἢ ΜΑΞΙΜΟΣ, — ΓΑΣΤΟΣ, — ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ, — ΕΛΕΥΣΟΣ,— ΕΥΣΕΒΙΟΣ,— ΕΥΣΤΙΚΟΣ, — ΓΑΙΑΝΟΙ Δύο, — ΚΑΙΣΩΝ,—ΕΛΠΙΔΙΟΣ,— ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ

(Catalogus Codicum Bruxellensis 1886 σελ. 42 τόμ. Αος).

13 7)βρίου ΣΕΛΕΥΚΟΣ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ (IV, 54 καὶ Μηναῖον 13 7)βρίου).

13 » ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ : Πρεσβύτερος ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ IV, 54 καὶ Μηναῖον.

16 » ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ (Dict. hagiographique σ. 1219).

21 Ἰανουαρίου ΒΟΥΣΙΡΙΣ : Ὁμολογητὴς ἐν Ἀγκύρᾳ (II, 564) ἀκμάσας τὸν δον αἰῶνα. Ἀνήκων πρότερον εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Ἐγκρατιστῶν (Νικηφ. Βιβλ. IV κ. Δ. Σωζ. Β. V κ. 10. M. A. Cassiodori histor. Lib. VI κ. XIII. Migne σ. 1039 vol. 69) ἐπανῆλθε βραχύτερον εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀπέθανε τῷ 385 μ.Χ.

23 Ἰανουαρ. ΔΟΝΑΤΟΣ , ΠΑΠΙΑΣ: Μάρτυρες ἐν Ἀγκύρᾳ (II, 484. VII Juin).

» » ΓΑΣΤΟΥΛΟΣ : Μάρτυς » » (II, 484)

» » ΚΛΙΜΑΤΙΟΣ : » » » (II, 484. III, 97)

» » ΠΟΛΛΟΙ παῖδες : Μάρτυρες » » (II, 458. III, 71)

6 Ἀπριλίου ΘΕΟΔΩΡΟΣ : Ἐπίσκοπος Ἀγκύρας (ἴδε ἔμπροσθεν).

18 Μαΐου ΣΩΣΑΝΔΕΡ (Σώσανδρος): Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ (IV, 147)

23 Ἰουνίου ΓΑΙΑΝΟΣ : Μάρτυς ἐν Ἀγκύρᾳ (IV, 471. V, 402).

» » ΕΥΣΤΟΧΙΟΣ » » » » » »

» » ΠΡΟΒΑ, ΛΟΛΛΙΑ, ΟΥΡΒΑΝΟΣ Μάρτυρες ἐν Ἀγκύρᾳ (IV, 471. V, 402).

31 Αὐγ. ΑΝΤΙΝΕΟΣ†ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ
» » ΑΝΤΙΚΟΡΑ†ΙΟΥΛΙΑ†ΟΥΙΤΑΛΙΚΑΙ Δύο
» » ΕΜΜΕΛΙΝΟΣ
» » ΦΛΟΡΕΝΤΙΝΟΣ†ΡΟΥΦΙΝΟΣ
» » ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ
» » ΜΑΞΙΜΟΣ

} Μάρτυρες ἐν Ἀγκύρᾳ VI, 667.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἄρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Ἅγιος Κήρυκος	1200	25	—	1	—	1	1	7
Παναγίκ	600	—	—	1	—	1	1	3
Κουντουμὰς	450	—	—	1	—	1	1	3
Γλαρέδων	450	—	—	1	—	1	1	3
Ἅγ. Πκντελεήμων	400	—	—	1	—	1	—	—
Μαυράτων	110	—	—	1	—	1	—	—
Μαυρικάτων	180	—	—	1	—	1	—	—
Ὀξὲ	150	—	—	1	—	1	—	—
Καταφύγιον	650	—	—	1	—	2	1	3
Περδίκη	750	—	—	1	—	1	1	4
Ξυλοσύρτης	450	—	—	1	—	1	1	3
Χρυσόστομος	700	—	—	1	—	2	1	4
Καραβόσταμον	500	—	—	1	—	2	1	4
Χωριούδια	350	—	—	3	—	1	1	4
Εὔδηλος (α)	700	—	—	1	—	2	1	6
Ἀράθουσα	350	—	—	1	—	1	1	4
Ἀκαμάτρα	450	—	—	1	—	2	1	4
Τρήτσουλας	120	—	—	1	—	1	—	—
Πλατάνι	120	—	—	1	—	1	1	6
Δάφνη	300	—	—	1	—	1	—	—

(α) Τὰ μέχρι τῆς *Εὐδήλου* χωρία ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Φαναρίου**, δαπανῶσι δὲ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν ὅλῳ γρ. 45,000.

ΙΚΑΡΙΑΣ (Σάμου)

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
4	170	1	3*	1	50	—	—	—		—	
1	80	—	—	—	—	—	—			—	
1	70	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	70	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	70	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	88	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	65	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	100	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	75	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	30	—	—	—	—	—	—	—		—	
2	100	1	4	1	40	—	—	—	—	—	
1	60	—	—	—	—	—	—	—		—	
1	60	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	
2	75	—	—	—	—	—	—	—		—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	

Ὄνομα πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἄρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Κοσίκια	150	—	—	1	—	1	—	—
Πετροπούλιον	120	—	—	1	—	1	—	—
Μαγκανίτης	250	—	—	1	—	1	1	4
Πλαγιὰ	100	—	—	1	—	1	—	—
Χωριὰ	200	—	—	1	—	1	1	4
Ῥάχαι (6)	1500	—	—	3	—	3	1	5
Μάραθον	200	—	—	1	—	1	—	—
Φραντάτον	350	—	—	1	—	1	1	4
Σταῦλος	300	—	—	1	—	1	1	4
Λεγαχάδαι	250	—	—	1	—	1	1	4
Κουνιάδον	100	—	—	1	—	2	—	—
Προεσπέρα	50	—	—	1	—	—	—	—
Βρακάδες	150	—	—	1	—	1	—	—
Λαγκάδα	150	—	—	1	—	1	—	—
Ἀμάλου	150	—	—	1	—	—	—	—
Κάλαμον	120	—	—	1	—	1	—	—
Τράπαλον	50	—	—	—	—	—	—	—
Πείζη	100	—	—	1	—	—	—	—
Κιρκινάγριον (γ)	200	—	—	1	—	1	1	2
Κάμπος (Νῆσος Φοῦρνοι)	1000	—	—	1	—	2	1	4

(6) Τὰ ἀπὸ τοῦ χωρίου *Ἀραθούσης* μέχρι τῶν *Χωριῶν* χωρία ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Μεσαραίας**, δαπανῶσι δὲ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν ὅλῳ γρ. 35,000.

(γ) Τὰ δὲ ἀπὸ *Ῥαχῶν* μέχρι *Κιρκιναγρίου* ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Ῥαχῶν** καὶ δαπανῶσι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν γρ. 15,000.

Ὁ ἔν τισι Σχολείοις φερόμενος μέγας σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τοῦ χωρίου ἀριθμὸς μαθητῶν προκύπτει ἐκ τῆς φοιτήσεως εἰς αὐτὰ παιδίων ἀπὸ τῶν παρακειμένων χωρίων ἅπερ στεροῦνται Σχολείων.

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμός Σχολείων		Σχολ. ξένα		*Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;*	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προτεστ.	**Τουρκικά**	**Προτεσταντικά**
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	60	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	25	—	—	—	—	—	—	—			
2	70	1	4	1	40	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	50	—	—	—	—	—	—	—			
1	45	—	—	—	—	—	—	—			
1	30	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	20	—	—	—	—	—	—	—			
1	60	—	—	—	—	25	—	—			

ΜΕΡΙΜΝΑ

περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς.

Τὸ σπουδαιότατον ἐθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν μετὰ τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὅπερ δυστυχῶς ἔμενε παντάπασι παρημελημένον, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἑφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ζηλωτοῦ τῶν πατρίων σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. *Θεοκλήτου* Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης οὐ μόνον μετὰ γενναιότητος ὑπερβαινούσης τὴν βούλησιν τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἐξήλασεν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν ναῶν τὰς ξενοφωνίας, ἀλλὰ προέβη καὶ εἰς σωστικώτερον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς μέτρον. Ἠτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κ)πόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰδικὸν τῆς ἐκλησιαστικῆς μουσικῆς ἄνδρα, ἱκανὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν μόρφωσιν ἱεροψαλτῶν. Ἡ Α. Θ. Π., *Ἰωακεὶμ ὁ Γ'*, ἔπεμψε τὸν κ. *Κ. Α. Ψάχον*, ὅστις διδάσκει ἤδη ἐν τῷ Ὠδείῳ εὐδοκιμώτατα ἐνθουσιώδεις νέους καὶ παρέχει χρηστοτάτας ἐλπίδας, ὅτι ταχέως οἱ ἱεροὶ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀνακτήσωνται τὴν σεμνὴν πάτριον μουσικήν. Θέλων δὲ ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ἵνα καὶ ἐπιστημονικῶς προαγάγῃ τὸ ἀρξάμενον ἔργον, ἐσχημάτισεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν Αὐτοῦ ἐπιτροπείαν, ἧς μέλη εἰσὶν ὁ σεβ. ἀρχιεπ. Ζακύνθου κ. Διονύσιος, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου κ. Γ. Νάζος, ὁ τοῦ Ὠδείου καθηγητὴς κ. Frank Choisy, ὁ καθηγητὴς τῆς ἐκκλ. μουσικῆς κ. Κ. Ψάχος καὶ ὁ πρωτοψάλτης Ἀθηνῶν κ. Ν. Κανακάκης, καὶ ἥτις σκοπὸν ἔχει τὴν ἐπιστημονικὴν προαγωγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὄργανον δὲ δημοσιογραφικὸν ταύτης ὥρισε τὸ ἀξιόλογον μουσικὸν περιοδικὸν «*Φόρμιγγα*».

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν, ὅστις ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἐσχημάτισε Σχολὴν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀποτυχοῦσαν δυστυχῶς ἐλλείψει πόρων, χαίρει μεγίστην χαρὰν ἐπὶ τῷ γεγονότι καὶ ἐκφράζει βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητον, ὃν αἱ ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τῆς ἐκκλησίας εὐσεβεῖς προθέσεις καὶ ἐνδελεχεῖς προσπάθειαι ἀνυψοῦσιν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν μεγάλων ἱεραρχῶν τῆς ὀρθοδοξίας.

ΚΛΙΝΙΚΗ
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

ΙΩ. Γ. ΧΡΥΣΟΣΠΑΘΗΣ ΙΑΤΡΟΣ

Ἐπὶ 12ετίαν ἐν Γερμανίᾳ, Παρισίοις καὶ Βιέννῃ ἐν τῇ *Χειρουργικῇ*, *Ὀρθοπεδικῇ* καὶ *Γυναικολογίᾳ* ἀσκηθεὶς καὶ ἄρτι ἐξ Εὐρώπης ἐπανακάμψας, ἐφαρμόζει ἐν τῇ τελείᾳ *ὀρθοπεδικῇ χειρουργικῇ κλινικῇ του* (*Συσκευὴ Ραΐντγκεν* μήκους σπινθῆρος 1)2 μέτρου, νῦν κομισθὲν *Μηχάνημα κατὰ τῆς Σκολιώσεως*, *Θεραπευτικοὶ Κινητῆρες*, *Εὐθυντῆρες*, *Ὀρθοπεδικὴ τράπεζα*, *Ἠλεκτρισμοί*, *Μηχάνημα διὰ Θερμοαεροθεραπείαν*, *τέλειον* Ὀρθοπεδικὸν *Γυμναστήριον*, *Μαλάξεις δι' ἠλεκτρισμοῦ κλ. Δωμάτια δι' ἀσθενεῖς*), τὰς νεωτάτας καὶ ἀποτελεσματικωτάτας μεθόδους κατὰ τῆς *Χωλότητος* οἱασδήποτε φύσεως, *Ραχίτιδος*, Παραλύσεων, *Στρεβλώσεων* τῶν ἄκρων, ῥάχεως καὶ κεφαλῆς, *Καταγμάτων* καὶ *Ἐξαρθρωμάτων* προσφάτων ἢ κακῶς ἰαθέντων, *Ρευματισμῶν* χρονίων, *Ἀρθρίτιδος*, *Δυσμορφιῶν ῥινός*, *Κηλῶν*, κλπ. ὀρθοπεδικῶν καὶ χειρουργικῶν νοσημάτων.

Ἐν ἰδίῳ *Ἀκτινοθεραπευτικῷ* ἐργαστηρίῳ *φωτογραφίζονται ἅπασαι αἱ παθήσεις τῶν ὀστῶν*, *ἐσωτερικῶν ὀργάνων*, *λίθοι κύστεως*, *νεφρῶν*, *χολόλιθοι*, *ξένα σώματα ἐν τῷ σώματι*, καὶ *θεραπεύονται* δι' ἀκτίνων Ραΐντγεν ἀνωδύνως, *χρόνιαι πληγαὶ καὶ νοσήματα τοῦ δέρματος*, *ὄγκοι*, *λευχαιμίαι*,, ἡ *ὑπερτρίχωσις* τοῦ προσώπου, *ἀκροχορδῶρνες* (ἐλιές) κλ.

Ἐν τελείῳ Ὀρθοπεδικῷ Ἐργοστασίῳ κατασκευάζονται ὑπὸ Γερμανοῦ μηχανουργοῦ καὶ ὑπὸ ἰατρικὴν ἐποπτείαν Ὀρθοπεδικὰ μηχανήματα παντὸς εἴδους. Κορσέδες ὀρθοπεδικοί, *Τεχνητὰ μέλη*, *Ἐπίδεσμοι*, *Ἐπιδιορθώσεις κλ.*

Παραγγελίαι μηχανημάτων γίνονται τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ ἰατροῦ ἄνευ ἰατρικῆς πληρωμῆς.

Ὧραι ἐπισκέψεως 3—5 μ. μ.

ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ἀρ. 10

Πλατεῖα Ὁμονοίας.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ὁ ἰατρὸς **Κωνστ. Γ. Λαμέρας** εἰδικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὴν Γυναικολογίαν σπουδάσας θεραπεύει διὰ τῶν νεωτάτων μεθόδων τὰ νοσήματα τῶν Γυναικῶν.

Ὁμιλεῖται πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἡ *Γαλλική*, *Ἀγγλική*, *Ἰταλικὴ* καὶ *Τουρκική*.

Ὁδὸς Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀριθ. 24α.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «**Ξενοφάνους**» ὅπως φροντίσωσι περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ πίνακες τῶν *περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΝΝΑΤΟΝ—ΙΟΥΝΙΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘ. Γ. ΔΕΔΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος Ἀριθ 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΑΝΔΡΟΣ

Λόγος πανηγυρικὸς ἀπαγγελθεὶς κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ὁμηρείου Παρθεναγωγείου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐφορείας αὐτοῦ κ. **Διονυσίου Μαρκοπούλου.**

Ὁ φιλογενέστατος καὶ περισπούδαστος ἀνὴρ κ. *Διονύσιος Μαρκόπουλος* οὐ μόνον ὡς *Πρόεδρος* τοῦ ἀρίστου ἐν τῇ Ἀνατολῇ παρθεναγωγείου Ὁμηρείου, ἀλλὰ καὶ καθόλου ὡς ἀνὴρ φιλόμουσος καὶ φιλοπρόοδος διατελεῖ ἀείποτε ὀτρηρότατος θεράπων καὶ ἀκάματος προβιβαστὴς τῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκπαιδεύσεως. Καίπερ δ' ὁ ἀνὴρ τοῦ κερδώου Ἑρμοῦ ὀπαδὸς ὢν γινώσκει ὡς ἄριστα νὰ συνδέῃ ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν ἑτέραν ὄψιν τοῦ θεοῦ τούτου, τὴν λογίαν, ἀείποτε ἐν καταλλήλῳ καιρῷ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γράφων καὶ ἀπαγγέλλων καὶ νουθετῶν τὰ ἄριστα ὑπὲρ τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἡμετέρου ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ στοιχείου. Ὁ «*Ξενοφάνης*» μετὰ χαρᾶς ἐδημοσίευσε πολλάκις τῆς εὐγενοῦς καὶ φιλοπροόδου ψυχῆς αὐτοῦ προϊόντα καὶ νῦν δὲ ἀσμενέστατα καταχωρίζει ἐνταῦθα τὴν σπουδαιοτάτην νουθεσίαν, ἣν ἀπέτεινε πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς αὐτοῦ ἀκροατὰς ἑκατέρου τοῦ φύλου κατὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις τοῦ οὗ ἐπαξιώτατα προεδρεύει *Ὁμηρείου Παρθεναγωγείου*.

Τὸν διδακτικώτατον αὐτοῦ λόγον πέμψας ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*» συνώδευσε διὰ τῆς δε τῆς ἐπιστολῆς·

Πρὸς τὸν Κύριον *Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην*,
Πρόεδρον τοῦ τῶν Μικρασιατῶν Συλλόγου «Ἀνατολῆς».

Περισπούδαστέ μοι φίλε,

Σὺν τῇ παρούσῃ πέμπω ὑμῖν καὶ τὸν πανηγυρικὸν λόγον, ὃν πέρυσιν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ «*Ὁμηρείου*» ἀπήγγειλα, ἀφοῦ ὑμεῖς διεξελθόντες αὐτὸν ἐξετιμήσατε ὡς ἀνάγνωσμα ὠφέλιμον καὶ ἄξιον καταχωρίσεως ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*», τῷ περιοδικῷ τοῦ ὑμετέρου Συλλόγου.

Οἱ διοικοῦντες τὸ «*Ὁμήρειον*» ὀφείλουσι τῷ φιλογενεστάτῳ Συλλόγῳ, οὗ πάνυ ἐπαξίως προΐστασθε, καὶ ἄλλας προγενεστέρας χάριτας, ἐκφράζουσι δὲ δι' ἐμοῦ διά τ' ἐκείνας καὶ διὰ τὴν σήμερον γιγνομένην αὐτοῖς τιμὴν τὴν πολλὴν αὐτῶν ὑποχρέωσιν· πεποιθότες δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ἐν τῷ μέλλοντι εὐνοίᾳ ὑμῶν ὑπισχνοῦνται μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας νὰ βοηθήσωσι τῷ ἔργῳ ὑμῶν εἰς προαγωγὴν τῶν γραμμάτων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ.

Ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ λόγου ἀφήρεσα ἢ ἐτροποποίησα ὅσα μερικώτερον φέροντα χαρακτῆρα ἠδύναντο μὲν νὰ ἔχωσι σπουδαιότητά τινα ὡς πρὸς τοὺς Σμυρναίους, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὸ εὐρύτερον δημόσιον τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «*Ξενοφάνους*».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἀπριλίου 1905.

Ἐπὶ τούτοις διατελῶ μετὰ πολλῆς πρὸς ὑμᾶς τιμῆς
Ὅλος ὑμέτερος
Δ. Μαρκόπουλος.

Ὁ λόγος τοῦ κ. Δ. Μαρκοπούλου ἔχει ὧδε :

Φιλόμουσοι Κυρίαι καὶ Κύριοι :

Πρό τινων ἐτῶν ἐγένετο λόγος ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου περὶ τῆς φιλοπονίας, ἥτις διέκρινε τοὺς Ἕλληνας τῶν Ὁμηρικῶν χρό-

νων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας καὶ τῶν Ἡσιοδείων ἐπῶν, τὸ δὲ θέμα, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐπαγωγόν, ἤρεσε πολύ, καὶ βεβαίως ἔπρεπε ν' ἀρέσῃ εἰς Ἑλληνικὸν ἀκροατήριον, ἀφοῦ ὅλος ὁ ξένος πεπολιτισμένος κόσμος ἐπιζητεῖ καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀναγινώσκει τἀφορῶντα εἴς τε τὴν παναρχαίαν Ἑλλάδα, ὅτε ὁ ὕπατος τῶν ποιητῶν ἔψαλλε τὰς βουλὰς τῶν θεῶν καὶ τἆθλα τῶν ἡρώων, καὶ εἰς τὴν μετὰ ταῦτα ἐνδοξοτάτην τοῦ ἔθνους ἱστορικὴν περίοδον, ὅτε ἄλλοι μὲν μεγάλοι ποιηταὶ καὶ ἱστορικοὶ ἀπηθανάτισαν τὰ τῶν ἀνδρῶν κλέα, ἀμίμητοι δὲ καλλιτέχναι ἀνύψωσαν τὴν τέχνην εἰς σημεῖον μέχρι σήμερον ἀνέφικτον. Θὰ ἦτο δὲ ἀνεξήγητον, ἐὰν ἡμεῖς, Ἕλληνες ὄντες, μὴ ἐνεθουσιῶμεν ἀκροώμενοι περὶ τοσαύτης τῶν προγόνων δόξης καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς. Ὁ Renan, ὅστις ὁσάκις ὁμιλεῖ περὶ Ἑλλάδος αἴρεται μέχρις ὕμνου ἐνθέου, λέγει που, une ......chose absolument unique, c' est l' hellénisme, en entendant par le mot l' idéal de perfection dans la littérature, dans l' art, dans la philosophie, que la Grèec à réalisé.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν θεμάτων δὲν εἶνε πρᾶγμα εὔκολον, ὅταν τὸ θέμα δὲν πρέπῃ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπνωτικόν· ὀφείλει νὰ εἶνε κατάλληλον μὲν πρὸς τὴν περίστασιν, τερπνὸν δὲ ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμον συγχρόνως εἰς τὸ ἀκροατήριον· ἐγὼ δὲ παραθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ λόγου περὶ τῆς φιλοπονίας, τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους, θὰ ὁμιλήσω σήμερον περὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὡς ἐνόουν ταύτην κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς ἀκμῆς. Ἐπερειδόμενος δὲ εἰς τὸν Ξενοφῶντα, εἰς τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ ἐπίκαιρον τοῦ θέματος, ἅτε τοῦ λόγου γιγνομένου ἐν παρθεναγωγείῳ, καὶ εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀκροατηρίου ἐλπίζω ὅτι οὐδεὶς θέλει με ψέξει διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως· παρακαλῶ μόνον τὰς ἀξιοτίμους μητέρας καὶ τὰς δεσποινίδας, τάς τε μαθητρίας τοῦ Ὁμηρείου καὶ τὰς ἔξωθεν ἐξωραϊζούσας τὴν ἑορτήν, νὰ μοὶ χαρίσωσιν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν αὐτῶν, διότι ἐκ τῶν παραγγελμάτων τοῦ Ξενοφῶντος δύνανται ν' ἀρυσθῶσι χρησιμώτατα μαθήματα εἰς τὸν βίον. Οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅσον δὲ καὶ ἂν ἤλλαξαν τὰ ἤθη καὶ ὁ βίος ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων μέχρι σήμερον, ὅμως οὔτε τῆς ἀρετῆς οὔτε τῆς κακίας οἱ ὁρισμοὶ μετεβλήθησαν ἢ δύνανται νὰ μεταβληθῶσι.

Θὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, ὅπως ἐνόουν ταύτην ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐθνικὴν περίοδον ἐκείνην, τὴν δυστυχῶς λίαν βραχεῖαν, τὴν περίοδον τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Πινδάρου, ὁπότε ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐδιδάσκοντο αἱ τραγῳδίαι τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου καὶ ὁ Ἀριστοφάνης διεκωμῴδει τὴν σύγχρονον τῶν Ἀθηνῶν πολιτικήν, ὁπότε δ' ἴσως ἔζων εἰσέτι ὑπέργηροί τινες τῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς ἀγωνισαμένων, οἵτινες *ἐβάλοντο φαεινὰν κρηπῖδ' ἐλευθερίας*.

Ὁ Ξενοφῶν διέλαβεν εὐρύτερον ἢ ὅσον ἐγὼ προτίθεμαι νὰ πράξω τὸ *Οἰκονομικὸν* θέμα. Διὰ τῆς λέξεως *οἶκος* συμπεριέλαβεν πάντα τἀγαθά, ὅσα κατέχομεν καὶ ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν ὠφέλειάν τινα, ἐδίδαξε δὲ συγχρόνως ὅτι καὶ τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ, ἵν' ἀποδείξῃ τὸν ἀγαθὸν οἰκοδεσπότην, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ ὦμεν ἐλεύθεροι τῶν κακῶν ἐκείνων παθῶν, ἅτιν' ἀσφαλῶς ἤθελον ἀγάγει ἡμᾶς εἰς ὄλεθρον. Ἐξετάζει δὲ τὴν ἀρίστην διοίκησιν τοῦ οἴκου ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὴν γεωργίαν, ἣν ἀποκαλεῖ μητέρα καὶ τροφὸν πασῶν τῶν τεχνῶν.—Ἀλλ' ἐγὼ θέλω εἴπει ὀλίγιστα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Οἰκονομικοῦ μέχρις ὅτου φθάσω εἰς τὸ μέρος, ἔνθα γίνεται ὁ διάλογος μεταξὺ Σωκράτους καὶ Ἰσχομάχου, περὶ τοῦ πῶς ἡ γυνὴ πρέπει νὰ διοικῇ τὴν οἰκίαν, τὰ δ' ἄλλα πάντα μέχρι τέλους θέλω παραλίπει, ὡς ἄσχετα πρὸς τὸν σκοπόν μου.

Τὸ θέμα συνοψίζεται κυρίως ἐν τοῖς ἑξῆς ὀλίγοις, ὅτι δηλαδή, προκειμένου περὶ συνοικεσίου, πρέπει ἀμφοτέρωθεν νὰ καταβληθῇ προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογήν, ὅτι ὁ ἀνὴρ καὶ ὀφείλει καὶ δύναται νὰ διαπαιδαγωγήσῃ τὴν σύζυγον εἰς τὴν ἀρίστην διοίκησιν τοῦ οἴκου, καὶ ὅτι, τούτου γενομένου, ὁ οἶκος προάγεται καὶ εὐδαιμονεῖ.

Ὁ Ξενοφῶν λοιπὸν εἰσάγει τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Κριτόβουλον διαλεγομένους, ἀστεϊζόμενος δὲ ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει τῷ Κριτοβούλῳ, ὅτι αὐτὸς ἐν τῇ ἑαυτοῦ πενίᾳ εἶνε πλούσιος, ἐνῷ ἐκεῖνος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ εἶνε πτωχός. Ὁ δὲ μαθητὴς παρακαλεῖ νὰ διδάξῃ αὐτὸν τὴν τέχνην, πῶς ν' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καὶ ὁ Σωκράτης ἀποκρίνεται ὅτι τὴν μὲν τέχνην ταύτην ἀγνοεῖ, ἀλλ' ὅτι θέλει ὑποδείξει αὐτῷ ἐκείνους, παρ' ὧν δύναται νὰ μάθῃ αὐτήν.

Ὁ Σωκράτης συμβουλεύει τὸν Κριτόβουλον νὰ ἐξετάσῃ τὴν διαγωγὴν καὶ τῶν καλῶς καὶ τῶν κακῶς διοικούντων τὴν ἰδίαν πε—

ριουσίαν, διότι τὰ ἴδια ἐπαγγέλματα, καθ' ὅσον νοημόνως ἢ ἀπερισκέπτως μετέρχεταί τις αὐτά, τοὺς μὲν πλουτίζουσι, τοὺς δὲ καταστρέφουσι. Τὰς καθιστικὰς ἐργασίας ἀποδοκιμάζει, διότι ἐκνευρίζουσι τὸ σῶμα, προτιμᾷ δὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὰ πολεμικά. Παράδειγμα φέρει τὴν πολλὴν προσοχήν, ἣν ἔδιδον, καὶ τὰ σοφὰ μέτρα, ὅσα ἐλάμβανον, οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας ἀμείβοντες ἐκείνους, οἵτινες οὐ μόνον πολλὰ καὶ καλὰ παρῆγον διὰ τῆς γεωργίας, ἀλλὰ καὶ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, φέρει δὲ ὡς παράδειγμα Κῦρον τὸν νεώτερον, τὸ δὲ μικρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον, καίτοι ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ λόγου μου, ὡς ἐχάραξα αὐτόν, θέλω συμπεριλάβει ἐν ὀλιγίστοις.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Κῦρος λέγεται ὅτι εἶπε τῷ Λυσάνδρῳ, ὅτε ἦλθεν ἄγων παρὰ τῶν συμμάχων δῶρα, ὅτι θέλει νὰ δείξῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὸν ἐν Σάρδεσι παράδεισον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λύσανδρος ἐθαύμαζεν αὐτὸν διά τε τὸ κάλλος τῶν δένδρων, συμμέτρως πεφυτευμένων, τὴν εὐθύτητα τῶν δενδροστοιχιῶν καὶ τὴν καλὴν ἀκρίβειαν τῶν σχηματιζομένων γωνιῶν, εἶπεν. Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Κῦρε, πάντα μὲν ταῦτα θαυμάζω διὰ τὸ κάλλος αὐτῶν, ἀλλὰ πολὺ πλέον τὸν καταμετρήσαντα καὶ διατάξαντα πάντα ταῦτα. Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος ηὐχαριστήθη πολὺ καὶ εἶπε. Ταῦτα πάντα, ὦ Λύσανδρε, ἐγὼ καὶ ἐσχεδίασα καὶ διέταξα, τινὰ δ' αὐτῶν καὶ ἰδίαις χερσὶν ἐφύτευσα. Ἀλλ' ὁ Λύσανδρος μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ, πῶς ἀνὴρ ἐνδεδυμένος τόσον πολυτελῆ καὶ ὡραίαν ἀμφίεσιν, ἀποπνέουσαν ἡδεῖαν μύρων ὀσμήν, φέρων δὲ καὶ πλούσιον κόσμον περιδεραίων καὶ ψελλίων, ὡς εἰθίζετο τότε παρὰ Πέρσαις, ἦτο δυνατὸν νὰ συγκαταβαίνῃ καὶ εἰς τοιαῦτα ἔργα καὶ νὰ ἐκτελῇ αὐτὰ τόσον καλῶς, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ εἰπών. Τί λέγεις, ὦ Κῦρε; Σὺ λοιπὸν ἰδίαις χερσὶν ἐφύτευσας τινα τῶν δένδρων τούτων; Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο· διατὶ θαυμάζεις τοῦτο, ὦ Λύσανδρε; ὁρκίζομαί σοι τὸν Μίθραν, ὅτι ὅταν ὑγιαίνω, οὐδέποτ' ἐδείπνησα πρὶν ἱδρώσω ἐνασχοληθεὶς περί τι πολεμικὸν ἢ γεωργικὸν ἢ ἄλλο τι ἀνδρὸς ἄξιον. Τότε ὁ Λύσανδρος ἔσφιγξε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ εἶπε· «Δικαίως φαίνεταί μοι, ὦ Κῦρε, ὅτι εἶσαι εὐδαίμων, διότι ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν εἶσαι ἄξιος εὐδαιμονίας».

Οὕτως ἐξηκολούθησεν ὁ Σωκράτης ποιούμενος τὸ ἐγκώμιον τῆς

γεωργίας, διότι παρέχει γλυκείας ἀπολαύσεις, αὐξάνει τὴν περιουσίαν καὶ προετοιμάζει τὰ σώματα εἰς πολεμικὰ ἔργα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κριτόβουλος παρετήρησεν, ὅτι αἱ τῶν γεωργῶν ἐλπίδες καταστρέφονται συχνὰ ἐξ ἀτμοσφαιρικῶν καταδρομῶν, ὁ Σωκράτης ἀπήντησεν ὅτι καὶ ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ ἔργῳ τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τῶν θεῶν προστασίας, οὓς πρέπει νὰ καταστήσωμεν εὔνους ἡμῖν. Ἀνακεφαλαιῶν δὲ τὰ προλεχθέντα λέγει, ὅτι ἡ Οἰκονομία εἶνε ἡ ἐπιστήμη, δι' ἧς οἱ ἄνθρωποι δύνανται ν' αὐξήσωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ τῆς προσκτήσεως τῶν εἰς τὸν βίον ὠφελίμων, ὠφέλιμα δ' ἐχαρακτήρισεν ὅσα τις γνωρίζει νὰ μεταχειρισθῇ. Ὡς ὑπόδειγμα δὲ ἐμπείρου οἰκοδεσπότου, ἀνδρὸς δὲ καλοῦ κἀγαθοῦ, φέρει τὸν Ἰσχόμαχον· οὕτω δὲ καὶ ἐγὼ εἰσέρχομαι εἰς τὸ κύριον τοῦ θέματός μου μέρος.

Διηγεῖται λοιπὸν ὁ Σωκράτης, ὅτι συνήντησε τὸν Ἰσχόμαχον καθήμενον ἐν τῇ τοῦ Διὸς Ἐλευθερίου στοᾷ καὶ ἐπειδὴ ἐφάνη αὐτῷ ἀναπαυόμενος, ἐπλησίασε καὶ καθεσθεὶς παρ' αὐτῷ ἠρώτησε, διατὶ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ συνήθειαν κάθηται ἀργός.—Οὐδὲ τώρα, εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες, θὰ μ' ἔβλεπες, ἐὰν μὴ εἶχον συμφωνήσει νὰ περιμείνω ἐνταῦθα ξένους τινάς.— Ὅταν δὲ μὴ πράττῃς τοιοῦτόν τι, ὦ Ἰσχόμαχε, εἰπέ μοι, πρὸς θεῶν, ποῦ διατρίβεις καὶ τί πράττεις; ἐπειδὴ ἐγὼ πολὺ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω παρὰ σοῦ τί πράττων ἐκρίθης ἄξιος νὰ ὀνομάζησαι καλὸς κἀγαθός, διότι δὲν διατρίβεις ἐν τῷ οἴκῳ, οὐδὲ τὸ σῶμά σου φαίνεται ἔχον τὴν ὄψιν βίου καθιστικοῦ.

Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας εἶπεν ὅτι ἀγνοεῖ διατὶ καλοῦσιν αὐτὸν καλὸν κἀγαθόν, ἀλλά, προσέθετο, δὲν διαμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ, διότι ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶνε ἱκανὴ μόνη νὰ διοικῇ αὐτήν.

Ὁ δὲ Σωκράτης ἠρώτησε τότε, ἐὰν ὁ ἴδιος Ἰσχόμαχος ἐδίδαξε τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ κατέστησεν αὐτὴν ὁποία τις πρέπει νὰ εἶνε ἢ παρέλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς γινώσκουσαν τὰ ἑαυτῆς καθήκοντα.

Ἀλλὰ τί ἐδύνατο νὰ γνωρίζῃ, ὦ Σώκρατες, ὅτε ἔλαβον αὐτὴν νεαρωτάτην ἔτι οὖσαν, τὸν δὲ πρὶν χρόνον ζήσασαν ὑπὸ αὐστηροτάτην ἐπιτήρησιν τῶν γονέων αὐτῆς, μὴ ἐπιτρεπόντων αὐτῇ νὰ πολυπραγμονῇ καὶ νὰ ἐρωτᾷ; Καὶ δέν σοι φαίνεται ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶμαι

εὐχαριστημένος, ὅτι ἐγνώριζε νὰ κλώθῃ τὰ μαλλία καὶ νὰ ὑφαίνῃ ἐνδύματα καὶ νὰ διανέμῃ τὴν ἐργασίαν εἰς τὰς ὑφαινούσας θεραπαινίδας; Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐγκράτειαν ἦλθεν, ὦ Σώκρατες, ἄριστα μεμορφωμένη, τοῦτο δέ, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶνε καὶ εἰς ἄνδρα καὶ εἰς γυναῖκα ἀρίστη μόρφωσις.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σωκράτης ἠρώτησε, τίν' ἄλλα ἐδίδαξεν αὐτὸς τὴν γυναῖκα, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἱκανὴν νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἀφορώντων, ὁ Ἰσχόμαχος εἶπε, πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς προσευχάς, ἵνα καὶ οἱ θεοὶ γένωνται εὐνοϊκοὶ εἰς ἐμὲ μὲν διδάσκοντα, εἰς ἐκείνην δὲ ἵνα μάθῃ ὅ,τι κάλλιον δύναται νὰ συντείνῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν ἀμφοτέρων. Συνέθυε δὲ καὶ προσηύχετο καὶ ἡ γυνή μου ὑπισχνουμένη ἐνώπιον τῶν θεῶν νὰ καταστῇ οἵα ἐγένετο.

Ὅτε δὲ εἶδον, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Ἰσχόμαχος, τὴν γυναῖκα ἐξῳκειωμένην πρὸς ἐμέ, ὥστε μετὰ μείζονος θάῤῥους νὰ συνδιαλέγηται μετ' ἐμοῦ, ἀπέτεινα πρὸς αὐτὴν τὰς ἀκολούθους ἐρωτήσεις.

Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἤρχισας ἆρά γε νὰ κατανοῇς διατὶ σ' ἔλαβον σύζυγόν μου καὶ διατὶ οἱ γονεῖς σου σ' ἔδωκαν εἰς ἐμέ; Δὲν ἦτο δύσκολον ἀμφοτέρωθεν νὰ γένηται ἄλλη ἐκλογή· δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι τοῦτο καὶ εἰς σὲ εἶνε φανερόν, ἀλλὰ σκεπτόμενοι, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, οἱ δὲ γονεῖς σου ὑπὲρ σοῦ, ποία θὰ ἦτο ἡ ἀρίστη ἐκλογὴ πρὸς καταρτισμὸν οἴκου, ἐγὼ μὲν ἐξελεξάμην σέ, οἱ δὲ γονεῖς σου ἐμέ. Καὶ ἐὰν μὲν οἱ θεοὶ χαρίσωσιν ἡμῖν τέκνα, τότε θέλομεν σκεφθῆ περὶ τῆς ἀρίστης αὐτῶν παιδεύσεως, διότι καὶ τοῦτο εἶνε κοινὸν ἀγαθὸν νὰ τύχωμεν φιλοστόργων τέκνων, ἵνα γηροκομήσωσιν ἡμᾶς, τώρα δὲ ὁ οἶκος οὗτος εἶνε κοινὸς ἀμφοτέρων, διότι πάντα ὅσα ἐγὼ κατέχω, καὶ ὅσα σὺ ἐκόμισας εἶνε κοινὴ ἀμφοτέρων περιουσία.

Τότε ἡ γυνή μου, ὦ Σώκρατες, μοὶ εἶπεν· Ἀλλ' εἰς τί δύναμαι νὰ σὲ βοηθήσω ἐγώ; εἰς τί εἶμαι ἱκανή; Σὺ τὰ πάντα κυβερνᾷς, εἰς ἐμὲ δὲ ἡ μήτηρ μου ἐδίδαξε νὰ εἶμαι σώφρων.

Ναί, ὦ γύναι, εἶπον ἐγώ, καὶ ὁ πατήρ μου μ' ἐδίδαξεν ἐπίσης νὰ ὑπάρχω σώφρων, ἀλλ' ἐν τῇ σωφροσύνῃ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἀρίστη διάταξις τοῦ οἴκου, ἵνα καὶ τὸ ὑπάρχον προάγηται ὡς ἄριστα καὶ ἄλλα πλεῖστα καλὰ δι' ἐργασίας ἐντίμου καὶ δικαίας προσγίγνωνται ἡμῖν.

Οὕτως ἐξακολουθεῖ ἡ μὲν γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου ἐρωτῶσα, ἐκεῖνος δὲ ἀπαντῶν καὶ διδάσκων· παρομοιάσας δὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ πρὸς τὴν βασίλισσαν μέλισσαν λέγει ὅτι τὸ ἔργον ταύτης ἐν τῇ κυψέλῃ καίπερ φαινόμενον μικρὸν εἶνε ὅμως μεγίστης σημασίας— Οἱ θεοί, ὦ γύναι, μοὶ φαίνεται ὅτι μετὰ πολλῆς σοφίας ἔταξαν εἰς ζεῦγος τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, πρὸς μέγιστον ἀμφοτέρων καλόν, διότι διὰ τῶν τέκνων καὶ τὸ γένος διαιωνίζεται καὶ στηρίγματα γεννῶνται τοῦ γήρατος τῶν γονέων. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, δι' ὧν προσκτῶνται οἱ ἄνθρωποι τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων· ἀλλ' ἀφοῦ συγκομισθῶσιν αἱ προμήθειαι, χρειάζεταί τις, ὅστις νὰ προφυλάξῃ αὐτὰς ὑπὸ στέγην στεγνὴν ἐν τῷ οἴκω. Τῆς αὐτῆς ὑπὸ στέγην στεγνὴν προφυλάξεως ἔχουσιν ἀνάγκην καὶ τὰ νεογνὰ τέκνα, ὅπως καὶ οἱ εἰσκομισθέντες καρποί· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ γιγνόμενα καὶ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ ἔχουσιν ἀνάγκην ἐργασίας καὶ ἐπιμελείας, καὶ ὁ θεὸς προπαρεσκεύασε καταλλήλως τὸν μὲν ἄνδρα διὰ τὴν ὑπαίθριον ἐργασίαν καὶ φροντίδα, τὴν δὲ γυναῖκα διὰ τὴν τοῦ οἴκου. Σύνῳδα δὲ τούτοις τὸ μὲν σῶμα τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν ψυχὴν ἔπλασεν ἱκανὰ ν' ἀντέχωσιν εἰς τὰ ψύχη καὶ τοὺς καύσωνας καὶ τὰς ὁδοιπορίας καὶ τὰς στρατείας, ἁρμόδιον δὲ πρὸς τὸν ὑπαίθριον βίον, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς ὀλιγώτερον δυνατὸν τοῦ ἀνδρικοῦ διὰ τὰ ἔνδον ἔργα. Εἰς τὴν γυναῖκα δοὺς ὁ θεὸς καὶ τὴν κλίσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν νὰ θρέψῃ τὰ νεογνὰ βρέφη ἐχάρισε καὶ μείζονα πρὸς αὐτὰ στοργήν, ἀλλὰ καὶ χαρακτῆρα δειλότερον, ἐνῷ εἰς τὸν ἄνδρα, τὸν ἐργάτην ἐν ὑπαίθρῳ, ὑπόχρεον ὄντα ν' ἀπωθῇ τοὺς ὀρεγομένους νὰ ἀδικήσωσιν αὐτόν, ἐχάρισε τὴν εὐτολμίαν, ὥστε δὲν εἶνε εὔκολον νὰ εἴπωμεν τίς τῶν δύο ὑπερτερεῖ· κατέστησε δ' ἀμφοτέρους ὁ θεὸς ἐπίσης ἐπιδεκτικοὺς ἐγκρατείας. Ἐπειδὴ δ' ὅμως, ἐκ φύσεως, οὐδέτερος εἶνε τέλειος κατὰ πάντα, ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἔχουσιν ἀνάγκην ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἡ δ' ἕνωσις αὐτῶν εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαία ὅσῳ τὸ ἐλλεῖπον εἰς τὸν ἕνα δύναται ὁ ἕτερος ν' ἀναπληρώσῃ. Καὶ τῇ μὲν γυναικὶ ἐντιμότερον εἶνε τὸ μένειν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τὸ θυραυλεῖν, τῷ δὲ ἀνδρὶ αἰσχρότερον τὸ μένειν ἐν τῷ οἴκῳ, διότι ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται τῶν ἔξω συμφερόντων. Οὕτω καὶ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς ἔργα ὅμοια τῇ οἰκοδεσποίνῃ.

Περίεργος δὲ καὶ θέλουσα νὰ διδαχθῇ ἡ νεαρὰ γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου ἐρωτᾷ αὐτόν. Καὶ ποῖαι λοιπὸν εἶνε αἱ ἀσχολίαι τῆς ἡγεμόνος μελίσσης, αἵτινές εἰσιν ὅμοιαι πρὸς ὅσας ἐγὼ χρεωστῶ νὰ ἐκτελῶ;

Ἡ βασίλισσα, ἀπήντησεν ὁ σύζυγος, χρεωστεῖ νὰ μένῃ ἐν τῇ κυψέλῃ καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀργίαν, ν' ἀποστέλλῃ ἔξω τὰς πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡρισμένας μελίσσας, νὰ βλέπῃ καὶ δέχηται ὅ,τι ἑκάστη αὐτῶν φέρει καὶ νὰ φυλάττῃ ἐπιμελῶς τὰς προμηθείας μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν πρέπει νὰ γένηται χρῆσις αὐτῶν, ἐπιστάσης δὲ τῆς στιγμῆς ταύτης, ποιεῖται δικαίαν τὴν διανομήν. Ἐπιστατεῖ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς κηρήθρας, ἀγρυπνεῖ νὰ εἶνε κανονικὴ καὶ ἑτοίμη, ἐπιμελεῖται δὲ καὶ τῆς τροφῆς τῶν ἐκκολαπτομένων νυμφῶν, ὅταν δ' αὗται αὐξηθῶσι καὶ γένωνται ἱκαναὶ πρὸς ἐργασίαν ἀποστέλλει αὐτὰς εἰς ἀποικίαν ὑπό τινα τῶν ἐπιγόνων βασίλισσαν.

Οὕτω καὶ σύ, ὦ γύναι, πρέπει νὰ μένῃς ἐν τῷ οἴκῳ, ν' ἀποστέλλῃς δ' ἔξω τῶν οἰκετῶν τοὺς ὡρισμένους πρὸς τὰ ἔξω ἔργα καὶ νὰ ἐπιβλέπῃς τὴν ἐργασίαν τῶν ἔνδον μενόντων. Θὰ παραλαμβάνῃς τὰ εἰσφερόμενα, θὰ διανέμῃς ὅσα εἶνε ἀνάγκη νὰ δαπανηθῶσι, περὶ δὲ τῶν περισσευόντων χρεωστεῖς νὰ προνοήσῃς καὶ νὰ φυλάξῃς αὐτὰ καλῶς, ἵνα μὴ ἐξοδευθῇ ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς ὅ,τι δύναται ν' ἀρκέσῃ ἐπὶ ὁλόκληρον ἔτος. Καὶ ὅταν σοι φέρωσι τὰ μαλλία, ὀφείλεις νὰ ἐπιμεληθῇς τὴν ἐξ αὐτῶν κατασκευὴν φορεμάτων διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην· ἐπίσης ὀφείλεις ν' ἀγρυπνῇς, ὅπως αἱ φυλαχθεῖσαι ξηραὶ προμήθειαι ὦσι καλαὶ πρὸς βρῶσιν· εἶνε δὲ χρέος σου ἐπίσης,—ἴσως τοῦτο σοὶ φανῇ οὐχὶ τόσον εὐχάριστον— ὅταν τις τῶν οἰκετῶν ἀσθενήσῃ, νὰ ἐπαγρυπνήσῃς μετὰ πάσης φροντίδος, ὅπως θεραπευθῇ.

Ἀλλ' ἡ γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου καὶ εὐμαθὴς ἦτο καὶ εὐγενῆ φύσει εἶχε τὴν ψυχήν, ὅταν μάλιστα ἀναλογισθῶμεν ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τὰ πάντα ἐξετελοῦντο ὑπὸ δούλων ἀργυρωνήτων· διότι εἶπεν εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς· Μὰ τὸν Δία, τὰ μάλιστα εὐχάριστον ἔσται τοῦτο εἰς ἐμέ, ἐὰν διὰ τῶν φροντίδων μου οἱ οἰκέται θεραπευόμενοι θέλουσί μοι χρεωστεῖ χάριν καί μοὶ εἶνε εἰς τὸ μέλλον πλέον ἀφωσιωμένοι. Ὁ δὲ Ἰσχόμαχος κατενθουσιασθεὶς ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης εἶπε πρὸς αὐτήν· Ἆρά γε, ὦ γύναι, ἕνεκα

τῆς αὐτῆς ἀγαθῆς ὑπὲρ τοῦ σμήνους προνοίας τῆς βασιλίσσης δὲν ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀφοσίωσις τῶν μελισσῶν πρὸς αὐτήν, ὥστε, ὅταν αὕτη ἐξέλθῃ, νὰ παρακολουθῶσιν αὐτὴν πᾶσαι καὶ οὐδεμία νὰ μένῃ ἐν τῇ κυψέλῃ;

Ἀλλὰ καὶ ἄλλας φροντίδας μᾶλλον εὐχαρίστους ταύτης ἔχεις νὰ ἐκτελέσῃς, ὅταν παραλαβοῦσα δούλην ἀγνοοῦσαν τὸ κλώθειν δυνηθῇς νὰ καταστήσῃς αὐτὴν καλὴν ἐριουργόν, ἥτις τότε εἰς σὲ θὰ εἶνε διπλασίας ἀξίας· τὸ αὐτὸ καὶ ὁπόταν παραλαβοῦσα οἰκονόμον ἀνίκανον καταστήσῃς αὐτὴν θεραπαινίδα ἱκανήν, ἀφωσιωμένην, νοήμονα· ἐπίσης καὶ ὅταν ἀσκοῦσα τὰ δικαιώματά σου θὰ ἔχῃς ν' ἀνταμείψῃς τοὺς φρονίμους καὶ ὠφελίμους οἰκέτας καὶ νὰ τιμωρήσῃς τοὺς κακούς.

Ὁ δὲ Σωκράτης περίεργος ἐρωτᾷ τὸν Ἰσχόμαχον, ἐὰν ἐκ τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ παρεκινήθη ἡ σύζυγος νὰ γένηται ἐπιμελεστέρα. Μάλιστα ἀπεκρίνατο ὁ Ἰσχόμαχος, προσέθετο δέ, ὅτι εἶδεν αὐτὴν πειραχθεῖσαν καὶ ἐρυθριάσασαν, διότι, ὅτε αὐτὸς ἐζήτησέ τι τῶν κομισθέντων εἰς τὴν οἰκίαν, δὲν ἐδυνήθη ἐκείνη νὰ δώσῃ αὐτὸ ἀμέσως. Ἀλλ' ὁ Ἰσχόμαχος ὅσον ἦτο φρόνιμος οἰκοδεσπότης καὶ ἀγαθὸς σύμβουλος, ἄλλο τόσον ἦτο ἐπιεικής· ἐπαρηγόρησε λοιπὸν αὐτὴν εἰπὼν ὅτι αὐτὸς πταίει μὴ διδάξας αὐτήν, ὅτι ἕκαστον πρᾶγμα πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν οἰκείαν θέσιν, ὅτι δὲ τοῦτο εἶνε ἡ καλὴ τάξις, ἀρετὴ καλλίστη καὶ ὠφελιμωτάτη, καὶ ὅτι, ἵνα ὑπάρξῃ τάξις, πρέπει νὰ ἐκλέξωσιν ὁμοῦ τὴν θέσιν ἑκάστου πράγματος, νὰ γνωρίσωσι δὲ αὐτὴν καὶ εἰς τὴν θεραπαινίδα, ὅτι δὲ τοιουτοτρόπως εὐκόλως θὰ γνωρίζωνται τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ ἐλλείποντα καὶ τὰ χρῄζοντα διορθώσεως.

Δὲν θέλομεν ἐνδιατρίψει εἰς τὰ μακρὰ παραδείγματα στρατοῦ καὶ στόλου, δι' ὧν ἀποδεικνύει εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὅτι ἡ σωτηρία ἔγκειται ἐν τῇ καλῇ τάξει, ἀλλ' εἶνε ὡραῖον τὸ παράδειγμα φοινικικοῦ πλοίου, ὅπερ ἐπεσκέφθη ὁ Ἰσχόμαχος, τοῦτο δὲ ἀνακοινοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὡς προσφορώτατον εἰς τὸ ἀκροατήριον ἡμῶν, διότι τὸ πλοῖον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς οἰκίαν.

Ὁ Ἰσχόμαχος λοιπὸν διηγεῖται εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ φοινικικὸν πλοῖον ὡς ἕπεται. Νομίζω, ὦ γύναι, ὅτι καλλίστην καὶ ἀκριβεστάτην τάξιν σκευῶν εἶδον εἰσελθὼν εἰς τὸ

μέγα πλοῖον τὸ φοινικικὸν χάριν θέας, διότι εἶδον πλεῖστα σκεύη ἐν μικροτάτῳ τόπῳ διακεχωρισμένα ἀλλήλων, ἐπειδὴ διὰ πολλῶν μὲν βεβαίως ξυλίνων σκευῶν καὶ πλεκτῶν καὶ προσορμίζεται τὸ πλοῖον καὶ ἐκκινεῖ, διὰ πολλῶν δέ, ἅτινα ὀνομάζονται κρεμαστά, πλέει, διὰ πολλῶν δὲ μηχανημάτων εἶνε ὡπλισμένοι πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, πολλὰ δὲ ὅπλα χάριν τῶν ἀνδρῶν φέρει, ὡς ἐπίσης καὶ πάντα τὰ σκεύη ὅσα μεταχειρίζονται οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ οἰκίᾳ δι' ἑκάστην κοινὴν τράπεζαν. Ἐκτὸς πάντων τούτων εἶνε καὶ πλῆρες ἐμπορευμάτων, ὅσα ὁ ναύκληρος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ, χάριν κέρδους, ταῦτα δὲ πάντα ἔκειντο εἰς ὄχι πολὺ μεγαλείτερον τόπον καταστρώματος, δυναμένου νὰ περιλάβῃ δέκα κλίνας, καὶ εἶδον ὅτι κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἦσαν τοποθετημένα πάντα, ὥστε, οὔτ' ἐμποδίζουσιν ἄλληλα οὔτ' ἔχουσιν ἀνάγκην ἀναζητητοῦ, οὔτ' εἶνε ἀσυγύριστα, οὔτε δυσκόλως λύονται, ὥστε νὰ παρέχωσι χρονοτριβήν, ὅταν τις ἔχῃ ἀνάγκην νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ταχέως. Τὸν δὲ ὑπηρέτην τοῦ κυβερνήτου, ὅστις ὀνομάζεται πρωρεὺς τοῦ πλοίου, εὗρον τοιουτοτρόπως γνωρίζοντα τὴν θέσιν ἑκάστου, ὥστε καὶ ἀπὼν ἐδύνατο νὰ εἴπῃ ποῦ κεῖνται ἕκαστα καὶ πόσα εἶνε καὶ νὰ ἐπιθεωρῇ ὁ αὐτὸς οὗτος πάντα ἐν ὥρᾳ σχολῆς, ὅσα τυχὸν πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ ἐν τῷ πλοίῳ. Θαυμάσας δὲ τὴν ἐπιθεώρησιν αὐτοῦ ἠρώτησα τί ἔπραττεν, ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίνατο· ἐπιθεωρῶ, ὦ ξένε, ἐὰν τυχὸν ἤθελε συμβῇ τι, εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκονται τὰ ἐν τῷ πλοίῳ, δηλαδὴ ἐὰν λείπῃ τι ἢ ἐάν τι εὑρίσκηται ἐν κακῇ καταστάσει. Διότι, εἶπεν, δὲν εἶναι δυνατόν, ὅταν ὁ Θεὸς ἐγείρῃ τρικυμίαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, οὔτε ν' ἀναζητῇ τις ἐκεῖνο, οὗ ἔχῃ ἀνάγκην, οὔτ' ἐν κακῇ καταστάσει εὑρισκόμενον νὰ δίδῃ αὐτό, διότι ὁ Θεὸς ἀπειλεῖ καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἀμελεῖς, ἐὰν δὲ μόνον δὲν καταστρέψῃ τοὺς μὴ περιπίπτοντας εἰς σφάλματα, τοῦτο εἶνε πολὺ εὐχάριστον, ἐὰν δὲ διασῴζῃ τοὺς λίαν καλῶς ἐκτελοῦντας τὸ ἔργον αὐτῶν, οὗτοι ὀφείλουσιν, εἶπε, μεγάλην χάριν πρὸς τοὺς θεούς. Ἐγὼ λοιπόν, ὦ Σώκρατες, παρατηρήσας ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σκευῶν ἔλεγον πρὸς τὴν γυναῖκά μου, ὅτι θὰ ἦτο μεγάλη ἀνοησία ἡμῶν, ἐὰν ἄλλοι μὲν ἐντὸς τῶν πλοίων — ἂν καὶ ταῦτα εἶνε μικρὰ — εὑρίσκωσι θέσεις καὶ διατελοῦντες ἐν ἰσχυρῷ σάλῳ διαφυλάττωσι τὴν τάξιν καὶ καθ' ὑπερβολὴν φοβούμενοι, ὅμως ἀνευρίσκωσιν ἐκεῖνο, ὅπερ πρέπει νὰ λαμ-

θάνωσιν, ἡμεῖς δέ, καὶ ἐνῷ ὑπάρχουσι θέσεις χωρισταὶ δι' ἕκαστον πρᾶγμα ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἥτις εἶνε μεγάλη, καὶ ἐνῷ ἡ οἰκία στηρίζεται ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους, ἐὰν μὴ εὑρίσκωμεν κατάλληλον θέσιν, ἐν ᾗ εὐκόλως θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀνεύρῃ ἕκαστον αὐτῶν, πῶς δὲν θὰ ἦτο τοῦτο μεγάλη ἡμῶν ἀνοησία; Εἶνε λοιπὸν ὠφέλιμον νὰ εἶνε τοποθετημένα ἐν τάξει τὰ σκεύη, εὔκολον δὲ νὰ εὕρῃ τις τὴν ἁρμόζουσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ θέσιν δι' ἕκαστον αὐτῶν. Εἶνε ὡραῖον τὰ ὑποδήματα νὰ εἶνε τοποθετημένα κατὰ σειράν, τὰ ἐνδύματα κεχωρισμένα, καὶ οἱ τάπητες δὲ καὶ τὰ χαλκώματα καὶ τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη ἐν τάξει καὶ φιλοκαλίᾳ τοποθετημένα. Καὶ αὐταὶ αἱ χύτραι, ἐν τάξει τοποθετημέναι, εἶνέ τι ἁρμονικόν, τὴν δὲ μέχρι τοιούτου ἀπαίτησιν ἴσως θέλει μυκτηρίσει ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ σοβαρός. Καὶ πάντα τἄλλα ἐκτὸς τῶν εἰρημένων φαίνονται ὡραιότερα, ὅταν κεῖνται εὐκόσμως. Εἶνε δὲ ὡραῖον ὅταν ἕκαστον πρᾶγμα, ὡς εἶνε τοποθετημένον, μὴ φέρῃ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ κυκλοφορίαν. Δυνάμεθα λοιπόν, ὦ γύναι, νὰ δοκιμάσωμεν, ἀφοῦ ἐκ τῆς δοκιμῆς οὔτε νὰ ζημιωθῶμεν ἔχομεν, οὔτε νὰ κοπιάσωμεν πολύ.

Καὶ ἡ γυνή σου λοιπόν, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐφαίνετο προσέχουσα εἰς ὅσα σὺ ἐδείκνυες προθυμίαν νὰ διδάσκῃς αὐτήν;

Καὶ πῶς ὄχι ἀφοῦ, τοὐναντίον, καὶ ἐπιμέλειαν ὑπέσχετο καὶ ἐφαίνετο λίαν εὐχαριστημένη, ἀφοῦ ἐγὼ τὴν ἐξῆγον ἐκ τῆς ἀμηχανίας, ἐν ᾗ εὑρίσκετο; Μὲ παρεκάλει μάλιστα νὰ διευθετήσω ὡς τάχιστα τὰ πάντα. Καὶ δὲν ἐδυνάμην νὰ πράξω τοῦτο κάλλιον ἢ δεικνύων αὐτῇ τὰ τῆς οἰκίας πλεονεκτήματα. Ἡ οἰκία μου δὲν εἶνε ἐστολισμένη διὰ περιττῶν ποικιλμάτων, ἀλλὰ τὰ δωμάτια εἶνε ᾠκοδομημένα μετὰ περισκέψεως, ἵνα ὑπάρχωσι κατάλληλα πρὸς ὃν ὡρίσθησαν σκοπόν· διότι ἐν τῷ συζυγικῷ θαλάμῳ, κειμένῳ ἐν μέρει ἀσφαλεῖ, ὡρίσθη θέσις διὰ τοὺς τάπητας καὶ τὰ πολυτιμότατα σκεύη· διὰ τὸν σῖτον μέρος ξηρόν, διὰ τὸν οἶνον δροσερόν, φωτεινὸν δὲ μέρος διὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ σκεύη τὰ χρῄζοντα φωτός. Εἰς τὴν γυναῖκά μου ἔδειξα, ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπάρχουσι δωμάτια κεκαλλωπισμένα κατὰ μὲν τὸ θέρος δροσερά, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα θερμά, καὶ ὅτι ἡ οἰκία ἔχει πρόσοψιν πρὸς μεσημβρίαν, ὥστε νὰ εἶνε τὸν μὲν χειμῶνα εὐήλιος, τὸ δὲ θέρος εὔσκιος, καὶ ὅτι ἡ γυναικωνῖτις ἦτο κεχωρισμένη τῆς ἀνδρωνίτιδος διὰ θύρας βαλανωτῆς,

ἵνα μὴ ἐξάγηταί τι, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ ἐξαχθῇ. Ἀφοῦ ταῦτα ἐπεθεωρήσαμεν, τότε πλέον ἠρχίσαμεν τὴν διαλογὴν τῶν πραγμάτων κατὰ τάξεις, συνηθροίσαμεν ὅσα μεταχειριζόμεθα ἐν ταῖς θυσίαις μετὰ ταῦτα διεχωρίσαμεν τὰ κοσμήματα τῆς γυναικός, τὰ κατάλληλα διὰ τὰς ἑορτάς, τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνδρῶν, τὰ διὰ τὰς ἑορτὰς καὶ διὰ τὸν πόλεμον, τοὺς τάπητας διὰ τὴν γυναικωνίτιδα, τοὺς τάπητας διὰ τὴν ἀνδρωνίτιδα, τὰ ὑποδήματα τῶν γυναικῶν, τὰ ὑποδήματα τῶν ἀνδρῶν· ἄλλη τάξις τῶν ὅπλων, ἄλλη τῶν πρὸς κατεργασίαν τοῦ ἐρίου ἐργαλείων, ἄλλη τῶν χρησίμων πρὸς παρασκευὴν ἄρτου, ἄλλη τῶν χρησίμων πρὸς παρασκευὴν φαγητῶν, ἄλλη τῶν χρησίμων δια τὸ λουτρόν, ἄλλη τῶν χρησίμων διὰ τὰς τραπέζας· καὶ ταῦτα πάντα διεχωρίσαμεν, καὶ ὅσα πρέπει καθημερινῶς νὰ μεταχειριζώμεθα καὶ τὰ χρήσιμα διὰ τὰ συμπόσια· χωριστὰ δὲ ἐθέσαμεν καὶ τὰ τρόφιμα τὰ ἐπὶ ἕνα μῆνα δαπανώμενα, καὶ ἰδιαιτέρως κατεθέσαμεν τὰ προϋπολογισθέντα δι' ὅλον τὸ ἔτος, διότι τοιουτοτρόπως δυσκόλως ἀπατᾶταί τις, πῶς θὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος. Ἀφοῦ δὲ ἐχωρίσαμεν πάντα τὰ ἔπιπλα κατὰ τάξεις ἕκαστα, ἐκομίσαμεν αὐτὰ εἰς τὰς καταλλήλους θέσεις. Μετὰ δὲ ταῦτα ὅσα μὲν τῶν σκευῶν καθ' ἑκάστην μεταχειρίζονται οἱ δοῦλοι, οἷον τὰ χρήσιμα πρὸς παρασκευὴν ἄρτου, φαγητῶν καὶ τὰ χρήσιμα πρὸς κατεργασίαν τῶν ἐρίων καὶ ὅ,τι ἄλλο τοιοῦτο, ταῦτα μὲν δείξαντες πρὸς αὐτοὺς τοὺς μεταχειριζομένους ποῦ πρέπει νὰ τοποθετῶσι παρεδώκαμεν πρὸς αὐτοὺς καὶ διετάξαμεν νὰ διατηρῶσιν αὐτὰ ἀβλαβῆ. Ὅσα δὲ εἰς ἑορτὰς ἢ καὶ ὑποδοχὰς ξένων μεταχειριζόμεθα ἢ εἰς ὡρισμένας τελετάς, μετὰ πάροδον χρόνου, ταῦτα παρεδώκαμεν πρὸς τὴν οἰκονόμον καὶ δείξαντες τὰς θέσεις αὐτῶν καὶ ἀπαριθμήσαντες καὶ καταγράψαντες ἕκαστα εἴπομεν πρὸς αὐτὴν νὰ δίδῃ ἕκαστον τούτων πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε λάβει ἀνάγκην καὶ νὰ ἐνθυμῆται ὅ,τι πρός τινα θὰ δίδῃ καὶ λαμβάνουσα ὀπίσω νὰ καταθέτῃ πάλιν ἕκαστον ἐκεῖ, ὁπόθεν θὰ λαμβάνῃ αὐτό.

Οἰκονόμον δὲ ἀποκατεστήσαμεν παρατηρήσαντες ποία ἐφαίνετο πρὸς ἡμᾶς ἐγκρατεστάτη κατὰ τῆς λαιμαργίας καὶ τῆς οἰνοποσίας καὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄνδρας εὐνοίας, πρὸς τούτοις δὲ ποία ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἰσχυρότατον τὸ μνημονικὸν καὶ ἐφρόντιζε μήπως παραμελοῦσα τιμωρηθῇ ὑφ' ἡμῶν καὶ ἐσκέπτετο, τίνι τρόπῳ

εὐχαριστοῦσα ἡμᾶς θὰ λάβῃ καὶ ἀμοιβὴν παρ' ἡμῶν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδιδάξαμεν καὶ συνεβουλεύσαμεν αὐτὴν καὶ ἐτιμῶμεν καὶ ἠμείβομεν, ἵνα φοβουμένη ὑπάρξῃ τιμία καὶ πιστή.

Ἐκτὸς δὲ πάντων τούτων, ὦ Σώκρατες, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Ἰσχόμαχος, εἶπον εἰς τὴν γυναῖκα ὅτι πάντα ταῦτα οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἐὰν μὴ φροντίσῃ ἡ ἰδία νὰ διατηρηθῇ ἡ τάξις. Ἐδίδασκον δὲ αὐτὴν ὅτι, ὅπως δὲν ἀρκεῖ εἰς τὰς εὐνομουμένας πόλεις νὰ ἔχωσι μόνον καλοὺς νόμους, ἀλλ' ἐκλέγουσι καὶ νομοφύλακας, οἵτινες τιμωροῦσι τοὺς παραβαίνοντας αὐτούς, οὕτω καὶ αὐτὴ ὡς οἰκοδέσποινα εἶνε ἡ νομοφύλαξ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐπιθεωρῇ πάντα τὰ ὑπὸ τὴν φροντίδα αὐτῆς, ὅταν ἤθελε νομίσει ἀναγκαῖον, αὐτὴ δὲ ν' ἀμείβῃ ὡς βασίλισσα τοὺς χρηστούς, νὰ ἐπιπλήττῃ δὲ καὶ τιμωρῇ τοὺς ἀξίους τιμωρίας. Προσέτι ἐδίδασκον αὐτὴν ὅτι θὰ εἶχεν ἄδικον, ἐὰν δυσηρεστεῖτο κατ' ἐμοῦ, διότι ἐν τῇ διοικήσει τοῦ οἴκου ἡμῶν ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν φροντίδας πλείονας ἢ εἰς τοὺς οἰκέτας, διότι, εἶπον, σὺ εἶσαι ἡ κυρία πάντων καὶ δύνασαι κατὰ βούλησιν νὰ κάμνῃς χρῆσιν τῶν πραγμάτων, ἐνῷ οἱ δοῦλοι μεταφέρουσι καὶ φυλάττουσι τὰ πράγματα διατασσόμενοι, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι καὶ ἐξουσίαν νὰ κάμωσι χρῆσιν αὐτῶν ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς οἰκοδεσποίνης, εἰς ἣν πρὸ παντὸς ἄλλου εἶνε ὠφέλιμος ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ προσοχή.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Σωκράτης ἠρώτησεν, ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου, ἀφοῦ ἤκουσεν αὐτόν, ἔπραξεν ὡς αὐτὸς ἐπεθύμει.

Καὶ τί εἶχεν, ὦ Σώκρατες, ν' ἀπαντήσῃ, εἰμὴ ὅτι θὰ εἶχον περὶ αὐτῆς ἄδικον γνώμην, ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι ἀχθομένη θὰ ἐδέχετο τὰ καθήκοντα καὶ τὰς φροντίδας, ὧν ὑπεδείκνυον αὐτῇ τὴν ἀνάγκην; Αὐτὴ ἡ ἰδία εἶπεν ὅτι θὰ ἦτο πολὺ λυπηρότερον εἰς αὐτήν, ἐὰν ἐδίδασκον αὐτὴν ν' ἀμελήσῃ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆς ἀντὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν περιουσίας· διότι, ὅπως φυσικώτερον καὶ εὐκολώτερον εἶνε εἰς φιλόστοργον μητέρα νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν τέκνων αὐτῆς ἢ νὰ ἀμελῇ αὐτῶν, τοιουτοτρόπως εἶνε φύσει εὐχάριστον εἰς τὴν σώφρονα γυναῖκα νὰ φροντίζῃ παρὰ νὰ ἀμελῇ τῶν πραγμάτων, ὅσα ἑαυτῆς ὄντα τέρπουσιν αὐτήν.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, εἶπεν ὁ Σωκράτης, τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τῆς

γυναικὸς τοῦ Ἰσχομάχου, εἶπον· Μὰ τὴν Ἥραν, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀληθῶς ἡ γυνή σου φαίνεται κεκτημένη ἀνδρικὴν τὴν διάνοιαν. Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος ἀπήντησε· δὲν εἶνε ταῦτα μόνα, ἀλλὰ δύναμαι νά σοι διηγηθῶ πῶς δι' ἀποφάσεως γενναίας ἐπωφελήθη καὶ ἐξ ἄλλων συμβουλῶν μου. Καὶ ποῖα εἶνε ταῦτα, ἐρωτᾷ ὁ Σωκράτης, λέγε, ὦ Ἰσχόμαχε, διότι ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι πολὺ πλέον ν' ἀκούω περὶ τῆς ἀρετῆς ζώσης γυναικός, παρὰ ἐὰν ὁ Ζεῦξις ζωγραφήσας ὡραίαν γυναῖκα ἐπεδείκνυέ μοι αὐτήν.

Ὁ Ἰσχόμαχος εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἑπομένη ἐθίμῳ κακῷ ἠγάπα ν' ἀλείφηται διὰ ψιμμυθίου καὶ ἐγχούσης καὶ μίλτου διὰ νὰ φαίνηται λευκοτέρα καὶ ῥοδινωτέρα, ὡς ἐπίσης καὶ νὰ ὑπαλείφῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα φαίνωνται μεγαλείτεροι, καὶ ὅτι ἐφόρει ὑποδήματα ὑψηλὰ — βεβαίως ὡς τὰ σημερινὰ τακούνια — ἵνα φαίνηται ὑψηλοτέρα, ἠθέλησε δὲ νὰ διορθώσῃ τὰς πρὸς φιλαρέσκειαν ἀνοήτους ταύτας κλίσεις πλαστῆς καλλονῆς. Ἠρώτησε λοιπὸν αὐτὴν λέγων· πῶς ἤθελες, ὦ γύναι, κρίνει ἐμὲ μᾶλλον ἀξιαγάπητον, τοιοῦτόν τινα ὁποῖος εἶμαι ἢ ἂν κομπάζων προσεπάθουν νά σε ἀπατήσω λέγων σοι, ὅτι εἶμαι πλουσιώτερος ἀφ'ὅ,τι πραγματικῶς εἶμαι, ἢ ἄν σοι ἐδείκνυον ἀργυρᾶ κίβδηλα νομίσματα καὶ περιδέραια ψευδῆ καὶ πορφύραν ἐξίτηλον καί σοι ἔλεγον ὅτι ταῦτα ἦσαν καλά; Ὑπολαβοῦσα δ' εὐθὺς ἡ γυνὴ εἶπε· Θεὸς φυλάξοι νὰ γίνῃς τοιοῦτος, διότι ἐγὼ τότε δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σ' ἀγαπήσω ἐκ ψυχῆς. Καὶ πάλιν ἠρώτησα τὴν γυναῖκά μου, ἐάν με προετίμα ὑγιῆ καὶ καθαρὸν καὶ ἔχοντα τὰ φυσικὰ χρώματα τῆς εὐρωστίας ἢ ἐὰν ζητῶν νὰ ἐξαπατήσω αὐτὴν ἠλειφόμην μίλτῳ ἢ ὑπήλειφον τοὺς ὀφθαλμοὺς δι' ἀνδρεικέλου καὶ οὐχὶ ὡς ἐμπρέπει εἰς ἄνδρα, καὶ ἐπειδὴ ἡ γυνή μου ἀπήντησεν ὅτι με ἀγαπᾷ ὁποῖος φυσικῶς εἶμαι καὶ ὄχι βεβαμμένον δι' ἀνδρεικέλου· Καὶ ἐγὼ λοιπόν, εἶπον πρὸς αὐτήν, ὦ γύναι, σὲ προτιμῶ τὸ φυσικὸν ἔχουσαν χρῶμα τοῦ προσώπου σου καὶ ὄχι βεβαμμένον, αἱ δὲ ἀπάται αὗται δύνανται ἀνεξελέγκτως νὰ ἐξαπατῶσι τοὺς ξένους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς συζῶντας, διότι καταλαμβάνονται, ὅταν ἐγείρωνται ἐκ τῆς κλίνης, πρὶν προπαρασκευασθῶσιν, ἢ ἕνεκεν ἱδρῶτος ἐξελέγχονται, ἢ ἕνεκεν δακρύων ἀνακαλύπτονται, ἢ ἕνεκεν λουτροῦ παρουσιάζεται ἡ πραγματικὴ αὐτῶν ὄψις.

Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ πάλιν ἐρωτᾷ τὸν Ἰσχόμαχον, τί ἀπήντη-

σεν εἰς ταῦτα ἡ γυνή; Οὐδὲν ἄλλο, εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος, εἰμὴ ὅτι ἔπαυσε διὰ παντὸς εἰς τὸ μέλλον τὴν παράλογον ἐκείνην συνήθειαν καὶ μόνον προσεπάθει νὰ φαίνηται πρὸς ἐμὲ καθαρὰ καὶ πρεπόντως ἐνδεδυμένη. Καὶ ἐπειδὴ μὲ ἠρώτα, ἐὰν ἠδυνάμην νὰ συμβουλεύσω αὐτήν, πῶς νὰ φαίνηται πράγματι ὡραία καὶ ὄχι νὰ νομίζηται μόνον, εἶπον πρὸς αὐτήν, ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶνε δουλοπρεπής, ὅτι φιλοτίμως ὀφείλει νὰ διδάσκῃ τὰς δούλας αὐτῆς ὅ,τι καλλίτερον γνωρίζει, αὐτὴ δὲ νὰ μάθῃ ὅ,τι δὲν ἐγνώριζε καλῶς, νὰ ἐπιθεωρῇ καὶ τὸ ζύμωμα καὶ τὴν οἰκονόμον, ὅταν ζυγίζῃ ἢ μετρῇ τι, καὶ τέλος περιερχομένη τὴν οἰκίαν νὰ βλέπῃ, ἐὰν ἕκαστον πρᾶγμα κεῖται εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν· τοιαύτη δέ τις ἐνασχόλησις εἶνε ἐπιμέλεια ἐπαινετὴ καὶ συγχρόνως εὐχάριστος διασκέδασις.

Κατάλληλος δὲ ἄσκησις εἰς τὴν καλὴν οἰκοδέσποιναν εἶνε καὶ τὸ ζύμωμα καὶ τὸ τίναγμα καὶ ἡ διευθέτησις τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ταπήτων· γυμναζομένη δὲ οὕτω καὶ μετὰ μείζονος ὀρέξεως τρώγει καὶ ἀληθῶς ὡραῖον χρῶμα κτᾶται, διότι γίγνεται ὑγιεστέρα. Τὴν διαρκῶς ἐν μεγαλοπρεπείᾳ καθημένην γυναῖκα δικαίως δύναταί τις νὰ συγκρίνῃ πρὸς τὰς φιλαρέσκους (coquettes) καὶ ἐξαπατώσας.

Ταῦτα ἐνόμισα καλὸν ἐλευθέρως καὶ συνοπτικῶς λίαν νὰ μεταδώσω ἡμῖν, φίλοι ἀκροαταί, παραλαβὼν ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος, ἀλλὰ τὸ ἔργον μου θὰ γένηται μᾶλλον καταληπτόν, ἐὰν προσθέσω ὀλίγας παρατηρήσεις ἐξαίρων τὰ κυριώτατα καὶ διδακτικώτατα τοῦ λόγου, πρὸς τοῦτο δ' ἐπικαλοῦμαι ἐπ' ὀλίγα εἰσέτι λεπτὰ τὴν ἐπιεικῆ ἡμῶν προσοχήν.

Εἶνε ἆρά γε πρόσωπον ὑπάρξαν ὁ Ἰσχόμαχος; Νομίζω πιθανώτατον τοῦτο, ὅπως ὅλα τὰ πρόσωπα, τῶν τε Πλατωνικῶν καὶ τῶν Ξενοφωντείων διαλόγων, εἶνε πρόσωπα ὑπάρξαντα, πολλὰ δὲ αὐτῶν καὶ ἱστορικά· ἀλλ' ἀδιάφορον τοῦτο, ἐγὼ δὲ λυποῦμαι, διότι ὁ Ξενοφῶν γνωρίσας ἡμῖν τὸν Ἰσχόμαχον, τὸν προβλεπτικὸν καὶ δραστήριον οἰκοδεσπότην καὶ φρόνιμον σύζυγον παρέλιπε νὰ δώσῃ ἡμῖν καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀξιαγάστου συμβίας αὐτοῦ, ὅπερ θὰ παρέμενεν ὡς ὑπόδειγμα καλῆς οἰκοδεσποίνης, ὅπως τὸ τῆς Πηνελόπης παρέμεινεν ὡς συζύγου πιστῆς καὶ ἀφωσιωμένης.

Τὸν Ἰσχόμαχον εὐλόγως δυνάμεθα νὰ παρομοιάσωμεν πρὸς ἀγρό-

την εὐπατρίδην Εὐρωπαῖον ἐκ τῶν πρὸ δύο τριῶν αἰώνων, οἵτινες κεκτημένοι γαίας καὶ ποίμνια καὶ ἄλλα ἀγαθά, ἐνῷ ἦσαν ἄριστοι τῶν κτημάτων αὐτῶν διαχειρισταί, ἦσαν συγχρόνως καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολεμικά, ἕτοιμοι εἰς τὴν φωνὴν τοῦ βασιλέως νὰ δράξωνται τῶν ὅπλων καὶ νὰ δράμωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος.

Θεμέλιον, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, τῆς τοῦ οἴκου εὐτυχίας πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ εἶνε ἡ ἔλλειψις κακιῶν τινων, δυναμένων ἀνεπανορθώτως νὰ ἐπενέγκωσι τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφήν. Γυνὴ ἀμελής, σπάταλος, ἐκδεδομένη εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἢ ἀνὴρ ἐμπαθής, χαρτοπαίκτης, ὀκνηρὸς καὶ φίλος τῶν διασκεδάσεων, ἀπεργάζονται βεβαίαν τὴν δυστυχίαν τοῦ οἴκου. Ἐὰν δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν τύχῃ ἔκδοτος εἰς τὴν μέθην, προπαρασκευάζει τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν τῶν τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων ἀδυναμίαν, εἰ μὴ καὶ ἄλλα κακὰ πολλῷ χείρονα.

Εἶνε ἄξιον πολλῆς μελέτης καὶ προσοχῆς, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Ἰσχομάχου συνέθυε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ συνηύχετο πρὸς τοὺς θεούς. Ὁ Ξενοφῶν ὑπέδειξε τοῦτο ὡς ἀναγκαίαν ἀρετὴν εἰς τὴν οἰκιακὴν εὐτυχίαν. Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι, ὅπως ἐπὶ Σωκράτους ἡ πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβεια καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων ἐνομίζετο ἐπιβαλλόμενον καθῆκον, ἀπαραλλάκτως εἶνε καὶ σήμερον ἐπίσης ἀναγκαῖον. Ἡ μήτηρ πρώτη χρεωστεῖ νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τέκνων αὐτῆς τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀγάπην καὶ εὐσέβειαν, ὅπερ ὅμως οὐδέποτε θέλει ἐκτελέσει καλῶς καὶ δεόντως, ἐὰν μὴ αὐτὴ αὕτη εἰλικρινῶς ἐμφορῆται ὑπὸ τοῦ ἀληθινοῦ φιλοθρήσκου αἰσθήματος. Αὐτὴ πρέπει νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα καὶ τοῦτο, νὰ σέβωνται δηλ. τὰς δοξασίας τῶν ἄλλων, διότι ἡ μισαλλοδοξία εἶνε κακία διαστρέφουσα τὴν ψυχήν, ἀλλὰ ν' ἀγαπῶσι τὴν ἰδίαν πίστιν καὶ θρησκείαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην.

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ὁ ἀνὴρ δύναται πολὺ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἤθους τῆς συζύγου καὶ ὅτι δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ τάξιν ἀκριβῆ καὶ καλὴν οἰκονομίαν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ οἴκου οὐ μόνον νουθετῶν, ἀλλὰ καὶ παρέχων ἑαυτὸν παράδειγμα εἰλικρινοῦς εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἀπαιτεῖται πολὺ προσοχὴ παρὰ τοῦ ζεύγους τῶν μελλονύμφων

εἰς τὴν ἑκατέρωθεν ἐκλογήν. Ὁ Ἰσχόμαχος δὲν ἔλαβε τὴν σύζυγον ἀνεξετάστως, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, μόνον ἀφοῦ πρῶτον καλῶς ἐγνώρισαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτῶν· νεαρωτάτη δ᾽αὕτη ὁμολογεῖ τὴν ἰδίαν ἄγνοιαν λέγουσα ὅτι οἱ γονεῖς ἐδίδαξαν αὐτὴν νὰ εἶνε σώφρων καὶ νὰ μὴ πολυπραγμονῇ, μαθήματα ταῦτα πολύτιμα, ἅπερ ἦσαν καὶ ἔσονται αἰωνίως χρησιμώτατα εἰς πάσας τὰς μητέρας. Ὁ δ᾽ Ἰσχόμαχος λέγει ὅτι τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ, διότι καὶ αὐτὸν οἱ γονεῖς ἐδίδαξαν ἐπίσης τὴν σωφροσύνην, ἀλλ᾽ ὅτι πρέπει ἡ σύζυγος αὐτοῦ νὰ γνωρίσῃ ὅτι ἐν τῇ σωφροσύνῃ ὑπάρχει καὶ ἡ καλὴ τοῦ οἴκου διοίκησις, ἣν πρέπει νὰ μάθῃ, διότι δι᾽ αὐτῆς προάγεται μὲν ὁ οἶκος, γεννᾶται δὲ ἡ εὐτυχία.

Αἱ προῖκες ὑπῆρχον καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους, ὅπως ὑπάρχουσι καὶ σήμερον, ἀλλ᾽ ἡ ἄμετρος σήμερον προικοθηρία ἐμποδίζει, ἐν τῇ ἐκλογῇ, νὰ δοθῇ ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὴν ὑγίειαν, τὴν ἀρετήν, τὸν χαρακτῆρα, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν, οὕτω δὲ συνάπτονται πολλάκις συνοικέσια, εὐτυχῆ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν στοργὴν τοῦ ζεύγους, ἀλλὰ συχνὰ οὐχὶ εὐτυχῆ ὡς πρὸς ἄλλα καὶ δὴ τὴν εὐρωστίαν τῶν τέκνων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ ἔθνος ἡμῶν δεικνύει πολλὰ σημεῖα ἐκφυλισμοῦ, ἅτινα ἠρξάμεθα ζητοῦντες νὰ θεραπεύσωμεν διὰ τῆς γυμναστικῆς. Ἡ γυμναστικὴ εἶνε μέγα ἀγαθόν, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς συντελεστικὸν εἶνε νὰ γεννώμεθα ὀλιγώτερον νευρικοί, κεκτημένοι δὲ μῦς στερεωτέρους. Δικαιῶ πληρέστατα τοὺς Σπαρτιάτας χρῆσιν ποιουμένους τοῦ Κεάδα, ἀλλ᾽ ἂν ἡ γνώμη μου κριθῇ ὑπό τινων τολμηρὰ καὶ οὐχὶ φιλάνθρωπος—ὑπὸ τῶν κακῶς ἐννοούντων τὴν φιλανθρωπίαν—τίς δύναται ν᾽ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ κατὰ Darwin selection εἶνε τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ἀφοῦ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῷα;

Τὸ νὰ εἶνε ἡ γυνὴ εὐπαίδευτος, ἱκανὴ νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς μελέτας τῶν τέκνων αὐτῆς, νὰ δύνηται νὰ ἐξοικονομῇ ὀλίγην ὥραν ἀναγνώσεως ὠφελίμου πρὸς τέρψιν αὐτῆς διανοητικήν, ν᾽ ἀνησυχῇ περὶ τῆς τύχης τῆς πατρίδος, εἰς ἣν ἀνήκει, ἐμπεπνευσμένη δ᾽ αὐτὴ νὰ δύνηται νὰ ἐμπνέῃ εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς, ὅτι τὸ πάντων τιμιώτατον εἶνε ἡ πατρίς, τέλος νὰ ἔχῃ μόρφωσιν τοιαύτην, ὥστ᾽ ἐν σπουδαίᾳ συζητήσει νὰ δύνηται καὶ νὰ ἐννοῇ καὶ εὐπροσώπως νὰ

συμμετέχῃ αὐτῆς, εἶνε χαρίσματα ἀξιόζηλα, ἅτινα ἑνούμενα μετὰ τελείας ἐπιγνώσεως τῆς μετὰ στιβαρᾶς χειρὸς καὶ διὰ λελογισμένης φειδοῦς διοικήσεως τοῦ οἴκου ἀπαρτίζουσι τὴν τελείαν οἰκοδέσποιναν, τὴν ἀξιολάτρευτον σύζυγον καὶ τὸ ὑπόδειγμα τῆς καλῆς μητρός. Ἀλλὰ νομίζω εὐτύχημα, ὅταν ὁ ἀνὴρ τύχῃ νὰ εἶνε ἴσος τοὐλάχιστον, ἂν οὐχὶ ἀνώτερος, ὅπερ ἔτι καλλίτερον, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν, ἐπειδὴ ἐν συνοικεσίῳ, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ εἶνε ἢ νομίζει ὅτι εἶνε ὑπερτέρα τοῦ ἀνδρός, ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἐντελὴς ἁρμονία, διότι παρὰ τῆς γυναικὸς δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα δέουσα ἐκτίμησις, τοῦτο δὲ εἶνε κακόν.

Εἶπον τοῦτο καὶ ἄλλοτε, ὅτι ἐκ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας ἔχομεν μόνην τὴν θεωρίαν, ὅτι δὲ τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν προσκτώμεθα διὰ τῆς κατόπιν μελέτης καὶ τῆς ἐν τῷ βίῳ πράξεως. Κόρη κλείσασα τὰ βιβλία ἅμα τῇ τοῦ σχολείου ἐξόδῳ καὶ λησμονήσασα ταῦτα θὰ λησμονήσῃ ἐντὸς τριῶν τεσσάρων ἐτῶν τὰ τρία τέταρτα τῶν ὅσων ἔμαθε. Τὰ βιβλία σήμερον εἶνε εὐθηνότατα, νῦν δὲ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πολλὰ καὶ τερπνότατα βιβλία, εἰς δὲ τὰς γνωριζούσας καλῶς τὰς ξένας γλώσσας τὰ βιβλία ταῦτα λογίζονται κατὰ χιλιάδας καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν εἶνε εὐκολωτάτη. Συμβουλεύω τὴν ἱστορίαν, τὰς περιηγήσεις, τὸ δρᾶμα, τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην, ὅταν τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία εἶνε γεγραμμένα οὐχὶ διὰ τοὺς ἐπιστήμονας, ἢ τοὺς σπουδαστάς, εἰς ὕφος ξηρόν, ἀλλὰ πρὸς τέρψιν τῶν φιλομαθῶν, εἶνε δὲ καὶ ταῦτα πολυπληθέστατα. Οὐδεμία ἐποποιΐα δύναται ν' ἀρθῇ εἰς ἴσον μεγαλεῖον καὶ ὕψος ἐνθουσιώδους περιγραφῆς τῶν Οὐρανῶν ἢ καὶ μόνου τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος, ὅπως ἐγνώρισαν νὰ γράψωσι ταῦτα δεινοὶ ἐπιστήμονες καὶ εὔγλωττοι τοῦ λόγου τεχνῖται, ὡς ὁ Ἀββᾶς Σέκκης, ὁ Φλαμμαρίων καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν πρέπει ἡ κόρη νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι καιρὸς παντὶ πράγματι καί, τὸ σοφώτατον, πᾶν μέτρον ἄριστον. Δὲν πρέπει νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἀμέτρου πάθους τῆς φιλαναγνωστίας, διότι τότε ἄλλα καθήκοντα οἰκιακὰ θέλουσιν ἐξ ἀνάγκης παραμεληθῆ, πρὸ πάντων δὲ χρειάζεται προσοχὴ νὰ μὴ διαμορφωθῇ ἡ νέα εἰς *bas-bleu*, ὅπως λέγουσιν οἱ Γάλλοι, καὶ ὅπερ ἑλληνιστὶ δύναται, νομίζω, ἐπιτυχῶς νὰ λεχθῇ αἡ δοκοῦσα εἶναι

σοφή». Πρέπει νὰ ὑπάρξῃ αὐστηροτάτη ἀπαγόρευσις τῶν μυθιστορημάτων, διότι καὶ τὰ ἄριστα τούτων διὰ τῆς περιγραφῆς μεγάλων καὶ βιαίων παθῶν συναρπάζουσι τὴν ψυχὴν τῆς ἀναγνωστρίας, τὸ δ' ἐλάχιστον κακὸν εἶνε ὅτι ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῆς πολύτιμον χρόνον. 'Αλλ' ὅταν ἡ ἀνάγνωσις τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ βιαίων παθῶν συνδυάζηται πρὸς ἰδίας κλίσεις, ῥίπτει τὴν ἀθώαν κόρην εἰς ἐκνευριστικὴν ῥέμβην, ἀφυπνίζει τὰς αἰσθήσεις καὶ καθιστᾷ αὐτὴν ἀληθῶς δυστυχῆ, πρὶν ἡ τύχη, τυφλὴ καὶ ἰδιότροπος, ὡς εἶνε, θελήσῃ νὰ σημάνῃ τὴν ὥραν τῆς ἀφυπνίσεως ταύτης ἱκανοποιοῦσα οὕτω τὴν φύσιν.

Οὐδὲν διέλαθε τὸν Ξενοφῶντα· ὑπέδειξεν ὅτι ὁ οἶκος δὲν πρέπει νὰ οἰκοδομηθῇ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ νὰ ληφθῶσι πάντα τἀναγκαῖα μέτρα χάριν τῆς ὑγιεινῆς τῶν ἐνοίκων, χάριν τῆς καλῆς διευθετήσεως τῶν ἐπίπλων καὶ τῶν σκευῶν, πρὸς δὲ καὶ τῆς καλῆς προφυλάξεως τῶν προμηθειῶν. Πρὸ εἰκοσιτριῶν αἰώνων ἐκήρυξεν εἰς τοὺς φαντασιοκόπους τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὅτι ἡ γυνὴ λεπτοφυεστέρα τοῦ ἀνδρὸς πλασθεῖσα ὑπὸ τῆς φύσεως εἶνε ἁρμοδιωτέρα πρὸς ἄλλα ἢ ἐκεῖνος· εἶνε μὲν διάφορος ἐκείνου, ἀλλὰ συμπληροῖ αὐτὸν ἁρμονικῶς, οὐδέποτε ὅμως ἀντικαθιστᾷ αὐτὸν εἰς ὅσα ἡ Θεία Πρόνοια ἔταξεν ἁρμόδιον τὸν ἄνδρα. Παρέστησε κεχαριτωμένην νέαν σύζυγον, μετὰ προθυμίας ὑπακούουσαν εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ν' ἀπομάθῃ τὴν κακὴν ἕξιν τοῦ ἐπιζητεῖν διὰ φαρμάκων πλαστὸν κάλλος ἤ, τὸ ἔτι χειρότερον, ὅπερ δὲν λέγει ὁ Ξενοφῶν, τοῦ καταστρέφειν διὰ τῶν δηλητηρίων, περὶ ὧν ὁ λόγος, τὸ ὑπάρχον κάλλος, τὸ φυσικὸν καὶ τὴν ὑγίειαν.

'Αμίμητος εἶνε, ὅταν παρομοιάζῃ τὴν οἰκοδέσποιναν πρὸς τὴν βασίλισσαν τῶν μελισσῶν ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ οἴκου καὶ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν φιλοστοργίαν πρὸς τὰς νύμφας τοῦ σμήνους. Οἱ πλούσιοι τότε οἶκοι εἶχον πολλοὺς ἀργυρωνήτους δούλους, ὧν ἡ τύχη βεβαίως δὲν ἦτο ζηλευτή, καίτοι δὲ κρίνει ὀρθὸν σφαλλόμενοι νὰ τιμωρῶνται, οὐχ ἧττον θέλει καὶ ν' ἀμείβηται ὁ ζῆλος καὶ ἡ πίστις αὐτῶν, συνιστᾷ δὲ τὴν φιλάνθρωπον περιποίησιν αὐτῶν νοσούντων, οὐδ' ἀπαξιοῖ ὅτι ἡ 'Ατθὶς οἰκοδέσποινα ὀφείλει αὐτὴ ἡ ἰδία νὰ περιποιηθῇ τὸν πάσχοντα, ἵνα κα-

ταστήση αὐτὸν διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης πιστότερον καὶ μᾶλλον ἀφωσιωμένον. Παρομοίως λέγει καὶ αἱ μέλισσαι ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἐξερχομένην αὐτὴν τῆς κυψέλης παρακολουθοῦσι πᾶσαι καὶ οὐδεμία μένει ἐντός.

Καλὸν μάθημα εἶνε ἡ ἐμμονὴ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ ἡ ἐλπὶς εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν κατὰ τὰς δυστυχίας, διότι τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Σωκράτης, ὅταν ὁ Κριτόβουλος παρατηρῇ, ὅτι ἀτμοσφαιρικαὶ καταδρομαὶ δύνανται νὰ βλάψωσι τοὺς κόπους τοῦ γεωργοῦ. Ἂν ὁ σημερινὸς βίος εἶνε ἐν πολλοῖς διάφορος τοῦ ἀρχαίου, ὅμως δὲν εἶνε καὶ δύσκολον νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς καλὰς συμβουλὰς εἰς ἀναλόγους περιστάσεις τοῦ σημερινοῦ βίου. Φαίνεται ὅτι οἱ ὀκνηροὶ ἐπὶ Σωκράτους ἔμενον οἴκοι, ἂν δὲ τοῦτο ἦτο κακόν, μὴ τάχα εἶνε καλὸν καὶ ἀξιοσύστατον ἡ ἄμετρος ἐν τοῖς καφφενείοις διαμονή; Καὶ εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μὲν θυραυλεῖν εἶνε κακὸν σήμερον, ὅπως ἦτο ἐπὶ Σωκράτους, ὅπως ἦτο δὲ καὶ ἐπὶ Ἡσιόδου, ὅστις ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς, ἤλεγξεν αὐτὸ ἐπίσης, ἀλλὰ ὑπάρχουσι πολλὰ πράγματα, ἅτινα δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν σημερινὸν βίον καίπερ μὴ οὖσα σήμερον ἠναγκασμένη νὰ κλώθῃ καὶ νὰ ὑφαίνῃ τὸ ἔριον, ἀφότου ὁ βάμβαξ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ ἀπήλλαξεν αὐτὴν τῶν φροντίδων τούτων. Τὸ κλώθειν καὶ τὸ ὑφαίνειν ἦσαν τότε τῶν ἀπαραιτήτων ἐν τῷ οἴκῳ ἐργασιῶν, παράδοξον δὲ θὰ φανῇ ἴσως εἰς τὰς παρούσας κυρίας, ἂν εἴπω αὐταῖς, ὅτι ἡ ἠλακάτη καὶ ὁ ἱστὸς ἐβασίλευον καθ' ἅπαντα τὸν ἀνατολικὸν κόσμον ἐν τοῖς οἴκοις τῶν πάππων αὐτῶν. Ἐγὼ εἶδον τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα ὑπάρχοντα ἀκόμη ἐν τῷ οἴκῳ τῆς πρὸς μητρὸς μάμμης, ἡ δὲ μήτηρ μου μοὶ εἶπεν ὅτι καὶ ἔκλωσε νῆμα καὶ ὕφανεν ὕφασμα, νεαρωτάτη οὖσα περὶ τὸ 1825.

Ὑπάρχει τάξις κοινωνική, εἰς ἣν ἡ ἀνάγκη δὲν ἐπιβάλλει τὸ ζύμωμα καὶ τὸ τίναγμα τῶν ἐνδυμάτων, ἀλλ' εἰς οὐδεμίαν γυναῖκα, ὁσονδήποτε πλουσίαν ἢ τάξεως ὑψηλῆς, ἐπιτρέπεται νὰ παραμελῇ τὴν γενικὴν τοῦ οἴκου ἐπίβλεψιν καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως. Περιεργότατος εἶνε ὁ ἰδιωτικὸς βίος Φρειδερίκου Γουλλιέλμου τοῦ Α', βασιλέως τῆς Πρωσσίας, πατρὸς δὲ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου. Ἐβδελύσσετο τὴν πολυτέλειαν, ἀπῄτει δὲ ἵνα ἡ βασίλισσα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἐνασχολῶνται περὶ τὴν τοῦ οἴκου οἰκονομίαν καὶ μό-

ναι νὰ ῥάπτωσι τὰ φορέματα αὐτῶν, ἐξήταζε δὲ καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ μαγειρείου καὶ ἀπήλειφε πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζε περιττόν. Ἐκυβέρνησε τὰ κτήματα αὐτοῦ καὶ κατέστησεν αὐτὰ προσοδοφόρα ὡς ἄριστος γεωργός, ἐνῷ δὲ ἦτο φύσει εἰρηνικός, ἠγάπησε καὶ περιεποιήθη τὸν στρατὸν αὐτοῦ μετὰ πάθους καὶ ἀφῆκε διὰ τοῦτο παροιμιῶδες ὄνομα. Πρὸς διασκέδασιν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς κατεγίνετο ἐν τοῖς ἀνακτόροις εἰς τὴν λεπτουργικήν· ἐπεμελήθη μετὰ μεγάλου ζήλου τῆς τοῦ λαοῦ ἐκπαιδεύσεως ἀδιαφόρως ἢ καὶ δυσμενῶς διακείμενος πρὸς τὰς ὑψηλὰς σπουδάς. Ὑπῆρξε δικαιότατος καὶ ἐπεζήτησε μετὰ μονομανίας τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ λαοῦ, θερμὸς δὲ διαμαρτυρόμενος ὢν καὶ εἰς ἄκρον φιλόθρησκος ἐδεικνύετο ἐπιεικὴς πρὸς πάσας τὰς ἄλλας δοξασίας. Περιφερόμενος εἰς τὰς ὁδοὺς ἐτιμώρει ἰδίᾳ χειρὶ διὰ τῆς ῥάβδου, τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γυναῖκα, οὓς ἤθελε κρίνει παρεκτρεπομένους, ἐπειδὴ δὲ καὶ κόρη τις τοῦ λαοῦ ἐνόμισε καλὸν ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὸν ἔρωτα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μετέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ἐξύλισεν αὐτὴν καλῶς καὶ δεόντως καὶ συνεβούλευσε νὰ εἶνε σωφρονεστέρα. Βεβαίως δὲν εἶνε βασιλικὸν τὸ ξυλίζειν ἰδίᾳ χειρὶ τοὺς ἀτακτοῦντας, ἀλλ' εἰς ἄνθρωπον ὡς αὐτόν, ἔχοντ' ἀδάμαστον τὴν θέλησιν καὶ σιδηροῦν τὸ σῶμα, ἐπιμελούμενον καί τῶν ἐλαχίστων, χωρὶς οὐδενὸς τῶν βασιλικῶν καθηκόντων ν' ἀμελῇ, συγχωροῦνται καί τινες ἰδιοτροπίαι. Κατὰ πάντα τἄλλα εἶνε ὁ κατὰ τὸν Ξενοφῶντα καλὸς οἰκοδεσπότης, διττῶς δὲ οὗτος, διότι ὑπῆρξεν ἐπίσης αὐστηρὸς καὶ ἐν τῇ τοῦ οἴκου διοικήσει καὶ ἐν τῇ τοῦ βασιλείου, θεωρουμένου καὶ τούτου ὡς οἴκου, δι' ὃν εἰλικρινῶς ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τοῦ Φρειδερίκου Γουλλιέλμου ἔλειπον ἀξιαγάπητοί τινες ἀρεταί, διακρίνουσαι τὸν τρυφερὸν σύζυγον καὶ τὸν φιλόστοργον πατέρα· καὶ ἦτο μὲν ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρός, οὐχὶ δ' ὅμως φύσει κακός. Τὰ ὠθοῦντ' αὐτὸν ἐλατήρια ἦσαν ἐντιμότατα, ἀλλ' ἠπατᾶτο ὡς πρὸς τὰς τιμωρίας καὶ ἐν γένει εἰς τὸν ἐπὶ τὸ βασιλικώτερον τρόπον τοῦ ἐπιζητεῖν τὴν διόρθωσιν. Ἀλλ', ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν, οἱ ἄνθρωποι δὲν γεννώμεθα τέλειοι, ἐν δὲ τῇ καλῇ ἐκλογῇ ἐν τῷ γάμῳ συμπληρούμεθα. Τὴν καλὴν ταύτην τύχην εὗρεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Σοφίᾳ Δωροθέᾳ, ἐκεῖ δηλ. ὅπου ὀλιγώτερον ἐδικαιοῦτο νὰ τύχῃ τούτου· διότι ὑπῆρξεν ἀπότομος καὶ σκαιὸς

πρὸς αὐτήν, καὶ ὅμως ἀνεγνώρισε καὶ ὑπέστη τὴν ὑπεροχὴν τῆς διανοίας αὐτῆς, ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, ὁρμεμφύτως δ' ἐπωφελήθη τοῦ ἐλαστικωτέρου νοῦ τῆς συζύγου, ἐκεῖ ὅπου ἡ ῥάβδος αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνεργήσῃ. Ἡ βασίλισσα συνεπλήρωσε τὸν βασιλέα.

Ὁ Ἰσχόμαχος εἶνε ὁ φρόνιμος ἰδιώτης ὁ καταθέτων τὰ θεμέλια τοῦ πλουσίου καὶ εὐτυχοῦς οἴκου, ὁ δὲ Φρειδερῖκος Γουλλιέλμος, εἰς ὃν δύνανται νὰ συγχωρηθῶσι καὶ ἰδιοτροπίαι τινές, δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ καταθέσας τὰ θεμέλια τῆς Πρωσσίας, τοῦ μέλλοντος μεγάλου καὶ κραταιοῦ βασιλείου, διότι παντοῦ καὶ πάντοτε ἐπεζήτησε καὶ ἐπέβαλε τὴν τάξιν, τὴν οἰκονομίαν, τὰ χρηστὰ ἤθη καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Εὐτυχὴς ὁ οἶκος, ὅστις ἤθελε τύχῃ οἰκοδεσπότου, συζύγου καὶ πατρὸς ὡς τὸν Ἰσχόμαχον, ἀξιοζήλευτος δὲ ἡ τύχη τῶν λαῶν, ὅταν τυγχάνωσι πατρὸς βασιλέως, οἷος ἦτο ὁ Φρειδερῖκος Γουλλιέλμος, καὶ ἐὰν ἔτι ἐνίοτε σκαιῶς χρῆται τῇ ῥάβδῳ.

Διον. Μαρκόπουλος.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΥ
ΕΝ ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

Ἐγκατάστασις καὶ δρᾶσις τῶν ἐν Σάμῳ Προσηλυτιστικῶν ἑταιρειῶν.

Ἤδη πρὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ σημερινοῦ ἐν Σάμῳ καθεστῶτος ἐξεδηλώθησαν ἐνέργειαι καὶ τάσεις πρὸς ἐπέκτασιν καὶ παρ' ἡμῖν τῶν δικτύων τῆς καθολικῆς προπαγάνδας ὑπὸ τῶν περιαγόντων γῆν καὶ θάλασσαν τοῦ ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον Ἰησουϊτῶν· καίτοι εἰρήσθω ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ πολλῷ ἔτι βραδύτερον οὐδὲ κόραξ καθολικὸς εὑρίσκετο εἰσέτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ νήσῳ.

Ὡς ἀφηγεῖται δὲ ὁ ἀείμνηστος Ἐπαμεινώνδας Σταματιάδης ἐν τοῖς Σαμιακοῖς αὐτοῦ ὡς προανάκρουσμα ἀνεγέρσεως ναοῦ τοῦ Παπικοῦ δόγματος καὶ οἱονεὶ ὡς πρόδρομος ἐγκαταστάσεως ἐν Σάμῳ Καθολικῶν ἱερέων δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ κατὰ τὸ 1807 ἐμφάνισις ἐν Λιμένι Βαθέος, τῇ νῦν πρωτευούσῃ τῆς Ἡγεμονίας, Γάλλου τινὸς *Βωμὼν* ὀνομαζομένου, ὅστις παρουσιασθεὶς ὑπὸ τὴν ἰδιότητα προξένου τῆς Γαλλίας ἠγόρασε μετὰ βραχεῖαν διατριβὴν αὐτόθι γήπεδόν τι καὶ ἤρξατο ὕλην συλλέγων πρὸς οἰκοδομήν. Τοῦτο οὐδόλως ἐτάραξε τοὺς ἐγχωρίους, ὑπολαβόντας ὅτι ὁ ξένος ἐκεῖνος προυτίθετο νὰ οἰκοδομήσῃ οἶκον πρὸς ἰδίαν χρῆσιν. Προσαγαγόντος ὅμως αἴφνης τοῦ Βωμὼν διάταγμα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, δι' οὗ ἐπετρέπετο ἡ ἀνέγερσις ναοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δόγματος ἐν Σάμῳ, οἱ πάντες ἐθορυβήθησαν εἰδότες ἐκ φήμης τὰ μοχθηρὰ τῶν Ἰησουϊτῶν ἐπινοήματα. Οἱ δὲ τοῦ Βαθέος πρόκριτοι συνεννοηθέντες τοῖς προκρίτοις τῶν

ἄλλων χωρίων ἐξέδωκαν μυστικὴν διαταγήν, ὅπως μηδεὶς τέκτων Σάμιος δεχθῇ νὰ ἐργασθῇ παρὰ τῷ Γάλλῳ προξένῳ».

«Τῇ τοιαύτῃ διαταγῇ ὑπήκουσαν πάντες, οὐδεὶς δὲ ἐγένετο ὁ προσελθὼν ἵνα ἐργασθῇ, καίπερ τοῦ Βωμῶν ἁδρὸν μισθὸν ὑπισχνουμένου. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβήθησαν οἱ πρόκριτοι, μὴ ὁ Γάλλος πρόξενος ἐξ ἀλλοδαπῆς τέκτονας καλῶν δι' αὐτῶν τὴν τοῦ ναοῦ οἰκοδομὴν εἰς πέρας ἀγάγῃ, ἐκλεξάμενοι ἀπέστειλαν τρεῖς ἄνδρας, οἵτινες ἐξήγγειλαν ἐκείνῳ ὅτι, τοῦ λαοῦ σφόδρα ἐρεθισθέντος διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ἀλλοτρίου θρησκεύματος, αὐτοὶ δὲν ἠγγυῶντο περὶ τῆς ζωῆς τοῦ προξένου, ἐν ὅσῳ ἐνέμενεν ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ ὁ μὲν Γάλλος πρόξενος τούτων ἀκούσας καὶ φόβῳ συσχεθεὶς ἐξέλιπε τὴν νῆσον, αἱ δὲ πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν Σαμίων Ἰησουϊτικαὶ ἐνέργειαι ἐματαιώθησαν» (τόμ. γ' σελ. 352).

Ἡ ἐπελθοῦσα αὕτη ἀποτυχία δὲν ἀπεθάρρυνεν ὡς εἰκὸς τοὺς προσηλυτιστάς, οἵτινες τὰ κατακτητικὰ αὐτῶν βλέμματα ἐκ τῆς γείτονος νήσου Χίου ἔχοντες ἀείποτε ἐστραμμένα πρὸς τὴν ὡραίαν ἡμῶν πατρίδα ἀπέστειλαν εἰς Σάμον κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1854 τὸν καθολικὸν ἱερέα ***Νικόλαον Δάνδριαν*** πρὸς ἀνέγερσιν ναοῦ χάριν τῆς αὐτόθι Καθολικῆς παροικίας, ἀποτελουμένης ἐκ τῆς μοναδικῆς οἰκογενείας τοῦ προξενικοῦ πράκτορος τῆς Γαλλίας ***Ἰωσὴφ Μισίρ***.

Αἱ περιστάσεις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1807 πολυειδῶς μετεβλήθησαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ Σάμιοι δὲν ἠδύναντο ἐπιτυχῶς καὶ τελεσφόρως νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὴν αὐτὴν μέθοδον πρὸς παρεμπόδισιν τῆς οἰκοδομῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Νικόλαος Δάνδριας, χορηγοῦντος τοῦ ἐν Χίῳ ἐπισκόπου τῶν Καθολικῶν Ἰουστινιάνη, ἠγόρασεν ἐν Λιμένι Βαθέος οἴκημα μετὰ εὐρείας περιοχῆς παρὰ τοῦ ***Δημ. Μουσούρου*** ἀντὶ 32,000 γροσίων, ὅπερ ἐπεσκεύασε καταλλήλως καὶ μετεποίησεν ἓν τῶν εἰσωγείων δωματίων αὐτοῦ εἰς ναΐσκον (Chapelle) ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν ὀλίγων ἐν Σάμῳ Καθολικῶν.

Μετὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα οἱ προσηλυτισταὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν αὔξησιν τῆς ἐν Σάμῳ καθολικῆς κοινότητος ἐξαπέστειλαν ἐκ Χίου ῥάπτας, σανδαλοποιοὺς καὶ ἄλλους χειρώνακτας καὶ σύναμα δύο Ἀδελφὰς τοῦ ἐλέους πρὸς ἐκπαίδευσιν δῆθεν τῶν τέκνων τῶν

Σαμίων. Ἀλλ' αἱ ἐνέργειαι αὗται εἰς οὐδὲν ἀπέληξαν εὐάρεστον ἀποτέλεσμα, διότι αἱ μὲν Ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους ἐπείσθησαν ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι ματαίως ἐνδιατρίβουσιν ἐν Σάμῳ πολύτιμον χρόνον ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπολλῦσαι, οἱ δὲ ῥάπται καὶ οἱ σανδαλοποιοὶ καὶ οἱ τεχνῖται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον κατέλιπον τὸ ἔδαφος τῆς νήσου, ἧς οἱ κάτοικοι στερρῶς εἴχοντο τῶν πατρίων.

Ἐν τούτοις ὁ *Δὸν Νικόλας*, ὡς κοινῶς ἀπεκαλεῖτο ὁ Δάνδριας, παρέμεινεν ἐν Σάμῳ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀθόρυβον ἐκτέλεσιν τῶν ἱερατικῶν αὑτοῦ καθηκόντων καὶ σεβόμενος τὰ ἔθιμα καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῆς κοινωνίας, ἧς ἐν μέσῳ εἰρηνικῶς διεβίου. Φύσει δὲ χαρακτὴρ πρᾶος, ἀνεκτικὸς καὶ ἀγαθὴν καρδίαν κεκτημένος, ταχέως ἐφείλκυσε τὰς συμπαθείας τῶν Σαμίων, ἐνίους μάλιστα ἐξ αὐτῶν μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου ἐδίδαξε τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, ἧς ἦτο ἐγκρατέστατος. Κατὰ τὴν κοινὴν δὲ ὁμολογίαν πάντων τῶν παρ' αὐτὸν φοιτησάντων οὐδεὶς οὐδέποτε οὐδὲ πόρρωθεν διεῖδεν ἐν αὐτῷ θρησκευτικὸν φανατισμὸν ἢ τάσεις προσηλυτιστικάς.

Ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὗτος ἱερεὺς διέμεινεν ἐν Σάμῳ ἀπολαύων τῆς ὑπολήψεως τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας μέχρι τοῦ 1875, ὅτε προσβληθεὶς ὑπὸ νοσήματος μετέβη εἰς Παρισίους πρὸς ἐγχείρησιν, μεθ' ὃ ἐπανακάμψας εἰς τὴν πατρίδα αὑτοῦ Χίον ἐτελεύτησεν.

Ἔκτοτε ὁ παπικὸς προσηλυτισμὸς ἔμεινεν ἄνευ ἀντιπροσώπου ἐν Σάμῳ· τὸ ὑπὸ τοῦ Δάνδρια κατεχόμενον οἴκημα, ἔνθα καὶ ὁ ναΐσκος, ἐνοικιάζετο εἰς διαφόρους οἰκογενείας, καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπεσκέπτοντο τὴν νῆσον ἡμῶν Καθολικοὶ ἱερεῖς ἰδίᾳ ἐκ Χίου προσκαλούμενοι χάριν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῆς μικρᾶς Καθολικῆς κοινότητος.

Μετὰ πάροδον δεκαετίας καὶ πλέον, ἤτοι κατὰ τὸ 1886, ἀφίκετο εἰς Σάμον ὁ ἐκ Cermont-Ferrand τῆς Γαλλίας *Γάστων Δερίπ*, ἱερεὺς τῆς Ἀφρικανικῆς ἀποστολῆς (Mission Africaine), φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἑτέρους ἱερεῖς καὶ ἄλλους δοκίμους. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου χρονολογεῖται ἡ ὁριστικὴ ἐγκατάστασις τῆς προσηλυτιστικῆς Ἑταιρείας ἐν Σάμῳ καὶ ἡ ἐνίσχυσις αὐτῆς διὰ τῆς ἀγορᾶς κτημάτων καὶ ἀνεγέρσεως νέων οἰκοδομῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ ἡ ἐνταῦθα Καθολικὴ παροικία βαθμηδὸν ἤρξατο αἰσθητῶς πληθυνομένη καὶ ἐπίζηλον ἐμπορικῶς καταλαμβάνουσα θέσιν.

Οὕτως ὁ Γάστων Δερὶπ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ *Γουσταύου Δερίπ*, ἐμπορευομένου ἐν Σάμῳ, προέβη πρωτίστως εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ὑπὸ τοῦ Νικολάου Δάνδρια κατεχομένου οἰκήματος ἀντὶ λιρῶν ὀθωμανικῶν 600. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος (14 Αὐγούστου) ἠγόρασεν οὗτος παρὰ τοῦ *Γερασίμου Σικελιανοῦ* ἕτερον κτῆμα, περιβόλιον, παρὰ τὸ νοσοκομεῖον τῆς πρωτευούσης ἀντὶ 10000 χρυσῶν φράγκων, ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ἀνακούφισιν τῶν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐπιστρεφόντων πεπονημένων ἱεραποστόλων!

Κατὰ τὸ 1889 προέβη ὁ αὐτὸς ἱερεὺς Γάστων Δερὶπ εἰς τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδου ἐπὶ τῆς προκυμαίας καὶ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Λιμένος ἀντὶ 440 λιρῶν Ὀθωμανικῶν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνήγειρεν εὐρύτατον διώροφον οἰκοδόμημα μετὰ ἰδιορρύθμου ὑψηλοῦ κωδωνοστασίου ἄνωθεν τῆς προσόψεως. Ἡ ὅλη οἰκοδομὴ ἐξωτερικῶς παρίσταται ἀπέριττος καὶ ἄνευ ἐπιδεικτιάσεων, ἐσωτερικῶς δὲ πλὴν τῶν ἀναγκαίων δωματίων πρὸς χρῆσιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς προσηλυτιστικῆς ἑταιρείας καὶ τῶν παραδόσεων διὰ τοὺς μαθητὰς ὑπάρχει ναὸς ἱκανὸν χῶρον κατέχων καταλλήλως κεκοσμημένος μετὰ πολυτελῶν ὑελωμάτων καὶ καλλιτεχνικῶν τοιχογραφιῶν, τιμώμενος δ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ *Ἁγίου Ἰωσήφ*.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ εἰρημένου κτιρίου καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ τελετὴν τῶν ἐγκαινίων αὐτοῦ ἐγκατελείφθη τὸ παλαιὸν οἴκημα καὶ κατῆλθον ὁριστικῶς οἱ προσηλυτισταὶ εἰς τὸ νεόδμητον οἰκοδόμημα, ἐν τῷ ναῷ δ' αὐτοῦ καὶ ἐκκλησιάζονται ἔκτοτε οἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ὑπάρχοντες Καθολικοί.

Τὰς ἀθρόας ταύτας ἀγορὰς κτημάτων ἐν Σάμῳ ὑπὸ τῶν προσηλυτιστῶν δὲν ἔβλεπε μετὰ καλοῦ βλέμματος ὁ μεγαλοφυὴς καὶ σοφὸς ἐκεῖνος Ἡγεμὼν τῆς Σάμου, *Ἀλέξανδρος ὁ Καραθεοδωρῆς* (1885-1894), ὅστις γινώσκων κάλλιστα πόσον ἐπιβλαβὴς ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἐγκατάστασις τῶν προσηλυτιστῶν ἐν Σάμῳ μεγάλας κατέβαλε προσπαθείας, ὅπως ματαιώσῃ πᾶσαν νέαν ἐδαφικὴν αὐτῆς ἐπέκτασιν καὶ πᾶσαν ἐλπιζομένην ἐπιτυχίαν προσηλυτισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πληροφορηθεὶς ὅτι νέοι τινὲς ἤρξαντο φοιτῶντες παρὰ τοὺς καθολικοὺς πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἐκάλεσέ τινας αὐτῶν κατ' ἰδίαν καὶ ἀπηγόρευσε τὴν φοίτησιν

ὑποδεικνύων αὐτοῖς τοὺς ἐντεῦθεν κινδύνους, τοὺς δὲ ὑπαλλήλους διέταξεν ἐπὶ ποινῇ παύσεως νὰ ἀποσύρωσι τὰ τέκνα αὐτῶν.

Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅτε μετὰ ταῦτα ἐπισήμως ἐζητήθη ἡ ἄδεια παρὰ τῆς Α. Ὑψηλότητος πρὸς ἵδρυσιν Σχολείου, ἠρνήθη κατηγορηματικῶς νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τοῦτο καί δι' ἐκτενοῦς αὐτοῦ ἐγγράφου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἀνέπτυξε τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα δὲν ἐπέτρεψε τὴν λειτουργίαν σχολῆς Καθολικῶν ἱερέων ἐν τῇ Ἡγεμονίᾳ τῆς Σάμου. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δι' ἄκρας ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης περιβάλλουσα τὸν διακεκριμένον Αὐτῆς Μεγιστᾶνα ἐπεδοκίμασε πληρέστατα τὴν γνώμην τοῦ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ πασσᾶ.

Ἀλλ' ὅμως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἡγεμονίας οἱ Καθολικοὶ ἱερεῖς ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς σχολῆς αὐτῶν ἀνενόχλητοι εἰς τοὺς βουλομένους, καὶ ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον εἴδομεν δυστυχῶς ἱκανοὺς νέους Σαμίους φοιτήσαντας εἰς τὴν σχολὴν ταύτην πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς. Τίνα ἀποτελέσματα ἔσχεν ἐπὶ τοὺς νεαροὺς μαθητὰς ἡ τοιαύτη διδασκαλία καὶ κατὰ πόσον ἡ μετὰ Καθολικῶν ἱερέων ἀναστροφὴ τῶν Σαμίων ἑλληνοπαίδων ἐπέδρασεν ἐπί τε τὰ ἤθη, τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα καὶ τὰς ἐθνικὰς αὐτῶν παραδόσεις, εἶναι ζήτημα λεπτὸν καὶ δυσεξέλεγκτον, καὶ διὰ τοῦτο πᾶς λόγος, νομίζομεν, εἶναι περιττός. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι οὐδὲν παράδειγμα ἐπὶ τοῦ παρόντος προσηλυτισμοῦ ἔχομεν. Τί ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιφυλάσσεται τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι καὶ τί μέλλει νὰ ἐκπηδήσῃ ἐκ τοῦ ἐν τῇ μέσῃ τῇ πόλει ἡμῶν ἱσταμένου Δουρείου τούτου προσηλυτιστικοῦ ἵππου, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις ἔχων ἄριστον πρὸ αὐτοῦ διδάσκαλον τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν καταπλημμυρησάντων τὴν Ἀνατολὴν μοναχικῶν τούτων ταγμάτων ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ....! Timeo Danaos et dona ferentes.

Μεγάλην ἀντίδρασιν εἰς τὴν Καθολικὴν σχολὴν ἐπήνεγκεν ὁμολογουμένως τὸ ἀπὸ ἑπταετίας ἤδη εὐδοκίμως λειτουργοῦν ἐν τῇ πρωτευούσῃ Ἐμπορικὸν Λύκιον ἡ «Σάμος» ὑπὸ τὴν ἄοκνον καὶ δραστηρίαν διεύθυνσιν τοῦ κ. *Ἀλκ. Σπειρίδου* πολλοὺς μαθητὰς ἀποσπᾶσαν ἐκ τῆς εἰρημένης σχολῆς, εἰς ἣν εὐτυχῶς σήμερον *οὐδεὶς* ἑλληνόπαις φοιτᾷ.

Κατὰ τὸ 1900 ἀφίκοντο εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν καὶ Ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους (Religieuses de Saint Joseph de Lyon) ἐξ σήμερον ἐν ὅλῳ, ἐγκατασταῖσαι ἐν τῷ παλαιῷ οἰκήματι τῶν προσηλυτιστῶν, πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τῶν Καθολικῶν κορασίδων. Δυστυχῶς ὅμως ἡ τάσις, ἡ ἄλλως τε ἐπαινετὴ καθ' ἑαυτήν, πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς, τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ ἄλλων τεχνικῶν μαθημάτων προσείλκυσεν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἱκανὰς δεσποινίδας καὶ δεσποίνας! εἰς τὴν σχολὴν τῶν Καλογραιῶν καὶ δὴ ἐκ τῶν διακεκριμένων οἰκογενειῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως.

Θεωροῦμεν ὅλως περιττὸν νὰ ὑπομνήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ γυνὴ ὡς μήτηρ καὶ οἰκοδέσποινα, ὡς εἶναι προωρισμένη, τότε καὶ μόνον ἀσφαλῶς ἐπιτυγχάνει τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς σκοποῦ παραδιδοῦσα εἰς τὴν κοινωνίαν πολίτας χρηστοὺς καὶ φιλοπάτριδας, ὅταν αὕτη πρωτίστως μορφωθῇ ἑλληνοπρεπῶς καὶ χριστιανικῶς, ἥκιστα δὲ φραγκικῶς. Ἡ δὲ ἱστορία καὶ τὰ θλιβερὰ γεγονότα τοῦ προσηλυτισμοῦ τὰ διαδραματιζόμενα ἐν ταῖς Καθολικαῖς ταύταις σχολαῖς καὶ δὴ τῶν Καλογραιῶν, ὡς καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ τύπου βροντοφώνως διαλαλοῦνται, δέον νὰ φρονιματίσωσι πάντας τοὺς ὑποστηρίζοντας διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν τὸ πολλαχῶς ὀλέθριον σύστημα τῆς ἀποστολῆς τῶν φιλτάτων αὐτῶν εἰς τοιαύτας σχολάς, σχολὰς ξένας πρὸς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικὰς ἡμῶν παραδόσεις.

Καιρὸς καὶ παρ' ἡμῖν, τοῖς πρὸ πολλοῦ αὐτονομουμένοις, ἵνα ληφθῇ ἁρμοδίως σοβαρὰ φροντὶς πρὸς μεταρρύθμισιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ καταρτισμὸν αὐτῆς ἀνάλογον πρὸς τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, ὑφ' ὧν περιβαλλόμεθα. Μόνον οὕτω δυνάμεθα εὐθαρσῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῶν γεννημάτων τούτων τῆς ἑσπερίας μοίρας καὶ νὰ περιφρουρήσωμεν ἀσφαλῶς πᾶν ὅ,τι πολύτιμον ἀγαθὸν ἐκληροδότησεν ἡμῖν ἀντὶ βαρυστάθμων θυσιῶν τό τε Ἔθνος καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Ἐν Σάμῳ τῇ 10 Ἀπριλίου 1905.

Χριστοφόρος Κνήτης
Ἱεροδιάκονος καὶ καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῷ Πυθαγορείῳ Γυμνασίῳ.

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

(Συνέχεια σελίδος 379)

ΜΕΡΟΣ Γον

Ἡ Ἄγκυρα τὴν σήμερον.

Ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν μεμονωμένου γηλόφου, ὁμαλῶς καὶ ἐν εὐρυθμίᾳ ἰσοπεδουμένου, εἰς ὕψος 920 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης κεῖται ἡ πόλις Ἄγκυρα 1).

Ἀπέχουσα τῆς Κων)πόλεως 420 χιλιάμετρα ἔχει μῆκος μὲν Α' 30° 24' 36", πλάτος δὲ Β' 39° 6' 25" ἐκ Παρισίων. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, κατὰ τὰς νεωτέρας στατιστικὰς πληροφορίας, ἀνέρχονται εἰς 33,051 ψυχὰς (6458 οἰκίαι), ὡς ἑξῆς διῃρουμένας :

Ὀθωμανοὶ	11112	ἄρρενες	11312	θήλ.
Ὀρθόδοξοι	1050	»	1201	»
Ἀρμένιοι	490	»	526	»
Ἀρμενοκαθολικοὶ	3314	»	3297	»
Διαμαρτυρόμενοι	6	»	7	»
Ἑβραῖοι	366	»	370	»

1) Φωτογραφικαὶ ἀπόψεις τῆς πόλεως μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ μνημείων ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τῶν ἑξῆς περιηγητῶν : Plan-atlas von Klein-Asien von

Οἱ ὀρθόδοξοι, κατὰ τὰς ἐπικρατούσας παραδόσεις, πρὸ 200 περίπου ἐτῶν ἐκ Καισαρείας αὐτόθι ἐγκαταστάντες, διατηροῦσι τρεῖς σχολὰς καὶ τρεῖς ἐκκλησίας. Ἡ διανοητικὴ τῆς πόλεως κατάστασις μόλις τεσσαρακονταετῆ ἀριθμεῖ ὁπωσδηποτοῦν ἀνθηρὸν βίον. Αἱ σχολαὶ εἶνε αἱ ἑξῆς: Ἀστικὴ σχολὴ πεντάτακτος (μαθ. 125) ἱδρυθεῖσα τῷ 1871 10)βρίου 3η. Παρθεναγωγεῖον τετράτακτος (μαθητρ. 100) ἱδρυθὲν τῷ 1885. Νηπιαγωγεῖον ἀρρένων καὶ θηλέων ἱδρυθὲν τῷ 1883 δαπάναις οἰκογενείας Κουπετζόγλου, ἔχον τρεῖς τάξεις καὶ 200 μαθητὰς καὶ μαθητρίας. Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἀγκύρας, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου τιμώμενος, ἐκτίσθη τῷ 1794 τῇ 23ῃ Ἰανουαρίου ἐπὶ μητροπολίτου Ἀγκύρας Ἰωαννικίου, ἐπεσκευάσθη δὲ ἐσχάτως τῷ 1873 τῇ 20ῃ Μαΐου ἐπὶ μητροπολίτου Γερασίμου. Ἐπὶ ἐπιγραφῆς τινος μνημείου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς ἐκκλησίας κειμένου ἐρειδόμενοι, τείνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ θέσις τοῦ ναοῦ ἀπετέλει ἐρείπια παλαιᾶς Χ/κῆς ἐκκλησίας. Ἕτεραι δύο ἐκκλησίαι, Χ/κῆς ἐποχῆς σῴζονται ἐν τῇ πόλει ἐντὸς ἰδιωτικῶν οἰκιῶν. Ἡ μία ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐντὸς ἰδιωτικῆς τινος οἰκίας εἰς τὸ ἔσω φρούριον κειμένη, φέρει ἐπὶ μὲν τῆς βασιλικῆς πύλης τὰ ἑξῆς:

† Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ χοτζὰ κάγισερ καὶ τῆς συμβίας καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ τοίχου τοῦ ἁγίου βήματος, ὄπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης ἐπὶ λίθου τὰ ἑξῆς:

Ἐνθάδε—κεκύμητε ὁ—δοῦλος τοῦ Θεοῦ πτλ—ων ανς.

Ἡ ἑτέρα ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱερομάρτυρος Κλήμεντος, ἴσως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κτισθεῖσα, (Ch. Texier As. M. 1839 σ. 195) εὕρηται ἐν ἰδιωτικῇ τινι οἰκίᾳ παρὰ τῇ ἀγορᾷ. Παρὰ τοῦ βιογράφου τοῦ ἱερομάρτυρος Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ μανθάνομεν ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ Σοφία, τὸν νεκρὸν τοῦ ἱερομάρτυρος σινδόσι καθαραῖς περιελίξας, κατατίθεται ἐν ναῷ «ὃς ἄρα Κρυπτὸς ἐκαλεῖτο» (Migne

baron v. Vincke, Fischer und von Moltke Berlin 1854. Ritter Erdk. xviii, 472. Humann Reisen Tafeln, iii. H. Barth Reise von Traperunt 78. Van-Lennep Travels in Asia minor ii 174. Texier I vol. pl. 64-70. Perrot archeol. Exploration raf, 69.

r. 114 σ. 815—894). Δύναταί τις νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι ἐπὶ τοῦ ναοῦ ἐκείνου ἐκτίσθη μετέπειτα ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου, ἡ ἄχρι σήμερον διατηρουμένη· ὁ Texier, ὁ τῷ 1836 τὴν Ἄγκυραν ἐπισκεφθείς, παραθέτει τὴν ἄποψιν τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑξῆς σημειώσεων. «Τὸ σχέδιον τῆς Ἐκκλησίας ἁγίου Κλήμεντος, εἶνε κατεσκευασμένον κατὰ τὸν ἐπιτυχέστατον τρόπον. Ὁ νάρθηξ ὁδηγεῖ διὰ δύο πλαγίων κλιμάκων εἰς τὸν γυναικωνίτην. Τὸ κεντρικὸν τοῦ ναοῦ μέρος καλύπτεται ὑπὸ θόλου, τετρημένου ὑπὸ δωδεκάδος παραθύρων... Ἡ ἐκκλησία ἦν ἄλλοτε τελείως ἐστολισμένη διὰ ζωγραφιῶν καὶ μωσαϊκῶν, τὴν σήμερον ὀλίγα μόνον ἴχνη διατηροῦνται» (Ch. Texier σ. 200 pl. LXXI). Πλὴν τῶν ἄνωθι μνημονευθεισῶν ἐκκλησιῶν ἐν ταῖς ἐξοχαῖς τῆς πόλεως ὑπάρχουσι δύο ἔτι ἐκκλησίαι, μία πρὸς τιμὴν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν Κετζορὲν πρὸ δεκατριετίας κτισθεῖσα, καὶ ἑτέρα, ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας, πρὸ 60ετίας πιθανῶς οἰκοδομηθεῖσα, ἐν Δικμέν.

Οἱ Ἀρμενοκαθολικοὶ ἔχουσι 2 ἐκκλησίας καὶ 2 μονάς, οἱ Γρηγοριανοὶ 2 ἐκκλησίας καὶ 2 μοναστήρια, οἱ Ἑβραῖοι 1 συναγωγὴν καὶ 1 ἐκκλησίαν. Οἱ ὀθωμανοὶ ἔχουσιν 1 γυμνάσιον, καὶ πολλὰ τεμένη.

Αἱ ἐκ πλίνθων ὠμῶν λευκόφαιοι τῆς Ἀγκύρας οἰκίαι εἶνε ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ λόφου διατεταγμέναι, αἱ ὁδοὶ στεναὶ καὶ ἀκανόνιστοι, εἴς τινα μόνον μέρη διὰ λιθοστρώτου ἐστρωμέναι. Τὸ ῥωμαντικὸν τῆς πόλεως στοιχεῖον ἀποτελεῖ ὁ βράχος, ὁ φέρων τὸ φρούριον (E. Reclus N. Geographie IX vol. 1888). Τῶν κατοίκων οἱ πλεῖστοι καταγίνονται περὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, οἱ δὲ λοιποὶ περὶ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Μεταξὺ τῶν δημοσίων κτιρίων ἐξέχουσαν θέσιν κατέχουσι τὸ Διοικητήριον, τὸ Τηλεγραφεῖον, τὸ κατάστημα τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης, τὸ Νοσοκομεῖον, τὸ Γυμνάσιον καί τινες ἰδιωτικαὶ οἰκίαι.

Ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἔποψιν, κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην πάντων τῶν ἐπαϊόντων, ἡ Ἄγκυρα, ἐκ πασῶν τῶν πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶνε ἀναμφηρίστως μία ἐξ ἐκείνων, αἵτινες παρέσχον τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ τὸν πλεῖστον ἀριθμὸν ἐπιγραφῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων. Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων κτιρίων ἀνα-

φέρομεν δύο Μονάς, μίαν *Ατταλίνην* καλουμένην, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιστολῆς Ἀντιόχου μοναχοῦ (614 μ. Χ.) πρὸς Εὐστάθιον ἡγούμενον τῆς Μονῆς ταύτης 1) καὶ ἑτέραν *Μονὴν Πέτρου*, ὡς βλέπομεν ἐν βίῳ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου 2).

Αἱ ἐν Ἀγκύρᾳ ἐπιγραφαὶ πληροφοροῦσιν ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῇ πόλει ὑπῆρχον: «*Λουτρὰ* (C.J.G. 4025), *Γυμνάσιον Πολυείδου* (C.J. Gr. 4015), *Ἱπποδρόμιον* (4039), *Ὑδραγωγεῖα* καὶ *κίων θριαμβευτικὸς* διατηρούμενος ἄχρι σήμερον. Ἡ στήλη αὕτη, ἥτις κατὰ μὲν τὸν Pococke ἀνήκει τῷ Ἰουλιανῷ, κατὰ δὲ τὸν Texier τῷ Ἰοβιανῷ, εὑρίσκεται παρὰ τὸ Διοικητήριον. Ὁ κορμὸς τῆς στήλης, ὕψους 9,190 μέτρων, σύγκειται ἀπὸ 9 σπονδύλους. Τὸ κιανόκρανον στολίζεται ὑπὸ τετραγώνου ἀβακίου, ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔφερεν ἄγαλμα 3). Ἐν Ἀγκύρᾳ, ὡς φαίνεται ἐξ ἐπιγραφῶν ὑπῆρχον ναοὶ πρὸς τιμὴν τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων *Νέρβα*, *Τραϊανοῦ* καὶ *Καρακάλλα*. Ἐκ πάντων τῶν μνημείων, τὸ κυρίως μεγάλην δόξαν τῇ Ἀγκύρᾳ περιποιῆσαν εἶνε τὸ *Αὐγουσταῖον* ἢ *Σεβαστῆον* 4), ναὸς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ χριστιανισμοῦ κτισθεὶς τῷ 763 α. Ῥ.=5 μ. Χ. καὶ τῷ 10 μ. Χ. ἀποπερατωθεὶς καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου ὑπὸ Πυλαιμένους, υἱοῦ τοῦ Ἀμύντα καθιερωθείς. Τὰ ἐρείπια αὐτοῦ εὑρίσκονται ἐν τῇ θέσει *Ἀκ-Μεδρεσσέ*. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐγούστου, συμβάντα τῷ 15 μ. Χ. οἱ Γαλάται ἐπὶ μὲν τοῦ προνάου ἐχάραξαν τὸ Λατινικὸν κείμενον, ἐπὶ δὲ τῆς στοᾶς τὸ Ἑλληνικὸν ἐν μεταφράσει. Ὁ ναὸς ἀρχομένου τοῦ 4ου αἰῶνος μετετράπη εἰς Ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἐπὶ δὲ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, εἰς τέμενος τοῦ Χατζῆ-Παϊρὰμ ἐπὶ Σουλτάνου Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς ὑπὸ τοῦ διασήμου ἀρχιτέκτονος Σινάν. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ναοῦ μετηνέχθη τὸ πρῶτον εἰς Εὐρώπην τῷ 1554 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Angerius Gislenius Busbequius Βέλγου διπλωμάτου καὶ συγγραφέως (1522—1592) καὶ Antonius Wrantius ἢ Verantius ἀρχιεπισκόπου Agriae, πρεσβευτῶν Φερδινάνδου

1) Κρουμβάχερ Βιζ.-Σωτηριάδου κτλ. καὶ Δωροθ. Κλεὶς Πατρολ. Σχ. Ἀθ. 1879.

2) Μνημ. ἁγιολ. Θ. Ἰωάννου Βενετ. 1884.

3) Tournefort plan. σ. 462.

4) Tac an. 4, 37 καὶ Dio 51, 20 καὶ C. J. G. 4039.

Αου αὐτοκράτορος Γερμανίας παρὰ Σουλεϋμὰν τῷ Βῳ (1520—1566). Ἕτερον ἀντίτυπον ἐπιμελῶς συλλεγὲν ἐδημοσιεύθη ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ Ὀλλανδοῦ Daniel Cosson (1689). Οἱ Chishull καὶ Montfaucon ἐδημοσίευσαν ἀποσπάσματα τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀπὸ τοῦ 1700 καὶ ἐφεξῆς διάσημοι περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἄγκυραν, ἀντέγραψαν ἀποσπάσματα τῆς ἐπιγραφῆς. Καὶ οἱ μὲν Tournefort (1701), Paul Lucas (1705), M. Kinneir (1813) Ch. Texier (1836) Barth (1858) καὶ Mordmann (1859 8)βριον) ἀντέγραψαν ἀποσπάσματα τοῦ Λατινικοῦ κειμένου, οἱ δὲ Pococke (1750), Hamilton (1836) τοῦ Ἑλληνικοῦ. Κατὰ τὸ ἔτος 1839 ὁ Μουλλᾶς Χατζῆ-Παϊράμ, ἀπόγονος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ ὁμωνύμου τεμένους, ἤθελε κατεδαφίσει τὸ τεῖχος, ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφή, ἂν μὴ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἐγκαίρως ὑπὸ τοῦ Texier τὸ πρᾶγμα μαθοῦσα προέβαινε εἰς τὰ κατάλληλα παρὰ τῇ Πύλῃ διαβήματα. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τῶν κ.κ. G. Perrot, Guillaume καὶ Delbet ἀποτελουμένη, ἔφθασεν εἰς Ἄγκυραν τῷ 1861 ἐντεταλμένη νὰ καταρτίσῃ πλήρη τῶν δύο κειμένων καταγραφήν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο μετὰ κοπιωδεστάτην ἐργασίαν 1) Ἔναγχος ὁ Karl Humann ἐν ὀνόματι τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου καὶ ὁ Alfred von Domaszewski, κατ' ἐντολὴν τῆς Αὐστριακῆς Ἀκαδημείας ἔλαβεν 194 γύψινα ἐκμαγεῖα τῆς ἐπιγραφῆς (1882 1-24 Ἰουλίου) καὶ μετεκόμισαν αὐτὰ εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. Ἡ τελευταία αὕτη ἀντιγραφὴ ἐξεδόθη ἐπὶ 11 πινάκων ἐν τῷ τέλει τοῦ συγγράμματος τοῦ Th. Mommsen. Ἡ ἐπίσημος ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀγκυρανοῦ μνημείου εἶνε, «Res Gestae divi Augusti, ἤτοι Πράξεις τε καὶ Δωρεαὶ Σεβαστοῦ Θεοῦ, ἃς ἀπέλιπεν ἐπὶ Ῥώμης ἐγκεχαραγμέναις χαλκαῖς στήλαις δυσίν». Τὸ κείμενον περιέχει 35 κεφάλαια (λε') καὶ 4 appendice, ἔτι δὲ περίληψιν ἐν τῷ τέλει, ἐνῷ ἀναγράφονται τὰ λαμπρότερα καὶ ἐνδοξώτερα ἔργα τοῦ Αὐγούστου (ὡς ἡ ἀπαρίθμησις δημοσίων ἔργων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιτελεσθέντων, τῶν τῷ πλήθει προσενεχθέντων ἀγώνων καὶ θεῶν, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν χρημάτων τῶν τῷ Δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις διανεμηθέντων). Ὁ αὐτοκράτωρ ἐφρόντισε νὰ παραλείψῃ ἐκ τῆς ζωῆς

1) G. Perrot. Exp. Arch. Paris 1872.

αὐτοῦ, πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ὑποβάλῃ δυσαρέστους καὶ λυπηρὰς ἀναμνήσεις, εἴτε πρὸς ἑαυτὸν ὡς αἱ προγραφαί, εἴτε πρὸς τὸ κράτος ὡς ἡ συμφορὰ τοῦ Οὐάρου. Ἀντὶ τούτων μετ' εὐχαριστήσεως ὁμιλεῖ περὶ τῶν τιμῶν, ἃς ἔλαβε, περὶ χρημάτων καὶ δώρων, ἃ τῷ δήμῳ Ῥωμαίων ἠρίθμησε, περὶ τῶν νικῶν, ἃς ἦρεν κτλ. κτλ.». Ἡ διαθήκη καταλήγει διὰ τῶν ἑξῆς: «Ὅτε ἔγραφον ταῦτα, ἦγον 76 ἔτος». Ἅπασαι αἱ δυσχέρειαι τοῦ κειμένου διηυκρινήσθησαν δι' ἐξόχου ὑπομνήματος τοῦ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποθανόντος Th. Mommsen 1). Ὁ Gaston Boissier τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας ἐσπούδασε τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τοῦ Ἀγκυρανοῦ μνημείου εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ «Cicéron et ses amis Paris 1877 σ. 381-413» 2).

Ἓν ἀνάγλυφον ἑταιικὸν (heteen) εὑρέθη ἐν Ἀγκύρᾳ, φέρον πλησίον δύο προσώπων ἐπιγραφήν, ἥτις θὰ ἦναι παράκλησις τῷ θεῷ Σανδοῦ (Sandu) 3).

Πρὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἡ πόλις κατεῖχε τὴν θέσιν τῆς ἀκροπόλεως. Τὰ τείχη αὐτῆς κατήρχοντο μέχρι τοῦ μέσου τοῦ γηλόφου αἱ δὲ πρόσοδοι αὐτῆς ὑπερησπίζοντο ἀπὸ Β. διὰ τοῦ *Ἐνκουρου σοῦ*, κυλινδούμενον ἀπὸ Α. πρὸς Δ., 2 χ. μ. ΝΑ. τοῦ Ἰστανὸς διερχομένου καὶ εἰς Σαγγάριον ἐκβάλλοντος, εἰς ἀπόστασιν 80 χ. μ. τῆς Ἀγκύρας. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεξέτεινον τὰ τείχη τῆς Ἀκροπόλεως μέχρι τῆς πεδιάδος καὶ ἁπάσης τῆς ὑψηλῆς συνοικίας μετέτρεψαν εἰς εὐρὺ φρούριον.

Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἀγκύρας ἐθεωρεῖτο ὡς μία τῶν ἰσχυροτέρων τῆς Ἀνατολῆς. μετὰ τὴν τοῦ Βάν. Ὁ βράχος, ἐφ' οὗ αὕτη καὶ σήμερον ἔτι ὑψοῦται, σύγκειται ἐκ πορφυρίτου λίθου (Hamilton I σ. 423), λήγει πρὸς μὲν τὸ βόρειον μέρος διὰ κρημνοῦ ἀπορρῶγος, πρὸς Νότον ταὐτίζεται πρὸς τὴν πεδιάδα.

1) Res-gestae divi Augusti ex monumentis Ancyranis et Apolloniensi Berolinae aguid Weidmannos 1883.

2) Ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς παρεμβάλλει «Βιβλιογραφίαν περὶ Monumentum Ancyranum» ἀποτελουμένην ἐκ 34 συγγραφέων, ἥτις δημοσιευθήσεται μετὰ τῆς ἐν τῷ τέλει τῆς διατριβῆς μακρᾶς βιβλιογραφίας, ἧς ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀξιολογωτάτης αὐτοῦ πραγματείας. Σ. Δ. Ξ.

3) Comptes-rendus de l' Academie des Inscrip, 16 7)βρίου 1892.

Πρὸς Ἀνατολάς, παρουσιάζει ὄψιν τείχους ἐκ βράχων δυσβατωτάτου, πρὸς Δυσμὰς δὲ ἰσοπεδοῦται ὁμαλῶς καὶ ἐν εὐρυθμίᾳ διὰ βαθμίδων. Ἐκ τῶν τειχῶν, ἅτινα ἐπὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Μανλίου ὑπερήσπιζον τὴν ὀχυρὰν ταύτην πόλιν, οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσιν οἱ περιηγηταὶ φέρον τὰ ἴχνη τῶν χρόνων τούτων. Κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐπεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ Καρακάλλα, ὡς μανθάνομεν ἔκ τινος ἐπιγραφῆς τοῦ C. I. G. 4015.

Ἡ τελευταία ἐπιδιόρθωσις αὐτῶν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σελτζουκίδου (1297—1307) καὶ ἐσχάτως τῷ 1832 ὑπὸ τοῦ Μεχμὲδ Ἀλῆ τῆς Αἰγύπτου 1). Ἡ πόλις, ὡς καὶ νῦν ἔτι διακρίνεται, περιέζωστο ὑπὸ τριῶν τειχῶν. Τὸ ἐξωτερικόν, ὡς καὶ ἔτι δεικνύουσι τὰ σῳζόμενα ἴχνη τῶν θεμελίων αὐτοῦ, περιβάλλον τὴν πόλιν ΝΔ, συνείχετο μετὰ τοῦ μεσαίου, ὅπερ καὶ πάλιν συνείχετο μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καμπυλοειδῶς. Οὕτω τὸ μὲν ΝΔ. τῆς πόλεως μέρος περιεβάλλετο ὑπὸ τριῶν, τὸ δὲ ΒΑ. ὑφ' ἑνός. Τὸ ἐξωτερικὸν δὲν ὑπάρχει σήμερον κατασκαφέν, ὡς βεβαιοῦσι, πρό τινων ἐτῶν, τό δε μεσαῖον καὶ τὸ ἔσω διατηρεῖται ἀρκετὰ ἑδραῖον καὶ ἀκέραιον. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὑπέστη πολλὰς ἐπισκευὰς καὶ καταλλαγάς. Οἱ πύργοι τοῦ μὲν μεσαίου τείχους ἔχουσι τὸ σχῆμα τετραπλεύρου ὀρθογωνίου πρίσματος, τοῦ δὲ ἐσωτερικοῦ πενταπλεύρου πρίσματος.

(Ἕπεται συνέχεια.)

1) Λεξικ. Γεωγραφ. Σ. Βουτυρᾶ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ **Θεοφίλου Καΐρου.** *—Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 351).*

1820. Κατ' Αὔγουστον ἔπεμψαν συγχρόνως οἱ Κυδωνιεῖς ἱκετευτικὰ γράμματα πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἐφέσου κ. **Διονύσιον,** τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. **Γρηγόριον,** τὸν μέγαν διερμηνέα **Ἰωάννην Καλλιμάχην,** τὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδοβίας **Σκαρλᾶτον Καλλιμάχην** καὶ τὸν **Γρηγόριον Σαράφην,** διδάσκαλον τῆς Σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν ἐν Κ)πόλει εὑρισκόμενον δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδοβίας καὶ ὁ μέγας διερμηνεὺς διὰ προσκλητηρίων ἐκάλεσαν εἰς Κ)πολιν τὸν Γρηγόριον Σαράφην δι' ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν. Καίπερ μόλις ἀπὸ τῆς ἀσθενείας ἀναλαμβάνων ὑπήκουσεν ὁ Γρηγόριος καὶ ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Βασιλεύουσαν. Ἀλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ διεδόθη ἐν Κυδωνίαις, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις, δι' ἣν δῆθεν ἐκαλεῖτο, ἦτο τέχνασμα, ἀληθὴς δ' αἰτία τῆς προσκλήσεως ἦτο νὰ διορισθῇ ἐκεῖ διδάσκαλος τῆς Θεολογίας. Ἡ εἴδησις αὕτη κατετάραξε σύμπασαν τὴν πόλιν τῶν Κυδωνιέων. Ἄρχοντες, λαός, γονεῖς, μαθηταί, διδάσκαλοι, πάντες κατελήφθησαν ὑπ' ἀθυμίας καὶ κατηφείας. Ὁ Γρηγόριος Σαράφης ἦτο προσφιλέστατος διδάσκαλος, μεγίστην δὲ φήμην ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ ἔχων ἐθεωρεῖτο εἷς τῶν δύο στύλων τῆς φιλοσοφικῆς τῶν Κυδωνιῶν Σχολῆς, ὑπῆρξεν ἱδρυτὴς καὶ προβιβαστὴς αὐτῆς. Οἱ Κυδωνιεῖς ἐφοβοῦντο διάσπασιν τοῦ

συνδέσμου τοῦ «*Μουσείου*» αὐτῶν, ὡς ὠνόμαζαν τὴν ἑαυτῶν Σχολήν. Ἔπειτα δὲ τῆς Σχολῆς στερουμένης ἀναλόγων εἰσοδημάτων, ὁ Γρηγόριος ἐδίδασκε σχεδὸν ἄμισθί. Διὰ τοῦτο οἱ προύχοντες τῶν Κυδωνιέων συνέταξαν ἱκετευτικὰς ἐπιστολὰς μετὰ δακρύων παρακαλοῦντες τὴν ταχίστην ἀποστολὴν εἰς Κυδωνίας τοῦ σεβαστοῦ καὶ πολυφιλήτου διδασκάλου Γρηγορίου.

Πρὸς μὲν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἔγραφον τάδε :

«*Παναγιώτατε καὶ θειότατε Δέσποτα,*

Μεγάλη βέβαια ὑπῆρξεν ἡ λύπη ἡμῶν, ὅταν παρ' ἐλπίδα ὁ διδάσκαλος ἡμῶν κύριος Γρηγόριος κληθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος ἀφῆκεν ἀμέσως πάντα καὶ ἔπλευσε διὰ τὴν Βασιλεύουσαν· ἀλλ' ἡ τοιαύτη λύπη κατήντησε σχεδὸν καὶ εἰς ἀπελπισίαν, ὅταν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του διεδόθη λόγος, ὅτι θέλει παραιτήσει καὶ τὴν σχολήν μας καὶ θέλει κρατηθῆ αὐτοῦ τῆς Θεολογίας διδάσκαλος. Εἶναι ἀδύνατον, Παναγιώτατε Δέσποτα, νὰ περιγράψωμεν τὸν ἐπισυμβάντα θόρυβον, τὴν λύπην τῶν μαθητῶν, τὴν ἀθυμίαν τῶν γονέων, τὰ δάκρυα τῶν παίδων καὶ ἐν γένει τῆς ταπεινῆς ἡμῶν πατρίδος καὶ τῆς σχολῆς τὴν ταραχήν, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν ἡ τοιαύτη φήμη· καὶ ἤθελεν ἐπιφέρει βέβαια τὴν φθορὰν τοῦ ταπεινοῦ Μουσείου μας, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο εἰς τὴν διάνοιαν ὅλων ἡμῶν, ὅτι εἶναι διόλου ἀπίθανον νὰ συμβῇ τῆς σχολῆς μας παραίτησις ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἡμῶν κυρίου Γρηγορίου καὶ ὅτι εἶναι διόλου ἀδύνατον νὰ στέρξῃ ποτὲ τοῦτο, καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς Βασιλεύουσαν ὁ Παναγιώτατος ἡμῶν αὐθέντης καὶ Δεσπότης, ὁ φαεινότατος τῆς οἰκουμένης φωστήρ, τοῦ ὁποίου αἱ πανάγιαι ἀρεταὶ καὶ τὰ ὑπέροχα προτερήματα διακηρύττονται τρανῶς εἰς ὅλα τῆς οἰκουμένης τὰ ἔθνη, καὶ ὅστις ἀγαπᾷ μὲν καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Μουσῶν δώματα, ἐξαιρέτως δὲ προνοεῖ καὶ φροντίζει ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, τὸ ὁποῖον δέχεται μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας πάντας τοὺς πανταχόθεν ἐρχομένους καὶ εἶναι ὀλιγώτερον ἡμέτερον ἢ κοινὸν τοῦ γένους παιδευτήριον· ὅθεν καὶ θαῤῥοῦντες ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος δοῦλοι προσπίπτομεν εἰς τοὺς παναγίους Αὐτῆς πόδας καὶ καθικετεύομεν αὐτὴν μετὰ δακρύων, ὄχι μόνον νὰ μὴ συγχωρήσῃ ποτὲ νὰ μείνῃ αὐτοῦ ὁ διδάσκαλος ἡμῶν,

ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς τὸν ἐξαποστείλῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον, διὰ νὰ ἐφησυχάσῃ τὸν ἐκ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐπισυμβάντα θόρυβον, νὰ παύσῃ δὲ καὶ τὴν ἀθυμίαν ἡμῶν καὶ τῶν μαθητῶν λαμβάνων πάλιν τῆς σχολῆς μας τὴν προστασίαν· ἐπειδὴ καὶ χωρὶς αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθῇ ἡ σχολή μας καὶ διὰ τὴν λυπηρὰν κατάστασιν τῆς ταπεινῆς ἡμῶν Πατρίδος καὶ διότι ἡ Σχολή μας στερεῖται ἀναλόγων μὲ τὰ ἔξοδά της εἰσοδημάτων· ἡ δὲ σοφολογιότης του διδάσκει σχεδὸν ἀμισθί· καὶ διότι ἡ σοφολογιότης του ἔγεινε καὶ τῆς σχολῆς ἀρχὴ καὶ διετήρησε μέχρι τοῦδε τὴν αὐτὴν θεάρεστον οἰκονομίαν καὶ ἔπειτα διότι καὶ οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι ἀπεφάσισαν νὰ παραιτηθῶσιν, ἐὰν συμβῇ, ὃ μὴ γένοιτο, τοῦ διδασκάλου μας κυρίου Γρηγορίου ἡ παραίτησις. Ἐπάκουσον λοιπόν, Παναγιώτατε Δέσποτα, τῆς δεήσεως ἡμῶν τῶν δούλων σου· ἐλέησον τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπεμείναμεν, ἕως οὗ νὰ στερεώσωμεν τὴν σχολὴν ταύτην καὶ νὰ τὴν φέρωμεν εἰς ἣν εὑρίσκεται τὴν σήμερον ἀκμήν.

Ναί, Παναγιώτατε Δέσποτα, μὴ στέρξῃς ποτὲ ἐπὶ τῶν λαμπροτάτων ἡμερῶν σου νὰ φυγαδευθῶσιν ἐξ αὐτοῦ ἡ σοφία καὶ ἡ ἀρετή. Ἡμεῖς δὲ οἱ ταπεινότατοι Αὐτῆς δοῦλοι μνημονεύοντες διὰ παντὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς μεγίστης ταύτης εὐεργεσίας δὲν θέλομεν παύσει ποτὲ δεόμενοι, εἰ καὶ ἀνάξιοι, τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, νὰ στερεώνῃ ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης περιωπῆς τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα πρὸς στήριγμα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, κλέος δὲ καὶ καύχημα τοῦ ἡμετέρου γένους.

1820. Αὐγούστου. Ἐν Κυδωνίαις.

Τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος

Ὑποκλινέστατοι δοῦλοι.

(ὑπογραφαὶ)

Τῷ Παναγιωτάτῳ θειοτάτῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Γρηγορίῳ, τῷ Σεβασμιωτάτῳ ἡμῖν αὐθέντῃ καὶ Δεσπότῃ.

Πρὸς δὲ τὸν ὑψηλότατον Αὐθέντην πάσης Μολδοβίας κ. ***Σκαρλᾶτον Καλλιμάχην***, τὸν μέγιστον τοῦ Γένους καὶ τῶν Μουσῶν προστάτην ἔλεγον·

Τὴν μεγάλην τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος εὐσέβειαν ἐξυμνεῖ τρα-

νῶς ἡ διὰ μεγαλοπρεποῦς δαπάνης ἐκ βάθρων ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθεῖσα ἱερὰ καὶ σεβασμία τοῦ Ῥωσσικοῦ Μονή, τὴν πρὸς τοὺς δεομένους πάλιν αὐτῆς μεγαλοπρεπῆ χορηγίαν τρανοῦσι τὰ ὀρφανὰ καὶ αἱ χῆραι, ὅσαι εὐηργετήθησαν καὶ ἀκαταπαύστως εὐεργετοῦνται παρὰ τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος· ἡ δὲ περὶ τὰ δώματα τῶν Μουσῶν κηδεμονία κηρύττεται μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σοφίας παιδευτηρίων, ὅσα καὶ ἀπήλαυσαν καὶ ἀπολαύουσιν ὁσημέραι αὐτῆς. Ταύτην λοιπὸν τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος τὴν περὶ τὰ Μουσεῖα κηδεμονίαν θαρροῦντες ἐπικαλούμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ ὑποκλινέστατοι αὐτῆς δοῦλοι ὑπὲρ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν σχολῆς, ἥτις κατὰ τὸ παρὸν εἰς μεγάλην εὑρίσκεται ἀθυμίαν ὡς ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ διδασκάλου ἡμῶν κυρίου Γρηγορίου· διότι μόλις ἀπῆλθεν ἐντεῦθεν ὑπακούσας ἀμέσως εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος καὶ διεδόθη φήμη σύμπασαν τὴν πόλιν συνταράξασα, ὅτι ὁ διδάσκαλος Γρηγόριος ἐκλήθη εἰς τὴν Βασιλεύουσαν, ὅπως κρατηθῇ ἐκεῖ ὡς διδάσκαλος τῆς Θεολογίας. ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν τὸν ἐπισυμβάντα θόρυβον, τὴν λύπην τῶν μαθητῶν, τὴν ἀθυμίαν τῶν διδασκάλων, τὰ δάκρυα τῶν παίδων καὶ καθόλου τῆς πόλεως καὶ τῆς σχολῆς τὴν ταραχήν. Ἐπαναλαμβάνουσι καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδοβίας τὸ οἰκονομικὸν ἐπιχείρημα, τὴν ἀπειλὴν τῶν λοιπῶν διδασκάλων, ὅτι θ' ἀποχωρήσωσι καὶ οὗτοι, παραιτουμένου τοῦ Γρηγορίου, ὑπενθυμίζουσι τοὺς πόνους καὶ κινδύνους, οὓς ὑπέστησαν ἄχρις οὗ στερεώσωσι τὴν Σχολὴν καὶ προβιβάσωσιν εἰς οἵαν εὑρίσκετο ἀκμὴν καὶ καθικετεύουσι τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα ἵνα μὴ ἀνάσχηται νὰ φυγαδευθῶσιν ἐκ τῶν Κυδωνιῶν αἱ Μοῦσαι καὶ ἡ ἀρετή, ἀλλὰ νὰ συμπράξῃ αὐτοῖς, ὅπως ἀποδοθῇ πάλιν τῷ τῶν Κυδωνιῶν Μουσείῳ ὁ διδάσκαλος Γρηγόριος ὡς οἷόν τε τάχιστα. Τῆς δὲ μεγίστης ταύτης εὐεργεσίας ἀεὶ μνήμονες ὄντες οὐδέποτε παύσονται δεόμενοι τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, ὅπως στερεοῖ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα ἐπὶ τῆς ὑπερτάτης περιωπῆς στήριγμα μὲν τῆς ἐκκλησίας, κλέος δὲ καὶ καύχημα τοῦ Γένους.

Ἀνάλογον εἶνε καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν πρὸς τὸν μέγαν διερμηνέα, *Ἰωάννην Καλλιμάχην*, καὶ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου κ. *Διονύσιον* ἐπιστολῶν τῶν Κυδωνιέων.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΝΕΑ ΣΙΩΝ

Ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, *ἐκδιδόμενον κατὰ διμηνίαν ἐν Ἱεροσολύμοις.* Ἕκαστον δίμηνον τεῦχος σύγκειται ἐξ 8—10 τυπογραφικῶν φύλλων, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ λαμπρῶν εἰκόνων τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων. Ἐτησία συνδρομὴ φρ. 14 — ταχυδρ. ἕνωσις φρ. 16. Διὰ τοὺς ἱεροσπουδαστάς, τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους ἡ *ἡμίσεια* τιμή, ἤτοι φρ. 7 καὶ 9.

Τὸ γεραρὸν πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων διατελέσαν ἀείποτε ἑστία τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίας διατηρεῖ νῦν, πλὴν *Ἱερατικῆς Σχολῆς* μετὰ 11 διδασκάλων καὶ 210 μαθητῶν καὶ τῆς *Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ* μετὰ 10 καθηγητῶν καὶ 60 μαθητῶν, ἄλλα *ὀγδοήκοντα καὶ ἓν* ἐκπαιδευτήρια ἀρρένων καὶ θηλέων ἐν πόλεσι καὶ χωρίοις 83, κατοικουμένοις ὑπὸ 49596 Ὀρθοδόξων. Ἐκ τούτων τὰ μὲν 61 εἰσὶν ἀρρεναγωγεῖα, ἐν οἷς 98 διδάσκαλοι διδάσκουσιν 2614 μαθητάς, τὰ δὲ 20 τῶν θηλέων, ἐν οἷς 45 διδασκάλισσαι διδάσκουσι 1563 μαθητρίας. Διατηρεῖ ἄρα τὸ Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν 83 πόλεσι καὶ χωρίοις καὶ ἐπὶ πληθυσμοῦ 49596 κατοίκων 83 ἐκπαιδευτήρια, ἐν οἷς 164 διδάσκαλοι διδάσκουσι μαθητὰς καὶ μαθητρίας 4447.

Ἀλλ' ἡ ἱερὰ Ἀδελφότης μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὴν διὰ τῶν σχολείων ἀνύψωσιν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ὀρθοδόξων προέβη ἀπὸ τοῦ 1904 καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀνωτέρω περιοδικοῦ συγγράμματος πρὸς θεραπείαν τῆς ἐπιστήμης. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο τὸ δεύτερον ἤδη διανύον ἔτος παρέχει σαφέστατα τεκμήρια τῆς εὐρωστίας αὐτοῦ. Ὑπὲρ τοὺς 15 πεπαιδευμένοι ἄνδρες κοσμοῦσι τὰς φιλοκάλους σελίδας τῆς «*Νέας Σιὼν*» διὰ σπουδαιοτάτων πραγματειῶν· οἷον φιλοσοφικῶν, φιλολογικῶν, ἱστορικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, περιγραφῶν ἱερῶν τελετῶν, ἀρχαιολογικῶν καὶ τοπογραφικῶν τῆς Παλαιστίνης, βιογραφιῶν Πατριαρχῶν καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἢ ἁγίων ἀνδρῶν, ἐκκλησιαστικῶν χρονικῶν, βιβλιογραφικῶν ἐγγράφων ἀνεκδότων καὶ ποικίλων ἄλλων ζητημάτων μεγίστης προσοχῆς ἀξίων.

Ἡ «Νέα Σιὼν» εἶνε ὁ κάλλιστος θριγκὸς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ οἰκοδομήματος τῆς γενναίας τῶν πατρίων προμάχου Ἱεροσολυμητικῆς Ἀδελφότητος, ἐφ' ᾧ ζωηρὰν πρὸς αὐτὴν αἰσθάνεται τὴν εὐγνωμοσύνην πᾶς φίλος τῆς προόδου.

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Μαγνησία (α)	12000	50000	7000*)	4	2	6	1	9
Χαρμάνταλῆ	340	400	—	1	—	1	1	2
Κόλδερε (β)	1460	250	10	1	—	2	1	4
Τσολοῦ	280	—	—	1	-	1	1	2
Καραογλανιὰ	600	1500	—	1	—	1	1	4
Καρααγατσλῆ	750	750	—	1	—	1	1	3
Χατζηλὰρ	1050	1200	—	1	—	1	1	4
Γιουκσέκ-κιοϊ	200	200	—	1	—	1	1	2
Χορόσκιοϊ (γ)	4500	—	—	1	—	2	1	6
Τσαούσογλου	550	600	—	1	—	1	1	2
Παπαζλῆ (δ)	2000	3000	—	1	—	1	1	5
Χαμηδιὲ (ε)	4000	—	—	2	—	3	1	5
Τσομπανησιὰ (ϛ)	1800	—	—	1	—	1	1	4
Μουτεβελῆ	550	600	—	1	—	1	1	2
Φίλιο	350	400	—	1	—	1	1	2
Ἐρρί-κιοϊ	350	—	—	1	—	1	1	2

(α) Ὑπάρχουσι τρία νηπιαγωγεῖα μετὰ τριῶν νηπιαγωγῶν καὶ 300 νηπίων. Τὸ δὲ ἀρρεναγωγεῖον εἶναι ἡμιγυμνάσιον.

(β) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μεθ' ἑνὸς νηπιαγωγοῦ καὶ 30 νηπίων.

(γ) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 150 νηπίων.

(δ) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 80 νηπίων.

(ε) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ δύο νηπιαγωγῶν καὶ 150 νηπίων.

(ϛ) Ὑπάρχουσι καὶ δύο νηπιαγωγεῖα ἐν ἀρρένων μετὰ 30 νηπίων καὶ ἐν θηλέων μετὰ 25 νηπίων.

*) Ἰουδαῖοι καὶ Ἀρμένιοι.

ΕΦΕΣΟΥ (ἕδρα Μαγνησίας)

...γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
7	350	1	8	7	290	430	180	14	2	5	30
1	50	—	—	—	—	25	—		—	—	
2	70	1	3	1	50	65	40	—	—	—	
1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	40	1	4	1	27	25	15	1	—	—	
1	38	—	—	—	—	25	—	—	—	—	
1	50	1	2	1	30	25	20	—	—	—	
1	20	—	—	—	—	15	—		—	—	
5	120	1	4	3	90	300	75	—	—	—	
1	60	—	—	—	-	30	—	—	—	—	
2	65	1	3	2	40	75	40	—	—	—	
3	100	1	3	1	35	160	25	—	—	—	
1	50	1	3	1	35	50	30	—	—	—	
1	50	—	—	—	—	25	—	—	—	—	
1	35	—	—	—	—	20	—	—	—	—	
1	20	—	—	—	—	10	—	—	—	—	

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἄρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Χαμζαπεϊλῆ	600	450	—	1	—	1	1	3
Καϊσλάρ	400	300	—	1	—	1	1	2
Γιαγιά-κιοϊ (α)	1800	2000	—	1	1	1	1	4
Ἀξάριον (β)	7500	10000	750	1	1	3	1	7
Μάρμαρα	1000	1500	—	1	—	1	1	3
Κιρκαγάτσιον (γ)	3550	10600	850	2	1	2	1	6
Κέλεμος	1050	4000	—	1	1	1	1	4
Σῶμα (δ)	3000	5000	—	1	1	1	1	5
Βακίριον	400	3000	—	1	—	1	1	2
Κασαμπᾶς	4500	16000	1500	2	—	2	1	6
Ἀχμετλῆ	450	500	100	1	—	1	1	4
Ὀργαμλῆ	400	200	—	1	—	1	1	2
Καρά-κιοϊ (Μαγνησίας)	600	—	—	1	—	1	1	2

(α) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 70 νηπίων.
(β) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 300 νηπίων καὶ τριῶν νηπιαγωγῶν.
(γ) Ὑπάρχει ἓν νηπιαγωγεῖον μετὰ 150 νηπίων.
(δ) Ὑπάρχει νηπιαγωγεῖον μετὰ 150 νηπίων.

Αἱ κοινότητες Μαγνησίας—Γιαγιάκιοι ἀποτελοῦσι τὸ τμῆμα ***Μαγνησίας***.
Αἱ δύο κοινότητες Ἀξαρίου καὶ Μάρμαρα ἀποτελοῦσι τὸ τμῆμα ***Ἀξαρίου***.
Αἱ κοινότητες Κιρκαγατσίου—Βακιρίου ἀποτελοῦσι τὸ τμῆμα ***Κιρκαγατσίου***.
Αἱ κοινότητες Κασαμπᾶ—Ὀργαμλῆ ἀποτελοῦσι τὸ τμῆμα ***Κασαμπᾶ***.

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
1	50	—	—	—	—	20	—	—			
1	20	—	—	—	—	15	—	—			
3	80	1	3	1	30	80	20	—			
6	250	1	5	3	70	345	90	—			
1	70	1	2	1	40	40	20	—			
4	90	1	5	3	70	130	70	3		8	
2	50	1	3	1	30	30	15	—			
4	100	1	3	2	50	95	45	—			
1	25	—	—	—	—	15	—	—			
4	200	1	5	3	120	230	80	—			
1	36	1	4	1	28	35	15	—			
1	20	—	—	—	—	20	—	—			
1	40	1	2	1	20	30	20	—	1		

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ
ΕΝ ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

— Ὁ ἐν Τεργέστῃ μεγάτιμος ὁμογενὴς *Π. Α. Ῥάλλης* ἀπέστειλε τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν *Εὐαγγελικὴν Σχολὴν* **Σμύρνης** συνδρομὴν ἐκ φράγκων 500. Ἡ Ἐφορεία ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς τε καὶ τῆς μαθητευούσης νεολαίας.

— Τῇ 20 Μαρτίου ἐγένετο ἐν **Μερσίνῃ** ἡ ἐκκύβευσις τοῦ ἐτησίως ὑπὲρ τοῦ Σχολείου τῶν ἀρρένων διοργανουμένου λαχείου ἐκ κομψῶν ἐργοχείρων, ἅτινα καλλιτεχνοῦσιν αἱ φιλόμουσοι καὶ πάσης τιμῆς ἀξιώταται δεσποινίδες τῆς κοινότητος. Τὴν ἑορτὴν ἐτίμησεν ὁ Διοικητὴς Δζελὰλ βέης καὶ ὁ ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ε. Ἀντ. Καβαλλιεράτος. Πρὸς τὰς ἐριτίμους δεσποινίδας, αἵτινες τὰ μάλιστα συνετέλεσαν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ λαχείου, ἡ μὲν κοινότης ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς, ὁ δὲ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν ἐκφράζει τὰ θερμὰ αὐτοῦ συγχαρητήρια.

— Ὁ ἐν Σμύρνῃ ἰατρὸς *Ἰπ. Ἀργυρόπουλος* προσήνεγκεν ἓν εἰκοσάφραγκον ὑπὲρ τῆς φιλεκπαιδευτικῆς ἀδελφότητος **Νέας Ἐφέσου**.

— Ζωηρόταται καὶ ἄξιαι θερμοτάτων συγχαρητηρίων προσπάθειαι διεξάγονται ἐν **Βαϊνδηρίῳ** ὑπερ τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς τελειώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς κοινότητος. Πλὴν τῆς ἀδελφότητος Ὁμονοίας, ἥτις ἀπὸ μακροῦ ὑφίσταται, εὐδοκίμως δὲ καὶ φιλοτίμως δρᾷ ὑπὲρ ἐξευρέσεως πόρων ἐπαρκῶν πρὸς βελτίωσιν καὶ συντήρησιν τῶν Σχολείων, νέα ἑτέρα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀγάπη» συνέστη, ἥτις σκοπὸν ἔχει τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεποῦς καὶ ὑγιεινοῦ ἐκπαιδευτηρίου, οὗτινος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἡ κοινότης.

— Μεγαλοπρεπὴς καὶ καρποφορωτάτη ἀπέβη ἡ τῇ 27 Μαρτίου διενεργηθεῖσα ἑορτὴ τοῦ ἐν **Κασαμπᾷ** παρθεναγωγείου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην πλὴν τοῦ πανηγυρικοῦ, ἀπαγγελθέντος ὑπὸ τῆς φιλοπονωτάτης διευθυντρίας κ. *Χαρικλ. Βασιλείου* καὶ ἄλλων ποιημάτων καὶ διαλόγων, ἐδιδάχθη μετὰ πλείστης ἐπιτυχίας τὸ εἰς 6 διῃρημένον πράξεις Σοφόκλειον ἀριστούργημα «Ἀντιγόνη».

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. *Τσίτελη*, ἀνδρὸς ῥέκτου καὶ φιλομουσοτάτου, ἐπεσκευάσθη ὁ ναὸς τῆς ὁσίας Ξένης **ἐν Μυλάσοις**, αἱ δ' ἐργασίαι τοῦ φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου «Ὁσίας Ξένης», ἀπὸ ἔτους ἱδρυθέντος, προάγονται ὁσημέραι, πολλὰ τἀγαθὰ ἐξασφαλίζουσαι τῇ ὁμογενεῖ κοινότητι.

— Ὁ ἐν **Σμύρνῃ** φιλογενὴς καὶ φιλόθρησκος κ. *Βασίλειος Ἀμπατζόγλους* διὰ διαθήκης ἔγνω νὰ κληροδοτήσῃ μέρος ἱκανὸν τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς σταυροπηγιακῆς καὶ πατριαρχικῆς ἐν **Καισαρείᾳ** μονῆς τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπῄνεσε τὴν εὐσεβῆ ταύτην πρᾶξιν, διὰ καταλλήλου δὲ γράμματος ἐξεφράσθη τῷ μεγατίμῳ ἀνδρὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἡ εὐαρίθμητος ὁμογενὴς κοινότης **Ἀφιὸν Καραχισὰρ** ἐνήργει ἀπὸ μακροῦ τὰ δέοντα πρὸς πλήρωσιν διακαεστάτου αὐτῆς πόθου, τῆς προσκτήσεως δῆλον ὅτι εὐκτηρίου οἴκου, οὗτινος τὴν στέρησιν βαθύτατα συνῃσθάνετο. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου τῇ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τῶν δημογερόντων κ. *Χαραλ. Δασκαλοπούλου* καὶ *Ἀβραὰμ Μιχαηλίδου* μετεκαλέσατο διὰ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. *Λεοντίου* ἱερέα, ἐν προσωρινῷ δὲ καὶ καταλλήλως διασκευασθέντι οἰκήματι ἤρξαντο αἱ ἱεροτελεστίαι. Σκέψις ἤδη γίνεται καὶ κατάλληλοι πρὸς τοῦτο καταβάλλονται ἐνέργειαι, ὅπως ἀγορασθῇ οἰκόπεδον πρὸς ἀνέγερσιν Ἐκκλησίας καὶ παρ' αὐτὴν Σχολείου. Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν συγχαίρει θερμῶς τῇ φιλοτίμῳ καὶ φιλοθρήσκῳ καὶ φιλοπροόδῳ κοινότητι καὶ εὔχεται διακαῶς ὑπὲρ τῆς ταχείας καὶ τελείας ἐπιτυχίας τοῦ ἐπιδιωκομένου ἱεροῦ σκοποῦ.

— Ἐν **Περαίᾳ** συνέστη ἀδελφότης «*Ἀγαθάγγελος*», ἧς σκοπός ἐστιν ἡ ἐξωραΐσις τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Ἁγ. Ἄννης καὶ ἡ ἀρωγὴ τῶν Σχολείων. Ἐνθερμοτάτη ὑπῆρξεν ἡ ὑποστήριξις, ἧς ἔτυχεν ἡ ἀδελφότης παρὰ τῶν φιλομούσων πολιτῶν τῆς κοινότητος.

— Ὁ ἐν **Τεργέστῃ** ἐρίτιμος ὁμογενὴς κ. *Ἰωάννης Οἰκονόμου* προσήνεγκεν διακόσια χρυσᾶ φράγκα ὑπὲρ τοῦ ἐν *Πριγκήπῳ* Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου. — Ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἱδρύματος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνία τῶν λαδεμπόρων ἀντὶ στεφάνου, ὃν θὰ κατέ-

θετεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἑνὸς τῶν μελῶν αὐτῆς, προσήνεγκε 400 γρ. Ἡ κ. Πέτρου Σκυλίτση προσήνεγκεν ὡσαύτως ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς ἱδρύματος λίρας 25.

— Ἡ ὁμογενὴς κοινότης **Μαγνησίας** ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερσιν εὐπροσώπου μητροπολιτικοῦ οἴκου. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Ἐφέσου προσήνεγκεν εἰκοσάφραγκα ἑξήκοντα, ὁ ἐκ τῶν προκρίτων κ. *Ζάκας* 25 λίρας, ὁ δὲ *Ι. Βεζύρογλους* ἀνέλαβε τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ οἴκου.

— Ἐξεδόθη αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, ἐπιτρέπον τὴν ἀνέγερσιν ναοῦ ἐν τῇ παρὰ τὸ Δικελῇ ὁμογενεῖ κοινότητι **Καγιακούμ.**

— Τὸ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἱδρυθὲν και εὐεργετικῶς ἔκτοτε δρῶν σωματεῖον τῶν «Τριῶν Ἱεραρχῶν» ἐν **Πανόρμῳ** τῆς Κυζίκου, ἐτέλεσεν ἐν μεγίστῃ συρροῇ κόσμου τῇ 8 Μαΐου τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτήν. Τὸν πανηγυρικὸν ἀπήγγειλεν ὁ δαπάναις τοῦ σωματείου διατηρούμενος τακτικὸς ἱεροκήρυξ κ. *Διονύσιος Μηνᾶς*. Ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ σωματείου κ. *Τζώρτζης Χ'' Ἀναγνώστου* ἀνέγνω τὴν λογοδοσίαν τῶν πεπραγμένων, ἥτις προυξένησεν εἰλικρινῆ χαρὰν εἰς πάντας. Ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἐγένετο δῆλον ὅτι ἡ Ἀδελφότης κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος κατώρθωσεν οὐ μόνον τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἀνελλιπῶς νὰ ἐκπληρώσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τοῦ λήξαντος ἔτους μόλις εἰς 1500 γρ. ἀνήρχετο, νὰ αὐξήσῃ εἰς 10,350 γρ.

— Τῇ 23 Ἀπριλίου ἐτελέσθη ἐν μέσῳ πολλοῦ κόσμου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκομενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν μητροπολιτῶν Κυζίκου, Νικομηδείας, Τραπεζοῦντος, Διδυμοτείχου, Χίου, Δρυϊνουπόλεως, Σερβίων καὶ Κοζάνης **πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία ὑπὲρ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Γένους** Ἡ Α. Θ. Π. ἐμνημόνευσε τὰ ὀνόματα πάντων τῶν εὐεργετησάντων καὶ γενικῶς συνδραμόντων τὰς ἀνωτέρας ἐθνικὰς Σχολὰς καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

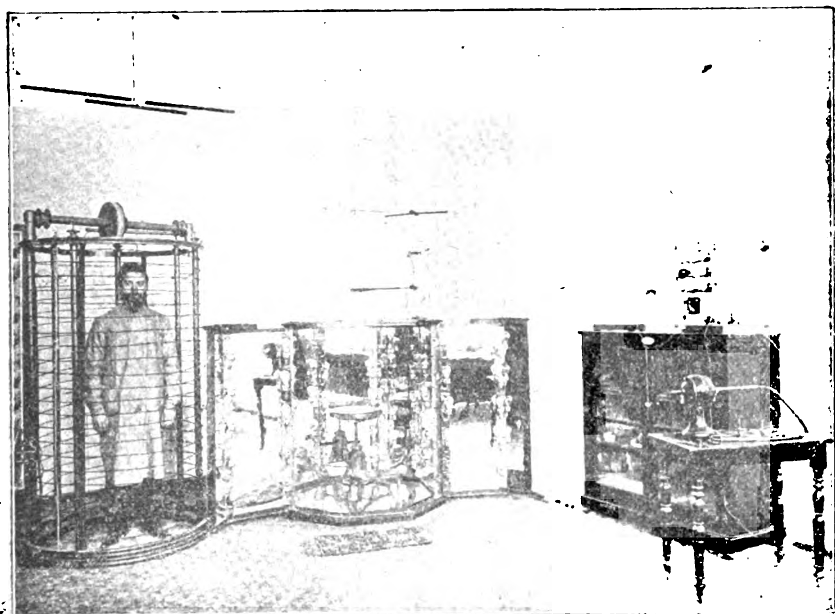
—Τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετέχουσιν ἐκ τῶν μητροπολιτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας οἱ Σεβασμιώτατοι, Κυζίκου *Ἀθανάσιος*, Νικομηδείας *Φιλόθεος*, Πισιδίας *Γεράσιμος*, Τραπεζοῦντος *Κωνσάντιος*, Μηθύμνης *Στέφανος*, Χίου *Κωνσταντῖνος* καὶ Κολωνίας *Πολύκαρπος*.

ΙΑΤΡΕΙΟΝ
ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Τὸ πρῶτον καὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι ἐφάμιλλον τῶν τελειοτάτων Εὐρωπαϊκῶν.

Ὁδὸς Πειραιῶς καὶ Ὁδὸς Σωκράτους 53α, Ἀθῆναι.

ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ. — (Ῥεύματα ὑψίπυκνα, βατβιλλικά, μορτονικνά, φραγκλινικά, γαλβανικά, φαραδικά, ἡμιτονοειδῆ.— ΑΝΑΤΡΙΨΙΘΕΡΑΠΕΙΑ.—ΔΟΝΗΤΙΚΗ ΕΝΤΡΙΒΗ. — ΦΩΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑ.—ΘΕΡΜΟΘΕΡΑΠΕΙΑ.—ΑΠΗΧΗΤΗΡ OUDIN).

Βορεία πλευρὰ α' αἰθούσης.

Διὰ τῶν φυσικῶν τούτων μέσων θεραπεύονται:

Ἀρθριτισμός,	Παραλύσεις,	Ἀκμαί,
Ποδάγρα,	Ἡμικρανία,	Ἐκζέματα,
Ῥευματισμοί,	Νευραλγίαι,	Ἐπιθηλιώματα,
Ἀγκυλώσεις,	Ἀτροφίαι,	Καρκίνος,
Νευρασθένεια,	Ἀνευρυσμοὶ στομάχου, ἐντέρων,	Τριχόπτωσις,
Δυσκοιλιότης,		Λύκος κλπ.

Δ. Π. Βασιλειου

Ἰατρός, εταῖρος τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας τῶν Παρισίων, μέλος τακτικὸν τῶν συνεδρίων Afas, κλπ.

ΚΛΙΝΙΚΗ
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

ΙΩ. Γ. ΧΡΥΣΟΣΠΑΘΗΣ ΙΑΤΡΟΣ

Ἐπὶ 12ετίαν ἐν Γερμανίᾳ, Παρισίοις καὶ Βιέννῃ ἐν τῇ *Χειρουργικῇ*, *Ὀρθοπεδικῇ* καὶ *Γυναικολογίᾳ* ἀσκηθεὶς καὶ ἄρτι ἐξ Εὐρώπης ἐπανακάμψας, ἐφαρμόζει ἐν τῇ τελείᾳ *ὀρθοπεδικῇ χειρουργικῇ κλινικῇ του* (*Συσκευὴ Ραΐντγκεν* μήκους σπινθῆρος 1)2 μέτρου, νῦν κομισθὲν *Μηχάνημα κατὰ τῆς Σκολιώσεως*, *Θεραπευτικοὶ Κινητῆρες*, *Εὐθυντῆρες*, *Ὀρθοπεδικὴ τράπεζα*, *Ἠλεκτρισμοί*, *Μηχάνημα διὰ Θερμοαεροθεραπείαν*, *τέλειον* Ὀρθοπεδικὸν *Γυμναστήριον*, *Μαλάξεις δι' ἠλεκτρισμοῦ κλ. Δωμάτια δι' ἀσθενεῖς*), τὰς νεωτάτας καὶ ἀποτελεσματικωτάτας μεθόδους κατὰ τῆς *Χωλότητος* οἱασδήποτε φύσεως, *Ῥαχίτιδος*, Παραλύσεων, *Στρεβλώσεων* τῶν ἄκρων, ῥάχεως καὶ κεφαλῆς, *Καταγμάτων* καὶ *Ἐξαρθρωμάτων* προσφάτων ἢ κακῶς ἰαθέντων, *Ῥευματισμῶν* χρονίων, *Ἀρθρίτιδος*, *Δυσμορφιῶν ῥινός*, *Κηλῶν*, κλπ. ὀρθοπεδικῶν καὶ χειρουργικῶν νοσημάτων.

Ἐν ἰδίῳ *Ἀκτινοθεραπευτικῷ* ἐργαστηρίῳ *φωτογραφίζονται ἅπασαι αἱ παθήσεις τῶν ὀστῶν*, *ἐσωτερικῶν ὀργάνων*, *λίθοι κύστεως*, *νεφρῶν*, *χολόλιθοι*, *ξένα σώματα ἐν τῷ σώματι*, καὶ *θεραπεύονται* δι' ἀκτίνων Ραΐντγεν ἀνωδύνως, *χρόνιαι πληγαὶ καὶ νοσήματα* τοῦ *δέρματος*, *ὄγκοι*, *λευχαιμίαι*, ἡ *ὑπερτρίχωσις* τοῦ προσώπου, *ἀκροχορδῶνες* (ἐλιές) κλ.

Ἐν τελείῳ Ὀρθοπεδικῷ Ἐργοστασίῳ κατασκευάζονται ὑπὸ Γερμανοῦ μηχανουργοῦ καὶ ὑπὸ ἰατρικὴν ἐποπτείαν Ὀρθοπεδικὰ μηχανήματα παντὸς εἴδους. Κορσέδες ὀρθοπεδικοί, Τεχνητὰ μέλη, Ἐπίδεσμοι, Ἐπιδιορθώσεις κλ.

Παραγγελίαι μηχανημάτων γίνονται τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ ἰατροῦ ἄνευ ἰατρικῆς πληρωμῆς.

Ὧραι ἐπισκέψεως 3—5 μ. μ.

ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ἀρ. 10

Πλατεῖα Ὁμονοίας.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ὁ ἰατρὸς **Κωνστ. Γ. Λαμέρας** εἰδικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὴν Γυναικολογίαν σπουδάσας θεραπεύει διὰ τῶν νεωτάτων μεθόδων τὰ νοσήματα τῶν Γυναικῶν.

Ὁμιλεῖται πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἡ *Γαλλική*, *Ἀγγλική*, *Ἰταλικὴ* καὶ *Τουρκική*.

Ὁδὸς Βίκτωρος Οὐγκὼ ἀριθ. 24α

Παρακαλοῦνται οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «**Ξενοφάνους**» ὅπως φροντίσωσι περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Περιλαμβάνουσα 1) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων*, 2) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος* καὶ 3) τὴν *φιλοσοφίαν τῶν νεωτέρων χρόνων*. Ἐπισυνάπτονται δὲ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν τοῦ βιβλίου *μνημονικὰ διαγράμματα* καὶ *πίνακες τῶν περιεχομένων*, τῶν *κυρίων ὀνομάτων*, τῶν *φιλοσοφικῶν ὅρων*, ἔτι δὲ καὶ πίναξ *χρονολογικὸς κατὰ φιλοσοφικὰς σχολάς*.

Ἐξεδόθη ἤδη ὁ *πρῶτος* τόμος ἐκ τυπογραφικῶν φύλλων 32 συγκείμενος καὶ τιμώμενος *δραχμῶν* μὲν δέκα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, *φράγκων δὲ χρυσῶν* δέκα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐκτυποῦται νῦν ὁ *δεύτερος* τόμος ἴσος τῷ πρώτῳ κατά τε τὸν ὄγκον καὶ τὴν τιμήν.

Τῷ δὲ καταβάλλοντι νῦν ἐκ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ δραχμὰς *δέκα πέντε* (15), ἐκ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ φράγκα χρυσᾶ *δέκα πέντε* (15) ἀποστέλλεται εὐθὺς μὲν ὁ ἐκδεδομένος *πρῶτος* τόμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ ἐκτυπούμενος *δεύτερος*, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀμφότεροι.

Πᾶσα παραγγελία ἀπευθύνεται πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. **Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην**, *Ἀθήνας, ὁδὸς Τρικούπη 47.*

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, **ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας.**

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ—ΙΟΥΛΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘ. Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος Ἀριθ. 2

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΩΥΣΕΩΣ Μ. ΜΩΥΣΕΙΔΟΥ ἰατροῦ

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘΥΠΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ
ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

(Συνέχεια σελίδος 379)

ΜΕΡΟΣ Γον

Ἡ Ἄγκυρα τὴν σήμερον.

Τὰ προϊόντα τῆς πόλεως εἶναι σῖτος, ὄπιον, τραγακάνθη, βάμβαξ, λίνον, ὀπῶραι, κηρός, μέλι, ἰδίᾳ δὲ τὰ περιζήτητα ἔρια τῶν ἐξακουστῶν αὐτῆς αἰγῶν. Τὸ γένος αὐτῶν ἀνέκαθεν ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν περιηγητῶν. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1554 ὁ Busbecq, πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας, εἶχε προτείνει τῇ κυβερνήσει νὰ ἀποστείλῃ τινάς. Ὁ Tournefort, ὁ πρῶτος δώσας τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγκυρανῆς αἰγὸς ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ (τομ. Β. σ. 463), διατείνεται ὅτι ἡ λεπτότης καὶ ἡ μεταξώδης λάμψις τῶν ἐρίων τούτων, τῶν δίκην κροκίδων κρεμαμένων, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν βραχεῖαν καὶ λεπτὴν λειμάδα τῶν χωρῶν τούτων. Ὁ βοτανικὸς Aucher-Eloy ἐπιβεβαιοῖ ὡσαύτως τὴν γνώμην τοῦ Tournefort. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, Στράβων, Πλίνιος, Varro, δὲν γνωρίζουσι τὴν Ἀγκυρανὴν αἶγα. Μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος μετηνέχθη αὕτη ὑπὸ τῶν Σελτζουκιδῶν εἰς τὴν μεταξὺ Ἀγκύρας καὶ Καισαρείας χώραν κατὰ τὰς ἐρεύνας τῶν περιηγητῶν.

Ὡς τόπος καταγωγῆς αὐτῆς φέρεται κοιλάς τις τοῦ Ἀλτάϊ, ἡ τοῦ Πούκδαρμα, παραποτάμου τοῦ Irtich ἐν Σιβηρίᾳ. Ἡ συναγωγὴ τοῦ ἐρίου αὐτῶν ἐξετελεῖτο ἄλλοτε κατ' ἴδιον τρόπον: «αἱ αἶγες δὲν κείρονται, ἔγραφε τῷ 1648 ὁ Τοῦρκος γεωγράφος Ewlia, ἀλλὰ τίλλονται». Ἡ μέθοδος αὕτη, ἡ λίαν βλαβερά, ἦτο εἰς χρῆσιν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Terrent. Varo de Re rust. B. 3. 2. Τὴν σήμερον γενικῶς τὰ ἔρια κείρουσιν διὰ ψαλίδων. Ἡ Ἀγκυρανὴ αἶξ εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἔκτασιν 40,000 τετραγ. χιλιομέτρων, εὐδοκιμεῖ δὲ ἐπὶ ὀροπεδίων, ὧν τὸ ὕψος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 1600 μέτρα, καὶ δὲν εἶνε ὑπὸ τὰ 600 μέτρα. Ἡ ἐγκλιμάτισις αὕτη, ἡ παρά τινων ἄχρι τῶν χρόνων τοῦ Tchihatcheff ἀδύνατος θεωρουμένη, ἐπετεύχθη ὑπὸ τῆς ἑταιρείας τοῦ ἐγκλιματισμοῦ τῶν Παρισίων 1) Ὁ διάσημος Buffon ὡς ἑξῆς περιγράφει τὴν αἶγα ταύτην «Sa toison est d'une blancheur éclatante, les poils qui la composent sont long, deliés, soyeux, et frisés naturellement, leur finesse est extrême». Ὑπὸ χημικὴν ἔποψιν τὸ ἔριον τοῦτο εἶνε ἐξαίρετος καὶ λεπτὴ ὑφαντικὴ ὕλη, ἥτις στερεῖται μὲν βοστρυχώσεως, ἀλλὰ κέκτηται μεταξοειδῶς στιλπνὴν ἐπιφάνειαν.

Τὸ μῆκος τῆς τριχὸς τοῦ ἐρίου τούτου ὑπερβαίνει πολλάκις τὸ 1 $^1/_2$ μέτρον. Τὸ βαρύτιμον τοῦτο ἔριον εἶνε ἀργυρόλευκον, τρίχες δὲ τεφραὶ ἢ μέλαιναι ἔχουσι μικροτέραν ἀξίαν. Εἰς τὰ λευκὰ ἔρια τῆς Ἀγκύρας σχεδὸν πάντοτε διακρίνονται τὰ λέπια τῆς ἐπιδερμίδος, ἅτινα κέκτηνται τὸ πλάτος τῆς τριχὸς καὶ ἔχουσιν ὀδοντωτὴν ὑφήν. Ἡ ἐντεριώνη εἰς πολλὰς τρίχας καταφαίνεται ὁλόκληρος, εἴς τινας δὲ πάλιν μόνον σποραδικῶς· τὸ πάχος τῆς τριχὸς ποικίλλει μεταξὺ 0, 027 καὶ 0, 054, συνήθως δὲ 0, 0442 χ. σ. μ· Τὰ ἔρια τῆς Ἀγκύρας χρησιμεύουσι σήμερον πρὸς ἀπομίμησιν τῶν ἀνθρωπίνων τριχῶν, πρὸς ἃς ταῦτα, ἅμα χρωσθῶσι μέλανα, ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ τῶν τιφτικίων (wohair-wolle) ἀνέρχεται εἰς 400-500,000 χιλιόγραμμα. Ἑκάστη αἶξ δίδει ἐτησίως ὀκᾶν ἐρίου (1222 grammes). Ἐκ τούτων

1) Société imperiale d'acclim. de Paris. Tchihatcheff. Une page sur l'orient 1868 σελ. 181—183.

100,000 χ.λ.γ. χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ χώρᾳ πρὸς κατασκευὴν νημάτων, ἐξαγομένων εἰς Ὀλλανδίαν, 40-50,000 χ.λ.γ. κατεργάζονται ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ εἰς σάλια καὶ διάφορα ὑφάσματα, 300—320,000 χ.λ.γ. ἐξάγονται εἰς Ἀγγλίαν ἀκατέργαστα. Μικρὰ ποσότης εἰσάγεται εἰς Γαλλίαν διὰ Μασσαλίας καὶ Αὐστρίαν διὰ Τεργέστης.

Πρὸ 80 ἐτῶν τὸ ἐμπόριον τοῦ ἐρίου (τιφτικίου) ἀπετέλει πηγὴν πλούτου καὶ εὐημερίας εἰς τὴν Ἄγκυραν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δυστυχῶς τὸ ἐμπόριον τοῦτο παρήκμασε καὶ εὑρίσκεται ἐν ἀποσυνθέσει. Ἡ ὀκκᾶ τοῦ ἐρίου, ἡ ἄλλοτε 10—15 φράγκων τιμωμένη, σήμερον μόλις 4—6 φρ. τιμᾶται.

Μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων φυτῶν ἀναφέρομεν τὴν **ἀπιδέαν**, ἧς ἀριθμοῦσιν 37 εἴδη, τὴν **μηλέαν**, τὴν **βυσσινέαν** καὶ διάφορα ἄλλα πολυάριθμα εἴδη, ὧν ὁ καρπὸς μεταφέρεται εἰς Κων)πολιν. Ἡ **Ῥάμνος** (κ. Μαυραγκαθεῖα= Rhamnus tinctoria) φύεται ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Ἀγκύρας παρέχουσα κόκκον χρήσιμον πρὸς βαφὴν ἐρίων καὶ βαμβακερῶν. Ἡ ἐσοδεία κατὰ μέσον ὅρον ὑπερβαίνει τὰ 300,000 φράγκα. Ἐβεβαιώθη ἐν Ἀγκύρᾳ, ὅτι τὸ ἔδαφος χωρὶς νὰ λιπανθῇ, μόνον εἰς νεατὸν ἐπαφιέμενον, μετὰ ἐτησίαν παραγωγὴν παράγει 14 κόκκους σίτου ἀντὶ ἑνός. Τὸ **μέλι** τῆς Ἀγκύρας διακρίνεται διὰ τὸ πάλλευκον καὶ εὐῶδες αὐτοῦ, εἶνε δὲ ἐξάκουστον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ἁμιλλώμενον πρὸς τὸ Ὑμήττειον.

Ἡ ἐγχώριος βιομηχανία ἐκ τῶν ἐρίων κατασκευάζει λεπτὰς καὶ ὡραίας περικνημῖδας, γάντια, μακρὰ σάλια, καλύπτρας, τάπητας διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν.

Ἡ πόλις μέχρι τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ σιδηροδρόμου Ἀνατολῆς μικρὰν καὶ ἀσήμαντον ἐπαρουσίαζε τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1890 ἡ ὄψις αὐτῆς ὅλως μετήλλαξε. Τὴν σήμερον εἶνε μία τῶν σπαιδαιοτέρων πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν. Πράκτορες πολλοὶ διαρκῶς ἐν αὐτῇ ἑδρεύοντες ἀποστέλλουσι τὰ προϊόντα αὐτῆς κατ' εὐθεῖαν εἰς Εὐρώπην.

Ἡ Ἄγκυρα τρέφει γαλᾶς περιφήμους, λαγιδεῖς καὶ κονίκλους, ὧν αἱ τρίχες εἶνε μακραὶ καὶ στιλπναί. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐπαϊόντων, οἱ Ἀγκυρανοὶ λαγωοὶ (chartrés) εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες

δίδουσι τὸ ἀφθονώτερον καὶ καλύτερον ἔριον. (Agri ult. Moderne 6 10/βρίου 1903).

Τὸ κλῖμα τῆς Ἀγκύρας εἶνε ξηρόν, ὑποκείμενον εἰς ἀποτόμους ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς. Τὰ κυνικὰ. τοῦ θέρους καύματα δύναται νὰ διαδεχθῇ χειμὼν τοσοῦτον δριμύς, ὥστε ἡ θερμοκρασία νὰ κατέλθῃ εἰς 12°, 15° ἢ 18° ὑπὸ τὸ μηδὲν (C). Οἱ πυρετοὶ ἐπισκέπτονται ἔστιν ὅτε τὴν πόλιν κατὰ τὸ θέρος. Οἱ κῆποι καὶ οἱ ἀμπελῶνες, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 10,000 περίπου, καὶ ἐν οἷς ὑψοῦνται οἰκίαι ἀποτελοῦσαι τὰ θερινὰ τῶν κατοίκων ἐνδιαιτήματα, στολίζουσι τοὺς περιοίκους τῆς πόλεως γηλόφους. Τρεῖς ῥύακες ἀρδεύουσι τὰς γαίας τῆς πόλεως. Ὁ ῥύαξ *Τσιποὺκ*, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν τοῦ Ἀλᾶ-δὰγ ἀντιστηριγμάτων κατερχόμενος, ῥέει πρὸς Β. τῆς πόλεως.

Ὁ ῥύαξ τοῦ *Δαπακχανὲ* διὰ τῆς ἀνατολικῆς τῆς πόλεως μοίρας διερχόμενος μετοχετεύεται καταλλήλως εἰς τοὺς κήπους καὶ ἀμπελῶνας, τοὺς ἐντὸς τῆς πόλεως εὑρισκομένους· ὁ Ῥύαξ *Ἰνδζέσου*, διὰ τῶν ὀπωροκηπίων τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως κυλινδούμενος ἐκβάλλει μεταξὺ *Ὀρμὰν Τσιφλὶκ* καὶ *Ἄκ κιοπροῦ* εἰς τὸν προμνημονευθέντα *Τσιποὺκ-τσάϊ*.

Ἐπικρατοῦσα ἐν Ἀγκύρα γλῶσσα εἶνε ἡ Τουρκικὴ ἴδιον ὅλως τύπον ἔχουσα. Τὸ ζήτημα τοῦτο δύναται, καθ' ἡμᾶς, δεόντως διακριβούμενον νὰ διαλευκάνῃ σκοτεινά τινα σημεῖα τῆς καταγωγῆς τῶν Ἀγκυρανῶν, ἣν διάσημοι ἀρχαιολόγοι, ὡς ὁ Tournefort (1700) καὶ ὁ Perrot [1]), θέλουσι ν' ἀναγάγωσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον Γαλατικὸν γένος. Ὁ τύπος τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ Ἀρμενίων παραλλάσσει πως τοῦ κοινοῦ. Κόμη ξανθή, ὀφθαλμοὶ γαλανοὶ καὶ πρόσωπον ᾠοειδὲς χαρακτηρίζει τοὺς πλείους αὐτῶν.

Ἐπίλογος.

Τοιαύτη περίπου ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῆς ἡ ἱστορία τῆς πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἐν τῇ Ἀνατολῇ δρασάσης μητροπόλεως τῆς Γαλατίας Ἀγκύρας. Ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ σάλου καὶ

1) Souvenirs d'un voyage en Asie mineure 6. 319—324.

τοῦ συμφυρμοῦ τῶν εἰς τὴν χώραν ταύτην διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπιδραμόντων ἐθνῶν κατώρθωσεν αὕτη μόνη νὰ διατηρήσῃ τό τε ὄνομα καὶ τὸ κλέος αὐτῆς σῶον καὶ ἀβλαβές. Ἐκπτύξαντες μικράν τινα πτυχὴν τῆς ἱστορίας τῆς Γαλατίας ὡς μόνον ἡμῶν σκοπὸν εἴχομεν νὰ προσενέγκωμεν ἔρανόν τινα τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις. Ἂν ἐπετύχομεν τοῦ πόθου ἡμῶν ἢ μή, οἱ ἐπαΐοντες κρινέτωσαν.

Ἔγραφον ἐν Κων]πόλει τῇ 10 Φεβρουαρίου 1905.

Μωϋσῆς Μ. Μωϋσείδης
Ἰατρός.

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΥ
ΕΝ ΜΙΚΡΑι ΑΣΙΑι

Ἀποτυχίαι Προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν ἐν Σινώπῃ

Ὅτι μὲν ἡ Σινώπη διά τε τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν σημασίαν καὶ τὸ ὀνομαστὸν ἐμπόριον καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοῦ λιμένος καὶ τὸν ἱκανὸν ἀριθμὸν τῶν χριστιανῶν αὐτῆς κατοίκων γνωστὴ ἔκπαλαι τοῖς πολλοῖς οὖσα ἔμελλε νὰ καταστῇ καὶ τόπος ἐπισκέψεως προσηλυτιστῶν ἑτέρων δογμάτων, τοῦτο ἦτο προσδόκιμον. Ὅτι δὲ οὗτοι ἠδύναντο νὰ εὕρωσιν ἔδαφος γόνιμον πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν ἐσφαλμένων θρησκευτικῶν αὐτῶν δοξασιῶν ἐπὶ βλάβῃ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους, οὐδείς, ὅστις τὸν ἀρχαῖον καὶ σύγχρονον γινώσκει τῶν Σινωπέων θρησκευτικὸν χαρακτῆρα, δύναται νὰ πιστεύσῃ. Οἱ Σινωπεῖς δικαίως δύνανται νὰ καυχῶνται, ὅτι αἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς προσηλυτιστικαὶ ἐνέργειαι ἄστοχοι ὅλως καὶ

ἄκαρποι ἀπέβησαν ἀπέναντι τῆς σταθερᾶς καὶ πιστῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν καὶ εἰς πάντα τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα, τὰ ἕλκοντα τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς πολιᾶς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ τὴν Σινώπην ἐπισκεψάμενοι ὀπαδοὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν σπουδαίαν, συστηματικήν, ἀδιάκοπον καὶ πεισματώδη ἐνέργειαν προσηλυτισμοῦ καὶ προσοικειώσεως τῶν ἡμετέρων δὲν κατέβαλον, καὶ περὶ τὴν θεολογίαν δὲ καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἐν γένει γνώσεις μικροὶ καὶ ἐν πολλοῖς ἀμύητοι ἐδείχθησαν. ἀλλ' ἐκ τοῦ μικροῦ κακοῦ τὸ μεῖζον, ὡς ἐκ τοῦ σπινθῆρος ἡ οὐρανομήκης πυρκαϊά, ὡς ἐκ τοῦ ἐλαχίστου μικροβίου ἡ θανατηφόρος νόσος. Ἐὰν δὲ ἀσυγκροτήτους περὶ τὰ γράμματα καὶ ἀδιαφόρους περὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν τοὺς Σινωπεῖς εὕρισκον, ἀναμφιβόλως ἤθελον συλλάβει εἰς τὰ προσηλυτιστικὰ αὐτῶν δίκτυα πολλοὺς ἐπὶ βλάβῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους καὶ συγχύσει τῆς φιλησύχου Κοινότητος.

Ἀλλ' οἱ ἀπόγονοι τῶν Μιλησίων καὶ Ἀθηναίων, οἱ καλῶς γινώσκοντες, ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἠγάπησαν, ἐτίμησαν καὶ ἐκαλλιέργησαν σειρὰ ἄπειρος καὶ ἀδιάσπαστος ἐξόχων λογίων ἀνδρῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν, διαπρεψάντων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ ποιήσει (κωμῳδίᾳ καὶ δράματι), τῇ γεωγραφίᾳ καὶ τῇ ἱστοριογραφίᾳ καὶ τῇ ἀστρονομίᾳ, οἱ ἀπόγονοι τοῦ *Διογένους* καὶ *Διοδώρου*, τοῦ *Διονυσίου* καὶ τοῦ *Διοφίλου*, τοῦ *Βάτωνος* καὶ *Τιμοθέου τοῦ Πατρίωνος*, τοῦ *Θεοπόμπου* καὶ *Βιλλάρου* καὶ *Χιοφάντου* περὶ πολλοῦ τὴν παιδείαν ποιούμενοι διὰ τῆς μείζονος ἀναπτύξεως αὐτῶν τὸν κίνδυνον διεξέφυγον καὶ τῆς θρησκευτικῆς ζημίας ἠλευθερώθησαν καὶ τοὺς πλάνους κατήσχυναν. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δ' αὐτῶν προσελθοῦσα συνεπίκουρος ἡ θερμὴ καὶ εἰλικρινὴς ἀφοσίωσις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἧς ἕνεκα τὰ πάντα καὶ ζωὴν νὰ θυσιάσωσι δύνανται, ὑπέδειξαν εἰς τοὺς ψευδοδιδασκάλους τὴν ὁδὸν τῆς ἀναχωρήσεως, δυστροποῦντας δὲ μετὰ δικαίας ἐπιμονῆς ἀπήλασαν.

Τοῦτο ἀνεμένετο ἄλλως παρὰ τῶν πιστῶν κληρονόμων τῶν μεγάλων κατὰ τοὺς παλαιοτάτους καιροὺς ἱεραρχῶν τῆς Σινώπης, τοῦ *Φιλολόγου* καὶ *Φωκᾶ* καὶ *Ἀντιλόχου*, τοῦ *Πυθαγόρου* καὶ *Σεργίου* καὶ *Γρηγορίου*, ἁπάντων μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνησίας ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως, ἐπικρατήσεως καὶ διαδόσεως τῶν ὀρθῶν δογμάτων τῆς πίστεως

ἐν διαφόροις συνόδοις ἐργασαμένων καὶ ταῦτα ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην αὐτοῖς καταλιπόντων. Διότι δὲν εἶναι ἀδιάφορον νὰ εἶναί τις ὀρθόδοξος ἢ ἑτερόδοξος, ὡς δὲν εἶναι ἀδιάφορον νὰ μένῃ τις ἐν τῷ φωτὶ ἢ τῷ σκότει, τῇ ἀληθείᾳ ἢ τῇ πλάνῃ, τῇ εὐπραγίᾳ ἢ τῇ κακοδαιμονίᾳ. Ἂν δὲ τὸ ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις, τοῖς πολιτεύμασι καὶ τοῖς νόμοις, τοῖς λογισμοῖς καὶ συναισθήμασι, τὰ μάλιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξύψωσιν καὶ τὸν προβιβασμὸν τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξηυγένισε καὶ ἐμόρφωσε τὸν διανοητικόν, καλλαισθητικόν, ἠθικὸν καὶ κοινωνικὸν τῶν λαῶν χαρακτῆρα, ἀναντίρρητον ὅτι ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἥτις ἐξαγνίζει καὶ φωτίζει, ἔμελλε ν' ἀποβῇ ἀληθὴς πηγὴ σωτηρίων καὶ εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐκ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμῶν ἐξέλαμψε καὶ ἐκλάμπει πᾶσα ὑπέροχος καὶ θαυμαστὴ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἀρχὴ καὶ γνῶσις, ἐξεπορεύθη δὲ καὶ ἐκπορεύεται πᾶσα ἀληθὴς θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ζωὴ καὶ δρᾶσις, ἅτε δὴ τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων ἀλήθειαν κατεχούσης καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Πατέρων ἀναπτυχθέντα ὀρθὰ δόγματα πιστῶς καὶ εὐλαβῶς διατηρούσης, ὡς ἡ ἀρχαία καὶ σύγχρονος μαρτυρεῖ Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Τοῦτο καλῶς γινώσκοντες οἱ φιλογενεῖς τῆς Σινώπης Ὀρθόδοξοι πάντοτε ἐπιτυχῶς τὰς προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας ἀπέκρουσαν καὶ οὐδέποτε μετὰ τῶν υἱῶν τῆς πλάνης καὶ τοῦ ψεύδους συνεκοινώνησαν. Ὅθεν ἀλληλοδιαδόχως ἦλθον καὶ ἀντιπαρῆλθον οἱ τῶν καλβινιζόντων Εὐαγγελικῶν ὀπαδοί, λόγῳ μὲν τὴν διάδοσιν τῶν Ἁγίων τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας Γραφῶν προβάλλοντες, πράγματι δὲ καταχθόνιον διενεργοῦντες προσηλυτισμὸν καὶ ὑφαρπαγὴν τῶν ἡμετέρων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς μίσθαρνα ὄργανα ἑαυτοὺς ἀνέδειξαν· διότι οὐχὶ σπανίως διεβεβαιώθη ὅτι πολλοὶ τούτων, μᾶλλον δ' ἅπαντες οἱ τὴν Ἀνατολὴν περιτρέχοντες Ἕλληνες τὸ γένος ὡς τὰ πολλὰ δυστυχῶς, οὐχὶ ἐξ ὑψηλοτέρας δῆθεν ἐπιγνώσεως καὶ μετὰ μελέτην σχηματισθείσης σταθερᾶς πεποιθήσεως, ἀλλ' ἐξ ὑλικοῦ συμφέροντος πρὸς τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν πλάνην προσεχώρησαν, τὴν Ὀρθοδοξίαν ἀντὶ πινακίου φακῆς ἀπολακτίσαντες. Καὶ ἐκ μὲν τῆς μελέτης τῆς συγχρόνου ἱστορίας καὶ τῶν εἰδήσεων τῶν ὑπερομηλίκων ἡμῶν οὐδεὶς τῶν Διαμαρτυρομένων χριστιανῶν μέχρι τοῦ 1870 τὴν πόλιν ταύτην φαίνεται ἐπιδραμών,

ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ῥαγδαῖαι ἐπισκέψεις τούτων ἐγένοντο καὶ οὐκ ὀλίγη σύγχυσις τοῖς Σινωπεῦσιν ἐδημιουργήθη καὶ ἐνόχλησις. Καθ' ἃ οἱ γεραίτεροι ἡμῶν μνημονεύουσι πρὸ τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν διαμαρτυρόμενός τις *Χατζηγεώργιος* τοὔνομα τὰς 'Αγίας Γραφὰς πωλῶν ἐδοκίμασε νὰ ἑλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν διὰ τοῦ ἐν τοῖς καφείοις καὶ ταῖς πλατείαις κηρύγματος αὐτοῦ τοὺς ἡμετέρους. 'Αλλὰ καὶ τοῦτον καὶ ἑτέρους δύο μετά τινα καιρὸν μετ' αὐτὸν ἀφικομένους ἀπήλασαν οἱ 'Ορθόδοξοι Ἕλληνες χριστιανοὶ καταδείξαντες ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐνυπάρχει ἀκοίμητον τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν ἀγάπης καὶ ὅτι οὐδεὶς ν' ἀποσπάσῃ ἢ νὰ προσβάλῃ ἢ νὰ διαστρέψῃ τὴν θρησκείαν ἐκείνην δύναται, ἥτις ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν τροφὴν καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τὸ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον τῆς ὑποστάσεως τοῦ Γένους ἡμῶν, ἄνευ δικαίας κατ' αὐτοῦ ὀργῆς καὶ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως. Πρὸ τριάκοντα δὲ περίπου ἐτῶν ἕτερός τις διαμαρτυρόμενος ὁ κ. *Χατζησάββας Τζουρουκτζῆς* μετὰ μανίας ἐπιδραμὼν τὴν πόλιν ἡμῶν οὐδέν τι κατώρθωσεν, εἰ καὶ ἀκατάπαυστον διενήργει προσηλυτισμόν. Τετράκις δὲ ἢ πεντάκις τὴν ἐπιδρομὴν αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπαναλαβὼν μόλις κατώρθωσε νὰ κατηχήσῃ ἀγράμματόν τινα *Κυριακὸν* ὑποδηματοποιόν, καὶ τοῦτον οὐχὶ Σινωπέα, ἀλλὰ κάτοικον τῆς Καρούσης (Κέρζας), πολυχνίου ἐξάωρον ἀπέχοντος κατὰ ξηρὰν τῆς Σινώπης. *Μιχαὴλ* δέ τις *Παπάζογλους* ἐξ 'Αλάτσαμ, υἱὸς τοῦ ἱερέως *Παπαπαναγιώτου*, βιβλιοπώλης καὶ προσηλυτιστὴς τὴν αὐτὴν ἄστοχον καὶ ἄκαρπον κατέβαλεν ἐνέργειαν πρὸ εἰκοσαετίας ἐπισκεψάμενος τὴν πόλιν ἡμῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον περίπου ἕτερος διαμαρτυρόμενος *Ξενοφῶν* τοὔνομα μεθ' ἑνὸς ἑτέρου ἐπὶ σκοπῷ πωλήσεως βιβλίων τῶν 'Αγίων Γραφῶν εἰς Σινώπην ἐλθών, σκανδαλωδέστατον διενήργει προσηλυτισμὸν ἐν τοῖς καφείοις καὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις τὴν διάστροφον καὶ πεπλανημένην τῶν εὐαγγελικῶν προβάλλων διδασκαλίαν. 'Ο τότε προεδρεύων ἐν τῷ 'Εθνικῷ τῆς Κοινότητος Συμβουλίῳ σεβαστὸς νῦν γέρων *Χρῆστος Γρηγοριάδης*, ἀνὴρ ῥέκτης καὶ πιστὸν τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν τέκνον, καὶ ὁ ἐν τοῖς μάλιστα ὑπὲρ τῶν κοινοτικῶν ἡμῶν πραγμάτων δράσας κ. *Νικόλαος Τζινόγλους*, ἀνὴρ φιλογενέστατος καὶ ἄκρος 'Ορθόδοξος ταχέως προσκαλέσαντες αὐτοὺς ὑπέδειξαν τὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην τῆς ταχείας

αὐτῶν ἀναχωρήσεως πρὸς πρόληψιν κακῶν πρὸς αὐτούς, ἐνδεχομένων ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ τοῦ πλήθους. Ἕτερος μίσθιος τῆς Ἀμερικανικῆς προσηλυτιστικῆς ἑταιρείας βιβλιοπώλης ὁ κ. *Ἀπόστολος Ἰχθυόπουλος* πρὸ ἑξαετίας ἐλθών, νῦν δὲ κῆρυξ τῆς ἐν Πάφρᾳ διαμαρτυρομένης Ἐκκλησίας, ἄνευ ἀποτελέσματος ὑπέστρεψεν, ὅθεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπῆλθε. Κατὰ τὴν 25 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1900 ἕτερος βιβλιοπώλης καὶ κήρυξ τῆς Διαμαρτυρήσεως ὁ ἐκ Κιουτάχιας *Δημήτριος Μηνᾶ* περιερχόμενος τὸ ἀπὸ Ποντοηρακλείας μέχρι Κασταμονῆς διαμέρισμα, εἰς ὃ διδάσκαλος ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς ἐτάχθη ἐπὶ σκοπῷ προσηλυτίσεως, ἐπεσκέψατο καὶ τὴν Σινώπην τὰ ὀλέθρια τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ προβάλλων διδάγματα. Μὴ δυνηθεὶς κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν νὰ κατορθώσῃ τι ἐπανέλαβε τὴν ἐπιδρομὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν 17 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1902, ἀλλ' ἠναγκάσθη τάχιστα ν' ἀναχωρήσῃ θαυμάζων τὴν σταθερὰν τῶν Σινωπέων ἐμμονὴν εἰς τὰ πάτρια καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Πάντων τούτων αὐθαδέστερος καὶ θρασύτερος προσηλυτιστὴς ἐδείχθη ὁ κατὰ τὴν 18 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1902 ἐνταῦθα ἀφικόμενος *Γεώργιος Προυσαεύς*, ἐξ Οἰνόης καταγόμενος καὶ ἐκ γονέων ὀρθοδόξων, πιστῶς καὶ ἀκραδάντως ἐμμενόντων εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν, γεννηθεὶς τὰς δὲ σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ Σχολῇ τοῦ Μερσεβὰν ἀποπερατώσας. Ὁ Διαμαρτυρόμενος οὗτος, βιβλιοπώλης ἅμα καὶ κῆρυξ, παραθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπισκέψεως ἁπλουστάτων τινῶν ἀνθρώπων, τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ καὶ τὸ εἰς ὃ ἀνῆκε δόγμα ἀγνοούντων, μετ' ἀνηκούστου ἀναιδείας προύτεινε νὰ κηρύξῃ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς τὰ πλήθη. Τὸ γεγονὸς τὰς ἀκοὰς τῶν Ὀρθοδόξων διαδραμὸν ἐξῆψεν εἰς ἀκρότατον τὴν ἱερὰν ἀγανάκτησιν αὐτῶν καὶ οὐκ ὀλίγοι ἄπαυστον κατέβαλον ἐνέργειαν πρὸς ἀπέλασιν αὐτοῦ. Οἱ τῆς πατρῴας εὐσεβείας φρουροὶ ἀκοίμητοι καὶ λάτρεις ἔνθερμοι· *Ἰωάννης*, *Βασίλειος* καὶ *Νικόλαος Ἀλτίνογλου* καὶ *Γεώργιος Τσάκωνας*, ἄνδρες καὶ περὶ τὰ λοιπὰ φιλοτιμότατοι καὶ φιλογενέστατοι, εὐκαίρως λίαν διενεργήσαντες ὑπερόριον τῆς πόλεως ἡμῶν τὸν ἐν ἐνδύματι προβάτου ἀλλὰ λύκον ἅρπαγα προσηλυτιστὴν κατέστησαν. Οὕτως ἡ Σινώπη οὐδὲν τῶν Ὀρθοδόξων τέκνων αὐτῆς ἀπώλεσε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ἔκτοτε οὐδὲν ἀριθμεῖ θῦμα τῆς μεθοδείας τῆς πλάνης καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ψευδοδιδασκάλων.

Ὁ ἀμερόληπτος ἀναγνώστης δύναται ἀληθῶς νὰ θαυμάσῃ, πῶς ἡ τοσαύτας προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας ὑποστᾶσα αὕτη πόλις δὲν ἠκολούθησε τῇ τύχῃ πολλῶν ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἀκτῆς τοῦ Εὐξείνου πόλεων, ὧν τινὲς τῶν κατοίκων εὐάλωτοι τέλος ὑπὸ τοῦ νοητοῦ θηρίου ἐγένοντο.

Οὐ μόνον δὲ τοὺς ὑπὸ τῆς Διαμαρτυρήσεως ἐπαπειληθέντας κινδύνους διὰ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ θερμῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπεσόβησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν Παπιστῶν προβληθέντας προσηλυτιστικοὺς βρόχους καὶ ἄρκυς ἐπιδεξίως διεξέφυγον. Ὁ Παπισμός, ἐξάμβλωμα τῆς ἀληθοῦς τοῦ Ἐσταυρωμένου θρησκείας, σωρεία ἐν πολλοῖς τῆς θρησκείας ὑποκειμένοις ἐσφαλμένων δοξασιῶν καὶ ἀνυποίστων δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων, ἐχθρὸς δ' ἀμείλικτος τοῦ Γένους ἡμῶν, ἀείποτε παρέστη βδέλυγμα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ὀρθοδόξων Σινωπέων ἀπαίσιον, ἀναλογιζομένων τὰ θλιβερὰ ἐπακολουθήματα τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς λύμης, ἥτις ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς ἐγκαθιδρύσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. Καὶ ἐνῷ εἰς παλαιοτέρους χρόνους μάλιστα δ' ἀπὸ τοῦ 1850 οὐκ' ὀλίγοι Λατῖνοι κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, οὐδεὶς τῶν Σινωπέων ἠσθάνθη κλίσιν ἐν ἑαυτῷ πρὸς πλησίασιν τῶν λάτρεων τῆς Παπωσύνης. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους, οὓς ἀναφέρομεν καὶ ὕστερον μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους τοιαύτη ἐπιδρομὴ οἷα ἐν Κωνταντινουπόλει καὶ Σμύρνῃ καὶ Χίῳ καὶ Μυτιλήνῃ καὶ τελευταῖον δὶς ἐν Ἀμισῷ καὶ Τραπεζοῦντι δὲν ἐγένετο, ἔνθα καὶ μοναχικὰ τάγματα ἐγκαθιδρύθησαν καὶ σχολεῖα ᾠκοδομήθησαν ὑπὲρ προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν καὶ παπικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἤδη ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, τῆς πάντοτε καραδοκούσης καὶ διὰ τὸ μέλλον προνοούσης, περιῆλθεν ἔκτοτε μεγάλη ἐδαφικὴ ἔκτασις εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς πόλεως ἄκρον μετὰ τὴν Ὀρθόδοξον συνοικίαν εὑρισκομένη, ἥτις ὑπὸ τὸ ὄνομα «τὰ Φράγκικα» γνωστὴ οὐχὶ σπανίως παρεῖχεν ἀφορμὴν συχνῆς ἐπικέψεως τῶν ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης καὶ τόπος διαμονῆς τῶν κατὰ καιροὺς ἀφικνουμένων Λατίνων τὸ θρήσκευμα ξένων ἀπέβη. Ἀπὸ τοῦ 1853 ἐγένετο μάλιστα καὶ τόπος κατοικίας τῶν Λατίνων τὸ δόγμα προξένων καὶ ἀτμοπλοϊκῶν πρακτόρων καὶ ἀναφέρονται οἰκογένειαι τοῦ ***Μικέλη Μουτοβάτη***, Ἰταλοῦ μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ Λατίνου τὰς

θρησκευτικὰς πεποιθήσεις προξένου δὲ τῆς Ῥωσσίας, καὶ τοῦ *Πίρ-γεντσ*, προξένου τῆς Αὐστρίας, τοῦ *Πιάτσου Μοντοβάτου* διαδόχου τοῦ τελευταίου, τοῦ Γάλλου πράκτορος *Σαπάχ*, συγγενοῦς ἐξ ἀγχιστείας τοῦ Πιάτσου, αἵτινες μὴ ἀνεχόμεναι νὰ ἐκκλησιάζωνται ἔν τινι δωματίῳ τοῦ προξενείου αὐτῶν, μεταβληθέντι εἰς ναόν, διενήργησαν καὶ ἐκκλησία ὑπὸ πρόσχημα κελλίου ἱερέως κατ' ἀρχὰς ᾠκοδομήθη παρὰ τὰ καθεστῶτα, ἐν ᾧ ἐφ' ἱκανὸν ἱερούργει χρόνον ὁ Λατῖνος κληρικὸς *Φετέλλης*. Τὸ πρᾶγμα ἁπλοῦν ὂν κατὰ τὸ φαινόμενον ἐνεκυμόνει κινδύνους διὰ τὸ μέλλον ἐπιφόβους. Ἴσως ἐπιεικής τις κριτὴς ἤθελε πειραθῆ νὰ πείσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι ἁπλῆ ἀτομικὴ ἐπιθυμία προήγαγε τοὺς κατὰ καιροὺς Λατίνους νὰ προσκτήσωνται τὸν χῶρον ἐκεῖνον καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ εὐκτηρίου τούτου οἴκου. Εἴτε κρύφιον ἐνθύμημα, εἴτε ἄδολος πόθος ὑπηγόρευσε τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα γενομένων δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ κτῆσις τοσούτου ἐκτεταμένου ἐδάφους ἦτο οἱονεὶ κατάληψις στρατηγικῆς θέσεως καὶ ἡ ἵδρυσις ναοῦ, ἔνθα οὐχὶ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἐπέβαλλεν αὐτήν, ἦτο παρασκευὴ ἑνὸς τῶν προμαχώνων πρὸς θρησκευτικὴν πολιορκίαν τῶν ἡμετέρων, μεθ' ὃν ἔμελλον νὰκολουθήσωσι καὶ ἄλλοι, ἂν ἡ τῆς τύχης εὔνοια ἐβοήθει· διότι τοσαύτην πρόνοιαν περὶ τὴν διατήρησιν αὐτῶν ἐπεδείξαντο, ὥστε εἰ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα πέντε ἔτη οὐδεὶς σχεδὸν τοῦ Λατινικοῦ δόγματος ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρέμεινε κάτοικος, ὁ ἐν Τραπεζοῦντι Λατῖνος ἐπίσκοπος καὶ τοῦ μοναχικοῦ τῶν Καπουτσίνων τάγματος προϊστάμενος père Eugène τὰ μὲν δύο κτίρια τὰ πρὸς κατοικίαν χρησιμεύοντα ν' ἀνακαινίσῃ λαμπρῶς προέθετο, μόλις εἰς σημεῖον καταρρεύσεως ἔφθασαν, τὸν δὲ ναὸν ὑπὸ πυρκαϊᾶς, ἐξ ἀπροσεξίας Πολωνοῦ τινος ἐξορίστου ἀναφθείσης, πρὸ δεκαοκταετίας ἀποτεφρωθέντα ἐξ ὁλοκλήρου ν' ἀνιδρύσῃ ἐνήργησε παρὰ τοὺς νόμους τοὺς ἰσχύοντας, καθ' οὓς ἐκκλησία οἱουδήποτε δόγματος ἐγείρεται, ὅταν πεντήκοντα οἰκογένειαι αὐτὸ πρεσβεύουσαι ὑπάρχωσιν. Οὕτω δὲ τὴν 31 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1900 ἐκκλησία καὶ κτίρια παρίσταντο τελειότατα οἰκοδομήματα. Οὐ μόνον δὲ ὁ ἐπίσκοπος οὗτος ἀλλὰ καὶ ὁ γεωμέτρης *Παρπαρὶν* Λατῖνος τὸ θρήσκευμα, ὀλίγῳ πρότερον αὐτοῦ, τὴν αὐτὴν κατέβαλε μέριμναν, ὅπως ἔνθεν μὲν ἀκέραιον διαφυλάξῃ, ἔνθεν δὲ ὑπέροχον ἀναδείξῃ τὸν Λατινικὸν

τοῦτον χῶρον μετὰ τὴν μεγάλην καὶ ὀλεθρίαν τοῦ 1895 πυρκαϊάν, καθ' ἣν εἰς σωροὺς καπνιζόντων ἐρειπίων μετεβλήθησαν περὶ τὰ 250 τῶν Ὀρθοδόξων κτίρια· διότι οὐ μόνον δὲν ἠλάττωσε τὴν τοῦ ἐδάφους τούτου ἔκτασιν κατὰ ἀναλόγους τετραγωνικοὺς πήχεις κατὰ τὴν ῥυμοτομίαν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ οὕτω διέτεμε τὴν τελευταίαν, ὥστε τὸ Λατινικὸν τοῦτο γήπεδον ἐκ διαφόρων μερῶν ὑφ' ὁδῶν νὰ περιβληθῇ, οὕτω δὲ προσλάβῃ σημασίαν καὶ ἀξίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΡΜΕΙΑΣ

Μεταξὺ τῶν μυστηρίων, ὧν τὸν πέπλον μετὰ πολλῆς φειδοῦς ὑπεγείρει ἡμῖν ἡ ἱστορία, εἶναι καὶ τὰ περὶ *Ἑρμείου* τοῦ Ἀσσίων καὶ Ἀταρνειτῶν δυνάστου. Αἱ σποράδην παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαντῶσαι περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις εἶναι ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἀκριβῆ ἔρευναν τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, ὃν ἐτίμησαν διὰ τῆς φιλίας αὐτῶν οἱ διαπρεπέστατοι τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, καὶ ὅστις, ὡς ὁ *Φιλέταιρος* τῆς Περγάμου, θὰ ἵδρυεν ἴσως ὁμοίαν δυναστείαν ἐπὶ τῆς Ἴδης, ἂν ὁμοία καὶ εἰς αὐτὸν παρείχετο ἡ εὔνοια τῶν περιστάσεων.

Ἀμφίβολα εἶναι μάλιστα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν πρὸ τῆς τυραννίδος περίοδον τοῦ βίου τοῦ Ἑρμείου. *Διογένης ὁ Λαέρτιος* μνημονεύει τὴν μαρτυρίαν *Δημητρίου τοῦ Μάγνητος*, ὅτι ὁ Ἑρμείας ἦτο Βιθυνὸς τὸ γένος καὶ ἐγένετο δοῦλος *Εὐβούλου* καὶ ὅτι τὸν δεσπότην ἀνεῖλεν. Ἐκ τοῦ *Στράβωνος* δὲ καὶ ἄλλων πηγῶν μανθάνομεν, ὅτι ὁ Ἑρμείας ἦτο εὐνοῦχος, τραπεζίτου τινὸς οἰκέτης. Μαρτυρία τις τέλος τοῦ *Μεγάλου Ἐτυμολόγου* ὀνομάζει τὸν Ἑρμείαν εὐνοῦχον *τρίπρατον*, ἤτοι τρὶς πωληθέντα, ἑπομένως τρεῖς δεσπότας μεταβαλόντα. Ἂν δὲ καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην παράδοσιν παραδεχθῶμεν ὡς ἔγκυρον, μετὰ πολλῆς πιθανότητος δυνάμεθα νὰ ὑπο-

θέσωμεν, ὅτι ὁ Διογένης καὶ ὁ Στράβων νοοῦσι τὸν τελευταῖον δεσπότην τοῦ Ἑρμείου, καὶ ὅτι τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ τραπεζίτης Εὔβουλος.

Εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Εὐβούλου τούτου ἔχομεν ἐλαχίστας. Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφέρει ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Βιθυνός· ἀλλ' ἐνῷ ἡ μαρτυρία αὕτη δὲν φαίνεται πολὺ ἀξιόπιστος, δὲν δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ ἐξακριβώσωμέν τι ἄλλοθεν περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνδρός. Κατὰ τἄλλα ἀσφαλέστερα φαίνονται ὅσα λέγει ὁ Στράβων, ὅτι ὁ Ἑρμείας «συνετυράννησε τῷ δεσπότῃ πρῶτον ἐπιθεμένῳ τοῖς περὶ Ἀταρνέα καὶ Ἄσσον χωρίοις». Ἀγνοοῦμεν ὅμως πόθεν ὁ Εὔβουλος ὁρμώμενος καὶ διὰ τίνων μέσων κατώρθωσε νὰ γένηται κύριος τῶν ὀχυρῶν τούτων τόπων.

Δὲν δυνάμεθα ὡσαύτως νὰ ὁρίσωμεν μετὰ βεβαιότητος πόθεν μετὰ ταῦτα τὴν τυραννίδα ἤσκει ὁ ἀνὴρ οὗτος. Ὁ Στράβων δὲν λέγει ῥητῶς οὔτε ὅτι ἐκ τῆς Ἄσσου ἢ τοῦ Ἀταρνέως ὡρμᾶτο, οὔτε ὅτι ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν πόλιν εἶχε κέντρον τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς. *Διογένης δ' ὁ Λαέρτιος, ὁ Ἀθήναιος, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης* καὶ ἄλλοι ἀπὸ συμφώνου ὀνομάζουσι τὸν Ἑρμείαν Ἀταρνέως τύραννον, ὅθεν ὡς πιθανὸν βεβαίως μόνον δύναται νὰ προκύψῃ, ὅτι καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ πρωτεύουσαν τῆς μικρᾶς αὐτοῦ ἐπικρατείας εἶχε τὸν Ἀταρνέα. Ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι πρὸς ἑδραίαν διατριβὴν ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν ἐχρησίμευε μᾶλλον ἡ Ἄσσος, διὰ τὸ ἐξόχως ὀχυρὸν τῆς πόλεως ταύτης, ὁπόθεν ὡς ἐξ ἀσφαλεστάτου ὁρμητηρίου ἠδύνατο κάλλιστα νὰ γένηται ὑπ' αὐτῶν ἡ κατάληψις τοῦ Ἀταρνέως καὶ ἄλλων χωρίων, ἐνῷ τῆς δευτέρας ταύτης πόλεως καὶ ἡ θέσις σήμερον δὲν εἶναι ἀσφαλῶς γνωστή.

* * *

Ἦτο δ' ἀληθῶς ἡ Ἄσσος μία τῶν ὀχυρωτάτων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος. Τὰ κατὰ τὸ πλεῖστον διατηρούμενα τείχη αὐτῆς καὶ τὴν ἀκρόπολιν περιγράφει ἐν ἐκτάσει ὁ Charles Texier ἐν τῷ ἐξαιρέτῳ περὶ Μικρᾶς Ἀσίας συγγράμματι αὐτοῦ ροτάσσων τῆς διηγήσεως αὐτοῦ τὰ ἑξῆς πολλῆς προσοχῆς ἄξια: «Ἐπισκεπτόμε-

νος τὰ ἐρείπια ἀρχαίων πόλεων πολλάκις ᾐσθάνθην βαρεῖαν λύπην βλέπων τὰ ἔργα τῶν παλαιοτάτων αὐτῶν κατοίκων παραμεμορφωμένα ἢ ἀντικατασταθέντα ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ εὐτελῶν νεωτέρων οἰκοδομῶν. Τοιαύτην θλῖψιν δὲν ἐδοκίμασα ἐν Ἄσσῳ, ἧς τὰ τείχη παρέσχον μοι πρὸς μελέτην τὸ κάλλιστον ὑπόδειγμα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐξ ὅσων μέχρις ἡμῶν διέσωσαν οἱ αἰῶνες. Τόσον δὲ τέλεια εἶναι τὰ τείχη ταῦτα καὶ ὑπὸ τεχνικὴν καὶ ὑπὸ ὀχυρωματικὴν ἔποψιν, ὥστε οὐδ' οἱ Ρωμαῖοι αὐτοὶ εὗρόν τι νὰ προσθέσωσιν εἰς αὐτὰ ἢ ν' ἀφαιρέσωσιν.»

Ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν κλιτύων τῆς Ἴδης πρὸς τὸν Ἀδραμμυττηνὸν κόλπον, ἐπὶ ὀροπεδίου διακρινομένου τῆς λοιπῆς τοῦ ὄρους σειρᾶς. Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ Μηθυμναίων κατὰ μαρτυρίαν τοῦ *Μυρσίλου*, σῳζομένην παρὰ Στράβωνι, καὶ αὐξηθεῖσα σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τῶν Αἰολέων κατέστη ἐπὶ τῆς Λυδικῆς ἰδίως ἀρχῆς ἡ ἰσχυροτάτη καὶ ἀξιολογωτάτη πόλις τῆς Τρῳάδος. Μετὰ ταῦτα ὑπέκυψεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Περσῶν καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Περσικοῦ κράτους ἦρξαν αὐτῆς ἐφεξῆς ὁ *Λυσίμαχος, οἱ βασιλεῖς τῆς Περγάμου* καὶ τέλος οἱ *Ῥωμαῖοι*. Ὑπῆρξε δὲ πατρὶς ***Κλεάνθους τοῦ Στωικοῦ*** φιλοσόφου καὶ τοῦ Ὀλυμπιονίκου ***Σωδάμαντος***, ὅστις κατὰ Παυσανίαν «πρῶτος Αἰολέων τῶν ταύτῃ στάδιον Ὀλυμπιάσιν ἐνίκησεν ἐν παισίν» τιμηθεὶς καὶ δι' ἀνδριάντος ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ἐπὶ τῶν Βυζαντίνων ταχέως κατέστη ἀξιόλογον χριστιανικὸν κέντρον, ὥστε καὶ ἐπισκοπὴν ἰδίαν ἀπετέλεσε καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς *Μάξιμος* παρέστη τῷ 431 εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθεῖσαν τρίτην οἰκουμενικὴν σύνοδον. Σήμερον δὲ παρὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ τῆς Ἄσσου ἐρείπια ὑψοῦνται αἱ πενιχραὶ καλύβαι μικρᾶς Τουρκικῆς κώμης, φερούσης τὸ ὄνομα *Μπεχράμ-κιόϊ*.

Ἡ περίμετρος τῆς πόλεως ὑπερβαίνει τὰ τρία χιλιόμετρα. Τὰ τείχη αὐτῆς διατηροῦνται πανταχοῦ σχεδὸν σῶα, πλὴν τῶν εἰς τὰ κατωφερῆ μέρη ἐκτισμένων, ἅτινα παρεσύρθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Δύο μικρὰ φρούρια διαγωνίως πρὸς ἄλληλα κείμενα ὑπερήσπιζον τὸ μὲν τὴν βορειοανατολικήν, τὸ δὲ τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τῆς πόλεως. Ἐπὶ δὲ τῆς βορείας ἄκρας ὑψοῦται τετράγωνος προμαχὼν ἐκτισμένος τοῦτο μὲν διὰ λίθων ἀκανονίστως συνηρμοσμένων, τοῦτο δὲ δι' ὀγκολίθων κατὰ κανονικὰς σειρὰς ἐπιτεθειμένων. Παρ' αὐτὸν ὑπάρ-

χει πύργος ἡμικυκλικός, τοιοῦτον δ' ἔχουσι τὸ σχῆμα καὶ πάντες οἱ λοιποὶ πύργοι. Φαίνεται ἔτι ἡ μεγάλη πύλη τῆς πόλεως κατὰ τὸ ἄκρον μεγάλης ὁδοῦ ὁριζοντίας, ἐφ' ἧς διατηροῦνται εἰσέτι πλεῖσται σαρκοφάγοι ἀνοικταί. Πλὴν τῆς μεγάλης πύλης ὑπῆρχον καὶ μικραί, ὧν τινες σώζονται ἔτι.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς βράχου ὑπερκειμένου τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως κεῖται ἡ ἀκρόπολις, ἀνάντεις ὅλως καὶ σχεδὸν καθέτους τὰς πλευρὰς ἔχουσα, ἰδίως πρὸς βορρᾶν. Ἡ μόνη εἰς αὐτὴν φέρουσα στενὴ ὁδὸς ὑπῆρχε πρὸς μεσημβρίαν, κεχαραγμένη ἐν μέσῳ τοῦ βράχου. Τὸ κέντρον τῆς ἀκροπόλεως κατέχει ναὸς δωρικός, ἑξάστυλος, δεκατρεῖς κίονας ἔχων εἰς ἑκατέραν πλευρὰν καὶ ἀνήκων πιθανώτατα εἰς τὸν ἕκτον π. Χ. αἰῶνα. Τῶν ἀναγλύφων τοῦ ἐπιστυλίου καὶ τοῦ διαζώματος πλεῖστα κοσμοῦσι τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἐν Παρισίοις. Παρίστανον δὲ ποικίλας μυθολογικὰς ὑποθέσεις, ἐν οἷς τὴν μάχην Μενελάου καὶ Πρωτέως ἐν Αἰγύπτῳ, Ἡρακλέους καὶ Τρίτωνος, τοὺς γάμους τοῦ Λαπίθου Πειρίθου, θηριομαχίας καὶ ποικίλας παραστάσεις ζῴων μυθολογικῶν καὶ κοινῶν. Ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἀναγλύφων τούτων ὑποφαίνονται αἱ ἀρχαὶ τοῦ νόμου τοῦ ἰσοϋψοῦς, καθ' ὃν αἱ κεφαλαὶ πασῶν τῶν παραστάσεων ἐξικνοῦνται μέχρι τοῦ αὐτοῦ ὕψους. Παραστάσεις ζῴων, ὡς ταύρων, γρυπῶν καὶ τῶν τοιούτων, φαίνονται καὶ ἐπὶ νομισμάτων τῆς Ἄσσου ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν, ὧν πολλὰ ἀνάγονται μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ δ' π. Χ αἰῶνος. Καὶ ἄλλων δ' οἰκοδομημάτων τὰ ἐρείπια σώζονται παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, ἐν οἷς καὶ θεάτρου ἀρκετὰ εὐρέος, οὗ τὸ κοῖλον ἀκέραιον σχεδὸν διατηρεῖται. Πολλὰ τῶν ἐρειπίων τούτων διηρεύνησεν ἐν ἔτει 1881 ἡ Ἀμερικανικὴ ἀρχαιολογικὴ Σχολή, δι' ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν ἀγαγοῦσα εἰς φῶς ἀξιόλογα ἔργα τῆς τέχνης καὶ ἐπιγραφάς.

Τὴν ἐξαιρέτως ὀχυρὰν θέσιν τῆς πόλεως δεικνύει ὁ Στράβων διὰ τῶν ἑξῆς ὀλίγων λέξεων. «Ἡ Ἄσσος πόλις ἐρυμνὴ καὶ εὐτειχής, ἀπὸ θαλάσσης καὶ τοῦ λιμένος ὀρθίαν καὶ μακρὰν ἀνάβασιν ἔχουσα· ὥσθ' ἐπ' αὐτῆς οἰκείως εἰρῆσθαι δοκεῖ τὸ τοῦ Στρατονίκου τοῦ κιθαριστοῦ :

Ἄσσον ἴθ' ὥς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι.

Ὁ δὲ λιμὴν χώματι κατεσκεύασται μεγάλῳ». Ὁ ἀνωτέρω

στίχος εἶναι κατὰ παρῳδίαν τοῦ Ὁμηρικοῦ τοιούτου (Ἰλ. Ζ, 143), ἔνθα ὁ Διομήδης ἀποτείνει τὰς αὐτὰς λέξεις πρὸς τὸν Γλαῦκον, μεθ' οὗ ἔμελλε νὰ μονομαχήσῃ. Ἡ παρῳδία ἔγκειται ἐν τῇ μεταφορᾷ τῆς σημασίας τοῦ ἐπιρρήματος *ἆσσον* (=ἐγγύτερον) εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὁμωνύμου πόλεως. Τοῦ δὲ λιμένος οὐδὲ ἴχνος σήμερον σῴζεται.

* *
*

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἑτέρα τῶν δύο πόλεων, ὧν τὴν ἀρχὴν διεδέξατο παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὁ εὐνοῦχος Ἑρμείας. Ὁ Διογένης μνημονεύει καὶ ἐν τούτῳ τὴν μαρτυρίαν Δημητρίου τοῦ Μάγνητος, ὅτι ὁ Ἑρμείας τὸν δεσπότην ἀνεῖλεν. Τοιοῦτόν τι ἐν τούτοις δὲν λέγει ὁ Στράβων, ὅστις τοὐναντίον παρουσιάζει ἡμῖν τὸν Ἑρμείαν ἄνδρα καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ εἰσέτι τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἀρεσκόμενον καὶ πολλῆς εὐνοίας παρὰ τῷ δεσπότῃ ἀπολαύοντα. «Ἑρμείας γενόμενος Ἀθήνησιν ἠκροάσατο Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ἐπανελθὼν δὲ τῷ δεσπότῃ συνετυράννησε πρῶτος ἐπιθεμένῳ τοῖς περὶ Ἀταρνέα καὶ Ἆσσον χωρίοις· ἔπειτα διεδέξατο ἐκεῖνον καὶ μετεπέμψατο τόν τε Ἀριστοτέλην καὶ Ξενοκράτην καὶ ἐπεμελήθη αὐτῶν». Ἡ διήγησις αὕτη φαίνεται ὅτι εἶναι ἱκανὴ νὰ κλονήσῃ τὴν ἀκρίβειαν τῶν παρὰ Διογένει ἱστορουμένων περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑρμείου καταλήψεως τῆς ἀρχῆς. Ἕτερον δὲ τεκμήριον τούτου δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ καὶ τὴν μετέπειτα φιλίαν καὶ ἀγχιστείαν τοῦ μεγάλου Σταγειρίτου φιλοσόφου πρὸς τὸν Ἑρμείαν, καὶ τὸν ὕμνον, ὃν ἐποίησε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τελευτήσαντος, ἔνθα πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει ἐν ἀποστροφῇ πρὸς τὴν ἀρετὴν ***«σᾶς δ' ἕνεκα φιλίου μορφᾶς Ἀταρνέος ἔντροφος ἀελίου χήρωσεν αὐγᾶς»***, ἤτοι ἕνεκα τῆς σῆς, ὦ Ἀρετή, προσφιλοῦς μορφῆς τὸ θρέμμα τοῦ Ἀταρνέως ἐστερήθη τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, τ. ἔ. τῆς ζωῆς. Ἀμφίβολον εἶναι ὅτι πρὸς ἄνδρα ἀνοσίως ὑψωθέντα ἠδύνατο ὁ φιλόσοφος τοσαύτην ἀγάπην νὰ δηλώσῃ καὶ τοιοῦτον ἐγκώμιον νὰ συνθέσῃ.

Ὁ Ἑρμείας διετέλεσεν ἐπικοινωνῶν πολλαχῶς τοῖς φιλοσόφοις καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς. Ἔχομεν σύντομον ἀλλὰ βαρυσήμαντον ἐπιστολὴν τοῦ Πλάτωνος ἀπευθυνομένην πρὸς ***Ἑρμείαν*** καὶ τοὺς συμφιλοσοφήσαντας αὐτῷ ***Ἔραστον*** καὶ ***Κορίσκον*** τοὺς ἐκ

Σκήψεως, πόλεως ἐν Τρῳάδι. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Πλάτων ἀπευθύνει καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς φίλους ἀθρόους, λέγων περὶ τὸ τέλος αὐτῆς: «Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή, μάλιστα μὲν ἀθρόους, εἰ δὲ μή, κατὰ δύναμιν ὡς οἷόν τ' ἐστὶ πλειστάκις». Δι' αὐτῆς ζητεῖ ὁ Πλάτων νὰ στηρίξῃ τοὺς τρεῖς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν τῇ φιλίᾳ, καὶ παρέχει αὐτοῖς πολυτίμους πρὸς τοῦτο συμβουλάς. Θεῶν εὔνοιαν ὀνομάζει ὁ φιλόσοφος ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ὅτι συνέπεσε νὰ εἶναι γείτονες. Διότι, λέγει, εἰς μὲν τὸν Ἑρμείαν οὐδεμία δύναμις στρατοῦ ἢ χρημάτων δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν προσγινομένην ἐκ φίλων «βεβαίων τε καὶ ἦθος ἐχόντων ὑγιές»· ὁ δὲ Ἔραστος καὶ ὁ Κορίσκος, ἐπειδὴ εἶναι εἰσέτι νέοι, ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς πρακτικῆς κοινωνικῆς σοφίας, ἧς εἶναι ἄπειροι, διότι τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν διέτριψαν μετὰ τοῦ φιλοσόφου, ὅστις ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν «μέτριον καὶ οὐ κακόν». Διδάσκει λοιπὸν τὴν πολύτιμον ταύτην ἀλήθειαν ὁ φιλόσοφος, ὅτι ὁ νέος ὁ ἐξερχόμενος ἀπὸ τῶν σχολικῶν βάθρων εἰς τὴν δίνην τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔχει ἀνάγκην συμπληρωματικῶν σπουδῶν περὶ τῶν καθ' ἡμέραν αὐτοῦ πραγμάτων τῇ ἀντιλήψει ἐμπείρων καὶ εἰλικρινῶν συμβούλων. Τοιοῦτον σύμβουλον συνίστησιν ὁ φιλόσοφος τὸν Ἑρμείαν πρὸς τοὺς δύο αὐτοῦ φίλους, πρὸς ὃν πάλιν λέγει νὰ διατηρῇ ἀρραγῆ τὸν χρησιμώτατον τοῦτον σύνδεσμον τῆς ἀμοιβαίας φιλίας. Παραινεῖ δ' ὅπως ἐν περιπτώσει διαφορᾶς τινος πρὸς ἀλλήλους ζητήσωσι τὸν συμβιβασμὸν δι' ἐπιστολῆς παρ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου· διότι φρονῶ, λέγει, τοὺς λόγους, οὓς θὰ ἀποστείλω ἡμῖν εἰς ἀπάντησιν, «ἐπῳδῆς ἡστινοσοῦν μᾶλλον ἂν συμφῦσαι καὶ συνδῆσαι πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλότητά τε καὶ κοινωνίαν». Τοσαύτην πεποίθησιν εἶχεν ὁ φιλόσοφος εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἐπίδρασιν τῶν λόγων αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ! Περαίνει δὲ τὴν ἐπιστολὴν συνιστὰς νὰ ἔχωσιν αὐτὴν οἱ τρεῖς φίλοι ἀντὶ συνθήκης καὶ νόμου ἐγκύρου ἐπομνύοντες εἰς τὸν τῶν πάντων ὑπέρτατον Θεὸν καὶ πατέρα.

Ἀλλὰ πολλῷ στενωτέρα ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην φιλία τοῦ Ἑρμείου. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος ὁ φιλόμουσος τῆς Ἄσσου ἄρχων «μετεπέμψατο τόν τε Ἀριστοτέλην καὶ Ξενοκράτην καὶ ἐπεμελήθη αὐτῶν, τῷ δ' Ἀριστοτέλει καὶ θυγατέρα ἀδελφοῦ

συνῴκισε». Πλείονα περὶ τοῦ πράγματος λέγει Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀναφέρων καὶ ποικίλας ἄλλων μαρτυρίας: «Ἑρμείαν φασὶ κηδεῦσαι Ἀριστοτέλει, δόντα τὴν θυγατέρα ἢ ἀδελφιδῆν, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων.... Ἀρίστιππος δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ παλαιᾶς τρυφῆς φησιν ἐρασθῆναι τὸν Ἀριστοτέλην παλλακίδος τοῦ Ἑρμείου· τοῦ δὲ συγχωρήσαντος, ἔγημέ τε αὐτὴν καὶ ἔθυεν ὑπερχαίρων τῷ γυναίῳ, ὡς Ἀθηναῖοι τῇ Ἐλευσινίᾳ Δήμητρι». Δὲν ὑπάρχει βεβαίως ἀμφιβολία περὶ τῆς ἀνακριβείας τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν ὁ Διογένης ἀντλεῖ τὰς πληροφορίας αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἀπίθανα φαίνονται καὶ ὅσα ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ Ἀριστοτέλους λέγει περὶ τοῦ πράγματος: «Ἀριστοτέλης ἔσχε θυγατέρα ἀπὸ Πυθιάδος τῆς θυγατρὸς Ἑρμείου τοῦ εὐνούχου, ὃς καὶ θλιβίας ὢν αὐτὴν ἔσπειρεν.... εἶχε δὲ καὶ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυλίδος παλλακῆς, ἣν μετὰ Πυθιάδα παρ' Ἑρμείου τοῦ εὐνούχου ἔλαβεν». Εἶναι γνωστὸν ὅτι μικροὶ τὸ φρόνημα ἀντίπαλοι τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἐξετόξευσαν κατ' αὐτοῦ ἄφθονα καὶ πικρὰ τὰ βέλη τῆς συκοφαντίας ἐξ ἀντιζηλίας καὶ φθόνου· ἀλλ' ἡ αἴγλη τοῦ Σταγειρίτου παρέμεινεν ὅλως ἀνεπηρέαστος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Οὔτε θυγατέρα λοιπὸν οὔτε παλλακίδα τοῦ εὐνούχου Ἑρμείου εἶναι πιθανὸν ὅτι ἔλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ἂν ἐν τούτοις λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολόγου, λέγοντος ὅτι «Ἑρμείας τὴν θετὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἔδωκε τῷ φιλοσόφῳ», δυνάμεθα μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ γυνή, ἣν συνῴκισεν αὐτῷ ὁ Ἑρμείας, ἡ Πυθιὰς ἴσως, ἦτο ἀνεψιὰ ἅμα καὶ θετὴ αὐτοῦ θυγάτηρ.

* * *

Οἰκτρὸν ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ Ἑρμείου. Ἔχων ἀσφαλὲς ὁρμητήριον τὴν ὀχυρὰν καὶ δυσπρόσιτον Ἄσσον περιεφρόνει τὴν Περσικὴν κυριαρχίαν καὶ προσεπάθει νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχήν. Τὸ Περσικὸν κράτος εὑρίσκετο τότε ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀποσυνθέσεως, καὶ τοιαῦται ἀπόπειραι δὲν ἦσαν ἀσυνήθη πράγματα ἐν αὐτῷ· αἱ δὲ στάσεις κατεστέλλοντο πολλάκις μὲν διὰ τῆς βίας, συνηθέστερον δὲ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς προδοσίας. Ὀλίγῳ πρότερον εἶχον

στασιάσει οἱ ***Φοίνικες***, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σιδῶνος ***Τέννης*** προσέλαβε τετρακισχιλίους μισθοφόρους Ἕλληνας, ὧν ἐστρατήγει ***Μέντωρ*** ὁ Ῥόδιος, κατὰ τὴν διήγησιν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἔθεσαν εἰς χρῆσιν τότε τὴν συνήθη αὐτοῖς πολιτικὴν πανουργίαν, καὶ ὁ Τέννης ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Μέντορος παραδίδωσι τὴν Σιδῶνα εἰς αὐτοὺς καταπροδιδοὺς τοὺς συναποστάντας Φοίνικας. Καὶ ὁ μὲν Τέννης ἐφονεύθη ἔπειτα ὑπὸ τῶν Περσῶν πρὸς ἀμοιβὴν βεβαίως τῆς προδοσίας, ὁ δὲ Μέντωρ ὡς ἀρχηγὸς μισθοφόρων δελεασθεὶς πάντως ὑπὸ μισθοῦ ἁδροτέρου ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Γ'.

Τὸν Μέντορα τοῦτον (ἢ Μέμνονα κατὰ Στράβωνα) ἔπεμψεν ὁ Ἀρταξέρξης ἐναντίον τοῦ Ἑρμείου. Ὁ Ῥόδιος στρατηγὸς εἶδε τὸ δύσκολον τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ διενοήθη νὰ διεξαγάγῃ αὐτὴν διὰ τοῦ δόλου. Ἔρχεται λοιπὸν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Ἑρμείαν, προσποιεῖται φιλίαν πρὸς αὐτόν, ὑπισχνεῖται ὅτι θὰ πείσῃ τὸν μέγαν βασιλέα νὰ παράσχῃ αὐτῷ συγγνώμην καὶ ἴσως καὶ πλείονα, καὶ καλεῖ αὐτὸν εἰς φιλοξενίαν. Ὁ Ἑρμείας πείθεται. Ἀνεξήγητος ἐν τούτοις ἡ τοσαύτη ἀφέλεια τοῦ δεσπότου τῆς Ἄσσου, καὶ μόνον συρροὴ δεινῶν περιστάσεων, ἀγνώστων ἡμῖν, δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν παράτολμον ταύτην ἀπόφασιν, ἥτις ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ λέοντος. Ὁ Μέντωρ συλλαμβάνει αὐτὸν οὕτω καὶ ἀναπέμπει πρὸς βασιλέα τὸν μέγαν εἰς Περσίαν, ἔνθα ἐπέρανε τὸν βίον ἐπὶ τῆς ἀγχόνης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, περὶ τὸ 344 π. Χ. Γενόμενος δὲ ὁ Μέντωρ κύριος τοῦ δακτυλίου τοῦ Ἑρμείου ἔγραψεν εἰς τὰς ὑπηκόους τῷ τυράννῳ πόλεις ὡς ἐξ αὐτοῦ τούτου, ὅτι δῆθεν συνδιηλλάγη τῷ βασιλεῖ τῇ μεσολαβήσει τοῦ Μέντορος, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἐσφράγισε διὰ τοῦ δακτυλίου. Οἱ δὲ τῶν πόλεων ἄρχοντες καὶ φρουροὶ πιστεύσαντες καὶ τὴν εἰρήνην μετὰ χαρᾶς προτιμήσαντες παρέδοσαν αὐτὰς καὶ τὰ φρούρια εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Μέντορος.

Οἱ φίλοι τοῦ Ἑρμείου φιλόσοφοι Ἀριστοτέλης καὶ Ξενοκράτης διέμενον εἰσέτι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν Ἀταρνεῖ ἢ Ἄσσῳ. Ἀλλ' ἡ περαιτέρω διαμονὴ δὲν ἦτο βεβαίως ἀσφαλὴς αὐτοῖς καὶ ἐσώθησαν φεύγοντες τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βραδύτερον ὁ Ἀριστοτέλης ἐτίμησε

τὴν μνήμην τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου ποιήσας ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνδριάντος αὐτοῦ ἔχον ὡς ἑξῆς :

Τόνδε ποτ' οὐχ ὁσίως παραβὰς μακάρων θέμιν ἁγνὴν
ἔκτεινεν Περσῶν τοξοφόρων βασιλεύς,
οὐ φανερῶς λόγχῃ φονίοις ἐν ἀγῶσι κρατήσας
ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολίου.

'Εποίησε δὲ καὶ ὕμνον ὁ 'Αριστοτέλης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρμείου, τοῦτον δὲ οἱ ἐν 'Αθήναις ἐχθροὶ τοῦ φιλοσόφου παιᾶνα ἀποκαλοῦντες κατηγόρησαν αὐτοῦ ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ ἠνάγκασαν νὰ καταλίπῃ τὴν πόλιν. Ὁ ὕμνος οὗτος, ὃν ὁ 'Αθήναιος ὑπεραμυνόμενος τοῦ Σταγειρίτου ὀνομάζει σκόλιον, ἤτοι ἐπιτραπέζιον ᾆσμα, ἔχει κατ' ἐλευθέραν μετάφρασιν ὡς ἑξῆς :

Πολύμοχθον ἀγώνισμα, πολύτιμον θησαύρισμα
τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων,
σεμνὴ παρθένε 'Αρετή, σοῦ χάριν καὶ ἀνεξάντλητοι
παγχάλεποι ἀγῶνες
καὶ ὁ σμερδαλέος θάνατος εἶναι λαμπρά, ἐπίζηλος
ἐν τῇ Ἑλλάδι τύχη.
Σὺ τῶν ψυχῶν δεσπόζουσα παρέχεις περιμάχητον
καρπὸν ἀθανασίας,
καὶ τοῦ χρυσοῦ ὑπέρτερον καὶ γεννητόρων προσφιλῶν
καὶ τερψιθύμου ὕπνου.
Σοῦ δ' ἕνεκα ἄθλους μακροὺς ὁ Ἡρακλῆς ὑπέμεινε
καὶ οἱ υἱοὶ τῆς Λήδας
καὶ σὲ ποθοῦντες πρόθυμοι προώρου τάφου ἔτυχον
ὁ 'Αχιλλεύς, ὁ Αἴας.
Σοῦ χάριν ὁ περίβλεπτος τοῦ 'Αταρνέως κύριος
ἀπώλεσε τὸν βίον·
ὃν ἐκ μεγάλων πράξεων ἀοίδιμον, ἀθάνατον
ἀνέδειξαν αἱ Μοῦσαι,
τιμῶσαι καὶ βραβεύουσαι τὸ εὐσεβές, φιλόξενον
καὶ τὴν πιστὴν φιλίαν.

'Εν Κυδωνίαις.

Γεώργιος Σακκάρης.
καθηγητής

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς».

Σεβαστέ μοι κ. Πρόεδρε!

Φόρον εὐγνωμοσύνης, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον, ἀποτίνων πρὸς τὸν πανσέβαστόν μοι Σύλλογον, τὸν δίκην πολικοῦ ἀστέρος ἀσφαλῶς καθοδηγοῦντα τὴν ἐν τῷ πελάγει τῆς ἐξελίξεως κατὰ τὰς μεγάλας ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου μεταβολὰς ἀποπλανηθεῖσαν καὶ πολλὰ δεινὰ παθοῦσαν πατρίδα ἡμῶν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔρχομαι κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος, ἵνα ἐξαιτήσωμαι παρ' ὑμῶν τὴν χάριν, ὅπως ἐν τῷ πάσῃ δυνάμει ἐργάζεσθαι ὑπὲρ τῆς ὁλότητος θεωρηθῶ ταπεινὸς μαθητὴς ὑμῶν, τῶν νυχθημερὸν μοχθούντων καὶ ἀγωνιζομένων τὸν εὐγενῆ μέν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ γιγάντειον ἀγῶνα τοῦ στηρίξαι ἐν τῷ πατρῴᾳ εὐσεβείᾳ τοὺς ὑπὸ δεινοῦ καὶ ἀσεβοῦς προσηλυτισμοῦ κατατρυχομένους ὁμογενεῖς καὶ ὁμοδόξους συμπατριώτας ἡμῶν, προερχομένου δυστυχῶς ἀπὸ τῶν χριστιανῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, οἵτινες παρ' ἡμῶν ἔμαθον νὰ ψελλίζωσι τὰ δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἐπιθυμῶν δ' ἐμπράκτως καὶ οὐχὶ διὰ τετορνευμένων φράσεων καὶ ἐπιτετηδευμένων λόγων, εἰς οὐδὲν ὠφελούντων, νὰ ἐκφράσω ὑμῖν πᾶσι τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐμφωλεῦον ἱερὸν αἴσθημα, τὸ ἐξωτερικευόμενον ὑπὸ τῆς γλώσσης διὰ τῆς λέξεως «εὐγνωμοσύνη», δηλῶ, ὅτι ἀποστέλλω σήμερον 5 λίρας ὀθωμανικὰς ὡς ἡμιυποτροφίαν ἑνὸς τῶν ὑποτρόφων τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ ἐκπαιδευομένων μετὰ τῆς θερμῆς παρακλήσεως, ὅπως μὴ ἀποβλέψητε εἰς τὴν ἀσήμαντον ταύτην δωρεάν, ἀλλ' εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ζωηράν μου ἐπιθυμίαν, ὅπως συντελέσω κἀγώ, κατὰ τὸ μέτρον τῶν

ἀσθενῶν μου δυνάμεων, εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ὃν ἐν τῷ προγράμματι αὐτοῦ ἀνέγραψεν ὁ Σύλλογος.

Μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς βλέπομεν ὁσημέραι προκόπτον καὶ τελειούμενον τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον. Ἡ πρόσληψις καθηγητοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν ἐν αὐτῷ ἀφάτου ἀγαλλιάσεως ἐνέπλησεν ἡμᾶς, διότι διὰ τοῦ τρόπου τούτου κυροῦται ἐπισήμως καὶ ὁ παιδαγωγικὸς χαρακτὴρ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου, ὅπερ ἀρτιμελὲς ἤδη δύναται νὰ βαδίσῃ εὐθὺ πρὸς τὸν ἱερὸν αὐτοῦ σκοπόν.

5 Μαΐου 1905.

διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ·
Ἀλέξανδρος Ντάνιας
δημοδιδάσκαλος.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς».

Εἰς Ἀθήνας

Σεβαστὲ κ. Πρόεδρε,

Πρὸ πολλοῦ ἤδη βλέπω ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*» τὰς εὐγενεῖς προσφορὰς τῶν εὐελπίδων Μικρασιατῶν πρὸς τὸν Σύλλογον. Καίτοι διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου διήλθομεν οἱ Μικρασιᾶται, ἐν τούτοις διεφυλάξαμεν πολλὰς τῶν προγόνων ἡμῶν ἀρετάς, ἰδίως δὲ τὴν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπην ἀλώβητον. Πολλαὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ συγκινηθεῖσαι βαθέως ὑπὸ τῆς φιλοπροόδου ἐκκλήσεως τοῦ κ. *Γ. Οἰκονόμου* ἔσπευσαν εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Συλλόγου νὰ προσενέγκωσι τὸν ὀβολὸν αὐτῶν, μόνον δ' ἐγὼ ὑστέρησα· ἀλλὰ νῦν, καίπερ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην προσερχόμενον ὥραν, παρακαλῶ ὅπως δεχθῆτέ με ὡς τὸν πρῶτον.

Αἴτια ὅλως ἰδιωτικῆς φύσεως δέν μοι ἐπέτρεψαν νὰ ἐκδηλώσω ἐγκαίρως τὴν ἣν πρὸς τὸν Σύλλογον ὀφείλω εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ὑπὲρ ἐμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν μου στοργήν, δι' ὃ καὶ ἐξαιτοῦμαι τὴν συγγνώμην αὐτοῦ.

Ἐπιθυμῶν δὲ ὅπως ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον συντελέσω κἀγὼ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ θεαρέστου σκοποῦ τοῦ Συλλόγου, προσφέρω ἐκ τοῦ ὑστερήματός μου τό γε νῦν ἓν εἰκοσάφραγκον, ὑπισχνοῦμαι δὲ εἰς εὐνοϊκωτέρας περιστάσεις πλείονα.

13 Μαΐου 1905.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
Γεώργιος Μανώλακας
δημοδιδάσκαλος.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

Τῇ 12 Ἰουνίου ἐγένετο μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐπὶ προβιβασμῷ καὶ πτυχίῳ ἐξετάσεων ἡ εἰθισμένη ἐπίσημος τελετή, ἣν λαμπρύνει ἑκάστοτε ἡ παρουσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων. Μετὰ τὴν ἱεροτελεστίαν, ἧς προέστη ἡ Α. Θ. Π. *Ἰωακεὶμ ὁ Γ'* περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Κυζίκου *Ἀθανασίου*, Πισιδίας *Γερασίμου*, Τραπεζοῦντος *Κωνσταντίου*, Μηθύμνης *Στεφάνου*, Χίου *Κωνσταντίνου*, Κολωνίας καὶ Βελλᾶς *Πολυκάρπου*, καὶ Σηλυβρίας *Διονυσίου*, τῶν παρεπιδημούντων Διδυμοτείχου καὶ Ἀγχιάλου, τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἁγίων τόπων καὶ ἄλλων ἐπισήμων κληρικῶν καὶ κοσμικῶν, ὁ σεβασμιώτατος διευθυντὴς τῆς σχολῆς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων κ. *Μιχαὴλ Κλεόβουλος* ἀνέγνω ἔκθεσιν τῆς ἐνιαυσίου λειτουργίας τοῦ μεγαλωνύμου τούτου καὶ γεραροῦ ἐκπαιδευτηρίου τοῦ Γένους, καθ' ἣν ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος μαθηταὶ 442, ἀπεφοίτησαν δὲ 52, ὧν οἱ 28 διήκουσαν καὶ τὰ τοῦ Διδασκαλείου μαθήματα. Ἐν τέλει τῆς ἐκθέσεως ὁ σεβασμιώτατος σχολάρχης ἀπέτεινε σοφὰς συμβουλὰς καὶ νουθεσίας πρὸς τοὺς ἀποφοίτους καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ἀποδυομένους εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν πανηγυρικῶς ὡσαύτως ἐγένετο ἐν τῷ *Ἰωακειμείῳ Παρθεναγωγείῳ* ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τὰς 14 ἀποφοιτησάσας μαθητρίας. Μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς διευθυντρίας κ. *Ἰουστίνας Λαγουδάκη* καὶ τὴν τοῦ ἐφόρου κ. *Κορνηλίου Σπαθάρου* ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης διένειμεν ἰδίᾳ χειρὶ ταῖς ἀποφοιτησάσαις τὰ πτυχία καὶ ἐπεδαψίλευσεν αὐταῖς διὰ καταλλήλου προσφωνήσεως πατρικὰς νουθεσίας καὶ συμβουλὰς καὶ τὰς εὐχὰς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΚΟΥΚΟΥΛΗ
προλύτου τῆς Θεολογίας, διευθυντοῦ τῶν ἐκπαιδευτηρίων Μυλάσων

ΤΑ ΜΥΛΑΣΑ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ

(*Συνέχεια σελ. 234-240*)

Χριστιανικὰ χρονικά.

Τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Μυλάσων οὐδαμῶς ἐμειώθη κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους. Εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἀποσείσασα καὶ καταρρίψασα τὸ σαθρὸν οἰκοδόμημα τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὸ βαραθρῶδες ἔρεβος ἠσπάσατο τὸν χριστιανισμόν, εἰ καὶ ἐπὶ τοῦ 4ου ἔτι αἰῶνος λείψανά τινα τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀρχαίας θρησκείας διεσώζοντο. Καὶ δὲν ἔχομεν μὲν εἰδικὰς περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκχριστιανίσεως τῆς πόλεως γραπτὰς μαρτυρίας, διασαφούσας τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὁ γενικὸς χριστιανικὸς ὀργασμὸς τῆς κατ' ἐξοχὴν γενομένης ἀποστολικῆς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἥτις ἐξαπέστειλεν ἀποστολικοὺς ἄνδρας ὡς ἐπισκόπους καὶ διδασκάλους καὶ εἰς τὴν τότε εἰδωλομανῆ καὶ ἀφώτιστον Εὐρώπην, καὶ τὰ λείψανα τῶν χριστιανικῶν μνημείων, ἅτινα φαίνονται ἀρχαιότατα καὶ εὑρίσκονται πανταχοῦ τῆς χώρας ταύτης ἐγκατεσπαρμένα, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Λάτμου καὶ τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ πολυάριθμα μοναστήρια ἐρείπια ὄντα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐνωρίτατα εἰσήχθη ὁ χριστιανισμὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Πότε δὲ ἡ Ἐκκλησία Μυλάσων προήχθη εἰς ἐπισκοπικὸν θρόνον Καρίας δὲν ἔχομεν μαρτυρίας καὶ τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον αὐτῆς δὲν γινώσκομεν. Πάντως δὲ ἐκ τῆς Μεγάλης Κατηχητικῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Σχολῆς ἀποστολικός τις ἀνὴρ θὰ ἐγένετο ἐπίσκοπος

τῆς πόλεως ταύτης. Ἐκ τοῦ βίου τῆς πολιούχου τῆς πόλεως ταύτης *Ὁσίας Ξένης* μανθάνομεν, ὅτι *Ἐφραίμ τις* ἦν ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ὅστις ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ Γου αἰῶνος καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἐπισκόπου τούτου ἐσῴζετο ἐν κώμῃ παρὰ τὰ Μύλασα *Λευκῇ* ὀνομαζομένῃ. Ἕτερος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης φέρεται *Κύριλλός* τις, ὃν διεδέξατο ὁ *Παῦλος*, πρῴην προϊστάμενος τῆς παρὰ τὰ Μύλασα ἱερᾶς Μονῆς τοῦ πρωτοκλήτου Ἀνδρέου. Ἕτερος ἐπίσκοπος ἐκόσμησε τὸν θρόνον τοῦτον *Βασίλειος*, ὁ ἐπισκευάσας τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῇ ὁμωνύμῳ γυναικείᾳ Μονῇ, ἣν ἵδρυσεν ἡ Ὁσία Ξένη ἡμίωρον ἀπέχουσαν τῆς πόλεως. Κατὰ δὲ τὸν 9ον αἰῶνα ἕτερός τις *Ἐφραὶμ* ἀναφέρεται, ὅστις λέγεται *Ἐφραὶμ Καρίας*. Ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ εἶνε ὁ ἐκ τῆς χορείας τῶν ὑμνογράφων ἔξοχος ποιητὴς ὁ συνθεὶς μελισταγῆ ἰδιόμελα καὶ δοξαστικὰ ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν ἁγίων τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οἱ εἰρημένοι ἐπίσκοποι ὡς ἀληθεῖς ποιμένες ὁσίως καὶ θεαρέστως ποιμάναντες τὸ λογικὸν ποίμνιον καὶ πολιτευσάμενοι πρὸς Κύριον ἀπεδήμησαν. Τοῦ πρώτου δὲ Ἐφραὶμ καὶ τοῦ Παύλου τὰ ἱερὰ λείψανα ἐκόσμησαν τὴν Ἐκκλησίαν Μυλάσων καὶ θαύματα ἐτέλεσαν.

Λόγον ποιούμενοι περὶ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινες τὴν πόλιν ταύτην καὶ σύμπασαν τὴν Καρίαν κατηύγασαν διὰ τῆς ἁγιότητος τοῦ βίου, τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀγρύπνου περιφρουρήσεως καὶ πατρικῆς προστασίας τοῦ ἑαυτῶν ποιμνίου, πρέπει νὰ πραγματευθῶμεν καὶ περὶ τῆς κατ' ἐξοχὴν πολιούχου τῆς πόλεως ταύτης τῆς ὁσίας καὶ θεοφόρου μητρὸς ἡμῶν *Ξένης*.

Ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκτείνωμεν τὸν λόγον πέρα τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τῆς παρούσης πραγματείας, θὰ συμπτύξωμεν περιορίζοντες αὐτὸν εἰς τὰ καίρια. Ἡ ὁσία Ξένη ἐν Ῥώμῃ γεννηθεῖσα κατήγετο ἐξ εὐσεβῶν γονέων, διακρινομένων ἐπὶ πλούτῳ, δόξῃ καὶ ἐπιφανείᾳ γένους. Ἑλληνὶς δὲ οὖσα τὸ γένος καὶ τοὔνομα καὶ πρᾶγμα Εὐσεβία, καὶ καταλιποῦσα πατρίδα, γονεῖς, ἐπιφάνειαν γένους, πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ μνηστῆρα μικρὸν πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου λάθρᾳ ᾤχετο ἀπιοῦσα μετὰ δύο πιστῶν αὐτῆς θεραπαινίδων, τῇ δὲ τοῦ θεοσόφου Παύλου, ὃν ἐν τῇ νήσῳ Κῷ κατὰ τὸν πλοῦν θείᾳ προνοίᾳ εὗρε, τοῦ πρυτάνεως τῆς πόλεως ταύτης, σοφῇ διδασκαλίᾳ ἀκολουθήσασα κατήντησεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Μυ-

λάσων. Οὐ μακρὰν δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἔπηξε Μονὴν καὶ ἱερὸν ναὸν ἐν αὐτῇ ἐδείματο τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου. Ὁλόκληρον δὲ χορείαν παρθένων συστησαμένη καὶ ταύτας μητρικῶς ἐκδιδάξασα καὶ ἰσάγγελον βίον ἐπὶ γῆς βιώσασα παρέδωκε τῷ Κυρίῳ τὸ πνεῦμα. Κατὰ τὴν κηδείαν τῆς Ὁσίας ἐν μέσῃ μεσημβρίᾳ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ σταυρὸς ἐξ ἀστέρων καὶ πέριξ κύκλος πλαισιῶν τὸν σταυρόν. Τὸ ὑπερφυὲς τοῦτο σημεῖον παρηκολούθει τῇ κηδείᾳ μέχρι τοῦ ἐνταφιασμοῦ. Τὸ ἱερὸν Αὐτῆς λείψανον ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεκόσμει τὴν πόλιν καὶ Ἐκκλησίαν Μυλάσων καὶ θαυμάτων ἐνέπλησεν οὐ μόνον τὰ Μύλασα, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν τὴν Καρίαν. Εἶτα δὲ πολλὰς περιπετείας ὑποστὰν ἐπὶ τέλους κατήντησεν εἰς Σηλυβρίαν, ἔνθα καὶ νῦν εἰσέτι διασῴζεται. Τὰ δὲ ἱερὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ, τοῦ ἁγίου Παύλου ὡς καὶ τῶν 2 θεραπαινίδων ὅλως ἀγνοοῦνται ποῦ κατήντησαν. Τρισολβία ἡ πόλις αὕτη τότε κατέχουσα ἐν τοῖς ἑαυτῆς κόλποις τηλικούτους ἀμυθήτους θησαυρούς!

Τοσούτους δὲ καὶ τηλικούτους θησαυροὺς κεκτημένη ἡ Ἐκκλησία Μυλάσων πολλοῖς βεβαίως ναοῖς ἦν κεκοσμημένη, ὡς δύναταί τις μετὰ θετικότητος νὰ βεβαιώσῃ ἐκ τῶν εὑρισκομένων ἐκτὸς καὶ πέριξ τῆς πόλεως πλείστων ἐρειπίων ἱερῶν ναῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἥτις ἐν τοῖς ἑαυτοῖς σπλάγχνοις κρύπτει παμπόλλους πολυτίμους τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος προγονικοὺς θησαυρούς, διότι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκτίσθη ἀκριβῶς ἡ νῦν νέα πόλις, ἱεροὶ ναοὶ ἐνιαχοῦ ἀνακαλύπτονται.

Χριστιανικὰ καὶ μεσαιωνικὰ μνημεῖα.

Ἡ ἰδέα τοῦ καλοῦ, ἡ διὰ τῆς σμίλης ἐν τοῖς ἀψύχοις λίθοις ὑπόστασιν λαβοῦσα καὶ ἡ ἐν ἁρμονικῇ συναφείᾳ τῶν καθ' ἕκαστα συνδέουσα πάσας τὰς ἐν τῷ ἀρχαίῳ Ἑλληνικῷ πνεύματι ἀρετὰς εἰς τὸ ἰδεῶδες ὕψος, ἔλαβε νῦν καθολικὸν χαρακτῆρα. Τὸ καλόν, ὅπερ τότε διεφαίνετο ἐν ἑκάστῳ μέρει, διακρίνεται νῦν ἐν τοῖς καθόλου. Λαβοῦσα ἡ νῦν χριστιανικὴ τέχνη πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἀρχαίας καὶ τούτους ὡς βάσιν ἑαυτῆς θεμένη παρήγαγε διὰ τῶν μεγάλων χριστιανῶν ἀρχιτεκτόνων νέους χαρακτῆρας. Ὁ μὲν

ἀρχαῖος Ἕλλην ἀρχιτέκτων ἐπειράθη ν' ἀναβιβάσῃ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπιζητήσας τοῦτο διὰ τῆς συστοιχίας τῶν εὐθυγράμμων κιόνων, νῦν δὲ τοῦ Χριστιανοῦ ἀρχιτέκτονος ἡ διάνοια πτερωθεῖσα ὑπὸ τῆς νέας θρησκείας, ἥτις ἦν καθαρὰ τοῦ Θεοῦ ἀποκάλυψις, τοσοῦτον συνέδεσε τὰς ἀποστάσεις, αἵτινες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ ἦσαν ἀχανεῖς, ὥστε παρήγαγε τὸν Βυζαντιακὸν ῥυθμόν, ὅστις ἐκφράζει τὴν οὐρανοποίησιν τῆς γῆς. Ὡς δὲ τότε ἡ κιονοστοιχία ἦν συνηθεστάτη καὶ πάγκοινος οὐ μόνον ἐν τοῖς ναοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μεγάροις βασιλέων καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις, οὕτω καὶ νῦν ὁ οὐρανόσχημος ῥυθμὸς τοῦ Βυζαντίου κατέστη κοινότατος καὶ ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς ναοῖς, δι' οὓς τὸ πρῶτον παρήχθη, καὶ ἐν τοῖς μεγάροις καὶ καθόλου ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς ἔργοις. Ἐκτιμῶντες δὲ τὸν νέον τοῦτον ῥυθμὸν ἐφήρμοζον καὶ εἰς ὑδραγωγεῖα.

Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως ἐν τῇ Βυζαντιακῇ περιόδῳ.

Λαβοῦσα ἡ πόλις τῶν Μυλάσων ἐν τῇ πρώτῃ Χριστιανικῇ περιόδῳ ἔκτασιν καὶ μῆκος καὶ οὐδὲν ἀπολέσασα τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς κάλλους εἰς δύναμιν, σοφίαν καὶ τέχνην, ἀλλὰ δοῦσα τῷ ῥυθμῷ ἀριπρεπῆ χαρακτῆρα ᾠκοδόμησεν ἐν τῇ νέᾳ περιόδῳ ἔργον γιγάντειον ἅμα καὶ πολλῆς τέχνης καὶ χάριτος μετέχον, τὸ *ὑδραγωγεῖον*. Ἡ κατασκευὴ τηλικούτου ἔργου ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως. Τὸ μέρος, ὅθεν ἤρξατο ἡ ἵδρυσις ἀπέχει τῆς πόλεως περὶ τὰς 2 ὥρας. Ἐκεῖθεν τὸ ὕδωρ διοχετευόμενον διήρχετο διὰ δύο ὀρυγμάτων ὑπολόφων, εἶτα μεταγγιζόμενον ἐντὸς μεγάλης αὔλακος διενέμετο εἰς δύο ὑδραγωγοὺς σωλῆνας ἐντὸς διωρόφων πολυπληθῶν θόλων καὶ ἐφέρετο εἰς τὴν πόλιν, δρόσον, ὑγίειαν καὶ ζωὴν ἀφθόνως σκορπίζον. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο εἶνε φωτεινὸν σημεῖον, ὅτι ἡ πόλις καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἦν ἀκμαία καὶ πολυάνθρωπος. Οἱ θόλοι οὗτοι διέρχονται κατὰ πλάτος τὴν πεδιάδα καὶ ἔχουσιν ἔκτασιν κατὰ μῆκος μιᾶς ὥρας, θαυμάσιοι διὰ τὴν στερεότητα τὴν κανονικότητα καὶ τὸ ὕψος, ἔργον ἀνάλογον πρὸς τὰ τῆς Παλαιᾶς. Ἐφέ–

σου. Ἐκπλήσσεταί τις, ἐὰν ὑπολογίσῃ τὰς δαπάνας τοῦ ἔργου εἰς λίθους, εἰς ἄσβεστον εἰς κεράμους καὶ εἰς ἡμερομίσθια.

Τὸ ὕψος τῶν ὑψηλοτέρων θολοειδῶν ἀψίδων εἶνε 15 μέτρα, τὸ δὲ πάχος 2 μέτρα, ἡ δὲ διάμετρος τοῦ ἀνοίγματος τῶν ἀψίδων εἶνε 3 μέτρα. Καθόσον δὲ πλησιάζει πρὸς τὴν πόλιν ταπεινοῦται τὸ ὕψος. Εἰς ἀπόστασιν δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ 9 ἀψίδων ὑπάρχει πύργος ὑψηλός, παχὺς καὶ τετράγωνος, ὅστις τὸ ὅλον ἔργον συνέδεε καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὕδωρ διενέμετο.

Πότε δὲ καὶ ὑπὸ τίνος ἐκτίσθη τὸ μέγα καὶ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον δὲν δυνάμεθα νὰ ἀκριβώσωμεν. Εἶνε ἆρά γε τὸ ἔργον τοῦτο Ἀδριάνειον ἢ Ἰουστινιάνειον; Ἡ ὄψις καὶ ὁ ῥυθμὸς τοῦ ἔργου πείθει ἡμᾶς μᾶλλον νὰ ἀποδεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἔργον κατεσκευάσθη ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτε βασιλεύοντος τούτου τὸ κράτος τοῦ Βυζαντίου πολλὰ ἐστήσατο τρόπαια καὶ περιεκοσμήθη ναοῖς τε παμπόλλοις καὶ περικαλλέσι, βασιλικοῖς μεγάροις καὶ οἰκοδομαῖς κοιναῖς τε καὶ ἰδίαις καλλιτεχνικαῖς, ὑδραγωγείοις μεγάλοις καὶ γεφύραις.

Ἐρείπια χριστιανικῶν μνημείων.

Τοιαῦτα ἐρείπια δείκνυνται ἐν πολλοῖς μέρεσιν ἐντὸς καὶ ἰδίως ἐκτὸς τῆς πόλεως. Πολλαχοῦ τῆς πόλεως ἀνακαλύπτονται ἐν διαφόροις ἀνασκαφαῖς χριστιανικὰ μνημεῖα οἷον ναοί, ἐπιγραφαί, τάφοι, ἐπιτύμβια, σταυροὶ καὶ ἄλλα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νέα πόλις εἶνε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας καὶ Βυζαντιακῆς πόλεως ἐκτισμένη, ὅλος ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος τῶν μνημείων εἶνε κεχρυμμένος, ἀλλ' ἐκ τῆς περιγραφῆς τῶν ἐκτὸς καὶ περὶ τὴν πόλιν χριστιανικῶν μνημείων δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τῶν θησαυρῶν, οὓς κατεῖχεν ἡ πόλις.

Μοναστήρια καὶ ἱεροὶ ναοί.

Οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Μυλάσων, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου ὥρας, εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς *ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου*. Τὴν θέσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς διέσωσεν ἡμῖν ἡ παράδοσις, ἥτις ὅμως τὸ ὄνομα μετέβαλεν εἰς ὄνομα τοῦ *ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*. Ἡ θέσις αὕτη κειμένη ἀπέναντι τῆς πό-

λεως πρὸς ἀνατολὰς εἶνε ἀξιόλογος εἰς λόγον φυσικῆς καλλονῆς. Ὕδατα ἄφθονα, κρυσταλλώδη καὶ ζωηρὰ διαρρέουσι τὸν τόπον, ἀὴρ καθαρώτατος ἀρώματα ἀποπνέων καὶ δρόσον ἐκ τῆς πεύκης καὶ τῆς χλωρίδος. Ἡ ἱερὰ μονὴ ἔκειτο κατὰ τὰς βάσεις βουνοῦ, οὗ ἐκ τῆς κορυφῆς ἐξωρύσσετο ἄφθονον μάρμαρον, πελασγικὰ δὲ τείχη, σαρκοφάγοι, κίονες, τεμάχια ὀγκώδη μαρμάρων εὑρίσκονται ἐν αὐτῷ. Τῆς Μονῆς ταύτης προϊστάμενος ἦν ὁ θεσπέσιος *Παῦλος* ὁ τὴν *ὁσίαν Ξένην* ἐκ Κῶ εἰς Μύλασα ὁδηγήσας καὶ τῆς πόλεως ταύτης ἐπίσκοπος χρηματίσας. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐνήργησεν ἀνασκαφὴν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Μονῆς ὁ μακαρίτης *Χ'' Γεώργιος Κωτάκης*, ὅστις ἰδίοις ἀναλώμασιν ἀνήγειρεν αὐτὴν ἱκανῶς εὐρύχωρον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ὁ εἰρημένος ἀνὴρ σιδηροῦς τὴν θέλησιν καὶ χαλύβδινος τὴν ὑγίειαν πολλὰ ἐμόχθησε καὶ ἠγωνίσθη ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἣν ἐξωράϊσε διὰ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, δι' ὑδρομύλων, διὰ κήπων μεγάλων, διὰ πύργου καὶ δένδρων. Ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὸ φιλοπρόοδον καὶ τὰ εὐσεβῆ φρονήματα δὲν περιγράφονται. Ἀλλὰ κακὴ μοίρα πρόωρως ἀπεκόπη τὸ νῆμα τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ τὸ ἐκπολιτιστικὸν αὐτοῦ ἔργον παρημελήθη. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἀνεκαλύφθησαν χριστιανικοὶ τάφοι μεγάλοι, μαρμάριναι πλάκες καὶ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τῆς θύρας μεγάλοις γράμμασιν ἥδε: «*Ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος*».

Κατὰ τὸ βόρειον μέρος καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς μακρὰν κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς γυναικείας Μονῆς τοῦ *ἁγίου Πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου*. Τὴν Μονὴν ταύτην ἤγειρεν ἡ ὁσία Ξένη, ἐν ᾗ συνεκρότησε χορείαν παρθένων, ἃς ἐδίδασκε τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ὁ ἱερὸς οὗτος παρθενὼν εὑρίσκεται περὶ τὴν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως, ἐν μέσῳ μικρᾶς κοιλάδος, σχηματιζομένης ὑπὸ χθαμαλῶν λόφων. Μέρος, ἔνθα καὶ σήμερον ἔτι ἐπικρατεῖ ἡ ἠρεμία ἐκείνη, ἥτις καὶ τότε ἐκυριάρχει. Τόπος ἡγιασμένος καὶ ἱερός, ὃν ἡγίασαν αἱ προσευχαὶ καὶ ἀγρυπνίαι τῆς Ὁσίας καὶ τῶν Αὐτῆς μαθητριῶν. Σῴζονται δ' ἐκ τῆς ἱερᾶς Μονῆς ταύτης ὀλίγα ἐρείπια κελλίων, ὡς καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Καὶ κῆποι κάτωθεν τῆς Μονῆς ταύτης εἰσέτι σῴζονται ἀρχαῖοι καὶ ὕδατα ἐν τοῖς κήποις πηγαῖα καὶ ποτάμια.

Ὅλος δὲ ὁ χῶρος τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς εἶνε σήμερον κατάφυτος ἐλαιῶν. Ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἠμαύρωσε καὶ ἠλλοίωσε τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον, ἐν ᾧ ἠσκήθη ἡ παρθενία, ἡ ἐγκράτεια, ἡ προσευχὴ καὶ πᾶσαι αἱ ἀρεταί. Εὑρέθησαν ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μαρμάρων τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Πρωτομάρτυρος αἱ ἑξῆς: ΩΚΟΔΟΜΗΘΗ Ο ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΕΠ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΥΠΟ ΞΕΝΗΣ ΜΟΝΑΧΗΣ ΕΙΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΑΙΩΝΑ καὶ ἡ ἑξῆς: (*) †ΕΙC ΔΟΞΑΝ S ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ ΘΥ S CΩΤΗΡΟC ΗΜΩΝ ΙΥ ΧΥ S ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟC CΤΕΦΑΝΟΥ ΒΑCΙΛΙΟC Ο ΟCΙΩΤΟ S ΗΜΩΝ ΕΠΙCΚΟ ΕΚ ΘΕΜΕΛΙΩΝ ΕΚΤΙCΕ S ΔΙΕΚΟCΜΗCΕΝ S Ε-ΠΛΗΡΩΘΗ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΜΗΝΙ Θ : Ν : Δ S ΔΕΥΤΥΧΕCΤS†.

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπερ οἱ ἐγχώριοι Ὀθωμανοὶ καλοῦσι Sotradag ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ εἰρημένου ὄρους εὑρίσκεται ἑτέρα Μονὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ *Προφήτου Ἠλιοῦ*. Τὸ ὄνομα τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἐτήρησεν ἡμῖν ἡ παράδοσις. Καὶ ἡ μονὴ αὐτὴ ἦν ἀρχαιοτάτη σύγχρονος ταῖς εἰρημέναις Μοναῖς. Περιέχει δὲ μεγάλην ἔκτασιν. Σῴζονται εἰσέτι οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς. Ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Μονῆς παρατηροῦνται πολλαὶ Ἐκκλησίαι. Τρεῖς δὲ Ἐκκλησίαι εἶνε εἰς τὸ ἐμφανές. Πολλὰ ἐρείπια κρύπτονται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν γῆν, ἀλλ' οὐδεμία μικρὰ ἀνασκαφὴ ἐγένετο. Ἡ παράδοσις παρέδωκεν ἡμῖν, ὅτι οἱ 3 οὗτοι ναοὶ ἐτιμῶντο ἐπ' ὀνόματι τοῦ *προφήτου Ἠλιοῦ*, τοῦ *τροπαιοφόρου Γεωργίου* καὶ τοῦ *ἁγίου Μηνᾶ*. Οὐδεμία ἐπισκευὴ ἐγένετο τῶν ναῶν τούτων, ἂν καὶ πλησίον τῆς πόλεως εὑρίσκωνται. Ἄξιοι σημειώσεως εἶνε οἱ κίονες τῶν ναῶν τούτων, οἵτινες δὲν εἶνε κυλινδροειδεῖς οὔτε τετράγωνοι, ἀλλὰ στρογγύλοι πεπιεσμένοι. Σῴζονται δὲ εἰσέτι εἰς ἕκαστον ναὸν μάρμαρα μεγάλα φέροντα ἐν τῷ μέσῳ μικρὰν γλυπτὴν κλίμακα. Ἴσως τὰ μάρμαρα ταῦτα παρίστων τὸν Σωλέαν. Εἰς ἕνα ἐκ τῶν ναῶν σῴζονται 2 τοιαῦτα. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἐὰν ἐγίνετο ἀνασκαφὴ καὶ ἐπισκευὴ τῶν ναῶν τού-

(*) Ὁ θεῖος οὗτος ναὸς θὰ ἐτιμᾶτο καὶ εἰς δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μαρτυρεῖ.

των, εἰς οὓς πολλάκις καὶ καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἡμέραν πολλοὶ εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ προσέρχονται. Ἀπὸ τῆς Μονῆς ταύτης θαυμασία εἶνε ἡ ἄποψις τῆς φύσεως τῆς κάτωθεν μεγάλης πεδιάδος, ἥτις κατὰ τὴν ἄνοιξιν παριστᾷ μέγαν πολύχρωμον τάπητα.

Περὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς πόλεως ἔν τινι θέσει καλουμένῃ νῦν «*Πετσόνα*» σῴζεται μέχρι σήμερον οἰκοδόμημα Βυζαντιακόν, ὅπερ λέγεται *Παναγία τῆς Πετσόνας*. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εἶνε θολωτόν, φέρει κόγχην πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ ἔχει σχῆμα ἱεροῦ ναοῦ. Οὐδὲν παράθυρον ἔχει ἐν ταῖς κατὰ μῆκος πλευραῖς, ἀλλὰ φέρει ἐν τῇ πρὸς Νότον πλευρᾷ τρεῖς θύρας κλειστάς· ὁμοίως φέρει ἰσαρίθμους θύρας καὶ ἐν τῇ πρὸς βορρᾶν, ἥτις τὸ μὲν κάτωθι μέρος ἔχει κεχωσμένον, τὸ δὲ ἄνω μέρος λελωβημένον. Ἡ πρὸς Νότον πλευρὰ εἶνε ἀκεραία καὶ ἀλώβητος, φέρει δὲ καὶ κοσμήματα κεραμοπλαστικῆς τὸ σημεῖον ἢ τὸ γράμμα Τ, τὸ Ο, τὸ τετράγωνον οὕτω □ καὶ ἕτερα. Ἆρά γε νὰ ἦτο μικρὰ ἀρχαία Ἐκκλησία ἢ τάφος τῆς Βυζαντιακῆς περιόδου; Ὑπάρχει δὲ καὶ ἑτέρα τις γνώμη, ὅτι ὁ νομιζόμενος οὗτος ναὸς εἶνε ἴσως ὁ ἱερὸς τάφος τῆς πολιούχου Ὁσίας, διότι καθὰ ἐν τῷ βίῳ Αὐτῆς ἀναφέρεται, ἐτάφη ἐν τῷ νοτίῳ τῆς πόλεως μέρει, ὁ δὲ ναὸς οὗτος εὑρίσκεται πρὸς νότον τῆς πόλεως. Εἶνε τὸ μόνον ἐκ τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν Βυζαντιακῶν σῳζόμενον μνημεῖον κατὰ τὸ ὅλον.

Πρὸς τὸ βόρειον τῆς πόλεως μέρος παρὰ τὴν ὁδὸν τῆς κωμοπόλεως Μανδαλιᾶς μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀποστάσεως εὑρίσκεται ἑτέρα ἐκκλησία ἀρχαία τοῦ *Βαπτιστοῦ Ἰωάννου*, ὡς ἡ παράδοσις ἀναφέρει. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐρείπιον οὖσα ἀνηγέρθη δαπάνῃ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἐκ Μυλάσων *Νικολάου Κατσαροῦ*. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτης εὑρέθη ψηφιδωτὴ στρῶσις τοῦ ἀρχαίου ναοῦ. Καὶ ἄλλαι ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι ἐκτὸς τῆς πόλεως εὑρίσκονται, οἷον ἡ ὀνομαζομένη *Παναγία τοῦ Ζουνουκλῆ*, ὁ *ἅγιος Ἀντώνιος* ἐν τῇ θέσει «*Τουσουφτσὲ*» καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὁσημέραι ἀνακαλύπτονται.

Τὰ περιγραφέντα ταῦτα χριστιανικὰ ἀρχαῖα μνημεῖα εἶνε ἐλάχιστα παραβαλλόμενα πρὸς ὅσα κρύπτει εἰσέτι τὸ χῶμα. Τὸ ἀπειροπληθὲς τῶν ἱερῶν τούτων μνημείων εἶνε εὐεξήγητον ἐκ τῆς γει-

τνιάσεως τῆς χώρας ταύτης πρὸς τὰ ὄρη τοῦ Λάτμου, τῆς μεγάλης ταύτης ἑστίας τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου ὄρους ὡς ἀπὸ ἑστίας πνευματικῆς ἐξηπλοῦτο ὁ μοναχικὸς βίος καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὄρος τοῦτο κατέστη κατὰ τὴν Βυζαντιακὴν περίοδον περιλάλητον διὰ τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι εἰς τὰς βάσεις τῆς δυτικῆς τοῦ ὄρους τούτου πλευρᾶς καὶ εἰς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ μεγάλαι προγονικαὶ διάνοιαι ὕμνησαν τὸ θεῖον διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θρησκείας.

Ἡ βραχύτης καὶ ἀτέλεια τῆς πραγματείας ταύτης περὶ τῆς πόλεως Μυλάσων ἐν χρόνοις Βυζαντιακοῖς ὑπὸ ἐκκλησιαστικήν, ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ὄψιν προκύπτει ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν πηγῶν. Ἡ μόνη πηγή, ἐξ ἧς τὰ πλείω ἠρύσθημεν, εἶνε ὁ βίος τῆς πολιούχου τῆς πόλεως ταύτης, οὐκ ὀλίγον δ' ὠφέλησεν ἡμᾶς καὶ ἡ συνεχὴς ἐπίσκεψις τῶν χριστιανικῶν μνημείων. Παρασχόντες οὕτω τῷ κοινῷ ἀμυδρὰν εἰκόνα τῆς πόλεως κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς χρόνους ἐπιλαμβανόμεθα νῦν τῆς πραγματείας τῆς σημερινῆς πόλεως Μυλάσων.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

(*Ἐκ τοῦ περισωθέντος γραμματοφυλακείου τοῦ* **Θεοφίλου Καΐρου**.—*Συνέχεια τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 424*).

Πρὸς τελείαν ἐξάντλησιν παντὸς ὅ,τι περιέχει τὸ περισωθὲν γραμματοφυλακεῖον τοῦ Θεοφίλου Καΐρου, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐγράψαμεν εἰς Ἄνδρον πρὸς τὴν εὐγενεστάτην κ. *Εὐανθίαν Καΐρου* παρακαλοῦντες αὐτὴν νὰ πέμψῃ ἡμῖν ἀντίγραφον, ἐὰν ὑπολείπηταί τι τοιοῦτον ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τοῦ θείου αὐτῆς Θεοφίλου μὴ δεδημοσιευμένον ἐν τῷ «Ξενοφάνει». Ἀναλογιζόμενοι δὲ τὸ ἐπαχθὲς τῆς ἀπαιτήσεως ἡμῶν παρεκαλοῦμεν τὴν εὐγενεστάτην Κυρίαν ν' ἀναθέσῃ τὸ ἔργον εἰς τὴν ἀνεψιὰν αὐτῆς Ἑλένην, κόρην κεχαριτωμένην τοὺς τρόπους καὶ προθυμοτάτην, ἔχουσαν συναίσθησιν τελείαν τῆς ἐκ τῆς πολυϋμνήτου σοφῆς τοῦ Θεοφίλου Καΐρου ἀδελφῆς *Εὐανθίας* καταγωγῆς αὐτῆς, γιγνώσκουσαν δ' ἀκριβέστατα τὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ γραμματοφυλακείου. Ἀλλὰ βαθυτάτην ᾐσθόμεθα τὴν ὀδύνην, ὅτε ἀνοίξαντες ἐξ Ἄνδρου πεμπομένην ἐπιστολὴν τὸ σύμβολον τοῦ μεγάλου πένθους φέρουσαν καὶ ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Κυρίας *Εὐανθίας Καΐρου*, ἀγγέλλουσαν δ' ἡμῖν τὴν λυγρὰν ἀγγελίαν, ὅτι ἡ φαιδρὰ καὶ χαρίεσσα, ἡ πλήρης ζωῆς καὶ μέλλοντος νεᾶνις, ἡ χαρὰ καὶ τὸ καύχημα, ἡ προσφιλεστάτη καὶ μόνη σύντροφος καὶ τὸ γλυκὺ ἔρεισμα τοῦ βίου τῆς σεβαστῆς θείας μετέστη εἰς τοὺς οὐρανούς, ἵνα καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ὁμοίων αὐτῇ Ἀγγέλων. Συμμεριζόμενοι τὸ βαθὺ ἄλγος ἐπὶ τῇ ἀνυπολογίστῳ συμφορᾷ διπλῆν αἰσθανόμεθα πρὸς τὴν εὐγενεστάτην

Κυρίαν Εὐανθίαν τὴν εὐγνωμοσύνην, ὅτι καίπερ ὑπὸ τοιαύτης ἀνεκφράστου θλίψεως συνεχομένη ὑπέβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὸ ὀχληρὸν ἔργον τῆς ἀναδιφήσεως τοῦ γραμματοφυλακείου καὶ εὑροῦσα ἀπέστειλεν ἡμῖν ἀντίγραφα 1) τοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην ἱκετευτικοῦ ἐγγράφου τῶν Κυδωνιέων, 2) τοῦ πρὸς τὸν Χ'' 'Αθανάσιον γράμματος τῶν *διδασκάλων καὶ ἐπιτρόπων* Σμύρνης καὶ 3) τῆς πρὸς τὸν Θεόφιλον Καΐρην ἐπιστολῆς τοῦ *Ν. Βάμβα*.

Οἱ διδάσκαλοι καὶ ἐπίτροποι τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὸ πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Κυδωνιέων *Χατζῆ 'Αθανάσιον Χατζῆ Γεωργίου* τῇ 8 Σεπτεβρίου 1810 παρακλητικὸν γράμμα τοῦ Μητροπολίτου αὐτῶν *Διονυσίου* καὶ τοῦ ἑαυτῶν πρὸς τὸν θεῖον τοῦ Θεοφίλου Καΐρου Σωφρόνιον, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν σελίδι 118 κ. ἑξ., ὅπως καταπείσωσι τὸν Θεόφιλον ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἔκριναν σκόπιμον νὰ παρακαλέσωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὸν Χατζῆ 'Αθανάσιον Χατζῆ Γεωργίου διὰ τῆς δε τῆς ἐπιστολῆς.

«Τῷ εὐγενεῖ καὶ λίαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀγαπητῷ Κυρίῳ κυρίῳ Χ'' 'Αθανασίῳ. Εὐτυχῶς : — Εἰς τὰς Κυδωνίας

Τὴν εὐγενείαν της εὐχετικῶς τε καὶ ἀδελφικῶς κατασπαζόμενοι ἥδιστα προσαγορεύομεν.

'Επειδὴ παρὰ πολλῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἡμῖν ἁγίου Σμύρνης ἐπληροφορήθημεν ἱκανῶς τὰ θεοφιλῆ αὐτῆς προτερήματα καὶ τὸν ἔνθερμον ζῆλον, τὸν ὁποῖον ἀπὸ μόνης τῆς καλοκαγαθίας της ἔχει πρὸς τὴν σύστασιν πάντων τῶν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων, παρεκινήθημεν ἤδη μ' ὅλον ὁποῦ αὐτοπροσώπως δὲν ἠξιώθημέν ποτε νὰ τὴν γνωρίσωμεν, ὥστε νὰ παρακαλέσωμεν θερμῶς τὴν φιλόκαλον εὐγενείαν της, εἰς τὸ νὰ προθυμοποιηθῇ ὡς φιλόμουσος διὰ νὰ παρακινήσῃ μὲ τρόπους καταπειστικοὺς τὸν πανοσιώτατον κὺρ Σωφρόνιον διὰ νὰ συγκατανεύσῃ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἔνθερμον πρὸς αὐτὸν αἴτησιν, ὥστε νὰ μᾶς ἐξαποστείλῃ διδάσκαλον τῆς καθ' ἡμᾶς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τὸν σοφολογιώτατον ἀνεψιόν του κύριον Θεόφιλον, ὡς ἄνδρα ἄξιον καὶ πεπαιδευμένον, καὶ ἐπὶ πᾶσι σύμφωνον τοῖς ἤθεσι τῆς καθ' ἡμᾶς σχολῆς. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δύναται νὰ κατωρθώσῃ τοῦτο διὰ τὴν

ἣν ἔχει πρός τε τὸν πανοσιώτατον κὺρ Σωφρόνιον καὶ τὸν σοφολογιώτατον ἀνεψιόν του οἰκειότητα μεγάλην, καὶ ἐπειδὴ διὰ πρώτην φορὰν ἐδράμομεν πρὸς αὐτήν, ζητοῦμεν τοῦτο παρὰ τῆς εὐγενείας της ἀδιστάκτως, καὶ ἂς εἶναι βεβαία, ὅτι οὐ μόνον τὸν Θεὸν ἕξει μυριοπλάσιον ἀντιβραβευτήν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς θέλει ὑποχρεώσει μεγάλως, ὥστε νὰ κηρύττωμεν τρανῶς τὸν φιλόχριστον ζῆλον, καὶ τὴν καλοκαγαθίαν τῆς εὐγενείας της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν παρὰ Θεοῦ ὅτι πλεῖστα καὶ εὐτυχῆ.

,αωιῳ σεπτεμβρίου θῃ

Οἱ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἐξηρτημένοι καὶ προθυμότατοι εἰς τὰ νεύματά της.

Διδάσκαλοι
Χρύσανθος ἱερομόναχος
Γαβριὴλ ἱερομόναχος

Ἐπίτροποι
Δημήτρ. Μπαχατώρης
Στέφανος Κουρτοβίκης
Ἰωάννης Πετράκη Σκοῦφος

Ἐν δὲ τῇ σελ. 271 μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ *Ἰωάννου Τσελεπῆ* κατατακτέα ἡ ἑπομένη τοῦ *Ν. Βάμβα*.

Τῷ σοφῷ διδασκάλῳ τῆς ἐν Κυδωνίαις σχολῆς κυρίῳ Θεοφίλῳ, εἰς Κυδωνίας.

Σεβασμιώτατε ἀδελφέ,

Ἔλαβον μὲ ἀγαλλίασιν μεγάλην τῆς ψυχῆς μου τὸ ἀδελφικὸν γράμμα σου. Ἡ θεία πρόνοια μὲ ἠξίωσε νὰ σὲ γνωρίσω μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τώρα πάλιν νὰ εἴμεθα γείτονες ἐργάται τοῦ μεγάλου τούτου ἀμπελῶνος. Ὁ πόθος μας ἦτο νὰ ὠφεληθῶμεν διὰ νὰ ὠφελήσωμεν· ἂν διὰ τὸ πρῶτον μᾶς ἐχρειάζετο μεγάλη ὑπομονὴ καὶ καρτερία, πόσον πλειοτέραν πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὸ δεύτερον; Χαίρω διὰ τὸ κατευόδιον τῶν ὀργάνων, καὶ ὅτι ἡ ἐκλογὴ τούτων ἐφάνη ἀρεστή. Εἴθε τὰ ὀλίγα ταῦτα νὰ τὰ διαδεχθῶσιν ἄλλα πλειότερα! Ἂν καὶ ἡ Χίος ἔδωκεν εἰς τὰς Κυδωνίας τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς μαθήσεως, αἱ Κυδωνίαι ὅμως μόλις ἀρχίσασαι

καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐλθοῦσαι ὑπερέβησαν ὅλας τὰς πόλεις, ἔδειξαν πόσον δύναται ὁ ζῆλος, ὅταν εἰσχωρήσῃ εἰς καρδίας μορφωμένας ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ μεγάλα καλά· αἱ Κυδωνίαι ἀπὸ ὅσα ἔκαμαν, μαρτυροῦν, πόσα καὶ ποῖα δύνανται ἀκόμη νὰ κάμωσι. Εἴθε νὰ μὴ λείψῃ ἡ συμφωνία! διότι πάντα τὰ ἄλλα εἶναι συνέπειαι ταύτης εὐκολώταται Τὸν φίλτατον κὺρ Γρηγόριον ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι, καὶ τὸν μακαρίζω, ὅτι καὶ εἰς τὴν γῆν κατέστησε τὸ ἱερόν του ὄνομα μακάριον διὰ τῆς προθύμου διδασκαλίας καὶ προστασίας τοῦ Γυμνασίου τῆς πατρίδος του. Εὔχομαι πατρικῶς τὴν φιλόμουσον ἀδελφήν σου. Τὰ ὁποῖα ζητεῖς βιβλία δὲν εὑρίκονται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς. Τὰ στελλόμενα βιβλία ἀπὸ τὸν Κοραῆν δὲν μὲ φαίνεται νὰ χαθῶσι· θέλω ὅμως τὸν γράψειν, ὅτι ἕως τώρα δὲν ἔφθασαν. Οἱ συνάδελφοί μου σᾶς ἀσπάζονται ἀδελφικῶς.

Ὑγίαινε φίλτατε ἀδελφέ!

Ἀπὸ τῆς Χίου τὴν 20ην Ὀκτωβρίου 1815

Ν. Βάμβας.

Ἡ ἐν σελίδι 348 μνημονευθεῖσα πρόσκλησις τῶν ἐν Κυδωνίαις διδασκάλων ὑπὸ τῶν ἐν Παρισίοις ἐκδοτῶν Ἑλληνικῆς ἐφημερίδος ἐν ἀρχαίᾳ γλώσσῃ γραφομένης χάριν τῶν Εὐρωπαίων μαθητῶν ἔχει ὧδε ἐν μεταφράσει.

Πρὸς τοὺς διδασκάλους τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς

εἰς Κυδωνίας

Ἐν Παρισίοις τῇ 30 Αὐγούστου 1820 Institution Villodon, Chantereine No 42.

Κύριοι

Αἱ πρόοδοι τῶν φώτων, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν γνώσεων εἶνε ὁ τιμιώτατος σκοπός, πρὸς ὃν ὀφείλουσι νὰ τείνωσι πάντες οἱ ἀληθῶς φιλοπάτριδες ἄνδρες. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου τὰ περιοδικὰ συγγράμματα παρέχουσι πλεονεκτήματα, δι' ἅπερ ὀφείλει ἀναγκαίως ν' αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν περιοδικῶν οὕτως, ὥστε νὰ ὑπάρχωσιν ἀνάλογα πρὸς τὴν γενικὴν ὠφέλειαν, ἣν δύνανται νὰ παρέχωσιν. Ἐν Παρισίοις, τῇ ἑστίᾳ τῶν φώτων, ἔνθα συμπίπτουσιν

ὡς εἰς τὸ ἑαυτῶν κέντρον πᾶσαι αἱ ἀκτῖνες τοῦ εὐρέος κύκλου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, δημοσιεύονται πολλὰ περιοδικὰ συγγράμματα ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ζώσαις τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν πολλαῖς σοφαῖς γλώσσαις. Ἀλλ' ἡ πλουσιωτάτη, ἡ ἁρμονικωτάτη τῶν σοφῶν γλωσσῶν, ἧς ἡ βαθεῖα σπουδὴ τείνει ἀμεσώτερον ἴσως νὰ μορφώσῃ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνδόξων προτύπων, ἅπερ προσφέρει εἰς μελέτην, τῶν εὐγλώττων ῥητόρων, τῶν ἁρμονικῶν συγγραφέων, τῶν μεγαλοφυῶν ποιητῶν, ἡ γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Δημοσθένους, τέλος ἡ μόνη τῶν σοφῶν γλωσσῶν δὲν ἔσχε μέχρι τοῦδε τὴν τιμὴν νὰ δανείζῃ τοὺς εὐγενεῖς αὐτῆς φθόγγους εἰς περιοδικὸν σύγγραμμα. Ταύτην τὴν ἄδικον ἐξαίρεσιν θέλομεν νὰ παύσωμεν δημοσιεύοντες ἐφημερίδα ἐν ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.

Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, ἡ τοσοῦτον ὠφέλιμος ἐν τοῖς ἀποτελέσμασιν ὅσον καὶ τιμία διὰ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὑπὲρ ἧς προτείνομεν νὰ ἑνώσωσι τὰ φῶτα καὶ τὰ διανοητικὰ αὐτῶν προτερήματα πολλοὶ Γάλλοι καὶ ἀλλοδαποὶ σοφοί, θὰ ἔχῃ ἐπωφελῆ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐὰν εὐδοκήσητε νὰ παράσχητε αὐτῇ τὴν ὑμετέραν συνεργασίαν. Θὰ ἀναγνωρίσητε, Κύριοι, ὡς αἴτιον παροτρῦναν ἡμᾶς πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα ἀγάπην, ἥτις περιποιεῖ ἡμῖν δόξαν, ἐὰν αὐτὴν μεθ' ὑμῶν συμμερισθῶμεν.

Δὲν θ' ἀρνηθῆτε βεβαίως νὰ συντελέσητε εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἡμῶν συνενούμενοι μεθ' ἡμῶν, ὅπως διὰ τῶν φώτων ὑμῶν διαφωτίσητε ἡμᾶς ἀποστέλλοντες ἡμῖν ἄρθρα, μὴ ἐξερχόμενα τοῦ κύκλου, ἐν ᾧ φρονοῦμεν ὅτι ὀφείλομεν νὰ περιορισθῶμεν, ὁσάκις ἠθέλετε κρίνῃ ταῦτα ἐπιδεκτικὰ καταχωρίσεως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐφημερίδι.

Ἡ ἐφημερὶς αὕτη, ἥτις ἐξετυπώθη ἤδη ὑπὸ τὸν τίτλον ***Μουσεῖον*** ἐν γλώσσῃ νεοελληνικῇ, θὰ δημοσιευθῇ ἐν τοῖς ἐφεξῆς εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μετὰ μεταφράσεως τοῦ κειμένου εἰς τὴν Γαλλικήν, τὴν Λατινικὴν ἢ τὴν Ἰταλικήν, προώρισται δὲ διὰ πάντα τὰ Γυμνάσια (colléges) τῆς Εὐρώπης.

Ἡ διηνεκὴς ἀντapόκρισις, ἣν θὰ διατηρῶμεν μετὰ πλείστων Ἑλληνιστῶν κατοικούντων διαφόρους Ἑλληνικὰς χώρας, θὰ παρέχῃ ἡμῖν τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταχωρίζωμεν πληθὺν ἄρθρων, περιέργων

καὶ σπουδῆς ἀξίων περὶ τῶν μνημείων καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, περὶ τῶν προόδων τῆς ἀναγεννήσεως τῆς κλασικῆς ταύτης γῆς καὶ τέλος περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τῆς τέχνης τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Τοιοῦτός ἐστιν ἐν περιλήψει ὁ κύκλος τῆς ἐπιχειρήσεως, δι' ἣν ἐπικαλούμεθα τὴν ὑμετέραν ὠφέλιμον συνεργασίαν.

Μετὰ βαθυτάτης ὑπολήψεως

ταπεινοὶ καὶ εὐπειθεῖς θεράποντες

Διὰ τοὺς συνεργάτας

Π. Ἰωαννίδης

Ἐκ Σμύρνης, καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης
ἐν τῷ Βασιλικῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων

Ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ 1821 πλουσίᾳ τοῦ Θεοφίλου ἀλληλογραφίᾳ εὕρομεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀναφερόμενον ἓν ἔγγραφον, ἴσως δὲ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς 16 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1839 καὶ φέρον τὰς ὑπογραφὰς ἐννέα προυχόντων Κυδωνιέων καὶ τὴν σφραγῖδα. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ τεκμηριοῦται ἡ ἐκ Κυδωνιῶν ἀποδημία τῶν Μουσῶν οὕτως ἀλγεινῶς, ὥστε ἡ μεγάλη καὶ περίδοξος τῶν Κυδωνιῶν Σχολή, τὸ *Ἑλληνομουσεῖον* ἢ ἡ *Ἀκαδήμεια* ὡς αὐτὴν ἐκάλουν κατὰ τὴν β' δεκαετηρίδα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, περιῆλθεν εἰς τηλικαύτην ταπείνωσιν, ὥστε νὰ ἀρκῆται εἰς ἕνα καὶ μόνον διδάσκαλον. Ἀκούσωμεν κάλλιον τοὺς προύχοντας τῶν Κυδωνιῶν παριστάντας ἰδίαις λέξεσι τὴν κατάστασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῶν.

Σοφολογιώτατε διδάσκαλε!

Γνωρίζοντες πόσων ἀγαθῶν στερούμεθα μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν τῶν Μουσῶν καὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀνάκτησιν αὐτῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων μας καὶ ἐπίδειξιν τοῦ ἀρχαίου στολισμοῦ τῆς πατρίδος μας προστρέχομεν σήμερον πρὸς τὴν Σοφολογιότητά Σας ζητοῦντες τὴν συνδρομήν σας εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μας.

Σεῖς ὁ ἴδιος διδάσκετε πόσον συντείνει εἰς τὸν διοργανισμὸν τῶν Κοινοτήτων καὶ εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς νεολαίας, καὶ Σεῖς μόνοι σας ἐγνωρίσατε πόσον μεγάλως ὠφελεῖ ἡ

ὀρθὴ διδασκαλία ἑνὸς ἀξίου εἰδήμονος καὶ ἠθικοῦ διδασκάλου εἰς τὴν πρόοδον τῶν νέων, διὰ τοῦτο εἶνε περιττὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ κάμωμεν τὴν ἀνάπτυξιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σοφολογιότης Σας ὡς ἐν τῷ μέσῳ τῶν πεπαιδευμένων τῆς κλεινῆς Ἑλλάδος εὐκολύνεσθε περισσότερον εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος διδασκάλου ἀξίου, ἠθικοῦ, εἰδήμονος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ καταλλήλου ὡς πρὸς τὴν πατρίδα μας, διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν νὰ ἐξετάσετε δι' ἕνα τοιοῦτον διδάσκαλον ἐγκρατῆ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μιᾶς ἄλλης, τοὐλάχιστον τῆς Γαλλικῆς, ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ ἐτησίου αὐτοῦ μισθοῦ, καὶ νὰ μᾶς ἀναγγείλετε ὅσον τάχος πρὸς πληροφορίαν μας καὶ ἐξαποστολὴν τοῦ πρὸς αὐτὸν προσκλητηρίου.

Δὲν θέλομεν, διδάσκαλε, νὰ σᾶς ὑπενθυμήσωμεν τὴν πρὸς τὴν πατρίδα μας ἀμοιβαίαν ἀγάπην Σας καὶ συνδρομήν Σας, διότι καλῶς εἴμεθα πληροφορημένοι πόσην ἐδείξατε πρὸς αὐτὴν κλίσιν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ δι' ἔργων καὶ διὰ λόγων γενικῶς τε καὶ μερικῶς, διότι τάχα αὕτη πρώτη ἡ πατρίς μας Σᾶς ἐπότισε τὰ νάματα τῆς παιδείας· μόνη ἡ φήμη, ὁ χαρακτήρ Σας μόνος δεικνύει εἰς ὅλην τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν, ὅτι θρησκεία, μάθησις καὶ ἠθικὴ εἶνε τὰ περιστρεφόμενα τῶν ἰδεῶν καὶ πράξεών Σας. Περιμένοντες δὲ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδασκάλου τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰδοποίησίν Σας ὑποσημειούμεθα μ' ὅλον τὸ σέβας.

τῇ 17 Αὐγούστου 1839 Κυδωνίαις.

Οἱ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ Κυδωνιεῖς
Χ'' Ἀθανάσιος Χ'' Γεωργίου
Κ. Ἀδαμαντιάδης
Δ. Χ' Ἀθανάσιος
Εὐαγγελῖνος Καραχάος
Δημήτριος Καρδαμίτζας
Α. Χ'' Μιχάλογλου
Δημητρὸς Χ'' Διαμαντῆ
Νικόλαος Χ'' Μαρτίου
Νικόλαος Καρδαμίτζας.

Ὡς ἐπίλογον τῶν ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τοῦ Θεοφίλου Καΐ-

ρου περισωθέντων περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐγγράφων καταχωρίζομεν ἐνταῦθα ἐπιστολὴν τοῦ Κυδωνιέως *Ν. Δ. Σαλτέλη* πρὸς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Θεοφίλου Καΐρου Εὐανθίαν, ἀποδεικνύουσαν τοὺς ἐνδοτάτους ψυχικοὺς δεσμούς, οἵτινες συνέδεον τοὺς Κυδωνιεῖς πρὸς τὸν σοφὸν Διευθυντὴν τῆς ἑαυτῶν Ἀκαδημείας καὶ τὴν λογιωτάτην ἀδελφὴν αὐτοῦ Εὐανθίαν, καὶ τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν, ἣν ἔτρεφον πρὸς αὐτούς.

Δι' Ἄνδρον — Ἐν Κυδωνίαις τὴν 12 Ἰουνίου 1840.

Κυρία Εὐανθία,

Ἂν τὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματά Σας δὲν ἐμειώθησαν, πιστεύσατε ὅτι καὶ τὰ ἰδικά μου καὶ τὰ τῶν περὶ ἐμὲ πρὸς Ὑμᾶς διετηρήθησαν ἀκέραια ἐπίσης.

Ἂν ὑπῆρξαν καρδίαι, αἵτινες ἐτραυματίσθησαν διὰ τὴν καταδίωξιν τοῦ φιλοσόφου διδασκάλου, ἂν ὑπῆρξαν ψυχαί, αἵτινες ἐθρήνησαν τὸ ἀγαπητὸν καὶ πολυπαθὲς ἔθνος μας διὰ τὴν μεγάλην ταύτην συμφοράν του, αὐτῶν μία ὑπῆρξε καὶ ἡ ἰδική μου. ἐθλιβόμην· ἀλλ' ἐρριμένος ἀπὸ τὴν τύχην εἰς ἀφανῆ τῆς γῆς γωνίαν, τί ἠδυνάμην νὰ πράξω ἄλλο, παρὰ νὰ τήκωμαι καὶ νὰ σιγῶ;

Ἀλλ' ἄς ἐλπίζωμεν, Κυρία Εὐανθία, καὶ ἄς παρηγορώμεθα. Δὲν θέλει βραδύνει ἡ λύτρωσις τοῦ Θεοφίλου· τὸν ζητεῖ τὸ ἔθνος, τὸν ζητεῖ ἡ φιλοσοφία· καὶ ὁ αἰὼν οὗτος εἶναι αἰὼν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐθνῶν.

Ὁσάκις τὸν γράφετε, προσφέρετέ τον, παρακαλῶ, τὰ ἐκ βάθους ψυχῆς σεβάσματά μου, καὶ ὅλων τῶν περὶ ἐμέ. Βεβαιώσατέ τον ὅτι εἰς τὰ μέρη ταῦτα, τὰ ὁποῖα μαστίζει ἡ θεοκρατία, μυριάδες μυστικῶν εὐχῶν ἀποπέμπονται ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν Ὕψιστον.

Τὴν κυρίαν Ἀνεζάκην, τὴν Κυρίαν Αἰσυμνίαν προσκυνῶ πανοικεί· σᾶς προσκυνῶ καὶ ὑποσημειοῦμαι

Φίλος σας διὰ παντός,

Ν. Δ. Σαλτέλης.

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

Πρὸς ἵδρυσιν μνημείου εἰς τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Καισαρείας Ἰωάννην Ἀναστασιάδην.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἐπιθυμῶν ἵνα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες τιμῶνται καὶ γεραίρωνται ζῶντες, προβάλλωνται δὲ ὡς παραδείγματα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἀποθανόντες τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Καισαρείας Ἰωάννην ἐθαύμαζε μὲν διὰ τὴν εὐεργ[illegible]ωτάτην αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ γένει δρᾶσιν, ἀποθ[illegible]ντα δὲ ἐθρήνησε μεγάλως διὰ τὴν στέρησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τοιούτου αὐτῶν προμάχου· καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐτέλεσε μνημόσυνον καὶ ἐξῆρε τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἐμελέτα δὲ πάντοτε ἵνα καὶ αἰσθητὸν μνημεῖον ἀνεγείρῃ εἰς τιμὴν τοῦ Ἱεράρχου. Δι' ὃ ποιεῖται ἔκκλησιν πρὸς πάντας τοὺς Μικρασιάτας, οἵτινες τὴν μνήμην αὐτοῦ ὡς ἱερὸν κειμήλιον θεωροῦσι, καὶ πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας αὐτοῦ, ὑπὲρ ὧν ἀνέπτυξε πάσας τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ ἀρετάς, ἔτι δὲ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντας νεαροὺς ἐπιστήμονας καὶ εἰς ἄλλα βιωτικὰ ἐπαγγέλματα ἐπιδεδομένους, ἵνα καταβάλωσι ἑκούσιον ἔρανον πρὸς ἀνέγερσιν ἀνταξίου αὐτῷ ἱεροῦ μνημείου.

Οἱ ἔρανοι κατατίθενται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ ἀναγράφονται ἐν τῷ «Ξενοφάνει».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰουνίου 1905.

ὁ Πρόεδρος
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Κων. Γ. Λαμέρας.

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Κυδωνίαι (α)	35000	—	—	11	2	16	4	22
Γενιτσαροχώριον	3000	—	—	1	—	2	1	7
Δερέκιοϊ	350	1500	—	1	—	1	1	3
Καραγάτς	250	700	—	1	-	1	1	—
Κεμέριον (β)	3000	5000	—	1	1	—	1	5
Γιαγιάκιοϊ καὶ Γκι-(ουμέτς (γ)	950	1300	—	1	—	1	1	2
Δικελῆ	4000	3000	—	2	2	—	1	6
Καμπακοὺμ	350	—	—	1	—	1	1	2
Ἁγιασμάτιον	650	1200	—	1	—	1	1	3
Ἀτζανὸζ (Ἀταρνεὺς)	480	500	—	1	—	1	1	4
Ἰζμακλὰρ	250	300	—	1	—	1	1	2
Μακαρωνία (δ)	150	—	—	1	—	1	1	2
Ἀδραμύττιον (ε)	5500	8000	—	1	—	3	1	7

(α) Τὸ ἓν τῶν Ἀρρεναγωγείων Γυμνάσιον πλῆρες, τὸ δ' ἓν τῶν Παρθεναγωγείων ἀνώτερον.

(β) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 50 νηπίων.

(γ) Αἱ ἀπὸ *Κυδωνιῶν* μέχρι *Γιαγιάκιοϊ* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Κυδωνιῶν** τῆς ἕδρας Κυδωνιῶν.

(δ) Αἱ ἀπὸ *Δικελῆ* μέχρι *Μακαρωνίας* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Δικελῆ** τῆς ἕδρας Κυδωνιῶν.

(ε) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 180 νηπίων καὶ 2 νηπιαγωγῶν.

ΕΦΕΣΟΥ (ἕδρα Κυδωνιῶν)

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
24	993	4	18	17	760	2320 *	—	—	—	—	
2	120	1	4	2	80	30	25		—	—	
1	30	—	—	—	–	15	—	–	—	—	
1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	110	1	4	2	95	120	60	—	—	—	
1	45	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
3	180	1	6	2	130	85	40	—	—	—	
1	35	—	—	—	—	12	—	—	—	—	
1	40	—	—	—	-	20	—	—	—	—	
1	35	—	—	—	—	20	—	—	—	—	
1	25	—	—	—	—	10	—	—	—	—	
1	15	—	—	–	—	10	—	—	—	—	
6	173	1	4	3	100	200	100	—	—	—	

* Ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ διὰ τὰ Παρθεναγωγεῖα δαπάνη.

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρεν[ικά]	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξ[εων]
Γκιουρές	500	600	—	1	—	1	1	2
Φρένελι	2000	3000	—	1	—	2	1	6
Ἀβδζουλάρ	260	140	—	1	—	1	1	3
Ζεϊτουνλῆ	2000	1800	—	1	1	1	1	4
Ταχτάκιοϊ (α)	200	300	—	1	—	1	1	—
Πέργαμος	8000	10000	2000	2	2	2	1	6
Χριστιανοχώριον	600	—	50	1	1	—	1	2
Κλησέκιοϊ	640	1000	100	1	—	1	1	3
Σκατσῆδες (β)	700	—	50	1	—	1	1	2
Τσανταρλῆ	1200	2000	—	1	—	1	1	3
Κινίκιον (γ)	2000	3700	500	1	2	1	1	6
Κάλαργα (δ)	500	—	—	1	—	1	1	3

(α) Αἱ ἀπὸ *Ἀδραμυττίου* μέχρι *Ζεϊτουνλῆ* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Ἀδαμυττίου** τῆς ἕδρας Κυδωνιῶν· ἀλλὰ πλὴν τούτων ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ὑπάρχουσι καὶ πέντε ἄλλαι μικραὶ κοινότητες: *Τσοροῦκι*, *Ἀραπλάρ*, *Φρέγκ-κιοϊ*, *Καβακλάρ* καὶ *Κιζὶλ-Κιτσλῆ*. Ἑκάστη τούτων μόλις ὑπὸ 10—12 οἰκογενειῶν ἀποτελεῖται, στεροῦνται δὲ πᾶσαι καὶ ἐκκλησίας καὶ σχολείου.

(β) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ μιᾶς νηπιαγωγοῦ καὶ 20 νηπίων.

(γ) Εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον ὑπάρχει προσηρτημένον καὶ νηπιαγωγεῖον.

(δ) Αἱ ἀπὸ *Περγάμου* μέχρι *Καλάργων* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα **Περγάμου** τῆς ἕδρας *Κυδωνιῶν*.

...ωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
1	36	—	—	—	—	15	—	—			
3	140	1	5	2	100	100	60	—			
1	34	—	—	—	—	15	—	—			
2	90	1	4	2	85	80	75	—			
1	20	—	—	—	—	—	—	—			
6	450	1	4	4	230	220	160	7			
1	50	—	—	—	—	30	—	—			
1	40	—	—	—	—	35	—	—			
1	25	—	—	—	—	40	—	—			
1	50	—	—	—	—	35	—	—			
4	96	1	4	3	180	140	60	—			
1	32	—	—	—	—	20	—	—			

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ

—Ὑπὲρ τοῦ ἐν **Θείροις** τῆς ἐπαρχίας Ἡλιουπόλεως ἀνεγειρομένου ἐκ βάθρων μεγαλοπρεποῦς ἀρρεναγωγείου ὁ κ. *Βασίλειος Μωραϊτίδης*, φαρμακοποιός, ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρει 5 χρ. γρ. καθ' ἑβδομάδα μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ κτιρίου. Ὡσαύτως ὁ κ. *Εὐστράτιος Ἰορδανίδης* προσήνεγκε πεντήκοντα τεμάχια μαρμάρων. Ἡ κοινότης Θείρων ἐξέφρασεν αὐτοῖς θερμὰς καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστίας.

— Ὑπὲρ τοῦ ἐν **Σμύρνῃ** παρθεναγωγείου *Ἁγίου Τρύφωνος* διάφοροι φιλόμουσοι ὁμογενεῖς προσήνεγκον διὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου πανοσιωτάτου *Δωροθέου Ν. Δουκάκη* 2,032 γρόσια.

— Εὐσεβὴς δέσποινα, ἡ *Μαριώρα Ἀθανασίου*, πρό τινος ἀποβιώσασα ἐν Ἐπιβάταις κατέλιπεν 150 λ. Τ. εἰς τὰ Ἐθνικὰ φιλανθρωπικὰ Καταστήματα Κωνσταντινουπόλεως.

— Αἱ ὁλικαὶ πρόσοδοι τῆς κοινότητος **Σταυροδρομίου** κατὰ τὸ ἔτος 1904 ἀνῆλθον εἰς 1,322,315 γρ. αἱ δὲ δαπάναι εἰς γρ. 1,219,402.75· προέκυψεν ἄρα πλεόνασμα 102,912.25. Κατὰ δὲ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς Κοινότητος, τὴν συγκροτηθεῖσαν τῇ 2 Ἰουνίου, ἐνεκρίθη παμψηφεὶ δαπάνη 6,500 λ. Τ. ἐξ ὧν 2,500 πρὸς ἀγορὰν οἰκοπέδου παρὰ τὸ Τούνελ καὶ 4,000 λ. Τ. πρὸς οἰκοδομὴν κτιρίου δημοτικῶν Σχολῶν ἀρρένων καὶ θηλέων. Ἡ Κεντρικὴ Ἐφορεία ἔλαβε τὴν ἐντολὴν ὅπως μεριμνήσῃ, ἵνα ὅ,τι τάχιον ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς γενικῆς συνελεύσεως.

— Ὁ *Ἀθ. Λαγόπουλος*, ἔμπορος ἐν Αἰγύπτῳ, παραθερίζων κατ' αὐτὰς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ **Ἴμβρῳ**, ἐδωρήσατο τῇ κοινότητι *Σχοινουδίου* τῆς νήσου 1000 ὀθ. λ. πρὸς ἐκπαιδευτικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς σκοπούς.

— Ὁ ἐν Σμύρνῃ ἐμπορομεσίτης κ. *Χρ. Εὐαγγελινὸς* ἐκ Μαρμαρᾶ τῆς Προποντίδος προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς *Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος Προκοννησίων* λίρας Τουρκίας δέκα. Τὸ προεδρεῖον συνελθὸν εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν ἀνεκήρυξεν αὐτὸν «Εὐεργέτην» τῆς Ἀδελφότητος.

— Δαπάναις τῆς Α. Ἐξ. τοῦ *Νικολάου Τσιγαδᾶ πασᾶ*, μεγάλου εὐεργέτου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν, «*Ἀνατολῆς*», ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὴς μητροπολιτικὸς οἶκος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, τῇ νήσῳ **Λέρῳ**.

— Ὁ ἐκ Ζινζίδερε τῆς Καισαρείας κ. *Ποτοσάκης Βαχράτογλους* ἐδωρήσατο τὸ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ὑοσκάτης, ἐν Σόρχουμ, κείμενον τσιφλίκιον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολήν, τὰ Καππαδοκικὰ ὀρφανοτροφεῖα καὶ τὰ σχολεῖα Ζινζίδερε. Ἡ γενναιοτάτη αὕτη καὶ σκοπιμωτάτη δωρεὰ τοῦ φιλοπάτριδος ἀνδρὸς πληροῖ ἀγαλλιάσεως ἅμα καὶ εὐγνωμοσύνης πᾶσαν ψυχὴν ἀγαπῶσαν τὴν πρόοδον.

— Ἐν **Φοινέλη** παρὰ τὸ Ἀδραμύττιον οἰκοδομεῖται δαπάναις τοῦ ἀποβιώσαντος *Α. Ἀμπατζῆ* Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Ὁ Σύλλογος εὔχεται ὅπως καὶ ἄλλα τέκνα τῆς κοινότητος τὴν εὐγενῆ πρᾶξιν τοῦ ἀοιδίμου μιμούμενα ἐξωραΐσωσι τὴν ἑαυτῶν πατρίδα καὶ δι' ἄλλων χρησίμων καὶ φιλανθρωπικῶν ἔργων.

— Ἡ Α. Ε. ὁ *Συμεωνάκης ἐφ. Σινιόσογλους*, εὐεργέτης τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ νήσῳ **Πρώτη** ἱδρύσεως ὀρφανοτροφείου θηλέων δέκα χιλιάδας λιρῶν. Ἡ νέα αὕτη γενναία δωρεὰ τοῦ φιλογενοῦς ἀνδρός, δι' ἧς πληροῦται σοβαρὰ καὶ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τοῦ Γένους, πληροῖ εὐφροσύνης πᾶσαν ψυχὴν καὶ καταμαρτυρεῖ περιτράνως, ὅτι οἱ Μικρασιᾶται οὐδαμῶς ὑπολείπονται τῶν ἄλλων ὁμογενῶν, εἰ μὴ πρωτοστατοῦσιν, ἐν τῇ κατ' ἐπίγνωσιν καὶ σκοπιμότητα διαθέσει τοῦ πλούτου αὐτῶν.

— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνήγγειλε τῷ προέδρῳ τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, Σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Πισιδίας κ. *Γερασίμῳ*, ὅτι ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου καθιδρύματος δωρεὰν ἐκ 200 λιρῶν. Ἡ δωρεὰ αὕτη θὰ ἀνακουφίσῃ σπουδαίως τὸ εἰρημένον ἐκπαιδευτήριον ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ταλαιπωρούμενον ἐν οἰκονομικῇ δυσπραγίᾳ.

— Ἐν τῷ ἐν **Τσοτιλίῳ** Γυμνασίῳ ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος 204 μαθηταί, ὧν πολλοὶ ἐκ τοῦ Πόντου καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

— Ἐν τῷ *Παγκυπρίῳ* Γυμνασίῳ ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος 292 μαθηταί.

— Ἐκ τῆς λογοδοσίας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Ζαππείου Ἐθνικοῦ Παρθεναγωγείου ἐγένετο δῆλον, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τοῦ ἱδρύματος τούτου κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἀφῆκε περίσσευμα 255 λ. Τ.

— Ἡ ἀξία θερμοτάτων συγχαρητηρίων ἐφορεία τῶν σχολείων

τῆς κοινότητος *Ἀτταλείας* μετὰ τὴν ἵδρυσιν κοινοτικῆς βιβλιοθήκης καὶ τὴν κατάρτισιν ἀναγνωστηρίου ἀνελλιπῶς λειτουργοῦντος κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ πόρους 15—20 λιρῶν ἐτησίως, αἵτινες θὰ διατίθενται ἀποκλειστικῶς πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ περιοδικῶν.

— Τὰ τέκνα τοῦ εὐεργέτου τοῦ ἐν *Σμύρνῃ* ὀρφανοτροφείου Χ. Παλαιολόγου, Χαρκλάμπης, Περικλῆς, Εὐτέρπη καὶ Μιχαήλ, εἰς μνήμην τῆς ἐσχάτως μεταστάσης ἀδελφῆς αὐτῶν Μαρίας προσήνεγκον τῷ εἰρημένῳ ὀρφανοτροφείῳ λ. Τ. 100.

— Κατὰ τὴν τελευταίαν παρουσίασιν τοῦ πρυτάνεως τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἀκαδημείας καὶ ἄλλων Ῥώσσων κληρικῶν ἐνώπιον τοῦ Πατριάρχου, ὁ Ῥῶσσος ἐπίσκοπος προσφωνῶν τὴν Α. Θ. Π. εἶπεν: «Ἐν τῷ προσώπῳ τῶν παρισταμένων καθηγητῶν καὶ τῶν τροφίμων τῆς ἡμετέρας Θεολογικῆς Ἀκαδημείας ἡ Ὑμ. Παναγιότης βλέπει τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἵτινες ἄλλοτε ἐλθόντες εἰς Κων)πολιν καὶ μελετήσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ θαυμάσαντες τὴν ἱεροπρέπειαν τῶν ὑμετέρων τελετῶν παρέλαβον καὶ ἀπεκόμισαν ἀπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὸν ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν αὕτη μαρτυρεῖ πόσον ἀκραιφνῶς οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων φυλάττουσι τὴν πίστιν, ἣν παρέλαβον καὶ πόσον ἀδιάσειστον διατηροῦσι τὴν πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμόν».

Εἰς ταῦτα ἀπαντῶν ὁ Οἰκ. Πατριάρχης ηὐχαρίστησε τὸν Ῥῶσσον ἐπίσκοπον εἰπὼν ὅτι τὰ ἐκφρασθέντα αἰσθήματα εἶναι τοιαῦτα, ὥστε βαθέως συγκινοῦσιν Αὐτόν, προσθέσας δ' ἔτι, ὅτι ἡ Μ. Ἐκκλησία δι' ἀγάπης μητρικῆς περιβάλλει πάντα τὰ ὀρθόδοξα ἔθνη.

— Τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ι. Δημητρακοπούλου, διαχειριστοῦ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἐν *Σμύρνῃ*, τὸ Πανεπιστήμιον Λιβερπούλης, ὅπερ διενήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὸ Βένι-Χασὰν τῆς Αἰγύπτου, ἀπέστειλεν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς 43 ἀκέραια ἀγγεῖα ἀρχαιοτάτης Αἰγυπτιακῆς τέχνης τῶν πρώτων Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν.

Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα παραληφθέντα ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ Μουσείου κ. Βέμπερ τοποθετοῦνται καταλλήλως εἰς τὸ ἄρτι σχηματιζόμενον Αἰγυπτιακὸν τμῆμα τοῦ Μουσείου.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται **φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ** ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

“ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΔΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2.

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΚΑΙΡΟΣ ΑΓΓΕΛΙΑ

Πολλαὶ πολλάκις Κοινότητες παρεκάλεσαν νὰ προμηθεύσωμεν αὐταῖς διδασκάλους γινώσκοντας νὰ ψάλλωσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ναοῖς, ἀλλ' εὑρέθημεν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ν' ἀρνηθῶμεν αὐταῖς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Ἐφέτος δυνάμεθα εὐτυχῶς νὰ διαθέσωμεν μαθητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου, οἵτινες οὐ μόνον ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς ἱεροψάλται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἱεροκήρυκες δύνανται νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὰς Κοινότητας. Ἐὰν ἄρα Κοινότης τις χρήζει τοιούτου ἱεροδιδασκάλου καὶ ἱεροψάλτου, ἀποταθήτω πρὸς ἡμᾶς ἐγκαίρως δηλοῦσα ἅμα καὶ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἀξιοῖ νὰ προσλάβῃ τοιοῦτον διδάσκαλον. Εἰς τοὺς ὅρους πρέπει νὰ προστεθῇ ἔτι, ἂν θὰ παραχωρηθῇ δωρεὰν κατοικία καὶ ὁδοιπορικά, ἔτι δὲ χάριν τῆς ταχείας διαπεράνσεως τῆς ἐντολῆς ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ καὶ πρόσωπον, παρ' οὗ θὰ λάβῃ ὁ ἱεροδιδάσκαλος τὰ ὁδοιπορικὰ καὶ ποσόν τι ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς.

Ἐν τῷ σεμνῷ ἱδρύματι τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας *Μάνθου* καὶ *Γεωργίου* τῶν **Ῥιζαρῶν** ἐκπαιδεύονται πολλοὶ εὐέλπιδες Μικρασιᾶται, ὑπότροφοι τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου· διὰ τοῦτο πρὸς τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐκπαιδευτηρίου ἔχουσι σύντονον τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην οὐ μόνον τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ἀλλὰ καὶ πλεῖσται ὀρθόδοξοι Κοινότητες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· διότι ἐξ αὐτῶν ἀναμένουσι νὰ πορισθῶσιν ἀσφαλεῖς ἀποδείξεις, ἂν ηὐτύχησαν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ὑποτρόφων καὶ ἂν αἱ στηριζόμεναι ἐπ' αὐτῶν μεγάλαι προσδοκίαι μέλλωσι νὰ ἐπαληθεύσωσι. Βραχεῖαι ἄρα πληροφορίαι περὶ τῶν ἐξετάσεων τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς θ' ἀναγνωσθῶσιν εὐαρέστως ὑπὸ τῶν πλείστων ἀναγνωστῶν τοῦ «*Ξενοφάνους*».

Ἀποπερατωθεισῶν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν πέντε τῆς Σχολῆς τάξεων τῇ 10 Ἰουνίου, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ, ἐγένετο τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ἡ ἔναρξις τῇ 13 Ἰουνίου ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ καὶ ὥρᾳ 8ῃ π. μ. μετὰ πανηγυρικῆς ἐπισημότητος, ἐξωραϊζόντων τὴν ἑορτὴν τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. *Θεοκλήτου* μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἀρχιερέων, τοῦ σεβαστοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, τῶν ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἐπισήμων τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Πρῶτοι δ' ἐξητάσθησαν οἱ 19 μαθηταὶ τῆς ἐφέτος ἀπολυομένης τάξεως τὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν, εἶτα δὲ αἱ λοιπαὶ τέσσαρες τάξεις. Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις διήρκεσαν μέχρι τῆς Παρασκευῆς 17 Ἰουνίου. Μετὰ δικαίας δὲ χαρᾶς παρετηρήθη ὑπὸ τῶν φίλων τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως

ἡ διαρκὴς ἐν ταῖς ἐξετάσεσι παρουσία τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου καὶ ἡ ἀξιάγαστος στοργή, μεθ' ἧς παρηκολούθει τὰς προόδους τῶν μαθητῶν.

Ὁ θρόνος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου πρέπει νὰ θεωρῆται νῦν εὐτυχὴς ἀγλαϊζόμενος ὑπὸ πρωθιεράρχου τοιούτου, οἷος ἀναδεικνύεται ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἀνυψοῦται ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ὁ νῦν ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου θρόνου τοῦ Ἀρεοπαγίτου καθήμενος. Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἔνθερμος ὢν ἐραστὴς τοῦ ἀρχαίου τῆς Ἐκκλησίας κλέους καὶ τῆς ἀνυπερβλήτου δόξης τοῦ Γένους αὐτοῦ οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν, ὅπως παρασκευάσῃ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς καθόλου κοινωνίας σύμφωνον πρὸς τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον αὐτῆς παρελθόν. Διὸ προθυμότατος ἀείποτε δεικνύεται ὁσάκις δύναται ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ πράξεων νὰ προσενέγκῃ ἔρανόν τινα πρὸς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον σκοπόν.

Αἱ περὶ μορφώσεως ἱεροῦ κλήρου, ἀξίου τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, διηνεκεῖς προσπάθειαι, οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ ὅπως ἐξυψώσῃ κοινωνικῶς τὸν ἄγαν νῦν, ὡς μὴ ὤφελε, τεταπεινωμένον κατώτερον ἱερὸν κλῆρον, ἡ τῆς κοσμιότητος τοῦ ἱεροῦ κλήρου αὐστηρὰ ἐπιτήρησις, ἡ ὄντως πατρικὴ στοργὴ πρὸς πᾶσαν νεαρὰν δύναμιν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀφοσιωθεῖσαν, ὁ χριστιανικὸς ζῆλος, ὅπως καταστήσῃ τὴν Μητρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν ἕδραν φιλανθρωπίας καὶ παραμυθίαν τῶν δυστυχούντων, ἀξίαν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἴσῃ καὶ δικαίᾳ τρυτάνῃ χρώμενος πρός τε τοὺς ἔσω καὶ ἔξω Ὀρθοδόξους, ἡ ἀποτελεσματικὴ αὐτοῦ δρᾶσις περὶ σπουδαιότατον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου ζήτημα, τὴν ***ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικήν***, ἧς ἵδρυσε Σχολὴν λαμπρῶς λειτουργοῦσαν καὶ τὰ κράτιστα μέλλουσαν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπί τε τὸν θρησκευτικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τοῦ ἔθνους βίον, ὁ σφοδρὸς αὐτοῦ πόθος καὶ αἱ διηνεκεῖς φροντίδες, ὅπως θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἱδρυμένον, ἀλλ' ἄχρηστον διατελοῦν ἱεροδιδασκαλεῖον, ταῦτα καὶ ἄλλα πάμπολλα ψυχῆς εὐσεβοῦς καὶ μεγαλοπράγμονος βουλήματα καθιστᾶσι τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητον ἄξιον τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου, ἐφ' οὗ κάθηται, καὶ τὸν ἁρμοδιώτατον πρὸς τὰς παρούσας θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἡμῶν πληγὰς ἰατρόν, ἄγαλμα

δὲ σεβασμοῦ, εὐγνωμοσύνης καὶ λατρείας παντὸς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Γένους ποθοῦντος.

Τῇ δὲ Κυριακῇ, 19 Ἰουνίου, ὥρᾳ 10 π. μ. ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἀνακηρύξεως τῶν *ἀποτελεσμάτων* τῶν ἐξετάσεων *καὶ* τῆς ἐτησίας καθόλου προόδου τῶν μαθητῶν, καὶ τῆς *ἀπονομῆς τῶν τε διπλωμάτων* εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας καὶ τοῦ *Πρασακακείου βραβείου*, ἐκ 500 δραχμῶν συγκειμένου, εἰς τὸν ἀναδειχθέντα ὑπέροχον πάντων τῶν συνταξιωτῶν αὐτοῦ κατά τε τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ γράμματα, τὴν κατὰ τὸν πενταετῆ ἐν τῇ Σχολῇ μαθητικὸν βίον ἀνεπίληπτον καὶ ἄμωμον διαγωγὴν καὶ τὸν πρὸς τὴν ἱερωσύνην ζῆλον.

Τῇ ὡρισμένῃ ὥρᾳ ἐν τῇ πληθούσῃ ἐκλεκτοῦ κόσμου μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἤρξατο ἡ τελετὴ διὰ κατανυκτικωτάτων καὶ προσφορωτάτων τῇ περιστάσει ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων, ψαλέντων ὑφ' ἁπάντων τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς μελῳδικώτατα, ἡ δ' εὐσεβὴς καὶ καλλιτεχνικὴ τῶν ᾀσθέντων μελῶν ἐντύπωσις ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου, μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως ἐν ὀρθοστασίᾳ ἀκροασαμένου, ὑπῆρξεν ἔξοχος. Εἶτα παρελθὼν εἰς τὸ μέσον ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Πενταπόλεως κ. ***Νεκτάριος ὁ Κεφαλᾶς***, ἀνέγνω πρακτικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν, ἐν ᾧ ἦσαν ἀναγεγραμμένα τἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων πασῶν τῶν τάξεων καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιδόσεως ἑκάστου μαθητοῦ. Πάντες οἱ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ἐν πάσαις ταῖς τάξεσιν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ *ἄριστα*. Ἐκ δὲ τῶν ἀποφοιτησάντων ἐφέτος 19 μαθητῶν οἱ τέσσαρες ἐκ τῶν πέντε ἀριστευσάντων ἦσαν ὡσαύτως Μικρασιᾶται, ὁ *Παρ σκευᾶς Ἐλευθερίου* ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας ὁ *Χαραλάμπης Πασπάτης* ἐκ Χίου, ὁ *Ἀθανάσιος Τρυγονίδης* ἐκ Μηχανιώνας τῆς Κυζίκου καὶ ὁ *Παρασκευᾶς Παπᾶ Ἰωσὴφ* ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας. Καὶ πέμπτον δὲ θὰ εἴχομεν ἐφέτος ἀπόφοιτον ἀριστοῦχον, τὸν ἐξ Ἰκονίου *Α. Μολατίδην*, ἂν μὴ δεινὴ νόσος ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους.

Μετὰ τοῦτο ἀνέγνω ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς τὸ ἑπόμενον πρακτικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν περὶ τῶν ἀξιωθέντων τοῦ *Πρασακακείου βραβείου*.

«Ἀριθμὸς 334.

Σήμερον τῇ 18ῃ Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1905 συνελθὼν ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς εἰς τὸ καθίδρυμα αὐτῆς κατὰ πρόσκλησιν τῆς Σ. Διευθύνσεως, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ *Πρασακακείου βραβείου*, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ *Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου* ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας καὶ *Χαράλαμπος Πασπάτης* ἐκ Χίου ἐξ ἴσου μὲν ἠρίστευσαν ἐν ἅπασι τοῖς μαθήμασιν, ἀμφότεροι δὲ διέπρεψαν ἐπὶ χρηστότητι καὶ ἱερατικῷ ζήλῳ καὶ προσκληθέντες ὡμολόγησαν ἐνώπιον τοῦ Διευθυντοῦ ὅτι σκοπὸν ἔχουσιν ἐν τῷ προσήκοντι χρόνῳ νὰ ἱερωθῶσιν, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε *διὰ κλήρου* νὰ ὁρισθῇ ὁ μέλλων νὰ λάβῃ τὸ βραβεῖον. Μετὰ τοῦτο γενομένης κληρώσεως ἐνώπιον τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν, παρόντων καὶ τῶν εἰρημένων μαθητῶν, ὁ κλῆρος ἔλαχεν ἐπὶ τὸν Χαράλαμπον Πασπάτην».

Καλέσας δ' ἐκ τῶν βραβευθέντων τὸν ὑπὸ τοῦ κλήρου εὐνοηθέντα ἐνεχείρισε μετ' ἐμφαντικῶν λόγων τὸ ἀριστεῖον ὑπὸ τὰ παταγώδη χειροκροτήματα τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ δ' ἐν προφανεῖ συγκινήσει ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν καὶ ἐκπαιδεύσασαν Σχολήν, τοὺς σεβαστοὺς αὐτῆς Συμβούλους, τὸν σεβασμιώτατον Διευθυντὴν καὶ τοὺς καθηγητάς, στραφεὶς δ' εἶτα πρὸς τοὺς συμμαθητὰς ἀπέτεινε συγκινητικοὺς ἀποχαιρετιστηρίους λόγους.

Διανεμομένων τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτῶντας, ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς ἐποιήσατο ἐξαιρετικὴν σύστασιν καὶ θερμὸν ἔπαινον τοῦ ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας ὑποτρόφου τοῦ Συλλόγου ἡμῶν *Παρασκευᾶ Παπᾶ Ἰωσήφ*, οὗ ἐξῆρε τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν χρηστότητα, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ζῆλον. Ὁ δὲ Ἁγιορείτης μαθητὴς *Ἀρκάδιος* ζητήσας παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τὴν ἄδειαν ἐξεδήλωσε διὰ λόγων ζωηρῶν τὴν ἑαυτοῦ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀπήγγειλεν οἱονεὶ ἱερὸν ὅρκον, ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ πιστῶς τὴν ἀποστολήν, δι' ἣν παρεσκεύασεν αὐτὸν ἡ Σχολή.

Μετὰ ταῦτα ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς ἀπέτεινε πρὸς τοὺς ἀπερχομένους χρυσᾶς ὑποθήκας, ἃς ὁ ἀναγνώστης εὑρίσκει κατωτέρω.

Οἱ τοῦ βραβείου ἄξιοι ἀναδειχθέντες *Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου* ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας καὶ *Χαραλάμπης Πασπάτης* ἐκ Χίου, κατὰ γενομένην πρὸ τῆς κληρώσεως συμφωνίαν διενείμαντο πρὸς ἀλλήλους τὸ πεντακοσιόδραχμον βραβεῖον ἐξ ἴσου.

Ἡ νίκη αὕτη τῶν Μικρασιατῶν, ἐπελθοῦσα μετὰ συνεχῆ σειρὰν ἄλλων βραβευθέντων Μικρασιατῶν, ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἴς τε τὸ σεβαστὸν τῆς Σχολῆς Συμβούλιον καὶ τὸ ἐπίλεκτον ἀκροατήριον. Ὁ δ' ἐκ τῶν Συμβούλων τῆς Σχολῆς κ. ***Ἀναστάσιος Στούπης***, Ἀρεοπαγίτης, προσφωνήσας παρὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ τοὺς ἀπολυομένους μαθητὰς καὶ ὑπομνήσας αὐτοῖς τὸν μέγαν καὶ ὑψηλὸν προορισμόν, ὃν ἔχουσι νὰ ἐπιτελέσωσιν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ἐξῆρε διὰ λόγων εὐφημοτάτων τὸ σπάνιον καὶ λίαν παρήγορον γεγονός, ὅτι ἐξ ὅτου εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ῥιζάρειον Σχολὴν Μικρασιᾶται, αὐτοὶ ἀείποτε λαμβάνουσι τὸ Πρασακάκειον βραβεῖον, ηὔξατο δ' αὐτοῖς, ἵνα καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτῶν βίῳ ἀριστεύωσι καὶ στεφανῶνται ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας ἀγῶσιν αὐτῶν. Ὄντως δὲ ἐξ ὅτου ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἤρξατο εἰσάγων ὑποτρόφους ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Ῥιζάρειον Σχολήν, ἀείποτε οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἀριστεῖον τῆς ἐπιμελείας καὶ χρηστότητος· π. χ. τὸ βραβεῖον τοῦτο ἔλαβεν α) ὁ ***Ἰωάννης Παρασκευαΐδης*** ἐκ Βουρδουρίου τῆς Πισιδίας, β) ὁ ἐκ Κοτυώρων τῆς Νεοκαισαρείας ***Κωνσταντῖνος Ῥωμανός***, γ) ὁ ἐκ Σινώπης τῆς Παφλαγονίας ***Δημήτριος Χ'' Ἀνέστης***, δ) ὁ ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας ***Πασχάλης Πασχαλίδης***, ε) ὁ ἐκ Περμάτων τῆς Καππαδοκίας ***Μιχαὴλ Νομίδης***, ς) ὁ ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας ***Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου***.

Ἐπὶ τούτοις ὁ ἐκ τῶν Συμβούλων τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς καὶ ἐκ τῶν διευθυντῶν τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς κ. ***Λουδοβῖκος Νικολαΐδης*** ἐγερθεὶς συνεχάρη διὰ θερμοτάτων καὶ εὐγενεστάτων λόγων τῷ παρισταμένῳ ἐν τῇ τελετῇ Προεδρείῳ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν διὰ ***τὴν συνεχῆ σειρὰν τῶν ἀριστέων καὶ ἀθλοφόρων ὑποτρόφων αὐτοῦ***. Προκληθεὶς δὲ οὕτως εὐγενῶς καὶ τιμητικῶς ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. ***Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης*** ἀναστὰς εἶπεν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ τὰ ἑξῆς περίπου :

«Πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χάριτας ὀφείλει ὁ Σύλλογος ἡμῶν εἰς τὸν φιλογενέστατον καὶ φιλορθοδοξότατον σύμβουλον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, τοῦ ἡμετέρου δὲ Συλλόγου εὐμενέστατον καὶ προθυμότατον ἀείποτε ἀρωγὸν κ. ***Λουδοβῖκον Νικολαΐδην***, καὶ νῦν δὲ διὰ τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ συγχαρητικῶν ἐκδηλώσεων καταβάλλει ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν καὶ ἄλλον λόγον ἀπείρου πρὸς αὐτὸν ἀγάπης

καὶ σεβασμοῦ. Διότι δίδωσιν ἡμῖν ποθητὴν ἀφορμήν, ἵνα ἐν τοιαύτῃ ἐπισήμῳ ἑορτῇ ἐνώπιον τοσαύτης καὶ τοιαύτης ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως διακηρύξωμεν τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην Σχολὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην, ἧς ἀείποτε πλήρη περιφέρομεν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς», ἀλλὰ καὶ πάντες καθόλου οἱ Μικρασιᾶται.

Τὸ ἱερὸν τοῦτο τῶν ἀοιδίμων Ῥιζαρῶν ἵδρυμα ἀπέβη φάρος παρήγορος καὶ σωτήριος εἰς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ φοβεροῦ κλύδωνος χειμαζομένην Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Ἑλληνικὴν παιδείαν. Ἐξ ὅτου οἱ φιλογενέστατοι καὶ ἀξιώτατοι ἐκτελεσταὶ τῶν ὑψηλῶν θρησκευτικῶν καὶ παιδευτικῶν διανοημάτων τῶν μεγάλων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐεργετῶν Ῥιζαρῶν ἔστρεψαν ὄμμα εὐμενὲς πρὸς τὴν ἄτλητα νῦν παθήματα πάσχουσαν διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν ἄνευ ὅπλων καὶ ὁπλιτῶν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν παρατάξεων τελειότατα ὡπλισμένων καὶ προπεπονημένων ἀγωνιζομένην ὑπὲρ τῶν ὑψίστων καὶ ἱερωτάτων ἀγαθῶν, τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ τῆς προγονικῆς παιδείας, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ παρασκευάσωσιν αὐτῇ προμάχους καὶ ὁδηγοὺς ἐν τῷ δεινῷ ἀγῶνι, ἔκτοτε, λέγω, ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀνακηρύττεται ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ Μικρασιατικὴ ἀρετὴ καὶ ἐγένετο τοῖς Μικρασιάταις τὸ ἀρεταγόνον τοῦτο φυτώριον τῶν ἀοιδίμων Ῥιζαρῶν ἀποφαντήριον λανθανουσῶν μέχρι τοῦδε Μικρασιατικῶν ἀρετῶν ἀποδεῖξαν ὅτι ἡ παλαίφατος κοιτὶς τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς διασῴζει ἔτι ὑπὸ τὴν δουλικὴν καὶ ἐσχάτως πτωχικὴν καὶ ἀκαλλῆ ἐξωτερικὴν ὄψιν αὐτῆς γενναῖα ζωῆς σπέρματα καὶ δὲν ἀπέβαλε τὴν ἀριστοτόκον αὐτῆς φύσιν.

Δακρύων εὐγνωμοσύνης πληροῦνται οἱ ὀφθαλμοί μου, σεβαστοὶ Σύμβουλοι καὶ σοφώτατοι οἰκονόμοι τῆς ἱερᾶς τῶν ἀοιδίμων Ῥιζαρῶν περιουσίας, ἀναμιμνησκομένου τῶν ἀειμνήστων συναδέλφων ὑμῶν *Ἰωάννου Ἀργυριάδου, Ἀναστασίου Ζίννη, Λεωνίδου Μηλιώτου* τὴν συμπάθειαν πρὸς τὰ ποικίλα δεινοπαθήματα τῆς ἐνδοξοτάτης ποτὲ χώρας, τὴν εὐσέβειαν, τὴν φιλογένειαν, τὴν διορατικότητα, τὸν σφοδρὸν αὐτῶν πόθον, ὅπως τὰς εὐεργεσίας τοῦ ἱεροῦ τῶν Ῥιζαρῶν μορφωτηρίου ἐπεκτείνωσι καὶ εἰς τὴν δεινοπαθοῦσαν μεγάλην Μικρασιατικὴν μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Ἐὰν δὲ νῦν οἱ τρόφιμοι

τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς καταγωνίζωνται τὰς παρατάξεις τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀσεβῶν προσηλυτιστῶν καὶ κρατῶσιν ὑψηλὴν καὶ φωτοβόλον τὴν λαμπάδα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐν *Νεοκαισαρείᾳ, ἐν Παφλαγονίᾳ, ἐν Βιθυνίᾳ, ἐν Κυζίκῳ, ἐν Λυκαονίᾳ, ἐν Γαλατίᾳ, ἐν Πισιδίᾳ καὶ ἐν Λυκίᾳ*, ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις δύναται νὰ καυχᾶται ἡ Ῥιζάρειος Σχολή, ἥτις φιλοστόργως ἐξέθρεψε καὶ διὰ τῶν ὅπλων τοῦ πνεύματος περιέβαλε καὶ κατέστησεν αὐτοὺς γενναίους μὲν τῆς ὀρθοδοξίας προμάχους, ἐνθουσιώδεις δὲ τῆς προγονικῆς σοφίας μεταλαμπαδευτάς, δικαιοῦσθε νὰ σεμνύνησθε ἐπ' αὐτοῖς ὑμεῖς, οἱ σοφώτατοι διαχειρισταὶ καὶ οἰκονόμοι τῆς ἱερᾶς τῶν Ῥιζαρῶν περιουσίας. Σήμερον δὲ προπέμπετε μετ' εὐχῶν καὶ ἐλπίδων εἰς τὴν εὐγνώμονα μητέρα τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ τῆς θρησκευτικῆς Ὀρθοδοξίας τέσσαρας ἔτι ἀριστεῖς, ὧν τοὺς δύο καὶ γέρατι τετιμημένους, ἵνα ἀναλάβωσι τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα φέροντες τὴν πανοπλίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς παιδείας. Θὰ προυπέμπετε δὲ καὶ πέμπτον ἀριστέα ἐφέτος, ἂν μὴ νόσος ἐπίφοβος διέκοπτε τὴν νικηφόρον σταδιοδρομίαν τοῦ νοσήσαντος ἐν τῷ τέρματι αὐτῆς.

Αἱ ἱεραὶ σκιαὶ τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν τῆς Σχολῆς χαίρουσι καὶ γεγήθασιν ἐπὶ τούτοις αἰσθανόμεναι ὅτι ὁ διακαέστατος αὐτῶν πόθος, οὗ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπεδίωξαν διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἔλαβε τὴν τελείαν αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν.

Ἐὰν ἐκ τοῦ δεινοῦ ἀγῶνος, ὃν διεξάγουσι νῦν ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ πάντων οἱ ἀπόγονοι τῶν διδασκάλων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς θρησκευτικῆς ὀρθοδοξίας πρὸς διάσωσιν τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῶν ἀξιώματος, ἐξέλθωσι νικηταί, ἡ νίκη θὰ ὀφείληται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γενναίαν καὶ εὔκαιρον ἐπικουρίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου τῶν Ῥιζαρῶν παιδευτηρίου, ὅπερ ἐμόρφωσε καὶ ἀπέστειλεν ἐν κρισίμοις ὥραις τοῦ ἀγῶνος γενναίους μαχητάς.

Τῆς δὲ ἱστορίας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Μ. Α. αἱ πρῶται καὶ συγκινητικώταται σελίδες θὰ ὦσιν ἀναμφιβόλως ἐκεῖναι, αἵτινες θὰ ἐξαίρωσι τοὺς πολυτίμους καὶ εὐκαίρους ἐράνους, οὓς πρὸς τοῦτο προθυμότατα κατέβαλε τὸ πανελλήνιον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον, αἵτινες θὰ ἐξυμνῶσι δικαίως τὴν ἔξοχον μὲν σύνεσιν καὶ τὴν φιλογένειαν καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν διοικούντων αὐτὸ Πανελλήνων ἀνδρῶν, τὴν πατρικὴν δὲ στοργὴν καὶ τὸ βαθύγνωμον τῆς σεβαστῆς Διευθύνσεως, τὴν

σοφίαν δὲ καὶ τὴν παιδαγωγικὴν δεξιότητα ἐλλογιμωτάτων Καθηγητῶν, οἵτινες πάντες δι' ἁρμονικοῦ συστήματος συνεργασίας ἐμορφώσατε τῇ ὑπ' ἀγνωμόνων μαθητῶν κατατρυχομένῃ ἐνδόξῳ μητρὶ τῶν μεγάλων θεολόγων καὶ ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀρίστους πρὸς ἄμυναν ἀγωνιστὰς καὶ προμάχους.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν καταλογίζει εἰς τὰς μεγάλας αὐτοῦ εὐτυχίας, ὅτι ἐν τοιούτῳ ἱερῷ τόπῳ καὶ τοιαύτῃ μεγάλῃ ἑορτῇ δίδοται αὐτῷ εὐμενῶς εὐκαιρία, ὅπως διατρανώσῃ διὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, ὅτι ἡ πρὸς τὸ εὐεργετικώτατον ἵδρυμα τῶν ἀοιδίμων Ῥιζαρῶν καὶ πρὸς τὴν σεμνὴν χορείαν τῶν Πανελλήνων Συμβούλων καὶ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου εὐγνωμοσύνη τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Μικρᾶς Ἀσίας ἐστὶν ἀνεξιτήλως ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐγκεχαραγμένη καὶ ὅτι ἔτι βαθυτέραν καὶ ζωηροτέραν ὁσημέραι ἀπεργάζονται αὐτὴν τά τε ἐπ' εὐλογίαις Θεοῦ ἀποτελέσματα τῶν χορηγηθεισῶν καὶ τῶν ἀδιαλείπτως χορηγουμένων νέων εὐεργεσιῶν. Μακαριστὸν τὸ ἔθνος, ὃ ἔχει εὐεργέτας ὡς τὴν ἱερὰν συνωρίδα τῶν ἀοιδίμων Ἀδελφῶν Ῥιζαρῶν καὶ ἐκτελεστὰς τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν διανοημάτων αὐτῶν οὕτως εὐσεβεῖς καὶ πεπνυμένους ἄνδρας, οἷοι ὑμεῖς ἀποδεικνύεσθε ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ὑμῶν μὲν ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τὴν ἡδονὴν εὑρίσκουσα ἐν αὐτῇ τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀγαθοπραξίας οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀνταποδόσεως ὡς περιάπτου δεῖται, ἡμεῖς δ' ὅμως οἱ εὐηργετημένοι οὐδὲν ἄλλο συναίσθημα γινώσκομεν τερπνότερον τῆς ἀνακουφίσεως τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ὑπερεκχειλίζοντος αὐτὴν συναισθήματος τῆς εὐγνωμοσύνης. Τὴν ἡδονὴν δὲ ταύτην παρέχοντες ἐπικοσμεῖτε τὰς εὐεργεσίας ὑμῶν διὰ τοῦ ἀρίστου αὐτῶν ἄνθους».

Τὰς διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων ἐπιδοκιμασθείσας ταύτας ἐκφράσεις τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπεσφράγισεν ὁ ἐξ ἑβδομήκοντα εὐμόλπων στομάτων εὐγνωμονουσῶν νεαρῶν ψυχῶν ἀκουσθεὶς ψαλλόμενος αἶνος πρὸς τοὺς ἀοιδίμους εὐεργέτας αὐτῶν, τοὺς ἱδρυτὰς τῆς Σχολῆς :

«Μάνθου καὶ Γεωργίου, τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων τῆς Σχολῆς ταύτης, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη».

Ἱερὸν ῥῖγος διέδραμε τὰ σώματα καὶ συνεκλόνησεν ἥδιστα τὰς ψυχὰς τοῦ ἀκροατηρίου.

Ἔπρεπε νὰ ἦσαν παρόντες οἱ δυνάμενοι νὰ ποιῶνται εὐεργεσίας,

ἵνα κατανοήσωσι ποίου εἴδους εὐεργεσίαι παρέχουσι τὴν ἁγνοτάτην, καὶ θειοτάτην, τὴν αἰωνίαν καὶ ἀνυπέρβλητον ἡδονήν.

Προσφώνησις τοῦ σεβασμιωτάτου Διευθυντοῦ κ. Νεκταρίου πρὸς τοὺς ἀποφοίτους.

«Πρὸς ὑμᾶς ἤδη τοὺς ἀποφοιτῶντας τῆς Σχολῆς στρέφω τὸν λόγον, πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐπ' εὐλογίαις ἀπερχομένους ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος, ὅπερ ἐπὶ πενταετίαν ὅλην ὡς τέκνα φιλόστοργα διέθρεψε, διεπαιδαγώγησε καὶ ἐξεπαίδευσε. Πρὸς ὑμᾶς στρέφω τὸν λόγον, διότι ὑμεῖς ἐστε ὁ καρπὸς πενταετοῦς πολυμόχθου φροντίδος καὶ ἀδιαλείπτου μερίμνης τοῦ τε σεβαστοῦ Συμβουλίου, τῶν κυρίων καθηγητῶν καὶ ἐμοῦ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, τῆς ἱδρυθείσης ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων Ῥιζαρῶν *Μάνθου* καὶ *Γεωργίου*, ὅπως χορηγῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξίους λειτουργοὺς καὶ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. Ἡ Σχολὴ ἐξεπλήρωσεν ὅ ἀνέλαβεν ἔργον ὡς πρὸς ὑμᾶς μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ μετ' ἀγαθῆς συνειδήσεως. Ἤδη ἀπόκειται ὑμῖν νὰ ἐπιστέψητε τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς τῆς ἐκθρεψάσης ὑμᾶς Σχολῆς, τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς τροφοῦ, καὶ πληρώσητε τὰς προσδοκίας πάντων τῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐργασθέντων, οἵτινες οὐδὲν ἕτερον παρ' ὑμῶν ἀπαιτοῦσιν ἢ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἔργου, εἰς ὃ ἐκλήθητε, καὶ τὴν τήρησιν τῶν ὑμετέρων ὑποσχέσεων. Οἱ ὑπὲρ ὑμῶν πονήσαντες οὐδὲν ἕτερον εὔχονται ἢ νὰ ἴδωσιν ὑμᾶς ἡμέραν τινὰ ἀγαθοὺς καὶ ἐναρέτους ἱερεῖς, κοσμοῦντας τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ πονοῦντας ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ὅθεν ὀφείλετε νὰ ἀναδειχθῆτε ἐν τῷ βίῳ τῆς δράσεως ἄξιοι μὲν τῆς Σχολῆς τρόφιμοι, ἄξιοι δὲ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς πατρίδος ἱκανοὶ ὑπέρμαχοι. Ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς ταύτης εἰσέρχεσθε εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἠθικοῦ ἀγῶνος, ἐν ᾧ ὀφείλετε νὰ ἀγωνισθῆτε καὶ νὰ νικήσητε. Ὁ ἀγὼν ἤδη ἀπέβη κραταιός, διότι πρὸς πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς πολεμίους τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἔχετε νὰ ἀνταγωνισθῆτε· διότι φορὰ μὲν καὶ κατακλυσμὸς ἑτεροδόξων προσηλυτιστῶν κατέχει ἤδη σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν, ὁ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑλισμὸς πανταχοῦ ἐν τῷ βίῳ

ἀγωνίζεται νὰ καθαιρέσῃ τὰς ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ θεοφιλοῦς, μεθ' ὧν ἀρρήκτως τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεώδη καὶ ὁ διανοητικὸς βίος συνάπτονται καὶ ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ εὐδαιμονία συνδέεται, πλῆθος δὲ παντοίων ἀπαιτητῶν καὶ διεκδικητῶν ἀλλοτρίων τῆς κληρωθείσης ἡμῖν ἀπ' αἰώνων χώρας, ἐν ᾗ ἔζησε καὶ ἔδρασεν ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὁ Ἑλληνισμός. Οἱ ἐχθροὶ οὗτοί εἰσι σήμερον οὐχὶ οἱ ἀσυνετώτεροι, ὥσπερ πρότερον, ἀλλ' οἱ κακονούστεροι καὶ ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν συνετώτεροι. Τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, ὧν οὐδὲν τιμιώτερον τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπιβάλλει ὑμῖν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀμύνης μετὰ σθένους καὶ αὐταπαρνησίας πρὸς διάσωσιν αὐτῶν κινδυνευόντων καὶ παράδοσιν τούτων τοῖς ἐπιγιγνομένοις σῴων καὶ ἀσφαλῶν.

Πρὸς τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα ἡ Ἱερὰ αὕτη Ἀκρόπολις, ἐν ᾗ ἐπὶ πέντε ἔτη ἐξεπαιδεύθητε καὶ ἐγυμνάσθητε, παρεσκεύασεν ἱκανῶς καὶ καθώπλισεν ὑμᾶς διὰ πάντων τῶν ἀναγκαίων ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ὅπλων, ὅπως ἐπιτυχῶς ἀγωνισθῆτε καὶ νικήσητε. Ὀφείλετε δὲ πάντοτε νὰ ἐνθυμῆσθε ὅτι ἐξεπαιδεύθητε, ἵνα ταχθῆτε εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ ὡς στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἐργασθῆτε ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Ποιμαντικῆς ἔγνωτε τὴν ἱερότητα τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, τὴν περιωπὴν τῆς τιμῆς, τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ τὸ δυσθέατον ὕψος αὐτοῦ, ἔγνωτε τὴν θείαν χάριν, ἣν ἔχει καὶ μεταδίδωσι, καὶ τὴν ὑπερφυσικὴν αὐτοῦ δύναμιν· ἔγνωτε ὅτι οἱ ἱερεῖς εἰσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, οἱ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἀπεργαζόμενοι. Ἔγνωτε ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενοι ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίστανται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Μὴ λοιπὸν πλανηθῆτε ἐκ τῆς ῥεούσης δόξης τοῦ κόσμου, μὴ ἀκηδήσητε ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς θλίψεως, ἵνα μὴ στερηθῆτε τῆς τιμῆς, τῆς κληρωθείσης ὑμῖν.

Ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολὴ ἀπολύουσα ὑμᾶς σήμερον πέποιθεν ὅτι θέλετε ἀναδειχθῆ ἄξιοι αὐτῆς τρόφιμοι, τηρηταὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ὑμῶν, εὐδόκιμοι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀποστολῆς ὑμῶν, εὐγνώμονες πρὸς αὐτήν, πρὸς τοὺς ἀειμνήστους ἱδρυτὰς τῆς Σχολῆς ταύτης, τῆς ἐκθρεψάσης ὑμᾶς καὶ ἀναδειξάσης χρηστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ

τῆς Πολιτείας, πρὸς τοὺς σεβαστοὺς Ἐφόρους καὶ Καθηγητὰς αὐτῆς, οἵτινες πάντα πόνον καὶ πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν, ἵνα ὑμᾶς ἀξίους ἀναδείξωσι τῆς περιωπῆς, εἰς ἣν ἐκλήθητε. Μὴ ἐπιλάθησθέ ποτε ταύτης καὶ μέμνησθε ἀεὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδαγμάτων καὶ παραδειγμάτων καὶ ὅτι προωρίσθητε νὰ ἀποβῆτε σκεύη ἱερὰ καὶ τίμια. Ἡ Σχολὴ χαίρει ἀπολύουσα ὑμᾶς σήμερον καὶ παραδιδοῦσα εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἔχει δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ χαρὰ αὐτῆς θὰ διατελῇ ἀΐδιος καὶ αὐξανομένη μανθάνουσα τὸν εὐδόκιμον ὑμῶν βίον.

Εὔχομαι ὅπως ἡ ἄνωθεν εὐλογία καὶ αἱ τῶν πνευματικῶν ὑμῶν πατέρων πρὸς τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ ὑμῶν δεήσεις κρατύνωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ εὐθείᾳ τοῦ βίου ὑμῶν ὁδῷ καὶ ἀναδείξωσιν ἄνδρας καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τιμῶντας ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Σχολήν.

Ἡ δὲ θεία χάρις καὶ τὸ ἄπειρον τοῦ Θεοῦ ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

Ὁ ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καθηγητὴς δὲ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥοβερτείου Λυκείου κ. *Κωνσταντῖνος Λογοθέτης* ἐξεπόνησεν ἀξιόλογον ἔκθεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ διασήμου ἐν τοῖς νέοις Ἕλλησι φιλοσόφοις *Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη*. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην καταχωρίζομεν ἐν τῷ «*Ξενοφάνει*» τοσούτῳ μᾶλλον προθυμότερον, ὅσῳ δι' αὐτῆς καταβάλλεται σπουδαία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα. Ἐὰν τοιαῦται ἐργασίαι γένωνται καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ὄνομα κτησαμένων Ἑλλήνων, φέρ' εἰπεῖν, *Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως*, *Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως*, *Θεοφίλου τοῦ Καΐρου*, *Φιλίππου Ἰωάννου*, *Δημητρίου τοῦ Χαντζερῆ* κλ. θ' ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς δυσπραγίαις αὐτοῦ οὐδέποτε ἐπελάθετο τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ φύσεως, θὰ συγκροτηθῇ δὲ ἡ ἱστορία τῆς ὑψίστης αὐτοῦ διανοητικῆς λειτουργίας ἀνακαλοῦσα εἰς τὴν μνή-

μην τῶν νέων γενεῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος καὶ τὸ μόνον ἄξιον στάδιον ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, θ' ἀνυψωθῶσιν οἱ νῦν ταπεινοὶ ὁρίζοντες τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ πρακτικῆς δράσεως τοῦ Ἔθνους καὶ θὰ δειχθῶμεν εἰς τοὺς ἐξ ἀγνοίας καταφρονητὰς ἡμῶν ξένους ὅτι οὐδέποτε ὑπήρξαμεν οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς ἐσχάταις ἐθνικαῖς ἡμῶν συμφοραῖς καταφρονήσεως ἄξιοι.

Ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἄξιον Ἑλλήνων ζῆλον τῶν τροφίμων τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ὃν πάνυ φιλοτίμως ἐπιδεικνύονται ἐν τῷ φιλοσοφικῷ Φροντιστηρίῳ, ἐλπίζομεν ὅτι πολλοὶ θ' ἀκολουθήσωσι τῷ παραδείγματι τοῦ συναδέλφου αὐτῶν Κ. Λογοθέτου πρὸς δόξαν τῆς φιλοσοφικῆς τῶν Ἑλλήνων διανοήσεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Ῥοβερτείου Λυκείου

Περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ **Πέτρου Βραΐλα Ἀρμένη.**

Α'. Εἰσαγωγή.

Εἰ πάντως ἀληθὴς τυγχάνει οὖσα ἡ ὑπὸ τοῦ δαιμονίου Σταγειρίτου προενεχθεῖσα ῥῆσις «Φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται ἄνθρωπος», τῆς ἀληθείας ταύτης ἡ ἐμπέδωσις τρανότατα παρέχεται ὑπὸ τῆς φιλοσόφου διανοήσεως τῶν Ἑλλήνων, παρ' οἷς, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοις, ἡ ἐνδελεχὴς τῶν τὸν πάγκαλον τοῦτον κόσμον διεπόντων νόμων ἔρευνα καὶ ἡ τῶν ἐσχάτων λόγων καὶ αἰτίων ζήτησις ἐγένοντο αἱ μόναι τελειωτικαὶ καὶ συμπληρωματικαὶ εἰς τὸν διανοητικὸν αὐτῶν βίον ἀφορμαί. Ἡ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀληθοῦς γνώσεως ζήτησις, ἐξ ἧς ἡ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπεργαζομένη ὀρθὴ πρᾶξις ἤρτηται, περισπούδαστον ἐγένετο ὑποκείμενον, περὶ ὃ πάντων ἀνθρώπων πρῶτοι οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἠσχολήθησαν. Ἡ δὲ μεγάλη αὐτῶν πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμὴ ἐξεδηλώθη καὶ διέλαμψεν οὐ μόνον ὅτε ἡ τοῦ βίου εὐμάρεια καὶ ἡ τῆς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐπιδόσεως κορύφωσις εὐθὺ εἰς μεταφυσικὰς ἦγον ἐρεύνας, — πρὸς ὧν τὰ πορίσματα

ἐπιεικῶς ὁμόλογα φαίνονται ὄντα τὰ φιλοσοφήματα τῶν τῆς Δύσεως νεωτέρων φιλοσόφων — ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα καὶ μονονουχὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πολλαὶ καὶ θαυμασταὶ ἐδιδάχθησαν καὶ διετυπώθησαν φιλοσοφικαὶ ἀλήθειαι ὑπὸ σοφῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους διδασκάλων, ὧν τὰ συστήματα δὲν παρέχουσιν ἁπλῶς τῶν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν θεωρημάτων ἐπανάληψιν ἀλλὰ καὶ πρωτοτυπίαν ἀξιάγαστον καὶ καινοτομίαν οὐ μικρὰν ἐν ἑαυτοῖς περιέχουσιν. Ἀνάγκη ἄρα ὁ βουλόμενος νὰ γινώσκῃ τὴν ἀνέλιξιν τῆς φιλοσόφου τῶν Ἑλλήνων διανοήσεως, νὰ μὴ ὑπολαμβάνῃ ἐξαρκοῦσαν τὴν ἔρευναν καὶ διευκρίνησιν μόνων τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν φιλοσοφημάτων ἀλλὰ ταύτην οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις γενομένους θερμοὺς καὶ ἀκαμάτους τῶν μεταφυσικῶν προβλημάτων ἐρευνητὰς νὰ ἐπεκτείνῃ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴ φιλοτιμία ὑπαγορεύει ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι τὴν σπουδὴν καὶ βαθεῖαν μελέτην τῶν φιλοσοφημάτων τῶν ἀειμνήστων τοῦ Γένους διδασκάλων, ὧν τὴν πρὸς εὕρεσιν μεταφυσικῶν ἀληθειῶν ὁρμὴν οὔτε αἱ περὶ ἄλλα ἐπιτηδεύματα πολυειδεῖς ἀσχολίαι οὔτε τὰ πολλάκις προσπίπτοντα ποικίλα πολιτικὰ καὶ βιοτικὰ κωλύματα νὰ ἐπίσχωσιν ἠδυνήθησαν.

Ἐν τοῖς Ἕλλησι τῶν νεωτέρων χρόνων φιλοσόφοις ἐπιφανῆ καὶ περίοπτον θέσιν διά τε τὸ κοινωνικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν εὐρεῖαν καὶ πολυμερῆ παίδευσιν ἐπέχει ὁ *Βράϊλας Ἀρμένης*. Περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ ἀνδρὸς τούτου καθ' ὑπόδειξιν τοῦ σοφοῦ καὶ πολυσεβάστου ἡμῶν καθηγητοῦ κ. *Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου* μέλλομεν ἐν τοῖς ἑξῆς διὰ βραχέων νὰ διαλάβωμεν, βοηθήματα ἔχοντες ὅσα τοῦ φιλοσόφου ἔργα τυγχάνουσιν ἤδη ἐκδεδομένα.

Τοιαῦτα δ' εἶναι τάδε :

1). ***Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν δοκίμιον.*** Ἐν Κερκ. 1851.

2). ***Θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα.*** Ἐν Κερκύρᾳ 1862.

3). ***Τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν ἢ ἡ ἑνότης τῆς ἐπιστήμης.*** Τῷ 1870.

4), ***Περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.*** Ἐν Κερκύρα 1872.

5). ***Περὶ τῆς ἑνότητος τῶν λογικῶν στοιχείων.*** Ἐν Κερκ. 1875.

6). ***Περὶ ψυχῆς, Θεοῦ καὶ ἠθικοῦ νόμου διατριβαί.*** Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879.

7). *Φιλοθέου καὶ Εὐγενίου Ἐπιστολαὶ* ἤτοι σύντομος περὶ *ψυχῆς καὶ Θεοῦ διδασκαλία*. Ἀθήνησι 1884 (1).

Πρὶν δ' ἐπιχειρήσωμεν τῇ βραχείᾳ διατυπώσει τοῦ συστήματος τοῦ περικλεοῦς φιλοσόφου, προσήκει ὀλίγα τινὰ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀνδρὸς δρᾶσις οὐδαμῶς ὑπολείπεται τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσοφικῆς.

Β'. Βράϊλα Ἀρμένη σύντομος βιογραφία.

Πέτρος Βράιλας Ἀρμένης ἦν Κερκυραῖος. Ἐγεννήθη τῇ 10 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1812 ἐκ πατρὸς πάνυ εὐγενοῦς καὶ τὴν ἐμπορίαν ἐπιτηδεύοντος. Ἐν τῷ σχολείῳ τῆς οἰκείας πόλεως τὰ πρῶτα γράμματα ἐκμαθὼν καὶ ὑπὸ ἐλλογίμου τινὸς ἱερέως, *Ἀνδρέου Ἱδρωμένου*, ἰδίᾳ παιδευθείς, ταχέως τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐξαιρέτου φύσεως δείγματα παρέσχετο. Διότι νοῦν ἔχων εὐφυῆ καὶ ἐπὶ σπουδαίας καὶ ἐμβριθεῖς μελέτας ἐπιρρεπῆ, μνήμην ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀσύλητον καὶ κρίσιν βαθεῖαν τῶν ἡλικιωτῶν μέγα διέφερεν.

Εὐρυτέρας δ' ὀρεγόμενος καὶ μᾶλλον ἐπιμεμελημένης παιδείας ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, *Ἰωάννου* τοὔνομα, εἰς Κολωνίαν καὶ εἶτα εἰς Γενεύην, ἔνθα τὰς γυμνασιακὰς σπουδάς ἐπέρανεν. Ἐντεῦθεν εἰς Γαλλίαν τῷ ἔτει 1832 ἐλθὼν μαθητὴς ἐνεγράφη τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημείας, ἐν ᾗ τρία ἔτη ἐπιμελῶς διατρίψας διδάκτωρ τοῦ Δικαίου ἀνηγορεύθη. Μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθὼν τὸ τοῦ νομικοῦ ἔργον ἤσκει πάνυ εὐδοκιμῶν καὶ τῶν συναδέλφων σφόδρα διαφέρων κατά τε τὴν ῥητορικὴν δεινότητα καὶ τὴν ἀκριβῆ καὶ βαθεῖαν τῶν νομικῶν ζητημάτων γνῶσιν. Διόπερ καὶ δικαστὴς ἐν Ζακύνθῳ τῷ ἔτει 1840 κατέστη. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει εἰς Κέρκυραν ἀνακληθεὶς τὸ τοῦ ὑποθηκοφύλακος ἔργον ἔλαβεν, ὃ ἓν μόνον ἔτος ἔσχε. Διότι ἡ τότε κυβέρνησις οἰκονομίας θηρῶσα τὸν Βράϊλαν τοῦ ἔργου ἀπήλλαξε. Τὸ ἐντεῦθεν ἰδιωτεύων ὁ ἀνὴρ περὶ μελέτας ἠσχολεῖτο φιλοσοφικάς, αἷς μάλιστα ἠσμένιζεν.

Ἀλλ' ἡ τότε τῆς Ἑπτανήσου ἀνώμαλος πολιτικὴ κατάστασις

(1) Οἷς πρόσθες τὰς ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου κατακεχωρισμένας διατριβὰς ἐν τοῖς περιοδικοῖς Παρνασσῷ, Πανδώρᾳ, Ἐρανιστῇ, Φοίνικι καὶ Κλειοῖ.

ὑπηγόρευσε τῷ τε Βραΐλᾳ καὶ ἄλλοις φιλοπάτρισιν ἀνδράσι σύντονον ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐξάρσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἐργασίαν. Οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἡ Ἰόνιος πολιτεία βελτιωθεῖσα ἔλαβε συνταγματικὴν μεταρρύθμισιν τὴν ἐλευθεροτυπίαν καὶ τὴν τῶν ἀντιπροσώπων καὶ δημοτικῶν συμβούλων αἵρεσιν. Τῷ 1846 ἤρξατο ὁ Βραΐλας ἐκδιδοὺς μεστὴν φιλοπατρίας καὶ πολιτικῆς συνέσεως ἐφημερίδα, ὀνομαζομένην «*Πατρίδα*», τῷ δ' ἔτει 1850 ᾑρέθη μὲν βουλευτής, τὸ βουλευτικὸν δ' ὅμως ἔργον οὐκ ἐπετέλεσε· διότι οἱ ἐναντία φρονοῦντες φοβούμενοι τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρὸς ἱκανότητα καὶ τὴν περὶ τὸ λέγειν δεινότητα διεπράξαντο ὥστε ὁ Βραΐλας τοῦ βουλευτηρίου νὰ ἐξαιρεθῇ, ὡς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὴ ὄντος πολίτου Ἑπτανησίου. Τῷ ἔτει 1854 ὁ Βραΐλας ἐγένετο καθηγητὴς τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, ἐν ᾧ τὴν Φιλοσοφίαν καὶ Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας πάνυ εὐδοκίμως ἐδίδασκε μέχρι τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου. Ἀλλὰ καὶ καθηγητὴς ὢν ὁ Βραΐλας περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν τῆς Ἑπτανήσου πραγμάτων ἐνδελεχῶς ἐφρόντιζε καὶ τῆς πολιτικῆς ἀόκνως μετεῖχεν. Οὕτω δὴ ὁ φιλόσοφος κυβερνητικῷ διατάγματι τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος τυχὼν βουλευτής τε ᾑρέθη καὶ πρόεδρος τῆς βουλῆς ἀπεδείχθη.

Εἶτα ὁ Βραΐλας τῷ μὲν 1857 κατέστη γραμματεὺς τῆς Γερουσίας, τῷ δὲ 1862 προήχθη εἰς τὸ μέγα τοῦ γενικοῦ τῆς Γερουσίας γραμματέως ἀξίωμα, ἐν ᾧ μέχρι τῆς Ἑνώσεως παρέμεινεν.

Ὅτε ὁ *Γλάδστων* εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἦλθεν, ὅπως τὰς αἰτουμένας μεταρρυθμίσεις παράσχῃ, ὁ Βραΐλας τοῦ μεγάλου τούτου Ἄγγλου πολιτευτοῦ συνήθης τυγχάνων καὶ ἀδύνατον ὑπολαμβάνων τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου σφόδρα ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ τοῦ Γλάδστωνος εἰργάσατο καὶ πάνυ συνετῶς καὶ εὐφραδῶς ἐν τῇ Βουλῇ ταῖς μεταρρυθμίσεσι συνεῖπεν. Ἀλλὰ τοῦ μὲν ἐμβριθοῦς ῥήτορος αἱ ἐνέργειαι ἀπέτυχον, αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν καλουμένων ῥιζοσπαστῶν, τῶν ἀμέσως τὴν ἕνωσιν ἀπαιτούντων ἐπεκράτησαν.

Τῆς Ἑνώσεως γενομένης ὁ Βραΐλας κατέστη τῷ ἔτει 1865 σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκλήθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, πρωθυπουργοῦντος τοῦ ἀοιδίμου Ἀλεξ. Κουμουνδούρου.

Ἐν Ἀθήναις διατρίβων ὁ Βραΐλας ἐξεδίδου μετὰ τοῦ ἐπίσης σο-

φοῦ ἀνδρὸς *Α. Ῥαγκαβῆ* Ἑλληνογαλλικὴν ἐφημερίδα, ὀνομαζομένην «*Ἑλλάδα*». Πρὸς δ' ἔτι συνέστησε μετ' ἄλλων ἐπιφανῶν λογίων σύλλογον, «*Ἀθήναιον*» τοὔνομα, ἐν ᾧ ὁ λαὸς τὰ στοιχειώδη μαθήματα παρ' ἑβδομάδα ἐδιδάσκετο. Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ τῆς Ἐπικρατείας συμβουλίου ὁ Βράϊλας ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ ἔτους 1867 παρέμεινε. Τὸ ἀπὸ τούτου πολλὰς ἐξωτερικὰς ὑπουργίας ἀνέλαβε καὶ πρεσβευτὴς τὰς Ἑλλάδος ἐγένετο ἐν Λονδίνῳ, Πετρουπόλει, Παρισίοις, Κωνσταντινουπόλει καὶ αὖθις ἐν Λονδίνῳ, ἔνθα τὸν βίον μετήλλαξε τῇ 7 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1884.

Ὁ Βράϊλας ἐπὶ σώφρονι καὶ συνετῇ πολιτείᾳ διακριθεὶς ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τῷ μὲν 1878 εἰς Κ)πολιν τῷ δὲ 1880 εἰς Βερολῖνον, ὅπως μετάσχῃ τῆς συνδιασκέψεως τῶν μεγάλων Δυνάμεων πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Τὰς πολλὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς οἱ συμπολῖται αὐτοῦ τιμῶντες δὶς βουλευτὴν τοῦτον εἵλοντο. Ἀλλ' ὁ Βράϊλας πρεσβευτὴς ὢν τὸ προσενεχθὲν βουλευτικὸν ἀξίωμα δὲν ἀπεδέξατο. Ἡ πολιτικὴ τοῦ φιλοσόφου σύνεσις καὶ φιλόπατρις πολιτεία, τὴν Ἑλλάδα οὐ μικρὸν ὠφελήσασαι, μεγάλην πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν καὶ ἀγάπην ἐνεποίησαν τοῖς διπλωμάταις καὶ βασιλεῦσι καὶ αὐτοκράτορσι. Δι' ὃ καὶ πλεῖστα ἀνώτερα παράσημα τὸ στῆθος τούτου ἐκόσμουν.

Θαυμαστὸν δ' ὅτι αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἀσχολίαι, ἃς τῷ Βράϊλᾳ ἐπέβαλλον τὰ ἑκάστοτε ὑπέροχα πολιτικὰ ἀξιώματα, οὐδαμῶς ἀφίστασαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀόκνως καὶ ἐπιμελῶς διατρίβειν περὶ μελέτας καὶ συγγραφὰς φιλοσοφικάς, ἐφ' αἷς πλεῖστον εὐδοκιμήσας ἄξιος ἐνεκρίθη τῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἕδρας τῆς φιλοσοφίας, ἣν ὅμως ἀπὸ μετριοφροσύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀείμνηστον ***Φίλιππον Ἰωάννου*** δὲν ἀπεδέξατο.

Τεκμήριον δὲ τῆς καὶ παρὰ τοῖς ξένοις μεγάλης τοῦ φιλοσόφου τούτου εὐδοκιμήσεως εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Barthélemy Saint-Hilaire ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημείᾳ τῶν Ἠθικοπολιτικῶν Ἐπιστημῶν ὑποβληθεῖσα ἔκθεσις περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ φιλοσόφου τοῦ ἐπιγραφομένου «Θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα», ὅπερ ὁ σοφὸς Γαλάτης μετ' ἀκριβῆ καὶ αὐστηρὰν ἀνάλυσιν τῇ εὐνοίᾳ καὶ τῷ σεβασμῷ τῆς Ἀκαδημείας συνέστησε.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ βραχύτατα περὶ τοῦ βίου τοῦ φιλοσόφου.(*) Νῦν φέρ' ἴδωμεν τὰς φιλοσοφικὰς τοῦ ἀνδρὸς θεωρίας.

Β'. Βράϊλα 'Αρμένη φιλοσοφήματα.

Ὁ Βράϊλας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἀφορμᾶται, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν πεπερασμένην αὐτοῦ φύσιν ἀδυνατεῖ μὲν νὰ ἐφίκηται τελείως τοῦ ἀληθοῦς, ὅπερ ἄπειρον ὂν καὶ ἀΐδιον, ἓν καὶ ταὐτὸν, τοῦ Θεοῦ μόνου τυγχάνει οὖσα ἰδιότης, δύναται ὅμως διαδοχικῇ τινι καὶ βαθμιαίᾳ ἐπιδόσει νὰ ἐπιτύχῃ σχετικῆς αὐτοῦ καταλήψεως, εἰς ἣν ἄγει ἡ ὀρθὴ τῆς παρατηρήσεως χρῆσις, τῆς τῶν αἰσθήσεων ἀπάτης τὸν ἄνθρωπον ἀπαλλάττουσα καὶ τῇ τοῦ νοῦ βοηθείᾳ τῆς τε ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς δυνατῆς τελειώσεως τὴν πραγμάτωσιν προσποιοῦσα. Οὕτως ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τῶν τοῦ ἀνθρώπου γνωστικῶν δυνάμεων πάσης σκέψεως καὶ ἀμφιβολίας ἀπεχόμενος πρώτην καὶ θεμελιώδη πάσης ἐπιστήμης ἀρχὴν τίθεται τὴν τοῦ ὄντος ἔννοιαν, ἥπερ κατ' αὐτὸν εἶναι πασῶν τῶν ἐννοιῶν ἐναργεστάτη καὶ ἀναμφίβολος, διότι ἐπὶ πάσης μὲν ἄλλης ἐγχωρεῖ ἀμφιβολία, περὶ ταύτης δ' ὅμως οὐχί, ὡς αὐτῆς τῆς ἀμφιβολίας οὔσης ἀποδείξεως τῆς τοῦ ὄντος ὑπάρξεως. Ἡ τοῦ ὄντος ἔννοια πασῶν τῶν ἐννοιῶν βάσις ὑποτεθεῖσα ἀναγκαίως εἶναι α') *πρώτη*, διότι ὑπὸ πασῶν ὑποτιθεμένη οὐδεμίαν προϋποτίθησι· β') *ἁπλουστάτη*, διότι πᾶσαι αἱ ἔννοιαι εἰς ταύτην ἀνάγονται, ἅτε τὸ πρῶτον οὖσαν καὶ κυριώτατον πάντων τῶν ἄλλων ὄντων στοιχεῖον· γ') *γενικωτάτη καὶ καθολική*, διότι ἀναγκαιότατον ὅρον ἀποτελεῖ τῆς ὑπάρξεως παντὸς ὄντος, οὗ ἡ γνῶσις τυγχάνει ἡμῖν δυνατή· δ') *ἀναγκαία*, διότι πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἔννοιαι εἶναι μόνον ἐνδεχόμεναι, τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐννοίας ταύτης καὶ ε') *ἔμφυτος*, διότι ἐντυποῦται κατ' ἄγνωστόν τινα τρόπον ἐπὶ πάσης ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας παρεχομένης ἐννοίας. Ἀναλύων δ' ὁ φιλόσοφος τὴν τοῦ ὄντος πρώτην ἔννοιαν εὑρίσκει ὅτι ἡ καθαρὰ ὑπόστασις, τ. ἔ. τὸ μόνον, καθ' ἑαυτὸ καὶ ἄνευ τινὸς μορφῆς ὂν ἐκφεύγει τὴν τοῦ ἀνθρώπου νοη-

(*) Ἡ ἀκριβὴς τοῦ βίου αὐτοῦ ἔκθεσις ἀνήκει μᾶλλον τῇ πολιτικῇ Ἱστορίᾳ ἢ τῇ παρούσῃ συντόμῳ πραγματείᾳ.

τικὴν δύναμιν καὶ μόνον ὑπό τινα μορφὴν νοερὰν ἢ αἰσθητὴν προσπίπτει αὐτῇ δι' ἀφαιρέσεως. Ἐπειδὴ λοιπὸν πᾶν ὂν ἔχει μορφήν τινα, δῆλον γίνεται ὅτι σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑπάρχει, ἀχωρίστως αὐτὰ πρὸς ἄλληλα καὶ ἀναποσπάστως συνενοῦσα. Κατὰ ταῦτα ἡ πρώτη τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας ἀνάλυσις παρέχει κατὰ τὸν φιλόσοφον τήν τε ὑπόστασιν (τὸ καθαρὸν ὂν) καὶ τὴν μορφὴν (τὸν τρόπον τοῦ εἶναι) καὶ τὴν τῆς ὑποστάσεως πρὸς τὴν μορφὴν ἀναφοράν. Ἀλλ' αἱ τρεῖς αὗται ἔννοιαι δὲν εἶναι αἱ ἐν τῇ τοῦ ὄντος ἐννοίᾳ μόναι συνυπάρχουσαι. Διότι, ὥσπερ ἀδυνατοῦμεν τὴν τοῦ ὄντος ὑπόστασιν νὰ ἀποσπάσωμεν ἀπό τε τῆς μορφῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀμφοτέρας συναπτυύσης σχέσεως, οὕτω καὶ τὰς τὸ ἑνιαῖον ὂν ἀπεργαζομένας τρεῖς ταύτας ἀρχὰς δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν τοῦ τόπου καὶ χρόνου νὰ ἀποχωρίσωμεν, ἅτε παντὸς τῇ ἡμετέρᾳ νοήσει ὑπονοουμένου πράγματος ἀναγκαίως ἡμῖν μετὰ τύπου χρονικῆς τινος καὶ τοπικῆς ἀναφορᾶς προσπίπτοντος. Ὅ τε τόπος ἄρα καὶ χρόνος εἶναι ἔννοιαι ἐπίσης ἀναποσπάστως μετὰ τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας συνδεδεμέναι. Ἡ τοῦ ὄντος λοιπὸν ἔννοια πέντε περιλαμβανει στοιχεῖα ἀναγκαιότατα, ὧν ἄνευ ἀποβαίνει πάντῃ ἀδιανόητος. Ἐνταῦθα ὅμως πάνυ εἰκότως δύο τινὰ ἤθελέ τις ἐρωτήσει τὸν ἡμέτερον φιλόσοφον· πρῶτον μὲν πῶς ἡ ὡς ἁπλουστάτη ὑποτεθεῖσα τοῦ ὄντος ἔννοια ἕτερα στοιχεῖα ἁπλούστατα περιέχει, ἔπειτα δὲ πῶς αἱ τοῦ τόπου καὶ χρόνου ἔννοιαι στοιχεῖα τοῦ ὄντος ὑπολαμβάνονται, ὅπου ἐπ' ἀληθείας εἶναι οὐχὶ μέρη τοῦ ὄντος ἀλλ' ἁπλῶς ἐνδεχόμενα (συμβεβηκότα), ἐν οἷς περιέχονται καὶ κινοῦνται τὰ ὄντα· πρὸς ταῦτα ὁ φιλόσοφος πρῶτον μὲν ἀποκρίνεται ὅτι ἡ τοῦ ὄντος ἔννοια αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι ἀπολύτως ἁπλῆ ἀλλ' ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἄλλας ἐννοίας, ὧν τὰ πρῶτα στοιχεῖα περιλαμβάνει, εἶναι ἁπλουστάτη, τὸ κυριώτατον οὖσα καὶ ἀδιαίρετον πάσης ἐννοίας στοιχεῖον· ἔπειτα δὲ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ τόπος καὶ χρόνος δὲν εἶναι τοῦ ὄντος μέρη, ἀλλ' ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι, ἐπειδὴ οὐδέποτε τὸ ὂν δύναται νὰ νοηθῇ ἄνευ τοιαύτης τοπικῆς καὶ χρονικῆς ἀναφορᾶς, ἀνάγκη αἱ ἔννοιαι αὗται νὰ ὑποληφθῶσι τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας στοιχεῖα συμπληρωτικά.

Ἀκριβέστερον ἐξεταζόμενα τὰ πέντε εἰρημένα τοῦ ἡμετέρου φι-

λοσόφου στοιχεῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μορφὴ ἁπλουστέρα τῶν δέκα τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγοριῶν.

Διότι πρὸς μὲν τὴν κατ' Ἀριστοτέλη κατηγορίαν τοῦ ὄντος ἀντιστοιχεῖ περιφανῶς ἡ παρὰ Βραΐλᾳ ἔννοια τοῦ καθαροῦ ὄντος (τῆς ὑποστάσεως), αἱ δὲ κατ' ἐκεῖνον τοῦ ποσοῦ, τοῦ ποιοῦ, τοῦ ἔχειν, τοῦ ποιεῖν, τοῦ πάσχειν κατηγορίαι εἰς τὴν κατὰ τοῦτον ἔννοιαν τῆς μορφῆς ἀνάγονται, διότι αἱ κατηγορίαι αὗται εἶναι ἡ ἐκδήλωσις καὶ ἐξωτερικὴ μορφὴ τῆς ὑποστάσεως. Ἡ δὲ τοῦ *πρός τι* κατηγορία εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἡ *σχέσις*· τέλος δὲ τὸ μὲν *ποῦ* καὶ *κεῖσθαι* εἰς τὴν τοῦ τόπου, τὸ δὲ *ποτὲ* εἰς τὴν τοῦ χρόνου ἔννοιαν ἀνάγονται. Οὕτω δὴ καθορῶμεν τοῦ Βραΐλα τὰς κυριωτάτας τῆς μεταφυσικῆς ἀρχὰς μάλιστα συμφωνούσας τοῖς τοῦ μεγίστου τῶν ἀρχαίων χρόνων φιλοσόφου διδάγμασιν.

Ἐρευνῶν ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος τὸ ὂν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν μορφὴν αὐτοῦ εὑρίσκει ὅτι ἡ τοῦ ὄντος ἔμφυτος ἔννοια προσπίπτει ἡμῖν ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ Ἐγώ, ὅπερ ἀρρήκτως εἶναι συνδεδεμένον τῇ ἐννοίᾳ τοῦ *οὐκ Ἐγώ*, εἰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι, ὥσπερ τὸ ἐγώ, ἔννοια ἔμφυτος ἀλλὰ διά τινος ἁπλῆς καὶ ἀμέσου ἐνοράσεως προσγίγνεται. Ἡ αὐτὴ δῆλον ὅτι ἐσωτερικὴ παρατήρησις ἡ εἰς τὴν τοῦ ἐγὼ ἔννοιαν προάγουσα ἐσωτερικὰ ἅμα ἀποκαλύπτει φαινόμενα, ὧν αἰτία δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ νοοῦν ὑποκείμενον ἀλλ' ὄν τι ἕτερον, ἄγνωστον καὶ τοῦ Ἐγὼ διάφορον. Ἡ συνείδησις ἄρα ἀποκαλύπτει τό τε Ἐγὼ καὶ τὸ οὐκ Ἐγώ, ἀχώριστα μὲν ὄντα ψυχολογικῶς διακεκριμένα δὲ ὀντολογικῶς. Τὰς δύο ταύτας ἐννοίας συγχρόνους μὲν διακεκριμένας δ' ἅμα καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐναργεῖς τιθέμενος ὁ φιλόσοφος οὔτε τοῦ κόσμου τὴν ὕπαρξιν ἀρνεῖται, ὡς δὴ ὁ Ἄγγλος *Βερκελέϋος* καὶ ὁ Γερμανὸς *Φίχθιος* ἐποίησαν, οὔτε τὸν κόσμον καὶ τὸ Ἐγὼ σὺν τοῖς Γερμανοῖς φιλοσόφοις *Σελλιγγίῳ* καὶ *Ἑγέλῳ* ταυτίζει.

Περὶ δὲ τόπου καὶ χρόνου τοῦτο δοξάζει, ὅτι ἡ τοῦ χρόνου ἔννοια εἶναι ἄπειρος, διότι πᾶσα τῶν φαινομένων διαδοχή, ἐξ ἧς ἡ τοῦ χρόνου ἔννοια γίγνεται, τὸν χρόνον ἤδη προϋποτίθησιν, ὡς μοῖρά τις οὖσα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρά, ἧς καὶ προηγεῖται καὶ ἕπεται ἕτερος χρόνος. Πρὸς δὲ τούτοις λέγει ὅτι, εἰ ὁ χρόνος εἶχεν ὅρια, ταῦτα θὰ ἦσαν πάλιν ἐν χρόνῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ θὰ περιελαμβάνοντο· ὁ χρόνος ἄρα κατὰ τὸν φιλόσοφον πρὸ πάσης ἀναφορᾶς ὑπάρχων καὶ

τάξεως δὲν εἶναι, καθ' ἃ ὁ *Λεϊβνίτιος* ὑπελάμβανε, σχέσις τις ἢ τάξις διαδοχῆς ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχουσα καὶ φύσει ἄπειρος ἔννοια. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ τόπου. Ἐπειδὴ δῆλον ὅτι ὁ χῶρος, τ. ἔ. ἡ μερικοῦ τινος τόπου ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας παρεχομένη ἔννοια δὲν εἶναι ὁ ὅλος τόπος ἀλλὰ μοῖρά τις αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἄπειρον προϋποτίθησι τόπον, οὗ μέρος ἀποτελεῖ. Διότι τὸν τόπον, ὅσον ποτ' ἂν παραταθῇ αὐτοῦ ἡ ἔκτασις, δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ὡς δυνάμενον νὰ περιορισθῇ ἀλλὰ λογικῶς ἀναγκαζόμεθα νὰ συλλάβωμεν τῷ νῷ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπείρου. Ἔπειτα δέ, ὥσπερ ὁ χρόνος, οὕτω καὶ ὁ τόπος δὲν ἔχει ὅρια, διότι ἄλλως καὶ ταῦτα ἐν τόπῳ θὰ ἦσαν καὶ οὕτως ἐπ' ἄπειρον. Ὁ τόπος ἄρα εἶναι ἄμετρον κενόν, ἐν ᾧ τὰ φαινόμενα ἄλληλα διαδέχονται, ἄπειρος ἔκτασις, ἐν ᾗ πάντα γίγνονται καὶ κινοῦνται καὶ μεταβάλλονται. Ἀνάγκη δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ ῥηθεῖσαι τοῦ τόπου καὶ χρόνου ἔννοιαι δὲν ὑπολαμβάνονται ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου ἁπλῶς ὑποκειμενικοὶ τύποι, καθ' ἃ οἱ **Καντιανοὶ** δοξάζουσιν, ἀλλ' ἀληθῆ σύστασιν ἔχοντα στοιχεῖα, ἃ παντὶ ὄντι ἀρρήκτως συνυπάρχοντα τὴν αὐτὴν ἔχουσι τοῖς ἐκτὸς οὖσι, μεθ' ὧν νοοῦνται, πραγματικὴν ὑπόστασιν.

Καταλέξας ὁ φιλόσοφος, ὡς εἴδομεν, ἁπλᾶς καὶ πρώτας καὶ ἐμφύτους ἐννοίας ἐξετάζει, εἰ πρὸς ταύταις ὁ ἄνθρωπος καὶ ἑτέρας συμφύτους καὶ καθολικὰς καὶ ἀπολύτους ἀρχὰς κέκτηται. Εὑρίσκει δ' ὅτι ἥ τε ζήτησις καὶ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, πρὸς ἣν πᾶσαι αἱ τοῦ ἀνθρώπου νοητικαὶ δυνάμεις τείνουσιν, ὅρους τινὰς ἀναγκαίους προϋποτιθέασι· καὶ δὴ ἐκείνη μὲν τὸ ἐπὶ τὴν ζήτησιν παρακαλοῦν καὶ ἐν αὐτῇ ὑφηγούμενον, αὕτη δὲ ἀλήθειαν παρὰ πάντων ὁμολογουμένην, ἐφ' ἧς ἡ ἀπόδειξις στηρίζεται. Ὁ ἄνθρωπος δῆλον ὅτι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ἀρχὰς ἀπολύτους, πάσης νοητικῆς ἐργασίας προϋπαρχούσας καὶ τὴν νόησιν καὶ ἀπόδειξιν ῥυθμιζούσας· σύμφυτον δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἀρχὴν πρώτην εὑρίσκει ὁ φιλόσοφος τὴν τῆς ἀντιφάσεως, ἣ θεμελιώδης οὖσα τῆς λογικῆς ἀρχὴ καὶ παντὸς συλλογισμοῦ καὶ πάσης ἀποδείξεως βάσις προκύπτει ἐκ τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας, τῆς τὴν ἐναντίαν καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένην ἔννοιαν τοῦ μὴ ὄντος ἀποκλειούσης. Ἐκ δὲ τούτου πάλιν, ὅτι παντὶ ὄντι ὑπάρχει τι τοῦ εἶναι αἴτιον, δευτέρα προέρχεται ἀρχή, ἡ τῆς αἰτιότητος, καθ' ἣν τοῦ εἶναι παντὸς ὄντος, ὅ,τι ἂν ᾖ, ἀναγκαῖος λόγος ὑπάρχει. Αἱ δύο ἀρχαί, ἡ τοῦ ὄντος

καὶ τοῦ αἰτίου τοῦ ὄντος, ἄγουσιν ἀναγκαίως εἰς τρίτην συμπληρωτικὴν αὐτῶν ἀρχήν, τὴν τῶν τελικῶν αἰτίων, καθ' ἣν πᾶν ὂν εἶναι πρός τι τέλος. Καὶ ἀληθῶς δὲν δυνάμεθα τὸ ὂν καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ὄντος νὰ νοήσωμεν ἄνευ τῆς συγχρόνου νοήσεως τοῦ τέλους αὐτῶν. Αἱ τρεῖς εἰρημέναι ἀρχαὶ τότε μόνον κατὰ τὸν φιλόσοφον τελείαν λαμβάνουσι συμπλήρωσιν καὶ πλήρη παρέχουσιν ἁρμονίαν, ὅταν συνενωθῶσιν, ἤτοι ὅταν τὸ αὐτὸ ὑπάρχῃ ὂν ἅμα καὶ αἴτιον καὶ τέλος. Διότι οὕτω γίνεται ἡ τῆς τοῦ παντὸς τάξεως ἔννοια τ. ἔ. ὁ ἐν τοῖς οὖσιν ἀναγκαῖος συνδυασμὸς αἰτίων καὶ μέσων καὶ τελῶν, ὁ τὸ σύνολον τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν νόμων παρέχων.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν, ὅτι παρὰ τὴν τοῦ ὄντος ἔννοιαν ὁ φιλόσοφος τίθεται ἐμφύτους, δι' ἑαυτῶν ἐναργεῖς καὶ καθολικὰς ἀρχάς, οὕτως ἀρρήκτως καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ ὡσαύτως ἐμφύτῳ τοῦ ὄντος ἐννοίᾳ συνδεδεμένας, ὥστε τὸ ὂν καὶ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ τὴν ἑνότητα καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου νοήσεως τοὺς νόμους ἀπεργάζονται. Παρὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας οὐδεμίαν ἑτέραν ὁ φιλόσοφος δεχόμενος ἔμφυτον ἀποκλείει ἀπὸ τῶν ἐκ τῶν προτέρων ἀρχῶν τὴν τοῦ ἀπείρου ὄντος ἔννοιαν, ἣ οὐδενὸς τῶν τοῦ ὄντος στοιχείων ἰδιότης ὑπάρχουσα δὲν δύναται νὰ περιληφθῇ ἐν τῇ ἐμφύτῳ τοῦ ὄντος ἐννοίᾳ. Ἀλλὰ καίπερ μὴ οὖσα ἔμφυτος ἡ τοῦ ἀπείρου ὄντος ἔννοια προσγίγνεται ὅμως ῥᾳδίως διὰ τῆς ἐπὶ τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αἰτιότητος, καθ' ἣν συμπεραίνομεν ὅτι αἴτιόν τι ὑπάρχει τοῦ τε ἐγὼ καὶ παντὸς ὅ,τι εἶναι καὶ δύναται νὰ εἶναι, ἤτοι παραδεχόμεθα ἄπειρον αἰτιότητα. Ἀλλ' αὕτη ἡ αἰτιότης δὲν δύναται εἰς ἄπειρον σειρὰν αἰτίων πρώτων νὰ ἀναχθῇ, διότι ἡ προφανὴς τῶν ὄντων ἀλληλουχία καὶ ἡ πάντων κρατοῦσα ἑνότης δὲν ἐπιτρέπουσι τὸ πλῆθος τοῦτο, ἀλλὰ τοὐναντίον προϋποτιθέασιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὂν καὶ διὰ τοῦτο ἄπειρον καὶ ἀπόλυτον. Ἔπειτα δέ, λέγει, ἕκαστος νοῶν ὅτι οὐχὶ αὐτὸς εἶναι ἑαυτοῦ αἴτιος ἀλλ' ἕτερόν τι ὄν, ὡσαύτως ἄλλο ἔχον αἴτιον καὶ οὕτως ἑξῆς, διαγιγνώσκει σειρὰν ὄντων, ἃ αἴτια ὄντα καὶ ἀλλήλων ἀποτελέσματα χρῄζουσιν αἰτίου τινὸς οὐκ εἰς ἕτερον ὂν τὸ εἶναι ἀνάγοντος ἀλλὰ πρώτου ὑπάρχοντος καὶ αὐτοαιτίου, οὗ ἄνευ ἡ τῆς αἰτιότητος σειρὰ δὲν θὰ ὑπῆρχεν. Ἐκ τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἀποδείξεων τῶν οἱονεὶ αὐτομάτως ἐκ

τῆς ἐμφύτου τῆς αἰτιότητος ἀρχῆς γιγνομένων φανερὸν ὅτι ἓν μόνον ὂν ἄπειρον καὶ τοῦ παντὸς αἴτιον ὑπάρχει.

Εὑρὼν ὁ φιλόσοφος τὰς διακεκριμένας μὲν μεγάλην δ' ἐχούσας πρὸς ἀλλήλας ἀναφορὰν τρεῖς ὑποστάσεις, τὴν τοῦ *Ἐγὼ* καὶ τοῦ *κόσμου* καὶ τοῦ *Θεοῦ*, ἐξετάζει τὰς νοητικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐκ τῶν προτέρων ἀρχάς.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ

260 δημώδη Ἑλληνικὰ ᾄσματα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ συλλεγέντα καὶ παρασημανθέντα. Τόμος Α', ἐκδοθεὶς ἐν τῇ *Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῇ*. 1905.

Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ μουσικὴ παντὸς λαοῦ εἶνε τὸ καθαρώτατον καὶ πιστότατον κάτοπτρον τῆς διανοίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ θέλοντες νὰ λάβωσι τελείαν εἰκόνα τοῦ ἐθνικοῦ βίου λαοῦ τινος ὀφείλουσι νὰ προσδράμωσιν εἰς τὰ πιστῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἔθνους κατοπτρίζοντα προϊόντα τῆς γλώσσης καὶ τῆς τέχνης μὲν καθόλου, ἰδίᾳ δὲ τῆς μουσικῆς, δι' ἧς ἡ ψυχὴ ἐκφράζει αὐτὴ ἑαυτὴν ἀμέσως ἄνευ τινὸς διαμέσου.

Καὶ τὰ μὲν γλωσσικὰ καὶ τὰ ἄλλα καλλιτεχνικὰ μνημεῖα τῆς προγονικῆς ἡμῶν κληρονομίας οὕτω καλῶς καὶ ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου ἐμελετήθησαν καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Κοινοῦ οὕτω σαφῶς καὶ ἐπαγωγῶς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπίνης προόδου παρεστάθησαν, ὥστε ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς πενιχρὰ μόνον τούτων ἐπικαλάμησις ὑπελείφθη ἐν τῷ τεθερισμένῳ ἤδη ληΐῳ. Τῆς μουσικῆς ὅμως τῶν ἡμετέρων προγόνων, τῆς τελειοτάτης ταύτης ἐκφάνσεως τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, τόσον ὀλίγα δυστυχῶς λείψανα περιεσώθησαν εἰς ἡμᾶς, ὥστε δικαιολογοῦνταί πως οἱ θρῆνοι τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἀρχαιολογούντων σοφῶν ἀνδρῶν : «**Ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων τελείως ἀπώλετο** — *Παρὰ τοῖς νῦν Ἕλλησι δὲν*

ὑπάρχει μουσική — Τὰ ᾄσματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶνε χωρὶς μελῳδίαν καὶ χωρὶς ψυχὴν — Οὐδὲν μᾶλλον λυπηρόν, στενόχωρον καὶ μονότονον τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων, ἧς μεγίστη τελειότης θεωρεῖται τὸ διὰ τῆς ῥινὸς ψάλλειν — Μετὰ τῆς πτώσεως τῆς Ἑλλάδος κατέπεσε καὶ ἐσβέσθη καὶ ὁ ἀστὴρ τῆς μουσικῆς αὐτῆς δόξης — Τὰ πολυάριθμα μουσικὰ ὄργανα ἐσίγησαν καὶ ἡ μάγος ᾠδὴ ἀπώλεσε τὴν προτέραν αὐτῆς αἴγλην».(1) Πρὸς ταῦτα πολὺ δικαίως προβάλλει ὁ κ. Παχτίκος τὴν ἀπορίαν : *Τί λοιπὸν ἐγένοντο τὰ ἀπειράριθμα ἐκεῖνα μουσικὰ προϊόντα τῆς θείας τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ μελοποιῶν τέχνης;*

Τὴν ἀπορίαν ταύτην λύει αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἔργου ἀποδεικνύων ὅτι ἡ ἀρχαία μουσικὴ *δὲν ἀπώλετο,* **ἀλλὰ ζῇ,** ζῇ δὲ ἐν τοῖς ᾄσμασι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ζωὴν τοιαύτην, οἵαν ἐπέτρεπον τὰ μεγάλα καὶ μακραίωνα δυσκληρήματα τοῦ ἔθνους. *«Ἐν τῇ λαϊκῇ μουσικῇ, ὡς ἐν ἱερῷ νάρθηκι, ἐτηρήθησαν στοιχεῖα ἄφθονα, στοιχεῖα πολύτιμα τῆς ἀρχαίας προγονικῆς τέχνης.* **Καὶ ἐν τοῖς ᾄσμασι τοῦ λαοῦ τὸ παρὸν ἀναμιμνήσκει τὸ ἔνδοξον παρελθὸν** (αὐτόθι σελ. ιϛ′).

Παρηγορηθήτωσαν λοιπὸν οἱ ἐρασταὶ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων δὲν ἀπώλετο ἐντελῶς, ἡ προσήκουσα μόνον ἔρευνα καὶ ἀνασκαφὴ δὲν ἐγένετο μέχρι τοῦδε. Ἂν δὲ δειχθῇ καὶ περὶ μουσικὰς ἀνασκαφὰς τηλικαύτη προθυμία καὶ ἱερὸς ζῆλος, ἡλίκος καταβάλλεται περὶ τὴν ἀνεύρεσιν χειρογράφων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ περὶ τὴν ἀναγωγὴν εἰς τὸ φῶς ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτικῶν μνημείων, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ αἱ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν γνώσεις ἡμῶν ἀνυπολογίστως θ' αὐξηθῶσι καὶ τελειωθῶσιν. Ἡ μέχρι τοῦδε πενιχρότης τῶν γνώσεων ἡμῶν περὶ τὴν μουσικὴν τῶν Ἑλλήνων ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς προληπτικοὺς ἐκείνους θρήνους ὅτι ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐντελῶς ἀπώλετο. Ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ διασωθῇ διὰ μέσου ἐθνικῶν περιπετειῶν τοσούτων αἰώνων ἀλώβητος καὶ αἰγλήεσσα, ὡς δὲν διεσώθη ἀλώβητος οὐδ' ὁ Παρθενών, οὐδ' ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, διεσώθησαν δ' ὅμως πολυτιμότατα αὐτῶν λείψανα, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ συγκρο–

(1). Ἴδε Παχτίκου 260 δημώδη Ἑλληνικὰ ᾄσματα, Τόμ. Α′ σ. ιγ′—ιε′.

τήσωμεν ὁμοίαν περὶ αὐτῆς γνώμην, οἵαν καὶ περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς ἐκ τῶν ἠκρωτηριασμένων αὐτῶν λειψάνων.

Οἱ ἀπέλπιδες ἐκεῖνοι θρηνῳδοὶ ἐπελάθοντο ὅτι τὸ ζῶν καὶ δρῶν Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν ἦτο δυνατὸν μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν νὰ συναποβάλῃ παντελῶς καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ ὁρμὰς καὶ διαθέσεις καὶ τὰ φωνητικὰ ὄργανα, δι' ὧν τὰς διαθέσεις αὐτοῦ ἐδύνατο νὰ ἐκδηλώσῃ, ὅτι ἑπομένως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ διατηρήσῃ πως τὴν μουσικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ νὰ μὴ διασώσῃ λείψανά τινα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ μουσικῆς ἀρετῆς, ὅτι εἰς τοὺς ἀμέσους διαδόχους καὶ κληρονόμους τῆς προγονικῆς κληρονομίας, τοὺς Ἕλληνας τοῦ Βυζαντίου, τοὺς μεγίστην ἀγάπην καὶ ἐπίδοσιν περὶ τὴν μουσικὴν ἀποδείξαντας καὶ παραγαγόντας θαυμαστὴν ἐκκλησιαστικὴν μελῳδίαν, φύσει ἀδύνατον ἦτο ν' ἀποβάλωσι διὰ μιᾶς τοιοῦτον πολύτιμον ἀμέσως μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτῶν συνεχόμενον μουσικὸν θησαυρόν. Ἦτο ἀδύνατον ν' ἀπαλειφθῶσιν ὡς διὰ μαγείας ἐκ τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων τὰ πολυάριθμα μουσικὰ προϊόντα τῆς θείας τῶν πατέρων αὐτῶν μουσικῆς τέχνης.

Διὰ τοῦτο ἄνδρες ἐμβριθέστερον τὸ ζήτημα τοῦτο μελετήσαντες τὴν πενιχρότητα τῶν περὶ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς γνώσεων ἡμῶν δὲν ἀπέδοσαν, ὡς οἱ ἀπέλπιδες ἐκεῖνοι, εἰς τὴν τελείαν ἐξαφάνισιν παντὸς ἴχνους μουσικῆς, ἀλλ' εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀμέλειαν περὶ μουσικὰς οὕτως εἰπεῖν ἀνασκαφὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει καὶ περὶ τὴν περισυλλογὴν τῶν διασῳζομένων ἔτι λειψάνων τῆς θείας τοῦ Μουσηγέτου Ἀπόλλωνος τέχνης.

Ὁ δὲ κατ' ἐντολὴν τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως περιελθὼν τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐμβριθῶς σπουδάσας τήν τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ δημοτικὴν ἡμῶν μουσικὴν διαπρεπὴς μουσικολόγος Bourgold-Ducoudray θαυμάζει τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν τρόπων, τῶν ῥυθμῶν καὶ τῆς μελῳδικῆς ἐπινοίας, διὰ τὴν βαθύτητα καὶ τὸ ἐκφραστικὸν θέλγητρον. Θεωρεῖ δὲ ἀνάγκην ἐπιστημονικὴν ἐπείγουσαν, ὅπως περισυλλεγῶσιν αὐτὰ ὅτι τάχιστα μετ' ἐπιμονῆς καὶ πάθους ὡς ὄντα «**ἡ ἁγνοτάτη ἀπόρροια τῆς μουσικῆς ψυχῆς τῆς Ἑλλάδος**». Διότι, ἐὰν μὴ ἐπιδιωχθῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ τοῦδε, κίνδυνος μέγας ὑπάρχει νὰ ἐξαφανισθῶσι

καταχλυζόμενα ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραγωγῆς. Ὅταν δὲ τὸ μουσικὸν τοῦτο ἔργον συντελεσθῇ, ἡ Ἑλλάς, λέγει ὁ σοφὸς Γαλάτης, *θὰ κατέχῃ ὑλικὸν πλούσιον, ἐπιτρέπον αὐτῇ τὴν ἀνίδρυσιν τέχνης σοφῆς ἅμα καὶ πρωτοτύπου, Εὐρωπαϊκῆς ἅμα καὶ ἐθνικῆς.*

Ὁ ἀκραιφνῶς φιλόμουσος ἅμα καὶ ἐπιστημονικὸς πόθος τοῦ σοφοῦ Γαλάτου Ducoudray ἤρξατο μεγαλοπρεπῶς ἐκπληρούμενος διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου μέρους τῶν δημωδῶν Ἑλληνικῶν ᾀσμάτων, ἅπερ ὁ μουσικὸς καὶ φιλόλογος κ. *Γεώργιος Παχτίκος* συνέλεξε καὶ παρεσήμανεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ πολύτιμον ἔργον τοῦ κ. Παχτίκου παρέχει τὴν τρανοτάτην ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος διέσωσε μετὰ τῶν ἄλλων προγονικῶν θησαυρῶν καὶ πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ μουσικῆς καὶ ὅτι λίαν ἐπιπολαίως ἀπεφήναντό τινες ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φύσις ἐπαύσατο οὖσα μουσική.

Τὰ συλλεγόμενα ᾄσματα κατέγραφεν ὁ κ. Παχτίκος ὁτὲ μὲν διὰ τῆς ἡμετέρας *ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς*, ὁτὲ δὲ διὰ τῆς *πενταγράμμου ἢ Εὐρωπαϊκῆς* καλουμένης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πεντάγραμμος εἶνε πολὺ παρ' ἡμῖν διαδεδομένη, τὰ δὲ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα πρέπει νὰ γνωσθῶσι καὶ ἐκτιμηθῶσιν ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς μουσικοῦ κόσμου, ἐτύπωσεν ἐν τῷ βιβλίῳ πάσας τὰς δημώδεις μελῳδίας διὰ τῆς διεθνοῦς παρασημαντικῆς, τῆς πενταγράμμου. Δέκα καὶ τέσσαρα (14) δὲ ᾄσματα τῆς Συλλογῆς περιέβαλε τὴν *πολυφωνικὴν ἁρμονίαν* ἐπιστήσας σύντονον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅπως μὴ κατὰ τὴν ἐναρμόνισιν αὐτῶν ἀλλοιωθῇ τὸ παράπαν τὸ πρωτότυπον μέλος. Ἀφ' οὗ δὲ κατὰ τὴν γνώμην πάντων τῶν δικαιουμένων νὰ φέρωσι περὶ τοῦ ζητήματος ψῆφον τῆς μὲν πολυφωνίας αἱ πρόοδοι ἐπιτρέπουσι νῦν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἁρμονίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἀρχαίων κλιμάκων, ἡ δ' ἐφαρμογὴ αὕτη προσδίδωσι τοῖς ᾄσμασι ζωηρὰν ἔκφρασιν, θὰ ἦτο ἑκουσία ὑποτίμησις τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελῳδιῶν, ἂν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δεσποτείας τῆς ἁρμονίας μὴ παρείχομεν αὐτοῖς δι' ἐναρμονίσεως μείζονα τεχνικὴν ἰσχύν, ζωηρότητα καὶ ἐπιβολήν, ὅτε μάλιστα οὐδεὶς ὑπάρχει κίνδυνος διαστροφῆς, ἀλλὰ τοὐναντίον ἰσχυροτέρα καὶ διαρκεστέρα διὰ τῶν ἰσχυρῶν ἁρμονικῶν τόνων καὶ ῥυθμῶν παράγεται ἐντύπωσις καὶ ἐξαίρεται οὕτως ἡ μουσικὴ αὐτῶν ἀξία. Ἔργον δ' ἐθνικὸν ἐπιτελεῖ, λέγει ὁ κ. Παχτίκος, οὐ μόνον ὁ περι-

βάλλων τὰ τῆς λαϊκῆς ἡμῶν Μούσης προϊόντα ἑλληνοπρεπῆ ἁρμονικὴν περιβολὴν ἀλλὰ καὶ ὁ βοηθῶν τοῖς δυναμένοις νὰ καταστήσωσιν αὐτὰ διὰ τῆς ἐναρμονίσεως θελκτικώτερα καὶ εὐρύνωσι τὴν δρᾶσιν αὐτῶν ἔν τε τῷ ἰδιωτικῷ καὶ κοινωνικῷ τοῦ ἔθνους βίῳ.

Εἰς τὴν ἐναρμόνισιν τῶν 14 τούτων ᾀσμάτων παρεθαρρύνθη ὁ κ. Παχτίκος καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως πολυτίμων ἁρμονικῶν λειψάνων ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν μουσικῇ. Καθίστησι δὲ φανερὰν τὴν ὕπαρξιν *πολυφώνου ἁρμονίας* (*ἁρμονικῆς συμφωνίας*), ὅ ἐστι τῆς συνηχήσεως δύο ἢ καὶ πλειόνων ἑτεροτόνων φθόγγων, διὰ μαρτυριῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μουσικῆς, τῆς τε φωνητικῆς καὶ τῆς ὀργανικῆς (αὐτ. σελ. νξ΄).

Διάταξις τῆς βίβλου. Τοῦ πρώτου τούτου τόμου τῆς πολυτιμοτάτης Συλλογῆς τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελῳδιῶν προτάσσει ὁ κ. *Γεώργιος Δ. Παχτίκος* φωτογραφικὴν εἰκόνα, παριστᾶσαν τὸν τρόπον, καθ᾽ὃν συνέλεγε καὶ κατέγραφε τὰς μελῳδίας τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ᾀσμάτων. Ἐν μέσῳ πολλῶν δεκάδων ἀκροατῶν πάσης ἡλικίας ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου καθήμενος γράφει τὸ συγκινητικὸν ἱστορικὸν ᾆσμα, ὅπερ ὀγδοηκοντούτης γραῖα βακτηρίαν ἐν τῇ χειρὶ κρατοῦσα ᾄδει ὑπὸ τὸν ἔλεγχον πολλῶν ἄλλων ὁμηλίκων ἢ ὀλίγῳ νεωτέρων. Τὸ περὶ αὐτὸν θέατρον ἀκροᾶται τῆς ᾀδούσης μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ προφανοῦς συγκινήσεως. Καὶ οἱ μὲν πρεσβύτεροι δακρύουσιν, οἱ δὲ παῖδες κατ᾽ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἔθιμον διὰ φυσικῶν ἀνθέων καὶ διὰ κλάδων ἐστεμμένοι παρακολουθοῦσι τὰ γινόμενα μετὰ παιδικῆς ἀφελείας ἅμα καὶ ἐκπλήξεως παρέχοντες ἡμῖν οὕτω τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ὅτι γενήσονται ἐν τῷ μέλλοντι αὐστηροὶ τῶν πατρίων τηρηταί. «Οὐδέποτε, λέγει ὁ κ. Παχτίκος, θὰ λησμονήσω ἐν τῷ βίῳ μου τὰς πολυανθρώπους ταύτας ὑπαιθρίους συναθροίσεις, καθ᾽ ἅς, ὡσεὶ ἐν *μουσικῷ μνημοσύνῳ* μεταξὺ ὁμαιμόνων ἀδελφῶν εὑρισκόμενος ἔκλαυσα καὶ ἐγὼ ὑπὸ συγκινήσεως».

Κατὰ ταύτην τὴν μέθοδον περιερχόμενος πόλεις καὶ χωρία κατέγραψεν ὁ φιλοπονώτατος ἀνὴρ ᾄσματα 132 τόπων, οὓς ὀνομαστὶ καταλέγει ἐν ἰδίῳ ἑξασελίδῳ πίνακι (σελ. 460—465).

Μετὰ δὲ τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ βιβλίου εἰς τὸν χορηγὸν τῆς πρὸς ἐκτύπωσιν δαπάνης, ἐξοχώτατον κ. *Γρηγόριον Μαρασλῆν*, πραγμα-

τεύεται ἀπὸ σελ. ζ'—οζ' ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «**Προλεγόμενα**» περὶ ζητημάτων πολλῆς καὶ σπουδαίας μελέτης ἀξίων. οἷον:

Αον. *Περὶ μουσικῶν μελετῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ περὶ τῆς μουσικῆς τῶν νεωτέρων 'Ελλήνων—Περὶ τοῦ ἠθοποιοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς Βυζαντιακῆς μουσικῆς— Περὶ τῆς παρακμῆς τῆς 'Ελληνικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ἀρχαίων μελῶν—Περὶ τῶν ἡμαρτημένων δοξασιῶν τῶν ξένων περὶ τῆς νῦν 'Ελληνικῆς μουσικῆς—Περὶ τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς 'Ελληνικῆς μουσικῆς— Περὶ τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἀρχαίας μουσικῆς διὰ τῆς νεωτέρας 'Ελληνικῆς* (σελ. ζ'—ιη').

Βον. 'Εκτίθησι *τήν τε ἱστορίαν καὶ τὸ ποιὸν τῶν ἐπὶ 16 ἔτη, ἤτοι* ἀπὸ τοῦ 1888—1904, *περισυλλεγέντων ὑπ' αὐτοῦ ᾀσμάτων* (σελ. ιθ'—λη').

Γον. 'Υπὸ τὴν ἐπιγραφήν, «**Τεχνικὰ**» πραγματεύται ἐν 39 σελίσι (λη'—οζ'), *περὶ ἀρχαίων θεωρητικῶν—περὶ ῥυθμοῦ — περὶ τῶν 3 γενῶν τῆς ἀρχαίας μουσικῆς—περὶ τῶν ἀρχαίων κλιμάκων ἐν ταῖς δημοτικαῖς μελῳδίαις—περὶ διασώσεως ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασι λειψάνων τινῶν καὶ τῆς κωμικῆς τῶν ἀρχαίων μούσης καὶ ἄλλων λίαν χαρακτηριστικῶν φαινομένων—περὶ ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων—περὶ ἁρμονικῆς συμφωνίας—περὶ παρασημαντικῆς—περὶ δημοτικῶν χορῶν*. Ταῦτα πάντα ἐπισφραγίζει ὁ φιλόκαλος καὶ ἐνθουσιώδης συγγραφεὺς διὰ καλλίστου καὶ τῆς σπουδαίας ὑποθέσεως ἀξιωτάτου **ἐπιλόγου.**

Τὰς σελίδας οη'—π' κατέχει *ἀλφαβητικὸς* πίναξ τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς ἡλικίας 148 προσώπων, ἅπερ ὑπηγόρευσαν εἰς τὸν φιλοπονώτατον μουσουργὸν τὰ ᾄσματα.

Μετὰ τὴν ἀξιολογωτάτην διά τε τὴν ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν γλαφυρίαν αὐτῆς προεισαγωγὴν ταύτην ἄρχεται τὸ κύριον ἔργον, αἱ μελῳδίαι δῆλον ὅτι καὶ τὰ ποιητικὰ κείμενα 260 δημωδῶν 'Ελληνικῶν ᾀσμάτων, κατεχόντων σελίδας 388, καὶ εἰς μέρη *πέντε* διῃρημένων κατὰ τοὺς τόπους τῆς καταγωγῆς αὐτῶν.

Καὶ τὸ μὲν Αον μέρος, ἀπὸ σελ. 1—195, περιλαμβάνει 135 μελῳδίας καὶ κείμενα τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, ἤτοι 34 τῆς *Καππαδοκίας* (σελ. 1—43), 15 τοῦ *Πόντου* (ᾆσμα 35—49, σελ. 44—64), 86 τῆς *Βιθυνίας* (ᾆσμα 50—135, σελ. 65—195).

Τὸ δὲ Βον περιλαμβάνει 35 τῆς *Θρᾴκης* (ᾆσμα 136—170, σελ. 198—260).

Τὸ δὲ Γον περιέχει 38 τῆς *Μακεδονίας* (ᾆσμα 171—208, σελ. 261—309).

Τὸ δὲ Δον 22 τῆς *Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας* (ᾆσμα 209—230, σελ. 311—342).

Τὸ δὲ Εον 9 τῆς *Ἑλλάδος καὶ Κρήτης* (ᾆσμα 231—240, σελ. 343—360).

Τὸ δὲ Ϛον 20 *τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, τῆς Κύπρου καὶ τῶν παραλίων τῆς Προποντίδος* (ᾆσμα 241—260, σελ. 361—388).

Ἀλλὰ τὰ ᾄσματα τῆς ϛ' τάξεως ᾄδονται πάντα ἐν Μικρασιατικαῖς χώραις, τὸ 241 ἐν Λέσβῳ καὶ ἄλλαις νήσοις τοῦ Αἰγαίου, τὰ 242 καὶ 243 ἐν Χίῳ, τὰ 244 καὶ 245 ἐν Ῥόδῳ, τὰ 246 καὶ 247 ἐν Κύπρῳ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Βιθυνίᾳ, Μυσίᾳ, Κυζίκῳ καὶ Προκοννήσῳ· οἷον τὸ 248 ἐν Παλλαδαρίῳ καὶ Δεμερδεσίῳ, τὸ 249 ἐν Μυσοπόλει (Μεσαιπόλει), Ἑλιγμοῖς καὶ Ἀπολλωνιάδι, τὸ 250 ἐν Μυσοπόλει Νεοχωρίῳ καὶ Κουβουκλίοις, τὸ 251 ἐν Συγῇ καὶ Μυσοπόλει, τὸ 252 ἐν Τζισνεΐρ, τὸ 253 ἐν Ἀρτάκῃ καὶ ἄλλοις χωρίοις τῆς Κυζίκου καὶ ἐν Τζισνεΐρ, τὸ 254 ἐν Τριγλείᾳ, τὸ 255 ἐν Τριγλείᾳ καὶ Γιαλὶ-Τσιφλίκ, τὸ 256 ἐν Βόρῃ τοῦ Πασαλιμανίου τῆς Προκοννήσου, τὸ 257 καὶ 258 ἐν Κίῳ, τὸ 259 ἐν Μουδανίοις καὶ Ἀρβανιτοχωρίῳ καὶ ἐν Καλολίμνῳ καὶ τὸ 260 ἐν Μουδανίοις. Πάντα ἄρα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διατί δὲ ὁ κ. Παχτίκος δὲν συμπεριέλαβεν αὐτὰ εἰς τὸ Αον μέρος, ἀλλ' ἐχώρισε καὶ ἀπετέλεσεν Ϛ' μέρος, δὲν διαφαίνεται ὁ λόγος.

Τὰς σελίδας 389—399 κατέχει πίναξ τῶν ᾀσμάτων, τεταγμένων ἀλφαβητικῶς κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἑκάστου καὶ κατ' ἐπαρχίας, παρασημειουμένης ἔτι καὶ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἕκαστον ᾄδεται.

Ἕτερος δὲ ἀλφαβητικὸς πίναξ ἕπεται τῷ προηγουμένῳ (σελ. 400—405), ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀναγεγραμμένοι οἱ τόποι, ὅθεν κατάγονται τὰ ᾄσματα, καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν εἰς ἕκαστον τόπων ἀνηκόντων ᾀσμάτων.

Τρίτος ἀλφαβητικὸς πίναξ (σελ. 406 καὶ 407) δεικνύει τεταγμένα τὰ ᾄσματα καθ' ὕλην τε καὶ εἶδος, οἷον ᾄσματα *αἰώρας* (κούνιας), *ἀποχαιρετιστήρια*, *γαμήλια*, *ἐπιτραπέζια*, *ἐρωτικά*, *θρῆνοι*, *ἱστο-*

ρικά, θρησκευτικά, κῶμοι, πατριωτικά, πολεμικά, ὑπνωτικὰ καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Τὰς δὲ τρεῖς τελευταίας σελίδας κατέχουσι *προσθῆκαι* καὶ *διορθώσεις* ἀφύκτων ἐν τοιαύτῃ μουσικῇ ἐργασίᾳ παροραμάτων.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΩΜΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ·

Μπιλετζίκ (Βηλόκωμα παρὰ Βυζαντίνοις). Πόλις μεσόγειος τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Α. τῆς Προύσης, ἧς ἀπέχει περὶ τὰς 18 ὥρας, εἰς ὕψος 500 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ Νικομηδείας εἰς Ἄγκυραν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπέχουσα δὲ 5 χιλιόμετρα τοῦ ὁμωνύμου σταθμοῦ. Τὸ Μπιλετζίκ, ὂν ἕδρα τῆς διοικήσεως Ἐρτογρούλ, τῆς περιλαμβανούσης τὴν ὑποδιοίκησιν Μπιλετζὶκ καὶ ὑπαγομένης τῇ νομαρχίᾳ Προύσης (Χουδαβενδικιὰρ-βιλαγετί), ἔχει περὶ τὰς 20000 κατοίκους Ὀθωμανοὺς (ἐξισλαμισθέντας πιθανῶς ἐξ Ἑλλήνων), Ἀρμενίους, ὧν οἱ πλεῖστοι τοῦ δυτικοῦ δόγματος, καὶ λίαν εὐχριθμήτους Ἕλληνας τουρκοφώνους, συμποσουμένους εἰς 50 περίπου, στερουμένους ναοῦ καὶ σχολῆς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτωμένους ἐκ τῆς ἐν Κίῳ ἀπὸ τοῦ 1455 ἑδρευούσης μητροπόλεως Νικαίας. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἰδίᾳ περὶ τὴν ἐμπορίαν τῶν βομβυκίων καὶ τῆς μετάξης καὶ περὶ τὴν γεωργίαν, διατηροῦσι δὲ καὶ σπουδαῖα ἀτμήλατα μεταξοκλωστήρια, ἀνήκοντα τὰ πλεῖστα εἰς Ἀρμενίους. Ἔχει πρὸς τούτοις ἡ πόλις αὕτη καὶ τηλεγραφικὸν καὶ ταχυδρομικὸν σταθμὸν καὶ διασῴζει ἐν ἑαυτῇ καὶ τοῖς πέριξ ἐρείπια Βυζαντιακῶν ναῶν καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν καὶ Ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Τὰ Βηλόκωμα ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων προησπίζοντο ὑπὸ φρουρίου, οὗτινος ἡ ἅλωσις ἐγένετο τῷ 1299 μ. Χ. διὰ τοῦ ἑξῆς τρόπου. Ὁ ἄρχων τοῦ Γιαρὶ-χισὰρ μέλλων νὰ ἐκδώσῃ

τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ὀλοφύραν ἢ Νιλουφὲρ τῷ ἄρχοντι τῶν Βηλοκώμων ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν γαμήλιον ταύτην τελετὴν πάντας τοὺς ἀστυγείτονας ἡγεμονίσκους κυρίους τῶν ὁμόρων φρουρίων, οἵτινες βλέποντες τὴν ὁσημέραι αὔξουσαν δύναμιν τοῦ Ὀσμὰν καὶ ἀποφασίσαντες νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην προσεκάλεσαν καὶ τοῦτον εἰς τοὺς γάμους. Τὴν δὲ πρόθεσιν αὐτῶν ταύτην οἱ συνωμόται Ἕλληνες φρούραρχοι ἀνεκοίνωσαν τῷ Ἕλληνι ὁμοίως φρουράρχῳ τῆς Χιρμεντίας(1) καὶ ἀρίστῳ φίλῳ καὶ συστρατιώτῃ τοῦ Ὀσμὰν Κιοσὲ Μιχάλ,(2) προσπαθοῦντες ν' ἀναπείσωσιν αὐτόν, ἵνα συμπράξῃ αὐτοῖς κατὰ τοῦ Ὀσμάν. Ὁ δὲ προσποιηθεὶς ὅτι ἐνδίδει καὶ μαθὼν τὰ κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ τεκταινόμενα ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ταῦτα. Ὁ Ὀσμὰν τότε ὑποκριθεὶς ἄγνοιαν τῆς καθ' ἑαυτοῦ συνωμοσίας ἐδέχθη ἀσμένως τὴν πρόσκλησιν καὶ δὴ πέμψας πρὸς τὸν κύριον τῶν Βηλοκώμων ὡς γαμήλιον δῶρον ποίμνιον προβάτων ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἡ διὰ γυναικῶν μεταφορὰ εἰς τὸ φρούριον πάντων τῶν θησαυρῶν, οὕς, προτιθέμενος, καθ' ἃ ἔλεγεν, ἅμα τῇ τελέσει τῶν γάμων νὰ ἀνέλθῃ μετὰ τῶν ὁπλιτῶν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου θερινὰς νομὰς ἐφοβεῖτο νὰ καταλίπῃ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

Ὁ φρούραρχος τῶν Βηλοκώμων, συνωμότης ὢν καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι τοῦ Ὀσμὰν θανατουμένου πάντες οἱ θησαυροὶ ἐκείνου θὰ περιήρχοντο εἰς αὐτόν, ἀπεδέξατο προθύμως τὴν αἴτησιν τοῦ Ὀσμάν. Ὁ δὲ μεταμφιέσας εἰς γραῦς 39 τῶν ἀνδρειοτάτων αὐτοῦ μαχητῶν ὡδήγησεν αὐτὸς τεσσαρακοστὸς εἰς τὸ φρούριον τοὺς ἵππους, ἀντὶ θησαυρῶν ὅπλα φέροντας. Ἐπιπεσὼν δὲ αἴφνης κατὰ τῶν ἀνυπόπτων φρουρῶν τῶν Βηλοκώμων ἐγένετο εὐχερέστατα κύριος τοῦ φρουρίου, μεθ' ὃ παραλαβὼν ἐνόπλους τινὰς ἐνήδρευσεν ἔν τινι στενωπῷ, δι' ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ ὁ τῶν Βηλοκώμων κύριος ἐπιστρέφων μετὰ τῆς νύμφης καὶ τῆς συμπροπεμπούσης συνοδείας. Ἐπιπεσὼν δὲ καὶ κατὰ τούτων τὸν μὲν νυμφίον ἐφόνευσε, τὴν δ' ὡραίαν νύμφην Νιλουφὲρ

(1). Τανῦν Χερμεντζίκ, περὶ οὗ βλέπε τὸ ἐμὸν ἄρθρον ἐν τῷ Συμπληρώματι τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, σελ 970.

(2). Τουτέστι Μιχαὴλ Σπανὴν καὶ οὐχὶ Μιχαὴλ Ὀξυγένειον καθ' ἃ ἡμαρτημένως κατὰ τὸν κ. Π. Καρολίδην ἑρμηνεύει τὴν τουρκικὴν λέξιν κιοσὲ ὁ Hammer ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

ζωγρήσας προώρισεν εἰς γυναῖκα τοῦ δωδεκαετοῦς τότε υἱοῦ αὐτοῦ Ὀρχάν. Τῶν Βηλοκώμων, καθ' ὅσον γινώσκω, μνείαν ποιεῖται ὁ Βυζαντῖνος ἱστορικὸς Γεώργιος Παχυμέρης,(1) ὅστις οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἁλώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ὀσμάν. Τὰς ἄνωθι ἐκτεθείσας λεπτομερείας γνωρίζουσιν ἡμῖν Ὀθωμανοὶ ἱστοριογράφοι.

Βεζὺρ-χανὶ (τουτέστι βεζύρη πανδοχεῖον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη 16 χιλιόμετρα ΝΑ τῶν Λευκῶν καὶ ἐπὶ τοῦ Καρὰ-σοὺ (τουτέστι μέλανος ποταμοῦ), Γάλλου τὸ πάλαι καλουμένου, ἀπέχουσα δὲ 17 χιλιόμετρα τοῦ Μπιλετζὶκ καὶ οὖσα σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Χαϊδὰρ-πασᾶ εἰς Ἐσκὶ- σεχὶρ (τὸ πάλαι Δορύλαιον) σιδηροδρόμου. Πολιτικῶς ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζὶκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογροὺλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχει περὶ τοὺς 860 κατοίκους, ὧν 800 Ἕλληνες τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἐκκλησίαν, δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον, καὶ 60 Ὀθωμανοί, ἀσχολούμενοι ἅπαντες περὶ τὴν γεωργίαν καὶ μεταξουργίαν. Ἡ κώμη αὕτη ὠνομάσθη ἀπὸ οἰκοδομῆς, ὑπό τινος βεζύρη κτισθείσης, κεῖται ἐν δεξιᾷ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν λεπτῶν τινων ἀπ' αὐτῆς καὶ ἔχει ἓν ἀτμήλατον μεταξοκλωστήριον, ἀνῆκον εἰς Ἕλληνα.

Ἀσὰ-κιόϊ (τουτέστι κάτω χωρίον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη ἔναντι τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τοῦ Μπιλετζὶκ, οὗτινος ἀπέχει 1 ὥραν περίπου πρὸς Α, καὶ ἐν ἀριστερᾷ τῷ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀνερχομένῳ. Παραρρεομένη ὑπὸ τοῦ Καρὰ-σοὺ (Γάλλου) παραποτάμου τοῦ Σαγγαρίου καὶ κυκλουμένη ὑπὸ βουνῶν ἔχει 2500 περίπου κατοίκους, ὧν 1700 Ἕλληνες τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἐκκλησίαν, δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον, οἱ δὲ λοιποὶ 800 Ὀθωμανοί. Κυρία ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ μεταξοσκωληκοτροφία καὶ ἡ γεωργία. Πολιτικῶς ἡ κώμη ὑπάγεται τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζὶκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογροὺλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἀπὸ τῆς χθαμαλῆς αὐτῆς θέσεως, κειμένης ἐπὶ τῶν προπόδων

(1) Ἔκδοσις Βόννης τόμ. Β', σελ. 412.

βουνῶν. Ὁ παραρρέων τὴν κώμην Γάλλος κινεῖ δύο αὐτῆς ἀλευρομύλους.

Πέλτος. Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Δ. τοῦ Γενὶ-σεχὶρ (τουτέστι Νεαπόλεως) καὶ ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχουσα δὲ περὶ τοὺς 1100 κατοίκους. Τούτων 860 εἶναι Ἕλληνες τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ 240 Ὀθωμανοί, ἀσχολούμενοι ἅπαντες περὶ τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν, ἀμπελουργίαν καὶ γεωργίαν. Οἱ Ἕλληνες συντηροῦσι ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου μετὰ 2 ἱερέων, ἑξατάξιον ἀστικὴν σχολὴν μετὰ 2 διδασκάλων καὶ 85 μαθητῶν καὶ παρθεναγωγεῖον μετὰ 2 ὁμοίως διδασκαλισσῶν καὶ 95 μαθητριῶν. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ὑπάρχουσι καὶ 2 μεταξοκλωστήρια, ὧν τὸ μὲν ἀνήκει εἰς Ἕλληνα, τὸ δὲ εἰς Ἀρμένιον ἐκ Βηλοκώμων.

Παμπουτζὰκ-Δεβρέντ. Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Β. τοῦ Γενὶ-σεχὶρ καὶ ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει τούτου, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης. Ἔχει 1800 περίπου κατοίκους (ὑπερτριακοσίας οἰκίας) ἅπαντας Ἕλληνας τουρκοφώνους, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτωμένους ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντας ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, δημοτικὴν σχολὴν καὶ νηπιαγωγεῖον. Οἱ κάτοικοι ἀρειμάνιοι ὄντες ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν, τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν καὶ τὴν ἐλαιοφυτείαν.

Κιζὶλ-καγιὰ (τουτέστι ἐρυθρὸς βράχος). Χωρίον τῆς Βιθυνίας, κείμενον πρὸς Β. τοῦ Ἂκ-σεράι, ἀπέχον δὲ τούτου περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν καὶ ἔχον 360 κατοίκους (60 οἰκίας) Ἕλληνας τουρκοφώνους, ἐκκλησιαστικῶς τελοῦντας ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Νικαίας καὶ συντηροῦντας μίαν μόνην τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀρχαγγέλων ἐκκλησίαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγκαινιασθεῖσαν. Τὸ χωρίον τοῦτο συνῳκίσθη τῷ 1902 ὑπὸ ἀποίκων, ὁρμωμένων ἐκ Κιουπλίων καὶ Ἂκ-σεράι καὶ τὴν μεταξουργίαν καὶ γεωργίαν ἐπαγγελλομένων. Διοικητικῶς ὑπάγεται τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἐρυθρωποῦ χρώματος τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἔκτισται.

Λεῦκαι (τουρκιστὶ Λέφκε). Πολίχνη τῆς Βιθυνίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λέφκε-σοὺ (Γάλλου) καὶ οὖσα σιδηροδρομικὸς

σταθμὸς τῆς ἀπὸ Νικομηδείας εἰς Δορύλαιον (Ἐσκὶ-σεχίρ, τουτέστι παλαιὰ πόλις) σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπέχουσα δὲ 19 χιλιόμετρα τοῦ Βεζὺρ-χανί. Ὑπαγομένη διοικητικῶς τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογροὺλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχει περὶ τὰς 6,000 κατοίκους, ὧν οἱ πλείους Ἕλληνες, ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἀστικὴν σχολήν, παρθεναγωγεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ καὶ Ἀρμένιοι, περὶ τὴν μεταξουργίαν ἰδίᾳ ἀσχολούμενοι. Αἱ Λεῦκαι ἐξάγουσιν ἄφθονον μέταξαν καὶ διασῴζουσι λείψανα ἀρχαίων μνημείων ἐνεπιγράφων. Ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων αἱ Λεῦκαι προησπίζοντο ὑπὸ φρουρίου, ὅπερ τῷ 1308 μ. Χ. ἐκυρίευσεν ὁ σουλτάνος Ὀσμὰν ὁμοῦ μετὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ἀκ-χισὰρ καὶ τοῦ Μέκετζε.

Ἀκ-χισάρ (τουτέστι λευκὸν φρούριον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη 12 χιλιόμετρα πρὸς Δ. τοῦ Γκέϊβε (τὸ πάλαι Κυβέλων) καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Σαγγαρίου. Οὖσα σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Χαϊδὰρ-πασᾶ εἰς Νικομήδειαν σιδηροδρόμου καὶ ἕδρα μουδίρου, ὑπαγομένου τῇ ὑποδιοικήσει Γκέϊβε καὶ τῇ διοικήσει Νικομηδείας, ἔχει 1850 κατοίκους Ὀθωμανοὺς καὶ Ἀρμενίους καὶ ἐξάγει βάμβακα, ὄπιον, μέταξαν, σήσαμον καὶ ἄφθονα ἐσπεριδοειδῆ. Ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων ὠχυροῦτο ὑπὸ φρουρίου, κυριευθέντος ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ὀσμὰν τῷ 1308 ἀμαχητεί. Ἐρείπια τοῦ φρουρίου τούτου διασῴζονται ἔτι καὶ νῦν, κείμενα ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τοῦ ὁμωνύμου σταθμοῦ. Τὸ βυζαντιακὸν ὄνομα τοῦ χωρίου τούτου παραμένει ἄγνωστον.

Γρηγόριος Ἰωσηφίδης
τελειόφοιτος ἰατρικῆς.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΥ
ΕΝ ΜΙΚΡΑΙ ΑΣΙΑΙ

Ἀποτυχίαι προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν ἐν Σινώπῃ.

(συνέχεια σελ. 444).

Τὰ πράγματα μέχρι τοῦδε βαίνουσι κατ' εὐχὴν καὶ ἡ τύχη προσμειδιῶσα εἰς τὰ σχέδια αὐτῶν ἐνθαρρύνει τοὺς Λατίνους εἰς τόλμημα ἀδόκητον. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ τοῦ Βατικανοῦ πραιτωριανοὶ πρὸς μείζονα τῶν προσηλυτιστικῶν αὐτῶν δικτύων ἐπέκτασιν δὲν ἐνόμισαν ἄσκοπον μόνιμον ἐν τῷ διαμερίσματι τούτῳ νὰ πήξωσι κέντρον προσηλυτιστικῆς δράσεως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς τὸ σύνηθες αὐτοῖς μέσον καὶ παρ' ἡμῖν πρὸς μετάστασιν εἰς τὰς ἑαυτῶν τάξεις νὰ ἐφαρμόσωσιν ἠθέλησαν, ὅπερ πανταχοῦ ἀντιθέτως καὶ σχεδὸν ὅλως διαφόρως πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους ἐνεργοῦντες μετεχειρίσθησαν. Διότι, ἐν ᾧ οἱ Διαμαρτυρόμενοι προσηλυτισταὶ πρὸς παράσπασιν τῶν ὀρθοδόξων τὸ κήρυγμα ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐνίοτε τὰ σχολεῖα ἐν ταῖς προσηλυτιστικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις μεταχειρίζονται, οἱ τῆς Παπικῆς δυνάμεως ἐργάται καὶ ὑποστηρικταὶ ὡς θαυμάσιον καὶ ἔξοχον ἐν τοῖς ἀποτελέσμασιν αὐτοῦ μέσον ἁλώσεως μᾶλλον τὰ σχολεῖα ἐφαρμόζουσι, λόγῳ μὲν τὴν διάδοσιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐκμάθησιν πολλῶν ἐπαγγελματικῶν τεχνῶν καὶ τὸν πνευματικὸν καθόλου φωτισμὸν ἐξ εἰλικρινοῦς δῆθεν ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐν σκότει καθημένους προβάλλοντες, ἀληθῶς δὲ εἰς προβιβασμὸν τῶν καταχθονίων αὐτῶν προσηλυτιστικῶν σκοπῶν συντελοῦντες διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἀμαθείας καὶ ἁπλότητος

καὶ τῆς πενίας τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν λοιπῶν ἑτεροεθνῶν. Διότι οὐδένα λανθάνει, ὅτι οὗτοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῶν ὀρθοδόξων τὰ τέκνα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἔχοντες πρώτιστα μὲν διὰ τοῦ πατρικοῦ διαφέροντος καὶ τρόπου, ὃν ἐπιδεξίως ὑποκρίνονται, καὶ τῆς προσηνείας τῆς γλώσσης, ἥτις γλυκυτέρα πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ μέλιτος εἰς τὰς ἀθῴας ἐκείνας ὑπάρξεις παρίσταται καὶ διὰ γοητευτικῶν ὑποσχέσεων καὶ δελεασμάτων περὶ μελλούσης αὐτῶν ἀποκαταστάσεως κερδίζουσιν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπνέουσιν ἀδιαφορίαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Ἕλληνας γονεῖς αὐτῶν, οὓς ἀνεπαισθήτως πλέον διὰ τὸ ἐγχυθὲν δηλητήριον ἐξορίζουσιν ἀπὸ τῆς μνήμης αὐτῶν οἱ τρόφιμοι τῶν τοιούτων σχολῶν· ἀλλ' οὕτως ἀδιαφοροῦσι πρὸς τὸ Γένος, εἰς ὃ ἀνήκουσι, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ὑφαρπαγὴν συντελεῖται οὕτω διὰ τῶν ἁπλουστάτων τούτων τεχνασμάτων. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν εἶτα, ὅτι παρὰ τὴν ὑποδειχθεῖσαν αὐτοῖς ἀνάγκην προσλήψεως ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν ὀρθοδόξου κατηχητοῦ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τοὺς ἡμετέρους παῖδας σπανιώτατα ἢ οὐδόλως συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς δικαίας τῶν ὀρθοδόξων ἀπαιτήσεις, ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς σχολείοις αὐτῶν εἶναι ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς παῖδας ἡμῶν ἡ ἐπίσκεψις τῶν ὀρθοδόξων ναῶν, ὅτι καὶ καθ' ἡμέραν καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς ὑποχρεοῦνται νὰ συμπροσεύχωνται εἰς τὰ Λατινικὰ προσευκτήρια, ὅτι ποικίλαι ἕτεραι θρησκευτικαὶ ἐντυπώσεις καὶ συνεχὴς πολλῶν ἐτῶν μεταξὺ αὐτῶν βίος καὶ δὴ καὶ ἐπίψογοι ἔστιν ὅτε λόγοι καὶ ῥαγδαῖαι κατὰ παντὸς ἡμετέρου νομίμου διδασκαλίαι μεταβάλλουσι τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα, συμπεραίνομεν μετὰ φρίκης ὁποία συστηματικὴ καταχθόνιος διενεργεῖται προσηλυτισμοῦ ἐνέργεια καὶ θρησκευτικὴ ὑπὲρ τῶν παπικῶν δογμάτων κατήχησις, ὁποία ἐκφαύλισις παντὸς ἀγαθοῦ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, γεγονότα, ἅτινα οὐ μόνον ἀδιαφόρους καὶ ψυχροὺς περὶ τὴν πατρῴαν εὐσέβειαν θέλουσι καταστήσει ἀλλὰ καί, τοῦ χρόνου παριόντος, στυγεροὺς ἐχθροὺς καὶ ἀδιαλλάκτους πολεμίους ἀμφοτέρων. Σχολεῖον λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῖν τοιοῦτον, δι' οὗ νὰ ὑποκλέπτωσι τοὺς ἡμετέρους παῖδας, σχολεῖον προσηλυτιστικὸν διὰ Καπουτσίνων ἢ Φραγκισκανῶν ἢ Ἰησουιτῶν ἢ

ἄλλων ἀδελφῶν μοναχικῶν ταγμάτων τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας λειτουργοῦν ἠθέλησαν νὰ ἱδρύσωσι καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύο Λατῖνοι κληρικοὶ ὁ père Seraphin-Marie προϊστάμενος τοῦ τάγματος τῶν Καπουτσίνων καὶ ὁ chanoine Gregoire Gamsaragan (προφέρ. γιὰν) ἐφημέριος Κάβζης ἀφίκοντο πέρυσι περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος, ὅπως τὴν ἐντολὴν ἀνυπερθέτως ἐκπληρώσωσιν. Ὁ κώδων τοῦ κινδύνου ἐσήμανεν, ἐναπελείπετο δὲ εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ γενναιότητα, τὴν εἰλικρινῆ εὐστάθειαν καὶ τὸν ἔνθουν ὑπὲρ τῆς πίστεως ζῆλον τῶν ἡμετέρων, ὅπως γενναίαν τὴν ἄμυναν ἀντιτάξωσι καὶ τὰ ἐνδεχόμενα κακὰ ἀποσοβήσωσι. Καὶ δὲν ἤργησε τὸ ἀξιόζηλον νὰ φανερωθῇ τῶν Σινωπέων φρόνημα καὶ ὁ χαρακτὴρ ὁ ἀναλλοίωτος, δι' οὗ οὐ μόνον ἑαυτοὺς ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἔσωσαν. Ἐπειδὴ κατὰ τὰ περὶ ἱδρύσεως ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων ἰσχύοντα οὐδέτερον τούτων νὰ ἱδρυθῇ δύναται, ἂν μὴ ἀναφορά τις κεκυρωμένη δι' ὑπογραφῶν πεντήκοντα εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπιδοθῇ, ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοῦ Λατινικοῦ δόγματος οἰκογένειαι νῦν δὲν ὑπάρχουσιν, οἱ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας οὗτοι κληρικοὶ παρίσταντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εὕρωσιν ἐκ τῶν ξένων αὐτοῖς τὸ θρήσκευμα τοὺς θέλοντας νὰ συνεπινεύσωσιν εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν. Καὶ οἷαι μὲν περὶ δωρεὰν εἰσαγωγῆς καὶ διδασκαλίας γλωσσῶν καὶ μαθήσεως πρακτικῶν ἐπαγγελματικῶν τεχνῶν καὶ καθόλου εὐεργετικῆς ἐργασίας φῆμαι διέδραμον τὴν πόλιν ἡμῶν πᾶς τις εὐκόλως νὰ φαντασθῇ δύναται καὶ ἀνιαρὸν ἀληθῶς ἤθελον ἐπιχειρήσῃ ἔργον ταύτας διηγούμενος. Ἀλλὰ οἱ Σινωπεῖς καὶ πρότερον μὲν στερεοὶ καὶ πιστοί, βέλτιον δὲ καὶ εὐστοχώτερον καὶ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἐκπαιδευτηρίων αὐτῶν περὶ τοῦ τοιούτου τρόπου τῆς ὑφαρπαγῆς τῶν ἡμετέρων παίδων φωτισθέντες, ἀνενδοιάστως καὶ εὐθαρσῶς τὸ δῶρον ἀπέκρουσαν, αἱρετώτατον καὶ θειότατον ἡγούμενοι καθῆκον τὴν πιστὴν τῶν παραδεδομένων τήρησιν, τὴν πρὸς τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως ἀπαρασάλευτον εὐλάβειαν.

Ὁ πειρασμὸς ἦν μέγας, τὸ δέλεαρ γλυκύτατον καὶ κολακικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ματαιοδοξίας, τῆς ἐπιζητούσης νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς καὶ ἐν ταῖς τῶν νέων καρδίαις, οἵτινες ἐν τῇ γνώσει τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἐκ τοῦ ψευδοῦς Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ ἀκκισμῶν καὶ ἐπιτετηδευμένων φιλοφρονήσεων εὑρίσκουσιν ἀμύθητον ἡδονὴν καὶ

εὐχαρίστησιν, τὰ γοητευτικὰ τέλος τῆς φαντασίας ἰνδάλματα περὶ μελλούσης ἀποκαταστάσεως, τὰ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν καὶ τὸ κράτος τῶν δελεαστικῶν ὑποσχέσεων τῶν δολοπλόκων προσηλυτιστῶν ἀναπλαττόμενα, ἠδύναντο νὰ ὦσι τὰ ἰσχυρὰ ἐναύσματα ἀγάπης καὶ συμπαθείας πρὸς τὸ ἔργον τῶν δυτικῶν ἀπεσταλμένων. Καὶ ὅμως οἷα σιδηρᾶ καὶ ἀνίκητος θέλησις, οἷον φρόνημα γενναῖον καὶ ὑπέροχον, οἷα εἰλικρινὴς ἀφοσίωσις πρὸς τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Ἐσταυρωμένου θρησκείαν. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα πέντε ἔτη, μειωθέντος ὁπωσδήποτε τοῦ ἐμπορίου τῆς Σινώπης διὰ τὴν καταπληκτικὴν ἑτέρων ἐμπορικῶν κέντρων πρόοδον, τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Οἰνεπόλεως, οὐ σμικρὰ πενία πολλοὺς τῶν κατοίκων αὐτῆς κατέλαβε, καὶ ὅμως οὐδὲ τὸ παράπαν τὸν χαρακτῆρα ἐφθάρησαν, ὥστε ἀντὶ εὐτελοῦς γηΐνης ὠφελείας τὰ ἱερώτατα ν' ἀπεμπολήσωσι καὶ τιμιώτατα, ὡς ἄλλοι ἄλλων πόλεων κάτοικοι ἔπραξαν, ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν μείζονα τὸν ἔπαινον καὶ τὴν τιμὴν πρὸς τὰ ἐγκαταλελειμμένα εἰς τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ταῦτα τέκνα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ δὴ μεταξὺ τῶν εὐγενῶν ὑποδειγμάτων σταθερᾶς εὐλαβείας καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν κατατάξωμεν.

Ἀλλ' ἂν οὐδεμία ὑπὸ τῶν Σινωπέων ἐγένετο πρὸς τὸ ἔργον αὐτῶν δεξίωσις, ἠδύναντο οἱ Λατῖνοι προσηλυτισταὶ νὰ στρέψωσι τὰ ὄμματα πρὸς τοὺς χωρικοὺς Ἀρμενίους καὶ διὰ πλάνων λόγων καὶ δελεαστικῶν ὑποσχέσεων νὰ ἑλκύσωσιν αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ ἔργου αὐτῶν. Καὶ δὲν ἀνέβαλον τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου αὐτῶν. Οἱ περὶ τὴν Σινώπην κάτοικοι τοῦ χωρίου ***Κιοῦλοῦσι*** Ἀρμένιοι ἀριθμούμενοι εἰς ἑξήκοντα περίπου οἰκογενείας ἔπεσον θύματα οἰκτρὰ τῆς παγίδος τῶν πολυμηχάνων τούτων Λατίνων καὶ ἀναφορὰ μετὰ πλείστων ὑπογραφῶν, ὅπως δοθῇ εἰς τὰς διοικούσας ἀρχὰς παρασκευάζεται. Ὁ κίνδυνος καὶ πάλιν ἀναφαίνεται καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀπειλοῦνται ὑπὸ τοῦ Λατινικοῦ μιάσματος, ὡς ὑπὸ μολυσματικῆς νόσου. Τίς πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ τούτου γεγονότος ὑπὸ φρίκης καταλαμβανόμενος δὲν ἤθελε θλιβῇ διὰ τὰ ἐγκαταλελειμμένα εἰς τὴν μανίαν τῶν ὠρυομένων λύκων ταῦτα πρόβατα; Τίς δὲ τῶν Σινωπέων τὰς σκληρὰς καὶ θανασίμους ἀκολουθίας, αἵτινες εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ ἐπεφυλάσσοντο, ἀναλογιζόμενος δὲν ἤθελε κινήσει γῆν καὶ οὐρανόν, ὅπως τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως τὸ ἔργον ἤδη μηδενιζόμενον; διότι τίς

σώας ἔχων τὰς φρένας ἤθελεν ἀρνηθῆ, ὅτι τὸ πονηρὸν ἴσως ἐπὶ τέλους ἤθελε κατισχύσει τοῦ πνεύματός τινων, ἀφ' οὗ γνωστὸν εἶναι, ὅτι καὶ αἱ ἰσχυρόταται θελήσεις καὶ αἱ εὐγενέσταται καρδίαι καὶ τὰ φωτεινότατα πνεύματα παρασύρονται ἔστιν ὅτε εἰς τὸ κακόν ; τοῦ πονηροτέρου δὲ ἧττον πονηρὸν δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν σχολεῖον προσηλυτιστικὸν ἐν μέσῃ Σινώπῃ λειτουργοῦν, ὑπισχνούμενον μὲν διὰ τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ πλεῖστα ἀγαθὰ καὶ ποικιλωνύμους εὐεργεσίας εἰς τοὺς εἰσερχομένους εἰς αὐτό, πράγματι δὲ προορισμὸν ἔχον νὰ ὑποκλέπτῃ διὰ πάσης μαγγανείας καὶ ὑπούλου ἐνεργείας τοὺς παῖδας ἡμῶν καὶ διασκορπίζῃ τὸ πνεῦμα τοῦ φραγκισμοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ; Οἱ ἀπ' ἀρχῆς λοιπὸν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα ἀγαπήσαντες Σινωπεῖς, οἱ τὴν ἠθικὴν ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως αὐτῶν ἀμόλυντον διὰ τῶν ἁγνῶν καὶ πατριαρχικῶν ἠθῶν διατηρήσαντες, συνειδότες, ὅτι διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς σχολῆς ταύτης οὐ μόνον βεβαία ἔσται ἡ καταπίεσις καὶ ὁ χλευασμὸς τῆς πίστεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ παρθένον τοῦ τόπου ἦθος ἔνθεν μὲν διὰ τῆς εἰς αὐτὸν εἰσελάσεως — ἥτις ἔμελλεν ἀναμφιβόλως τὴν ἵδρυσιν νὰ ἐπακολουθήσῃ — ξένων Λατίνων, ἀποκομιζόντων ἐν πολλοῖς τὸν ψευδῆ τῆς Ἑσπερίας πολιτισμόν, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς ἐν τῇ σχολῇ ἀπομαθήσεως καὶ ἐγκαταλείψεως τῶν πατρίων καὶ ἀγάπης τῶν συνηθειῶν καὶ τάξεων τῶν Φράγκων ἔμελλεν ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν νὰ διαφθαρῇ, ὁμοφώνως ἔγνωσαν τὴν ὑστάτην νὰ καταβάλωσιν ἐνέργειαν πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ ἔργου τῶν ἀντιθέτων, νὰ καρτερήσωσι γενναίως ἐπαμύνοντες τὴν πόλιν στοιχοῦντες τῷ παραδείγματι τῶν πατέρων αὐτῶν καὶ τῷ μέχρι τοῦδε ἑαυτῶν τρόπῳ, δι' οὗ τοὺς Διαμαρτυρομένους ἔξωσαν καὶ ἑαυτοὺς ἔσωσαν. Πόσον θαυμαστὴ ὀφείλει νὰ ὑποληφθῇ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια καὶ διαγωγὴ καὶ δὴ ὡς ὑπαγόρευσις ὑψίστης συναισθήσεως καθήκοντος καὶ οὐχὶ φανατισμοῦ πᾶς ἐχέφρων ἀναμφιβόλως νὰ ὁμολογήσῃ δύναται ἀναλογιζόμενος, ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμογενεῖς πρὸς εὐρωστίαν τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ αὐτῶν ὀργανισμοῦ καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μεγάλου τῆς ἠθικῆς, θρησκευτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς ἀναμορφώσεως τῆς Πατρίδος αὐτῶν σκοποῦ ἔχουσιν ἀνάγκην οὐχὶ ἀχαλινώτου κοινωνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀκρασίας καὶ ἀσωτίας, ἃ οἱ πολλοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα συγκρύπτουσι τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ διηνεκοῦς περισυλλογῆς καὶ σωφροσύ-

νης καὶ οἰκονομικῆς φειδωλίας, ἀρετῶν, δι' ὧν ἀπεργάζεταί τις τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά. Καὶ αἱ μὲν προμνημονευθεῖσαι σεβασταὶ τῶν κ. κ. *'Αλτούνογλου* οἰκογένειαι καὶ ὁ ἐρίτιμος κ. *Γεώργιος Τσάκωνας* ἀποτελεσματικὰς κατέβαλον ἐνεργείας, ὅπου ἔδει, ὅπως τὸ ἔργον τῶν ἐχθρῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐκτοπίσωσιν, ὁ δὲ κ. *'Απόστολος Τσινόγλους*, ἀνὴρ τὰ μάλιστα εὐυπόληπτος, πιστὸς δὲ τῶν πατρίων φύλαξ, διὰ γραμμάτων εἰς διακεκριμένα ἐν Κων)πόλει κληρικὰ πρόσωπα οὐκ ὀλίγον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνετέλεσε. Τὸ δὲ 'Εθνικὸν τῆς Κοινότητος Συμβούλιον ἔν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ πλὴν ἄλλων ἀποφασισθέντων καὶ γράμματα διὰ τοῦ 'Αρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου ν' ἀποστείλῃ ἔσπευσε πρὸς τὸν γεραρὸν τῆς 'Αμασείας μητροπολίτην κ. *"Ανθιμον*, ὅστις περιτράνως καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τήν, ἣν τρέφει ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου στοργὴν καὶ πατρικὴν κηδεμονίαν κατέδειξε· διότι ἄνευ ἀναβολῆς ἐφανέρωσε τὸν κίνδυνον εἰς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ ἐζητεῖτο τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐπέμβασιν καὶ ἐνέργειαν. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐνέργειαι ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας· διότι δὲν παρῆλθε καιρὸς καὶ 'Αρμένιος κληρικὸς διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ 'Αρμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς ὃ τὸ ἡμέτερον καταλλήλως τὸν κίνδυνον ἐφανέρωσε, κατήρχετο ἐκ Κασταμονῆς εἰς τὸ προρρηθὲν χωρίον, ὅπως τοὺς κατοίκους αὐτοῦ μεταπείσῃ νὰ μεταστραφῶσι καὶ ἐν τῇ πίστει αὐτῶν ἑδραιώσῃ, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως αἱ διοικητικαὶ τοῦ τόπου ἀρχαὶ εἶχον λάβει ῥητὴν ἐντολήν, ὅπως μηδὲν παρὰ νόμον ἐπιτρέψωσι νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ λατινισμοῦ. Οὕτως οἱ Σινωπεῖς ἀπαλλάξαντες τοὺς 'Αρμενίους τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ ἔπραξαν ἅμα ὕψιστον καθῆκον πρὸς ἑαυτοὺς τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς λύμης σώσαντες τοῦ Παπισμοῦ.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πάλη, ἣν διεξήγαγον πρὸς τοὺς Λατίνους καὶ Διαμαρτυρομένους προσηλυτιστὰς οἱ ὁμόδοξοι οὗτοι ὁμογενεῖς. Διὰ τῆς εὐσταθείας καὶ πιστῆς ἐμμονῆς καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὴν ἁγίαν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν ἐνίκησαν καὶ ἐστεφανώθησαν μέχρι τοῦ νῦν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως δὲν ἀπετελείωσεν ὁ ἀγὼν αὐτῶν. Αἱ ἐπιδρομαὶ θέλουσι πάντοτε ἐπαναλαμβάνεσθαι, ἀλλ' οἱ ἀμυνόμενοι ὀφείλουσι νὰ παρίστανται αἰωνίως οἱ αὐτοί. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἱστορία τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, τοῦτο ἀπαιτοῦσιν αἱ φωναὶ πασῶν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν καὶ ὁ μέχρι τοῦδε

βίος αὐτῶν, τοῦτο ἀπαιτεῖ αὐτὴ ἡ ὀρθότης καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως αὐτῶν, αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ Γένος αὐτῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν διαφυλάττει ἀλώβητον καὶ μακρὰν πάσης ἀλλοιώσεως καὶ μεταβολῆς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν διατελεῖ ὑπάρχουσα εἰς στενὴν σχέσιν καὶ ἀδιάσπαστον ἑνότητα μετὰ τοῦ Γένους ἡμῶν. πᾶς Ἐκκλησιαστικὸς θεσμὸς καὶ τύπος ἔλαβε καὶ φέρει χαρακτῆρα ἐθνικόν, ὡς πάλιν πᾶν ἐθνικὸν ἀνάχρωσιν τῆς θρησκείας ἡμῶν. Θὰ εἶναι λοιπὸν δυνατὸν ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν Ματθίαν καὶ Ἀνδρέαν δὲν ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ ἐκάκωσαν μὴ θέλοντες ν' ἀσεβήσωσι πρὸς τὰ πατρῷα αὐτῶν ἱερά, νῦν ὅτε τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην λογικὴν πίστιν κατέχουσι ταύτην νὰ ἐγκαταλίπωσιν, ὅπως τὴν ψευδώνυμον τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῆς Διαμαρτυρήσεως ἀσπασθῶσι γνῶσιν καὶ διδασκαλίαν; Ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες καλῶς γινώσκουσιν ὅτι τὴν τύχην τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμῶν συνακολουθεῖ ἡ τύχη τοῦ Γένους ἡμῶν, ὅτι ἡ ὑπὸ τὸν Πάπαν ὑποταγὴ εἶναι καὶ ἐθνικὴ ἡμῶν καταστροφή, ὅτι ἡ πρὸς τὴν Διαμαρτύρησιν ἀπόκλισις εἶναι ἄρνησις μὲν καὶ χλεύη τῶν τελετῶν, εὐχῶν, ᾀσμάτων, ἑορτῶν καὶ ἐν γένει τῆς λατρείας καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας, μεθ' ὧν συνδέονται ποικίλα ὅσα ἐθνικὰ γεγονότα, ὕβρις δὲ καὶ ἀνευλάβεια πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν διάνοιαν, ἥτις ἀνέπτυξε διὰ τῶν μεγίστων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιότητος Ἑλλήνων πατέρων τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδοξίας, θέλουσιν ἀπολακτίσῃ τὴν πίστιν τῆς ὀρθοδοξίας διὰ νὰ προδώσωσι τὸ Ἔθνος; Οἱ Σινωπεῖς οὐδέποτε θέλουσιν ἐγκαταλίπει τὴν πίστιν αὐτῶν. Καὶ ἂν ἔτι τοῦ χρυσορρόα Πακτωλοῦ τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου ἤθελον προσαγάγει εἰς ἀντάλλαγμα καὶ ἀμοιβὴν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, θέλουσι πάντοτε βαδίσει τὴν εὐθεῖαν καὶ βασιλικὴν τῆς Ὀρθοδοξίας ὁδὸν καὶ μείνει στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι ἐπὶ τῆς ἀρραγοῦς πέτρας τῆς πίστεως ἡμῶν, περὶ ἧς ὁ ὑψιπέτης τῆς θεολογίας ἀετὸς εἶπεν ὅτι ἐνίκησε τὸν κόσμον καὶ ἐγνώρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΕΝ ΠΑΤΜΩι
ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ

Τὸ ἐν Πάτμῳ ἐπ' εὐλογίαις Θεοῦ λειτουργοῦν ἱεροδιδασκαλεῖον, οὗ τῶν καρπῶν πάνυ εὐγνωμόνως πολλαὶ ἤδη Κοινότητες ἀπολαύουσιν, ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν χωροῦν εἰσέρχεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου εἰς νέαν βελτιώσεως φάσιν, πολλῷ τῶν προγενεστέρων φαεινοτέραν.

Σχὸν τὴν μεγίστην εὐτυχίαν νὰ προσκτήσηται *διευθυντὴν* μὲν ἄνδρα σοφὸν περί τε τὴν ἱερὰν καὶ τὴν θύραθεν σοφίαν, ἔμπειρον περὶ τὸν διοικητικὸν καὶ παιδαγωγικὸν ὀργανισμὸν τοιούτων ἱερῶν οἰκοτροφικῶν ἐκπαιδευτηρίων, τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην ἅγιον Θηβαΐδος Κύριον **Γερμανόν**, *παιδαγωγὸν* δὲ τὸν πασίγνωστον διὰ τὰ σπουδαῖα παιδαγωγικὰ συγγράμματα αὐτοῦ, διευθύναντα δὲ γυμνάσια καὶ διατελέσαντα ἐπιθεωρητὴν τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, κ. *Ἰωακεὶμ Παυλίδην* καὶ καθηγητὰς ἀρίστους τῶν θρησκευτικῶν, τῶν φιλοσοφικῶν, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Τουρκικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, τῶν φυσικομαθηματικῶν καὶ τῶν τεχνικῶν μαθημάτων παρέχει πάσας τὰς δυνατὰς ἐγγυήσεις, ὅτι θα ἐπιτελέσῃ τελείως τὴν μεγίστην καὶ ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν τοῦ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἱεροδιδασκάλους παιδαγωγικῶς καὶ θεολογικῶς ἄριστα κατηρτισμένους καὶ διὰ γεωπονικῶν καὶ τεχνολογικῶν γνώσεων ἐφωδιασμένους.

Τὸ ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἀποκαλύψεως παρέχει εἰς τὰς ὀρθοδόξους Κοινότητας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοὺς ὁπωσδήποτε εὐποροῦντας εὐσεβεῖς, φιλομούσους καὶ φιλοπάτριδας ἄνδρας καὶ γυναῖκας τὴν σπανίαν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐκπαιδεύσωσιν ἐν αὐτῷ ἀντὶ τροφείων δέκα (10) ὀθωμανικῶν λιρῶν τὸ ἔτος τὰ κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν χρηστότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν ἀριστεύοντα τέκνα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι μετὰ τὴν ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ ἀποπεράτωσιν τῶν ἑαυτῶν σπουδῶν ὡς διδάσκαλοι μὲν κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ καὶ ὡς ἔγγαμοι ἱερεῖς. Οὕτω δ' ἀντὶ 30—40 ὀθωμ. λιρῶν δύνανται πᾶσα Κοινότης καὶ πᾶς φιλορθόδοξος καὶ φιλόπατρις νὰ προικίσωσι τὴν ἑαυτῶν πατρίδα δι' ἑνὸς ἐκλεκτοῦ, οἰκονομικοῦ καὶ διαρκοῦς διδασκάλου ἅμα καὶ ἐπιδόξου ἱερέως.

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἀρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Κορδελιὸν	4500	1000	3000	3	4	1	2	6
Παπᾶ σκάλα (α)	1000	—	—	1	—	1	1	4
Τομάζο	770	300	—	1	—	1	1	3
Τσιλὶ (β)	200	200	—	1	—	1	1	2
Ἐνόπη	850	300	600	1	1	—	1	6
Μυρακτὴ (γ)	850	350	530	1	1	—	1	4
Γενίκιοϊ	700	—	—	1	—	1	1	3
Ναρλῆ δερὲ	400	50	—	1	—	1	1	3
Τσιφλίκ. ἁγ. Γεωργ.	2200	—	—	1	—	2	1	4
Νέα Ἔφεσος	4500	6000	200	1	2	2	1	7
Νύμφαιον (δ)	2500	2000	—	1	—	1	1	5
Κριτζαλιὰ	1000	800	—	1	—	1	1	4
Πάρσα	1000	1000	—	1	—	1	1	4
Οὐλουτζάκιον μικρὸν	400	450	—	1	—	1	1	2
Βρύουλα (ε)	23000	5000	—	3	8	2	2	9
Ῥουστάμκιοϊ	600	—	—	1	—	1	1	3
Σκάλα βρυούλλαν	350	30	—	1	—	1	1	4
Κόλιτζα *	150	—	—	1	—	1	1	—
Μεντέσι *	100	—	—	1	—	1	1	—

(α) Ὑπάρχει καὶ μικτὸν νηπιαγωγεῖον μετὰ 80 νηπίων.

(β) Σχολεῖον μικτόν.

(γ) Μετὰ τῶν παρ' αὐτῇ μικρῶν κοινοτήτων *Κοκὰρ-γιαλὶ* καὶ *Τρία πηγάδια*. Ἔχουσι καὶ μικτὸν νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 νηπιαγωγῶν.

(δ) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 100 νηπίων καὶ 2 νηπιαγωγῶν.

(ε) Ἐκ τῶν ἀρρεναγωγείων τὸ ἓν εἶναι ἡμιγυμνάσιον μετὰ 2 τάξεων καὶ 22 μαθητῶν, τὸ δ' ἕτερον Ἀστικὴ Σχολὴ μετὰ 6 τάξεων καὶ μιᾶς προκαταρκτικῆς. Ἡ ἀστικὴ σχολὴ μετὰ τοῦ ἡμιγυμνασίου ἀπαρτίζουσι τὴν «**Ἀναξαγόρειον Σχολήν**». Ἐν Βρυούλοις ὑπάρχουσι καὶ 4 ἀρρένων νηπιαγωγεῖα ἀνεξάρτητα μετὰ 480 νηπίων καὶ 8 νηπιαγωγῶν. Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καὶ 2 νηπιαγωγεῖα θηλέων προσηρτημένα εἰς τὸ ἑπτατάξιον παρθεναγωγεῖον μετὰ 2 τάξεων καὶ 200 νηπίων.

ΕΦΕΣΟΥ (ἕδρα Κορδελιοῦ)

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικὰ	Προσηλ.	Τουρκικὰ	Προσηλυτιστικὰ
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
6	200	1	4	4	150	120	80	1	2	—	20
2	95	—	—	—	—	60	—	—	—	—	
1	70	—	—	—	—	36	—		—	—	
1	30	—	—	—	—	20	—	—	—	—	
3	100	1	4	3	80	120	80	—	1	—	10
2	60	—	—	—	—	60	—	—	—	—	
1	40	1	2	1	30	30	25	—	—	—	
1	30	1	2	1	15	25	20	—	—	—	
2	100	1	2	1	60	45	20	—	—	—	
6	180	1	6	4	150	230	100	1	—	—	
2	90	1	4	1	30	100	50	—	—	—	
1	40	1	3	1	25	40	30	—	—	—	
1	50	1	3	1	60	40	25	—	—	—	
1	60	—	—	—	—	35	—	—	—	—	
14	809	1	7	14	438	600	400	—	—	—	
1	50	—	—	—	—	25	—	—	—	—	
2	62	—	—	—	—	38	—	—	—	—	
—	15	—	—	—	—	—	—	-	-	—	
—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἄρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Νῆσος Ἰατροῦ *	35	—	—	1	—	1	1	—
Κιλισμάνιον (α)	400	890	—	1	—	1	1	3
Σιβρισάριον	2500	4500	—	1	—	2	1	6
Ὑψηλή	250	300	—	1	—	1	1	2
Γκιοὺλ-Μπαξὲς (β)	3500	—	—	1	—	2	1	5
Γιαγτζηλὰρ (γ)	750	—	—	1	—	1	1	2
Ἄνω Δεμερτζηλὶ *	200	—	—	1	—	1	1	—
Κάτω Δεμερτζηλὶ *	340	25	—	1	—	1	1	—
Γιακά-κιοϊ *	280	300	—	1	—	1	1	2
Μαινεμένη (δ)	5200	7000	—	1	—	3	1	6
Οὐλουτζάκιον	780	—	—	1	—	1	1	4
Σερρέκιοϊ	980	—	—	1	—	1	1	4
Ἀλῆ-ἀγᾶ (ε)	1100	—	—	1	—	1	1	2
Ἀρὰπ-τσιφλὶκ *	350	—	—	1	—	1	1	2
Τσαμακλῆ *	280	50	—	1	—	1	1	2
Κοζμπεϊλῆ *	140	20	—	1	—	1	1	2
Νέα Φώκαια (ϛ)	9000	800	—	2	—	4	1	5

(α) Σχολὴ μικτή.
(β) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 100 περίπου νηπίων.
(γ) Σχολὴ μικτή.
(δ) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 νηπιαγωγῶν καὶ 250 νηπίων.
(ε) Σχολὴ μικτή.
(ϛ) Ὑπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 νηπιαγωγῶν καὶ 180 νηπίων.

Αἱ ἀπὸ *Κορδελιοῦ* μέχρι *Τσιφλικίου ἁγ. Γεωργίου* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα *Κορδελιοῦ* τῆς ἕδρας **Κορδελιοῦ**.

Ἡ κοινότης *Νέας Ἐφέσου* μόνη ἀποτελεῖ τὸ τμῆμα *Νέας Ἐφέσου*.

Αἱ ἀπὸ *Νυμφαίου* μέχρι *Γιακάκιοϊ* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα *Νυμφαίου*.

Αἱ ἀπὸ *Μαινεμένης* μέχρι *Νέας Φωκαίας* κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμῆμα *Μαινεμένης*.

* Αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι κοινότητες στεροῦνται διδασκάλου, ὁ ἱερεὺς ἐκτελεῖ καθήκοντα διδασκάλου.

γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμός Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ. Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ. μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
—	10	—	—	—	—	—	—	—			
1	45	—	—	—	—	20	—	—			
3	150	1	4	2	120	100	50	—			
1	20	—	—	—	—	15	—	—			
2	100	1	4	2	60	45	25	—			
1	40	—	—	—	—	15	—	7			
—	25	—	—	—	—	—	—	—			
—	25	—	—	—	—	—	—	—			
1	30	—	—	—	—	—	—	—			
6	250	1	4	2	120	160	100	—			
1	70	1	4	1	50	35	25	—			
1	60	1	4	1	40	40	20	—			
1	70	—	—	—	—	40	—	—			
1	25	—	—	—	—	—	—	—			
1	25	—	—	—	—	—	—	—			
1	20	—	—	—	—	—	—	—			
3	105	1	3	2	40	70	65	—			

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ
Η "ΑΝΑΤΟΛΗ,,

Ἀριθ. Πρωτ. 3839.

Πρὸς τοὺς
Ἐντιμοτάτους Δημογέροντας, Ἐφόρους καὶ λοιποὺς Προκρίτους τῶν Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ὁ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ τοῦ προσηλυτισμοῦ σκληρῶς πολεμουμένης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Ἑλληνικῆς παιδείας ἀπὸ 15 ἐτῶν ἐργαζόμενος Σύλλογος ἡμῶν ἐπιθυμῶν νὰ προσέλθῃ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀρωγὸς εἰς τὰς φιλοτίμους ὑμῶν προσπαθείας πρὸς μόρφωσιν ἐντοπίων ἱερέων, διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν μετὰ μεγάλης χαρᾶς φέρει εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας Κοινότητος τάδε :

Αον. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀναλαμβάνει νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἐν τῷ *Ἀρσακείῳ* Παρθεναγωγείῳ Μικρασιάτιδας νεάνιδας, ἐπὶ τῷ ἀπαραβάτῳ ὅρῳ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδασκάλισσαι τῆς ἑαυτῶν πατρίδος, ἀντὶ 70 μόνον δραχμῶν κατὰ μῆνα καὶ 300 δραχμῶν ἀποσκευῆς, ἤτοι κλίνης, ἀσπρορρούχων καὶ τῶν παρομαρτούντων. Ἀναλαμβάνει ὡσαύτως, ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀπαραβάτῳ ὅρῳ, νὰ εἰσαγάγῃ Μικρασιάτιδας νεάνιδας εἰς τὸ «*Ἄσυλον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης*» ἀντὶ 30 δραχμῶν κατὰ μῆνα, ὁπόθεν θὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ Ἀρσάκειον ὡς ἐξωτερικαὶ μαθήτριαι πληρώνουσαι μόνον δίδακτρα, ποικίλλοντα ἀναλόγως τῆς τάξεως ἀπὸ δρ. 8 τῶν κατωτάτων τάξεων μέχρι 18 τῆς ἀνωτάτης τάξεως τοῦ Ἀρσακείου.

Βον. Ὁ Σύλλογος εἰσάγει ἐσωτερικὰς μαθητρίας εἰς τὸ ἐν Σμύρνῃ *Ὁμήρειον* Παρθεναγωγεῖον ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀπαραβάτῳ ὅρῳ Μικρασιάτιδας νεάνιδας ἀντὶ τροφείων 20 μόνον λιρῶν ὀθωμ. ἐτησίως.

Γον. Εἰσάγει εἰς τὸ ἐν Πάτμῳ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἀποκαλύψεως νέους Μικρασιάτας ἀντὶ τροφείων 10 μόνον ὀθ. λιρῶν τὸ ἔτος. Ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τούτῳ οἱ μαθηταὶ παρασκευάζονται διδάσκαλοι τῆς νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου καὶ ἱερεῖς.

Πρὸς μὲν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν κορασίων εἰς τὰ ἄνω εἰρημένα Παρθεναγωγεῖα πλὴν τῆς ὑγιείας καὶ ἀρτιμελείας οὐδεὶς ἄλλος ὅρος ἀπαιτεῖται· διότι τὰ παρθεναγωγεῖα ταῦτα ἔχουσι πολλὰς τάξεις καὶ ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τοῦ κορασίου γίνεται καὶ ἡ κατάταξις. Μόνον ὅτι, ὅσον τὸ στελλόμενον κοράσιον εἶναι κάλλιον κατηρτισμένον ἐν τοῖς μαθήμασι, τόσον ὀλιγώτερα ἔτη θὰ διαμείνῃ καὶ τόσον ἑπομένως ὀλιγώτερα θὰ δαπανηθῶσι πρὸς ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ.

Πρὸς εἰσαγωγὴν δὲ εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Πάτμου ἀπαιτεῖται νὰ γινώσκῃ ὁ μαθητὴς τὸ τυπικὸν καὶ τὸ ἐτυμολογικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς, ἀρχὰς συντακτικοῦ, ὅλην τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ ἀνάλογα ἐκ τῆς ἱερᾶς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας.

Διὰ τῶν εὐκολιῶν τούτων δύναται πᾶσα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Κοινότης ἀντὶ ὀλιγίστων δαπανῶν νὰ προσκτήσηται τρία τὰ μέγιστα καὶ πρώτιστα τῆς ἐκπαιδεύσεως πλεονεκτήματα, ἤτοι ἐγχωρίους διδασκάλους καὶ ἐπιδόξους ἅμα ἱερεῖς καὶ διδασκαλίσσας α′ ***ἀρίστους***, β′ ***διαρκεῖς*** καὶ γ′ ***οἰκονομικούς***. Ἀρίστους μὲν διότι ἡ Κοινότης θὰ ἐκλέξῃ ἐκ τῶν νέων τοὺς δεδοκιμασμένους εὐφυεῖς, χρηστοὺς καὶ ἐπιμελεῖς, ἡμεῖς δὲ θὰ μεριμνήσωμεν ἐνταῦθα πατρικῶς, ὅπως ἡ μόρφωσις αὐτῶν γένηται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρτία καὶ τελεία. ***Διαρκεῖς*** δὲ διότι καὶ ὡς τέκνα τῆς ἐκλεξάσης Κοινότητος καὶ ὡς εὐηργετημένοι ὑπ' αὐτῆς θὰ ἀφιερώσωσι τὴν διδακτικὴν αὐτῶν δρᾶσιν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γενεθλίου αὐτῶν χώρας. ***Οἰκονομικοὺς*** δὲ διότι συμφέρον αὐτοῖς εἶναι νὰ διδάσκωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ἀντὶ μισθοῦ πολὺ μικροτέρου ἢ ὅσος δίδοται νῦν εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς διδασκάλους.

Οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον νέοι ὀφείλουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν α′) τὸ ἐνδεικτικὸν τῶν σπουδῶν, β′) μαρτυρίαν ἰατροῦ ὅτι εἶναι ὑγιεῖς καὶ ἀρτιμελεῖς, γ′) μαρτυρικὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ὅτι ἔχουσιν ἡλικίαν 15—20 ἐτῶν. Ὡς ἐξωτερικοὶ γίνονται δεκτοὶ καὶ ὑπερβάντες τὸ 20όν, ἐὰν διετέλεσαν διδάσκαλοι. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ὀφείλουσιν νὰ ὦσιν ἐπικεκυρωμένα ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς· ὅπου δὲ ὑπάρχει καὶ Ἑλληνικὸν προξενεῖον ἢ ὑποπροξενεῖον, τὰ ἔγγραφα τῶν εἰς Ἀθήνας ἀποστελλομένων κορασίων ἀνάγκη νὰ ὦσι προσεπικεκυρωμένα καὶ ὑπὸ τῆς προξενικῆς ἀρχῆς.

Πρὸ πάντων ὅμως τούτων ἀνάγκη ἡ μὲν Κοινότης νὰ ἐξασφα-

λισθῇ παρὰ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τοῦ ὑποτρόφου αὐτῆς δι' ἐγγυήσεως χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς *ὅτι ὁ μαθητὴς ἢ ἡ μαθήτρια μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν ἐν τοῖς ἄνω εἰρημένοις ἐκπαιδευτηρίοις θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν· πρὸς δὲ τὸν Σύλλογον ἡμῶν ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ἡ Κοινότης, ὅτι εἶναι ὑπότροφος αὐτῆς ὁ ἀποστελλόμενος μαθητὴς ἢ ἡ ἀποστελλομένη μαθήτρια· ὅτι ἔλαβε τὴν εἰρημένην ἐξασφάλισιν καὶ ὅτι ἐγγυᾶται ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐκπαιδευτηρίοις θὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτοὺς ὡς διδασκάλους ἐπὶ μισθῷ ἐπαρκεῖ πρὸς ἀξιοπρεπῆ βίον. Ἐὰν δὲ νυμφευθεὶς ὁ ὑπότροφος καὶ βίον χρηστὸν καὶ ἄξιον τῆς ἱερωσύνης ἐπιδειξάμενος θελήσῃ νὰ ἱερωθῇ, ὅτι θὰ παράσχῃ προσέτι αὐτῷ ἡ Κοινότης καὶ ἐφημερίαν.* Διότι μόνον ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ἀναλαμβάνει ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τὴν ἐκπαίδευσιν νέων ἢ νεανίδων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Τὰ τροφεῖα τοῦ μὲν Ἱεροδιδασκαλείου τῆς Πάτμου *προκαταβάλλονται ἐν* τῇ ἀρχῇ τοῦ σχολικοῦ ἔτους, τῶν δὲ Παρθεναγωγείων *ἐν* ἀρχῇ ἑκάστης ἑξαμηνίας.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ Κοινότης ὑμῶν ἢ φιλόπατρίς τις ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ γονεὺς ἢ κηδεμὼν ἢ συγγενὴς θελήσῃ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν προσφορὰν ταύτην τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς μόρφωσιν διδασκάλου ἢ διδασκαλίσσης τῆς ὑμετέρας πατρίδος, τῶν κυριωτάτων τούτων ὀργάνων τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς προόδου τῆς κοινωνίας, πρὸς στήριξιν μὲν τῆς πολεμουμένης θρησκείας καὶ παιδείας τῶν πατέρων, πρὸς κοινωνικὴν δ' ἀνύψωσιν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, εὐαρεστηθήτω νὰ δηλώσῃ ἡμῖν τοῦτο ὡς τάχιστα, ὅπως φροντίσωμεν περὶ τῶν περαιτέρω ἐγκαίρως.

Ὁ πρόεδρος

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Καθηγ. τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς.

Κωνσταντῖνος Γ. Αχμέρας

Ἰατρὸς

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.

Καθηγητοῦ ἐν Ἀθήναις

Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης μάλιστα δὲ τῆς *Ἀττικῆς Διαλέκτου*, μετὰ προσηρτημένου πρωτοτύπου ἐποπτικοῦ πίνακος ἐν τῷ ἐτυμολογικῷ.

Ἡ **μόνη ἐγκριθεῖσα** ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπὶ πενταετίαν, πρὸς χρῆσιν τῶν *Ἑλλην. Σχολείων, Παρθεναγωγείων* καὶ *Γυμνασίων* σελ. 208. Τιμᾶται δραχ. 2.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Φ. ΣΤΑΜΙΔΟΥ

Τρίτευχος Ἱερὰ Ἱστορία. Τεῦχος Α΄. Ἱστορήματα ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς καινῆς Διαθήκης. Τεῦχος Β΄. Παλαιὰ Διαθήκη, μετ' εἰκόνων. Τεῦχος Γ΄. Καινὴ Διαθήκη μετὰ παραρτήματος ἐπιτόμου Ἐκκλ. Ἱστορίας, τυπογραφικοῦ χάρτου τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰκόνων.

Τὰ 2 ταῦτα συγγράμματα τοῦ τε καθηγητοῦ κ. **Ι. Ρώσση** καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου διδασκάλου κ. **Ν. Σταμίδου** συνίστησιν ὁ «*Ξενοφάνης*» θερμότατα ὡς μεθοδικώτατα καὶ εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν ἄριστα.

ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΡΟΥΜΗ

γεωπόνου

Χρωμογραφικὸς πίναξ τῆς *θρεπτικῆς, πεπτικῆς οἰκονομικῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀξίας τῶν τροφῶν*. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ μετ' ἄκρας σαφηνείας καταφαίνεται ἡ ἀξία ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πεπτικῆς καὶ θρεπτικῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀπόψεως ὑπερτριάκοντα εἰδῶν τροφῶν· ὁ πίναξ οὗτος ἀπαραίτητος πάσῃ οἰκογενείᾳ τιμᾶται δραχμῶν 2 μετὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὸν διασαφητικοῦ βιβλιαρίου.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

"ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ—ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2.

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΚΑΙΡΟΣ ΑΓΓΕΛΙΑ

Πολλαὶ πολλάκις Κοινότητες παρεκάλεσαν νὰ προμηθεύσωμεν αὐταῖς διδασκάλους γινώσκοντας νὰ ψάλλωσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ναοῖς, ἀλλ' εὑρέθημεν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ν' ἀρνηθῶμεν αὐταῖς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Ἐφέτος δυνάμεθα εὐτυχῶς νὰ διαθέσωμεν μαθητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου, οἵτινες οὐ μόνον ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς ἱεροψάλται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἱεροκήρυκες δύνανται νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὰς Κοινότητας. Ἐὰν ἄρα Κοινότης τις χρήζει τοιούτου ἱεροδιδασκάλου καὶ ἱεροψάλτου, ἀποταθήτω πρὸς ἡμᾶς ἐγκαίρως δηλοῦσα ἅμα καὶ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἀξιοῖ νὰ προσλάβῃ τοιοῦτον διδάσκαλον. Εἰς τοὺς ὅρους πρέπει νὰ προστεθῇ ἔτι, ἂν θὰ παραχωρηθῇ δωρεὰν κατοικία καὶ ὁδοιπορικά, ἔτι δὲ χάριν τῆς ταχείας διαπεραιώσεως τῆς ἐντολῆς ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ καὶ πρόσωπον, παρ' οὗ θὰ λάβῃ ὁ ἱεροδιδάσκαλος τὰ ὁδοιπορικὰ καὶ ποσόν τι ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Ῥοβερτείου Λυκείου

Περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ **Πέτρου Βραΐλα Ἀρμένη.**

Εὑρὼν ὁ φιλόσοφος τὰς διακεκριμένας μὲν μεγάλην δ' ἐχούσας πρὸς ἀλλήλας ἀναφορὰν τρεῖς ὑποστάσεις, τὴν τοῦ *Ἐγὼ* καὶ τοῦ *κόσμου* καὶ τοῦ *Θεοῦ*, ἐξετάζει τὰς νοητικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐκ τῶν προτέρων ἀρχὰς καὶ εὑρίσκει ὅτι διὰ τῆς προσοχῆς ἤτοι τῆς συγκεντρώσεως τοῦ νοῦ ἐπί τινος μέρους τῶν ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς παρατηρήσεως παρεχομένων φαινομένων δημιουργοῦμεν τῇ ἀφαιρέσει τῶν ἀνομοίων καὶ συνενώσει τῶν ὁμοίων ἰδιοτήτων τὰς γενικὰς καὶ ἀφῃρημένας ἐννοίας, αἵτινες τῶν ἡμετέρων γνώσεων τὸ κεφάλαιον συνιστᾶσαι εἰς τὸ ἀνώτατον καὶ γενικώτατον τοῦ ὄντος γένος ἀνάγονται. Τὰ ἀφαιρούμενα στοιχεῖα, καθ' ἃ δοξάζει ὁ Βραΐλας, δὲν εἶναι ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ ἀσύνδετα· ἀλλὰ τοὐναντίον συνηνωμένα καὶ συνδεδεμένα, τῆς τῶν ἀφῃρημένων ἐννοιῶν κατατάξεως γιγνομένης ἔν τινι ἑνότητος καὶ τάξεως τύπῳ, ὃν ὁ λόγος διὰ τῆς ἐννοίας καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ὄντος παρέχει. Νοεῖ δῆλα δὴ ὁ φιλόσοφος τὴν μὲν καθολικὴν καὶ ἀναγκαίαν τοῦ ὄντος ἔννοιαν ὡς τύπον κενὸν διηνεκῶς ὑπὸ τῶν ἀφαιρουμένων στοιχείων πληρούμενον τὴν δ' ἐκ τῶν τριῶν τοῦ ὄντος ἀρχῶν συνεστῶσαν ἐπίσης ἀναγκαίαν καὶ καθολικὴν τῆς τάξεως ἔννοιαν ὡς βάσιν τῆς γενικὰς ἐννοίας παρεχούσης ἐπαγωγῆς. Ἐπὶ δὲ τῆς δι' ἀκριβοῦς παρατηρήσεως καὶ ἀφαιρέσεως προσγιγνομένης λογικῆς τῶν ἐννοιῶν κατατάξεως στηρίζει τὴν θεωρίαν τῶν τε ὁρισμῶν καὶ πάσης διὰ συλλογισμῶν ἀποδείξεως. Τῆς ἀφαιρέσεως διάφορος ὑπάρχει ἑτέρα τις δύναμις, ἥπερ συναίρεσις ἢ σύ-

ζευξις καλουμένη τὰς ἐννοίας κατὰ λόγον τῆς ταυτότητος ἢ ἑτερότητος, ὁμοιότητος ἢ διαφορᾶς, συμφωνίας ἢ ἐναντιότητος κτλ. πρὸς ἀλλήλας συνενοῖ καὶ διατάττει. Ἡ σύζευξις, ἐὰν ᾖ ἔλλογος, ἔλλογον προϋποτίθεται ἀφαίρεσιν καὶ αὕτη πάλιν ἀκριβῆ παρατήρησιν καὶ αὐστηρὰν ἐπὶ τῶν παρατηρηθέντων ἐφαρμογὴν τῆς ἐννοίας καὶ τῶν ἀρχῶν, ἃς ὁ λόγος παρέχει. Διότι ἐκ τῆς παρὰ λόγον συζεύξεως ἡμαρτημέναι κρίσεις προέρχονται, αἳ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι ὀνομάζονται. Χωρῶν δ' ὁ φιλόσοφος περαιτέρω ἐν τῇ τῶν νοητικῶν δυνάμεων ἐρεύνῃ εὑρίσκει ἔνθεν μὲν τὴν μνήμην, δι' ἧς αἱ ληφθεῖσαι ἔννοιαι ἤτοι ἑκουσίως εἰς τὸν νοῦν ἀνακαλοῦνται ἢ ἐφ' ἑαυτῶν καὶ ἀκουσίως ἀναγεννῶνται, ἔνθεν δὲ τὴν φαντασίαν, ἥτις εἶναι ἤτοι εἰκαστική, καθ' ἣν ἐναργεῖς τῇ διανοίᾳ παρίστανται αἱ τῶν ποικίλων ὑποκειμένων ἔννοιαι, ἢ δημιουργική, καθ' ἣν μετάρσει τινὶ τοῦ νοῦ καὶ οἱονεὶ ἀνωτέρᾳ ἐπιπνοίᾳ ὄντα δημιουργοῦνται ἐν τῇ φύσει οὐχ ὑπάρχοντα. Ἡ φαντασία, λέγει, εἰ καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀδιανόητός τις δύναμις καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην αὐτοτελὴς καὶ πάσης συστηματικῆς θεωρίας ἀπηλλαγμένη, ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ λόγου προέρχεται καὶ πρὸς ταύτας ἀναγκαίως συμφωνεῖ. Διότι ἡ φαντασία τῆς λογικότητος ἀφισταμένη ἀποβαίνει ἄντικρυς παραφροσύνη. Ἐν ᾧ δὲ διὰ τῶν ἄλλων δυνάμεων τὰς ἐπὶ μέρους καὶ ἁπλᾶς ἐννοίας γινώσκομεν, δι' ἀνωτέρας τινὸς νοητικῆς δυνάμεως μανθάνομεν ἣν δύο ἢ πλείους ἔννοιαι πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν ἀναφοράν. Τοῦτο δὲ γίνεται ἤτοι ἀμέσως (κατ' ἐνόρασιν) ἀπ' εὐθείας τῆς τῶν ἁπλῶν προτάσεων ἀληθείας διαγιγνωσκομένης ἢ ἐμμέσως (κατ' ἐξαγωγὴν) διὰ σειρᾶς κρίσεων καὶ συλλογισμῶν, ὧν τοὺς ἀληθεῖς νόμους εὑρὼν ὁ Ἀριστοτέλους δαιμόνιος νοῦς θαυμασίως διετύπωσεν, ἢ τέλος δι' ἐπαγωγῆς, καθ' ἣν διὰ τῆς παρατηρήσεως πολλῶν ὁμοίων φαινομένων εἰς γενικόν τινα νόμον ἀνερχόμεθα. Τὴν ἐπαγωγὴν θεμελιοῖ ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τῆς ἐκ τῶν τριῶν τοῦ ὄντος ἀρχῶν, τῆς αἰτιότητος καὶ ταυτότητος καὶ τελειότητος, συνεστώσης ἐννοίας τῆς τάξεως, ἣ τὸν κόσμον ἀποφαίνει ἀναγκαῖον συνδυασμὸν αἰτίων καὶ μέσων καὶ τελῶν. Καὶ ὥσπερ αἱ τοῦ ὄντος ἀρχαὶ τυγχάνουσι καθολικαὶ οὖσαι καὶ ἀναγκαῖαι οὕτω καὶ οἱ ἐκ τούτων προερχόμενοι νόμοι τῆς φύσεως ἀνάγκη τῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων νὰ μετέχωσι. Διὰ τῶν συμφύτων ἄρα τῷ ἀνθρώπῳ καὶ καθολικῶν καὶ ἀναγκαίων ἐννοιῶν

ἐξηγούμενος ὁ Βράϊλας τὴν ἐπαγωγὴν ἐπὶ ἀσφαλοῦς στηρίζει βάσεως τὸ ἀσταθὲς ὑπολαμβανόμενον εἶδος τοῦτο τοῦ συλλογισμοῦ. Χωρῶν δ' ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν νοητικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων εὑρίσκει ταύτας ἐκ τῶν εἰρημένων τριῶν ἐμφύτων καὶ καθολικῶν τοῦ νοῦ ἀρχῶν προϊούσας καὶ δὴ τὸν μὲν συλλογισμὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ταυτότητος διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ συλλογισμὸς εἶναι ἐξαγωγὴ τοῦ μέρους ἐκ τοῦ ὅλου, τὴν δ' ἐπαγωγὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς αἰτιότητος ἅτε τὰ ποικίλα φαινόμενα ἀναγούσης εἰς μίαν καθολικὴν καὶ ἀμετάτρεπτον τάξιν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν φυσικῶν νόμων σταθερότης στηρίζεται, τέλος δὲ τὴν τῶν τελικῶν λόγων ζήτησιν εὑρίσκει προερχομένην ἐκ τῆς τῆς σκοπιμότητος ἀρχῆς, καθ' ἥν, ὡς εἴρηται, ἕκαστον ὄν εἶναι πρός τι τέλος. Ἐντεῦθεν συμπεραίνει ὅτι αἱ τρεῖς αὗται ἀπόλυτοι καὶ καθολικαὶ ἀρχαὶ πᾶσαν νοητικὴν ἐργασίαν ποιοῦσι καὶ σὺν τῇ τοῦ ὄντος ἐννοίᾳ τὰς ἐκ τῶν προτέρων συνιστᾶσι καὶ ἀπὸ πάσης πείρας ἀνεξαρτήτους ἀρχάς, ἃς ἑνὶ ὀνόματι ἀποκαλεῖ *λόγον*. Ὁ λόγος ἀποκαλύπτεται μὲν δι' ἐσωτερικῆς παρατηρήσεως οὐκ ἐπιδέχεται δ' ἀπόδειξιν, τούτου ἕνεκα, ὅτι ὅρος ὑπάρχει πασῶν τῶν ἀποδείξεων δι' ὧν ἔχει καθολικῶν καὶ ἀπολύτων καὶ ἀναντιρρήτων ἀρχῶν. Ἐκεῖνοι δέ, λέγει, οἵτινες τοῦ λόγου τὸ κῦρος ἐν ἀμφιβολίᾳ τίθενται, λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ χρώμενοι, ὅταν συλλογισμῶν καὶ ἀποδείξεων χρῆσιν ποιῶνται. Εἰς τὴν ἐμφύτων ἐννοιῶν καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀρχῶν παραδοχὴν τὸν φιλόσοφον προήγαγεν ἡ παρατήρησις στοιχείων τινῶν γνωστικῶν, ἃ οὔτε διὰ τῆς ἐξωτερικῆς παρατηρήσεως οὔτε τῆς μνήμης καὶ ἀφαιρέσεως καὶ ἐπαγωγῆς οὔτε τῆς ἐπεξεργασίας τῶν ὑπὸ τῆς πείρας παρεχομένων στοιχείων νὰ ἑρμηνευθῶσι δύνανται. Πρὸς δέ, παρετήρησεν ὅτι ἐπειδὴ τοῦ ὄντος ἡ γνῶσις, σχέσις οὖσα δύο ὅρων, τοῦ νοοῦντος καὶ νοουμένου, στοιχείου τινὸς ἀμφοτέροις κοινοῦ χρήζει, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡμῖν ἀρχαὶ τοῦ λόγου, δι' οὗ σχέσις καὶ ἁρμονία μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑποκειμένων προσγίγνεται. Ἔπειτα δὲ ἵνα οἱ τῶν ποικίλων ἐντυπώσεων συνδυασμοὶ μὴ ὦσιν αὐθαίρετοι ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀληθῆ τῶν ὄντων φύσιν ἀντιστοιχῶσιν, ἀνάγκη νὰ προϋπάρχῃ ἐν ἡμῖν τύπος ντίστοιχος πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὖσι, ὧν τὴν λογικὴν φύσει παρέχει. Διότι ἄνευ τούτου ἡ τοῦ ἀνθρώπου γνῶσις δὲν θὰ ἦτο ἔλλογος καὶ

δὴ ἱκανὴ τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ εὑρίσκῃ καὶ τὸν κόσμον ἑρμηνεύῃ, ἀλλὰ τῇ τῶν ζώων ὁμοία καὶ τῇ ἀναγκαίᾳ τῶν ἐντυπώσεων διαδοχῇ ἀντίστοιχος. Τελευταῖον παρατηρεῖ ὁ φιλόσοφος τοῦτο, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ παρατήρησις ἐμφαίνει στοιχεῖα γνώσεως ἔμφυτα, διότι ἡ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως συνείδησις, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἔχει, κατ' ἀνάγκην εἶναι συνείδησις καί τινων συμφύτων νόμων, οἷς ἡ φύσις αὕτη ὑπόκειται καὶ ὑφ' ὧν ἄρχεται.

Εἰ καὶ λέγει ὁ Βραΐλας ὅτι πᾶσαι αἱ ἐκ τῶν προτέρων ἀρχαὶ ἔχουσιν ἑνότητα καὶ συνύπαρξιν, ἀλλ' ὅμως δι' ἀναλύσεως ἀκριβεστέρας εὑρίσκει ἐνδοτέραν αὐτῶν ἐξάρτησιν· καὶ δὴ τὴν μορφὴν καὶ σχέσιν ὑπάγει εἰς τὴν ὑπόστασιν, ἣ αὐτὴ μὲν δυνάμει ἐν ἑαυτῇ τὴν μορφὴν ἔχουσα νοεῖται ἄνευ ἐκείνων, οὐχὶ δ' ὅμως ἐκεῖναι ἄνευ ταύτης. Ἡ ὑπόστασις δὲ πάλιν δὲν γίγνεται ἐκ τοῦ τόπου καὶ χρόνου, διότι καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος δὲν γεννῶσι τὰς ὑποστάσεις, ἀλλ' εἶναι λογικοὶ καὶ πραγματικοὶ αὐτῶν ὅροι, οὕτως ὥστε οὔτε ἡ ὑπόστασις εἰς τὰ δύο ταῦτα περιέχονται οὔτε ταῦτα εἰς ἐκείνην ἀνάγονται. Πλὴν ἀλλ' ὅμως ἡ ὑπόστασις γεννῶσα τὴν μορφὴν δὲν ποιεῖ τὸ αἴτιον πρῶτον, ὃ ἡ ὑπὸ τοῦ λόγου ὑπαγορευομένη καθολικὴ καὶ ἀπόλυτος τῆς αἰτιότητος ἀρχὴ ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τοὐναντίον εἰς τὸ λογικὸν τοῦτο ἀνάγεται στοιχεῖον, εἰς ὃ αἱ τοῦ τόπου καὶ χρόνου ἔννοιαι ὁμοίως ὑπάγονται. Ἡ αὐτὴ τῆς αἰτιότητος ἀρχὴ εἶναι ὡσαύτως προτέρα τῆς τοῦ τελικοῦ αἰτίου, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ μὲν ἀκριβῶς πρὸς τὸ ποιητικὸν αἴτιον, δὲν νοεῖται ὅμως αὐτοτελὲς καὶ αὐθυπόστατον. Τελευταία ἡ τῆς ταυτότητος ἀρχή, τὸ αἴτιον πρῶτον καὶ τὸ τέλος συνάπτουσα, ὁρισμὸς εἶναι τῆς φύσεως παντὸς ὄντος ὑπὸ μὲν τοῦ αἰτίου ὑπαγορευόμενος πρὸς δὲ τὸ τέλος ῥυθμιζόμενος. Ἐκ τούτων πάντων συμπεραίνει ὁ φιλόσοφος ὅτι τοῦ λόγου τὰ στοιχεῖα εἰς τὴν τῆς αἰτιότητος ἀρχὴν ἀναγόμενα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν θεῖον λόγον προάγουσι καὶ πρὸς τὸ ἄπειρον ἀναγκαίως ἀνυψοῦσι. Κατὰ ταῦτα δὴ ὁ λόγος, ὅ τε ἐνδιάθετος καὶ προφορικός, μόνοις τοῖς ἀνθρώποις ἰδιάζων καὶ τούτους ἀπὸ τῶν ζώων διὰ χάσματος ἀπληρώτου χωρίζων εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δύναμις, τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως διαγνωστική. Ὁ λόγος λοιπὸν παρέχει τὴν μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ζώου ὑπάρχουσαν μεγάλην διαφοράν, ἣν ὅμως τινὲς ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου εἰς τυχαίας μὲν ὁμοιότητας ἀπιδόντες

ουσιωδεστάτας δ' ἀνομοιότητας παριδόντες ἐπειράθησαν νὰ παραστήσωσιν ὡς διαφορὰν βαθμοῦ διαμορφώσεως ἀτελοῦς τινος πρώτου ὀργανισμοῦ, ζωϊκόν τινα δῆθεν σπινθῆρα ἐν ἑαυτῷ περιέχοντος. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ Βράϊλαν ἡ τοῦ λόγου δύναμις ἐν ἡμῖν κεῖται ἔμφυτος, δῆλον γίνεται ὅτι ἡμῖν αὐτοῖς οὐχὶ δὲ τοῖς ἔξω πράγμασι τὸν νοῦν προσέχοντες εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ λόγου ἀγόμεθα, δι'οὗ εἰς πάσης ἐπιστήμης τὴν ἀρχὴν ἀνερχόμεθα. Αἱ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἄρα φύσιν ἀναφερόμεναι γνώσεις ἡμῶν καίπερ ὠφέλιμοι καθ' ἑαυτὰς οὖσαι καὶ ἀναγκαῖαι ὑπολείπονται τῆς ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς παρατηρήσεως προσγιγνομένης γνώσεως, ἡ ἀληθὴς οὖσα καὶ ἀσφαλὴς διὰ τὴν ἐνάργειαν καὶ βεβαιότητα τοῦ εἰς ὃ ἀναφέρεται ὑποκειμένου ἡ ἀρχὴ πάσης μεθόδου ἐπιστημονικῆς καθίσταται. Διότι, ἐνῷ ἡ αἴσθησις μόνην τὴν μορφὴν οὐχὶ δὲ τὴν ὑπόστασιν τῶν ὄντων παρέχουσα εἶναι ἀφορμὴ γνώσεως μᾶλλον ἢ καθαρὰ γνῶσις, ἡ ἐσωτερικὴ παρατήρησις, γνώσεως ἀσφαλοῦς πηγὴ πρώτη, ἀποφαίνει τοὺς ὅρους τῆς νοήσεως καὶ γνώσεως, τοὺς νόμους τῆς νοητικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως, ἐν ᾗ κεῖται τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἰδανικόν. Ἐκ τούτων δῆλον ποιεῖ ὁ φιλόσοφος, ὅτι ἡ τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων, τῶν νοητικῶν, θεωρία πρέπει νὰ εἶναι τῆς φιλοσοφίας ἡ πρώτη ζήτησις.

Τὴν τοιαύτην ἔρευναν ποιεῖται ἡ ψυχολογία διδάσκουσα ὅτι τὴν ἐν ἡμῖν αἰσθανομένην καὶ νοοῦσαν δύναμιν διακρίνει ἡ ἑνότης καὶ τὸ ἀδιαίρετον, ὧν ἰδιοτήτων στερεῖται ἡ ὕλη, ἥτις κυριώτατον γνώρισμα τὴν ἔκτασιν ἔχουσα συνεκτικὴν κέκτηται καὶ ἑλκτικὴν τῶν ἑαυτῆς μορίων δύναμιν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ κοινοῦ τῆς ἐνεργείας σκοποῦ. Ὑπὲρ τὴν κατωτέραν ὅμως ταύτην φυτικὴν λεγομένην ζωὴν τὴν μόνην τοῦ ὀργανισμοῦ τὴν ἑνότητα ἔχουσαν κεῖται ἑτέρα τις ἐμφαίνουσα παρὰ τὴν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἄλλην ἑνότητα, ἣ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς διαγιγνώσκεται παρατηρήσεως τῆς τὰς ποικίλας ἐντυπώσεις καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐπιδράσεις εἰς μίαν καθολικήν, τὴν τοῦ ἐγώ, ἀρχὴν ἀναγούσης. Καίτοι δ' ὁμολογεῖ ὁ φιλόσοφος ὅτι ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὑπὲρ τὴν νεκρὰν φύσιν ὑπάρχει ἡ ζῶσα καὶ ἔμψυχος, λανθάνει ἡμᾶς, ὅμως ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι ἥκιστα δικαιούμεθα διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν μεταξὺ κειμένων ποικίλων διαφορῶν νὰ ἀναγάγωμεν τὰ πάντα, τούς τε κατωτέρους καὶ ἀνω-

τέρους ὀργανισμούς, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχήν, τὴν ὕλην, ὡς τὰ πάντα ἐξ ἑαυτῆς ποιήσασαν.

Δῆλον ποιήσας ὁ φιλόσοφος ὅτι πρώτη τῆς ψυχῆς ἰδιότης εἶναι ἡ ἑνότης ἐπιφέρει ταύτῃ ἑτέραν ἀμέσως ἐκείνῃ ἀκολουθοῦσαν, τὴν τῆς ταυτότητος, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ οὐ μόνον μία καὶ ἀδιαίρετος εἶναι ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτή τε καὶ ἀμετάβλητος ἐν τῇ ἀενάῳ καὶ ποικίλῃ τῆς ὕλης μεταβολῇ. Ἐν ᾧ δῆλον ὅτι ὅλος τῶν φυτῶν ὁ ὀργανισμὸς ἀλλοιώσει καὶ μεταβολῇ ἀδιαλείπτῳ ὑπόκειται, ἐν τοῖς ἐμψύχοις ἐνιαῖόν τι ὑπάρχει κέντρον ἀεὶ τό αὐτὸ παρὰ τὰ ποικίλα φαινόμενα τῆς ζωῆς οὐσιωδῶς διαμένον καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἑνότητος καὶ ταυτότητος συνείδησιν ἔχον. Τῇ τῆς ψυχῆς ταυτότητι κατὰ Βραΐλαν μαρτυρεῖ οὐ μόνον ἡ ἄμεσος συνείδησις ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μνήμης καὶ ἀναμνήσεως φαινόμενον, ὃ προδήλως ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ταυτότητος γίγνεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ ψυχὴ ἑνότητα ἔχει καὶ ταυτότητα, δυνάμεθα κατὰ τὸν φιλόσοφον νὰ προσθῶμεν αὐτῇ ἐκ τῶν προτέρων καὶ τρίτην ἰδιότητα, τὴν αὐτενέργειαν, καθ' ἣν ἡ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια εἶναι αὐτοκίνητος καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ σώματος ἐξηρτημένη. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὀφείλομεν εἰς τὴν ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς πείρας γένεσιν ψυχικῶν τινων ἐνεργειῶν ἀποβλέποντες νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ ὑπάρχει ἀπὸ τῆς ὕλης ἀνεξάρτητος ἐνέργεια: Διότι καὶ ἐὰν τοῦτο ὑποτεθῇ ἀληθές, ὅτι ἡ ὕλη δημιουργεῖ τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας καὶ δὴ μόνη τοῦ ἐγκεφάλου ἡ λειτουργία ποιεῖ τὴν νόησιν ἀλλ' ὅμως πάλιν ἀποβαίνει ἀδιανόητον, πῶς ἡ λειτουργία αὕτη τελεῖται καὶ ποία τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ἐνέργεια, πῶς ἑρμηνευτέα ἡ ὕπαρξις ἐννοιῶν μὴ προκυπτουσῶν παντάπασιν ἐξ ὑποκειμένων ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας παρεχομένων.

Τῇ τῆς ψυχῆς αὐτενεργείᾳ κατὰ λογικὴν ἀνάγκην ἀκολουθεῖ ἡ ἐλευθερία αὐτῆς. Διότι ἐκ τούτου, ὅτι ἡ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια τυγχάνει διάφορος οὖσα τῆς ἐν τῷ σώματι, ἐν ᾧ ἄρχει ἡ ἀνάγκη, φανερὸν γίνεται ὅτι ἐν τῇ ψυχικῇ ἐνεργείᾳ οὐχὶ ἡ ἀνάγκη ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ ἐλευθερία ἐπικρατεῖ. Ὅτι ὑπάρχει τῇ ψυχῇ ἐλευθερία προσδιδάσκει κατὰ τὸν φιλόσοφον ἡ ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς παρατηρήσεως ἀπορρέουσα εὐθύνη, ἥτις ἐπὶ τῆς ἠθικότητος πάσης τοῦ ἀνθρώπου πράξεως γνώμων εἶναι καὶ κανών. Ἐν δὲ τῇ περὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίᾳ, ἧς ἐκδήλωσις ὑπάρχει τὸ δικαίωμα τῆς τε κτή-

σεως καί τῆς ἐκφράσεως ἐπιστημονικῶν καὶ θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν δοξῶν κττ. κεῖται τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ δικαίου ἡ βάσις καὶ δὴ τῆς μὲν ἀρετῆς ἔπαινος τῆς δὲ κακίας ψόγος.

Τὰς τρεῖς εἰρημένας τῆς ψυχῆς ἰδιότητας συμπληροῖ καὶ ῥυθμίζει ἀνωτέρα τις ἐνέργεια, ἡ λογικότης ὀνομαζομένη ἀπορρεῖ ἐκ τοῦ τῷ ἀνθρώπῳ μόνῳ ἰδιάζοντος λόγου, δι' οὗ οἵ τε νόμοι καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως ἀποκαλύπτονται. Ἡ τετάρτη αὕτη τῆς ψυχῆς ἐνέργεια ἐπὶ τὴν τῶν αἰτίων ζήτησιν τρεπομένη τὸ τέλος τῆς ψυχῆς ἀποφαίνει ἐν τῇ τῆς ἀπολύτου ἀληθείας γνώσει κείμενον. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ παρόντι βίῳ τὸ τέλος τοῦτο οὐκ ἐπιτυγχάνεται, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἑτέρα ζωή, ἐν ᾗ ἡ τῆς ψυχῆς τελείωσις καὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως συμπλήρωσις γίγνεται. Ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται τῆς ψυχῆς ἡ ἀθανασία. Ἔπειτα δέ, καθ' ἃ ὁ φιλόσοφος παρατηρεῖ, τοῦ σώματος διάφορος οὖσα κατά τε τὴν φύσιν καὶ σύστασιν ἡ ψυχὴ δὲν ὑπόκειται, ὡς ἐκεῖνο, ἀποσυνθέσει τινὶ καὶ διαλύσει ἀλλὰ τῷ θανάτῳ τοῦ σώματος ἐπιζεῖ. Ἡ δ' ὑπὸ τῆς θείας παντοδυναμίας μηδένωσις, ἣν μόνην ἡ ψυχὴ νὰ ὑποστῇ ἠδύνατο, οὐ μόνον πρὸς τοὺς τὰ ἐν τῷ κόσμῳ δημιουργήματα διέποντας νόμους ἀλλὰ καὶ τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ περιφανῶς ἀντίκειται.

Ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν φιλόσοφον ἑαυτὴν διὰ τῆς συνειδήσεως νοοῦσα ἐπὶ τὴν τῶν ἐκτὸς πραγμάτων γνῶσιν ἀκατάσχετος τρέπεται διὰ τοῦ λόγου, ὃς ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀρχαῖς χρώμενος καὶ διὰ τούτων εἰς τὴν ἐσωτάτην τῶν ὄντων φύσιν εἰσδυόμενος πειρᾶται ὅπως αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος τὸν ἀναγκαῖον σύνδεσμον ἀνεύρῃ καὶ οὕτω προσκτήσηται τὴν ἀλήθειαν, ἥτις εἶναι κατ' αὐτὸν ἡ ἔλλογος τῶν ὄντων γνῶσις. Πρὸς τοῦτο χωρεῖ ὁ λόγος κατά τινα μέθοδον. Διότι διὰ τῆς ἀπὸ πολλῶν μερικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐννοιῶν ἀφαιρέσεως κοινῶν γνωρισμάτων εἰς γενικὰς ἀνάγεται ἐννοίας, αἳ οὐ μόνον τὰ ὑποκείμενα, ἐξ ὧν αἱ ἔννοιαι ἀφωρμήθησαν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ὅμοια γνωρίσματα ἔχοντα, τὰ ὁμοειδῆ, περιλαμβάνουσιν. Ἡ κατὰ γένη καὶ εἴδη ἔλλογος τῶν ἐννοιῶν κατάταξις τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν παρέχει συνάφειαν ἅτε παντός, ὅ,τι ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων γενῶν ἀληθεύει, καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρων συναληθεύοντος, οὐχὶ δὲ καὶ ἀντιστρόφως. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης προέρχεται τὸ μὲν ὁ ἐξαγωγικὸς συλλογισμός, οὗ τὰ ποικίλα σχήματα ἡ λογικὴ ἀκριβῶς ἐξετάζει, τὸ δὲ ἡ ἐπα-

γωγικὴ μέθοδος, ἥτις δύο στοιχεῖα περιλαμβάνει, ὧν τὸ μὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπί τινων μερικῶν ὑποκειμένων ἐπαλήθευσιν νέων γνωρισμάτων, τὸ δὲ εἰς τὴν τῶν νέων τούτων γνωρισμάτων ἐπὶ πάντα τὰ ὁμοειδῆ ἐπέκτασιν. Τῆς δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς ἀληθείας πίστιν παρέχει ἡ τῇ φύσει ἐνοῦσα καὶ τὴν λογικότητα θηρῶσα τοῦ κόσμου τάξις.

Αἱ εἰρημέναι λογικαὶ μέθοδοι φανερὸν ὅτι ἐμπεδοῦσι τὴν ἀλήθειαν καὶ μορφοῦσι τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιστήμην ὑπάρχει ἡ τέχνη, παρὰ τὸ ἀληθὲς τὸ καλόν, ὁ τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας ὅρος εἶναι σπουδαιότατος. Οὕτως ὁ φιλόσοφος εἰς ἕτερον τῆς φιλοσοφίας μέρος μεταβαίνει, τὴν **Καλολογίαν**.

Τῆς Καλολογίας ὑποκείμενον εἶναι κατὰ Βράϊλαν ἡ πρὸς τὸ καλὸν σχέσις τῶν νοητικῶν δυνάμεων καὶ μάλιστα τῆς φαντασίας ἀκριβέστερον δ' εἰπεῖν τῆς ποιητικῆς φαντασίας, ἥτις πρὸς παράστασιν τῆς φύσεως ὑπὸ ἐντελέστερον τύπον ἐκ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν ἐννοιῶν καινὰς δημιουργοῦσα τὴν καλλιτεχνικὴν λεγομένην δημιουργίαν ποιεῖ. Παρατηρεῖ δ' ὀρθῶς ὁ φιλόσοφος ὅτι ἡ τοῦ καλοῦ ἔννοια καίπερ ὡς ἀόριστος καὶ σχετικὴ προσπίπτουσα, μὴ δυναμένη ἄρα ὑπὸ γενικοὺς νόμους νὰ ὑποβληθῇ, ἐπ' ἀληθείας ὅμως ἐνέχει κοινά τινα στοιχεῖα, ἃ δύνανται νὰ καταστῶσι ἐπιστημονικῆς θεωρίας ὑποκείμενα.

Τὸ καλὸν ὁριζόμενος ὁ Βράϊλας ὑπέροχον ὀντότητα τὴν ἀνωτάτην καὶ τελειοτάτην τῶν ὄντων φύσιν ἐμφαίνουσαν εὑρίσκει τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ ἀκριβῶς πρὸς τὰ τοῦ ὄντος ἀντιστοιχοῦντα, διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ καλὸν ὑπόστασιν ἔχει τὴν ἀλήθειαν, μορφὴν τὴν ἔκφρασιν, τόπον καὶ χρόνον τὴν συμμετρίαν καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τέλος λογικὴν τάξιν, εἰς ἣν τοῦ ἀνθρώπου τὴν διάνοιαν ἀνυψοῖ. Ἡ ὀντότητος ὑπεροχὴ ἐπὶ μὲν τῶν φυσικῶν ὑποκειμένων παρέχει τὸ φυσικὸν καλόν, ἐπὶ δὲ τῶν τῆς τέχνης ἔργων τὸ τεχνητόν. Κατὰ λόγον δὲ πάλιν τῆς καθ' ὕλην ἢ κατ' εἶδος συστάσεως τῶν πραγμάτων τὸ καλὸν εἶναι ἤτοι πραγματικόν, ἐὰν ἐπὶ ὑποκειμένων ἐν τῷ κόσμῳ ὑπαρχόντων ἐμφανίζηται, ἢ ἰδανικόν, ἐὰν ὑπὸ τελειότητος τύπον ὑπὸ μόνου τοῦ λόγου συλλαμβάνηται καὶ διὰ τῆς φαντασίας εἰς μέγαν βαθμὸν ἐξαίρηται.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

260 δημώδη Ἑλληνικὰ ᾄσματα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ συλλεγέντα καὶ παρασημανθέντα. Τόμος Α΄, ἐκδοθεὶς *ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῇ 1895.*

Μετὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βιβλίου ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ τοῦ «*Ξενοφάνους*» ὁ ἀναγνώστης καὶ τὸν συγγραφέα αὐτοῦ.

Ὁ κ. **Γεώργιος Δ. Παχτίκος** ἐξ Ὀρτάκιοϊ τῆς Βιθυνίας καταγόμενος ἐσπούδασεν ἔν τε τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῷ Ὠδείῳ Ἀθηνῶν, οὗ καὶ ἀριστοῦχος τρόφιμος ἀνεδείχθη. Τὸν δαίμονα τῆς Μουσικῆς ἐν ἑαυτῷ ἔχων ἀπὸ τῶν ἑδωλίων ἔτι τοῦ ᾠδείου καὶ τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἐγένετο γνωστὸς καὶ φέρελπις εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινὸν διὰ διαφόρων ἀξιολογωτάτων μουσουργημάτων. Ὡς δὲ φιλόλογος ἐγκύψας εἰς τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς τῶν χορικῶν ᾀσμάτων τοῦ ἀρχαίου δράματος ἐμελοποίησεν αὐτὸς πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων μουσουργῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς ῥυθμοποιΐας χορικὰ ἀρχαίας τραγῳδίας, καὶ δὴ τὰ χορικὰ τοῦ **Φιλοκτήτου τοῦ Σοφοκλέους,** ἅπερ καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ἐψάλησαν ὑπὸ πολυμελοῦς χοροῦ φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν πρώτην ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «*Ἀνατολῆς*» (1892). Ἐμελοποίησε δ' ὁ κ. Παχτίκος ἀρχαῖα δράματα οὐ μόνον τραγικῶν ποιητῶν ὡς τὸν ***Προμηθέα δεσμώτην*** τοῦ Αἰσχύλου, τὸν ***Οἰδίπουν τύραννον***, τὴν ***Ἀντιγόνην***, τὴν ***Ἠλέκτραν***, τὸν ***Φιλοκτήτην*** καὶ ***Αἴαντα τὸν μαστιγοφόρον*** τοῦ Σοφοκλέους, τὴν ***Μήδειαν*** καὶ τὴν ***Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Ταύροις*** τοῦ Εὐριπίδου, ἀλλὰ καὶ κωμικῶν, ὡς τὰς ***Νεφέλας*** τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐκτελέσας κατὰ δημοσίαν αὐτοῦ διάλεξιν ἐν τῇ αἰθούσῃ «***τοῦ ἐν Κ)πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου***». Δὶς δ' ἐδρέψατο δάφνας ἐν τοῖς πρὸς μελοποίησιν ἀρχαίων δραμάτων δια-

γωνισμοῖς τῆς ἐν Ἀθήναις «*Εταιρείας πρὸς παράστασιν ἀρχαίων δραμάτων*». Τὰ δὲ βραβευθέντα ἔργα αὐτοῦ, *ἡ Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις* καὶ *Αἴας ὁ μαστιγοφόρος*, ἐξετελέσθησαν ἔν τε ταῖς Ἀθήναις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ δὲ χορικὰ τῆς *Ἰφιγενείας ἐν Ταύροις* καὶ ἐν Χρυσοπόλει ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ αὐτόθι λειτουργοῦντος Ἀμερικανικοῦ Παρθεναγωγείου καὶ ἐν ἰδιωτικῷ παρθεναγωγείῳ τῆς Σμύρνης. Τὰ δὲ χορικὰ *Οἰδίποδος τοῦ τυράννου* ἐν Μονάχῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἑκατονταετηρίδος διασήμου Γερμανοῦ μουσικοῦ ἐκτελεσθέντα ἀπέδειξαν διὰ τῆς εὐδοκιμήσεως αὐτῶν ἐν τῇ μουσικωτάτῃ πόλει τῆς Γερμανίας τὴν μεγάλην μουσικὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν εὕρεσιν τοῦ φιλοτεχνήσαντος αὐτά, ἅπερ προτερήματα ἐμαρτυρήθησαν ὑπὸ μουσικοῦ ἐξόχου πολλῷ πρότερον κατὰ τὸν ἑξῆς περίεργον τρόπον. Ὅτε τῇ 30 Ἰανουαρίου 1892 προέκειτο νὰ τελέσῃ ὁ Σύλλογος ἡμῶν πανηγυρικῶς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπέτειον ἑορτήν, τὸ τότε Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισε καὶ τὴν σύνθεσιν καὶ μελοποίησιν καταλλήλου ὕμνου, φροντὶς δ' ἐγίνετο πρὸς εὕρεσιν τοῦ τε ἁρμοδίου ποιητοῦ καὶ τοῦ μελοποιοῦ τοῦ ὕμνου. Μετὰ δύο ἡμέρας εὑρέθησαν ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ Συλλόγου ἀνωνύμως κατατεθειμένα τό τε ποίημα καὶ τὸ μέλος τοῦ ὕμνου. Καὶ τὸ μὲν ποίημα ἀναγνωσθὲν ἐνεκρίθη εὐθὺς ὡς κείμενον τοῦ ἐπισήμου ὕμνου τοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ μέλος ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Προεδρείου εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἔγκρισιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὠδείου, τοῦ ἀοιδίμου *Ἀλεξάνδρου Κατακουζηνοῦ*, ὡς σύνθεμα Γερμανοῦ δῆθεν μουσουργοῦ. Ἐγκριθέντος δὲ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου μουσικοδιδασκάλου, ἀπεκαλύφθη ὅτι συνθέται τοῦ ὕμνου ἦσαν οἱ δύο ἐμμουσότατοι γραμματεῖς τοῦ Συλλόγου, τοῦ μὲν ποιήματος ὁ κ. *Ἀχιλλεὺς Κελαϊδήτης*,, τοῦ δὲ μέλους ὁ κ. *Γεώργιος Δ. Παχτίκος*.

Ἐν τῷ Συλλόγῳ ἡ δρᾶσις τοῦ κ. Παχτίκου ὑπῆρξε καὶ ὑπὸ μουσικὴν ἔποψιν πολλῆς εὐγνωμοσύνης ἀξία. Εἰς τὴν ἑλληνοπρεπῆ μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς θεωρῶν ὁ Σύλλογος σπουδαιότατον παράγοντα πρὸς τῇ γλώσσῃ καὶ τὴν μουσικήν, εὗρε τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ προθυμότατον ἐκτελεστὴν τὸν γραμματέα αὐτοῦ *Γεώργιον Δ. Παχτίκον*, ὅστις μετὰ τοῦ ἀξιωτάτου διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας *Λεωνίδου Παπαπαύλου* ἐσχημάτισεν ἐν τῷ Συλλόγῳ σχολὴν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἥτις ἐλειτούργησε λαμπρῶς ἐφ' ὅσον οἱ δύο οὗτοι

μουσικοδιδάσκαλοι διέμενον ἐν Ἀθήναις, διελύθη δὲ ἀπελθόντων τούτων καὶ μὴ εὑρεθέντων ἀντικαταστατῶν. Γνώστης δ' ὢν ἀκριβὴς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὁ κ. Παχτίκος μετέγραψε τὰς μελῳδίας 250 ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων τῶν 8 ἤχων εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικήν. Πολλὰς δὲ μελῳδίας ἐκκλησιαστικὰς περιβαλὼν καὶ διὰ τοῦ πλουσίου ἐνδύματος τῆς πολυφωνικῆς ἁρμονίας ἐξετέλεσε διὰ πολυμελοῦς χοροῦ ἐν περὶ Βυζαντιακῆς μουσικῆς διαλέξεσιν αὐτοῦ, γενομέναις ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Κ)πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Τοιαύτην διάλεξιν μετὰ χορικῆς ἐκτελέσεως ἐκλεκτῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων ἐποιήσατο ἑλληνιστὶ καὶ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ῥωσικῇ πρεσβείᾳ Κ)πόλεως, ἐν ᾗ παρίσταντο ὅλον τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ ἡ ἀριστοκρατία τοῦ Σταυροδρομίου.

Περὶ τῶν μουσουργημάτων τοῦ κ. Γ. Δ. Παχτίκου λίαν εὐμενῶς ἔγραψαν καὶ ξένοι κριτικοί, οἷον Γάλλοι, Γερμανοί, Ἀμερικανοί, Ἱσπανοί· ἡ δὲ Γαλλικὴ Ἀκαδήμεια τῆς Ῥουέννης μετὰ τὴν εὐνοϊκὴν περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔκθεσιν τοῦ προέδρου τοῦ τμήματος τῶν καλῶν τεχνῶν κ. *Bourdon*, ἥτις καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Ἀκαδημείας, κατέλεξεν αὐτὸν ἐν τοῖς τετιμημένοις μέλεσιν αὐτῆς.

Ὁ κ. Γ. Δ. Παχτίκος ἔχει καὶ πολλὰ ἔτι ἀνέκδοτα μουσουργήματα, ἐξ ὧν μνημονευτέα εἰσὶν ἐνταῦθα ὁ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας *Ἐδουάρδον τὸν Ζ* ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς στέψεως αὐτοῦ ὑπὸ μὲν τοῦ γυμνασιάρχου κ. *Χρήστου Χαντζηχρήστου* ποιηθείς, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Παχτίκου μελοποιηθεὶς ὕμνος, ὅστις ἀποσταλεὶς εἰς Λονδῖνον προυκάλεσε δι' ἐπισήμου ἐπιστολῆς εὐχαριστίας τῆς Α. Μεγαλειότητος. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕμνος ἐξετελέσθη ἐν Κ)πόλει ἑλληνιστὶ ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἀγγλικῷ ναῷ *Crimean Memorial Church* περὶ τὴν μεσημβρινὴν ὥραν τῆς 10 Νοεμβρίου 1902, ὑπὸ τεσσαρακονταμελοῦς μικτοῦ χοροῦ τοῦ «*Ὁμίλου τῶν Ἐρασιμόλπων*» παρουσῶν Ἀγγλικῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἐπισημοτήτων, καὶ ὁ εἰς *Γεώργιον* τὸν *Ἀβέρωφ* πινδαριστὶ γραφεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου *Α. Τάγη* ὕμνος ἐπὶ τοῖς τελουμένοις ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ *πρώτοις Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν*.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1888 σύντονον ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὁ

κ. Παχτίκος ἐπὶ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν μουσικὴν κατώρθωσε ν' ἀποκαλύψῃ τῷ τε Ἑλληνικῷ καὶ τῷ Εὐρωπαϊκῷ μουσικῷ κόσμῳ τὸ εὐωδίαν τῆς ὑψηλῆς τῶν προγόνων τέχνης ἀποπνέον κάλλος τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελῳδιῶν. Διότι ὁ ἀκαταπόνητος ἀνὴρ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ διὰ πιστῆς ἀντιγραφῆς μετάδοσιν τῶν χαριεστάτων μελῳδιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ πολλὰς ἐξ αὐτῶν ὀργανώσας καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἁρμονικῆς πολυφωνίας αἴγλην περιβαλὼν καὶ ἀναβιβάσας ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἔν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀθήναις διὰ τεσσαρακονταμελοῦς μικτοῦ ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν χοροῦ τοῦ μουσικοῦ «*Ὁμίλου τῶν Ἐρασιμόλπων*», ἔργου καὶ τούτου τῆς παραδειγματικῆς φιλοπονίας καὶ τοῦ ἀσβέστου πρὸς ἀνύψωσιν τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς ἔρωτος αὐτοῦ, ἀποκατέστησεν εἰς τὴν προσήκουσαν τιμὴν τὴν καταφρονουμένην παρ' οἰκείων καὶ ξένων δημοτικὴν μουσικὴν ἡμῶν. Ἀκαταπόνητος ὡσαύτως ἀπεδείχθη καὶ περὶ τὰς δημοσίας περὶ μουσικῆς διαλέξεις καὶ τὴν μουσικὴν ἀρθρογραφίαν ἐν τῷ τύπῳ (1). Οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν, ὅπως ἐξάρῃ

Αον **Φιλολογικὰ καὶ μουσικὰ ἔργα** Γ. Δ. Παχτίκου.

1) **Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐν Βιθυνίᾳ**, ἐν Ἀθήναις 1893.

2) **Φωνὴ λαοῦ ὀργὴ Θεοῦ**, ἐν Ἀθήναις 1892.

3) **Ὕμνος τοῦ Μικρασιατικοῦ Συλλόγου**, ἐν Ἀθήναις 1892.

4) **Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν**· ἐν Ἀθήναις 1893.

5) **Δύο χορικά**, ἐκ τοῦ «Φιλοκτήτου» τοῦ Σοφοκλέους, ἐν Ἀθήναις 1893.

6) **Ὁ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνος** ἐν μεταγραφῇ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παρασημαντικήν· ἐν Κων)πόλει 1894.

7) **Α.** Τάγη ᾠδὴ **Πινδαρικὴ εἰς Χρηστάκην Ζωγράφον** εἰς ἐκκλησιαστικὴν καὶ εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικήν, ἐν Κων)πόλει 1894.

8) **Ἀρχαῖαι Ἑλληνικαὶ μελῳδίαι** (μετὰ φιλολογικοῦ παραρτήματος)· ἐν Κων)πόλει 1894.

9) **Ἀπόλλων ὁ Μουσηγέτης**, περιέχων στοιχειώδεις ᾠδικὰς γνώσεις καὶ 58 μονόφωνα, δίφωνα, τρίφωνα καὶ τετράφωνα ᾄσματα πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων· ἐν Ἀθήναις 1895.

10) **Ἡ μελοποιία τῶν χορικῶν καὶ τῶν κομμῶν** τῆς «Ἰφιγενείας ἐν Ταύροις» τοῦ Εὐριπίδου μετὰ φιλολογικοῦ παραρτήματος· ἐν Ἀθήναις 1901.

Βον. **Διατριβαὶ ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς.**

Ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» 1895, ἀριθ. 42. 1896, ἀριθ. 2, 3, 5, 6, 9, 51, 52. 1902, ἀριθ. 27, 28, 29, 30, 32.

Ἐν «Ξενοφάνει» τόμ. Α' σελ. 193—211.

ἀπό τε τῆς ἕδρας Σχολῶν, Συλλόγων, Ἑταιρειῶν καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ τε ἡμερησίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου τὰ ἀγαθὰ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, προτρέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δεόντων πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν παρ' ἡμῖν πολυτίμων μουσικῶν στοιχείων, διασαφήσῃ μουσικὰ ζητήματα, ἀφέλῃ τὴν ἐπικαθημένην ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν μὴ ἐπαϊόντων ἀχλὺν τῆς ἀμουσίας καὶ ἐμφυσήσῃ ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς καλλίστης ἐκείνης τέχνης, δι' ἧς τὸ ἡμέτερον ἔθνος καὶ τὰς εὐτυχίας αὐτοῦ ζωηροτέρας καὶ φαιδροτέρας καθίστη καὶ τὴν ὀξύτητα τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀτυχημάθων ἀπήμβλυνε. Τοιαύτης μουσικῆς φύσεως, τηλικαύτης φιλοπονίας καὶ τοσαύτης ἐνδελεχοῦς προπαρασκευῆς ἔργον τυγχάνει ἡ Συλλογὴ τῶν δημοτικῶν μελῳδιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἧς πρόκειται νῦν ἡμῖν ὁ πρῶτος τόμος, μεγίστην περιποιῶν τιμὴν οὐ μόνον τῷ ἐπιτελέσαντι τὸν ἐθνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν τοῦτον ἆθλον ἀλλὰ καὶ τῷ Γένει ἡμῶν παντί, τῷ τοιούτους καὶ τοσούτους διασώζοντι μαργαρίτας καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ καταφρονουμένῃ καὶ εὐτελιζομένῃ δημοτικῇ αὐτοῦ μουσικῇ.

Τῆς Συλλογῆς ταύτης τὰ μὲν μουσικὰ μέλη εἰσὶν ὅλως ἄγνωστα τῷ μουσικῷ κόσμῳ, τὰ δὲ ποιητικὰ κείμενα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτα, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν γνωστὰ φέρουσι σπουδαίας τοπικὰς παραλλαγάς.

Τὸ δὲ πλείστης προσοχῆς ἄξιον εἶνε ὅτι παρὰ τοῖς ξενοφώνοις Ἕλλησι πλὴν τῶν ἑλληνιστὶ ᾀδομένων ὑπάρχουσι καὶ ᾄσματα τουρκιστί, ἀρμενιστί, ἀραβιστί, βουλγαριστί, βλαχιστὶ καὶ ἀλβανιστὶ ᾀδόμενα, τὸ περιεχόμενον ὅμως τοῦ τε μέλους καὶ τῆς ποιητικῆς ἐννοίας αὐτῶν εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικὸν (ἰδὲ σελ. κ' καὶ κα' τῆς

Ἐν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδι Ἐπ. Κυριακίδου ἐν Κωνσταντινουπόλει 1902, σελ. 123.

Ἐν Περιοδικῷ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Συλλόγου» ἐν Κ)πόλει 1900, τεῦχ. Β' σελ. 113.

Ἐν «Νεολόγῳ» Κωνσταντινουπόλεως 1896, ἀριθ. 7732-33. 7736-37. 7740-41. 7744-45.

Ἐν «Ταχυδρόμῳ» Κωνσταντινουπόλεως 1899 ἀριθ. 269, 350, 416.

Ἐν «Ἀγῶνι» 1904, ἀριθ: 292, 293, 298, 299, 302, 303.

Ἐν «Ἀκροπόλει» 1901, ἐν ἑπτὰ ἐπιφυλλίσιν ἀπὸ τῶν ἀριθ. 7059—7065.

Συλλογῆς). Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ἄλλως γενέσθαι, ἀφ' οὗ οἱ ἐν ξένῃ γλώσσῃ ᾄδοντες αὐτὰ ἔχουσι πάντες τὴν αὐτὴν Ἑλληνικὴν καταγωγήν, τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὰς αὐτὰς παραδόσεις, τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὰ αὐτὰ ἰδεώδη καὶ τὴν αὐτὴν ἠθικὴν συνείδησιν.

Ἡλικία τῶν ᾀσμάτων. Τὰ ᾄσματα ταῦτα εἶνε ἀρχαιότατα καὶ γνησιώτατα. Διότι ἡ μὲν παράδοσις δίδωσιν αὐτοῖς ἡλικίαν μείζονα τῶν 200 ἐτῶν. Γραῖαι καὶ γέροντες 70—80 ἐτῶν ἐβεβαίουν τὸν κ. Παχτίκον ὅτι τὰ ᾄσματα ἤκουσαν ᾀδόμενα ὑπὸ τῶν προπάππων αὐτῶν, οὗτοι δὲ ἦσαν τότε 90—100 ἐτῶν, τὸ δὲ περιεχόμενόν τινων ἐξ αὐτῶν δεικνύει τὴν ἡλικιαν αὐτῶν ἓξ καὶ *ἑπτὰ αἰώνων* (αὐτ. σελ. κδ'), ἡ δὲ μελῳδία φαίνεται λίαν παλαιά. Τοῦτο δὲ καθίσταται πιθανὸν καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι ἐν νεωτάτοις ᾄσμασι γίνεται χρῆσις και νῦν ἔτι παλαιᾶς μελῳδίας· τὸ δὲ νῦν γινόμενον ἐγίνετο ἀναμφηρίστως καὶ ἐν παλαιοτέροις χρόνοις. Οὕτω δ' ἀναδρομικῶς χωροῦντες δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι πολλὰ τῶν ᾀσμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατάγονται ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς ἀκμῆς τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου· ὡς δὲ τοιαῦτα δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ εὑρίσκωνται ἐν μεγίστῃ συγγενείᾳ πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὧν οἱ Βεζαντῖνοι ἐγένοντο διάδοχοι καὶ κληρονόμοι (αὐτ. σελ. κδ'). Πρὸς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης δύνανται νὰ προσαχθῶσι καὶ τὰ ᾄσματα τῆς ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν γενικῶν τούτων λόγων ὁ κ. Παχτίκος προσάγει καὶ θετικὰς ἀποδείξεις τῆς καταγωγῆς τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελῳδιῶν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Εὑρίσκει δῆλον ὅτι ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασι μελικὰ φαινόμενα *Πινδαρικῶν ᾠδῶν* καὶ *χορικῶν τῶν ἀρχαίων τραγῳδιῶν*, ἔτι δὲ λείψανα τῆς *κωμικῆς* τῶν ἀρχαίων μούσης, μελικὰς ἐπαναλήψεις στίχων, ἡμιστιχίων, λέξεων, συλλαβῶν καὶ ἄλλων (αὐτ. σελ. νδ').

Τὰ δημοτικὰ ᾄσματα δεικνύουσι, λέγει ὁ κ. Παχτίκος (σελ. κς'), καὶ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα πάντων τῶν Ἑλλήνων· διότι ἐν τοῖς τόνοις τῶν στεναγμῶν, τῆς χαρᾶς, τῶν ἐλπίδων, τῶν πόθων, τοῦ ἔρωτος καὶ ἄλλων πολυποικίλων συναισθημάτων ἀνευρίσκεται ἡ αὐτὴ ἀπανταχοῦ ψυχή, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐν Θρᾴκῃ, ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Ἠπείρῳ, ἐν Ἑλλάδι κλ. Ἐν ᾧ δὲ δι' ἔλλειψιν ἐπικοινωνίας χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἑκατομμύρια ὁμαιμόνων καὶ ὁμοδόξων ἀδελ-

φῶν, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπικοινωνοῦσι πανταχοῦ διὰ τῶν ἐρασμίων φθόγγων τῆς δημοτικῆς μελῳδίας καὶ συνδέονται διὰ τῶν ἡδίστων τῆς μουσικῆς δεσμῶν.

Παρατηρήσεως δ' ἄξιον εἶνε, ὅτι τὸ λεκτικὸν τῆς γενικῆς σημασίας ᾀσμάτων τυγχάνει γλωσσικῶς καθαρώτερον τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα μερικὸν καὶ τοπικόν. Ἐν χώραις λίαν χαρακτηριστικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα λαλούσαις ᾄδονται ᾄσματα οὐδόλως συμφωνοῦντα πρὸς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα. Καὶ καθόλου παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ ἐπικρατεῖ πανταχοῦ ἡ ζηλευτὴ τάσις, ὅπως δώσῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ᾀσμάτων αὐτοῦ μορφὴν καθαρωτέραν καὶ καθολικωτέραν. Ἐν τῇ τάσει ταύτῃ καταφαίνεται ὁ βαθὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πόθος, ὅπως ἔχῃ μίαν καὶ ἑνιαίαν γλῶσσαν· διότι ἐν αὐτῇ διαβλέπει τὸν ἰσχυρότατον ἐθνικὸν δεσμὸν τῶν ἁπανταχοῦ γῆς διεσπαρμένων μελῶν αὐτοῦ.

Ἄλλην παρατήρησιν ἐποιήσατο ἐκ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ περιοδείας ὁ κ. Παχτίκος, τήνδε. Τὰ πλείονα, ἀκραιφνέστερα καὶ γνησιώτερα ᾄσματα ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς πέριξ τῶν ἀκμασασῶν ποτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ πόλεων χωρίοις, π. χ. περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Νικομήδειαν, τὴν Νίκαιαν, τὴν Προῦσαν, τὴν Τραπεζοῦντα, τὴν Καισάρειαν κλ. Τὸ γεγονὸς ἑρμηνεύει ὁ κ. Παχτίκος ὧδε. Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν μεγαλουπόλεων τούτων οἱ Ἕλληνες κάτοικοι διασκορπισθέντες τῇδε κἀκεῖσε συνεκόμισαν ἐν ταῖς νέαις αὐτῶν κατοικίαις καὶ τὰ ᾄσματα τῆς παλαιᾶς αὐτῶν κατοικίας πολλά, ὡς εἰκός, καὶ καθαρῶς Ἑλληνικὰ ὄντα.

Αἱ δημοτικαὶ ἡμῶν μελῳδίαι δεικνύουσι τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὰ μάλιστα *φιλόρρυθμον*. Οἱ ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶντες ρυθμοὶ ἀνάγονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς *τοὺς δι' ἰσότητος τῶν ρυθμικῶν ποδῶν* καὶ τοὺς *μικτοὺς ἢ ἑτερογενεῖς*. Τὴν ἀκεραίαν καὶ ἀλώβητον διάσωσιν πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοτικῶν μελῳδιῶν ὀφείλομεν κυρίως εἰς τὴν χρῆσιν τῶν *συμμίκτων τούτων καὶ ἑτερογενῶν ρυθμικῶν ποδῶν*· εἷς ἐπὶ πλέον οὐσιώδης καὶ σοβαρὸς λόγος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς. Ἐν τοῖς ᾄσμασι τῆς Συλλογῆς ἀπαντῶσιν οἱ ρυθμοί: *Δίσημος* ($^{2}/_{4}$). *Δίσημος μετὰ ἡμίσεως* ($2\ ^{1}/_{2}$). *Τρίσημος* ($^{3}/_{4}$, $^{3}/_{8}$). *Τετράσημος* (ἀσύνθετος) ($^{4}/_{8}$). *Τετράσημος* (σύνθετος) ($^{4}/_{4}$). *Τετράσημος μετὰ ἡμίσεως* ($4\ ^{1}/_{2}$). *Πεν-*

τάσημος (ἀσύνθετος) ($^5/_4$). *Πεντάσημος* (σύνθετος) ($^5/_4$) ($= ^3/_4 + ^2/_4$ ἢ $^2/_4 + ^3/_4$). *Ἑξάσημος* $^7/_8$ ($= ^4/_8 + ^3/_8$ ἢ $^3/_8 + ^4/_8$). *Ἐννεάσημος* $^9/_8$ ($= ^5/_8 + ^4/_8$ ἢ $^4/_8 + ^5/_8$). Τὸ *φιλόρρυθμον* τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν σωζομένων παρ' αὐτῷ εἰδικῶν ῥυθμικῶν ὀργάνων, οἷον *τυμπάνων* διαφόρου μεγέθους καὶ σχήματος,, *σείστρων*, *κροτάλων*, *λαγήνου* (ταρπουκὰ), *σιδηρῶν καττυμάδων* τῶν ποδῶν, *χαλκίνων κρουμάτων* τῶν χειρῶν καὶ πολλῶν ἄλλων.

Ἐκ τῶν τριῶν γενῶν τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, τοῦ *διατονικοῦ*, τοῦ *χρωματικοῦ* καὶ τοῦ *ἐναρμονίου*, ἐν ταῖς δημοτικαῖς μελῳδίαις θαυμασίως διεσώθησαν πάντες σχεδὸν οἱ διατονικοὶ τρόποι τῶν ἀρχαίων (ὁ Δώριος, Φρύγιος, Λύδιος, Μιξολύδιος, Ὑποδώριος, Ὑπολύδιος καὶ Ὑποφρύγιος) καὶ τὸ χρωματικὸν γένος μετά τινων παραλλαγῶν τῶν τρόπων αὐτοῦ, τοῦ δὲ *ἐναρμονίου* γένους, οὗ στερεῖται ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ χρῆσιν ποιουμένη τοῦ διατονικοῦ καὶ σπανιώτατα τοῦ χρωματικοῦ, ἀμυδρότατα μόνον ἴχνη διασῴζονται ἐν ὀργανικοῖς τισι μέλεσι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ τὸ γένος τοῦτο «*τεχνικώτατον καὶ δυσμελῳδητότατον*» ὃν ἀπαιτεῖ λεπτότητα καὶ ἀκρίβειαν ὠτὸς μεγάλην, διὰ τοῦτο ὡς ἡ λεπτοτάτη μουσικὴ ἔκφρασις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἤκμασε μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ὑψίστης ἐξάρσεως τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, μάλιστα δὲ ἐπὶ Περικλέους· ἀπολεσθὲν δὲ μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ἐδυνήθη ν' ἀνεύρῃ.

Ἡ δημοτικὴ ἄρα μουσικὴ ἡμῶν ἐρείδεται ἐπὶ τῶν δύο γενῶν τῶν ἀρχαίων, τοῦ *διατονικοῦ* καὶ τοῦ *χρωματικοῦ* (κατὰ τὴν ἀρχαίαν τοῦ ὅρου ἐκδοχήν). Πάντα σχεδὸν τῆς Συλλογῆς τὰ ᾄσματα ὑπάρχουσι συντεθειμένα κατὰ ἑπτὰ διατονικοὺς ἤχους ἢ τρόπους ἢ κλίμακας, ὑποδώριον, ὑποφρύγιον, ὑπολύδιον, Δώριον, Φρύγιον, Λύδιον, Μιξολύδιον), ἀλλ' εὑρίσκονται καὶ μελῳδίαι ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασι γεγραμμέναι καθαρῶς κατὰ τὸ *χρωματικὸν γένος*· «συχνότατα δ' ἀπαντῶσι καὶ μικταὶ ἐκ διατονικοῦ καὶ χρωματικοῦ κλίμακος, ἔτι δὲ καὶ διατονικοὶ τρόποι διαφόρων βάσεων καὶ διαστημάτων, οἵτινες οὐ μόνον πολλαπλασιάζουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν κλιμάκων καὶ τῶν τρόπων καὶ τῆς ποικιλίας αὐτῶν, ἀλλὰ θαυμασίως πλουτίζουσι καὶ τὴν ἔκφρασιν αὐτῶν» (αὐτ. σελ. μη'—να'),

Περὶ παρασημαντικῆς τὸν λόγον ποιούμενος ἀναιρεῖ τὴν

γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι διὰ τῆς *πενταγράμμου* ἢ *Εὐρωπαϊκῆς* λεγομένης παρασημαντικῆς ἀδύνατος τυγχάνει ἡ πιστὴ καὶ ἀκριβὴς ἀπόδοσις τῶν μελῳδιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ὅτι κατορθοῦται δῆθεν αὕτη διὰ μόνης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς γραφῆς. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ τὴν αὐθεντίαν τοῦ μέγα κῦρος ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἔχοντος Ducoudray, ἀποφηναμένου, ὅτι *οὐδεμία μουσικὴ λεπτότης ὑπάρχει μὴ δυναμένη νὰ ἐκφρασθῇ διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παρασημαντικῆς κατὰ τρόπον ἀκριβέστερον καὶ σαφέστερον διὰ τῶν δύο σημείων*, ὧν αὐτὸς ἐποιήσατο χρῆσιν, τῆς *ἡμιδιέσεως* δῆλα δὴ καὶ *ἡμιυφέσεως*, καὶ ὅτι ἂν εἰσήγετο εἰς τὴν Ἀνατολὴν—ὅπερ δὲν θὰ βραδύνῃ— ἡ *ὀργανικὴ πολυφωνία*, ἡ σημερινὴ ἐκκλησιαστικὴ παρασημαντικὴ θὰ ἦτο τελείως ἀνίκανος νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν ὁπωσοῦν σαφῶς.

Ὁ κ. Παχτίκος αἴρων τὴν γινομένην συνήθως σύγχυσιν ἐκ τῆς ταυτίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς μουσικῆς λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ταυτίζωνται δύο διάφοροι κλάδοι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς φιλολογίας. Τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα δυνάμεθα νὰ γράφωμεν δι' οἱασδήποτε μουσικῆς γραφῆς, ἡ δὲ διεθνὴς νῦν καταστᾶσα γραμμικὴ παρασημαντικὴ κέκτηται πρὸς τοῦτο τὸ προτέρημα τῆς πιστότητος καὶ τῆς ἀκριβείας, πρὸς δὲ τούτοις ὑπάρχει παρ' ἡμῖν αὕτη λίαν διαδεδομένη. Μομφῆς ἄξιοι θὰ ἦσαν οἱ γράφοντες τὰς δημοτικὰς ἡμῶν μελῳδίας διὰ τῆς γραμμικῆς παρασημαντικῆς, ἂν ἦσαν αὗται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καταγεγραμμέναι διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν παρασημαντικῆς. Ἀλλ' αἱ μελῳδίαι αὗται ὑπάρχουσι πολλῷ ἀρχαιότεραι τοῦ 1816, ὅτε ἐπενοήθη ἡ νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικὴ παρασημαντική. Ὁ δὲ θρυλλούμενος πλοῦτος τῆς παρασημαντικῆς ταύτης εἶνε φανταστικός, ὀφείλομεν δὲ νὰ ἐλαφρύνωμεν αὐτὴν ἀπὸ κενοῦ πλούτου, ἂν θέλωμεν νὰ πλουτίσωμεν αὐτὴν διὰ πραγματικοῦ. Τὸν δὲ συγγραφέα ἱστορικῆς ἐπισκοπήσεως τῆς Βυζ. ἐκκλ. μουσικῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλον, ἰσχυρισάμενον, α') μὲν ὅτι *αἱ δημοτικαὶ μελῳδίαι δὲν παρασημαίνονται ἐπιτυχῶς* διὰ τῆς γραμμικῆς σημειογραφίας, β') δὲ ὅτι ἡ *ῥινῳδία* ἀμαθῶν τινων καὶ ἀπειροκάλων ἱεροψαλτῶν εἶνε *φυσικὸν τοῦ Ἕλληνος ἰδίωμα*, προτρέπει ὁ κ. Παχτίκος νὰ ἔλθῃ εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα πεισθῇ ἰδίοις ὠσὶ περὶ τοῦ σφαλεροῦ τοῦ

α') αὐτοῦ ἰσχυρισμοῦ, σπεύσῃ δὲ ν' ἀποβάλῃ καὶ τὸν β') ὡς **παντελῶς ἀνύπαρκτον καὶ ἀνυπόστατον.**

Ἀλλὰ τῷ κ. Παχτίκῳ οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐπῆλθε νὰ συμβουλεύσῃ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν παρασημαντικῆς διὰ τῆς *γραμμικῆς*, ἐποιήσατο μόνον χρῆσιν τῆς γραμμικῆς ἐν τῇ ἐκδοθείσῃ συλλογῇ αὐτοῦ, διότι σκοπὸν αὐτῷ πρώτιστον προέθετο, ἵνα ***παράσχῃ ἐξηκριβωμένον μουσικὸν ὑλικὸν*** οὐ μόνον τοῖς ἡμετέροις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλογενέσιν, ὅσοι ἀγνοοῦσι παντελῶς τὴν ἡμετέραν παρασημαντικήν.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, λέγει, ἐν τῷ μακρῷ αὐτοῦ βίῳ μετεχειρίσθη διάφορα παρασημαντικῆς συστήματα, 1) τὴν ***ἀλφαβητικὴν παρασημαντικήν***, ἐν χρήσει οὖσαν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, 2) τὴν ***Βυζαντιακὴν παρασημαντικήν***, τὴν ὑπὸ ***Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ*** τελείως συστηματοποιηθεῖσαν καὶ διατηρηθεῖσαν καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνους, δι' αὐτῆς σώζονται γεγραμμένα πλεῖστα μουσικὰ ἔργα, ἅπερ ἀνεξήγητα ἔτι μένοντα ἐθεωρήθησαν ὑπό τινων ὡς ***ἱερογλυφικά***, 3) τὴν ***νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν*** παρασημαντικήν, τὴν τῷ 1816 ὑπὸ τῶν τριῶν διδασκάλων ***Χρυσάνθου, Χουρμουζίου καὶ Γρηγορίου*** ἐπινοηθεῖσαν καὶ πολὺ διάφορον οὖσαν τῆς ἀρχαίας Βυζαντιακῆς, 4) τὴν ***Λεσβιακὴν*** παρασημαντικήν, τὴν ὑπὸ ***Γεωργίου τοῦ Λεσβίου*** ἐπινοηθεῖσαν καὶ ἀπὸ τοῦ 1827 ἐξ Αἰγίνης καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα διαδοθεῖσαν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ καλουμένη *γραμμικὴ* ἢ ***Εὐρωπαϊκὴ*** παρασημαντικὴ παρελήφθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ***Ἰωάννης Τζέτζης*** κατέστησε πλέον ἢ πιθανὸν διὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ***«Ἐπινόησις τῆς παρασημαντικῆς τῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα λειτουργικῶν ὑμνολογικῶν χειρογράφων, Ἀθήνησι 1886»***, ὅτι αὕτη ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους ἴσως τρεῖς ἢ τέσσαρας αἰῶνας.

Τὸ νῦν ἄρα ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν ὑπάρχον σύστημα τυγχάνει τὸ νεώτατον καὶ ἀτελέστατον πάντων τῶν ἄλλων, ἑπομένως ἥκιστα δικαιοῦται νὰ λάβῃ τὴν μεγάλην τιμητικὴν προσηγορίαν ***«ἐθνικὴ παρασημαντική»***. Ἵνα δὲ καταστῇ τοιαύτη, πρέπει εἰς τὸ θεωρητικὸν αὐτῆς πολλὰ νὰ προστεθῶσι καὶ ἔτι πλείονα ν' ἀφαιρεθῶσιν, ὅπως δυνηθῇ ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν ***ἐκκλησιαστικήν***, τὴν ***δημοτι-***

κήν, φωνητικήν τε καὶ ὀργανικήν, μουσικὴν καὶ πρὸς πολλὰ νέα μουσικὰ προϊόντα χάριν τῶν σχολείων, τοῦ θεάτρου, τῶν ὀρχηστρῶν, τῶν οἰκογενειῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἀναγκῶν παραχθέντα. Τοῦ κ. Παχτίκου ἡ γνώμη εἶνε, ὅτι *τελεία ἐθνικὴ παρασημαντικὴ* θὰ εἶνέ, ἂν καθορισθῇ πάλιν ἡ *ἀλφαβητικὴ παρασημαντικὴ* τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δι' ἧς ἐγράφησαν τὴν σπουδαιότατα, τὰ πολυπληθέστατα, τὰ λεπτοφυέστατα μουσικὰ ἔργα τῆς δημιουργικῆς τῶν Ἑλλήνων διανοίας, καὶ ἥτις ἐπεβλήθη καὶ ἄλλοις ἔτι λαοῖς τῆς ἀρχαιότητος μηδ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἐξαιρουμένων. Διατὶ λοιπόν, ἐπιφωνεῖ ὁ κ. Παχτίκος, ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν γλώσσῃ μεταχειριζόμεθα τὰ ἀλφαβητικὰ σημεῖα τῶν ἀρχαίων, διατὶ νὰ μὴ πράξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ μουσικῇ, ἀφ' οὗ καλῶς γινώσκομεν, ὅτι μουσικὴ καὶ γλῶσσα ἐκ παραλλήλου καὶ ἀχωρίστως πάντοτε βαίνουσαι ὁμοῦ πίπτουσι καὶ ἀνίστανται» ;

Ἐν σελίδι ξς'—ὁ *περὶ χορῶν δημωδῶν* τὸν λόγον ποιούμενος παρατηρεῖ ὅτι ὁ χορὸς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τιμᾶται καὶ ἀσκεῖται καὶ ὅτι καὶ τὰ ἐλάχιστα χωρία ἔχουσι τὸ *κεντρικὸν χοροστάσιον*, εἰς ὃ συνερχόμενοι κατὰ τὰς ἑορτὰς οἱ κάτοικοι χορεύουσιν ἀπλήστως. Καὶ αὐτὰ δ' ἔτι τὰ Μοναστήρια καὶ τὰ ἁγιάσματα ἔχουσιν ὡρισμένα πρὸς χορὸν μέρη, ἔνθα οἱ χορευταὶ ἢ κατὰ μόνας ἢ ἀπὸ κοινοῦ ᾄδοντες ἢ ὑπὸ τοὺς ἤχους ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων χορεύουσιν. Οἱ μετ' ᾠδῆς Ἑλληνικοὶ οὗτοι χοροὶ ἐνέχουσι χαρακτῆρα οὐ μόνον τέρψεως, ἀλλὰ καὶ διδασκαλίας, οἱ δὲ ὁρμητικῶς ἀπό τινος εἰσρυήσαντες Εὐρωπαϊκοὶ χοροὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους ὀργανικῆς μόνον μουσικῆς ἐκτελούμενοι στεροῦνται τῆς ᾠδῆς, ἑπομένως καὶ τοῦ διδακτικοῦ στοιχείου.

Τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα πάντα διαιρεῖ ὁ κ. Παχτίκος εἰς δύο κατηγορίας, α') εἰς *ἀργὰ* ἢ *καθιστὰ* λεγόμενα καὶ β') εἰς *γοργὰ* ἢ *χορευτικά*. Τὰ ἀργὰ ἢ καθιστὰ πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς *θρησκευτικά, ἱστορικά, ἀστεῖα, κάλανδα, γαμήλια, ἐρωτικά, ἀποχαιρετιστήρια, πατριωτικά, κλέφτικα, δίστιχα, ἐπαινετικὰ* (*πενέματα*), *πολεμικά, ὀνειροκριτικά, ἐπιτραπέζια, ὑπνωτικὰ* (*νανουρίσματα*), *κώμους* (*πατενάδες*), *θρήνους* (*μυρολόγια*), *ἐαρινὰ* καὶ ἄλλα. Τὰ δὲ γοργὰ ἢ χορευτικὰ ὑποδιαιροῦνται εἰς *ἱστορικά, ἐρωτικά, ἀστεῖα, ὁδοιπορικὰ* κτλ.

Χορῶν δὲ εἴδη εἰσὶν ὁ *κύκλιος* μετὰ συμπλοκῆς καὶ ἄνευ συμπλοκῆς τῶν χειρῶν, ὁ *δετὸς κύκλιος*, ὁ μετ' *ἀνατάσεως* τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν *κύκλιος*, ὁ *κλέφτικος*, ὁ *τσάμικος*, ὁ *κασάπικος*, ὁ *ἀντικρυστὸς* (καρσιλαμᾶς) ἀνδρεῖός τε καὶ γυναικεῖος, οἱ *παιδικοὶ* καὶ *παρθενικοί*, χορὸς *διπάτι*, ἤτοι δύο βήματα πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ δύο πρὸς τὰ ὀπίσω, χορὸς *εἰς διπλοῦν βῆμα*, χορὸς *κοτσαγγέλι* ὁ *ποντικός*, ὁ *πυρρίχιος*, ὁ *κόρδαξ* καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἀλλ' ὁ ἁπανταχοῦ διαδεδομένος ὡς ὁ πρώτιστος ἐθνικὸς χορὸς εἶνε ὁ *συρτός*, οὗ ὑπάρχουσιν εἴδη πολλά, *γυναικεῖοι*, *ἀνδρεῖοι*, *ἀστεῖοι* κλ. ἰδὲ σελ. ξζ' κ. ἑφ.

Τὸ δὲ θαυμασμοῦ ἄξιον ἐν τοῖς χορευτικοῖς ᾄσμασιν εἶνε *διδασκαλία ἔξοχος καὶ ἀνάλογος ψυχολογικὴ ἔκφρασις*, ὁ δ' Εὐρωπαϊκὸς χορὸς κατηγορεῖται ὡς γυμνὸς πάσης ἐκφράσεως καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν οὐδὲν ἄλλο ὢν ἢ ἁπλῆ γεωμετρικὴ κίνησις παντάπασι διαφέρων τοῦ χοροῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὅστις δὲν ἦτο μόνον ἡ ποίησις τῆς κινήσεως ἀλλὰ καὶ συμβολικὸς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ λαοῦ. Ἡ εὐτυχία, ἡ λύπη, ἡ περιφρόνησις, ἡ στενοχωρία, ἡ ἐλπίς, ὁ ἀπελπισμὸς καὶ πᾶσαι τῆς ψυχῆς αἱ διαθέσεις ἐνείχοντο ἐν τοῖς μυστηρίοις τοῦ χοροῦ (ἰδὲ σελ. ξη' σημ. 1).

Πεπεισμένος ὢν ὁ κ. Παχτίκος, ὅτι τὸ ὑπέροχον τοῦτο πνεῦμα τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν θὰ γένηται παραίτιον ἐν οὐ μακρῷ μέλλοντι πρὸς δημιουργίαν τεχνικωτέραν ἐθνικῶν χορῶν συμβουλεύει μελέτην τῶν τε ἀρχαίων καὶ νεωτέρων δημοτικῶν χορῶν ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν. Ἡ τελεία καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῆς ἀδελφικῆς καὶ ἀχωρίστου ἁρμονικῆς τριάδος, τῆς *ποιήσεως*, τῆς *μουσικῆς* καὶ τῆς *ὀρχήσεως*· ἐν τῇ ἑνώσει καὶ συμπράξει τῶν διαφόρων τῆς τέχνης κλάδων ὑπῆρξεν ἀείποτε ἡ μεγάλη δύναμις τῆς Ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης στηριχθεὶς καὶ ὁ μέγας τῶν Γερμανῶν μουσουργὸς *Ῥιχάρδος Βίγνερ* προήγαγε τὴν νεωτέραν μελοδραματικὴν μουσικὴν εἰς τὸ ὕψιστον τῆς προόδου σημεῖον.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀποτυχία τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν ἐν Σινώπῃ.

(*Συνέχεια σελ. 520*)

Διὰ τῆς τελευταίας δαφνοστεφοῦς τῶν ἡμετέρων νίκης διαρκὴς προσεδοκᾶτο ἡ τῶν ἐχθρικῶν ἐνεργειῶν παῦσις, ἐφ' ἱκανοὺς δὲ μῆνας, οὐδενὸς οὐδαμόθεν ἐξακουομένου λόγου, ἔχαιρεν ἡ φίλη τῶν Σινωπέων πόλις· ἀλλ' αἴφνης πρωΐαν τινὰ τῶν ὡραίων ἡμερῶν τοῦ ἤδη παριππεύσαντος ἔαρος (17 Μαΐου) ἀπαισίως ἀναφαίνονται διασχίζουσαι τὰς ὁδοὺς αὐτῆς τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἐλέους τρεῖς μετὰ Λατίνου ἱερέως, κατευθυνόμεναι εἰς τὰ ἀνήκοντα τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν κτήματα.

Ἡ ἀδόκητος αὕτη ἄφιξις δικαίως καὶ πάλιν εἰς ὑποψίαν καὶ φόβον πάντα ὀρθόδοξον ἐνέβαλε καὶ περιέργως τὰ τοῦ σκοποῦ τῆς τελευταίας ταύτης ἐπισκέψεως διεπυνθάνετο. Καὶ διεκοινοῦτο μέν, ὅτι χάριν τοῦ κλίματος καὶ τῶν θαλασσίων λουτρῶν ἀφίκοντο καὶ δι' ὁμοίων ἄλλων δικαιολογιῶν, ὡς διὰ πανακείας τινὸς ἐπεζητεῖτο ἡ τῆς συνειδήσεως τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος καθησύχασις, ἀλλὰ τὸ ἄπειρον τῶν κιβωτίων πλῆθος, τῶν βιβλίων καὶ φαρμάκων καὶ καθόλου τῶν ἀποσκευῶν τὸ πλῆθος ἐδείκνυεν οὐχὶ ἁπλοῦ παραθερισμοῦ ἀλλὰ διαρκοῦς ἐν τῇ πόλει διαμονῆς προθέσεις. Καὶ ἐν ᾧ εἰς τὰς ἀφελεῖς καὶ ἀθῴας γυναῖκας ἡμῶν καὶ κόρας ὑπὸ τῶν μοναχῶν τούτων ἀδελφῶν τοῦ ἐλέους διενέμοντο εἰκονίδια τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ λοιπῶν ἁγίων καὶ ἀπηυθύνοντο λόγοι προσηνεῖς καὶ μειλίχιοι, ὅπως ταύτας πρὸς ἑαυτὰς ἐξοικειώσωσι καὶ ἀφαιρέσωσι τὸν φόβον καὶ τὴν δυσπιστίαν τὴν ἐνυπάρχουσαν, ἀφ' ἑτέρου παροίκων Ἀρμενίων τοὺς παῖδας παρελάμβανον πρὸς διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς καὶ διεκοίνουν, ὅτι καὶ ἄλλων πολιτῶν τοὺς

παῖδας καὶ δὴ καὶ ἀφήλικας κόρας ἠδύναντο ἐπὶ διδάκτροις νὰ παιδεύωσι. Καὶ ποῖος μὲν λογισμὸς καὶ μεμελετημένος σκοπὸς προήγαγεν αὐτὰς εἰς τὴν τοιαύτην τῶν διδάκτρων ἀπαίτησιν ἴσως τοῖς ἁπλουστέροις διάδηλον δὲν καθίσταται. Ἀλλ' ἀναμφιβόλως ὕπουλον ὅλως ἐνελόχιζε καὶ κρύφιον ἐνθύμημα, οὗ ἡ πραγματοποίησις διὰ τῆς ἀποκοιμήσεως τῶν ἡμετέρων ἐπεδιώκετο. Προβάλλουσαι αἱ μοναχαὶ αὗται πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς δίδακτρα καὶ δὴ βαρέα καί ἁδρὰ δίδακτρα ἤθελον νὰ παραστήσωσιν εἰς τὰ ὄμματα τῶν πολλῶν, ὅτι οὐχὶ διὰ προσηλυτιστικὸν εἰργάζοντο σκοπόν, ἀλλὰ κέρδους χάριν καὶ συμφέροντος, ὅτι πρὸς τὰς πενομένας καὶ πασχούσας οἰκογενείας οὐδόλως ἡ διδασκαλικὴ καὶ παιδευτικὴ ἐνέργεια αὐτῶν ἀπέβλεπε καὶ προωρίζετο. Ὁ ἀφελὴς τὰς σκέψεις καί ἁπλοῦς τὴν κρίσιν εἶναι παμφάνερον, ὅτι ταχέως ἤθελεν ἀποφήνηται γνώμην ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῶν Λατίνων ὡς ἀκινδύνου, ἀνεπιβούλου καὶ ἀνεπαχθοῦς, ἀφ'οὗ τὸ προσηλυτίζειν διενεργεῖται ὡς τὰ πολλὰ ἄνευ διδάκτρων καὶ παιδευτικῶν τελῶν, ἀφ'οὗ ἡ προπαγάνδα τὰ θύματα αὐτῆς ἐπιδιώκει νὰ εὕρῃ ἐν τοῖς πτωχοῖς, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὅλως ἀντιθέτως ἐπολιτεύοντο αἱ μοναχαί. Καὶ ὅμως διὰ τοῦ μεμηχανευμένου τούτου τρόπου, ὅστις θαυμασίως ἐπλήρου καὶ τὰς ὑλικὰς καὶ χυδαίας περὶ συμφέροντος αὐτῶν τάσεις, ἔνθεν μὲν ἐπεδιώκετο ἡ διαφυγὴ τῆς προσοχῆς τῶν ἐντεταλμένων καὶ ἐμπεπιστευμένων τὴν φρούρησιν τῆς ὀρθοδοξίας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἱδρύσεως σχολῆς ἐν ἡμῖν, ἔνθεν δὲ ἡ παρασκευὴ καὶ στρατολογία μαθητευομένων ἐκ πλουσίων οἴκων, οἵτινες πρὸ μὲν τῆς ἱδρύσεως ταύτης εὐκόλως νὰ προβληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν παρὰ ταῖς ἀρχαῖς ὡς ἀπόδειξις, ὅτι δὲν ἐπιδιώκουσι προσηλυτιστικοὺς σκοπούς, ἀλλὰ κερδοσκοπικοὺς καὶ ὡς συνήγοροι τῆς ἐκπληρώσεως τῶν σχεδίων αὐτῶν, μετὰ δὲ τὴν ἵδρυσιν ὡς μιμήσεως παραδείγματα τοῖς ἁπλουστέροις καὶ πένησι πρὸς ἄγραν θρησκευτικὴν καὶ τούτων καὶ παράσπασιν· διότι μεμαρτυρημένον εἶναι, ὅτι ὁ μικρὸς ἀκολουθεῖ τὸν μέγαν καὶ ὁ ἰδιώτης τὸν ἄρχοντα καὶ ὁ δοῦλος τὸν δεσπότην καὶ ὁ πτωχὸς τὸν πλούτῳ κομῶντα, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, δεξιώτατα τοῦτο θὰ ἐπετυγχάνετο, ἀφ' οὗ οὐδεμίαν δυσχέρειαν θὰ ᾐσθάνοντο ἀμισθὶ καὶ ἀτελῶς τούτους νὰ ἐκπαιδεύωσι πρὸς τὴν τῶν σχεδίων αὐτῶν εὐόδωσιν.

Ἐν ᾧ δὲ οὕτως αἱ ἁγναὶ τοῦ Βατικανοῦ ἑστιάδες παρ' ἡμῖν τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο, ὁ Λατῖνος ἱερεὺς μετά τινας ἡμέρας ἀνεχώρει εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὑπ' ἄλλου ἀντικαθιστάμενος. Ἡ φήμη ἐπεβεβαίου, ὅτι πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν καὶ ἐπιτυχίαν αὐτοκρατορικοῦ ἰραδὲ πρὸς ἵδρυσιν σχολῆς ἀνεχώρησε. Καὶ τί μὲν ἐκεῖνος διενήργησεν ἄγνωστον ὅλως ἡμῖν παρέμεινεν· ἀλλὰ καὶ ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν père Richard Liebl οὐκ ὀλιγάκις τὴν πόλιν ἡμῶν κατέλιπε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Τὸ πρᾶγμα, παρερχομένων τῶν ἡμερῶν, ἤρξατο βιαιότερον νὰ σκανδαλίζῃ τὰς συνειδήσεις τῶν πολλῶν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι μετ' ἀφορήτου ἀνίας καὶ ἀκρατήτου παροξυσμοῦ κατήντησαν νὰ θεωρῶσι τὴν περαιτέρω διαμονὴν αὐτῶν. Πῶς ἡ χάριν ὑγιείας ἐπίσκεψις αὐτῶν ἠδύνατο νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὰς διδασκαλικὰς καὶ παιδευτικὰς ἐνασχολήσεις καὶ ἐνεργείας; Πῶς ὁ πάσχων καὶ ἀσθενὴς δύναται νὰ διδάξῃ δεκάδα περίπου μαθητῶν καὶ νὰ ἀνέχηται τὸν παιδικὸν θόρυβον τῶν μαθητευομένων μικρῶν, οὓς σχεδὸν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν συνήγαγον; Οἱ ἐπίβουλοι σκοποὶ αὐτῶν ἀπεκαλύφθησαν καὶ οἱ δύστηνοι Σινωπεῖς ὤφειλον καὶ πάλιν νὰ ἀνασυντάξωσι τὰς ἑαυτῶν φάλαγγας καὶ νὰ ἀναλάβωσι τὸν θυρεὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ σωτηρίου τὴν περικεφαλαίαν καὶ τοῦ Πνεύματος τὴν μάχαιραν καὶ τῆς ῥώμης καὶ δυνάμεως τῆς ἠθικῆς τὴν ἀδιαπέραστον ἀσπίδα, ἣν ὁ πρὸς τὰ πάτρια χαλκεύει σεβασμὸς καὶ ἀγάπη, ὅπως δυνηθῶσι τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ πονηροῦ νὰ ἀμβλύνωσι καὶ σβέσωσι. Καὶ ἡ μὲν διεύθυνσις τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἡμῶν καὶ πάλιν διὰ τοῦ φωτιστικοῦ, πλήρους, χειμαρρώδους καὶ φλογεροῦ κηρύγματος αὐτῆς ἀνεζωπύρει τοὺς ἤδη θερμοὺς ὀπαδοὺς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ δὲ τανῦν προεδρεύων ἐν τῷ Ἐθνικῷ τῆς Κοινότητος Συμβουλίῳ κ. Χρῆστος Μαρκόπουλος ἀνὴρ ῥέκτης καὶ δεξιώτατος καὶ ἄκρος τοῦ συμφέροντος τῶν παιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἐνδεδειγμένος ὑπέρμαχος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν φιλοτιμοτάτων ἐφόρων Κ. Παπαδοπούλου καὶ Κοσμᾶ Χ. Τσινόγλου καὶ λοιπῶν Συμβούλων καὶ ἄλλως ἐνήργησε καὶ δὴ καὶ γράμματα πρὸς τὴν Α. Σ. τὸν ἅγιον Ἀμασείας κ. Ἄνθιμον ἐπέστειλε, γνωστὰ τὰ βουλεύματα τῶν ἀντιπάλων ποιούμενος καὶ σύντονον τὴν πατρικὴν τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ μέριμναν ἐπικαλούμενος. Εἶναι δύσκολον

ἐν τῷδε διὰ λόγων μακρῶν νὰ ἐξάρωμεν τὴν δραστηρίαν ἐνέργειαν τοῦ γηραιοῦ μὲν ἀλλὰ θαλεροῦ καὶ ἀκμαίου τὰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις καὶ ἰσχυροῦ προμάχου τῆς πίστεως ἡμῶν τούτου πρωθιεράρχου. Ὡς ἄλλοτε, οὕτω καὶ νῦν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ ἄριστα τῷ ἑαυτοῦ ποιμνίῳ συστήσας καὶ ἐντειλάμενος ἔγραψε σύναμα πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Διοικητὴν ἡμῶν Καδρῆ βέην καὶ τὸν σοφολογιώτατον ἱεροδικαστὴν ἀνακοινούμενος τὰ ὑπὸ τῶν προσηλυτιστῶν τεκταινόμενα καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τὰ δίκαια καὶ νόμιμα διαβήματα ποιούμενος. Καὶ τί μὲν μέγα αἱ τοιαῦται παρὰ ταῖς καθεστηκυίαις ἀρχαῖς ἐνέργειαι παρήγαγον ἀγαθὸν παντί που δῆλον καὶ ἀκάλυπτον.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέτεροι συμπολῖται Ὀθωμανοὶ ἤρξαντο δικαίως νὰ ὑποπτεύωσι τοὺς δορυφόρους τοῦ Ῥωμαίου Ποντίφηκος καὶ νὰ διερωτῶσιν ἀλλήλους, τίς ἄρα ἡ ἔλευσις αὐτῶν καὶ πρὸς σκοπὸν τίνα ἡ ἵδρυσις σχολῆς ἐν χώρᾳ οὐδὲ ἕνα ἀριθμούσῃ δυτικὸν Λατῖνον. Ἡ δὲ δυσπιστία αὐτῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας κορυφωθεῖσα εἰς ἀκρότατον, εἰς προσήκοντα νὰ προβῶσι διαβήματα ἐξώθησε· διότι δὲν δύνανται καὶ οὗτοι νὰ ἀγνοῶσιν ἐκ τῶν ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς κραταιᾶς ἡμῶν Ἐπικρατείας τελουμένων καὶ ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῶν διατρεχόντων καὶ κατὰ πάντα τοῦ ὁρίζοντος τὰ σημεῖα διασχιζόντων τὴν Ἀνατολὴν ἱεραποστόλων, ὅτι διῆκον πνεῦμα καὶ σκοπὸς προβεβουλευμένος ἐνίων ἐξ αὐτῶν πρὸς τῇ θρησκευτικῇ τῆς Ἁγίας Ἕδρας ἐν τῇ Ἀνατολῇ καρπώσει εἶναι καὶ ἡ τῆς ἐθνικῆς ἐπιδράσεως τῶν Δυτικῶν λαῶν ἐξάπλωσις καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐπανειλημμένη καὶ συχνὴ ἐπέμβασις εἰς τὰ πράγματα αὐτῆς πρὸς ἐθνικὸν καὶ πολιτικὸν ὄφελος. Ὁ Γάλλος ἱεραπόστολος πλέον ἢ ἅπαξ ἀπεδείχθη, ὅτι δρῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ ἀπασχολεῖται ταυτοχρόνως ἐν πολλοῖς ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς γλώσσης τῆς Γαλλικῆς, ὑπὲρ τῆς διεγέρσεως συμπαθῶν αἰσθημάτων πρὸς τὴν Γαλλίαν, ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ἐπιδράσεως, ἡ δ' ἐκ τῶν σχολείων ἀποτελουμένη εὐρεῖα πνευματικὴ σαγήνη καὶ τὸ πυκνὸν δικτυωτὸν τῶν πτωχοκομείων καὶ νοσοκομείων οὐχὶ σμικρὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεβάλοντο. Τὴν τοιαύτην δ' ἐνέργειαν οὐ μόνον οἱ πολιτικοὶ αὐτῶν κυβερνῆται σφοδρῶς ἐπιποθοῦσι καὶ ὑποθάλπουσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ πνευματικοὶ αὐτῶν ἡγέται ἐνδομύχως ἐπιδοκιμάζουσι καὶ ἐπ' αὐτὴν πολλαχῶς καὶ φανερῶς προτρέπουσιν. Ὁ

Γάλλος καρδινάλιος Λαβιζέρη δι' ἐμφαντικῶν καὶ ἀπροκαλύπτων ἐκφράσεων ὑπέδειξε κατά τινα σχολικῶν ἐγκαινίων ἐν Ἀλγερίᾳ τελετήν, ὅτι μεγίστην ὀφειλὴν καὶ καθῆκον ἀπαραίτητον ἔχουσι νὰ μυσταγωγῶσι τοὺς παραλαμβανομένους τῶν Μαύρων παῖδας εἰς τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Γαλλίαν. Καὶ πόθεν μὲν καὶ πῶς καὶ πότε ἡ μυστηριώδης αὕτη τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος παρὰ τοῖς Γάλλοις μοναχοῖς διέγερσις, ἡ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν καθεστώς, ἡ ἀντιστρατευομένη ἀνιέρως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ διὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ζ' καὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' καὶ Βονιφατίου τοῦ Η' θεσπίσαντος ὡς φυσικὴν τὴν ὑποταγὴν τῆς πολιτείας, τοῦ ἁμαρτωλοῦ τούτου κατὰ τὸν Θωμᾶν τὸν Ἀκινᾶτον σώματος, εἰς τὸ πανάχραντον πνεῦμα, τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦ καταδικάσαντος καὶ δι' αὐτῶν ἔτι τῶν τελευταίων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος παπῶν Γρηγορίου τοῦ ΙΣΤ' καὶ Πίου τοῦ Θ' καὶ Λέοντος τοῦ XIII πᾶσαν νέαν τῶν κοινωνιῶν τάξιν, τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τῶν κυβερνήσεων, οὐ τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἀναπτύξωμεν, τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦ πατριωτισμοῦ τοσοῦτο φαίνεται ἐμπνέον πολλοὺς τῶν Γάλλων ἱεραποστόλων, ὥστε φυσικὸν καὶ εὔλογον νὰ προκαλέσῃ ἀντίδρασιν παρὰ τοῖς ὁμοτίμοις αὐτοῖς Ἰταλοῖς μοναχοῖς, οἵτινες ἐν τοῖς ἔξω ὑπερμαχοῦσι νῦν τοῦ ἐθνισμοῦ αὐτῶν παρὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ δεδογμένα καὶ ἐμψυχούμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ οἱ Γάλλοι μοναχοὶ πατριωτικοῦ πνεύματος θεωροῦσιν ἐπαχθῆ τὴν προστασίαν τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἰδίᾳ ἐν Παλαιστίνῃ. Οὕτω δὲ Δομινικανοὶ καὶ Φραγκισκανοὶ γνωστοὶ ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορίᾳ ἐπὶ τῷ ἐριστικῷ ἐν τοῖς δόγμασι πνεύματι, ἀποβαίνουσι πολεμικοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλόνικοι καὶ ἐπὶ ἐθνικοῖς λόγοις καὶ πολιτικοῖς ζητήμασι διιστάμενοι φανερῶς πρὸς μέγα τῶν καθολικῶν σκάνδαλον. Τούτων οὕτως ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ τελουμένων, δύναταί τις νὰ μύῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ πλέον ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους ν' ἀπατᾷ ὡς οὐδὲν ἕτερον ἢ παιδευτικοὺς ἐπιδιώκουσι σκοποὺς καὶ ἐξ ἁγνοῦ πόθου πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἡμέρωσιν τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἐργάζονται; Μόνον ὁ τεθηπὼς καὶ χάσκαξ δύναται νὰ μὴ διορᾷ σκοπὸν καὶ πολιτικῆς ἐπικρατήσεως καὶ ἐν τῇ δράσει τῶν ποικιλωνύμων μοναχικῶν ταγμάτων τὰς πολιτικὰς τῶν Λατινικῶν κυβερνήσεων βλέψεις παρ-

ϛρῶν νὰ ὑπολαμβάνῃ ἐν τῇ μακαρίᾳ αὐτοῦ ἀδιαφορίᾳ καὶ ἀσυγγνώστῳ ἁπλότητι τὸ ἔργον τούτων ὡς ἀκίνδυνον καὶ ἀνεπίβουλον.

Τὸ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν μάλιστα τῶν Λατίνων μοναχῶν προσποριζόμενον πολιτικὸν κέρδος τοσοῦτο μέγα καὶ καλὸν ὑπολαμβάνεται χρῆμα κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τοῦ πολιτικοῦ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς φυλετικῆς διαπάλης, ὥστε ἐντεῦθεν ἕκαστον τῶν Δυτικῶν κρατῶν νὰ φιλοτιμῆται νὰ κερδίσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ δεσμώτου τοῦ Βατικανοῦ πρὸς ἀνάδειξιν προστάτου καὶ κηδεμόνος τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ παπιστῶν καὶ ἱερῶν ταγμάτων μετὰ τὴν διάρρηξιν τῶν διπλωματικῶν τῶν πνευματικῶν Ῥώμης καὶ Γαλλικῆς κυβερνήσεως σχέσεων, ἡ δὲ ἀντικληρικὴ τοῦ Γαλλικοῦ βουλευτηρίου μερὶς νὰ ἐνδεικνύῃ σέβας ἔτι πρὸς τοὺς μισητοὺς καὶ ἀντιθέους κατ' αὐτὴν μοναχούς, νὰ ὀρρωδῇ καὶ φρίττῃ ἐν τῇ ἰδέᾳ καὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ τῆς ἄρσεως τοῦ δικαιώματος τῆς προστασίας τῶν καθολικῶν συμφερόντων, ὅπερ Λέων ὁ XIII δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῷ 1888 ἀνεγνώρισε καὶ ἐκύρωσεν, ὁ δὲ νῦν παπεύων Πίος ὁ X' ν' ἀφαιρέσῃ προέθετο. Ὅτι περὶ πλείονος ποιοῦνται τὸ ἔργον τῶν μοναχῶν καὶ ἀληθῆ ἐθνικὴν δρᾶσιν ὑπολαμβάνουσιν, ἀρκεῖ νὰ πιστώσῃ ἡ ἐπίμεμπτος τῶν παρὰ τὸν Σηκουάναν πρώην τῆς Δημοκρατίας ἀρχόντων διαγωγή. Ἐν ᾧ ἀτέραμνος, ἀνεπιεικής, λυσσώδης ἡ κυβέρνησις Κὸμβ ἐξήλαυνε τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους τὰ μοναχικὰ τάγματα καὶ τὰ σχολεῖα αὐτῶν καὶ τὰ μοναστήρια ὡς φυλακτήρια ἐν πολλοῖς καὶ κέντρα καὶ καταγώγια πλάνης καὶ σκότους, ἀταξίας καὶ ἠθικῆς σήψεως, κατέλυεν, ἐν Ἀνατολῇ ἐνεθάρρυνε τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Δημοκρατίας ἐπροστάτευε, δαπανᾷ δὲ καὶ νῦν ἁδρῶς ἡ κυβέρνησις πρὸς διατήρησιν καὶ λειτουργίαν πλείστων ἐξ αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐν ᾧ οὕτω διὰ τῶν μοναχικῶν ταγμάτων προάγονται αἱ πολιτικαὶ τοῦ προστατεύοντος αὐτὰ Λατινικοῦ κράτους βλέψεις, ὁ Ἑλληνισμὸς τοὐναντίον τῆς Ἀνατολῆς ζημιοῦται καὶ κατὰ μικρὸν φθείρεται καὶ καταστρέφεται διὰ τῶν ἀδιαλείπτων ὑφαρπαγῶν τῶν ἡμετέρων· διότι αὗται οὐ μόνον ἐλαττοῦσι καὶ ὑποβιβάζουσι τὴν ἀριθμητικὴν σημασίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τείνουσι νὰ ἄρωσι τὴν ἑνότητα αὐτοῦ, διότι τείνουσι νὰ διασπάσωσι τὸν συνδέοντα τὰ διάφορα τμήματα αὐτοῦ ἱερὸν κρίκον τῆς πίστεως ἡμῶν, τῆς γλώσσης

καὶ τῶν ἐθίμων καὶ ἠθῶν, στοιχείων, ἀφ' ὧν ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπόστασις τοῦ Ἔθνους ἡμῶν. Οἱ Οὐνῖται τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἡ θρησκετικὴ ἅλωσις τοσούτων χιλιάδων τῆς Συρίας χριστιανῶν ὁμογενῶν ἀναμφισβήτητα καθιστᾶσι τὰ λεγόμενα ἡμῶν.

Ἀλλ' ἡ ζημία τοῦ πολεμουμένου Ἑλληνισμοῦ, μεθ' οὗ ἀπὸ τῆς πρώτης συναντήσεως αὐτοῦ τὸ Μουσουλμανικὸν στοιχεῖον συνῆψε διὰ τοῦ Μωάμεθ τοῦ προφητοῦ τὰς γνωστὰς ἀμοιβαίας σχέσεις καὶ ὑποχρεώσεις, ἐν ᾧ μετ' ἄλλου χριστιανικοῦ λαοῦ κατὰ παρόμοιον τρόπον οὐδέποτε συνεσχετίσθη καὶ ἐκοινώνησε, θέλει συνεπαγάγει βλάβην καὶ σύγχυσιν τῶν Ὀθωμανῶν οὐκ ἐλαχίστην, αἱ δὲ τῇ κυβερνήσει μέλλουσαι νὰ ἀναφαίνωνται κατὰ διαλείμματα περιπλοκαὶ ὅλως εὐνόητοι καθίστανται. Ἡ δημιουργία Λατινικῆς Κοινότητος θέλει γεννήσει νέας σχέσεις τῆς Πύλης πρὸς τὴν προστατεύουσαν αὐτὴν σημαίαν, θέλει δὲ ἀναγκάσει ταύτην νὰ παραχωρήσῃ νέας προνομίας καὶ δικαιώματα, ἐν πάσῃ δὲ συγκρούσει καὶ αὐτῇ τῇ ἀσημάντῳ μέλλουσι νὰ παρέχωναι αὐτῇ πράγματα καὶ ἡ δυσαρέσκεια ἢ ἀπειλὴ τοῦ προστατεύοντος θέλει ἐξαναγκάζει καὶ ἄκουσαν εἰς ὑποχώρησιν πρὸς πρόληψιν ἀπευκταίου ἐν ταῖς διπλωματικαῖς σχέσεσι, γεγονότα, ἅτινα ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὀρθοδόξους Ἕλληνας σχέσεσι δὲν ἀναφαίνονται.

Ἐὰν τοιαῦται σκέψεις κατέλαβον τὴν διάνοιαν τῶν φίλων Ὀθωμανῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἐξηγεῖται εὐκόλως τότε ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ἀγανάκτησις αὐτῶν καὶ ἡ σύντονος ἐνίων ἐξ αὐτῶν ἐνέργεια διὰ τὴν παρακώλυσιν τῆς ἱδρύσεως τῆς προσηλυτιστικῆς παρ' ἡμῖν σχολῆς· διότι αὕτη εἶναι ὁ πρόδρομος, μᾶλλον δ' εἰπεῖν, τὸ μέσον τῆς συστάσεως Λατινικῆς κοινότητος. Τὴν δηλωθεῖσαν δὲ στενοχωρίαν αὐτῶν κατιδὼν ὁ ἐξοχώτατος διοικητὴς ἡμῶν Καδρῆ βέης, λειτουργὸς τῆς Α. Α. Μ. τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος πιστότατος καὶ δοκιμώτατος, ἔχων δὲ φαίνεται ἐντολὴν τοῦ νομάρχου Κασταμονῆς περὶ εὐκαίρου εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν προσηλυτιστῶν ἐπεμβάσεως, ἀπέστειλε δύο ἀστυφύλακας μετὰ δεκανέως, ὅπως ὑποδείξῃ αὐτοῖς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην τῆς ταχείας ἀναχωρήσεως. Τὴν θέλησιν τοῦ διοικητοῦ ἀκούσας ὁ Λατῖνος ἱερεὺς μετὰ δριμείας γλώσσης καὶ ἰταμοῦ τρόπου ἐδήλωσε πρὸς τοὺς ἀποσταλέν-

τας, ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν ὀφείλουσιν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ νὰ πλησιάζωσι τὸν χῶρον αὐτῶν καὶ τὰ δώματα· μετ' ἀνταλλαγὴν δὲ λόγων τινῶν ζωηρῶν πρὸς αὐτοὺς στραφεὶς πρὸς τὴν ἑτέραν τῶν δύο ἀδελφῶν μοναχῶν ἐκέλευσε νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τὴν Γαλλικὴν ἐπειπών, ὅτι, καὶ ἂν ἡ χώρα ἐφ' ἧς πατοῦσιν εἶναι ὀθωμανική, οὐδεὶς ἀτιμωρητὶ θέλει ἐγγίσει καὶ προσβάλει τὴν σημαίαν τὴν σκέπουσαν αὐτούς. Τὸ γεγονὸς ἱκανῶς σοβαρὸν ταχέως ἀπεσιωπήθη καὶ ἔληξε καὶ οἱ προσηλυτισταὶ ἀδεῶς ἐξηκολούθησαν τὸ ἔργον αὐτῶν πρὸ οὐδενὸς φοβούμενοι καὶ καμπτόμενοι. Καίτοι δὲ ἕτεραι ἐντολαὶ καὶ πάλιν εἰς τὸ διοικητήριον ἡμῶν ἐδόθησαν, μέχρι τοῦ νῦν παραμένουσι τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου αὐτῶν ἐπιδιώκοντες.

Ἀλλ' εἰ καὶ οὗτοι οὐδόλως διατίθενται, καθ' ἃ φαίνεται, νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν ἡμῶν, ὁ χρόνος θέλει διδάξει αὐτούς, ὅτι μάτην ἐποίησαν καὶ θὰ ποιήσωσιν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Οἱ Σινωπεῖς οὐδέποτε θέλουσι πλησιάσει αὐτούς, οὐδέποτε θέλουσι παραδοθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῶν. Οἱ Σινωπεῖς παρεμφερὲς ὑπολαμβάνοντες τὸ πάθημα πάντων τῶν εἰσερχομένων ἐν τοῖς σχολείοις τῶν μοναχῶν ἱεραποστόλων πρὸς τὸ τῆς γαλῆς τοῦ μύθου τοῦ Αἰσώπου, καθ' ὃν αὕτη εἰς χαλκέως ἐργαστήριον εἰσελθοῦσα φιληδῶς μὲν περιέλειχε τὴν ἐκεῖ κειμένην ῥίνην, ἀνεπαισθήτως δὲ κατὰ μικρὸν ἀπέβαλλε τὴν ἑαυτῆς γλῶσσαν, οὐδέποτε θέλουσι παραφθείρει τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Παπισμοῦ διὰ τῆς λύμης τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ φιληδοῦντες ἐν τῷ φραγκισμῷ. Οἱ Σινωπεῖς ἔνθεν μὲν γινώσκοντες καλῶς, ὅτι ἐν τοῖς μοναχικοῖς τούτοις σχολείοις πᾶσα ὑπὲρ τῶν μαθητευομένων συμβολὴ ὀφείλει νὰ συνάδῃ πρὸς τὰ ἐκ τῆς Ἁγίας Καθέδρας δεδογμένα καὶ νὰ μὴ ἀντιστρατεύηται πρὸς τὸ πνεῦμα, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς θεωρίας τοῦ Παπισμοῦ, ὅτι τὸ πνεῦμα ἀπανθρώπως πιέζεται καὶ αἰχμαλωτίζεται εἰς αἰωνίαν ὑποταγὴν πρὸς τὸν πνευματικὸν ἀρχηγὸν τῆς Ῥώμης, ἔνθεν δὲ αἰσχρὸν ὑπολαμβάνοντες καὶ ὀνείδους ἄξιον νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν πάτριον γλῶσσαν καὶ παιδείαν καὶ παραδίδωνται εἰς τὴν Γαλλικήν, ἧς ἡ γνῶσις δὲν εἶναι ἢ ζήτημα ἔτους καὶ μόνον ἔτους καὶ νὰ κατορθωθῇ δύναται καὶ ὕστερον, θέλουσι πάντοτε ἀποκρούσει τοὺς ἅρπαγας προσηλυτιστάς, τοὺς ἐν γλυκύτητι γλώσσης καὶ λεπτότητι καὶ εὐγενείᾳ τρόπων προσερχομένους, καὶ θέλουσιν

ἐπιφράττεσθαι τὰ ὦτα, ὅπως φεύγωσι τὰ γοητευτικὰ τῶν θρησκευτικῶν τούτων σειρήνων μέλη. Δυσπίστως δὲ πρὸς πᾶν ὑπ' αὐτῶν προσφερόμενον ἔχοντες θέλουσιν αἰωνίως ἀποστρέφεσθαι τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀποποιούμενοι τὴν προσφορὰν καὶ λέγοντες, ὅτι «εὐλαβοῦνται τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας».

* * *

Ο ΕΝ ΒΗΡΥΤΤΩι

ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΟΜΗΡΟΣ,,

Ἡ ἱστορία τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ.— Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ.— Ἡ ἵδρυσις Ἑλλην. Σχολῆς ἐν Βηρυττῷ.— Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ.

Καθ' οὓς χρόνους τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Συρίᾳ ἐκοιμῶντο τὸν νήδυμον καὶ ἐκ τῶν ἐν Βηρυττῷ Ἑλλήνων εὐαριθμότατοι ἦσαν οἱ δυνάμενοι νὰ καυχῶνται ἐπὶ ταῖς περὶ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν γνώσεσιν αὐτῶν ἀνέθορεν αἴφνης ὅλως ἀδοκήτως καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀνελπίστου μία δρὰξ φιλογενῶν νέων, ἥτις συνελθοῦσα ὑπὸ τὸ λάβαρον τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας προέβη εἰς τὴν κατάθεσιν τοῦ θεμελίου λίθου, ἐφ' οὗ βαθμηδὸν ἀλλ' ἀσφαλῶς στερρὸν καὶ εὐσθενὲς ἱδρύεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἐν Συρίᾳ λησμονηθείσης Ἑλληνικῆς Μούσης.

Ἀλλὰ τὸ σημεῖον, ἐφ' ὃ παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν οἱ ἐρίτιμοι Ἀναγνῶσται τοῦ «Ξενοφάνους», εἶναι ὅτι ἡ δρὰξ αὕτη ἡ ἄσημος τῶν φιλογενῶν νέων δὲν ἀπετέλει τὸ ἄνθος τῆς ἐν Βηρυττῷ Ἑλληνικῆς κοινωνίας—ἥτις δυστυχῶς εἶναι πολὺ εὐάριθμος—ἀλλὰ τὴν ἀνθοδέσμην τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ *Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου*, οἵτινες κατιδόντες τὴν παντελῆ ἔλλειψιν καὶ τοῦ ἐλαχίστου δείγματος δράσεως παρὰ τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων, ἐσκεμμένως προέβησαν εἰς τὴν ἵδρυσιν Σωμα-

τείου, ὅπερ θὰ συνελάμβανε καὶ θα ἐξεκόλαπτε τὰ ᾠὰ τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας.

Τὸ εὐτυχὲς γεγονὸς συνέβη ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1900· ἐν ᾧ δ' ἔκτοτε πέντε μόλις παρῆλθον ἔτη, ἐν ᾧ ὁ Σύλλογος ἐκεῖνος ὁ τιμηθεὶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ «Ὁμήρου», εἶχε κυρίως νὰ παλαίσῃ γενναίως καὶ ἐρρωμένως ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ ἰσχυροτέρου ἀγῶνι, ἔπραξεν ὅμως ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ χρόνῳ πολλὰ καὶ ἀναμένεται νὰ πράξῃ σὺν Θεῷ ἀρωγῷ ἔτι πλείονα ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος «Ὅμηρος», γέννημα καὶ θρέμμα ξένης τῇ Βηρυττῷ Ἑλληνικῆς νεολαίας, συνελθούσης ἐνταῦθα ἐκ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Αἰγύπτου πρὸς ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀγγλικῆς, εἶναι σύλλογος καθαρῶς φοιτητικός. Κατεῖδε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδράσεως τῶν ξένων—τῶν Παπικῶν κυρίως καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων—ἐπὶ τὰς πεποιθήσεις τῶν Σύρων καὶ ἠθέλησε νὰ περισυλλέξῃ τὰ ἐναπομείναντα λείψανα τῆς Ἑλληνικῆς κιβωτοῦ καὶ νὰ συναρμώσῃ αὐτὰ εἰς μικρὸν πλοιάριον, ὅπερ νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν κυμάτων τῆς ξενικῆς ἐπιδρομῆς.

Ἐξηγούμεθα. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί, αὐτόκλητοι αναμορφωταὶ τῆς χώρας, κατιδόντες τὴν αἰδώ, μεθ' ἧς ἐτόλμα ἡ πάλαι ποτὲ ἔνδοξος Συρία νὰ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ στίβῳ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐθεώρησαν κατάλληλον τὴν γῆν, ἵνα σπείρωσιν ἑκάτεροι τὸν σπόρον τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν. Καὶ ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ αὐτῶν ταύτῃ, ἐπελάθοντο τῶν γραμμῶν, αἵτινες διαχωρίζουσι τοὺς ἰθαγενεῖς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ξένους ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων καὶ ἐν βραχεῖ ἐπλημμύρισαν τὴν χώραν δι' ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων, διὰ διδασκάλων καὶ ἱερέων. Οἱ Παπικοὶ ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἀφ' ἑτέρου αὐξάνονται ἔκτοτε κατ' ἀνιοῦσαν ἀναλογίαν εἰς βάρος τῶν ἰθαγενῶν Σύρων καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀρθοδόξων, οἵτινες ἂν μὴ εἶναι Ἕλληνες καυχῶνται τοὐλάχιστον ὅτι ἔχουσιν ὀλίγα κύτταρα Ἑλληνικοῦ αἵματος κυκλοφοροῦντα ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτῶν. Βαθμηδὸν λοιπὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατέρρεε καὶ ἐκερματίζετο τὸ Ἑλληνικὸν σῶμα καὶ πολλοὺς εἴδομεν Ἕλληνας, οὐχὶ ἀπομεμακρυσμένους ἀπογόνους Ἑλλήνων Προξένων, ἀμυδρὰν φέροντας ἀνάμνησιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν

καταγωγῆς, ὀλίγων δέ τινων τὴν καρδίαν ἀντελήφθημεν παλλομένην ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ ὀνόματος τῆς Πατρίδος αὐτῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἠκούσαμεν Ἑλληνικὴν λέξιν δυναμένην νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν χειλέων αὐτῶν, λαλούντων τὴν Ἀραβικὴν μόνον καὶ Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Δὲν ἀλγεῖ λοιπὸν ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ ἐπὶ τῷ δεινῷ τούτῳ θεάματι καὶ δὲν ζητεῖ ν' ἀνεύρῃ τοὺ λόγους, εἰς οὓς ὀφείλεται ἡ κατάπτωσις αὕτη; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα εἶναι: «Εἰς τὰ σχολεῖα».

Ἐκεῖ λοιπὸν εἶχον νὰ στρέψωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οἱ ἀναλαβόντες νὰ δράσωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐκπεσούσης ἐθνικῆς φιλοτιμίας. Ἐγέννησαν καὶ ἐξεκόλαψαν τὴν ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἐνωφθάλμισαν αὐτὴν εἰς τὰ στήθη τῶν ἐν Βηρυττῷ ὀλίγων Ἑλλήνων καὶ ἐν βραχεῖ διὰ τῆς προθύμου συνδρομῆς τῶν ἐνταῦθα φιλογενῶν ἱδρύετο ἡ «*Ἑλληνικὴ σχολή*».

Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐκδούλευσις τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Ὁμήρου».

Σκοπὸς τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς Βηρυττοῦ δὲν εἶναι ὁ προσηλυτισμός, ὡς τῶν λοιπῶν ἐνταῦθα ξένων σχολῶν, ἀλλ' ἡ παροχὴ εἰς τὰς ὀλίγας ἐνταῦθα Ἑλληνικὰς οἰκογενείας σχολῆς, εἰς ἣν νὰ φοιτῶσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα, ἵνα διδαχθῶσι τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀντὶ νὰ ἐμπνέωνται τὴν ἀγάπην πρὸς ξένας θρησκείας καὶ πρὸς ξένας πατρίδας, εἰς ὧν τὰς σχολὰς κατ' ἀνάγκην ἐφοίτων μέχρι τοῦδε.

Ἵνα δ' ἔτι μᾶλλον ἑδραιώσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ ὁ «Ὅμηρος» προέβη καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν βιβλιοθήκης, ἣν γενναιοδώρως ἐπλούτισαν καὶ πλουτίζουσιν οἱ ἑκασταχοῦ φιλογενεῖς ὁμογενεῖς καὶ σύλλογοι, ἐξ ὧν μετ' εὐγνωμοσύνης μνημονεύει τὰ ὀνόματα τοῦ Μεγάλου Ἐθνικοῦ εὐεργέτου κ. ***Γρηγορίου Μαρασλῆ*** καὶ τοῦ πατριωτικωτάτου καὶ γονιμωτάτου ***Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς»***.

Τοιαύτας θέσας ῥίζας ὁ Σύλλογος οὗτος πενταετῆ μόλις βίον τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἄγει καὶ ἤδη γενναῖος καὶ φέρελπις ἀνάγεται εἰς τὸ εὐρὺ πέλαγος τῆς δράσεως αὐτοῦ. Ἐλπίζεται δ' ὅτι πολλὰ θὰ πράξῃ τὰ ἀγαθά. Εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ ἐμπνέει τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου διὰ τακτικῶν συνεδριῶν καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα συγκροτουμένων καὶ διὰ καταλλήλων ἐν αὐταῖς διαλέξεων, θρησκευτι-

κῶν, κοινωνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν προσπαθεῖ νὰ ὑποθάλπῃ καὶ διατηρῇ διαρκῶς φλέγον τὸ πῦρ τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας.

Ὑπὸ μὲν τὴν προεδρίαν τοῦ κ. *Νεάρχου Μ. Παπᾶ* ἐκ Κύπρου, ὑποταμίου τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου Βηρυττοῦ, — ἐν ᾧ ἑδρεύει ὁ Σύλλογος, καὶ οὗ οἱ Ἕλληνες σπουδασταὶ μόνον ἀποτελοῦσι τὰ μέλη αὐτοῦ — ἀμόχθως ἐξ ἀρχῆς ἐργασθέντος ὑπὲρ τῆς ὅσον ἔνεστιν εὐπροσωποτέρας ἀναδείξεως τοῦ Σωματείου, ὁ «Ὅμηρος» ἔδρασε λίαν τελεσφόρως. Ὑπὸ δὲ τὴν προεδρίαν τοῦ νῦν προέδρου κ. *Τριανταφύλλου Λαδάκη*, καθηγητοῦ τῆς Φαρμακευτικῆς καὶ τῆς Ἀναλυτικῆς Χημείας ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ Φαρμακευτικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου, μεγάλως τιμῶντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, μεταξὺ τῶν ξένων ὡς ὄντος μόνου Ἕλληνος καθηγητοῦ ἐν ταῖς Σχολαῖς ταύταις, τὸ Σωματεῖον ἐξακολουθεῖ τὴν ὁδόν, ἣν προδιέγραψε καὶ θὰ εὐρύνῃ τὸ στάδιον τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἔτι καταλλήλων βιβλίων, ἂν τοῦτο ἐπιτρέψωσιν οἱ πόροι τοῦ Συλλόγου, ἵνα καὶ οἱ Σῦροι διδαχθῶσι τὸν θησαυρόν, ὃν ἐμπερικλείει ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία.

Ἐν τῷ ἀγῶνι ὅμως τούτῳ ἀναμένει μετ' ἐλπίδων ἀρωγὸν χεῖρα παρὰ τῶν δυναμένων φιλογενῶν βοηθοῦσαν αὐτῷ οὐ μόνον ἠθικῶς ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς, ἵνα μετ' αὐτῶν θαρραλέως ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἐθνικῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς γοητείας καὶ προσενέγκῃ καὶ αὐτὸς μικρὰν ἐπικουρίαν ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ Πανελληνίου πρὸς ἀναστήλωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαβάρου ἐπὶ τοῦ Πανθέου τῆς ἐθνικῆς ἀναμορφώσεως.

Ἐν Βηρυττῷ τῇ 11 Ἰουνίου 1905.

Ἀπόστ. Σκουφόπουλος φ. ἰ.

ΠΕΡΙ ΚΟΤΥΩΡΩΝ ('Ορδοῦ)

Ἡ πόλις Ὀρδοῦ, κειμένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς ἢ παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἔναντι ἀκριβῶς τῆς Νέας Ρωσσίας (Novorossiski), καὶ μεταξὺ τῶν πόλεων Ἀμισοῦ (Samsoun) καὶ Κερασοῦντος (Kérassuude), ἐμφανίζεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, Ὀρδοῦ, (λέξις τουρκική, δηλοῦσα στρατόπεδον) κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν παράδοσιν, ἀπὸ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἁλώσεως τῆς πόλεως Τραπεζοῦντος, ἀναδειξάντων αὐτὴν ὡς ὁρμητήριον δῆθεν καὶ κέντρον τῶν κατὰ τῆς εἰρημένης Μητροπόλεως ἐφόδων αὐτῶν, καὶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ πόλει στησάντων τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ(1). Ὄνομα ὅμως κυρίως τῆς πόλεως ταύτης ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀναφέρεται «*Κοτύωρα*», συνήθως εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ ἔστιν ὅτε «*Κοτύωρον*» καθ' ἑνικὸν ἀριθμόν, ὅπερ ὄνομα διάφορον ὅλως τοῦ ὀνόματος ἄλλης Παφλαγονικῆς πόλεως «*Κυτώρου*», ἣν πολλάκις πολλοὶ συνέχεον τῷ ὀνόματι τῆς προκειμένης πόλεως. Πόθεν ὅμως συντίθεται καὶ τί σημαίνει τὸ ὄνομα «*Κοτύωρα*»; Ἐκ δύο συντιθέμενον λέξεων, τοῦ κυρίου ὀνόματος, *Κότυς, Κότυος* καὶ τοῦ *ὥρα*, σημαίνει, ὡς ὁ Οὐόλφιος ἀποφαίνεται, *φρούριον, ὀχύρωμα* βασιλέως τινὸς Κότυος· ἡ δὲ λέξις *ὥρα* καθ' Ἡσύχιον σημαίνει *φρούριον, ὀχύρωμα*.

Ζήτημα ὅμως γεννᾶται, ἂν ἡ σημερινὴ πόλις *Ὀρδοῦ* εἶναι αὐτὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευόμενα «*Κοτύωρα*» ἢ ἔκειντο ἄλλοθί που καὶ πόθεν ἔχουσι τὴν καταγωγὴν αὐτῶν οἱ σημερινοὶ κάτοικοι. Καίτοι δὲ οὐδεὶς τῶν νεωτέρων συγγράψας περὶ Πόντου ἀναφέρει

1) Πρβλ. **Ποντικὰ** Περικλ. Τριανταφυλλίδου, τοῦ αὐτοῦ «**Φυγάδες**» σελ. 37 καὶ Σάββα Ἰωαννίδου, **Ἱστορίαν Τραπεζοῦντος.**

περὶ τῆς πόλεως ταύτης, περὶ τῆς θέσεως, ὀνομασίας καὶ τῆς τῶν κατοίκων καταγωγῆς, οὐχ ἧττον τὰς ἀπορίας ταύτας δυνάμεθα νὰ λύσωμεν ὡς ἑξῆς καὶ δή, κατὰ τὸν ἀνώνυμον συγγραφέα τοῦ «*Περίπλου τοῦ Πόντου*». «Ἀπὸ Κοτυώρων ἕως πλησίον Πολεμώνιον, πρῶτον Τιβαρηνοὶ ᾤκουν, ἔθνος ὁμοχώριοι, πάνυ γελᾶν σπεύδοντες, ἐκ παντὸς τρόπου εὐδαιμονίαν εἶναι αὐτὴν κεκρικότες, *ἀπὸ δὲ Κωτυώρου κόλπος ἐκδέχεται εἰσπλεύσαντι δὲ αὐτὸν εἰς Μελάνθιον ποταμὸν* στάδια ζ', (μίλια η'.) *ἀπὸ δὲ Κωτυώρου μὴ διαπλέοντι τὸν κόλπον, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας παραπλέοντι τὸ στόμα τοῦ κόλπου* . . .»

Κατ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀνωνύμου συγγραφέως τοῦ Περίπλου τοῦ Πόντου ἡ θέσις τῶν Κοτυώρων ἦν μεσημβριοδυτικῶς τοῦ *κόλπου*, ὅστις *ἐκδέχεται ἀπὸ Κοτυώρου*· ἐν τῷ μυχῷ καὶ ἐπὶ τῶν δύο σκελῶν αὐτοῦ τοῦ περιγραφομένου κόλπου κεῖται ἡ σημερινὴ πόλις 'Ορδοῦ, τὰ δὲ Κοτύωρα ἔκειντο ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων, ἅτινα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν καὶ κεῖνται ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Bozouk Kalais*, ἤτοι χαλασμένον φρούριον· παρὰ τὸ φρούριον τοῦτο βλέπει τις καὶ τάφους ἐντὸς λίθων λελαξευμένους, οἷοι ἀπαντῶσι πρὸς δυσμὰς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ *Φαρνακίᾳ*, τῷ σημερινῷ *Φερνέκ*. Ἄλλη λοιπόν, ὡς δείκνυται, ἡ θέσις τῆς πόλεως 'Ορδοῦ καὶ ἄλλη ἡ τῶν ἀρχαίων Κοτυώρων, ἀφ' ὧν πρὸς δυσμὰς ἐκδέχεται ὁ λιμὴν τοῦ Βοῶνος, «ἐνταῦθα δὲ λιμὴν πάντων ἀνέμων καὶ ὅρμος ναυσί»· ἀπέχει δὲ ἡ σημερινὴ πόλις τῶν ἀρχαίων Κοτυώρων κατὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν· ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῇ σημερινῇ πόλει παρὰ τὸ διοικητήριον εὑρέθησαν πολλαὶ ἀρχαιότητες, ἀγαλμάτιόν τι πιθανῶς τοῦ Ἑρμοῦ, κατατεθὲν ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Ὀθωμανικῷ Μουσείῳ, ἐνώτια χρυσᾶ καὶ ψέλλιον, διάφοροι ἐπὶ κεράμων ἀρχαιόταται Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ «*Πυθοκλέους Ἀστυνόμου, Ἀριστέας Κεραμεύς*», (τοιαύτη τις καθυπεβλήθη εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογ. Συλλόγου, ἥτις ἀπεφήνατο τὴν γνώμην ὅτι ἐχαράχθη πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν)· διὰ ταῦτα δύναταί τις μετὰ θετικότητος νὰ εἴπῃ ὅτι, τὰ ἀρχαῖα Κοτύωρα ἐξικνοῦντο μέχρι τῆς σημερινῆς πόλεως 'Ορδοῦ συμπεριλαμβανομένης ἢ ὅτι αὕτη ἦν προάστιόν τι ἐκείνων. Ἡ πόλις δ' αὕτη τῶν Κοτυώρων, καθὰ μνημονεύει ὁ Ἀρριανὸς ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀδριανὸν ἐπιστολῇ αὐτοῦ αὐτολεξεί, ἦν κώμη τις μικρὰ «νῦν δὲ κώμη

ἐστί, καὶ οὐδὲ αὐτὴ μεγάλη». Τίνες ὅμως οἱ κατοικήσαντες τὴν πόλιν ταύτην μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν περίοδον, μετὰ τὸν *Πολέμωνα, Φαρνάκην* καὶ τοὺς *Μιθριδάτας*, ἐπὶ τῶν Βυζαντίνων Αὐτοκρατόρων ἢ ἐπὶ τῶν διαφόρων τοιούτων τῆς τότε Μητροπόλεως Τραπεζοῦντος, περὶ τούτων οὐδὲν σαφῶς γνωστόν. Κατὰ τὰς προφορικὰς παραδόσεις οἱ πλείους τῶν κατοίκων πρὸ αἰῶνος περίπου κατῆλθον πρὸς συνοικισμὸν τῆς σημερινῆς πόλεως ἐξ 'Αργυρουπόλεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων· ἄγνωστον ὅμως τί ἀπέγειναν οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως κάτοικοι· ὅτι δὲ οἱ σημερινοὶ κάτοικοι κατῆλθον ἐξ 'Αργυρουπόλεως καὶ τῶν πέριξ ἐκείνης χωρίων μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ λαλουμένη Ποντικὴ διάλεκτος οὐδόλως σχεδὸν τῆς τῶν 'Αργυρουπολιτῶν παραλάττουσα κατά τε τὴν προφορὰν καὶ τὰ ἰδιώματα· ἐνῷ πολὺ διαφέρει τῆς λαλουμένης ἐν τῇ γειτνιαζούσῃ Οἰνόῃ κατὰ τὴν προφοράν, τὰ ἰδιώματα καὶ τὰς λέξεις, διαφέρει δὲ κατά τι καὶ τῆς ἐν τῇ μικρὸν ἀπεχούσῃ Κερασοῦντι λαλουμένης.

Ἡ πόλις αὕτη συνῳκισμένη οὖσα ἐκ τριῶν φύλων, τῶν *'Ορθοδόξων Ἑλλήνων*, τῶν *'Οθωμανῶν* καὶ τῶν *'Αρμενίων*, ἀριθμεῖ ἐν συνόλῳ ὑπὲρ τὰς δώδεκα χιλιάδας κατοίκων, ὧν τρεῖς χιλιάδες 'Οθωμανοί, τρεῖς χιλιάδες 'Αρμένιοι, οἱ δὲ ὑπόλοιποι εἶναι ὀρθόδοξοι Ἕλληνες. Οὖσα δὲ ἕδρα ὑποδιοικητοῦ (Καϊμακαμλῆκι) ὑπάγεται πολιτικῶς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Νομάρχου Τραπεζοῦντος καὶ ἀριθμεῖ μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν δήμων, (τουρκιστὶ ναχηέδων) *Περσεμπώ, Πουλαμανᾶ* (Πολεμώνιον) *Ἔπαστη* (Σεβαστή), *Χαψάμανα,* καὶ τῶν χωρίων *Φάρμουτας* (Φαρματηνὴ Χώρα), κατοίκους ἄνω τῶν 120 χιλιάδων. 'Εκκλησιαστικῶς δ' ὑπάγεται ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας (τουρκ. Νικσάρ). Εἰς τοὺς πρόποδας κειμένη τοῦ βουνοῦ (ἢ μᾶλλον τοῦ ὀροπεδίου) *Πόζτεπε* ὕψους 450 μέτρων σύγκειται ἐκ 5 ἐνοριῶν, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων κατὰ ἐθνικότητας· οὕτως πρὸς δυσμὰς καὶ παραλίως κεῖται ἡ τῆς *'Υπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ* ἐνορία, ὑπὲρ ταύτην ἡ *μόνη 'Αρμενικὴ*· αἱ δύο αὗται συνοικίαι κεῖνται ἐπὶ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς τοῦ προμνησθέντος κόλπου, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς κεῖνται τὰ ἄλλα τμήματα τῆς πόλεως καὶ δὴ παραλίως μὲν ἡ ἐνορία τοῦ *'Αγίου Γεωργίου*, ὑπὲρ ταύτην δὲ ἡ *μόνη 'Οθωμανικὴ* συνοικία *Σεράϊ μαχαλεσί*· κάτωθεν τῆς 'Οθωμανικῆς συνοικίας καὶ παραλλήλως

πρὸς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς κεῖται ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως, λαμπροτάτη ὑπὸ πλείστας ἐπόψεις· τέλος παραλλήλως τῆς ἀγορᾶς καὶ ἀνατολικῶς αὐτῆς κεῖται ἡ ἐνορία τοῦ ***Ἁγίου Νικολάου***. Εἰς τὴν πόλιν δύναται νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τὸ εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν δυσμικῶς κείμενον ὀθωμανικὸν προάστειον ***Κετσίκιοϊ*** (Αἰγοχώριον), ὀνομασθὲν οὕτω διὰ τὸ ἄνισον καὶ ἀνώμαλον τοῦ ἐδάφους, ὅπερ εἶναι κατάφυτον ἐκ διαφόρων καρποφόρων δένδρων.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης οἱ Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, οἵτινες ὑπερέχουσιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν, ὑπερεῖχον ἄλλοτέ ποτε καὶ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν ἦσαν οἱ μείζονα κεκτημένοι ἐπίδρασιν ἐν τοῖς τῆς πόλεως πράγμασιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑπεροχὴ αὕτη δὲν ἦτο λελογισμένη, δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ σταθερῶν θεμελίων, διότι οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὑπερέχοντες ὑπερεῖχον διότι εἶχον χρήματα, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν προσαπαιτουμένην παίδευσιν καὶ μόρφωσιν, πᾶν δ' ὅτι ἐκέκτηντο ἦν ἁπλῆς τινὸς τυφλῆς τύχης εὔνοια, διὰ τοῦτο ἡ ὑπεροχὴ αὕτη δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ᾖ διαρκὴς καὶ μόνιμος· συνέβη δ' ὥστε τὴν ἑπομένην τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς (τῇ συμβάσῃ πρὸ 22 ἐτῶν καὶ καταστρεψάσῃς ὁλόκληρον τὴν ἀγορὰν) νὰ περιβληθῶσι τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν ἀδιέξοδον πενίαν, νὰ συναισθανθῶσι τὴν ἔλλειψιν καὶ στέρησιν ἀνδρῶν ἐγγραμμάτων, ἀνδρῶν πεπαιδευμένων καὶ μεμορφωμένων, δυναμένων τὰ τῆς δυστυχοῦς κοινότητος πράγματα νὰ συγκρατῶσι καὶ νὰ κυβερνῶσιν.

Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἔκρυθμος κοινοτικὴ κατάστασις, ἥτις διετέλει οὖσα τοιαύτη μέχρι περίπου πρὸ δεκαετίας, ὁπότε παρουσιασθέντες οἱ εὐγενέστατοι τὴν ψυχὴν νέοι ***Ἐπάμ. Ν. Γρηγοριάδης*** καὶ ***Κυριακὸς Κ. Χ''Εὐθυμιάδης***, ὁ μὲν πρῶτος ὡς ταμίας τῶν Σχολῶν, ὁ δὲ δεύτερος ὡς ταμίας τοῦ καθεδρικοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἔδωκαν νεῦρα καὶ ὀστᾶ εἰς τὴν λιπόθυμον κοινότητα, ἔχοντες συναρωγὸν τὸν πεπειραμένον καὶ εὐγενῆ τὴν ψυχὴν καὶ ἀγαθὸν κ. ***Λάζαρον Κουθούρην***. Πράγματι εἰς τοὺς τρεῖς τούτους ἄνδρας ὀφείλεται ἔπαινος καὶ εὐγνωμοσύνη, διότι πᾶν ὅ,τι κοινοτικὸν ἀγαθὸν παρατηρεῖται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται, καὶ οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων κατώρθωσαν νὰ εἰσαγάγωσιν ὁπωσδήποτε τὴν κοινότητα ταύτην εἰς τὴν χορείαν

τῶν ἀλλαχοῦ εὐνομουμένων ἡμετέρων κοινοτήτων. Εἴθε οἱ διάδοχοι αὐτῶν ἐν τοῖς κοινοτικοῖς πράγμασι τοῖς βήμασι τούτων στοιχοῦντες νὰ ἐπαυξάνωσι τὴν ὑπάρχουσαν πρόοδον καὶ οὕτω ἐπισύρωσι τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς κοινότητος μετ' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «'Ανατολῆς».

Εἰς 'Αθήνας.

'Εντιμε κ. Πρόεδρε,

Ἡ πρὸς ἵδρυσιν μνημείου εἰς τὸν ἀοίδιμον μητροπολίτην Καισαρείας 'Ιωάννην ἔκκλησις τοῦ ὑμετέρου Συλλόγου εἶνε ἐκ τῶν εὐτυχεστάτων ἐμπνεύσεων, αἵτινες τιμῶσιν αὐτὸν καὶ ποιοῦσι τὸ ἔργον αὐτοῦ σεβαστὸν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ὄμματα τῶν εἰδότων νὰ θαυμάζωσι τὴν ἀρετήν. Ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης 'Ιωάννης γενόμενος διάδοχος μεγάλου προκατόχου, τοῦ σοφοῦ Εὐσταθίου Κλεοβούλου, ἠσπάσατο τὰς παιδευτικὰς ἐκείνου ἀρχὰς καὶ ἠκολούθησε τῷ προγράμματι, οὗ τὰς βάσεις ὑπέθετο ὁ κλεινὸς αὐτοῦ προκάτοχος. Ἄκρως φιλόμουσος ὢν καὶ εὐρείας μαθήσεως εὐμοιρήσας, ἠγωνίσατο μετ' ἀπαραμίλλου δεξιότητος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐμφύτου τῶν Καππαδόκων φιλομουσίας. Δεινὸς δὲ εἰς τὸ μηχανᾶσθαι καὶ εὑρίσκειν τὰ πρὸς τὸν ἀγαθὸν σκοπὸν ἄγοντα τίμια μέσα, πρῶτον μὲν ἐπέτυχε νὰ παροχετεύσῃ διὰ τῆς Μεγάλης 'Εκκλησίας ὑπὲρ ἐκπαιδευτικῶν σκοπῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ σπουδαῖον χρηματικὸν χορήγημα τοῦ ἀοιδίμου Ῥοδοκανάκη, εἶτα δὲ κατώρθωσε διὰ τῆς προσωπικῆς ἐνεργείας αὐτοῦ νὰ περισυλλέξῃ μικρότερα χρηματικὰ ποσά, ἐξ ὧν κατεσκεύασε κεφάλαιον ἀποθεματικὸν ἐξασφαλίζον ἐπιεικῶς τὸ σεμνὸν ἔργον, οὗ ἐπελάβετο τὴν ἐκτέλεσιν. Οὕτω δὲ μετὰ τετραετῆ περίπου ἀπὸ τῆς εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Καισαρείας Θρό-

νον ἀναρρήσεως αὐτοῦ σύντονον, λελογισμένην καὶ ἀθόρυβον ἐργασίαν συνεπάγησαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἰωάννου αἱ δύο καλιαὶ τῶν Μουσῶν, ἥ τε Ῥοδοκανάκειος Ἱερατικὴ Σχολὴ καὶ τὸ παρ' αὐτὴν Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον, ἀμφότερα γνήσια τέκνα τοῦ ἐναρέτου μητροπολίτου καὶ μετριόφρονος ἀνδρός. Ὅτε δὲ τὰ σεμνὰ ταῦτα φυτώρια αὐξηθέντα ἤρξαντο ν' ἀποφέρωσι τοὺς τροφίμους αὐτῶν καρπούς, ὁ ζηλωτὴς τῶν ἔργων τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου, ἐκπορίζόμενος τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀπανταχοῦ Καππαδοκῶν, ἰδιαίτατα δὲ τὴν τοῦ μεγάλου τῆς ἐπαρχίας Καισαρείας εὐεργέτου Συμ. Συνιόσογλου, ἵδρυσε τὰ δύο ὀρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρένων τε καὶ θηλέων, ἐν οἷς πολλαὶ δεκάδες ἀποκλήρων τῆς τύχης περισυλλέγονται καὶ διδάσκονται. Ἐνταῦθα διέκοψεν ὁ θάνατος τὴν σκόπιμον καὶ ἐθνωφελῆ ἐργασίαν, ἣν φιλοτίμως καὶ μετὰ πολλῶν πόνων ἀναπτύξας ἐκληροδότησεν εἰς τὸν ἀντάξιον αὐτοῦ διάδοχον τὸν Σεβασμιώτατον μητροπολίτην κ. *Γερβάσιον*, ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Καισαρείας Ἰωάννης, ὑπὲρ οὗ πάνυ δικαίως ποιεῖται τὴν ἔκκλησιν ὁ τῶν Μικρασιατῶν Σύλλογος, προβαλλόμενος τὴν μνήμην ἐκείνου παράδειγμα μιμήσεως εἰς τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀρετὴν καὶ γεραίροντας τὴν παιδείαν καὶ τὰ γράμματα. «Ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς».

Ἐγὼ δὲ συγχαίρων καὶ αὐτὸς ἀπὸ καρδίας τὸν ὑμέτερον Σύλλογον ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ ἀποφάσει ἀποστέλλω ὑμῖν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἓν εἰκοσάφραγκον καὶ διατελῶ μετὰ διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Ἐν Ἱεροσολύμοις, τῇ 28 Ἰουλίου 1905

Κωνσταντῖνος Ἠλιάδης
Καθηγητής.

Πρὸς τὸν Σεβαστὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς».

Σεβαστὲ κ. Πρόεδρε,

Ἐκ καθήκοντος πατριωτικοῦ ἀγόμενος ἀναγγέλλω Ὑμῖν, ὅτι τελευταίως ἐν κοινῇ συνεδρίᾳ ἡ Ἐφοροδημογεροντία Λιβισίου ἀπέ-

στειλε πρὸ τὸν ἐντιμότατον κ. **Βασίλειον Α. Βασιλειάδην** τὸ κάτωθι ψήφισμα:

Ἀριθ. 585.

ΨΗΦΙΣΜΑ

† ὁ *Ἁγίου Πισιδίας ἐπίτροπος Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος*
ἐπικυροῖ·

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἐνεακοσιοστῷ πέμπτῳ ἡμέρᾳ κστ´ Ἰουνίου, ἀνάσσοντος ἐπὶ τοῦ εὐκλεοῦς θρόνου τῶν Ὀσμανιδῶν τοῦ Κραταιοτάτου καὶ Γαληνοτάτου Ἄνακτος ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΠΤΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝ ΤΟΥ Β´ καὶ ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πισιδίας Κυρίου **Γερασίμου τοῦ Ταντα λίδου.**

Τοῦ ἐντιμοτάτου κυρίου **Βασιλείου Α. Βασιλειάδου** δι᾽ ἐπιστολῆς ἀναγγείλαντος τῇ ἀξιοτίμῳ Ἐφορείᾳ Λιβισίου, ὅτι εἰς μνημόσυνον τῆς συζύγου αὐτοῦ **Δεσποίνης**, ἀποθανούσης τῇ κα´ Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους ἀγοράζει τὴν οἰκίαν τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ καὶ ποιεῖται τὴν δέουσαν πρὸς ἐπισκευὴν δαπάνην, ἵνα χρησιμεύσῃ τῇ κοινότητι ὡς Παρθεναγωγεῖον, οὗ ἀπὸ μακροῦ χρόνου στερεῖται ὁ δῆμος Λιβισίου, ὅτι προικίζει αὐτὸ δι᾽ *ἑκατὸν πεντήκοντα εἰκοσοφράγκων*, ἵνα οἱ τόκοι τῶν χρημάτων χρησιμεύσωσι πρὸς μίσθωσιν προσωπικοῦ μετ᾽ ἄλλων πόρων ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ ὅτι συνέστησε τῇ κοινότητι λαχεῖον χειρέργων, οὗ τὴν διεκπεραίωσιν ἀσμένως ἀναλαμβάνει·

Διὰ ταῦτα

Ὁ δῆμος Λιβισίου βαθύτατα συγκεκινημένος τὸ μὲν ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς, δι᾽ ἧς ἐτρώθη ἡ καρδία τοῦ εὐγενεστάτου τέκνου τῆς πατρίδος *Βασιλείου Α. Βασιλειάδου* ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς συζύγου αὐτοῦ, δικαίως θρηνουμένης ὑπὸ παντὸς πολίτου Λιβισιανοῦ διὰ τὰς ἐξόχους αὐτῆς ἀρετάς, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ὕψους τῶν εὐεργεσιῶν, δι᾽ ὧν θεραπεύεται τὰ μάλιστα ἐπείγουσα αὐτοῦ ἀνάγκη, βουλόμενος δέ, ἵνα ἄληστος παραμένῃ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἡ εὐεργεσία, καὶ τὸ εὐγενὲς αὐτὸ παράδειγμα ζηλωτὰς εὕρῃ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ βαθύτατα συναισθανόμενος τὴν εὐγνωμοσύνην αναγε-

γραμμένην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ χρυσοῖς καὶ ἀνεξιτήλους γράμμασι·

Ψηφίζεται ὁμοθύμως·

α΄) Ἵνα συσταθῇ τὸ εἰρημένον Παρθεναγωγεῖον, τεθῇ δὲ ἐπ' αὐτοῦ χρυσῆ πλάξ, ἐν ᾗ θὰ ἐπιγράφηται «**Παρθεναγωγεῖον Δεσποίνης Β. Α. Βασιλειάδου**», καὶ ἀναρτηθῇ ἐν αὐτῷ ἡ εἰκὼν τῆς μεταστάσης,

β΄) Ἵνα ὁ Βασίλειος Α. Βασιλειάδης κηρυχθῇ **εὐεργέτης** τῆς κοινότητος καὶ ἐπιδοθῇ αὐτῷ τὸ ψήφισμα τόδε,

γ΄) Ἵνα ἀνατεθῇ αὐτῷ τοῦ λαχείου τῶν χειρέργων ἡ διεκπεραίωσις,

δ΄) Ἵνα τελῆται μνημόσυνον ἐτησίως ὑπὲρ τῆς ἀειμνήστου Δεσποίνης Β. Α. Βασιλειάδου πάνδημον τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου αὐτῆς, ἐν ᾗ ἡ διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου θὰ ἀπαγγέλλῃ τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον ἢ ἄλλος τις τῶν διδασκάλων, καὶ

ε΄) Ἵνα τὸ ψήφισμα τό δε χρυσοῖς γράμμασιν ἀναρτηθῇ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ σχολείου καὶ δημοσιευθῇ διὰ τοῦ ἐν Σμύρνῃ ὁμογενοῦς τύπου.

Ἐγένετο ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1905 τῇ 20 Αὐγούστου.

Οἱ δημογέροντες

Ἄγγελος Καλαφάτης
Χα'' Κωνστ. Χα'' Σταματίου
Ἐμμαν. Βλασίου
Θεόδωρος Παππαδουλῆς
(*Τ. Σ.*)

Οἱ ἔφοροι

Ι. Μ. Βαϊρακτάρης
Ἀντώνιος Δ. Χα'' Ἀντωνίου
Δημ. Πογιατζῆς
(*Τ. Σ.*)

Ὁ Γραμματεὺς

Γεώργ. Ἀναγνωστόπουλος.

Πλὴν τῶν ἄνωθι εὐεργεσιῶν ὁ κ. *Βασίλειος Α. Βασιλειάδης* ἐδαπάνησεν ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν Νεκροταφείων Λιβισίου περὶ τὰ ἑξή-

κοντα πέντε εἰκοσάφραγκα καὶ ἐδωρήσατο τῇ κοινότητι Μάκρης νεόδμητον καὶ εὐρυχωροτάτην οἰκίαν ἀξίας ὑπερεξακοσίων εἰκοσοφράγκων ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς Παρθεναγωγεῖον, οὗτινος ὡσαύτως στερεῖται ἡ κοινότης Μάκρης.

Διὰ τῶν δωρεῶν τούτων νέον μέλος προστίθεται εἰς τὴν ἀτελεύτητον χορείαν τῶν Εὐεργετῶν τοῦ Γένους, νέα προτομὴ ἱδρύεται ἐν τῷ ἀπεράντῳ Ἑλληνικῷ Πανθέῳ· εἴθε ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος νὰ φωτίζῃ τὰ εὐγενῆ τέκνα αὐτῆς πρὸς ὁμοίας ἀγαθοεργίας, πρὸς γενναίας χορηγίας πάντας τοὺς δυναμένους, ἵνα ἐνδυναμώσωσι καὶ παραθαρρύνωσι τοὺς Προμάχους τοὺς ἀγωνιζομένους τὸν εὐγενέστατον ἀλλὰ καὶ λυσσωδέστατον τῶν ἀγώνων, οὓς ἠγωνίσατό ποτε τὸ πανταχόθεν ἀμειλήκτως καταπολεμούμενον Ἔθνος.

Ὁ Σύλλογος τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολή» εὐγνωμονῶν ἀνεκήρυξε τὸν φιλογενέστατον κ. *Βασίλ. Α. Βασιλειάδην* **ἐπίτιμον μέλος** αὐτοῦ.

Πρὸς τὸν Σεβαστὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς».

Κύριε Πρόεδρε,

Ἀσμένως καὶ μετὰ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας προαγόμεθα νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ ἐτελέσαμεν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μεγάρου τῶν Ἑλικωνιάδων.

Ἡ ὅλη τελετή, ἧς προΐστατο ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ πεπνυμένος Μητροπολίτης ἡμῶν, ὑπῆρξε σεμνὴ καὶ ἐπιβάλλουσα· οἱ δὲ συρρεύσαντες συμπολῖται ἡμῶν κατέκλυσαν ἁπάσας τὰς αἰθούσας καὶ ἐν μεγάλῃ χαρᾷ καὶ συγκινήσει ἐθεῶντο τὰ τῆς τελετῆς, ἣν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν ἅπασαι αἱ ἀνώτεραι πολιτικαὶ καὶ δικαστικαὶ ἀρχαί. Ἡ ἡμέρα αὕτη ὑπῆρξε διὰ τὴν ἡμετέραν Κοινότητα ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις ἑορτὴ ἑορτῶν καὶ πανήγυρις πανηγύρεων.

Κατὰ τὴν πάνδημον ταύτην ἑορτὴν δι' ὁμοθύμου ἀποφάσεως ἁπασῶν τῶν Κοινοτικῶν Ἀρχῶν καὶ συμφώνως τῷ ἰσχύοντι Κοινοτικῷ Κανονισμῷ ἀνεκηρύχθη ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν **μέγας εὐεργέτης** τῆς Κοινότητος Ἀτταλείας, τοῦ σχετι-

κοῦ ψηφίσματος ἀναγνωσθέντος εἰς ἐπήκοον πάντων ἐπικροτούντων, χειροκροτούντων, ζητωκραυγαζόντων καὶ ἐπιδοθέντος εἰς τὴν Α. Σεβασμιότητα.

Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα κείμενον ἐν μέσῳ περιβόλου ἐκ 1500 μέτρων τετραγωνικῶν κατέχει ἔκτασιν 330 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ περιέχει εἰς τὰ δύο αὐτοῦ πατώματα ἐνέα μεγάλα δωμάτια καὶ δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως καὶ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς 500 μαθητρίας· ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατεσκευάσαμεν στέρναν μεγάλην ὡς εἴθισται ἐν τῷ τόπῳ πρὸ ἐναπόθεσιν βροχίου ὕδατος· συναφῶς δὲ πρὸς τὸν περίβολον ἐπὶ ἰδιαιτέρου γηπέδου ᾠκοδομήσαμεν οἰκίαν διώροφον περιέχουσαν πέντε δωμάτια καὶ λοιπὰ χρειώδη ἐξαρτήματα πρὸς ἄνετον κατοικίαν τῶν διδασκαλισσῶν καὶ τῆς ἐπιστατρίας.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θεωροῦμεν καθῆκον ἡμῶν ἀπαραίτητον, κύριε Πρόεδρε, ὅπως ἐκφράσωμεν καὶ πάλιν τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινότητος ἡμῶν τῷ Ἐξόχῳ Συλλόγῳ Ὑμῶν, οὗτινος ἡ γενναία χορηγία ἀπετέλεσε τὴν αἰσίαν ἀπαρχὴν καὶ τὸν πυρῆνα τῶν μεταγενεστέρων εἰσφορῶν καὶ χορηγειῶν, δι' ὧν συνελέσθη τὸ μέγα τοῦτο ἐθνικὸν ἔργον. Εὐελπιστοῦμεν δὲ καὶ εὐχόμεθα ὅπως, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς προστασίας καὶ τῆς ἀγάπης, ἧς ἀπολαύομεν παρὰ τοῦ Μεγαλωνύμου Συλλόγου Ὑμῶν, ἀξιωθῶμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι καὶ ἓν παρόμοιον Ἀρρεναγωγεῖον.

Ἐπὶ τούτοις εὐχρεστηθῆτε Κύριε Πρόεδρε νὰ δεχθῆτε τὴν ἐμφαντικωτάτην ἔκφρασιν τῆς ἰδιαιτάτης ὑπολήψεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ μεθ' ὧν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ διατελῶμεν.

Ἐν Ἀτταλείᾳ τῇ 25 Μαΐου 1895.

Οἱ ἔφοροι.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΜΙΚΡΑΙ ΑΣΙΑΙ

— Ἐκ τῆς **Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης** κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἀπελύθησαν ἕνδεκα μαθηταί· ἐκ τούτων οἱ ἓξ Μικρασιᾶται: ὁ *Ἀρίστανδρος Καλαφάτης* ἐκ Λιβισίου τῆς Πισιδίας, ὁ *Δημήτριος Κάρατζης* ἐκ Τριγλίας τῆς ἐπαρχίας Προύσης, ὁ ἱερολογ. *Εἰρηναῖος Παπαδόπουλος* ἐκ Κατιρλῆ τῆς Νικομηδείας, ὁ *Βασίλειος Μισυρλῆς* ἐξ Ὀβατσικίου τῆς ἐπαρχίας Κρήνης, ὁ *Δημήτριος Μαρινάκης* ἐξ Ἀλατσάτων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ ὁ *Εὐριπίδης Σουμελίδης* ἐκ Κρώμνης τῆς Χαλδείας. Ἐκ τούτων οἱ τρεῖς πρῶτοι ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ *ἄριστα*, οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ βαθμοῦ *λίαν καλῶς*. Ἡ πρὸς τοὺς ἀπολυομένους προσφώνησις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἔχει ὧδε·

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τεκνία ἀγαπητά, ὁ τὰς εἰσόδους ὑμῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ εὐλογήσας καὶ τὰς ἐξόδους ὑμῶν νῦν ἐπιστέφων καὶ καθιερῶν. Μετὰ τὴν ἀπρόσκοπτον, θείᾳ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι, σταδιοδρομίαν ὑμῶν ἐν αὐτῇ, ἐλήλυθε τέλος ἡ ὑμῖν ποθητὴ ὥρα τῆς ἐξόδου ὑμῶν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἐκθρεψάσῃ ὑμᾶς τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πατρῴας ἡμῶν σοφίας τροφῷ Σχολῇ ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν σοφῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἡγουμένου ἐν πᾶσι τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως, τοῦ ὀτρηροῦ τῆς γεραρᾶς ταύτης Σχολῆς σχολάρχου, ὑποβοηθουμένου ἐν οἷς ἔδει ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τεταγμένων ἐφόρων, ἀπεμυζήσατε πᾶν ὅ,τι ἀπῃτεῖτο πρὸς τὸ καταρτῖσαι ὑμᾶς ἄνδρας τελείους καὶ κήρυκας τῆς πίστεως καὶ τῶν διδαγμάτων τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἐσταυρωμένου, τῶν ἱεροκηρύκων Ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν φαεινῶν ἀστέρων τοῦ νοητοῦ στερεώματος τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ οὕτως εὐδοκήσας ἐν ὑμῖν! Ναί, τεκνία ἀγαπητά, ἡ τροφὸς Σχολὴ ἐφοδιάσασα ὑμᾶς διὰ πάντων τῶν απαραιτήτων πνευματικῶν ὅπλων τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ὅπως μετὰ πεφωτισμένης διανοίας βαίνοντες καθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑμῶν, μηδαμοῦ, μηδέποτε προσκόψητε, εἰς ἃ μέλλετε ποιεῖν τε καὶ διδά-

σκειν, μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων καὶ ἐγκαρδίων εὐχῶν παραδίδωσιν ὑμᾶς σήμερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἵνα πάντα τὸν εὐσεβῆ αὐτῆς λαόν, ὅπου περ ἂν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὁδηγήσῃ ὑμᾶς, κρατύνητε ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων αὐτοῦ, ὅτι οἱ καιροὶ χαλεποὶ καὶ πολλοὶ οἱ ἐπιβουλευόμενοι τὸν τοῦ Κυρίου τοῦτον περιούσιον λαὸν τρόποις καταθλιπτικοῖς παντοίοις. Ὁ Ἀμπελὼν τοῦ Κυρίου κατέσπαρται ὑπὸ ζιζανίων καὶ γέμει ἀκανθῶν καὶ τριβόλων παντοδαπῶν καὶ παντοίας φύσεως καὶ προελεύσεως, καταπολεμεῖται δὲ οὐ μόνον ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος ὑπὸ πολεμίων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, διδάγματα καινὰ καὶ διδαχὰς ξένας τῷ πνεύματι τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως εἰσηγουμένων, ἅτινα καθάπερ σάραξ ψυχοφθόρος εἰς τὰς καρδίας καὶ τὰς διανοίας τῶν πιστῶν εἰσδύοντα, δυσχερέστερον τὸν ἀγῶνα τοῖς ποιμέσι καὶ διδασκάλοις κατεργάζονται. Πλήν, μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. Τεθωρακισμένοι τοῖς κεχορηγημένοις ὑμῖν πνευματικοῖς ὅπλοις καὶ τὸν ἐν εὐλογίαις τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς τροφοῦ ὑμῶν Σχολῆς, ὑπὸ τῶν διδασκάλων ὑμῶν χορηγηθέντα ὑμῖν πυρσὸν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς γνώσεως ὑψοῦ κρατοῦντες καὶ περιφέροντες, τὸν ἴον δὲ ὑμῶν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν συμφώνως τῇ ἀπονεμηθείσῃ ὑμῖν τιμίᾳ προσωνυμίᾳ τοῦ διδασκάλου τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας ῥυθμίζοντες καὶ καθορίζοντες, χωρεῖτε θαρσαλέως εἰς τὸν προκείμενον ὑμῖν ἀγῶνα, διδάσκοντες τὸν εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Κυρίου διά τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς ἰδίας ὑμῶν ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν θείων ἀληθειῶν διδασκαλίας καὶ μεταδόσεως.

Ἐνδυναμοῦσθε τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ κραταιοῦσθε ἐν τῷ ἔργῳ τῆς διακονίας ὑμῶν. Ἀναμιμνήσκεσθε πάντοτε τῶν δογμάτων καὶ διδαγμάτων τοῦ Οὐρανίου διδασκάλου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ σπουδάζετε ἵνα πάντοτε τὴν ἀναστροφὴν ἡμῶν καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες, ἐνῷ καταλαλοῦσιν ὑμῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαντες δοξάζωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν, ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν.

Ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

Ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τεκνία ἀγαπητά, ἡ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, εἴη μεθ' ὑμῶν, ποδηγετοῦσα καὶ ἐνισχύουσα ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

— Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς δι' ἧς ὁ Μέγας τοῦ Γένους ἀνήρ, ἡ Α. Ε. ὁ κ. **Συμεὼν Σινιόσογλους** ἀνήγγειλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ μεγάλην δωρεὰν ἔχει ὧδε :

Κων]πολις, τῇ 23)6 Ἰουλίου 1905.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Κατεχόμενος ὑπὸ πόθου ἐγκαρδίου, ὅπως φαίνωμαι πάντοτε κατὰ τὸ ἐνόν μοι χρήσιμος εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, ἀφ' ἑτέρου δὲ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὅτι στερούμεθα ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρφανοτροφείου τῶν θηλέων, ἐνῷ ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ εἶναι μεγάλη, ἀπεφάσισα νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος δέκα χιλιάδας λίρας Τουρκίας (ἀριθ. 10000) εἰς χρῆμα, ἢ τὸν τόκον αὐτῶν πεντακοσίας λίρας (500) ἐτησίως, ὅπως ἤθελε κριθῇ ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν Δύο Σωμάτων κάλλιον, διὰ τὴν ὅσον τάχος ἀνίδρυσιν Ὀρφανοτροφείου τῶν θηλέων, εἰ δυνατὸν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ, φέροντος τὸ ὄνομά μου, ἤτοι «Ὀρφανοτροφεῖον τῶν θηλέων τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς κοινότητος Συμεὼν Σινιόσογλου». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Κανονισμὸν αὐτοῦ, τὰ τῆς διευθύνσεως ὑπὸ ἐφορείας καὶ οὗτινος ἄλλου ὑπάρχει διὰ τὴν συγκρότησιν αὐτοῦ ἀνάγκη, ἀφίημι εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν Δύο Σωμάτων, παρακαλουμένης νά με καθιστᾷ ἐνήμερον τῶν τοιούτων ἀποφάσεων μέχρι τῆς τοῦ σχετικοῦ ἱεροῦ σιγιλλίου ἐκδόσεως.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος τέκνον πειθήνιον

Συμεὼν Σινιόσογλους.

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ὄνομα Πόλεως ἢ Χωρίου	Κάτοικοι			Ἐκκλησίαι	Ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι		Ἄρρενα-	
	Ἕλληνες	Τοῦρκοι	Ξένοι		Πεπαιδευμένοι	Ἀπαίδευτοι	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων
Πηγάδια*	350	—	—	2	—	1	1	3
Ἀπέρειον	960	—	—	4	—	5	2	7
Βολὰς	650	—	—	2	1	1	1	4
Ὄθος	580	—	—	2	—	3	1	4
Πῦλαι	650	—	—	1	—	4	1	4
Ὄλυμπος	1450	—	—	1	—	7	1	4
Γιαφάνιον	50	—	—	1	—	1	—	—
Σπῶα	300	—	—	1	—	2	1	3
Μεσοχώρια	800	—	—	3	—	7	1	3
Μενεταῖς	1400	—	—	1	—	6	1	4
Ἀρκάσα	450	—	—	1	—	2	1	4
Φοινίκι	50	—	—	1	—	1	—	—
Φρῦ**	2000	—	—	1	—	2	1	5
Ἁγία Μαρίνα	3000	—	—	3	—	3	1	4
Ἀλβανιτοχώριον (α)	1500	—	—	1	—	1	—	—
Παναγία	1200	—	—	1	—	2	—	—
Πόλι	300	—	—	1	—	1	—	—

* Κοινότητες τῆς νήσου **Καρπάθου**.
** Κοινότητες τῆς νήσου **Κάσσου**.
(α) Ὑπάρχει ἓν μικτὸν νηπιαγωγεῖον μετὰ 50 νηπίων.
Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν χωρίων *Παναγίας*, *Ἀλβανιτοχωρίου* καὶ *Πόλι* φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πρωτευούσης **Φρῦ**.

ΚΑΡΠΑΘΟΥ καὶ ΚΑΣΟΥ

…γωγεῖα		Παρθεναγωγεῖα				Προϋπολογισμὸς Σχολείων		Σχολ. ξένα		Φοιτῶσιν Ἑλληνόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
Ἀριθ. Διδασκάλων	Ἀριθ. Μαθητῶν	Ἀριθ. Σχολείων	Ἀριθ. Τάξεων	Ἀριθ Διδασκαλισσῶν	Ἀριθ μαθητριῶν	Ἀρρεναγωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα	Τουρκικά	Προσηλ.	Τουρκικά	Προσηλυτιστικά
						Λ. Τ.	Λ. Τ.				
1	35	—	—	—	—	20	—	—	—	—	
2	75	1	3	1	32	70	25	—	—	—	
1	67	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
1	56	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
1	62	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
1	85	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	38	—	—	—	—	20	—	—	—	—	
1	65	1	2	1	28	30	20	—	—	—	
1	80	—	—	—	—	30	—	—	—	—	
1	36	—	—	—	—	25	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	130	1	4	2	80	125	80	—	—	—	
2	80	1	4	1	40	75	40	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Μετὰ τοῦ τεύχους τούτου συμπληροῦται ὁ β′ τόμος τοῦ «Ξενοφάνους».

Ἕκαστον τεῦχος τοῦ γ′ τόμου θὰ περιέχῃ ἀνὰ δύο ὁλοσελίδους εἰκόνας, ἐκτὸς τοῦ κειμένου, ἐπὶ χάρτου καλλιτεχνικοῦ τετυπωμένας.

Τὸ ἓν ἐκ τῶν τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων τοῦ περιοδικοῦ θὰ περιέχῃ ὕλην γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὰ δ' ἕτερα δύο μελέτας περὶ της Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἡ τιμὴ τοῦ περιοδικοῦ παρὰ πᾶσαν τὴν δαπάνην, ἣν θὰ ἀπαιτήσωσιν αἱ εἰκόνες καὶ παρὰ τὴν μεγάλην τοῦ χρυσοῦ ἔκπτωσιν, ἔσται ἡ αὐτή, ἔν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, τοῦτο δὲ ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ διάδοσις τοῦ περιοδικοῦ εἰς εὐρύτερον κύκλον.

Ἡ Διεύθυνσις.

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.

Καθηγητοῦ ἐν Ἀθήναις

Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης μάλιστα δὲ τῆς *Ἀττικῆς Διαλέκτου*, μετὰ προσηρτημένου πρωτοτύπου ἐποπτικοῦ πίνακος ἐν τῷ ἐτυμολογικῷ.

Ἡ **μόνη ἐγκριθεῖσα** ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπὶ πενταετίαν, πρὸς χρῆσιν τῶν *Ἑλλην. Σχολείων, Παρθεναγωγείων καὶ Γυμνασίων* σελ. 208. Τιμᾶται δραχ. 2.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Φ. ΣΤΑΜΙΔΟΥ

Τρίτευχος Ἱερὰ Ἱστορία. Τεῦχος Α'. Ἱστορήματα ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς καινῆς Διαθήκης. Τεῦχος Β'. Παλαιὰ Διαθήκη, μετ' εἰκόνων. Τεῦχος Γ'. Καινὴ Διαθήκη μετὰ παραρτήματος ἐπιτόμου Ἐκκλ. Ἱστορίας, τυπογραφικοῦ χάρτου τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰκόνων.

Τὰ 2 ταῦτα συγγράμματα τοῦ τε καθηγητοῦ κ. **Ι. Ρώσση** καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου διδασκάλου κ. **Ν. Σταμίδου** συνίστησιν ὁ «*Ξενοφάνης*» θερμότατα ὡς μεθοδικώτατα καὶ εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν ἄριστα.

ΑΘΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Αον καὶ Βον μέρος Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβητηρίου ἐγκεκριμένου ἐπὶ πενταετίαν, 1905—1910.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

---

1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδοται κατὰ μηνιαῖα τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.

2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται **φιλοσοφικά, θρησκευτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ** ὡς τὰ πολλὰ σχέσιν πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.

3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὧν διπλοῦν ἀντίτυπον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.

4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς.

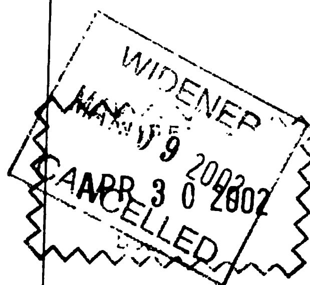
6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα αἴτησις ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «*Ξενοφάνους*» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διευθύνσει.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσιν φράγκα χρυσᾶ 6.

Τοῦ περιοδικοῦ τὴν μὲν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τὴν δὲ περὶ τὴν ἔκδοσιν ἐπιμέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας**, ἰατρός.

Διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθυντέον πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ὁδὸς Τρικούπη 47 Ἀθήνας

WIDENER
APR 3 0 2002
CANCELLED

